CATECHISMUS

for book velous to for or fit house

AD PAROCHOS

EX DECRETO

CONCILII

EDITUS.

ET PII V. PONT. MAX. jussu Promulgatus.

Sincerus & intiger, mendisque iterum repurgatus opera P.D.L.H.P.

A quo est additus Apparatus ad Catechismum, in quo Ratio, Auctores, Auctoritas, Apprehatores & usus declarantur.

LONDINI:

Apud Nathandelem Thompson, in Vico Olde Spring-Garden dicto. 1687.

...

refinent feff ut decount tim ger teritric Par Ma cor falt mit gen exe tun bus rogg poi fine

n

OMNIBUS ECCLESIÆ CATHOLICÆ PASTORIBUS.

Magnificare gregem pro quo Christus mortuus est.

APTENISMUM vestrum, Pastores Vigilantissimi, quem omnibus vobis motu proprio sacroque jure communem secerat S. Memoriæ Pius V. Summus Pontifex vestrum uni dumtaxat, aut ad summum vestrûm aliquibus sactum esse privatum, equidem ægrè sustinens ab illaudabili, in quo erat etiam ementito nomine possessum, studui vindicare: tandemque sactum sui, vobis illum ut suis restituo reddoque quo potiamini, decet enim concessum à principe beneficium.

cum est, à privatis ut suum, quid usurpari, quia est sacrum. At vero ne divinum illud opus, dum præ manibus mihi fuit, arbitremini quidquam accepisse intertrimenti, quin potius ut longè aliter evenisse comperiatis: Amabo vos, primo statim intuitu textum ipsum deligentius adnotate; mendis quingentis & amplius supra mille, vel sane haud multo secus extersum esse à me, planum erit: quod ut præstarem, non arbitrio sum usus meo, quod nefas erat, sed primis editionibus Parisiensi, Lugdunensi, & Antuerpiana, quæ singulæ juxta Manutianum exemplar editum Romæ & jussu Summ. Pontif. correctum, Formis excusæ fuerant & emendatæ: ex quibus, faltem Parisiensis, ab Illustriss. D. Michaële Episcopo & Comite Cenetensi Apostolicæ sedis apud Christianissimum Regem tunc temporis Nuntio, agnita est Romano conformis exemplari authentico. Deinde textum idem sexcentis fartum titulis partim falsis, partim inutilibus, atque fere omnibus tumultuariè injectis, priùs quidem in Plantiniana, interrogando, tum in Parifienfi, affirmando, præter Sum. Pont. propositum, ex concilio Dostorum expurgavi, nec tamen librum fine ulla interfectione reliqui: sic licet primum sit editus in Vaticano, Parisiis & Lugduni: verum ut commodius

legi possit, sectim illum,& per interpuncta quædam distinxi, quibus fingulis ad marginem tantum, non verò in ipso contextu, ne fieret insynterus, neque nimium opus excresceret, numeros addidi Romanos, tum paucis omnino verbis, & quantum potui notis & simplicibus, ibid.quid in qualibet interpunctione contineatur indicavi, unde fit ut defæcatus prorsum, nativus, genuinusque Catechismi contextus, non vero discerptus & totus à se quasi diversus, habeatur, nec inutilibus veluti summulis augeatur. Postremò qui tum in ipsa orationis structura, tumin marginibus, Patres five auctores, citabantur, quia non id patiebatur paginarum angustia, ut inibi relinquerentur, ad extremum cujusque interpuncti distimili charactere remissi funt quotquot citatos fideliter comperi: & insuper adduxi non paucos, ubi præsertim Ordinis Sacramentum explica-Supersit modo (Pastores vigilantissimi) ut quod non à me, nec ab alio quopiam ullo quam à Summ. Pont. in illoque ab ipso Christo Salvatore ex divina munificentià vobis omnibus offertur ultro, tum pro dignitate muneris, cum pro fingulari merito tribuentis, illud astimantes, grato exceptum animo, revereamini, & secundum Sacrosanctæ Synodi Tridentinæ propositum, ex vestro sit ulu sæpius, ne parvuli petant & non sit qui frangat eis: utque saera eloquia & monita salutis, quibus inter Missarum solennia, aut divinorum celebrationem, greges Domini pascantur, ad manum fint, & quasi mansa, quæ veluti nutrices infantibus in os inferatis, hic liber vobis esto promptuarium : quod quidem quanto fuerit instructum apparatu, quibusnam, & quanti nominis Doctoribus hoc opus demanda, verit Ecclesia, à quo & quam sollicite sit acceleratum, & tandem absolutum, à quibus comprobatum fuerit, antequam vobis exhibitum, eius utilitates & ulus, qui lequitur apparatus declarabit : prælegite & valete.

Apparatus ad CATECHISMUM.

ARTICULUS PRIMUS.

Cur & quando Tridentina Synodus edendum decreverit Catechismum.

UM omnia essent odiis & dissentionibus plena (dissentientibus præsertim Principibus iis inter se, quibus

Vide diploma in Fullario pag. 667.

summa rerum penè omnis à Deo permissa est) cum schismatis & hæresib. jaceret Christiani nominis divulsa jam propè & lacerata unitas, S. Memoriæ Paulus III. tantis obstiturus malis anno incarnat. Domini 1537. Oecumenicum Mantuæ indixit Concilium; sed præter expectationem, & suggerente tenebrarum rectore, Mantuana civitas Ecclesia ad hoc concessa non est, nisi sub quibusdam conditionibus à nominibus Ecclesiastici dignitate, libertateq; prorfus alienis, quibus merito jure non positis, alium deligere locum necesse fuit: nec aptior videbatur aut commodior quam Vicentiam, urbs quidem copiola satis, & Venetorum, qui eam concedebant, auctoritate & potentia, tuta omnino nullique non facilis: quapropter inibi generale Concilium indictum est, inchoandum Kal. Maii an. Domini 1538. Interim Papa, Carolum Imperatorem & Franciscum Regem Francia conciliare studuit; ideoque iple, & ambo illi Principes, Nicaam se contulere, Legatis antea Vicentiam missis, ad Concilium apparandum: Imperatorem inter Regem pax iniri non potuit, sed ad decennium tantummodo induciæ firmatæ funt; & adhuc femel & iterum indictum & dilatum est fere toto triennio Conc. quo elapso tempore, tot pereuntium impatiens animarum S. Pontifex, mutato loco, delectaque postulantibus maxime Germanis, Tridentino Civitate; ibidem de novo Conc. denunciat ad Kal. Novemb. ann. ab Incarnat. Domini 1542. verum Impediunt adversæ jussa procedæ, Nec sinit qudiri vocem fragor aquoris ullam. Ad principes diploma non missum eit; quin infeliciter Imperatorem inter & Franciscum Regem bellum recens exardeat, unde sexcentis hine & inde ortis interturbationibus, Concilium inchoari

inchoari non poterit ante diem 13. mensis Dec. ann. Dom. 1545. Interim vero Lutherana hæresis, cum animarum ingenti clade, mirum quantum subrepit, impietas bellorum soetus, Europam serè universam occupat, & Christianæ vix umbra superest religionis ad hoc tollendum reformandumque, Tridentum Patres undique convolant: at, Deus immortalis immensum consurgit opus, & in Lerna palude, hydra non una secandam est, manus multas poscit hoc opus quibus ut arma subministrent Patres, Parochus, qui tunc temporis erant plerique omnes tum scientiæ, tum religionis expertes, edocendos suscipiunt, ut deinde vulgus imperitum saciliùs possit erudiri, de ratione & modo divinum hoc exequendi concilium postquam diu diligentiusque deliberatum est, comperère Patres, ab hæreticis ingentia

Vide Ind. librorum probibit. non tantum conficta esse volumina, quibus Catholicam fidem evertere conabantur, verum & infinitos ab iisdem conscri-

ptos esse libellos, qui cum pietatis titulos & religionis speciem præ se ferrent, incredibile est quam difficile frumentum Christi à zizaniis inimici hominis secerni potuisset: tot Catechismi quot provinciæ sunt in Europa, imo sere quot urbes, circumserebantur, qui omnes scatebant hæresibus quibusque simplicium animi ubique decipiebantur, vix-

que ullus erat in fide bene tersus. Quamobrem Patres œcumenicæ Trid. Synodi cum tanto & tam pernitioso huic malo salutarem

aliquam medicinam adhibere maximè cuperent, non satis esse putarunt graviora Catholica doctrina capita contra hareses decernere; sed illud praterea sibi faciem cum censuerunt ut certam aliquam formulam & rationem Christiani Populi ab ipsis sidei rudimentis instituendi traderent, quam in omnibus Ecclesiis illi sequerentur, quibus legitimi Pastoris Doctoris munus obeundum esset. Adnotate, Pastores! & librum hunc agnoscite vestium, quando quidem & vestri causa non modò susceptus & editus est, sed e jus etiam

Seff. 24. de reformai. c. 7.

Ut sidelis populus ad suscipienda Sacramenta majori cum reverentia atque animi de-

votione accedat, pracipit fancta Syned. Episcopis omnibus,

ut non solum cum hac per se ipsos erunt populo administranda, prius illorum vim & usum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem à singulis Parochis piè prudenterque etiam lingua vernacula, si opus sit & commode fieri poterit servari studeant. JUXTA FORMAM A SANCTA SY-NODO IN CATECHESI SINGULIS SACRAMENTIS PRASCRI. BENDAM, quam Episcopi in vulgarem linguam fideliter verti atque à Parochis omnibus populo exponi curabunt, &c. Ex his pater cur, & pro quibus Sacrolancta Trid. synodus decreverit edendum esse hoc fanctum Opus: & ex citatis supra non obscurè innuitur jam ab initio Concilii Patres, hoc ut maxime necessarium pravidisse, statuisseque, vel saltem, quod certum mihi prorsus est, sacrum hoc opus componendum sancivere, sess. 18. quæ secunda est, sub Pio IV. procurante tunc & diligentia non credibili promovente, quidquid morib. reformandis erat proficuum. S. Carolo Borromæo; nam cum ibi de librorum delectu decretum sit, & ad hoc selecti sint Patres quidam, ut suspecti quique ac perniciosi libri seligerentur & prohiberentur à Concilio indubitatum est simul & de remedio huic pestiferæ doctrinæ afferendo, hoc est de Catechismo edendo, fuisse sancitum, aliosque quos inferius nominabimus Patres delectos esse qui tanto operi incumberent, hoc plane constat ex continuatione sess. 25. ubi de Indice librorum & de ipso Catechismo absolvendo decernitur, ibi enim fic.

Sacrosancta synodus in secunda sessione sub Sanctiss. Domino N. Pio IV. celebrata, delectis quibusdam Patribus commiste, ut de variis censuris ac libris vel suspectis, vel perniciosis quid facto opus esset considerarent, atque ad ipsam sanctam synodum referrent audiens nunc huic operi ab eis extremam manum impositam, nec tamen ob librorum varietatem & multitudinem distincte & commode possit à sancta synodo disudicari, pracipit ut quicquid ab illis prastitum est Sanctiss. Rom. Pontifici exhibeatur, ut ejus judicio atque authoritate terminetur & evulgetur, idemque de Catechismo à Patribus quibus illud mandatum suerat & Missali & Breviario sieri mandat. Ex his maniselle constat, primò eur hanc Citechesis sormam Trid. synodus edendam præcepeiit;

reperit; secundo quando id decreverit, tertio tanta esse auctoritatis hunc Catechismum, ut cateris omnibus debeat anteponi, quarto minime umquam à Pastorum manibus recedere debere: ipsis enim est vera Theologia promptuarium & totius Ecclesiastica disciplina penus refertissima.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quibus Patribus componendi Catechismi cura fuerit data, & quamdiu circa eum laboratum sit.

Uobus diversis temporibus dici potest, à Patribus collaboratum esse Catechismo: priori quidem, dum adhuc Trid. effent. in Concil. hoc est per biennium ferè integrum nempe à sess. 18. celebrata die 26. Febr. 1562. ulque ad finem synodi que absoluta est mense Decemb. ann. 1563. posteriori verò, id est Sacrosancto cœtu dimisso, Romæ, quò quidam delecti Patres hac de causå fuerunt convocati, & huic operi incubuere toto triennio & amplius, nempe à discessione Concilii, ad ann. 1566. quo S. Memorix Pio V. totum opus absolutum oblatum est approbandum: unde fit ut per integrum quinquennium, tum in componendo, tum in expoliendo hoc Catechismo, collaboraverint selecti Patres à concilio, inter cateros piisimi atque doctissimi. Quod quidem animo revolvens omnino non bene fanum judicarem eum, qui librum hujusmodi non omni existimatione dignum, nec omni seculo venerandum arbitraretur; & qui inter disputandum de Theologia, si citaretur hic Catechismus, illum ad classem puerorum, contemptim rejicerent, certe faniores essent & tenebriores. Sed ad Patres veniamus. Certum est ex ultima sessione, toto postremo Concilii biennio, plurimos ex Patrum coetu delectos celebres Theologos, magnum studium, multamque operam contulisse in hunc Catechismum, nam ejus materia est divisa in articulos quosdam, quibus deinde distributis, suum elucubravit quilibet, elaboravitque; juxta mentem Concilii, & Ecclesia sensum, prout Spiritus S. dabat Inprefa . ad thea. eloqui illis. Hoc testatur ita factum Chritrum Santarum

BIYUM.

Stoph. Sanctofius Ordinis Erimitarum D.

Aug.

Aug. qui afferit Cardinali Seripando ejusdem Ordinis, hanc particulam symboli : Et in unam sanctam Ecclesiam Catholicam, traditam fuisse explicandam. Quartum vero symboli articulum designatum esse Michaeli Medinæ Ordinis FF. Minorum, patet ex ipsomet, qui sibi id attribuit in præfatione ad opusculum de eodem quarto symboli articulo: ex Possevino autem habemus in apparatu, litt. P. Petrum Galesinum Catechismi hujus partem in qua Dei præcepta exponuntur, Latine expoluisse, & ibid litt. I. Julium Spogianum ultimum ejuldem Catechilmum caput afserit exposuisse: idem confirmat distincte Castalio, his verbis: in Catechismo qui ex Conc. Trid. decreto Pii V. jussu editus est, complures Theologi & diserti viri conscribendo elaboraverunt. Antoniano symbolum aut certe symboli partem explicandam obtigisse Delius Pasqualinus vir gravissimus mihi confirmavit: quod & ipse in adversariis ejus reperi.

Ergo, attendite quæso Pastores! non soli Thomistæ circa hoc opus collaborarunt, sicuti somniati sunt quidam, ut ejus imminuerent auctoritatem, quasi non esset universalis opus Ecclesiæ, sed sectæ cujusdam Theologicæ peculiaris, in quo sanè non mediocrem insamiæ

notam inurunt Concilio, & Summ. Pontif.

in,

g.

Dimisso vero sacrosancto Conc. quod supererat operis. commissum esse quibusdam PP. ex Ordine FF. Prædicatorum non nficiamur, sed ex eo quod ab Ecclesia munus hoc obeundum suscepere, constare debet eos vel ultrò. proprios & peculiares animi fenlus, fi quos habebant, exuifle; vel ex decreto Concilii aut summ. Pontif. mandato. saltem viva voce, injunctum esse illis non ex suo, sed ex Ecclesia densu tractanda esse omnia, alias non satis prudenter actum esset; quod asseiere quantum nefas? Dicti autem patres hi fuere L. Leonardus Martinus Genuenfis Archiepisc. Lancianensis. II. Ægidius Fuscararius Bononienfis, Episcopus Mutinenfis. III. Francisc. Foretius Olisbonensis Regis Lustania in Concil. Trid. Theologus: qui omnes quantæ pietatis, quantæ peritiæ, quantique nominis estiterint, tum in ipla Synodo, tum extra illam in exercitandis muneribus Ecclesiasticis plurimis, exhibere, mihi

mihi satis est unus S. Carolus Borromæus, in Epistola sua ad Cardinalem Vivarmiensem Stanislaun Hosium, ut credam eos inter Patres Concilii fuisse doctissimos: & meam utique confirmat fidem Joseph. Ripalmontius: dum hec ait : Is (intellige S. Carolum) animo conceperat eximium Catechismi Romani opus, de quo opere conficiendo sanxerant Patres (Tridentini) idque decretum inter catera extabat: etiam ei derigenda institutioni capitibusque disponendis summi Theologorum adlaborabant. Sed consilium erat Caroli ut divinitas & altitudo rerum atque sententiarum pari verborum dignitate explicaretur, adhibitisque latinæ linguæ summis, ea tempestate, bominibus per eos absolvit opus quo meliore Romanorum sæculo natum videri posset. Ex quibus patet & in ipsum S. Carolum non mediocri ex parte hujus sacri operis laudem esse refundendam; quod etiam sit planum ex Epistola ejusdem Sancti ad Lustrania Regem, à quo petit ut sibi sit licitum, post dimissum Concilium, Francisc. Foretium retinere quòd ad Catechismum absolvendum esset Ecclesiæ maxime necessarius: verum etsi his Patribus totius hujus facri operis gloria deberi videatur, tamen nihilominus S. Memoriæ Pio V. ut primo motori to-. tum referri acceptum jure meritoque oportet, & si testis opus est, habemus Gabutin in ejusdem Summ. Pontif. vita,

Gibutin vita Pii V. lib. I. c. 2. ubi sic ille: Sacrum Catechismum ad Parochos quo pracipua Catholica doctrina dogmata luculenter explicata continentur, per

viros Christiana eloquentia & eruditione insignes Latine consici primum, & ubique gentium evulgari, mox in Italieum, Gallicum, Germanicum, ac Polonicum sermonem converti curavit. His ità se habentibus de Catechismo Romano, quid, quæso vos, censendum est? cujus meriti? cujus auctoritatis? Edendum illum decrevit œcumenica synodus: selectis Patribus quamlibet ejus materiæ particulam tractandam distribuit, ex omnibus tractatibus, jubente Summo Pontisce totum derigente negotium S. Carolo, compingitur & expolitur opus, à viris in omnium scientiarum genere versatissimis, quorum spectata virtus, doctrina & pietas erat universæ Ecclesiæ: an igitur invenire est librum ullum alrum post scripturam canonicam majoris faciendum, quique sepius evolvi mereatur?

ARTIC.

ARTICULUS TERTIUS.

A quibus Catechismus est approbatus.

Ntequam Catechilmus prodiret in lucem, etsi tot fuisset tantorumque virorum studio elaboratus, etsi toties, id sollicitante S. Carolo, lectus, relectus & elimatus: attamen oblatus Pio V. fanctæ memoriæ, ut tandem summa sua auctoritate firmaretur: noluit tamen Summ. Pontif. sic exire eum à se, quin adhuc ab aliis Do-Etoribus prius recenseretur, ut qua par erat maturitate & prudentia editus liber Catholicus Catholice reciperetur: res commissa est Guilelmo Sirleto Cardinali, utpote cujus doctrinam & pietatem optime noverat: quique nuper adnitentibus aliis Cardinalibus cum S. Carolo non paúcis, Summus Pontifex vix non erat renunciatus: is tantus vir, Pii V. jussu quoldam secum adhibuit Theologos delectos in cæteris, qui hujus libri non solum dogmata, sed & ipla verba trutinarent, rimarenturque, quo diligentia fingulari peracto, mirabilis sanè pastoris, verè fidelis sollicitudo (illum approbavit Summus Pont. atque Româ prodiens integer, purus & fincerus, quocumque deportaretur, justit eum typis mandari Manutianis, expurgari omnino mendis, & ita evulgari. Operæ prætium est ipsa Pontisicis verba ponderare: hæc autem sunt: Motu proprio & pastorali officio cupientes, quam diligentissime possumus, divina adjuvante gratia, jungi, & ea qua sacro Tridentini Concilio statuta & decreta fuerunt, exequi, curavimus ut à delectis Theologis in hac alma urbe componeretur Catechifmus quo Christi sideles de eis rebus quas eas nosse, profiteri & servare oportet, Parochorum suorum diligentia edocerentur; qui liber cum Deo adjuvante perfectus in lucem edendus sit, providendum duximus ut quam diligentissime & fidelissime imprimatur. Itaque in hac alma urbe eum potissimum imprimi voluimus dilecti Filii Pauli Manutii diligentia, qui alios Ecclesiasticos libros hic imprimere solet. Quia vero si alibi imprimeretur, evenire posset ut non pari fide ac diligentia talis argumenti liber imprimeretur, ob hanc causam, &c. Dat. Roma apud sanctum Marcum 7. Kalendas Octobr. anno prime, Ex his manifestum est quanti secerit hunc librum

Ş

a

o, i-

i-

eft

brum Summus hic Pontisex, & quanta diligentia typis ille mandandus esset, sane tanti Pontisicis exemplo, quoties denuò est imprimendus, curare deberent Episcopi, ne

tot erratis quot quasi lineis oppleretur.

Primus igitur Pius V. non tantum proprio motu suo hunc Catechismum approbavit, sed insuper commendavit eum toties, præcipitque usurpandum, quoties, vel de morum emendatione, vel de reformatione Ordinum agebatur: videatur Bulla 102. edita anno 1580. pro reformatione Ordinis Cisterciensis: item Bulla 105. edita eodem anno, circa reductionem admeliorem statum Congregationis Servorum Beatæ Mariæ: item Bulla 106. eodem quoque anno edita circa Missalist emendationem.

Secundus à quo sacrum hoc opus suit approbatum, Gregorius est XIII. Pii V. successor, qui in Brevi quodam anni 1583. declarat suo jussu & approbatione, denuo editum esse Catechismum utilemque adeo librum hunc existimavit hic Pontifex, ut peculiari mendato in linguam Illyricam traduci illum praceperit, ut patet ex Concilio Aquileiensi mox citando, atque insuper, ut testatur Possevinus, Catechismus erat illi veluti regula quadam qua jus ipsum Canonicum reformari-posse putabat: unde Francisco Gratiano de Gazatoribus Jurisconsulto & Canonico Vicentino suasit ut Juris Canonici epitomen ederet, in qua quidquid vel à Summis Pontisicibus, vel a Concilio Tridentino, vel à Catechismo. Romano suerat abrogatum, resecaret.

Teitius qui nostrum hunc Catechismum probavit, suit S. Carolus Borromæus qui non tantum in suis supra citatis Epistolis, sed & maxime in prima Synodo quam Mediolani habuit anno Domini 1565. Ubi Clericis omnibus, postquam decimum annum attigerint, præcipit ut Ca-

techismum hunc assidue legant.

Quarto probatus est idem Catechismus in Synodo Beneventana, anno 1567, ubi omnibus tum Parochis, tum verbi Dei prædicatoribus injungitur ut ad suum munus explendum Catechismum, qui Summi Pontificis jussu editus est, assidue pre manibus habeant, ut omnia secundum sanam & Ecclesaticam doctrinam docere valeant.

Quinto probatus est in Synodo Ravennate 1568. ibique titulo de seminario c. 4. librum hunc quem Conc. Trid. Catechismum vocat, mirum in modum commendat, pracipitque ut qui degunt in seminariis, eum assiduè præmanibus habeant.

Sexto iterum probatus est à S. Carolo in Synodo Mediolanensi anno 1569, ibique præcipitur Parochis ut frequentius aliquam Catechismi Romani Lectionem inter se con-

venientes tractent.

Septimo probatus est in Synodo Salisburgensi in germania, que habita est anno 1569. & sic decrevit const. 26. Debent Parochi iis que ad ipsorum spectant ministerium quemadmodum & Episcopi cum Sacramenta per ipsos erunt populo administranda, illorum vim & usum pro suscipientium captu in vulgari nostra lingua Germanica explicare, juata ea que in Catechismo Romano sane utilissimo & his temporibus maximè necessario continentur.

Mediolan, anno 1577, in qua præcipitur ut Parochi in Sacramentorum administratione Catechismi Romani soco

& doctrinam adhibeant.

Nono probatus est in Genuensi Sypodo anno 1574. Tita

de fidei elementis à Parocho tradendis.

Decimo probatus est & quarto à S. Carolo in Synodo Mediolanensi, an. 1576. ubi inter libros, quos Episcopo visitanti. Parochus exhiberi debet, censetur Catechismus Romanus.

Undecimo, probatus & quinto ab eodem S. Carolo in fynodo Mediolanensi anno 1579. ubi de examinandi ratione præcipit ut inquiratur ab ordinandis. An Catechis-

mum Romanum habeant, ejusve doctrinam teneant.

Duodecimo probatus elt eodem anno à Clero totius Galliæ in conventu Melodunensi, ubi multis in locis, sed mame quatuor tit. De Baptismo, de Eucharistia, de Peenitentia, & de Ordine hic Catechismus, qui roidem Tridentinus agnoscitur, ita præcipitur Parochis ut ipsis abhoc Catholico conventu Cleri necessarius omnino judice tur, & cæteris omnibus anteponensius: sic autem ibi struere tenentur Curati suos greges ex prascripto Cases mi Trid. quam pure & simpliciter sieri poterit. & Maria

42 M.

14

1-

1-

B- .

er-

n-

iu-

Adhibentes ea in re probe efficienda (nempe in exhortandis populis) Catechismi Romani locos & doctrinam Concil. Trid. de singulis Sacramentis, ob id ab omnibus Curatis accurate & studiose legendam: præterea Catechismi Tridentini in rebus hujusmodi ac piis operibus exercendis, regulas & præcepta, quam sieri poterit accurate sequantur Confessarii.

Decimotertio probatus est in Synodo Rhothom. an. 1581. ubi sic: Ut autem quilibet Parochus officio suo defungi queat, Catechismum Romanum Latine & Gallice habeat, c. 10.

Decimoquarto in Synodo Burdegalensi anno 2582. ubi sic, Parochi singulis festis diebus aliquid ex Catechismo Trident. quem Latine & Gallice auctoritate nostra editum penes se habere injungimus, populo praponant, &c.

Decimoquinto, in Synodo Turonenfi, anno 1583. tit.

de professione & fidei tuendæ cura.

Decimosexto, in Synodo Rhemensi 1583. tit. de curatis. Decimoseptimo, in Synodo Provinciali Aquensi, in Gallia, anno 1585. tit. de Parochis ubi sic. Ut autem quilibet Parochus suo officio defungi queat, Catechismum Romanum Latine & Gallice habeat, &c.

Decimooctavo in Synodo Provinciali Tholosana an. 1590. ubi sic: Injungimus Parochis ut continuo Catechismum Concilii Tridentini præ manibus habeant, tit. de Sacramentis.

Decimonono in Synodo Avenionensi anno 1394. tit. de ossicio Parochi: Catechismum Romanum sedulò præ manibus habeant, &c.

Vigesimo in Synod. Aquileiens. an. 1586. de qua jam supra. Omitto Synodos diœcesanas complures in quibus Cate-

chismus hic noster approbatur.

Omitto & magni omnino nominis Doctores, qui post libros canonicos nullum alium quam hunc Catechismum tutius aut utilis legi posse asserunt. His ita positis, amice lector, quis feret frontem eorum qui hoc opus sacrum quasi puerile despicientes, illud vel attingere dedignantur, id propter tantum, quia Catechismus inscribitur? o cacas hominum mentes!

Sed ut homunciones illos omni rubore sussumant, queso, S. Caroli Borromei amicissimum & sacri collegii decus Augustinum Valerium Cardinalem & Episcopum Veronensem, libro priori ad Acolythos Veronenses.

Cate-

Catechismus abbine triennium est editus Pii V. Pontificis Maximi jussu, quem ad juvandam rem publicam Christianam, restituendam veterem Ecclesia disciplinam nobis divinitius videmus datam esse. Opus tam præclarum, si sententiarum gravitatem, & lumina etiam verborum spestemus, ut nullum præclarius, multis abbine sæculis editum dolli homines judicent. Sunt enim explicata omnia, qua ad instituendas animas pertinent, tanto ordine, tanta perspicuitate, tantaque cum majestate : ut sancta mater Ecclesia, Spiritu sancto edocta, non homo quispiam vocem emittere, & omnes docere videatur. Vos qui aliquantum atate processistis, legite hunc Catechismum septies, & plusquam septies, mirabiles enim fructus ex eo percipietis. Quod si in historiis scriptum est, Demosthenem, ut eloquentia laudem consequeretur, octies descripsisse Thucididem, eaque ratione, omnes illius conciones plenas argumentis, memoriæ commendiffe : quanto aquius est vos qui in disciplina Eccles. versantes, omnia vestra studia referre debetis ad gloriam Dei, & ad salutem vestram & aliorum, egregium librum, di-Etante Spiritu sancto, Patrum qui in Concilio Tridentino aderant, decreto scriptum, & Christi Vicarii auctoritate editum, octies legisse diligenter, atque etiam descripsisse.

ARTICULUS QUARTUS.

Vtilitates & usus Catechismi colliguntur.

TOT sunt utilitates Catechismi Tridentini quot possunt numerari necessitates Ecclesiæ: si hæresis, ne expuatur ab inseris & Catholicos intertuibet occludenda est: à parochis sæpius explicetur hic Catechismus: si hæresis ominoso & infausto quodam abortu jam exorta sussocial sincera sicubi & illibata conservanda Religio, à Parochis sæpius explicetur hic Catechismus: sincera sicubi & illibata conservanda Religio, à Parochis sæpius explicetur hic Catechismus: si Clerici adolescentes in seminariis aut privatim ad munera quælibet Ecclesiastica subeunda sint apparandi: prælegatur illis sæpius hic Catechismus: sacramenta sicut par est, piè & cum proximorum ædissicatione si quis administrare voluerit, unus illi sit præ manibus hic Catechismus; denique si qui Sacerdotes

Sacerdotes confessionibus excipiendis, habendis concionibus, dirigendis animabus accingere se se cupiant, hoc uno utantur Catechismo.

Sed enim illo utendi non una tantum ratio est, ut ex prænotatis in proclivi est advertere. Utiliores hîc indigitabo.

Prima ratio utendi Catechismo injungitur, in omnibus fere synodis tum provincialibus, tum dioecesanis quæ post Concilium Trid habitæ sunt ejus nimirum assidua lectio, vel saltem ita frequens ut quidquid hic liber continet,

memoriter complectatur.

Secunda ratio utendi sacro hoc opere, præcipitur à S.Carolo in 2. synodo Mediolanensi citata, ut scilicet convenientes ad se invicem parochi viciniæ cujuslibet aliquam hujus Catechismi lectionem frequentius inter se tractent, quod ex laudabili consuetudine singulis hebdomadis in usu est in celebri presbyterio S. Nicolai de Cardineto Parissis.

Tertia ratio utendi Catechismo præscribitur, ab eodem. S. Carolo in 3. synodo Mediol. ubi præcipit, quoties parochi aliquod Sacramentum administraturi sunt, ut locos & doctrinam hujus libri adhibeant, & populo exponant: idem præcipitur in synodo Rothomagensi supra citata.

Quarta ratio utendi hoc libro proponitur in synodo Burdegal. citata etiam supra, dum præcipitur ut singulis diebus sessis aliquid ex hoc Catechismo parochi populis proponant, de iis rebus, quas nosse Christianorum omnium interest. Quinta ratio præscribitur in synodo Cremonensi ann. 1603. p. 9. his verbis: Divino assatu Spiritus sancti, illi Patres qui in Concilio Trid. præsuere, mandarunt, ut quamprimum Romanus Catechismus conscriberetur, ex quo veluti ex sæcundissimis sanctæ matris uberibus Clerici omnes Ecclesisticæ doctrinæ suavissimum lac exsugere valerent. Ea igitur consuetudo, quæ sanctè in nostra seminaria introducta est, Clericis omnibus Romanum Catechismum explicandi, omnino inde à Ludimagistris Clericis sub pæna suspensionis quotidiè, vel saltem ter in hebdomada servetur.

Sexta ratio præscribitur in ipsa Præsatione Catechismi ab iisdem Patribus, quorum obtemperando mandatis praxis que sequitur, est instituta.

PRAX-

PRAXIS CATECHISMI,

SEU

CATECHISMUS IN SINGULAS anni Dominicas distributus, & Evangeliis accommodatus.

DOMINICA PRIMA ADVENTUS.

i-

æ-

i-1æ

eet,

a-

uod

est

m.

a-

OS

t:

r-

e-

0-

-T-

n.

il-

ut

uo

n-

e-

12-

if-

ub

da

ab

XIS

X-

ERUNT signa in Sole, & Luna, & c. Luc. 21. Hoc Evangelium ad argumentum de judicio generali traducendum est. Quare hic recurrat Parochus ad articulum Symboli. Inde venturus est judicare vivos & mortuos, p. 63. & seq. prout faciendum pracipitur, pag. 7. vel secundum aliarum Ecclessarum ritum.

Ecce Rex tuus venit tibi, &c. Matth. 21. Hic opportune tractabit Parochus ea, quæ de Incarnatione, & causis adventus Christi Domini nostri habentur art. 2. & 3. Symboli Apostolici, p. 11. & 24.

Invenietis afinam alligatam, & pullum cum ea, solvite, &c. D. Athanasius in sermone de verbis hujus E- vangelii oftendit ex hoc loco Apostolis & eorum successoribus factam esse potestatem solvendi eos qui instar asinorum, peccatorum pondere pressi, ad eos consugerent. Quare hic populo exponet Parochus, quæ habentur de consessione, p. 236. & seq. & absolutione, p. 224. & de potestate remittendi peccata in Ecclesia, p. 22. & seq.

DOMINICA SECUNDA.

cum audisset Joannes in vinculis, &c. Tu es qui venturus es &c. Matt. 11. Ista Joannis interrogatio tam sedula, ostendit quanto cum studio curare debeamus, ut de rebus sidei, & nos, & ii, qui nobis subsun, ritè & à Catholicis doctoribus instruamur. Vide que huic argumento inserviunt initio

tio Catechismi, usque ad primum Symboli articulum.

in vinculis. Fides usque ad vincula, immo ad necem usque, cum opus est. & à judice urgemur, profitenda eft: nec eft fatls eam pectore inclusam habere, quantumvis rectam & finceram, ut oftenditur p. 11. & feq. vel Frunt signa in Sole & Luna, &c. ut Dominica præcedenti.

DOMINICA TERTIA.

Confessus eft, & non negavit. Joan. 1. Ex hoc loco simpliciter verum fateri docemur, nec intermiscere Jusjurandum, ut nobis fides adhibeatur. Vide quando, & sub quibus pœnis jurare prohibitum, in 2. Præcepto p. 226. & legg.

Quid ergo baptizas, fi tu non es Christus, &c. Agendum hic de ministris baptismi, de quo p. 139. Et quomodo fele habeant in dispensatione Sicramentorum Christus Dominus & minister, quantum ad effectum Sacramenti, p. 123. & fegq.

Cujus ezo non (um dignus, &c. Hic monere parochus polum fibi creditum debet, ut sese pro festis natalitis, ad facram fynaxim præparet, & agere de condigna tanti hospitis (cujus corrigiam calceamenti solvere indignum se Joannes Baptista censet) susceptione. Vide de præparatione ad Eucharistiam, pag. 226. vel Cum audisset Jounnes in vinculis, ut in Dominica præcedenti.

DOMINICA IV.

Anno decimo tertio Imperii Tiberii Cafaris, &c. Luc. 3. Cur hic principium mundi fiat mentio, eadem ratio afferri potest, que affertur in articulo 4. Symboli de eodem Pontio Pilato.

Factum est verbum Domini Super Foannem, &c. Quoniam Joannes non nisi à Deo legitime vocatus officium verbi Lei prædicandi exercuit : ideo hic de legitimâ vocatione ministrorum Ecclefiæ parochus differet, ut habetur de Sacramento Ordinis pag. 269. & feq. legitimosque eos ministros non esse dicat, qui missi non funt, ut traditur in prafaitone.

In deserto. Hic de probitate & morum integritate ministrorum verbi (qui funt Sacerdotes) agatur ex eodem loco 269. & de castiture, quæ eis quando siunt subdiaconi, indicitur, ut hab. ibidem.

Prædicans Faptismum pænitentie. Quomodo adulti,

qui

qui baptismum suscipere debent, affecti esse debeant, & præteritæ eos vitæ pænite-

re, traditur, p. 245.

n

nż

-

0

m

r-

ıâ

C-

ut

r-

1-

on

on

ii-

01-

ate

qui

CX

ca-

fi-

ut

pa-

iti,

qui

Parate viam Domini, re-Etas facite semitas Dei nostri. Hic de preparatione ad Eucharistiam, de qua in superiori Dominica, & de necessaria mandatorum Dei obfervantia, de qua p. 306. & seqq. vel Et confessus est, & non negavit, ut in Dominica præcedenti.

IN DIE NATIVITATIS Domini.

Peperit primogenitum silium sium, &c. Luc. Explicetur articulus Symboli. Natus ex Maria Virgine. Qui est hujus loci maxime proprius, de quo p. 35. & seqq. Eodem die ad Missam majorem.

In principio erat Verbum, & Verbum erat, &c. Joan. 1. Quoniam hic locus dum agitur de æterna Christi Domini generatione adducitur, p. 29. Hinc Parochus petet hujus loci expositionem.

eft. Hic exponatur mysterium Incarnationis, prout ha-

betur, p. 32. & feq.

Gloriam quasi unigeniti à Patre. Quomodo hic unigenitus sit etiam frater noster, vide p. 439.

Dominica Infra Octavam Nativitatis.

Tuam ipfius animam pertransibit gladius, &c. Luc. 2. Ex hac Simeonis prædictione ansam sumere poterit Parochus explicandi, cur Deus sideles jam baptizatos, quos silios habet carissimos, non eximat ab incommodis vitæ hujus, qua de re agitur, p. 152. & 153. Et quò confugiendum tunc sit, de quo pag. 413, 417, 418, 420, 421, & seq.

Non recedebat à templo jejuniis & orationibus, &c. Deprivata & publica oratione habes, pag. 430. Quomodo ad orationem, & jejunium & eleemosynam jungenda fint, p. 432. Et quomodo ista tria conducant ad satisfactionem peccatorum, p. 385. & seq.

& 257.

IN CIRCUMCISIONE Domini.

Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, &c. Luc. 2. Quoniam circumcissoni successit Baptismus, hîc in genere dici poterit de vi, & efficientia Sacramentorum novæ legis, supra antiquæ legis Sacramenta, ut habetur, p. 127.

Vocatum

Vocatum est nomen ejus Fesus, Sc. Quam convenienter hoc nomen inditum suerit Christo Domino, & quare

vide p. 24.

Observandum hic etiam est pueris nunc in baptismo, & olim in circumcisione nomen esse imponendum: cujus rei quænam sit ratio, & quale nomen puero imponi debeat, habes, p.228. Denique cum impositio nominis sit una ex ceremoniis in Baptismo usitatis, hic de baptismi ceremoniis & ritibus apta concio haberi poterit, p. 161. & seq.

IN DIE EPIPHANIÆ.

Vidimus stellam ejus in Oriente,&c. Matth.2. Quoniam nonineptè per hanc stellam philosophica de Deo scientia potelt intelligi: sicut
per responsum sacerdotum sidei lumen, non malè hic adaptari poterunt quæ de differentia sapientiæ Christianæ à
Philosophica notitia habentur, p. 12.

Et procidentes adoraverunt eum, &c. Matth. 12. Hic de adoratione Dei, quæ Latria dicitur, & fimul de veneratione Sanctorum, quæ dulia nominatur. Vide in expositione Decalogi, pagina 305. & 315. usque ad secundum præceptum. Hic agi etiam potest de Eucharistiæ veneratione & adoratione. Nam si eundem Christum, quem Magi adoraverunt.præfentem in Eucharistia agnoscimus & consitemur: ut disertis verbis probatur, p.193. & seq. si pii esse volumus, cur nonæque ac Magi eum adorabimus? vide p. 175. & seq.

DOMINICA INFRA Octavam Epiphaniæ.

Secundum consuetudinem diei festi, &c. Luc.3. De observatione dierum festorum,
lege p. 339. & seq.

Et erat subditus illis, &c. De officio liberorum erga parentes, vide p. 339. & se-

quent.

DOMINICA SECUNDA post Epiphaniam.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galileæ, &c. Joan. 2. De Sacramento Matrimonii, vide

p.228. & feq.

Hoc fectt Jesus initium signorum suorum. Hæc conversio aquæ in vinum valet plurimum ad confirmandos rudiores in side Transubstantiationis, quæ sit in augustissimo Altaris Sacramento: de qua vide p. 197. & seq.

DOMINICA TERTIA post Epiphaniam.

Ecce Leprosus veniens adorabat eum. Matth. 8. Per Lepram hæresim significari docent Patres. Qui verò sint censendi hæretici, & qui à castris Ecclesiæ, ut olim leprosi ejiciendi, habetur, p.75. & seq.

Vade oftende te Sacerdoti. De honore Sacerdotibus Domini, & Ecclefiæ perfectis exhibendo, vide p. 356.

A

m

6-

n,

c.

e-

A

a-

De

ide

um

on-

alet

dos

ub-

au-

en-

&

MI-

Vade oftende te Sacerd. Sc. Longe excellentiorem virtutem nostris Sacerdotibus tributam docet Chryfoltomus, lib. 3. de Sacerd quam Mofaicis: quòd illi oblatos fibi leprofos non mundarent; fed mundatos tantium elle declararent: nostri verò hominem peccatilepra maculatum, dum absolutionis beneficium ritè præparato impendint, verè emundant, & perfectæ fanitati restituunt. Hic de potestate clavium Sacerdotibus conceila, ut habetur, p. 89. & fequent.

DOMINICA QUARTA.

Ascendente Jesu in naviculom Matth. 8. Inter multa quæ Ecclesiam representant, est navicula illa seu arca Noë, de qua p. 85. Hic ergo de Ecclesia Catholica, & notis, quibus internoscitur, Parochus agere poterit: prout habetur, p. 82. & sequent.

Domine salva nos, perimus. Quoniam nullum est
tempus, in quo ita hominum
vita, quam in propinquo animæ exitu, periclitetur: ideò
Parochus ex hoc loco hortatari poterit suos subditos ut
cum mortis dies instabit, ad
Deum maxime recurrant, &
Extremæ-Unctionis Sacramentum accipiant, de quo p.
260. & sequentibus.

Qualis est hic, quia venti somme obediunt ei? Quomodo creaturæ omnes eum,
quem à Deo ab initio acceperunt, cursum teneant homine dempto, vide paginam
456.

DOMINICA QUINTA.

Inimicus homo superseminavit zizania, Matth. 13. In Ecclesia duo sunt hominum genera, boni, qui tritici nomine designantur; improbi nomine zizaniorum,
vide p. 78, 79, 80. Vel per
zizania intelliguntur odia,
atque rixæ, quis pater disfentionis Diabolus seminare conatus in agro filiorum pacis cujus morbi remedium habes p. 497. &
sequent.

Inimicus homo hoc fecit.

De odio demonum in nos,
& ad tentandum audacia &
perversitate, vide pag. 499.
& ut omnis mali culpæ auctor, mali verò pœnæ sit
exactor, vide pag. 512.

DOMINICA SEXTA post Epiphaniam.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis. Matt. 13. Quoniam juxta Doctores per granum finapis fides intelligitur: hic tractanda funt, quæ de ejus necessitate habentur, pag. 11. & 12. & quomodo fervanda non fint ea quæ fide credenda proponuntur, pag. 17. & ejus excellentia & quantum differat Christiana de Deo sapientia & philosophica divinarum rerum notitia, pag. 12. 13.

Cum autem creverit. Fidem augeri posse traditur,

pag. 427.

Iterum simile est regnum extorum fermento, quod acceptum mulier. Hanc mulierem Ecclesiam interpretantur, qux in doctrina sidei aut morum (per fermentum designata) errare non posse traditur, pag. 85.

Donec fermentatum est torum. Hic de communione Sanctorum, & meritorum participatione explicari posfunt, que sunt, p. 85. & seq.

DOMINICA IN SEPTUAG.

Simile est reg. cæl. Hominis Patrifamilias. Matt. 20. Hic paterfamilias elt Deus, qui cur pater dicatur, habes,

pag. 15. & 433.

Receperunt ipsi singulos denarios. Denaril nomine cœlestis beatitudo defignatur, quam hic Paterfamilias alacriter & fincere in vinea fua, id eft, in cætura mandatorum divinorum laborantibus præstat. De hoc vitæ æternæ denario lege quæ diffusè traduntur, pag. 103. & fequentibus, & 310. & 447. & feq. Hujus verò, beatitudinis conlequendæ certam viam, ac rationem habes, pag. 450. & leq. Item, exhortatio ad colendam hanc vineam mandatorum Illustris habetur, pag. 307, 308. & legg.

Singulos denarios, &c. In cœlo tamen varietas est mercedis, & gloriæ, pro ratione laboris & affectus, quo quis

operatur, p. 98. 107.

DOMINICA IN SEXAG.

Exit qui seminat seminare semen suum, &c. Luc. 8. Semen hoc in terram sparsum, est verbum Dei, exponente Domino, de quo vide p. 483. & quomodo sit audiendum, vide prafat.

Venit

Venit Diabolus, &c. De dæmonis conatu, & impugnatione habes, p. 499. & feq.

Et a sollicitudinibus & divitiis, &c. Quantum divitiæ & effrænes rerum temporalium cupiditates impediant hujus divini feminis fructum, habes. p. 465. & 466.

DOMINICA IN QUINC.

Tradetur enim Gentibus & illudetur, &c. Luc. 18. Ut Christi milites ejus crucem tanquam vexillum fui ducis contuentes, ad arma pœnitentiæ fumenda exstimulentur, ideo hoc Evangelium ineunte quadragefima legitur, quod pairionis Dominicæ fummam complectitur, quo loco non importunè parochus exponet, quæ de Passione Domini fusè traduntur, p. 39. & feqq. Vel fi in aliud tempus commodius differre malit hoc argumentum: hodie alteram Evangelii partem pertractabit, ut lequitur.

Cecus quidam sedebat Jecus viam. Hic excus genus humanum denotabat, de cujus post peccatum statu mi-

iero vide p. 467.

Jesu file David, miserere mei, Hic quomodo Deum aliter oremus ac Sanctos ex hac formula demonstrabis, ut habes p. 424. Porrò

si angustiis aut tribulationibus premimur, aut re aliqua indigemus, ad Dominum cum hoc caco nobis recurrendum est, precibusque solicitandus Deus, ut nobis adfit. Vide de necessitate & utilitate orationis, p. 412, 413.

Qui tibi vis faciam! Hic caulas, ob quas clementiffimus Deus vult à nobis rogari, etiamfi fciat quibus rebus indigeamus, ex pag. 415.

proferes.

FERIA IV. CINERUM.

Cum jejunatis, &c. Mat. 6. Cùm quadragesimæ jejunium eo nomine sit institutum, ut totius anni peccata hac quali folemni mulaa redimeremus, hodie parochus excitare fidelem populum debebit ad poenitentiam amplestendam, de cujus necessitate scribit, p. 89. & 217. docere quibus gradibus ad pœnitentiam licet ascendere, p. 221. & 222. Et quibus operum generibus pro peccatis fatisfacere polfimus, p. 257. & feq.

Nolite the aurizare vobis thelauros in terra. Vide adverlus eos qui opes congerere undequaque student, p. 379 & feq. & 401. & 480.

The aurizate vobs the au-Jauros in calo. Quoniam

Parochi

Parochi frequenter fidelem populum ad eleemofynas, pauperibus erogandas excitare debent : hic hoc studiosè præstabunt ex his quæ habentur, pag. 385. & feq. & 496.

DOMINICA PRIMA Quadragefimæ.

Ut tentaretur a Diabolo, &c. Matt. 4. Cum sit tentatio vita hominis super terram, ut dicit Job. 7. hîc de tentatione agendum, de generibus tentationum, ad quid permittantur homines tentari, quibus armis tentationibus resistendum, & cætera hujufinodi, quæ habentur, p. 497. & leq.

Non in solo pane vivit homo. De pane spiritali, de quo hic agit Christus Dominus, vide p. 483. & 484.

Angelis suis Deus mandavit, &c. De Angelorum custodia erga homines, p. 434. & 435.

Dominum Deum tuum adorabis. De adoratione Dei, quæ fide, spe, & charitate perficitur, vide pag. 314.

DOMINICA SECUNDA Quadragefimas

Assumpsit Fesus Petrum, & Facobum, & Joannem, & deduxit eos, &c. Matt. 17. Hic afferri possunt ea, quæ de loco & tempore, quo homines ad divina contemplanda aptiores funt, habentur,

p. 311. & 312.

Bonum est nos hic este. Hic tractari possunt, quæ de fumma eorum dignitate, qui Deo obediunt, habentur, p. Vel de intimis hominum fanctorum gaudiis, p. 484. Poterunt etiam Parochi de duodecimo articulo hic habere sermonem, de quo p. 103.

Hic est filius meus dilelectus, &c. Hic de æterna Filii generatione latisfimus fese offert dicendi campus, de qua p. 29. & feq. Vel fecundum aliarum Ecclefia-

rum ritum.

Miserere mei fili David. Matt. 15. Hic typum habes perfectæ orationis, quantum spectat ad duas conditiones, quæ in oratione maxime defiderantur, fidem videlicet, & perseverantiam, de quibus, p. 429. & leq.

Filia mea male torquetur à Damonio, &c. Hujus mulieris exemplo, Parentes monentur diligentem liberorum curam gerere : de qua p. 359.

Dimitte eam, quia clamat post nos, &c. Si Apostoli in hac vita degentes adhuc pro le Iolliciti, pro Chananea in-

terpellant,

terpellant, & exaudiuntur, & in cœlo mutire non audebunt inquit D. Hier. contra Vigilantium. Hîc de intercessione Sanctorum, prout habetur p. 315.

DOMINICA TERTIA.

Erat Jesus ejiciens Damonium, & illud erat mutum, &c. Luc. 11. Dæmonis proprium est eum quem possidet, reddere mutum, id est, à confessione peccati revocare. Sed tamen non est alia ratio ejiciendi Dæmonis, quam ut linguam solvas ad detegendum coram Sacerdote peccatum. Vide quæ de Confessione habentur, p. 216. & seq.

Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, Ecclesia est Christi regnum, ut habentur, p. 451. Id autem ut in seipsum non sit divisum, unum esse necesse est, unde hic de unitate Ecclesiæ agendum est, ex p. 82. & segg.

Revertar in domum meam, De relabentium in peccati gravitatem, p. 45. Et quid post confessionein agendum, p. 259.

Tunc assumit a'ios septem spiritus nequiores se. Hic locus, p. 500. inducitur ad probandum non unum tantum dæmonem, sed plures etiam interdum hominem tentare; patet autem ex hoc loco dæmonum acriùs eos tentare, qui ab eo defecerunt, ut elt, p. 497. & feqq.

Beatus venter qui te portavit, Glorificatione B. M. Virginis hoc Evangelium concluditur; de qua habes p. 30. 35. & 424.

DOMINICA QUARTA.

Unde ememus panes, ut manducent hi? Sc. Joan. 6. Hic apte explicari poterit illa petitio Dominicæ orationis. Panem nostrum quotidianum, da nobis? p. 475. & feq.

Notandum prætereà quod panis ifte vim etiam habebat fedandi fitim, ut tenent doctores: Ita & panis Eucharistiæ laicis pro calice est. Lege de Communione sub una specie, p. 211.

Hoc autem dicebat tentans eum. Quomodo Deus hominem tentet, vide p. 501. & 502.

Distribuit discumbentibus. Christus non distribuit, sed dedit Apostolis, & illi distribuerunt turbe Matth. 14. 19. sic à mundi initio per Patriarchas & Prophetas, & postea per Apostolos eorumque successores Deus verbum Dei & Sacramenta subministrat, ut habetur, p. 2. & 3. & 124. Christus tamen est qui hac omnia pracipud efficit. p. 124. & 125.

Hic

INDEX.

Hic est verè Propheta, De gratiarum actione, p. 417. & 418.

DOMINICA IN PASSIONE.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Joan. 8. Innocentia Christi in hodierno Evangelio convenienter profertur in medium, ut in promptu sit nobis causa Dominicæ Passionis quam hodie repræsentare incipit Ecclesia, nimirum non propria illius delicta, sed nostra. De causis Passionis Christi habes, p. 44. & 45.

Si veritatem dico vobis. A mendacio cavere docemur, de quo multa, p. 309. & feq.

Qui ex Deo est, verba Dei audit, &c. De verbo Dei audi-

endo, p. 2. 5. & 483.

Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus, &c. Ex hoc loco Parrochus anfam poterit arripere ad excitandos fuos Fideles ad injurias condonandas, qua de re multa habentur, p. 492. & feq.

Sed honorifico Patrem & vos inhonorastis me. Christus sepe, & à multis graviter inhonoratur; sed ab ils maxime qui ejus verbum vel male interpretando, vel ad vana convertendo polluunt, de quo p. 337.

Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum. Ex hoc loco perspici potest, & tempus & genus mortis à Christo delectum suisse, qua de re, 1.39, 40, 41. & seq. Dominica in Ramis
Palmarum.

Evangelium ut in prima Dominica Adventus, de quo ibid. cæterum quoniam ad Eucharistiam percipiendam ex præcepto Ecclesiæ eo tempore omnes discretione præditi obligantur, ideò ex his

Evangelii verbis.

Ecce Rex tuus venit tibis mansuetus, ad ejus sumptionemFideles hortari poterit Parochus ex his quæ habentur, p. 175. 177. 183. & 205. & deinceps & quoniam parentes, utplurimum, negligentissimi sunt ad liberos suos ad Eucharistiæ perceptionem præsentandos, ideo eis maximè Parochus inculcabit, quæ de ætatead quam pueri ad eam percipiendam tenentur, & habentur, p. 210.

In die sancto Parasceves. Hoc die quoniam folemnis de Mysterio Patlionis Domini nostri Jesu Christi concio haberi soler : ideo præterea, quæ in expositione art. 4. Symboli habentur, p. 29. & feq. hæc insuper hoc die tractari posse videntur. De fingulari amore, quo Deus genus humanum profecutus elt, cum illud morte unigeniti filii fui redimere voluerit, de quo p. 437. De primi parentis lapfu & miseriis, quæ illum confecutæ

secutæ sunt, de quibus, p. 25. & 456. & fegg. quomodo ex paffione Christi omnis reissio peccatorum emanarit, de quo p.491. & 93. & proinde omnia Sacramenta ex hac Christi pasfione virtutem acceperunt, ut elt p. 123. De facrificio Christi tam cruento, quam incruento ex pag. 215. De fatisfactione & merito Christi, de quo pag. 255. Denique quomodo nulli unquam patuit, fed nec patere quidem potest aditus ad regnum cœlorum fine hac de redemptionis humanæ per Christum fide, ut est p. 24. idque esse fummam & cardinem totius Christianæ religionis, scire Jesum Christum, & hunc crucifixum, ut habetur pag.

DOMINICA PASCHÆ.

Surrexit, non est hic, &c. Marc. ult. De resurrectione Domini exponetur art. Symb. Apottolici Tertia die resurrexit à mortuis, p. 52. & legg.

FERIA SECUNDA post Pascha.

Deo ex discipulis Jesu ibant ipfa die in castellum, Gc. Luc. 24. Quoniam fieri vix potuit ut Parochus omnia, qua ad refurrectionem Christi pertinent pridie explicuerit, ideo hoc die poterit ea quæ prætermilit ex

co loco repetere.

Oportuit pati Christum & ita intrare in gloriam suam. Hic locus est proprius caufas exponendi ob quas necesse fuit Christum refugere, quæ habentur, pag. 55. & exemplo Christi Fideles hortandi ut omni itudio incumbant ut cœlesti regno potiantur; quod habetur, pag. 447. & de commodis tribulationis, pag. 505.

Et factum est dum recumberet cum eis, accepit panem. Hic locus proprius eft ad probandum utramque Eucharistia speciem laicis necessario non exhibendam, de quo multa, pag. 210. &

feq.

FERIA TERTIA polt Pafch.

Stetit Ichis in medio di-Scipulorum Juorum. Luc. 24-Hic de quatuor dotib. corporis gloriofi agi poteft, ut habetur, pag. 101. & feq.

Pax vobis. Quoniam regnum Dei, teste Apostolo, pax eft & gaudium in fpiritu fancto: hic quale fit regnum Christi in pios tra-Ctari potest, ut habetur, pag. 450.

Predicars

Prædicari in nomine ejus pænitentiam & remissionem peccatorum. Quomodo pænitentiæ prædicatio à Christo Apostolis injuncta sit ex hoc ipso loco probatur, p. 89. Unde potes tam expositione articuli de remissione peccatorum, quam ex his quæ de Sacramento pænitentiæ hic habentur, longissimam habere concionem.

DOMINICA PRIMA post Pascha.

Cum sero esset die illa, una sabbatorum. Foan. 20. Christi resurrectionis exemplar: qua maxime stabilire necesse suit, ut pariter nostra stabiliretur: quibus autem tum scripturis, tum rationibus nostra stabiliatur resurrectio, vide p. 59.86 feq. Una sabbatorum autem quid sit, vide p. 141, 142.

Quorum remiseritis peccata,&c. Joan.20. De potestate clavium sacerdotibus concessa, p.455. & seqq. & 90.& seq.

Mitte digitum ruum in loca clavorum, &c. Qualia futura funt corpora pott refurrectionem, & cur Christus & martyres cicatrices retinebunt, habes, p. 100. & seq.

DOMINICA SECUNDA poit Pafcha.

Ego sum Pastor bonus, &c. Foan. 10. Pattorum nomine

comprehenduntur non tantă Episcopi, & animarum rectores, sed etiam Reges, Magistratus, Parentes, & Magistri. Quid verò Pastores ejusmodi ovibus debeant, & quid vicissim oves Pastoribus, habes, p. 313. & seq.

Mercenarius autem & qui non est Pastor. Quis sit iste mercenarius & non pastor,

vide p. 271.

Et siet unum ovile & unus Pastor. Hic de unitate Ecclesiæ, de qua p. 82. & seqq. Unóque universali Ecclesiæ pastore D. Petro, & D. Petri successore Rom. Pontifice, de quo p.81. & seq. & 284.

DOMINICA TERTIA post Pascha.

Modicum, & non videbitis me,&c.Joan.16. Efficax confolationis genus, dum temporarius mæror pro Christo susceptus ætern's gaudiis compensatur. Vide quæ de vita æterna habentur,p.103.& seq.

Vos verò contristabimini, mundus autem gaudebit. Quare perversi minus, pii verò acrius à dæmonibus infestentur, & proinde illi gaudeant, ilti verò tristentur, vide pag. 500.

Tristitia vestra vertetur in gaudium, &c. Spe futurorum bonorum quomodo alacri & constantianimo adversa

omnia

INDEX.

omnia tolerare debeamus, vi- sedet à dextris Dei, &c. de p.103. & feq. Et cur Deus finat affligi bonos, p. 505.

DOMINICA QUARTA.

Si non abiero, Paracletus non veniet, &c. Joan. 16. De Spiritu Sancto, deque admirandis ejus effectibus, & donis habes p. 69,70. & feq.

Arguet mundum de peccato.&c. Spiritus fancti proprium munus elt corda & compunctionem movere, & peccantem intrinfecus arguere. Quæ autem contritio vera fit, quasque res ea habere debeat, p. 229. & feq. Huc etiam referri possiunt ea quæ de peccitis quæ remitti non poffunt, habentur p. 227.

DOMINICA QUINTA.

Si quid petieritis patrem in nomine men, &c. Foan. 16. De oratione, & ejus adjunctis hic proprius est dicendi locus, de quap. 411. & feq.

Usque modo non peristis quie quam &c. Hic propriè de modo quo Deum per Christu orare debemus de quo p. 429. & feq. Hic etiam locus p.431. adducitur ad probandum in nomine Christi orandum esse.

IN FESTO ASCENSIONIS Domini.

· Assumptus est in calum,&

ia

Marc. 16. Hoc in loco artic. Symb. Apoltolici qui de Afcenfione est, explicabitur, ut habetur, p. 58. & feq.

DOMINICA POST ASCEN.

Cum venerit Paracletus. qui à Patre procedit. Joan. 15. Hic de processione Spiritus Sancti à Patre & Filio, ex p. 73. & fegg.

Ut omnis qui vos interficit,&c. Joan. 16. Hic præceptum Decalogi, Non occides, exponi poterit, de quo p.360. & legg.

Arbitretur se obsequium, &c. De omnibus adversis & calamitatibus hujus vitæidem judicandum est quod de his, quæ Christi causa patimur, nempe eas esse magnum Dei in nos benevolentiæ fignum, uthabetur, p. 418.

IN FESTO PENTECOST.

Si quis diligit me sermonem meum servabit,&c. Foan. 24. Spiritus fanctus ideo Credentibus datur, ut sermonem Dei qui Decalogo comprehenditur, servare possint, ad quam rem, ut promptiores fint, adferat Parochus que habentur initio explicationis decalogi p. 305. & leq. Vel quoniam p. 309. hic locus adducitur ad probandum Dei mandata non cile

INDEX.

esse impossibilia, ideo de hac re aget ex p. 307. & seqq.

Vel hodie exponet quæ traduntur de Confirmationis Sacramento, p. 163. & fequentib. Quandoquidem tali die Apostolos à Spiritu sancto cofirmatos suisse docent Patres-

FERIA SECUNDA.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Joan. 3. H.c locus proprius est ad ea populo exponenda, quæ de eximia charitate cœlestis Patris in genus humanum, in creatione, & gubernatione demonstrata: sed multo magis in redemptione habentur, p.433.436. & seqq.

Ot omnis qui credit in eum,non pereat. Hic quomodo fides in Christum omnibus hominibus ab omni avo necessaria fuerit, docendum

eft ex p. 24. & feq.

Qui credit in eum, non judicatur. De verbo credere habes p. 11. quæ hic accommodare poteris: ex qua etia dicendi forma Filium Dei verè Deum esse demonstrabis, ex p. 71. & 85.

Quia non credit in nomine unigeniti Filii. Quomodo Dei filius fit unigenitus poteris declarare ex his, quæ habentur, p.24. & contra qua ratione hic unigenitus fratres

habeat' vide p. 439.

FERIA TERTIA post Pentecosten.

Qui non intrat per oftium in ovile ovium, &c. Foan. 10. Hic locus proprius est ad ea explicanda, quæ de legitima ordinatione ministrorum Ecclesiæ habentur, p. 269. & seq. de ligitimo ministro Sacrament. Ordinis, p. 285.

Et oves vocem ejus audiunt. De obedientia & honore, qui debetur Episcopis & sacerdotibus agitur, p. 356. &

tegg.

Alienum autem non sequentur. Hæreticorum ministros non esse sequendos, vide p. 3. qui autem eos sequentur, non oves, sed hædi sunt, p. 522.

IN FESTO SANCTISS. Trinitatis.

Data est mihi potestas in calo & in terra, Matth. 28. Hic explicanda sunt qua de regno Christi in pios, & ratione quà regnat in suis Fidelibus, habentur p. 451. & seq. de regno etiam gloria ejusdem, p. 456. item de potestate ipsius in Sacramentis tã instituendis quam conserendis, p. 123. & de potestate item clavium ejusdem, qua remittuntur peccata, p. 89. & seqq.

Bapti-

Bapt &zantes ens. Hic locus adductiur ad probandum, quo tempore Baptismus obligare cœperit, p. 138. & ideò necessitate ejusdem, & præsertim in infantibus ca proferri possunt quæ habentur,

p. 143. & deinceps.

In nomine Patris & Filii & Spiritus Santti. Hic de materia & forma Baptismi, quæ funt, p. 1. 2. & feq. accurate agendum eft. Hic eriam de Sanctiff. & gloriofiff. Trinitatis mysterio poterunt agere Parochi, de quo, p. 15. & feq. docebunt autem præserrim vulgus imperitum Sanctifi. Trinitatem pingi & formari non posse, arque adeò si quando pingatur, illam picturam proprietates qualdam illius exprimere, habetur, p. 310. & leq.

Docentes eos servare quecunque mandavi. Hic de necessitate, & possibilitate servandæ legis divinæ proferentur, quæ habentur, p. 307. & feq.

n

8.

de

ti-

li-

eq.

ut-

te-

tã

en-

cate

qua

. 3

p:1-

IN EADEM DONINICA.

Estote misericordes sicut & Pater vefter caleftis, &c. Luc.6. de hoc evangelio in Dominica,4. juxta aliarum Ecclefiarum morem.

Date & dabitur vobis. Hic communicandis cum proximis hujus viræ subsidiis ptoduci poslunt quæ habentur, p. 482. & seq. vel de eleemolyna, p. 417. & 432.

· Hypocrita! ejice primam trabem. De hypocritis quorum orationes Dominus reficit, habes, p. 430. Item fecun-

dum aliquos.

Nifi quis renatus fuerit, &c. Foan. 3. Hic de necessitate baptismi, qui in nomine sandiffimæ Trinitatis confertur, de ejus effectis, & in universum quidquid de eo habetur, p. 129. & sequent. explicabit.

IN FESTO CORPORIS Chrifti.

Caro mea vere est cibus, &c. Joan. 6. de Eucharistiæ Sacramento, p. 175. & seq. DOMINICA SECUNDA post Pentecosten, quæ est

infra Octavam Corporis Christi.

Homo quidam fecit coenam magnam, &c. Luc. 14.

Cœnæ nomine, quæ sub finem diel sumitur, coelestis gloria nobis fignificatur, quatra hic paterfamilias in ipfa vitæ clausula beatis donabit: In hoc argumentum, vide quæ ponuntur, p. 103. & 452. Vel cœnæ nomine cum Paulo, 1 Cor. 11. intelligiturSacrofanctum Christi Corpus in Sacramento Altaris: de quo vide, & suprà, p. 175.

Et caperunt omnes simul excusare: quoniam omnes hæ excufationes ex mala concupiscentia proveniunt, ideo hic adversus concupiscentias

bis-

pravas agendum erit ex, p. 401. & Teq. Simulque miferia nostra ob oculos ponenda, qui ea respuimus, quæ salutaria nobis sunt, rebus autem perniciosis nos addicimus, ut hi secerunt, vide p. 456. & seq.

bos, & ambitiosos, qui perhunc designantur, quæ haben-

tur. p. 426. & 427.

Jugaboum emi quinque. Vide in avaros, p. 308. & feq.
uxorem duxi. Hic deteftanda libido, & commendanda continentia & castitas,
quæ aditum nobis ad cœlorum regnum facilem præbet,
vide, p. 373. & feq. vel fecundum alios.

Homo quidam erat dives qui induebatur, &c. Luc. 16. De vanitate in vessibus sugienda, vide quæ habentur, p. 376. Et quomodo necessariis tantum rebus ad victum & vestitum pertinentibus contenti esse debeamus, p. 480.

Sepultus est in inferno. Ecce quæ pœna mancat improbos, qui morte præoccupati sceleribus pleni decedunt, de qua

vide, p. 68.69.

ut portaretur ab Angelis. Inter Angelorum officia hoc non postremum est, vide, p. 434. & seq.

In finum Abraha. De receptaculis animarum post mortem habes, p. 45. & seq. DOMINICA TERTIA post Pentecosten.

Gaudium erit in cælo super uno peccatore pænitentiam agente, &t. Luc. 15. Inter cætera, quæ ad pænitentiam agendum peccatorem exstimulare debent, est ista cælitum lætitia, qua persruŭtur ob peccatoris conversionem. Plura habes in hanc sententiam, p. 90. & seqq. 217. & seq. 483. & seq. vel Homo quidam secit. Ut in Dominica præcedenti.

DOMINICA QUART.
post Pentecosten.

Cùm turbæ irruerent in JE-SUM ut aud.verbum,&c. Luc.5 Vide exhortationem ad audiendum diligenter verbum Dei, p. 2. & in præfat. Et quomodo pro captu cujusque tradenda sit doctrina Evangelii, ibidem insra: idque præsertim diebus sestis audiendum, p. 339.

Ascendens in unam navem, quæ erat Simonis, &c. Petri navem non alterius ex Apostoiis ingressus est Christus, ut hoc suo sacto infinuaret Petrum cum successoribus caput esse principem pastorum Ecclesiæ: de hac tu vide p.81.

& feq. & 184.

Exi à me Domine. Qui ad facram synaxin accedunt, in Petri exemplo & Centurionis, Matt. 8. agnoscant esse se tanti hospitis præsentia in-

dig-

dignissimos: vide quæ de præparatione Eucharistiæ traduntur, p. 205. & seq. vel fecundum aliarum Ecclefiarum ritum.

Estote misericordes ficut & pater, &c. Inc 6. Ut Chri-Itus nobis condonet, prius condonare ipfi debemus ils à quibus læsi suerimus. Vide explicationem illius petitionis. Dimitte nobis debita nofira, &c. p. 485. & fegg. Vide frem de hoc Evang, in fefto Trinit.

DOMINICA QUINTA. post Penrecosten.

Audiftis quia dictum eft antiquis: Non occides, &c. Mat. 5. Hujus loci erit hoc decalogi praceptum exponere, prout habetur, p. 360. & fegq.

-

u-

m

Et

uc

n-

uc

di-

m.

etri

PO-

, ut

Pc-

aput

rum

.81.

oi ad

ar, in

urio-

t effe ia in-

dig-

Ego autem dico vobis, omnis gni irascitur. Hzc verba ex-

ponuntur, p. 364. Audistis quia dictum est antiq. Non mæchaberis, &c. Hic fimiliter exponantur hoc præ ceptum, de quo haberur, p. 371. vel Cum turbe irruerent in IESUM. ut supra.

DOMINICA SEXTA. Mifereor Super turbam, quia ecce jam tridue fustinet me, Marc. 8. Præterea, quæ no-

tara sunt in Dominica quarta Quadragefimz poterit Parochus à chuc proferre, que de paterna Dei de hominibus

cura habentur, P. 433.

Si dimisero eos jejunos, deficient in via. Hic de imbecillitate hominum, qui nullum opus Deo gratum fine adjumento Dei possunt instituere, agendum est, ut habetur, p. 4 6. & feq. vel, Audistis quia dictum est antiquis. Non occides, ut supra.

DOMINICA SEPTIMA post Pentecosten.

Attendite à falsis Prophetis, &c. Mat. 7. Hic cavendum præcipitur ab hæreticis. Quis verò censendus sie hæreticus habes, p. 79. & 80. Quomodo autem hi cam in Ecclesia non sint, ab ea puniri possint, p. 79. & 80. Quibus autem artibus hi falsi propheræ utantur ad impia sua dogmata infundenda, habes, p. 3.

In ignem mittetur, &c. De hoc igne infernali, p. 50.

Sed qui facit voluntatem Potris mei, &c. Hæc sententia est veluti methodus brevissima, docens qua ratione ad regnú cœlorum pervenire possimus. Quare quieunque cupimus illud adipisci, hanc sententiam præ oculis habere debemus, vide p. 455. Et deinceps, ubi hæc tertia petitio, Fiat voluntas tua, ficut in cœlo & in terra, explicatur. Vel vifereor fuper turbam, ut in præcedenti Dominica,

DOMINICA OCTAVA post Pentecosten.

Redderationem villicationis tua, Luc. 16. De ratione reddenda, cùm unusquisque migrat è vita, vide p. 64.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Ideo divites à Deo bonis cumulantur, ut pauperibus ea erogent, p. 485. Hic ad eleemofynas fuos poterit exhortari Parochus, prout est, p. 385. & seq. & 427. Hic etiam locus pro intercessione Sanctorum facit, de qua, p. 315. & feq. & 425. Wel Attendite à falfis Prophetis, ut in præcedenti Dominica, ficque deinceps omnia Evangelia quæ consequenter in reliquis Dominicis proponuntur, in quibusdam Ecclefiiis in præcedenti Dominica legi consueverunt, quod notare supersedimus.

post Pentecosten.

Flevit super illam, Luc. 29. Flet Christus, ut nos stere doceat. Quomodò verò in pœnitudine erratorum sint adhibendæ lacrymæ, & quam diligenter procurandæ, habes p. 232. ubi de contritione agitur.

Quia si cognovisse & tu. Summa est status nostri miseria, nostram miseriam non agnoscere, vide p. 456.

Quia venient dies in te, & zircumdabunt te, &c.

Hierusalem in exemplum ponitur hujus hominis, qui multis à Deo beneficiis ornatus, malè eis in sui perniciem abutitur, vide p. 503. DOMINICA DECIMA.

Hec apud se orabat, Luc. 18. Quibus vitutibus oratio debeat esse comitata, ut Deo placeat, & ab eo exaudiatur, vid.

p. 426. & feq.

Deus propitius esto mibi peccasori. Hoc veri pœnitentis
exemplum inter alia proponitur, p. 495. Quare cum
istius tum aliorum exemplo,
qui habentur ibidem & p.232.
adveram pœnitentiam Parochi sideles excitabunt. Est
pæterea exemplum eorum,
qui cum peccatores sint, Deum orant & exaudiuntur,
p. 419. Denique quanta humilitate ad Deum precaturi
accedere debeamus hic demonstrat, p. 326.

Qui se exaltat, humiliabitur. Christi humilitatis exemplum maximum pondus habet ad nostram superbiam deprimendam, p. 37.

DOMINICA UNDECIMA.

Et deprecabantur eum, ut illi imponat manum, Marc. 7. Istorum exemplo, qui Christum pro muto & surdo ad eum adducto, ut sanaretur, interpellant; monemur pro aliis orare. Quomodo vero id saciendum & pro quibus orandum habes, p. 421.

Mist

Misit digitos in auriculas ejus. Christi exemplo pueris in baptismo, aures, oculi, pe-Rus, humeri signo crucis re-Rè insigniuntur. Vide de his & aliis baptis. cæremoniis, & earum significatione, p. 158. & sequ.

Sufficiens in cœlum ingenuit, & c. Cum Deus fit ubique, cur potius in cœlum quam a-liò oculos convertamus, & cur in cœlis esse dicatur, p. 442. Prætereà quoniam sacræ litera nos surdos & cæcos, & omnibus membris captos sæpè appellant: ut habetur p. 488. Hic de malis que peccatum invehit, ut ibidem habetur disserere Parochus commode poterit.

DOMINICA DUODECIMA.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & c. Luc. 10
In hanc fententiam populo
proponantur, quæ habentur
initio explicationis Decalogi, p. 305. Ulque ad fecundum præceptum, vel quia hoc
Evangelium concurrit cum
Dominica decima feptima,
posteriorem hujus Evangelii
partem priori prætermissa,
exponet.

ir.

n-

1-

m

A.

illi

to-

um

um

ter-

1115

l fa-

ran-

Milit

Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Hierico, &c. Hominis hujus ita miserabiliter à latronibus vulnerati nomine Doctores intelligunt humanam naturam post Adæ lapsum, quæ, quot, qualia, &c.

quanta vulnera acceperit, habes p. 24. 25. & p. 456. & feq. & 477. & feqq. & 511. & feq. sa peque alibi.

Samaritanus autem infundens oleum, &c. Hic de Sacramentis agat Parochus, quæ à nostro Samaritano, id est à Christo instituta sunt, tanqua remedia contra vulnera humanæ naturæ per Adæ lip-

fum inflicta ut habetur p.123 Curam illins habet. Nota genus humanum & Ecclesiam uni homini à Christo commissam, qua de re vide: p. 81. & seqq.

Quis horum videtur suisse proximus. Ex hoc loco quis tit proximus explicatur, p. 391.

DOMINICA XIII.

JESU praceptor, miserere nostri, Luc. 17. De nomine Jesu, vide p. 26. & 27.

Iste, ostendite vos sacerdotibus, &c. vide que in hanc sententiam dista sunt Dominica secunda post Epiphaniam, vide præterea, p. 239. ubi nominatim hic locus adducitur. Quomodo item benesicio contritionis peccata remittantur, ex hoc loco probatur, p. 235. Que tamen consessionem requirir, ut habetur, p. 230.

DOMINICA XIV.

Ne solliciti sitis anime vefira, &c. Mat. 6. Quantum immoderata sollicitudo con-

INDEX.

gerendarum opum, cæteræque cupiditates animæ saluti obsint vide p. 405. & seq. Et hujus morbi remedium habes, q. 408. & seq.

Scit pater vester quod omni-

bus his indigetis, &c.

Etiamfi Deus sciat desideria nostra & indigentiam, cur ei preces porrigamus, p.415.

Primum querite regnum Dei, & e. De iis quæ petenda sunt & quo ordine habentur, p. 420. & 443. Porrò hic commodè secunda petitio Dominicæ orationis tota explicabitur, ut habetur, p. 417. & seq.

Et hec omnia adjicientur vobis, &c. Quareuus temporalia petenda, p. 479.

DOMINICA XV.

Et resedit qui erat m rtuus, Luc. 7. Si hic mortuus, & quidam allii sint revocati ad vitam, quomodo intelligendum, quod Christus primus omnium resurrexerit, vide p. 53. Hic trastari poterit art. Symboli Apostolici penult. de carnis resurrectione, p. 94. seq.

DOMINICA XVI.

Si licet Sabbatho curare &c. Luc. 14. De fanctificatione dierum festorum, & à quibus runc abstinendum, quidve agendum sit, habes, p. 339. & maxime, p. 345. & seq.

ias, &c. Hie locus elt cohor-

tandi Christianos omnes, ne alii aliis se præserant, utest, p. 440.

Neve ambitiosi sint honorumque cupidiores, ut est,

P. 46.

DOMINICA XVII.

Diliges Dominum Deum tuum, &c. Mat. 22. Vide Evangelium Dominicæ xii. ut

supra.

Quid vobis videtur de Christo &c. Christus quomodo fit Davidis filius, vide p. 35. Quomodo item non fit filius David ratione divinitatis, habens, p. 29.

DOMINICA XVIII.

Videns autem Jesus fidem eorum, &c. Mat. 9. Ecce quantum fide aliena moveatur deus ad aliquod donum alteri non modò non petenti, sed ne cogitanti quidem impertiendum. Hinc fit ut in Baprismo infantes regeneracionis fiant particepes, non quia mentis suæ assentioni credant, sed quia susceptorum, vel parentum, (fi fidelis fuerint) fin minus Ecclefæ Catholice (ut ait Augustinus) fide muniantur, p. 144. & de patrinis. p 140. seqq.

Remitturtur tibi peccata tua-&re. Christum ut hominem primum omnium potestatem remitrendorum peccatorum habuiste ex hoc loco probatur, p. 92. Porro dum Sacerdos, jurisdictionem ha-

bens

bens, vel ordinariam, vel delegatam, ritè pœnitenti peccata remittit, non minus abfolvitur, quàm paralyticus, quantum est ex parte, Sacram. De forma absolutionis habes, p. 223. & 125.

Hic Blasphemat, &c. De blasphemia habetur, p. 337. Et de juramento, p. 319. &

feq.

DOMINICA XIX.

Qui nuptias secit filio suo, &c. Mat. 22. Quibus de causis vir, & mulier conjungi debeant, vide p. 293. Et quæ sponsæ magis sint quærendæ, p. 294. Et de mutuis viri, & mulieris officiis, p. 300. & secq. Et quod Deum orandi causa certis temporibus à matrimonii officio abstinere debent, p. 303. Item de tribus matrimonii bonis, p. 299.

Contumeliis affestos occiderant, &c. De contumelia, detractione, murmuratione, cxterisque vitiis, quibus proximus læditur, vide p. 393.

& feq.

Non babens vestem nuptialem. Vestem hanc nuptialem vestis candida, vel sudariolum quod baptizatis datur, designar, de quo p. 161.

Mittite in tenebras exteriores, &c. De sententia, & pcena damnatorum, p. 68. &

fçq.

DOMINICA XX.

Erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur. Joan. 4. Unde tot miseria&adversitates, & quæ, quotque ille sint, p. 477. Quò in malis & rebus adversis consugiendum, p. 504. & 505. Hic exponi poterit ultima petitio Dominicæ orationis. Sed libera nos à malo, p. 507. & seq.

DOMINICA XXI.

Redde quod debes, &c. Mat. 18. Restitutio pœnitenti est necessaria, antequàm absolvatur, quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, ut inquit Augustinus. Vide de restitutione, p.380. Item de surto, rapina, usuris, & aliis illicitis rerum usurpationibus, p. 381. & seq.

Si non remiserites, &c. Hic exponatur petitio illa orationis Dominicæ. Dimitte nobis debita nostra, sient & nos dimittimus, &c. p. 4°5. & seq.

DOMINICA XXII.

Magister! scimus quia verax es, &c. Genus assentationis pessimum, quæ ad proximi calamitatem & perniciem adhibetur. De adulatione habes, p. 394.

Quia verax es, & c.De mendatio, vide p. 390. & seq. Ubi notatur hoc ipsum testimonium, ex hoc Evangelio

decerptum.

Reddite que sunt Casaris Casari, Gro. Vide quæ debenINDEX

tur principibus & superioribus in potesta e constitutis, P. 356. & 357.

DOMINICA XXIII, post Pentecosten.

Ecce princeps unus accessit & adorabat eum dicens, Mat. 9. Hic differentia, qua infideles & Christiani à morbis liberari cupiunt, 509. & 510. quomodo in morbis ad Deum, non ad præstigiatorum incantationes sit recurrendum, ib. & p. 510.

Filia mea modò defunita est. Hic de morte & novissimis, de quibus sæpe ad populum agendum esse præcipitur,

p. 69. & 260.

Si tetigero tantum simbriam vestimenti. His de reliquiisSanctione earum aget Farochus ex p. 315. & seq.

Et cum venisset Jesus in domum principis, &c. Hic de ratione juvandi mortuos per sacrificium Missa & orationes, de qua, p. 216. & 423. vel in quibusdam Ecclesiis legitur Evangelium Dominicæ iv. Qudragefimæ,de quo ibidem. Si plures fint Dominicæ inter Pentecosten & Adventum, servetur quod de his in Breviarii rubricis habetur.

DOMINICA XXIV.

Cum videritis abominationem desolationis stantem, in loco sacro, Mat. 14. Hic de signis præcedentibus diem judicii agendum est, de quibus, p. 67.

Orate autem ne fiat snga vestra, &c. Hic locus ad probandum temporalia à Deo
peti posse inducitur, p. 479.
unde de hoc argumento Parochi etiam agere poterunt,
de quo tum ibidem, tum,

p 421. agitur.

Sed propter electos breviabuntur dies illi. Hic de dæmonum potestate poterit agi qui quantum possunt, & quadiu volunt, homines tentare non possunt, ut habetur, p. 49), 500. & 501.

LAUS DEO.

CATECHISMI,

EX DECRETO CONCILII TRIDENTINI,

AD PAROCHOS,

PRÆFATIO.

In qua intentio Concilii, necessitas, & usus totius operis aperiuntur.

A est humanæ mentis & intelligentiæ ratio, ut, cum alia multa, quæ ad divina- Nature lurum rerum cognitionem pertinent, ipla minis infirper fe, magno adhibito labore & diligen- mitas. tia, investigaverit, ac cognoverit, maximam tamen illorum partem, quibus æterna falus comparatur, cujus rei imprimis causa homo conditus, atque ad imaginem & fimilitudinem Dei creatus eit, naturæ lumine illustrata agnoscere, aut cernere numquam potuerit.

Invisibilia quidem Dei, ut docet Apostolus, à creatura mundi per ea quæ facta funt, intellecta Super atuconspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus, & ralis reveladivinitas: verum mysterium illud, quod abscondi- firas. tum est à fæculis, & generationibus, ita humanam Rem. 1 17 intelligentiam superat, ut, nisi manifestatum fu- Goloff. 1 iffet Sanctis, quibus voluit Deus fidei munere notas facere divitias gloriæ facramenti hujus in Gentibus, quod est Christus, nullo studio homini ad eam sapientiam aspirare liquisset.

CATECHISMI

III. Dolorum necessitas. Rem. 10. 142 15.

Cum autem fides ex auditu concipiatur, perspicuum est quam necessaria semper fuerit ad æternam falutem consequendam, doctoris legitimi fidelis opera, ac ministerium: si quidem dictum est: Quomodo audient fine prædicante: quomodo verò

prædicabunt, nifi mittantur?

IV. Suis Deus nunguam defuit. Heb. 14. Ifa. 49. 1. Heb. 12. 2 fet. 1 17.

Et quidem ab ipfius mundi origine, clementissimus ac benignissimus Deus suis nunquam defuit; sed multifarie multisque modis locutus est Patribus in Prophetis, eifque pro temporum conditione, ad coelestem beatitudinem certum, ac directum iter ministravit. Sed quoniam prædixerat daturum se doctorem justitiæ in lucem Gentium, ut effet falus ejus usque ad extremum terræ; novisfime locutus est nobis in Filio, quem etiam, voce è Ephof. 4. 21. cœlo delapfa à magnifica gloria, justit ut omnes atdirent, ejusque præceptis obtemperarent. Deinde vero Filius alios dedit Apoltolos, alios Prophetas, alios Paftores, & Doctores, qui verbum vitæ annunciarent, ne circumferremur tanquam parvuli, fluctuantes omni vento doctrina, fed firmo fidei fundamento adhærentes, coædificaremur in habitaculum Dei, in Spiritu fancto.

V. diendi. diendi. Luc 10.25. Mat: 28.20

Ac ne quis verbum auditus Dei ab Ecclefiæ mi-Pastores Ec- nistris, tanquam verbum hominum; sed, sicut verè clefiz ut au- est verbum Christi, acciperet, ille ipse Salvator noster tantam auctoritatem eorum magifterio tribuendam esse statuit, ut diceret: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: quod quidem non de iis tantum, quibuscum sermo habebatur, intelligi voluit; verum de omnibus etiam, qui legitima fuccessione docendi munus obirent, quibus se omnibus diebus ufque ad confummationem fæculi affuturum elle pollicitus elt.

VI. Verbi Dei necessaria prædicatio. I 'joan. a T.

At verò, cum hac divini Verbi pradicatio nunquam intermitti in Ecclesia dabeat, tum certe hoc tempore, majori studio, & pietate elaborandum est Hier. 23. 11. ut fana, & incorrupta do Arina, tanquam pabulo vitæ, Fideles nutriantur, & confirmentur: exierunt enim falsi Prophetæ in mundum, de quibus dixit Dominus: Non mittebant Prophetas & ipfi currebant:

bant : non loquebar ad cos, & ipfi prophetabant, ut variis doctrinis, & peregrinis, Christianorum animos depravarent. Qua in re illorum impietas, omnibus Satanæ artibus instructa, tam longe progressa est, ut nullis fere certis finibus contineri posse videatur, ac, nifi Salvatoris nottri præclara illa promissione niteremur, qui se adeò stabile Ecclesiæ suæ fundamentum posuisse affirmavit, ut portæ inferi ad- Matt. 16 28. versus eam prævalere nunquam possint: maximè verendum effet ne hoc tempore, tot undique hostibus obsessa, tot machinis tentata, & oppugnata concideret.

Nam, ut omittamus nobiliffimas provincias, quæ Hærefis latiolim veram, & Catholicam religionem, quam à ma- us irrumjoribus acceperant, piè, & fancte retinebant, nunc pens. autem derelinquentes viam rectam, erraverunt, atque in eo fe maxime pietatem colere palam profitentur, quod à patrum fuorum doctrina quam longiffime recefferunt, nulla tam remota regio, aut tam munitus locus, nullus Christianæ reipublicæ angulus inveniri potett quò hæc pestis occulte irrepere non tentarit.

Qui enim Fidelium mentes corrumpere fibi proposuerunt, cum fieri nullo modo posse intellige- Errores qua rent, ut cum omnibus coram colloquerentur, & in arte diffemieorum aures venenatas voces infunderent, idem alia ratione aggressi, multò faciliùs, ac latiùs impietatis errores diffeminarunt. Nam præter illa ingentia volumina, quibus Catholicam evertere conati funt, à quibus tamen cavere, cum aperta hærefim continerent, non magni fortaffe laboris, ac diligentiæ fuit, infinitos etiam libellos conscripserunt : qui cum pietatis speciem præ se ferrent, incredibile est, quam facile incautos simplicium animos deceperint.

n

le

gi

C-

IS

n

n-

OC

eft

ilo nt

xit

re-

it:

Quamobrem Patres œcumenicæ Tridentinæ Sy- Cur edennodi, cum tanto, & tam pernicioso huic malo salu- dum hunc tarem aliquam medicinam adhibere maxime cupe- Catechifrent, non fatis esse putarunt, graviora Catholicæ mum jussedoctrinæ capita contra nostri temporis hæreses desyn fest. 14cernere; fed illud præterea fibi faciendum censue- cap.7 & feiirunt, ut certam aliquam formulam & rationem 25 infine

A 2

Christiani

Christiani populi ab ipsis sidei rudimentis instituendi, traderent, quam in omnibus Eccle siis illi sequerentur, quibus legitimi pastoris, & doctoris munus obeundum effet.

Hajus Catechiliri au-Ctoritas & fcopus.

Multi quidem adhuc in hoc fcriptionis genere cu'n magna pietatis & do Strinæ laude versati sunt: fed tamen Patribus visum est maxime referre, si liber sanctæ Synodi auctoritate ederetur: ex quo Parochi, vel omnes alii quibus docendi munus impositum est, certa præcepta petere, atque depromere ad Fidelium adificationem possint: ut quemadmodum unus est Dominus, una fides, ita etiam una fit tradendæ fidei, ad omniaque pietatis officia populum Christianum erudiendi communis regula, atque præscriptio.

De quibus

Ergo cum multa fint, quæ ad hanc rationem agiturin hoc pertinere videantur, nemo existimet, illud fanctæ Catechif no. Synodo propositum suisse, ut omnia Christianæ sidei dogmata, uno libro comprehenfa, fubtiliter explicarentur: quod ab iis fieri folet, qui se profitentur universæ religionis institutionem, & doctrinam tradere: id enim & infiniti penè operis fuiffet, & instituto minus convenire perspicuum est: sed quoniam Parochos, facerdote que, animarum curatores, earum rerum cognitionem instruendos su cepit, que pastoralis muneris maxime propriæ funt, & ad Fidelium captum accommodate, ea tantum in medium afterri voluit, quæ hac in re pium Pastorum studium, fi in difficilioribus divinarum rerum di putationibus non ita versati fuerint, adjuvare possent.

XII. In erudiendis populis quæ attendenda.

Quæ com ita fint, antequam ad ea figillatim tractanda accedamus, quibus hujus doctrine fumma continetur, institutæ rei ordo postulat, ut pauca quædam exponantur, quæ Pastores considerare, sibique ante oculos proponere in primis debent : ut fciant quónam, veluti ad finem, omnia eorum confilia, labores, & studia referenda fint: quove pacto id quod volunt, faciliùs consequi, & efficere possint.

Illud igitur primum videtur effe, ut semper meminerint, omnem Christiani hominis scientiam hoc capite comprehendi, vel potius quemadmodum Sal-

vator

vator noster ait: Hxc est vita xterna, ut cognoscant te folum verum Deum, & quem mifitti, Jesum goan, 17.3. Christum. Quamobrem in eo pracipue Ecclesi- i Cor 2.2. aftici doctoris opera versabitur, ut Fideles scire ex Ad 4. 2. animo cupiant Jesum Christum, & hunc crucifixum; fibique certò perfuadeant, atque intima cordis pietate & religione credant, aliud nomen non esse datum hominibus sub cœlo, in quo oporteat nos salvos fieri; fiquidem ipfe propitiatio est pro peccatis nostris.

At verò quia in hoc scimus quoniam cognovimus x.v. eum, fi mandata ejus observemus, proximum est, & Secundum. cum eo, quod diximus maxime conjunctum, ut fi- 1 fosi.2.3. mul etiam oftendat, vitam à Fidelibus non in otio & defidia degendam effe, veriim oportere, ut, quemadmodum ipse ambulavit, ita & nos ambulemus, 170ar.2.6. sectemurque omni studio justitiam, pietatem, fidem, charitatem, mansuetudinem: dedit enim semetipfum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret fibi populum acceptabilem, fectatorem bonorum operum, que Apoltolus Pa- Tit 2. 1. storibus præcipit, ut loquantur, & exhortantur.

Cùm autem Dominus, ac Salvator nolter non folum dixerit, fed etiam exemplo suo demonstrarit, Tertium. legem, & Prophetas ex dilectione pendere, Apo- 1 Tim. 1.5. stolus deinde confirmarit, charitatem else finem item. 13.13. præcepti, ac legis plenitudinem, dubitare nemo potest hoc, tanquam precipuum munus, omni diligentia curandum elle, ut populus fidelis ad immerofam Dei erga nos bonitatem amandam excitetur, 👺 divino quodam ardore incensus, ad summum illud, & perfectiffimum bonum rapiatur: cui adhærere, folidam, & veram felicitatem esse is plane sentit, qui illud Prophetæ dicere poterit: Quid enim mihi ett Ffal. 72.25. in colo, & à te quid volui super terram? Hec ni- 1 Cor.12 31. mirum est via illa excellentior, quam quidem Apo- 1 Cor. 12.8. flolus demonstravit, cum omnem doctrina, & inl'itutionis sux rationem ad charitatem que nunquam excidit, dirigeret: Sive enim credendum, five sperandum, five agendum aliquid proponatur, ita in eo semper charitas Domini nostri commendari debet, ut quivis perspiciat, omnia persectae

Christianæ virtutis opera non aliunde, quam à dilectione, ortum habere, neque ad alium finem,

quam ad dilectionem, referenda esse.

XVI. Cuartum. I Cor. 9. 19 I Cor. 4. 12.

Cùm autem in omni re tradenda plurimum intersit, utrum hoc, an illo modo aliquid doceas; tum verò hoc in Christiani populi institutione maxi-Matt. 25.23. mi momenti existimandum est. Observanda est enim audientium ætas, ingenium, mores, conditio: ut qui docendi munus exercet, omnia omnibus efficiatur: ut & omnes Christo Iucrifaciat, & seipfum Fidelem ministrum, & dispensatorem probare possit, ac veluti servus bonus & sidelis, dignus sit, qui super multa constituatur à Domino.

XVII. Quintum. 1 Pet. 2.2. I Cer. 2. 2. Hit 5.22,13

Neque verò unius tantum generis homines fidei fux commissos esse arbitretur, ut præscripta quadam, & certa docendi formula erudire, atque ad veram pietatem instituere æquè omnes Fideles posfit: fed cum alii veluti modò geniti infantes fint, alii in Christo adolescere incipiant, nonnulli verò quodammodo confirmata fint ætate, necesse est diligenter confiderare, quibus lacte, quibus folidiore cibo opus fit, ac fingulis ea doctrinæ alimenta præbere, quæ spiritum augeant, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Id verò Apostolus in seipso omnibus observandum indicavit, cum dixit, se Græ-113 & Barbaris, fapientibus & infipientibus debitotem effe, ut videlicet intelligerent, qui ad hoc ministerium vocati sunt, ità in tradendis sidei mysteriis, ac vitæ præceptis, doctrinam ad audientium fensum, atque intelligentiam accommodari oporfus habent, spirituali cibo expleverint, ne interim parvulos fame perire patiantur, ut qui panem pe-

Rom. 1.13.

Thren. 2. 4 tere: ut cum eorum animos, qui exercitatos fen-

tant, & non fit qui frangat eis.

XVIII. Sextum.

Neque verò cujusquam studium in docendo retardari debet, propterea quod interdum necesse fit auditorum earum rerum præceptis instrui, quæ leviores, & humiliores videntur, nec fine molettia ab iis potiffimum tractari folent, quorum animus

m

in fublimium rerum contemplatione verfatur, ac conquiescit. Nam si ipsa æterni Patris Sapientia in 1 Thest. 8.8. terras descendit, ut in carnis nostræ humilitate, cœlestis vitæ præcepta nobis traderet, quem non compellat charitas Christi, ut parvulus fiat in medio fra- 1 Tess 28. trum suorum, & tanquam nutrix fovens filios suos ita cupidè proximorum falutem defideret, ut quod de se ipso Apostolus testatur, velit eis non solum

Evangelium Dei, fed etiam animam tradere.

Omnis autem doctrinæ ratio, quæ Fidelibus tradenda fit, verbo Dei continetur, quod in Scripturam, Fidelibus traditionesque distributum est. Itaque in harum doctrina rerum meditatione Pattores dies, noctéfque versa- u'i? buntur, memores illius D. Pauli admonitionis, quam ad Timotheum scriptam, omnes quicumque animarum curæ pra positi sunt, ad se pertinere existimabunt: est autem hac admonitio in hunc modum. Attende lectioni, exhortationi, & doctri- 1 Tim 4.12 næ: est enim omnis scriptura divinitus in pirata uti- 1 1im.3. 16. lis ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut persectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.

Sed quoniam, que divinitus tradita fuerint, multa sunt, & varia, ut nec ita facile aut animo comprehendi, aut etiam, mente comprehensa, memo-chismiunde? ria teneri posint, ut cum se obtulerit docendi occasio, corum parata sit & prompta explicatio, sapientiffime majores nostri totam hanc vim, & rationem falutaris doctrinæ, in quatuor hæc capita redactam distribuerunt, Apostolorum Symbolum, Sacramenta, Decalogum, Dominicam Oratio-

Nam omnia, quæ Christianæ sidei disciplina tenenda funt, five ad Dei cognitionem, five ad mun- prima pars. di creationem & gubernationem, five ad humani generis redemptionem spectent, five ad bonorum præmia, & malorum pænas pertineant, Symboli doctrina continentur.

Que autem figna funt, & tanquam instrumen. ta ad divinam gratiam confequendam, hac feptem Secunda.

facramentorum doctrina complectitur.

CATECHISMI

XXI I. Tertia. XXIV. Quarta. 1 Tim.8.5.

Jam verò quæ ad leges referuntur, quorum finis est Charitas, in Decalogo descripta funt.

Quidquid denique ab hominibus optari, sperari, ac falutariter peti possit, in Dominica precatione comprehenditur. Quare sequitur, ut, explanatis quatuor his, quafi communibus facræ Scripturæ locis, nihil ferè ad corum intelligentiam, quæ Christiano homini discenda sunt, desiderari possit.

XXV. Modus diftribuendi doctrinam Catechismi in fingulas

Dominicas.

Itaque visum est monere Parochos, ut quoties usu venerit ut aliquem interpretentur Evangelii, vel quemvis alium divinæ Scripturæ locum, intelligant, ejus loci quicumque is fuerit, sententiam cadere sub unum aliquod quatuor illorum capitum, quæ diximus, quo tanquam ad ejus doctrinæ fontem, quod Luc. 21.25. explicandum fit, confugient : exempli causa, fi explanandum fit illud Evangelium primæ Dominicæ Adventus: Erunt figna in fole & luna, &c. quæ ad eam rationem pertinent, tradita funt illo Symboli articulo, Venturus est judicare vivos & mortuos: quibus inde affumptis, Paftor una eademque opera Fidelem populum & Symbolum, & Evangelium docebit. Quare in omni docendi, & interpretandi munere, hanc confuetudinem tenebit dirigendi omnia ad prima illa quatuor genera, ad quæ referri universam divinæ Scripturæ vim, atque doctrinam duximus. Docendi autem ordinem eum adhibebit, qui & personis, & tempori accommodatus videbitur.

XXVI. Cur à lymtione incipiatur.

Nos Patrum auctoritatem fecuti qui initiandis boli explica- Christo Domino, & in ejus disciplina instituendis hominibus, à fidei doctrina initium fecerunt, operæ pretium diximus, quæ ad fidem pertinent, priùs explicare.

XXV!I. Fides quid?

Sed quoniam in divinis literis multiplex est fidei fignificatio; hic de ea loquimur, cujus vi omnino aisentimur iis quæ tradita funt divinitus. Hanc autem ad falutem conquendam esse necessariam, nemo jure dubitabit, præsertim cum scriptum sit. Sine fide impossibile est placere Deo. Cum enim finis, qui ad beatitudinem homini propofitus est, altior sit, quam ut humanæ mentis acie perspici poffit.

Heb. 11. 6.

possit, necesse ei erat ipsius à Deo cognitionem accipere. Hac verò cognitio nihil aliud est, nisi fides: cujus virtus efficit, ut id ratum habeamus guod à Deo traditum esse sanciissanz matris Ecclefiæ auctoritas comprobarit: nulla enun Fidelibus potett accidere dubitatio in iis quorum Deus auctor eft, qui est ipsa veritas: ex quo intelligimus, quantum inter hanc fidem, quam Deo habemus, interfit, & illam, quam humanæ historiæ Scriptoribus adhibemus. Fides autem quamquam late pateat, & magnitudine, ac dignitate differat (eft enim fic in facris literis: Modiere fidei, quare dubitasti? & Matt. 14.31. Magna est fides tua: & Adauge nobis fidem: Item, Luc. 17.5. fides fine operibus mortua: &, Fides, quæ per fac.2.14. charitatem operatur) tamen est idem genere, & diversis fidei gradibus eadem definitionis vis, & ratio convenit. Quam verò fructuofa fit, & quantam ex ea utilitatem capiamus, in articulorum explicatione dicetur. Quæ igitur primum Christiani homines tenere debent, illa funt, qua fidei duces doctoresque sancti Apostoli, divino Spiritu afflati; duodecim Symboli articulis diftingerunt.

Nam cum mandatum à Domino accepissent, ut Syabolum pro iplo legatione fungentes, in universum mun- cur compodum proficiscerentur, atque omni creature Evan- situm. gelium prædicarent, Christianæ sidei formulam Mar. 16.15. componendam censuerunt, ut scilicet id ipsum omnes fentirent, ac dicerent, neque ulla effent inter eos schilmati, quos ad fidei unitatem vocailent; fed estent perfecti in codem sensu & in eadem sententia. Hanc autem Christianæ fidei, & spei profestionem à se compositam Apostoli Symbolum appellarunt: five quia ex variis fentenciis, quas finguli in commune contilerunt, conflata est: five quia ea veluti nota, & teffera quadam uterentur, quia de'ertos, & subintroductos falsos fratres qui Evangelium adulterabant, ab iis, qui Chritti militiæ facramento se obligarant, facile possent in-

ternoscere.

I Cor. 1.10.

CATECHISMI,

EX DECRETO CONCILII TRIDENTINI, ADPAROCHOS, PARS PRIMA.

De duodecim Symboli articulis.

T. Symbolum quid contipeat. na religione Fidelibus proponantur, quorum figillatim, vel universè certam, & firmam fidem habere oportet, tum verò illud primò ac necessariò omnibus credendum est, quod veluti veritatis fundamentum, ac summa de divinæ essentiæ unitate, & trium personarum distinctione, eorumque actionibus, qua præcipua quadam ratione illisattribuuntur, Deus ipse nos docuit. Hujus mysterii doctrinam breviter in Symbolo Apostolorum comprehensam esse Parochus docebit.

II. Synboli diviño. Nam, ut majores nostri, qui in hoc argumento piè, & accuratè versati sunt, observaverunt; in tres potissimum partes ita distributum videtur, ut in una divinæ naturæ prima persona & mirum creationis opus describatur: in altera, secunda persona, & humanæ redemptionis mysterium: in tertia item persona: caput, & fons fanctitatis nostræ variis, & aptissimis sententiis concludatur. Eas autem sententias, similitudine quadam à Patribus nostris frequenter usurpatas: articulos appellamus. Ut enim corporis membra articulis distinguuntur: ita etiam in hac sidei confessione quidquid distinctè, & separatim ab alio, nobis credendum est: recte, & appositè articulum dicimus.

ARTI-

AD PAROCHOS, PARS I. ARTICULUS PRIMUS.

REDO IN DEUM PATREM OMNIPOTEN-TEM, CREATOREM COELI ET TERRE. Hicarticu-His verbis ea sententia subjecta est: certò credo, ac contineat. fine ulla dubitatione profiteor Deum Patrem, Primam scilicet Trinitatis personam, qui sua omnipotenti virtute cœlum ipfum, & terram, & omnia, quæ cœli, & terræ ambitu continentur, ex nihilo condidit. & condita tuetur, ac regit: neque solum eum corde credo, & ore confiteor, verum fummo studio. ac pietate ad illum, veluti fummum, & perfectiffimum bonum, contendo. Hac igitur fit brevis quadam primi hujus articuli comprehensio. Sed quoniam magna mysteria in singulis ferè verbis latent, ea nunc diligentiùs Parocho perpendenda funt : ut. quantum Dominus permiferit, ad ejus majestatis gloriam contemplandam'cum timore, & tremore fidelis populus accedat.

Igitur credendi vox hoc loco putare, existimare, Credere opinari non fignificat: fed, ut docent facræ literæ, quid fir, certifimæ ascensionis vim habet, qua mens Deo sua mysteria aperienti, firme, constanterque assentitur. Quamobrem is credit (quod ad hujus loci explicationem attinet) cui al quid fine ulla hæsitatione

certum, & perlualum eit.

Neque verò exittimare quisquam debet, fidei notitiam minus certam elle quòd ea non cernantur quæ Fidei certinobis credenda fides proponit : etenim divinum lumen, quo ea perc pimus, tametfi rebus perspicuitatem non afferat, nos tamen de his dubitare non finit. Deus enim qui dixit de tenebris lucem splendescere. ipfe illuxit in cordibus nostris, ut non fit nobis oper- 1611, 3. tum Evangelium, ficut iis qui pereunt.

Jam verò ex is quæ dicta funt, confequitur, eum qui cœlesti hac sidei cognitione præditus est, inqui- F des curiorendi curiofitate liberum etie. Deus enim cum titem exjuilit nos credere, non divina judicia scrutanda, eorúmque rationem, & causam perquirendam nobis propofuit; fed immutabilem fidem præcipit, quæ efficit ut animus in æternæ veritatis notitia conquiquiescat. Ac profecto cum Apoltolus testetur:

Deus verax est, omnis autem homo mendax, si arrogantis, & impudentis hominis est, gravi, ac sapienti viro aliquid affirmanti sidem non habere, sed præterea urgere, ut quod dixerit, rationibus, aut testibus, probetur: cujus temeritatis, atque adeo stultitiæ suerit Dei voces audientem, cælestis, ac salutaris doctrinæ rationes requirere? sides itaque, seclusa omni non solum ambiguitate, sed etiam demonstrandi studio, tenenda est.

Fidei professio exterior, necesfaria. Ffal.115.1.

Verum illud præterea doceat Parochus, eum, Credo, præterguam guòd intimum qui dicit : mentis suæ assensum declarat, qui interior fidei actus est, debere id, quod animo inclusium habet, aperta fidei professione præse ferre, summáque alacritate palam fateri, ac prædicare. Oportet enim fiedeles eum spiritum habere, quo fretus Propheta dixit, Credidi propter quod locutus fum, imitari Apoltolos, quia ad principes populi responderunt, Non possumus, quæ vidimus & audivimus, non loqui, D. Pauli præclara illa voce excitari: Non erubesco Evangelium: Virtus enim Dei est in salutem omni credenti. Item quo maxime hujus sententia veritas confirmetur; Corde creditur ad justitiain ore autem confessio fit ad falutem.

Al.4.27. Rm.1.11. Rem. 10.15.

VI. Fides fapientiæ faculi quantum excellat.

IN DEUM. Hinc jam Christianæ sapientiæ dignitatem, & præstantiam ex eaque, quantum divinæ bonitati debeamus, cognoscerelicet quibus est datu. statim ad rei præstantissimæ,maximég; expetendæ cognitionem quafi fidei gradibus afcendere. In hoc enim multum inter se different Christiana Philosophia, & hujus fæcui fapientia, quod hæc quidem naturalis tantum luminis duau ab effectibus & ab iis quæ fenfibus percipiútur paulatim progressa non nifi polt longos labores vix tandem invisibilia Dei contemplatur, primamque omnium rerum caufam & auctorem agnoscit, atque intelligit: contra verò illa humanæ mentis aciem ita exacuit, ut in cœlum nullo labore penetrare possit, atque divino splendore collultrata, primum quidem æternum ipfum luminis fontem, deinde quæ infra ipsum posita funt

funt, intueri, ut nos vocatos effe de tenebris in admirabile lumen, quod eft apud Apostolorum Prin- I Pet. 2. 9. cipem, cum fumma animi jucunditate experiamur, lind. 18. & credentes exultemus letitia inenarrabili. Recte 1 Tim. 6 15. igitur fideles primò se in Deum credere profiten- Ex. 4.33. 22 tur, cujus majestatem ex seremiæ sententia in comprehenfibilem esse dicimus: Lucem enim, ut ait Apostolus, inhabitat inaccellibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest, cum enim ad Moyfen loqueretur: Non videbit me, inquit, homo, & vivit. Nam ut mens nostra ad Deum, quo nihil est sublimius, perveniat, necesse est eam omnino à fenfibus abstractam esse; cujus rei facultatem in hac vita naturaliter non habemus.

Sed quamvis hac ita fint, non reliquit tamen Deus, ut inquit Apostolus, semetipsum sine testi- Deus ut se manifestat. monio benefaciens, de coclo dans pluvias, & tem- Ad. 14. 16. pora fructifera, implens cibo. & latitia corda hominum. Oux caufa fuit Philosophis nihil abjectum de Deo fentiendi, & quidquid corporeum, quidquid concretum & admiftum ettab eo longiffime removendi cui etiam bonorum emnium persectam vim. & copiam tribuerunt, ut ab eo tanguam à perpetuo quodam, & inexhausto fonte bonitatis ac benignitatis,omnes creatas res, atque naturas perfectas bona dimanent; quem fapientem, veritatis auctorem, & amantem, jultum, beneficentiffimum, & aliis nomi- Jun 4. 24. nibirs appellaverunt, quibus fumma, & absoluta 21.11. 5. 48. perfectio continetur; cujus immensam, & infini- Rom 11.23. tam virtutein, omnem complentein locum, & per R.m. 3. 4. omnia pertingentem esse dixerunt. Hoc ex divinis form. 1.4.5. literis longè meliusconstat, & illustrius, ut illo loco, Spiritus et Deus; item, Estote vos perfecti, ficut & Pater vester coelettis perfectus est; tum omnia nuda, & aperta funt oculis ejus; & illud, O altitudo divitiaru fapientire. & scientire Dei! deinde. Deus verax est; & Ego sum via, & veritas, & vita; præterea, Juftitia plena est dextera tua; denique. Aperis tu manum tuam, & imple omne animal benedictione: postremò. Quò ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? & Si ascendero in cœ-

CATECHISMI

14 Ffil.138. 7 8,9. Hier. 23.24.

lum, tu illic es; si descendero in infernum, ades; si fumpfero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris, &c. &, Numquid non cœlum, & terram ego impleo, dicit Dominus? Magna & præclara hæc funt, quæ de Dei natura facrorum librorum auctoritati consentanea, & consequentia ex rerum effectarum investigatione Philosophi cognoverunt.

VIII. cr, digniorque fcientia.

Quamquam in eo etiam cœleftis doctrinæ necef-Fides facili- fitatem cognoscimus, fi animadvertamus, fidem non folum hoc præftare, quemadmodum fupra dictum eft, ut que viri tantum fapientes longo studio confecuti funt, ea rudibus quoque, & imperitis hominibus statim pateant, atque in promptu fint; verum ut rerum notitia, quæ fidei disciplina comparatur, multo certior, atque ab omni errore purior in mentibus nostris infideat, quam fi eas ipsas res, humanæ scientiæ rationibus comprehensas animas intelligeret. Sed quantò præstantior divini numinis cognitio cenfenda ett, ad quam non communiter omnibus naturæ contemplatio, sed propriè credentibus fidei lumen aditum patefecit: Hæc autem Symboli articulis continetur, qui nobis divinæ essentiæ unitatem, & trium personarum distinctionem, tum verò ipfum Deum effe ultimum hominis finem aperiunt, à quo cœlestis, æternæque beatitudinis possessio expectanda sit; siquidem à Divo Paulo didicimus, Deum inquirentibus se remuneratorem esse. Hac quanta fint, & an ejus generis fint bona, ad quæ humana cognitio aspirare potuerit, multo ante eundem Apostolum Isaias Propheta his verbis oftendit: A feculo non audierunt, neque auribus perceperunt: oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te.

IX. Unus eft tantu:n Deus.

Ifa. 6.4

Sed ex iis quæ diximus, unum etiam Deum esse, non plures Deos, confitendum elt: Nam cim Deo fummam bonitatem, & perfectionem tribuamus, fieri non potest ut id, quod summum atque abfolutiffimum est, inveniatur in pluribus. Quod fi cui aliquid ad fummum deett, eo ipso imperfectus est: quare nec Dei natura illi convenit. Hec autem multis facrarum literarum locis compro-

batur,

AD PAROCHOS, PARS I.

batur, scriptum est enim: Audi Ifracl: Dominus Deut. 6.4. Deus noster Deus unus est: præterea est Domini Exod.20.3. Est. 9.44. jussum: Non habebis Deos alienos coram me, de- 6 inde per Prophetam sæpè admonet: Ego primus, Eph. 4.5. & noviffimus, & absque me non est Deus. Apostolus etiam palam testatur: Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Neque verò nos moveat, quod interdum facræ literæ Dei nomen creatis etiam naturis imponunt: Nam quòd Prophetas, & judices Deos appellarunt, non gentium more factum elt, quæ fibi plures Deos stulte, & impie finxerunt: fed quadam loquendi confuetudine fignificare voluerunt excellentem aliquam virtutem, vel functionem quæ Dei munere illis concessa sit. Deum igitur natura, substantia, essentia unum, quemadmodum ad confirmandam veritatem in Symbolo Nicxni Concilii dictum est, Christiana fides credit, & profitetur, sed altius etiam ascendens, ita unum intelligit ut unitatem in Trinitate, & Trinitatem in veneretur: de quo nobis mylterio nunc dicere incipiendum est: Sequitur enim in Symbolo.

PATREM. Sed quoniam Patris vox non una ratione Deo tribuit, illud priùs declarandum erit, Nomen Paquæ fit magis propria hujus loci fignificatio. De- ter ut Deo um nonnulli etiam, quorum tenebris fides lucem convenit. non attulit, æternam fubstantiam esse intellexerunt, à qua res ortæ essent, & cujus providentia omnia gubernarentur, feumque ordinem & flatum confervarent. Ex humanis igitur rebus ducta fimilitudine, quemadmodum eum, à quo familia propagata est, cujusque confilio, & imperio regitur patrem vocabant: Ita hac ratione factum elt, ut Deum, quem omnium rerum opificem & rectorem agnoscebant, Patrem appellari voluerint. Eoden: nomine facræ etiam literæ usæ sunt, cum de Deo loquentes universorum creationem, potestatem, admirabilémque providentiam ei tribuendam indicarent: legimus enim Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creavit te? & alibi : Deal. 22. 6. Numquid non pater unus omnium nostrum? Numquid non Deus unus creavit nos

IS

0

ıs,

b-

fi

r-

it.

0-

ur,

XI. Deus Pater præc pue Christianorum. Kom 8. 15 1 70an. 3. 1. Kom. 8. 17. Heb. 1. 21.

At verò multò frequentius, & peculiari quodam nomine, præsertim in novi testamenti libris, Deus Pater Christianorum dicitur qui no acceperunt spiritum servitutis in timore, sed. acceperunt spiritu adoptionis filiorum Dei, in quo clamant, Abba Pater: eam enim charitatem dedit nob's Pater, ut Filii Dei nominemur, & fimus: quòd fi filii, & heredes : heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, qui est primogenitus in multis fatribus, nec confunditur vocare nos fratres. Sive igitur communem creationis & providentiæ, five præcipuam spiritualis adoptionis caufam spectes, meritò Fideles Deum patrem se credere profitentur. Verum præter eas notiones quas explicavimus, Patris nomine audito, ad altiora mysteria mentem erigendam esse Parochus docebit. Quod enim in luce illa inacceffibili, quam inhabitat Deus magis reconditum & abstrufum eft. quodque humana ratio & intelligentia non con equi, aut ne susp cari quidem poterat, id Patris, vocabulo, divina oracula nobis aperire incipiunt.

XI. Nonn P .ter indicat pluralitatem

Indicat autem hoc nomen, in una divinitatis esfentia non unam tantum personam, sed person rum diftinctionem credendam esse. Tres enim funt rerfonarum, in una divinitate persone: Patris, qui à nullo genitus est. Filii, qui ante omnia secula à Patre genitus est : Spiritus sancti, qui it dem ab aterno ex Patre, & Filio procedit. Atqui Pater est in una divinitatis substantia prima persona, qui cum unigenito Filio suo, & Spiritu san 30 unus est Deus, unus est Dominus, non in unius singularitate personæ, sed in unius Trinitate substantie. Jam verò hæ tres personæ, cum in is quidquam dissimile, aut dispar cogitare nefas sit, suis tantummodò proprietatibus distinctæ intelliguntur. Pater fiquidem ingenitus est : Filius à Patre genitus : Spiritus fanctus ab utroque procedit. Atque ita trium personarum eandem eisentiam, eandem substantiam confitemur: ut in confessione verze sempiternæque Deitatis, & in perfonis proprietatem, & in effentia unitatem, & in Trinitate aqualitatem piè & fancte colendam credamus.

AD PAROCHOS, PARS I.

Nam quod Patris primam esse personam dicimus, hoc non ita accipiendum est, perinde ac si aliquid in Pater quo-Trinitate prius, aut posterius, majus aut minus co- modo prigitemus. Ablit enim hac à Fidelium mentibus im- ma persona pietas, cum eandem æternitatem, eandem gloriæ majestatem in tribus personis Christiana Religio prædicet. Sed patrem, propterea quòd ipfe fit principium fine principio, primam esle personam, vere, fine ulla dubitatione affirmamus: quæ quidem uti Patris proprietate distincta est, ita in unam illam præcipuè hoc convenit, quod Filium ab æterno genuerit: semper enim Deum simul & Patrem fuisse nobis fignificatur, cum Dei, & Patris nomina con-

juncta in hac confessione pronuntiamus.

-

X

ia 11-

IS,

-T: rò

nit 11-

eni tus

um nti-

terk in

pie

Tain

Verum quoniam in nullius rei, quam hujus omnium altissimæ, ac difficillimæ notitia, atque expli- De Trinitacatione, aut periculosiùs versari, aut graviùs errare te ne inbtipossumus, doceat Parochus, religiosè retinenda esse quiratur. essentiæ & personæ propria vocabula, quibus hoc mysterium significatur, & sciant Fideles unitatem effe in effentia, distinctionem autem in personis. Sed Frez 25 27. hæc fubtilius exquirere nihil oportet, cum meminerimus illius vocis: Qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria; fatis enim videri debet, quod fide certum, & exploratum habeamus, nos à Deo (cujus oraculis non affentiri, extremæ flultitiæ atg; miseriæ est) ita edoctos esse. Docete, inquit, om- Mat', 28,13. nes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti: Rurfus, Tres funt, qui tellimo- 1 foan.97. monium dant in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus fanctus, & hi tres unum funt : oret tamen affidue, ac precetur Deum, & Patrem, qui universa ex nihilo condidit, disponitque omnia suaviter, qui dedit nobis potestatem filios Dei fieri, qui Trinitatis mysterium humanæ menti patefecit; oret, inquam, fine intermissione, qui divino beneficio hac credit, ut aliquando In æterna tabernacula receptus dignus fit qui videat quæ tanta fit Dei Patris fœcunditas, ut se ipsum intuens, atque intelligens, parem & xqualem fibi Filium gignat: quoque modo duorum idem plane, & par charitatis amor qui Spiritus fan-

XIII

ctus est, à Patre & Filio procedens genitorem, & genitum externo, atque indissolubili vinculo inter se connectat. Atque ita divinæ Trinitatis una sit essentia, & trium personarum persecta distinctio.

XV. Cur epitheta Deo tribuantur intignia. Gen. 17. I.

Cen 43. 14.

Apr. 1. S. 16.4

Luc.1.33. Num. 11 22. Sap. 12. 18.

XVI. Quid figniricet Cami-

OMNIPOTENTEM. Solent facræ literæ multis nominibus Dei summam vim, & immensam majestatem explicare, ut ostendant quanta religione & pietate illius fanctissimum nomen colendum sit; fed imprimis doceat Parochus, illi omnipotentem vim frequentissime tribui; Ipse enim de se dicit, Ego Dominus omnipotens. Et rursus Jacob, cum filios ad Joseph mitteret, ita illis precatus est; Deus autem omnipotens faciat vobis eum placabilem; deinde verò in Apocalypfi scriptum est, Dominus Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens; & alibi, Dies magnus Dei omnipotentis appellatur. Nonnunquam etiam pluribus verbis Atque huc pertinet illud idem fignificari folet. quod dicitur; Non erit impossibile apud Deum omne verbum. Numquid manus Domini invalida est? Item, Subest tibi, cum volueris posse; & alia generis ejusdem ex quibus variis dicendi formis id percipitur, quod uno Omnipotentis verbo comprehendi peripicuum eft.

Intelligimus autem hoc nomine nihil esse, nihil animo, & cogitatione fingi posse, quod Deus efficere nequeat, etenim non folum hæc, quæ tametsi maxima funt, aliquo tamen modo in cogitationem nostram cadunt, efficiendi potestatem habet; nimiun, ut omnia ad nihilum recidant, atque ut plures mundi ex nihilo repente existant; verum etiam multa majora in illius potestate sita sunt, quæ humanæ menti, & intelligentiæ suspicari non licet. Neque verò, cum omnia Deus possit, mentiri tamen, aut fallere, aut falli, aut peccare, aut ignorare aliquid potest, aut interire; hæc enim in eam naturam cadunt, cujus imperfecta actio est; Deus verò cujus perfectissima semper est actio, ideò hæc non posse elicitur: quia, posse ea, infirmitatisest, non summæ & infinitæ omnium rerum potestatis, quam ille habet. Ita igitur Deum omnipotentem effe credimus

ut

ut ab eo tamen longe omnia abesse cogitemus, quæ perfectæ ejus essentiæ maxime conjuncta, & convementia non funt.

S

IS

t

n a

ia d

e.

iil

fi-

tsi

m ni-

es

ul-

nx ne

al-

00-

Ca-

Jus

offe

næ

ha-

nus ut

Rectè autem, sapienterque factum Parochus oftendat, ut, prætermiffis alus nominibus, quæ de In Symbolo Deo dicuntur, hoc unum nobis credendum in Sym- cur Deus bolo proponeretur. Nam cum Deum omnipoten- proponatur tem agnoscimus, fimul etiam fateamur necesse est, credendus, omnipotens, eum omnia rera scientiam habere, omnia item ejus ditioni, & imperio subjecta esse. Cum verò omnia ab eo fieri posse non dubitemus consequens omninò est, ut cætera etiam explorata de illo habeamus, quæ fi defint, quomodo omnipotens fit, prorfus intelligere non possumus. Præterea nulla res tam ad fidem, & spem nostram confirmandam valet, quam fi fixum in animis nostris nihil non fieri à Deo poffe: quidquid enim deinceps credere oporteat, quamvis magnum, & admirabile fit, rerumque ordinem, ac modum superet, illi tamen facile humana ratio, postquam Dei omnipotentis notitiam perceperit, fina ullà hæsitatione assentitur; quin potius quo majora fint, quæ divina oracula docebant, eò libentiùs fidem eis habendam esse existimat. Quod si boni etiam aliquid expectandum fit, nunquam animus rei magnitudine, quam exoptat, frangitur; fed erigit fefe, atque confirmat, fæpe illud cogitans, nihil esse, quod ab omnipotenti Deo effici non possit.

Quare hac fide pracipue munitos nos esse oportet, vel cum admiranda aliqua opera ad proximorum Fidei in Deusum, & utilitatem edere cogimur, vel cum à Deo um omniprecibus impetrare aliquid volumus. Alterum enim potentem ipfe Dominus docuit, cum Apostolis incredulitatem objiciens, diceret, Si habueritis fidem ficut granum finapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc, & tran- Month, 17. libit, & nihil impossibile erit vobis. De altero au- 20. tem fanctus Jacobus ita testatus est: Postulet in fide nihil hæsitans: qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur, & circumfertur, 1700 1.6.7. non ergo æstimet homo ille, quòd accipiat aliquid à Domino. Multa præterea hæc fides commoda atque utilitates nobis præbet: in primis verò ad

omnem

Pet. 5. 6.

Lur. 12.49

Luc. 1.49.

omnem animi modestiam, & humilitatem nos inttituit: fic enim inquit Princeps Apostolorum: Humiliamini fub potenti manu Dei. Monet etiam non esse trepidandum, ubi non sit timor, sed unum Deum timendum este, in cujus potestate nos ipsi, nostraque omnia posita sint. Inquit enim Salvator noster: Ostendam vobis, quem timeatis. Timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Utimur deinde hac fide ad immensa erga nos Dei beneficia cognoscenda.& celebranda. Nam qui Deum omnipotentem cogitat, tam ingrato animo esse non potest, quin sæpius exclamet: Fecit mili magna, qui potens est.

XIX. In Trinita-

Sed quod Patrem omnipotentem in hoc articulo te non tres vocamus, neminem eo errore duci oportet, ut arbitretur ita illi hoc nomen tributum esse, ut Filio omnipotenetiam, & Spiritui Sancto commune non fit: Nam quemadmodum Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum fanctum, neque tamen tres Deos, fed unum Deum esse dicimus; ita æque Patrem, ac Filium, & Spiritum fanctum omnipotentem, neque tamen tres omnipotentes; fed unum omnipotentem esse confitemur. Ut verò præcipua quadam ratione, Patrem, quia omnis originis fons, hoc nomine vocamus, uti etiam Filio, qui æternum Patris Verbum est, sapientiam, ità & Spiritui sancto, quia utriu que amor est, bonitatem tribuimus: quamvis

hac & alia hujufmodi nomine communiter in tri-

XX. Fx quo, quomodo, & cur mundum creavit Daus.

bus personis ex catholicæ fidei regula dicantur. CREATOREM COELI ET TERRÆ. Quam necessarium fuerit omnipotentis Dei cognitionem paulò antè Fidelibus tradi, ex iis que nunc de universorum creatione explicanda erunt, perspici potest. Tanti enim operis miraculumfacilius creditur, quod nullus de immensa creatoris potestate dubitandi locus relinquitur: Deus enim non ex materia aliqua mundum fabricatus eft, fed ex nihilo creavit, idque nulla vi, aut necessitate coactus, sed sua sponte, & voluntate instituit. verò ulla alia fuit caufa, quæ illum ad opus creatiomis impelleret: nifi ut rebus quæ ab ipso effectæ

effent,

AD PAROCHOS, PARS I.

essent, bonitatem suam impertiretur. Nam Dei natura ipfa per fe beatifima nullius rei indigens elt, ut inquit David. Dixi Domino: Deus meus es tu, Pf21. quoniam bonorum meorum non eges. Quemadmodum autem fua bonitate adductus, quacunque voluit fecit : ita non exemplum aliquod, aut formim, quæ extrà se posita esset, cum universa conderet, secutus est: verum quia rerum omnium exemplar divina intelligentia continetur, id fum mus artifex in fe ipfo intuens, ac veluti imitatus, fumma fapientia & infinita virtute, quæ ipfius propria est, rerum universitatem initio procreavit: iple 2.1.48 enim dixit & facta funt: iple mandavit, & creata funt. Verum cœli, & terræ nomine, quicquid cæ ? . 3.4. lum, & terra complectitur, intelligendum est. Nam præter cælos, quos opera digitorum ejus Propheta appellavit, folis etiam fplendorem, lunæque, & cæterorum fiderum ornatum addidit, atq; ut elfent in figna, & tempora, & dies, & annos, ita cœlorum orbes certo, & constanti cursu temperavit, ut nihil perpetua eorum conversione motabilus, nihil motabili illa ratione certius videri possit.

Præterea spiritualem naturam, innumerabilesque Creantur Angelos qui Deo ministrarent atque adhisterent, Angeli & iple ex nibilo creavit, quos deinde admirabili gratia quales. tuæ, & poteltatis munere auxit, atque ornavit. foin. 8. 14. Nam cum illud fit in divinis literis, Diabolum in veritate non stetisse, perspicuum est, eum, reliquotque desertores Angelos ab ortus sui initio gratia præditos fuille. De quo ita elt apud fanctum Augustinum: Cum bona voluntate, id est, cum amore de lieuxe catto, quo illi adhærent, Angelos creavit, fimul in Dei, 6.3 eis & condens naturam, & largiens gratiam. Unde fine bona voluntate, hoc est Dei amore, nunquam fanctos Angelos fuitle credendum ett. Quod autem ad scientiam attinct, extat illud sacrarum literarum teltimonium: Tu Domine mi! Rex fapiens 2 Re 14.20 es, ficut habet fapientiam Angelus Dei, ut intelligas omnia super terram. Pote tatem denique eis 1/1/10/124 tribuit divinus David illis verbis; Potentes virtute, facientes verbum illius, atque ob eam rem Expe in

15

1-

X

11-

is,

16 0-

x

it.

facris literis virtutes, & exercitus Domini appellantur. Sed quamvis omnibus iis cœlestibus donis ornati fuerint, plurimi tamen qui à Deo parente, & creatore suo defecerunt, ex altissimis illis sedibus deturbati atque in obscurissimum terræ carcerem exclusi, æternas superbiæ suæ pænas luunt; de quibus Princeps Apostolorum scribit in hunc modum; Angelis peccantibus non pepercit, fed rudentibus inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos, in judicium refervari.

XXI. Terra stabilitur & ornatur. 0/ 103.5.9.

2 Petr. 2. 4.

At verò terram etiam super stabilitatem suam fundatam Deus verbo suo justit in media mundi parte confiltere, effecitque ut ascenderent montes, & descenderent campi in locum quem fundavit eis; ac, ne aquarum vis illam inundaret, terminum pofuit, quem non transgredientur, neque convertentur operire terram. Deinde non folum arboribus, omnique herbarum, & florum varietate convestivit atque ornavit; sed innumerabilibus etiam animantium generibus quemadmodum antea aquas, & aëra, etiam terras complevit.

XXII. Homo in creatione quibus dotatus.

Postremò ex limo terræ hominem sic corpore affectum, & constitutum effinxit, ut non quidem naturæ ipfius vi, fed divino beneficio immortalis effet, & impaffibilis. Quod autem ad animam pertinet, eum ad imaginem, & fimilitudinem fuam formavit, liberumque ei arbitrium tribuit; omnes præterea motus animi, atque appetitiones ita in eo temperavit, ut rationis imperio numquam non parerent. Tum originalis justitize admirabile donum addidit, ac deinde cateris animantibus præesse voluit, quæ quidem facile erit Parochis ad Fidelium institutionem ex sacra Genesis hi-Itoria cognoscere.

XXUI. Creator oin-1; al. 88.11.

Hxc igitur de universorum creatione, cœli, & nium Deus, terræ, nobis intelligenda funt : quæ omnia breviter quidem Propheta complexus est illis verbs; Tui funt cœli, & tua est terra, orbem terræ, & plenitudinem ejus tu fundasti; sed multò etiam breviùs Patres Nicæni Concilii additis in Symbolo duobus illis verbis, visibilium, & invisibilium,

lium, fignificaverunt. Quacunque enim rerum universitate comprehenduntur, atque à Deo creata esse confitemur, ea vel sub sensum cadunt, & visibilia dicuntur, vel mente, & intelligentia percipi à nobis possunt, quæ invisibilium nomine

fignificantur.

Nec verò ita Deum creatorem, atque effecto- Deus omnirem omnium credere oportet ut existimemus, per- um conserfecto, absolutoque opere, ea, quæ ab ipso effecta ac rector. funt, deinceps fine infinita ejus virtute constare potuisse: Nam quemadmodum, omnia ut essent creatoris fumma potestate, sapientia, & bonitate; effectum est: ita etiam, nisi conditis rebus perpetua ejus providentia adesset, atque eadem vi, qua ab initio constitutæ sunt, illas conservaret, statum ad nihilum reciderent. Atque id scriptura declarat, cum Sap. 11. 26. inquit: Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses, aut, quod à te vocatum non esset, confervaretur? Non folum autem Deus universa quæ funt, providentia fua tuetur, atque administrat, verum etiam quæ moventur, & agunt aliquid, intima virtute, ad motum, atque actionem ita impellit, ut quamvis secundarum causarum efficientiam non impediat; præveniat tamen, cum ejus occultiffima vis ad fingula pertineat, & quemadmodum Sip. 8. 1. Sapiens teltatur, Attingat à fine usque ad finem for- At. 17.27. titer, & disponat omnia suaviter. Quare ab Apo- 28. stolo dictum est, cum apud Athenientes annuntiaret Deum, quem ignorantes colebant. Non longe elt ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus, & movemur, & fumus.

Atque hac de primi Articuli explicatione fatis fu- Tribus pererint, fi tamen illud etiam admonuerimus, creatio- fonis creatio nis opus omnibus fancte, & individuæ Trinitatis tribuenda. personis commune esse. Nam hoc loco, ex Aposto- Gen. 1.2. lorum doctrina, Patrem creatorem coli, & terra Pfal, 32. confitemur: in scripturis sacris legimus de Filio: Omnia per ipsum facta sunt: & de Spiritu sancto, Spiritus Domini ferebatur fuper aquas: & alibi, Verbo Domini cœli firmati funt, & Spiritu oris ejus

B 4

omnis virtus eorum.

CATECHISMI

Utilitas huius articuli.

ARTICULUS SECUNDUS. T IN JESUM CHRISTUM FILIUM EJUS

UNICUM DOMINUM NOSTRUM. cam, & uberrimam esse utilitatem, quæ ex hujus articuli fide, & confessione confluxit ad humanum

1 Fran 4.15. genus, & illud fancti Joannis testimonium oftendit: Matt. 16.17. Quisquis confessus fuerit, quoniam Jesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo: & beatitudinis praconium declarat, quod à Christo Domino

tributum est Principi Apostolorum: Beatus es Simon Barjonalquia caro, & fanguis non revelavit tibi; fed Pater meus qui in cœlis est. Hoc enim fundamentum firmissimmest nostræ salutis, ac redem-

ptionis.

II. Hade incipienda huexplicatio. Concil. Trid. fell.3.can. I. U 2.

Ibid.feff 6. can, I, 0' 2.

Sed quonium admirabilis hujus utilitatis fructus maxime ex felicissimi illius status ruina intelligitur, jus articuli in quo Deus primos homines collocarat, incumbat in hanc curam Parochus, ut Fideles communium miseriarum, & ærumnarum causam agnoscant. Cum enim à Dei obedientia descivisset Adam, interdictúmque violasset illud: Ex omni ligno paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas: in quocunque enim die comederis ex eo morte morieris: in fummam illam incidit calamitatem, ut fanctitatem, & justitiam, in qua constitutus fuerat, amitteret, & reliqua subiret mala, que fancta Tridentina Synodus uberius explicavit. Propterca verò peccatum, & peccati pœnam in uno Adam non contitue commemorabunt; sed ex eo tanquam ex femine, & caufa ad omnem polteritatem jure permanasse. Cam igitur ex altissimo dignitatis gradu concidiffet nostrum genus, sublevari inde & in pristinum locum restitui nullo modo poterat hominum aut Angelorum viribus; quare relignum erat illud ruinæ, & malorum fubfidium. ut Dei Filii infinita virtus, affumpta carnis noltræ imbecillitate, infinitam tolleret peccati vim, & nos reconciliaret Deo in fanguine fuo.

Hujus autem redemptionis fides, & confessio hominibus ad falutem confequendam neceifaria ett, semperque fuit, quam Deus initio præmonstravit:

III. Confestio huius articuli necessaria.

nam

nam in illa damnatione humani generis, quæ statim peccatum confecuta est: oftensa etiam fuit spes redemptionis illis verbis, quibus proprium Diabolo damnum, quod ex liberatione hominum facturus erat, denunciavit: Inimicitias ponam inter te,& mu- Gen.3. lierem; femen tuum, & femen illius, ipfa conteret caput tuum, & tu infidiaberis calcaneo ejus.

Et deinceps eandem promissionem sæpe confirmavit, majoremque fui confilii fignificationem iis fervatoris præfertim hominibus dedit, quibus voluit fingula- fit & confirrem benevolentiam præftare, inter cæteros verò, matur. cùm Patriarchæ Abrahæ fæpenumerò hoc mysteriű fignificasset, tum eo tempore apertius declaravit, cum ille Dei justis obediens filium suum unicum Isaac Gen. 22, 17. immolare voluit : inquit enim, Quia fecisti hanc 18. rem, & non pepercifti filio tuo unigenito, benedicam tibi, & multiplicabo femen tuum ficut stellas cœli, & velut arenam, quæ est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum tuorum, & benedicentur in femine tuo omnes Gentes terræ, quia obedifti voci mex. Ex quibus verbis facilè colligi poterat, ex progenie Abraha futurum, qui omnibus ab immaniffima Sathanæ tyrannide liberatis falutem afferret: illum autem Dei Filium, natum ex femine Abraha, fecundum carnem fore necesse erat.

Non ita multo post Dominus, ut ejusdem promissionis memoria consecraretur, idem fœdus cum missio itera-Jacob Abrahæ nepote fancivit. Nam cum ille in tur. fomnis vidit scalain stantem super terram, & cacumen illius tangens coclos, angelos quoque Dei afcen- Gen.28 12, dentes & descendentes per cam, ut teltatur Scriptura, audivit etiam Dominum innixum scalæ dicentem Gen. 28 1 2 fibi; Ego fum Dominus Deus Abraham patristui, & Deus Isaac, terram in qua dormis, tibi dabo, & semini tuo, eritque semen tuum quasi pulvis terræ. Dilataberis ad orientem, & occidentem, feptentrionem, & meridiem, & benedicentur in te, & in femine tuo cuncta tribus terra.

1

0

e

1,

x

OS

0-

t,

t: 111

Neque postea destitit Deus eadem sui promissi memoria renovanda, & generi Abraham, & mul-

VI.

Huius Promillionis. memoria renovatur.

If1.7.15.8. 3. 9. 6. II. I 53. per totum. Fer. 23. 5. 30. 9. Dan. 7. 13. 9 24.

tis præterea hominibus Salvatoris expectationem commovere: fiquidem Judæorum republica, & religione constituta, notior populo suo fieri copit: nam & multæ res fignificarunt, & homines prædixerunt quæ, & quanta nobis bona Salvator ille. & Redemptor noster Christus Jesus allaturus esset. Ac Prophetæ quidem, quorum mens cœlesti lumine illustrata fuit, Filii Dei ortum, admirabilia opera, quæ homo natus effecit, doctrinam, mores, confuetudinem, mortem, refurrectionem, cateraque ejus mysteria, hæc omnia, quasi tum adessent, palam docentes, populo prenunciarunt : ita ut, fi futuri, & præteriti temporis tollatur diversitas, nihil iam inter Prophetarum prædicta, & Apostolorum prædicationem, nihil inter veterum Patriarcharum fidem. & nostram interesse videamus. fingulis articuli partibus dicendum videtur.

VI. Jelus quid tignificet, & à quo datum hoc no-

men. Luc.1.31.

Jesus, proprium est nomen ejus, qui Deus, & homo est, quod Saivatorem fignificat, non quidem fortuito, aut hominum judicio, & voluntate, fed Dei confilio, & præcepto illi impositum: Angelus enim Mariæ matri ita annunciavit : Ecce con-Mant. 1,21. cipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum. Ac deinde Joseph virginis sponso non folum ut eo nomine puerum appellaret, præcepit: fed etiam, cur ita nominandus effet, declaravit: inquit enim: Joseph filii David! noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est: pariter autem filium, & vocabis nomen ejus Jesum, ipse enim salvum faciet populum fuum à peccatis eorum.

VIII. Przcipue Christo convenit nomen Jelus.

Ac multi quidem hoc nomine fuerunt in divinis literis: nam idem nomen Nave filio fuit, qui Moysi successit, & populum à Moyse ex Ægypto liberatum, in terram Promissionis, quod illi negatum fuerat, deduxit. Eodem etiam nomine Josedech, facerdotis films appellatus elt. Sed quanto verius Salvatorem nostrum hoc nomine appellandum existimabimus? qui non uni alicui populo; sed universis omnium atatum hominibus, non quidem fame, aut Ægyptiaco, vel Baby-

Ionico

Ionico dominatu oppressis, sed in umbra mortis sedentibus, & duriffimis peccatis, & Diaboli vinculis obstrictis, lucem, libertatem, & salutem dederit, qui eis cœlestis regr.: jus, & hæreditatem acquisiverit, qui eos Deo Patri reconciliaverit: in illis Christum Dominum adumbratum videmus, à quo iis beneficiis quæ diximus, cumulatum elt genus humanum. Quæ præterea nomina prædicta funt Dei Filio divinitus imponenda, ad unum hoc Jesus nomen referuntur, cum enun cætera salutem, quam nobis daturus erat, aliqua ex parte attingerent, hoc ipfum univerfæ falutis humanæ, vim, rationemque complexum elt.

n i-

:

2e,

t.

i-

e-

S,

le

1u-

ul

n m

de

ıs,

11te,

n-

nen

ווכ

t:

11re

m

8

iet

V1-

iit,

E-

bo

10-

it. ine

cui

n:-

)Y'-

CO

Jesum nomini Christi etiam nomen additum est, VII. quod unctum significat, & honoris, & officii no- Jesus cur men est, nec unius rei proprium, sed commune Christinomultorum: nam veteres illi Patres nostri Christos men addaappellabant facerdotes, & reges, quos Deus pro- tur. pter muneris dignitatem ungi præceperat. Sacer- 18.6.4.7. dotes enim ii funt, qui populum affiduis precibus Deo commendant, qui facrificia Deo faciunt, qui pro populo deprecantur. Regibus autem populorum gubernatio commissa est: ad eosque pertinet maxime, legum auctoritatem, innocentium vitam tueri, & nocentium audaciam ulcifci. Quoniam igitur utraque harum functionum Dei majestatem referre in terris videtur, ideo qui vel ad regium, vel ad facerdotale munus obeundum delecti erant, unguento ungebantur. Prophetas etiam ungendi mos fuit, qui Dei immortalis interpretes, & internuncii cœlettia arcana nobis aperuerunt, atque ad emendandos mores falutaribus praceptis, & futurorum prædictione hortati funt.

At verò cum Jesus Christus Salvator noster in mundum venit, trium pesonarum partes, & of- Christus ficia suscepit, prophetæ, sacerdotis), ac regis, at- propheta, que ob eas causas Christus dictus est, & unctus rex, & fa ad illorum munerum functionem, non quidem alicujus mortalis opera, sed celettis Patris virtute; non terreno unguento, sed spirituali oleo, guippe cum in fanctitimam ejus animam Spiri-

tus fancti plenitudo, gratique, & omnium donorum uberior copia effusa sit, quam ulla alia creata natura capere potuerit, atque id præclare Propheta ostendit, cum redemptorem ipsum affatus diceret: Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Idem etiam, ac multo apertius Isaias sis verbis demonstravit: Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me, ad anniuciandum man-

1fa. 61. 2

7 fal 44. 8.

quod unxerit Dor fuetis milit me.

Christus quomodo prophera, facerdos, & rex

Itaque lesus Christus summus Propheta, & magifter fuit, qui nos Dei voluntatem docuit, & à cuius doctrina orbis terrarum Patris cœlettis cognitionem accepit: quod cinomen praclarius, ac prattantius convenit, quod omnes quicumq; Prophete no mine, dignati funt, ejus discipuli fuerunt, atque ob illam pracipue caufam miffi, ut Prophetam hunc, qui ad falvandos omnes venturus erat, prænunciarent. Christus idem sacerdos suit, non quidem ex ordine, ex qua in veteri lege Leviticæ tribus facerdotes extiterunt, verim ex illo, de quo David Propheta cecinit: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, cujus rei argumentum Apostolus ad Hebraos feribens, accurate perfecutus eft; fed Christum, non folum ut Deus, verum ut homo, ac nostræ naturæ particeps est, Regem etiam agnoscimus, de quo Angelus teltatus est: Regnabit in domo Loob in æternum, & regni ejus non erit finis

Las. 1, 63.

Fish. 109.4

X⁶. Regnum Chrifti quale & quomodo regatur.

Quod quidem Christi regnum spirituale est, atquaternam, in terrisque inchoatur, in cœlo perficitur. Es regis quidem ossicia admirabili providentia sua præstat Ecclesiæ: ipse eam regit, ipse ab hostium imperio atquissistateur: ipse ei leges præscribit: ipse non solom sanctitatem, & justitiam largitur, verism etiam ad perseverandum, facultatem & vires præbet: quanquam autem hujus regni finibus tam boni quam mali contineantur, atquadeo omnes homanes jure ad illud pertineant, ii tamen præ cæteris in manam Regis no uri bonitatem, & benesicentiam emperioratur, qui ex ejus præceptis integram, atque autos enten vitam degunt: neque verò hoc illi reg-

e

d

regnum hereditario aut humano jure obtigit, tametfi genus à clarissimis regibus duceret, sed rex fuit, propterea quòd Deus in illum hominem contulit quidquid potestatis, amplitudinis, dignitatis hominis natura capere posset.Illi igitur totius mundi regnum tradidit, eig; omnia, quod jam fieri cœptum est, plene, perfecteque in die judicii subjicientur.

FILIUM EJUS UNICUM. His verbis altiora my- Chr Aus steria de Jesu credenda. & contemplanda Fidelibus Dei filius, proponuntur, nimirum Filium Dei effe, & verum Deus. Deum, ficuti Pater est, qui eum ab æterno genuit: præterea illum divinæ Trinitatis fecundam perfonam alus duabus omnino aqualem confitemur: mihil enim impar, & diffimile in divinis personis aut effe, aut fingi animo debet, cum unam omnium essentiam, voluntatem, potestatem agnoscamus: quod cum multis pateat divinæ Scripturæ oraculis, tum præclarissime illud ostendit sanctisoannis testimonium: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.

Sed cum Jesum Filium Dei esse audimus, nihil Christizterrenum, aut mortale de ejus ortu cogitandum terna geneest: verim ortum illum, quo omni aternitate Pa- ratio inestater Filium genuit; quen ratione percipere, atque perfecte intelligere nullo modo i offumus, constanter credere, & fumma animi pietate colere debemus, ac veluti mysterii admiratione obstupefacti, illud cum Propheta dicere, Generationem ejus guis enarrabit? Hoc igitur credendum elt, Filium ejuldem esse naturæ: ejustem potestatis & sapientiæ cum Patre, ut in Symbolo Nicxno explicatius confitemur: Inquit enim: Et in Jesu Christum fisium ejus unigenitum, & ex Patre natum ante omnia fxcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, confubstantialem Patri, per quem omnia facta funt.

Ex omnibus autem, quæ ad indicandum modum, rationemque æternæ generationis fimilitudines afte- Similitudo runtur, illa propius ad rem videtur accedere, quæ ab animi nostri cogitatione sumitur, quamobrem fanclus Joannes Filium ejus erbum appellat : 1 Jean. 1.

XII.

Lit

ta t: ea ti-

0-

ta

115 eo m-

13cu-10-

anno: ob

inc, cia-Or.

otes -50 I

rdiolus

fed , ac ofci-

omo atq; itur.

a fua num ibit:

gitur, VITES tam

s hoeteris

atiain atque ireg-

12.111.

Ut enim mens nostra, se ipsam quodammodo intelligens fui effingit imaginem: quam Verbum Theologi dixerunt; ita Deus, quantum tamen divinis humana conferre possunt, seipsum intelligens, Verbum æternum generat: etsi præstat contemplari, quod fides proponit, & fincera mente Jesum Christum verum Deum, & verum hominem credere, & confiteri, genitum quidem, ut Deum, ante omnium faculorum atates, ex Patre: ut hominem verò natum in tempore ex matre Maria Virgine.

XV. Christus una persona & filius u-

Et quanquam duplicem ejus nativitatem agnofcamus, unum tamen Filium effe credimus. Una enim persona est in quam divina & humana natura nicus Patris. convenit. Et quod ad divinam generationem attinet, nullos aut fratres, aut cohæredes habet, cum ipfe Patrisunicus Filios, nos verò homines figmen-

tum, & opus manuum ejus fimus.

Rom. 8.19.

At fi humanum ortum confideremus, multos ille non folum fratrum nomine appellat, sed fratrum etiam loco habet, ut unà cum eo paternæ hæreditatis gloriam adipiscantur, ii sunt, qui fide Christum Dominum receperunt, & fidem, quam nomine profitentur, re ipfa, & charitatis officiis præstant, quare primogenitusin multisfratribus ab Apostolo vocatur.

XVI. Christo cur varia tribuantur epithera.

DONINUM NOSTRUM. Multa funt, quæ de Salvatore nostro in facris literis dicuntur, quorum alia, ut Deus est: alia, ut homo, ipsi convenire perspicuum est: quoniam à diversis naturis diversas earum proprietates accepit. Igitur verè dicicimus Christum esse omnipotentem, æternum, immensum, quod à divina habet: Rursus de illo dimus, passum, mortuum esse, resurrexisse, quæ naturæ hominum convenire nemo dnbitat. præter hæc quædam alia utriufque naturæ congruunt, ut hoc loco, cùm Dominum nostrum dicimus. Igitur fi ad utramque naturam hoc nomen referatur, meritò Dominus noster prædicandus est.

XVII. Dominus nofter appelletur.

Nam quemadmodum ipse æternus Deus est, ut Christus cur Pater, ita etiam omnium rerum æquè Dominus est, ac Pater & quemadmodum ipfe & Pater non est alius, atque alius Deus; sed idem plane Deus, ita

etiam

I

ai

P

q

no

ta

fu fic

no

no

cle

Sat nos

ren Do

mu

lun

tor

etiam infe & Pater non eft alius, atque alius Dominus. Sed recte etiam multis rationibus, ut homo eft. Dominus noster appellatur. Ac primum quidem, quoniam ipfe redemptor noster fuit, atque à peccatis nos liberavit, jure hanc potestatem accepit, ut vere Dominus nofter effet, ac diceretur. Ita enim Apostolus docet: Humiliavit semetipsum, factus Phil. 1.7.10. obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine lefu omne genu flectatur, cœleftium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Atque ipse de se post resurrectionem, Data est, in- Matt. 28.18. quit, mihi omnis poteltas in cœlo, & in terra.

Ob eam quoque rem Dominus dicitur, quod in una persona duæ naturæ, divina, & humana conjunctæ fint, hac enim admirabili conjunctione meruit, ut quamvis pro nobis mortuus effet, tamen Dominus constitueretur, communiter quidem omnium rerum quæ conditæ funt; præcipuè autem fidelium qui illi parent, atque fummo

animi studio inserviunt.

e

1-

i-

a-

m

u-

us.

ra-

nt

est,

eft

ita

am

Quod igitur reliquum est, Parochus fidelem populum ad eam rationem cohortabitur, ut sciat æ- Homo Chriquissimum essepræ cæteris hominibus,nos qui ab co Christi Donomen invenimus, Christianique vocamur, & quan-mini vere ta ille in nos beneficia contulerit, ignorare non pof- mancipium fumus, ob id maxime, quod ejus munere hac omnia est. fide intelligimus: æquum est, inquam, nos ipsos, non fecus ac mancipia, Redemptori nostro, & Domino in perpetuum addicere & confecrare.

Et quidem cum baptismo initiaremur, ante Ecclesiæ fores id professi snmus: declaravimus enim nos In baptismo Sathanæ, & mundo renunciare, & Jesu Christo totos vovemur. nos tradere. Quod fi,ut Christianæ militiæ adscriberemur, tam fancta & folemni professione nos ipsos Domino nostro devovimus: quo supplicio digni erimus, fi postquam Ecclesiam ingressi sumus, Dei voluntatem, & leges cognovimus: postquam sacramentorum gratiam percepimus, ex mundi & diaboli præ-

ceptis,

ceptis, ac legibus vixerimus, perinde ac fi cum baptifmo abluti fumus, mundo, & diabolo, non Christo Domino, ac redemptori nomen dedissemus; sed cujus animam amoris facibus non incendat tanti Domini tam benigna, & propensa in nos voluntas, qui, tametsi nos in potestate sua, & dominatu veluti serfoan. 15.14. vos fanguine suo redemptos habeat, ea tamen charitate complectitur, ut, non servos vocet, sed amicos, sed fratres. Hac profecto justissima causa est, atque haud scio an omnium sit maxima, cur eum perpetuò debeamns Dominum nostrum agnoscere, venerari. & colere.

ARTICULUS TERTIUS.

I. Cuanta in nos Dei beneficia.

QUI CONCEPTUS EST DE SPIRITU SANCTO, NATUS EX MARIA VIRGINE. Maximo quidem, & fingulari beneficio humanum genus à Deo affectum esse, qui nos è durissimi tyranni servitute in libertatem vindicarit, ex iis quæ superiori articulo declarata funt, intelligere Fideles possunt. At verò fi confilium etiam, & rationem, qua potissimum id efficere voluit, nobis ante oculos ponamus, profectò nihil divina in nos beneficentia, ac bonitate illustrius, nihil magnificentius esse videbitur.

Ejus igitur mysterii magnitudinem, quod nobis

TT. Huius articuli fensus. tanquam falutis nostræ præcipuum caput facræ li-

teræ confiderandum fæpiffime proponunt, Parochus à tertii articuli explicatione oftendere incipiet, cujus hanc effe fententiam docebit, nos credere, & confite-Mult. 1. 20. ri, eum ipsum Jesum Christum unicum Dominum Jean. 1.35. nostrum, Dei filium, cum pro nobis humanam carnem suscepit in utero Virginis, non ex virili semine, ut alii homines, sed suprà omnem naturæ ordinem, Spiritus sancti virtute conceptum elle, ita ut eadem persona Deus permanens quod ex æternitate erat, homo fieret, quod ante non erat.

III. Frobatur hic fenfus.

Ea autem verba ita accipienda esse, ex sacri Concilii Constantinopolitani confessione plane perspicitur: inquit enim: Qui propter nos homines, & propter nottram falutem descendit de cœlis : & incarnatus est de Spiritu fancto ex Maria Virgine, & homo Atque id etiam fanctus Joannes Evangelifta

n

al m na

u

fac mi ma Spi Vin Sã

peo

tril

lifta explicavit, ut qui ex ipfius Domini Salvatoris pectore, altissimi hujus mysterii cognitionem haufiffet. Nam cum divini Verbi naturam declaraflet illis verbis: in principio erat Verbum, & Verbum Rom. 11. erat apud Deum, & Deus erat Verbum: ad extremum conclusit: & Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: Verbum enim, quod divinæ naturæhypostasis est, ita humanam naturam assumpsit, ut una, & eadem esset divinæ & humanæ naturæ hypoftafis, ac persona: quo factum est, ut tam admirabilis conjunctio utriusque naturæ actiones & proprietates conservaret, atque, ut est apud fan-Crum Leonem magnum illum Pontificem: Nec in- Serm, 1. de feriorem confumeret glorificatio, nec superiorem Nat. minueret assumptio.

Sed quoniam prætermittenda non est verborum explanatio, doceat Parochus, cum dicimus Dei Filiú Que opera Spiritus fancti virtute conceptú esse, unam hanc di-Trinitati vinæ Trinitatis personam Incarnationis mysterium tribuantur. non confecisse. Quamvis enim unus Filius humana natura affumpferit, tamen omnes divinæ Trinitatis. personæ, Pater, Filius, & Spiritus fanctus hujus mysterii auctores fuerunt, fiquidem illa Christianæ fidei regula tenenda est: Omnia, quæ Deus extra se in rebus creatis agit, tribus personis communia ese, neg; una magis quam alia, aut unam fine alia agere,

Quòd autem una persona ab alia procedat: hoc unum omnibus commune esse non potest, nam Filius à Patre tantum generatur, Spiritus sanctus à gulis. Patre & Filio procedit: quidquid verò extra illas ab ipfis proficifcitur, tres personæ, sine ullo discrimine agunt, atque ex hoc genere Filii Dei Incarnatio censenda est.

n t,

0-

r-

10

eta

Quanquam verò hæc ita fe habeant, folent tamen facræ literæ earum reru quæ omnibus personis com- Christus, cur munes funt aliam aliis tribuere : quemadmodu fum- dicatur conmam omniŭ rerŭ poteltatem Patri, spientiam Filio, ceptus de Spiritui successione amorem adscribunt. Et quaniam di Spiritu successione de spiritui succ Spiritui fancto amorem adferibunt. Et quoniam divinæ Incarnationis mylterin fingularem atq; immensa Dei erga nos benignitatem declarat, ob eam rem peculiari quadam ratione hoc opus Spiritui fancto tribuitur.

IV.

CATECHISMI

34 VII. Christi conceptionis mysterium declaratur.

Luc. 1. 38.

In hoc myfterio quædam fupra naturæ ordinem, quædam naturæ vi effecta effe animadvertimus. Nam, quòd ex purissimo virginis matris sanguine Christi corpus formatum credimus, in eo naturam humanam agnofcimus, cùm illud omnium hominum corporibus commune fit, ut ex matris fanguine formentur. Quod verò & naturæ ordinem, & humanam intelligentiam fuperat, illud eft: fimul atque beata Virgo Angeli verbis affentiens, dixit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi fecundum verbum tuum: Itatim fanctiffimum Christi corpus formatum, eique anima rationis compos conjuncta est, atque ita in ipso temporis articulo perfectus Deus, & perfectus homo fuit, Hoc autem novum fuiffe, atque admirabile Spiritus fancti opus, nemo dubitare potest, cum servato naturæ ordine, nullum corpus, nifi intra præscriptum temporis spatium, hominis anima informari queat.

Deinde verò illud accedit maxima admiratione dignum, quòd, ut primum cum corpore anima conquam Deus. juncta fuit, ipla etiam divinitas cum corpore, & anima copulata est; quare fimul corpus formatum, atq; animatű est,& corpori,& animæ divinitas conjuncta.

Ex quo fit, ut eodem temporis puncto perfectus Deus, & perfectus homo effet, & Virgo fanctiffima verè, & propriè mater Dei, & hominis diceretur, quò eodem momento Deum & hominem concepif-Hoc autem ab Angelo ei fignificatum est, cum ait: Ecce concipies in utero, & paries fil um, & vocabis nomen ejus Jefum: hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur. Ex eventu comprobatum est, quòd Isaias prædixit. Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Idem quoque Elizabeth, cum Spiritu fancto repleta, Filii Dei conceptionem intellexisse his verbis declaravit: Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?

Sed quemadmodum Christi corpus ex purissimis integerrimæ Virginis sanguinibus, sine ulla viri o era, ut anteà diximus, verum fola Spiritus fancti virtute formatum est: ita etiam ut primum concen'us est, illius anima uberrimam spiritus Dei co-

VIII. « briftusnon pr his homo

IX. Virgo vere mater Dei & hominis.

Luc. Tin T. 1 4 7. 1.1.

1 25 T. 43

X. Chriftus nt minium. contipt is gratiam samer habuit.

plam

V

CE

la

VC

de

III

liu

De

qu

ha

AD PAROCHOS, PARS I

piam, atque omnem charifmatum abundantiam accepit: neque enim, ut aliis hominibus, qui fancti- Joan. 3.34. tate, & gratia ornantur, ipfi ad menfuram, ut testa- four. 1.16. tur fanctus Joannes, dat Deus spiritum, sed omnem gratiam fuam affluenter in ejus animum infudit, ut de plenitudine ejus nos omnes acciperemus.

Neque enim Filium Dei adoptivum appellare li- Nota. cet, quamvis spiritum illum habuerit, quo sancti homines filiorum Dei adoptionem consequentur, nam cum natura Filius Dei fit, adoptionis gratiam, aut nomen in eum convenire nullo modo existi-

mandum eft.

Hæc funt, quæ de admirabili conceptionis mysterio explicanda visa funt, ex quibus ut falutaris Fidei huius fructus ad nos redundare possit, illa in primis Fide- articuli frules memoriæ repetere, ac fæpiùs cogitare cum ani- cipiendi. mis fuis debent, Deum esse, qui humanam carnem affumpfit : ea verò ratione hominem factum, quam mente nobis affequi non licet, nedum verbis explicare: ob eum denique finem hominem fieri voluisse, ut nos homines Filii Dei renasceremur. Hæc cum attente confideraverint, tum verò omnia mysteria, quæ hoc articulo continentur, humili, ac fideli animo credant, & adorent : nec curiosè, quod fine periculo vix unquam fieri potest, illa investigare, ac perscrutari velint.

NATUS EX MARIA VIRGINE. Hæc altera est hujus articuli pars, in qua explicanda Parochus dili- Christum genter versabitur, cum Fidelibus credendum sit Jefum Dominum non folum conceptu Spiritus fancti virtute, fed etiam ex Maria Virgine natum, & in lucem editum esse: cujus mysterii fides quanta cum lætitia, & jucunditate animi meditanda fit, Angeli vox, qui primus fœliciffimum nunciú mundo attulit, declarat: inquit enim: Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo. Tum ex illius cœlestis militiæ cantico: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, Luc. 1 10. quod Angeli cecinerunt, facile est intelligere. Hinc Lu. 2. 14. etiam ampliffimum illud Dei promiffum ad Abraham impleri incepit, cui dictum elt, fore aliquando

C 2

imis VIII ncti con-

n

1,

ne

n-

11-

q; ta.

us

na

ır,

oif-

eft,

m, 8

um

iri-

ille

ma-

i co-

olam

Gen. 22. 18. ut in ejus semine omnes Gentes benedicerentur. Maria enim, quam vere matrem Dei prædicamus,&

Matt.1.39.

colimus, quòd eam personam, quæ simul Deus & homo erat, peperit, à Davide rege originem duxit. Sed quemadmodum conceptio ipfa naturæ ordinem prorsus vincit, ita in ortu nihil non divinum licet contemplari.

XIII. Christum opomono Virgo eperit.

Prætereà, quo nihil admirabilius dici omnino, aut cogitari potest, nascitur ex matre fine ulla maternævirginitatis diminutione, & quomodo postea ex sepulchro claustro, & obsignato egressis est, atq; Joan. 20.19. ad discipulos clausis januis introivit : vel, ne à rebus etiam quæ à natura quotidie fieri videmus, discedatur, quo modo folis radii concretam vitri fubstantiam penetrant, neque frangunt tamen, aut aliqua ex parte lædunt: fimili, inquam, & altiori modo Jesus Christus ex materna alvo, sine ullo maternæ virginitatis detrimento, editus est, ipsius enim incorruptam, & perpetuam virginitatem verissimis laudibus celebramus. Quod quidem Spiritus fancti virtute effectum est, qui in Filii conceptione, & partu, matri ita adfuit, ut ei & fœcunditatem dederit,& perpetuam virginitatem conservarit.

XIV. Christus Adamo, Maria Evz comparantir. I Cor. I3. 21, 22,

Solet interdum Apostolus Christum Jesum novissimum Adam appellare cumque primo Adam conferre, nam ut in primo omnes yomines moriuntur, ita in secundo omnes ad vitam revocantur: atque ut Adam, quod ad naturalem conditionem pertinet, humani generis parens fuit, ita Christus gratix, & glorix auctor est. Ad eum modum nobis etiam licet Virginem matrem cum Eva ita conferre, ut priori Evæ fecunda Eva, quæ est Maria, respondeat: quemadmodum secundum Adam, hoc est Christum, primo Adam respondere ostendimus; Eva enim, quia serpentem fidem habuit, maledictum, & mortem in humanum genus invexit: & Maria poltquam Angelo credidit, Dei bonitate effectum est ut benedictio, & vita ad homines perveniret: propter Evam nascimur filii iræ, à Maria Jesum Christum accepimus, per quem filii gratiæ regeneramur: Evæ distum est in dolore paries silios, Maria

Eph. 2. 3.

G. 2.16.

hac

hac lege foluta est: ut quæ, salva virginalis pudicitiæ integritate, fine ullo doloris fenfu, ut antea

dictum est, Jesum Filium Dei peperit.

IS

1-

X

O

d-

n

is

e-

0-

m

11-

at-

er-

ra-

bis

re,

n-

eft

E-

m,

aria

um

et:

uni

era-

aria

hac

Cum igitur tanta, & tam multa fint admirandæ hujus conceptionis, & nativitatis facramenta, divi- Figura connæ providentiæ consentaneum fuit, ut ea multis ceptionis & figuris, & oraculis fignificarentur. Quare huc pertinere fancti Doctores intellexerunt multa, que in variis facræ Scripturæ locis legimus; præcipuè verò, Portam illam fanctuarii, quam Ezechiel clau- Ezech.44. 3. fam vidit : item lapidem de monte fine manibus abscissum, ut est apud Danielem, qui factus est Dan. 2.3. magnus mons, & implevit univerlain terram: deinde Aaron virgam, quæ una inter virgas principum Num. 17. 8. Ifraclis germinavit: & rubum, quem Moyfes vidit Fxad. 3. 2. ardere, & non comburi. Multis verbis fanctus E- 14. 2. vangelista Christi nativitatis historia descripsit: qua de re nihil est, quod plura à nobis dicantur, cum ealectio Parocho in promptu fit.

Danda autem illi est opera ut hac mysteria, qua Explicato ad doctrinam nostram scripta sunt, infixa animo, hoc myste-& mentibus fidelium hæreant: primum quidem, rio ad quid ut tanti beneficii commemoratione aliquam gratiam urgendi poejus auctori Deo referant, deinde ut eximium hoc, Kom. 15.4. & fingulare humilitatis exemplum eis ante oculos 706. 26. 11. ad imitandum proponat. Quidenim nobis utilius, atg; ad animorum nostrorum superbiam, & elationem comprimendam accommodatius esse potest, quam fæpius cogitare, Deum ita sese humiliare, ut cum hominibus gloriam fuam communicet, & hominum infirmitatem, fragilitatemque aflumat: Deum hominem fieri, fummamque illam, & infinitam majestatem homini ministrare, ad cujus nutum columnæ cæli, ut inquit Scriptura, contremiscunt, & pavent, eumque in terra nasci, quem in cœlis Angeli adorant. Quid igitar, cum hac Deus nostra causa faciat, quid, inquam, nos ut illi obsequamur, facere oportet? Quam libenti, atque alacri animo debemus omnia humilitatis officia amare, amplecti, prættare? vident Fideles, quam falutari do trina Christus nascens

XV.

1103

Luc. 26,7.

Pfal 49.12.

Toan. I. II.

nos instituat, antequam vocem aliquam emittere incipiat. Nascitur egenus: nascitur ut peregrinus in diversorio: nascitur in vili præsepio: nascitur media hyeme, ita enim scribit fanctus Lucas: Factum est, cum essenti filium sum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio, Potustne Evangelista humilioribus verbis omnem cœli, & terræ majestatem, & gloriam includere? Neque vero scribit, non suisse locum in diversorio, sed ei non suisse, qui dixit: Meus est orbis terræ, & plenitudo ejus. Quod etiam alius Evangelista testatus est: In

propria venit, & fui eum non receperunt.

XVII. Fx incarnatione quanta in nos redundet gratia & gloria.

Hæc cùm fideles fibi ante oculos propofuerint: tum vero cogitent, Deum carnis nottræ humilitatem, & fragilitatem fubire voluisse, ut humanum genus in altissimo dignitatis gradu collocaretur. Nam illud unum satis declarat excellentem hominis dignitatem, & præstantiam, quæ illi divino benesificio tributa est, quòd homo fuerit, qui idem verus & persectus Deus sit: ut jam gloriari nobis liceat, filium Dei os nostrum, & carnem nostram esse; quod beatissimis illis spiritibus non licet, nusquam enim, ut est apud Apostolum, Angelos apprehendit; sed semen Abrahæ apprehendit.

XVIII. Admonitio tingularis. Prætered cavendum est, ne maximo nostro malo eveniat: ut quemadmodum illi in diversorio Bethleem locus, ubi nasceretur, defuit: ita etiam, quando jam in carne non nascitur, locum in cordibus nostris ievenire non possit, ubi in Spiritu nascatur: hoc enim, cum salutis nostræ cupidissimus sit, vehementer optat; nam ut ille Spiritus sancti virtute supra naturæ ordinem homo sactus, & datus est, sanctusque, atque adeo sanctitas ipsa suit: ita nos oportet, non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo nasci, ac deinde, veluti novam creaturam in novitate spiritus ambulare, sanctitatem illam, ac mentis integritatem custodire, quæ homines spiritu Dei regeneratos maxime decet: hac enim ratione sanctæ hujus Filii Dei conceptio-

Jean. 1.13. nom.6.4,5.

ti

fi

p.

11

AD PAROCHOS, PARS I.

39

nis & nativitatis imaginem aliquam in nobis ipfis 2 Cor. 2.7. exprimemus, quam fideli animo credimus, & credente Dei sapientiam in mysterio, que abscondita est, suspicimus, & adoramus.

ARTICULUS QUARTUS.

DASSUS SUB PONTIO PILATO, CRUCIFIXUS, Necellaria MORTUUS, ET SEPULTUS. Quantam habeat hujus artinecessitatem hujus articuli cognitio, & quam dili- culi fregenter Parochus curare debeat, ut Fideles Dominæ quens expli-Passionis memoriam sæpissime animo repetant, do- catio. cet Apostolus, qui nihil aliud se scire testatus est, nisi Jesum Chrittum, & hunc crucifixum. Quare 1 Cor. 2. 2. in hoc argumento omne studium, & opera adhibenda est ut quam maxime illustretur, Fidelesque tanti beneficii commemoratione excitati, totos se ad Dei erga nos amorem, & bonitatem suscipiendam

1-

t,

1-

t,

OS

te

m

a-

x

t:

0-

1:5

Fides itaque priori articuli parte (nam de altera postea dicetur) illud nobis credendum proponit, In hoc art-Christum Dominum, cum Pontius Pilatus Tiberii culo quid Cæfaris juffu Judæam provinciam administraret, proponatur. cruci affixum effe: nam captus, irrifus, variis injuriarum & cruciatuum generibus affectus, demum in crucem sublatus est. Nec verò cuiquam dubitandum eft, ejus animam, quod ad inferiorem partem attinet, ab iis cruciatibus liberam non fuille, nam quod humanam naturam verè affumpfit,necesse elt fateri, animo etiam gravifimum dolorem fentisse. Quare, inquit, tristis est anima mea usque ad mortem. Nam etfi personæ divinæ humana Mut. 26.33. natura conjuncta fuit, tamen propter eam conjunctionem nihilominus passionis acerbitatem fensit, quam si ea conjunctio facta non funset, cum in una Jesu Christi persona, utriusque nature, divine & humane, proprietates fervate fint: atque ideirco quod erat padibile & mortale, paffibile & mortale permanfit: rurfus yero quod impatfibile, & immortale erat, qualem effe divinam naturam intelligimus, fuam proprietatem retinuit.

Quod

CATECHISMI

4.0 III. Cur tempus passionis sic notetur.

Ouod autem hoc loco tam diligenter observari videmus, Jesum Christum eo tempore passum esse, quo Pontius Pilatus Judæam provinciam procuraret id ea re factum esse docebit Parochus, quia tantærei, & tam necessariæ cognitio exploratior omnibus esse poterat, si rei gestæ certum, quod & A-Tim. 6.13. pollolo factum legimus, tempus describeretur: tum etiam, quia iis verbis declaratur, illam Salvato-Mait. 20.19. ris prædictionem exitu comprobatam esse: Tradent, inquit, eum gentibus ad illudendum, & fla-

gellendum, & crucifigendum.

IV. In cruce cur Christus moritur.

Sed quod potifimum in ligno crucis mortem pertulit, hoc etiam divino concilio tribuendum est: ut scilicet unde mors oriebatur, inde vita resurgerit. Serpens enim, qui in ligno primos parentes vicerat, victus est à Christo in ligno crucis. Plures ejus rei afferri rationes pollunt, quas fancti Patres latifis perfecuti funt, ut oftendamus confentaneum fuille, Redemptorem nostrum mortem crucis potitlimum subire. Verum satis esse Parochus admoneat, fi Fideles credant illud genus mortis à Salvatore delectum effe, quod quidem ad humani generis redemptionem aptius, atque accommodatius videretur, quemadmodum certe nullum turpius, atque indignius elle potuit: Non folum enim apud Gentiles crucis supplicium execrandum, & dedecoris, ignominiaque plenissimum semper existimatum est, verum etiam in lege Moyfis, maledictus homo appellatur, qui pendet in ligno.

Deu: .21.23. Gal. 3.13.

V. Hujus articuli explicatio cur fæpius inculcanda.

Neque verò Parochus hujus articuli historiam prætermittet, quæ diligentiffime à fanctis Evangelistis exposita ett, ut saltem summa ejus mysterii capita, quæ ad confirmandam fidei nostræ veritatem magis necellaria videntur, Fideles cognita habeant. Hoc enim articulo, veluti fundamento quodam, Christiana religio & fides nititur, cóque posito, reliqua omnia recte constituta funt. Nam si quid aliud humanæ menti, & intelligentiæ difficultatem affert: certe crucis mysterium omnium difficillimum existimandum est, vixque percipi à nobis potest, salutem nostram ex cruce ipsa, & ex eo,

qui

AD PAROCHOS, PARS I.

qui pro nobis ligno illi affixus est, pendere. Sed in hoc, at docet Apostolus, summam Dei providentiam licet admirari: Nam quia in Dei fapientia non cognov mundus per fapientiam Deum, placuit Deo per itultitiam prædicationis falvos facere credentes. Quare mirandum non est, si Prophetæ ante Christi adventum, Apostoli post ejus mortem, & refurrectionem tantopere laborarunt, ut hominibus persuaderent, hunc esse mundi redemptorem, eosque in crucifixi potestatem, atque obedientiam redigerent.

Quare Dominus, cum nihil tam ab humana ratione remotum esset, quam crucis mysterium, Figurz & statim post peccatum nunquam destitit tum figuris, prophetiz mysteria tum Prophetarum oraculis Filii fui mortem fignifi- crucis. care. Atque ut de figuris pauca quædam attinga- Gen.4.8. mus. Abel primum, qui fratris invidia occifus est, Gen. 22.6, deinde Isaac facrificium, præterea Agnus, quem Ju- Exed. 12.5, dzi, cum è terra Ægypti egrederentur, immola- 6,7. runt: tum serpens aneus quem Moyses in deserto Num. 21.8, exaltavit, Christi Domini Patsionis, ac mortis figuram præmonstrabant. Quod autem ad Prophetas Ffal.2.21, pertinet, quam multi extiterint. qui de ea vaticina- 66,109. ti funt, id verò multò notius est, quam ut expli- 1.53; videm omittamus qui compa cateriis, ut Da- Hier. Epif. videm omittamus, qui omnia præcipua redem- ante finem. ptionis nostræ mysteria in Psalmis complexus est, Isaix oracula tam aperta, & clara funt, ut rectè dici queat, eum potius rem gestam exposuisse, quam futuram prædixisle.

MORTUUS ET SEPULTUS. His verbis Parochus credendum explicabit, Jesum Chri- Christus veftum postquam crucifixus est verè mortuum, ac rè mortuus est. Gnostici. sepultum esse. Neque verò fine causa hoc separa- Matt. 27.50. tim Fidelibus credendum proponitur, cum Marc. 15.17. non defuerint, qui eum in cruce mortuum ne- Lnc.33.46. garent, illi igitur errori hanc fidei doctrinam Joan. 19.30 fancti Apottoli meritò opponendam censuerunt: de cujus articuli veritate dubitandi nullus nobis locus relinquitur, nam omnes Euangelistæ consentiunt Jesum spiritum emissile. Prætereà cum Christus, verus & perfectus homo fuerit,

m

e-

ca-

m

nt.

mi-

jua

iud af-

illi-

obis

eo, qui 41

verè etiam mori potuit: moritur autem homo. cùm anima separatur à corpore.

VIII. Christi morcorpori feparatis Deus unichatur.

Quare cum Jesum mortuum esse dicimus, id tui anima & fignificamus, ejus animam à corpore divisam effe : neque tamen concedimus divinitatem fejunctam à corpore: quin potius constanter credimus & confitemur, anima ejus à corpore divisa, divinitatem tùm corpori in sepulchro, tùm animæ apud inferos Heb.1.10,14, conjunctain semper fuisse. Decebat autem Filium Dei mori, ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est diabolum, & liberaret eos qui timore mortis, per totam vitam obnoxii

35,

erant fervituti.

IX. Mors Chrifti fuit vocoacta.

Ija. 53. 7.

Joan. 20.27,

Luc. 13. 32, 23.

Joan. 18. 5.

X. Vehemens incentivum amoris in Christum.

ter affecerunt.

Sed illud in Christo Domino singulare suit, quòd tunc mortuus est, cum ipse mori decrevit, Juntaria non & mortem non tam aliena vi illatum, quam voluntariam obiit. Nec verò mortem folum, sed locum etiam, & tempus, in quo moreretur, iple fibi constituit, ita enim Ifaias scripsit: Oblatus est, quia ipse voluit. Atque idem Dominus de se ante passionem dixit: Ego pono animam meam, ut iterum fumam eam: nemo tollit eam à me, sed ego pono cam à me ipso: & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. autem ad tempus, & locum attinet, cum Herodes ejus vitæ infidiaretur, ipfe inquit: Dicite vulpi illi, ecce ejicio Damonia, & fanitates perficio hodie, & cras, & tertia die consumor: verumtamen oportet me hodie, & cras, & sequenti die ambulare: quia non capit prophetam perire extra Hierufalem. le igitur nihil invitus, aut coactus fecit, sed ipse sese volens obtulit, atque inimicis fuis obviam procedens, dixit: Ego fum: & sponte sua ea omnia supplicia pertulit, quibus illum injuste, & crudeli-

> Quo quidem nihil ad commovendos animi nostri lensus majorem vim habere potest, cum pœnas, tormentáque ejus omnia cogitatione perpendimus. Nam ti quispiam nottra causa omnes dolores patiatur, non quos ipfe fua voluntate fuscipiat, sed gaos vitare nequeat, hoc verò hand magni beneficia

neficii loco à nobis ponetur: verum si nostro tantum nomine mortem, quam defugere poterat, libenter occumbat, profectò hoc beneficii genus tantum est, ut omnem non solum referendæ, sed etiam habendæ gratiæ facultatem, vel gratiffuno cuique eripiat, ex quo Jelu Christi summa, & eximia charitas, ejusque divinum, & immensum in nos meritum perspici potest.

Jam verò quòd sepultum fuisse confitemur, hoc cur sepultus quidem veluti articuli pars non constituitur, quod Christus novam aliquam difficultatem habeat, præterea, proponatur quæ jam de morte dicta funt. Nam fi Christum mortuum credimus, facile etiam nobis persuaderi potest eum sepultum esse. Verum hoc additum est, primum, ut minus dubitare de morte liceat, cum maximo argumento fit, aliquem mortuum esse, si ejus corpus sepultum probemus: deinde ut refurrectionis miraculum magis declaretur, atque eluceat. Neque verò hoc solum credimus, Christi corpus sepultum esse, sed illud præcipue his verbis Mat.27.58. crrdendum proponitur, Deum sepultum esse, Mirc. 15.4. quemadmodum ex sidei Catholicæ regula verissime etiam dicimus, Deum mortuum, ex vir- Luc.23.53. gine natum esse: nam, cum divinitas nunquam divisa fuerit à corpore, quod in sepulchro con- Joan. 19 38. ditum est, rectè consitemur Deum sepultum esse. Ac de genere quidem, & loco sepulturæ illa Parocho fatis erunt, quæ à fanctis Evangelistis dicta funt.

Duo vero imprimis observanda sunt; alterum, Christi corpusin sepulchro nulla ex parte corruptum esse : de quo Propheta ita vaticipatus cust. Mor dali: esie: de quo Propheta ita vaticinatus erat. Non dabis Pfal. 15. 10. Sanctum tuum videre corruptionem. Alterum est, Arit. 31. guod ad omnes hujus articuli partes attinet, sepulturam scilicet, passionem etiam, & mortem Christo Jesu, ut homini, non ut Deo convenire.; nam pati, & mori in humanam tantum naturam cadunt: quamvis Deo etiam hæc omnia tribuantur, quoniam de illa persona, quæ simul persectus Deus, & perfectus homo fuit, recte dici perspicuum est. His cognitis, ea de Christi Passione, & morte Parochus

credendus...

CATECHISMI

Parochus explicabit, ex quibus tanti mysterii immensitatem si non comprehendere, contemplari sal-

tem Fideles possint.

XIII. Christi quid primò meditandum. Foan. I.I. Heb. 1.2,9.

Ac primum quidem confiderandum est, quis il-De Passione lesit, qui hæc omnia patitur. Et quidem nullis Verbis ejus dignitatem explicare, aut mente comprehendere possumus. Sanctus Joannes verbum esse dicit, quod erat apud Deum. Apostolus magnificis verbis describit in hunc modum: esse eum, quem Deus constituit hæredem universorum, per quem fecit & fecula: qui est splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, qui portat omnia verbo virtutis fux. Hic igitur purgationem peccatorum faciens, fedet ad dexteram majestatis in excelsis. Atque, ut uno verbo complectamur, patitur Jesus Christus Deus & homo: patitur creator pro iis quos ipse condidit: patitur Dominus pro servis: patitur is, Rom. 11.36. per quem Angeli, homines, cœli, elementa facta funt: ille, inquam, in quo, per quem, & ex quo funt omnia. Quare mirandum non est, si eo tot passionum tormentis commoto, totum etiam ædificium concussum est; nam, ut inquit Scriptura, Terra mota est, & petræ scissæ sunt : tenebræ etiam factæ per universam terram, & sol obscuratus est. Quod fi mutæ etiam res, & fensu carentes Creatoris fui paffionem luxerunt, cogitent Fideles quibus lacrimis ipfi, tanquam vivi lapides hujus ædificii, dolorem fuum declarare debeant.

Matt. 2 .41. Luc. 23.44. I Pet.2.5.

XV. Quid fecundo.

Jam verò causæ etiam Passionis exponendæ funt, ut eo magis divinæ erga nos charitatis magnitudo, & vis appareat. Si quis igitur querat, que causa fuerit cur Filius Dei acerbi simam patsionem fubierit, hanc potiffimum fuiffe inveniet præter hæreditariam labem primorum parentum, vitia, & peccata,, quæ homines à mundi origine usque ad hunc diem admiferunt ac deinceps usque ad confummationem fæculi admiffuri funt : hoc enim in paffione & morte Filius Dei Salvator noster, spectavit, ut omnium ætatum peccata redimeret, ac deleret, & pro eis Patri abunde, cumulatéque satissaceret.

XVI. Illud etiam accedit ad augendam rei dignitatem

quòd

AD PAROCHOS, PARS I. quod non folum Christus pro peccatoribus passus Cuid tertia: est, sed etiam pænarum omnium quas pertulit, peccatores & auctores, & ministri fuerunt: de quo Apostolus nos admonet, ita ad Hebræos scribens: Heb. 12. 36 Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.

Afque hac culpa omnes teneri judicandum est, qui Nota. in peccata fæpius prolabuntur, nam cum peccata nostra Christum Dominum impulerint ut crucis supplicium subiret, profecto qui in flagitiis & scele- Heb. 6. 6. ribus volutantur, rurfus, quod in ipfis eft, crucifigunt in semetipsis Filium Dei, & ostentui habent.

Quod quidem scelus eò gravius in nobis videri Nota. poteit, quam fuerit in Judzis, quod illi,, eodem Apostolo teste: Si cognovissent, nunquam Domi- I Cor. 28. num gloriæ crucifixissent. Nos autem & nosse eum profitemur, & tamen factis negantes, quodammodo violentas ei manus videmur inferre.

Sed à Patre etiam, & à semetipso Christum Do-Quidquarto minum traditum esse sacræliteræ testantur: inquit enim apud Isaiam: Propter scelus populi percussi e- E/a.53.8. um, & paulò ante idem Propheta, cum Dominú plagis, & vulneribus affectum spiritu Dei plenus vide-ret, dixit: Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in vitam suam declinavit, & posuit Domi- 152,51. 10. nus in eo iniquitatem omnium nostrum. De filio autem scriptum est: Si posuerit pro peccato animam fuam: videbit femen longævum. Sed eandem rem Apostolus gravioribus etiam verbis expressit, cum tamen ex altera parte vellet ostendere, quantum nobis de immensa Dei misericordia & bonitate sperare liceat: inquit enim: Qui etiam pro-Rom. 8.32. prio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit ?

Sequitur nunc, ut quantum fuerit passionis acer-Quid quintas Parochus doceat, quanquam si memoria tenea- to. mus, fudorem Domini factum nt guttas fanguinis Luc. 22.44. decurrentis in terram, cum ille tormenta & cruciatus animo perciperet, quibus paulò post,

it,

m

od

1bid. 46

CATECHISMI

& afficiendus erat, facile ex eo unusquisque intelliget, nihil ad illum dolorem addi petuise: nam fi malorum imminentium cogitatio tam acerba fuit, id quod fanguinis fudor declaravit, quid ipfam perpesionem fuisse exittimandum est?

XIX. Quid fexto.

Sed tamen Christum Dominum summis tum animi, rum corporis doloribus affectum elle constat. Ac primum quidem nulla fuit ejus corporis pars, quæ graviffimas pænas non fenferit, nam & pedes & manus clavis cruci affixæ, caput spinis compunctum, & arundine percussium, facies sputis redata, alasis cæsa, totum corpus flagellis verberatum est.

XX. mo. Ffal. 2.2. Matt. 26.27.

Præterea omnium & generum, & ordinum ho-Quid septi- mines convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Gentes enim & Judæi pasfionis fuafores, auctores, ministri fuerunt: Judas eum prodidit, Petrus negavit, cæteri omnes deseruerunt.

XXI. Quid octa-VO.

Jam verò in cruce ipfa acerbitatémne, anignominiam, an utrumque fimul quæremus? Ac profecto nullum aut turpius genus mortis, aut acerbius excogitari eo potuit, quo affici non nifi nocentiffimi. & sceleratifimi homines consueverunt, & in quo fummi doloris, & cruciatus fenfum mortis diuturnitas vehementiorem efficiebat.

XXII. Quid nono.

Augebat autem pænarum magnitudinem ipfa Christi Jesu corporis constitutio, & habitus: quod quidem cum Spiritus sancti virtute formatum eslet. multò perfectius, & temperantius fuit quam aliorum hominum corpora esse possunt: atque ideò acriorem quoque fentiendi vim habuit, & graviùs tormenta illa omnia perpessus est.

XXIII Qu'd decimo.

Quòd verò ad intimum animi dolorem pertinet, nemo dubitare potest, quin summus in Christo fue-Sanctis enim hominibus, quicumque supplicia & cruciatus pertulerunt, non defuit animæ folatium divinitùs datum, quo recreati, tormentorum vim aquo animo ferre possent; immo verò in cruciatibus plerique intima lætitia efferebantur: Inquit Coloff, 1.24 enim Apostolus: Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ defunt paffionum Christi in

carne

AD PAROCHOS, PARS I.

carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia: & 2 Cor.7.4. alibi: Repletus fum confolatione, fuperabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Verum Chri-Itus Dominus amariffunæ paffionis calicem, quem bibit, nulla fuavitate permixta temperavit, humanæ enim naturæ, quam aflumpferat, fentire omnia tormenta permifit, non fecus, ac fi homo, non etiam Deus fuisset.

Religium modò est, ut commoda etiam, & bona, quæ ex Passione Domini percipimus, à Paro-

cho accurate explicentur.

Primum igitur Domini Passio, peccati liberatio Quanta bofuit: nam, ut est apud fanctum Joannem, Dilexit nos, na ex Chri-& lavit nos à peccatis nostris in fanguine suo : & sti passione. Apostolus inquit: Convivisicavit nos, donans nobis Primum. omnia delicta, delens quod adversum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affingens illud cruci.

Deinde à dæmonis tyrannide nos eripuit: iple Joan. 12.31, enim Dominus inquit: Nunc judicium est mundi: 32. nuuc princeps hujusmundi ejicietur foras: & ego, fi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipfum.

Pœnam præterea peccatis nostris debitam per- Tertium.

folvit.

IS

e-

12

ti-

m

11-

uit

ois,

117

rne

Tum verò quia nullum gratius, & acceptius Deo Quartum. facrificium offerri potuit: Patrienim nos reconciliavit, eumque nobis placatum, & propitium reddidit. Quintum.

Postremò quoniam peccata suttulit, cœlorum heb.10.19. etiam aditum, communi humani generis peccato interclusum, nobis patefecit. Atque id Apostolus fignificavit illis verbis: Habemus fiduciam in in-

troitu Sanctorum, in fanguine Christi.

Neque verò in veteri lege hujus mysterii figura, XXV. & imago quædam defuit, nam illi quibus inter-demptionis. dictu erat, ne in patria ante Summi Sacerdotis mor- Sum 35 15. tem reverterentur, hoc fignificabant, nemini, quamvis juste, & pie vixisset, aditum in cœlestem patriam patere, antequam fummus ille, atque æternus Sacerdos Christus Jesus mortem obiret, qua quidem obita, statim coli fores patuerunt ils qui Sacramentis expiati, fideque, f. e. & haritate præditi, passionis ejus participes fiunt

CATECHISMI

XXVI.
Omnia bona ex passionis vi in nos
redundarunt.

Hæc autem omnia maxima, & divina bona Parochus docebit ex Domini Passione ad nos pervenisse: primum quidem, quia est integra, atque omnibus numeris perfecta fatisfactio quam admirabili quadam ratione Jesus Christus pro peccatis nostris Deo Patri persolvit. Neque verò paetium quod pro nobis perfolvit, debitis nostris par folum. & æquale fuit, verum ea longe superavit. Deinde facrificium Deo acceptissimum fuit: quod cum illi Filius in ara crucis obtulit, Patris iram, atque indignationem prorsus mitigavit, atque hoc nomine Apostolus usus est, cum inquit: Christus dilexit nos. & tradidit semetipsű pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem fuavitatis. Prætereà redemptio. de qua est apud Apostolorum principem: Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretiofo fanguine, quafi agni immaculati Christi, & incontaminati. Et Apostolus docet: Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

Ephef. 5.2.

1 Pet, 1.18,

Ga'.3 13.

XXVII.
In paffione
virtutum
omnium
exempla
funt.

Verum, præter hæc immensa beneficia, illud etiam, vel maximum confecuti fumus, ut in hac una Passione, omnium virtutum clarissima exempla habeamus, nam & patientiam, & humilitatem, & eximiam charitatem, & mansuetudinem, obedientiam, & fummam animi constantiam non folum in perferendis propter justitiam doloribus; sed etiam in morte oppetenda ita oftendit, ut verè dicere poffimus, Salvatorem nostrum, quæcunque vitæ præcepta toto prædicationis suæ tempore verbis nos docuit, ea omnia uno Passionis die in seipso expressisse. Atque hæ cbreviter de Christi Domini sa-Iuberrima passione & morte dicta sunt. Utinam verò hæc mysteria in animis nostris assiduè verfentur, & una cum Domino pati, & mori, & sepeliri discamus: ut deinde, abjecta omni sorde peccati, ad novam vitam cum illo refurgentes, aliquando tandem ipfius gratia, & misericordia digni fimus qui cœlestis regni, & gloriæ participes esficiamur.

le

17

n

D

ESCENDIT AD INFEROS, TERTIA DIE RESURREXIT A MORTUIS. Maxime qui- Hunc artidem refert nosse gloriam sepulturæ Domini nostri culumintelligere mag-Iesu Christi, de qua proxime dictum est: sed plus ni resert. interest Fidelis populi, cognoscere illustres triumphos, quos ex devicto diabolo, & spoliatis infernorum fedibus deportavit: de quibus, fimulque de refurrectione dicendum est; qui locus etsi separatim per se recte tractari possit, nos tamen sanctorum Patrum auctoritatem fecuti, eum cum descensu ad inferos conjungendum putavimus.

Est igitur priori parte hoc nobis credendum proponitur, Chrifto jam mortuo, ejus animam ad infe- quid proporos descendisse, ibique tamdiu mansisse, quam- nitut. diu ejusdem corpus in sepulchro suit. His autem verbis fimul etiam confitemur, eandem Christi perfonam eo tempore & apud inferos fuisse, & in sepulchro jacuisse. Quod quidem cum dicimus, nemini mirum videri debet: propterea quod, ut sæpe jam docuimus, quamvis anima à corpore discelferit, nunquam tamen ad divinitas vel anima, vel

à corpore separata est.

Sed quoniam articuli explanationi plurimum lucis afferre potest, fi Parochus prius doceat, quid hoc Inferni valoco inferorum vocabulo intelligendum fit, monere ria fignifioportet inferos hoc loco pro sepulchro non accipi, catio. ut quidam non minus impiè, quam imperite putaverunt, superiori enimarticulo Christum Dominum fepultum esse edocti sumus : nec ulla causa erat, cur in fide tradenda alio, & quidem obscuriori loquendi genere idem à fanctis Apottolis repeteretur.

Verum inferorum nomen abdita illa receptacula fignificat, in quibus animæ detinenentur, quæ cœleltem beatitudinem non funt confecutæ. Ita verò damnatofacræ literæ hanc vocem multis in locis usurparunt: rum. nam apud Apostolum legimus: in nomine Jesu om- Flil. 2.13. ne genu flecti cælettium, terreftrium, & infernoru: Att. 1. 24-& in Actis Apostoloru D. Petrus testatur Christum Dominum fuscitatum folutis doloribus inferni. Meque tamen ca receptacula unius, & ejusdem ge-

ceptaculum

neris sunt omnia: est enim teterrimus, & obscuissimus, ubi perpetuo, & inextinguibili igne damnatorum animæ simul cum immundis spiritibus torquentur, qui etiam gehenna, abyssus, & propria significatione Insernus vocatur.

Purgatorius ignis.
Tride Circ.
felf. 25

Præterea est purgatorius ignis, quo piorum animæ ad desinitű tempus cruciatæ expiantur; ut eis in æterna patria ingressus patere possit, in quam nihil coinquinatum ingreditur. Ac de hujus quidem doctrinæ veritate, quam & scripturam testimoniis, & Apostolica traditione confirmata esse sancta Concilia declarant, eò diligentiùs, & sæpius Parocho disserendum erit, quod in ea tempora incidimus, quibus homines sanam doctrinam non sustinent.

VI. Linbus udi erant animæ Patrum.

Tertium postremò receptaculi genus est, in quo animæ Sanctorum ante Christi Domini adventum excipiebantur, ibique sine ullo doloris sensu, beata redemptionis spe sustentati, quieta habitatione fruebantur. Horum igitur piorum animas, quæ in sinu Abrahæ Salvatorem expectabant, Christus Dominus ad inferos descendens liberavit.

Anima Christi vere ad inferos de-Lendir. Hallisto.

Nec verò existimandum est, eum sic ad inseros descendisse, ut ejustantummodò vis ac virtus, non etiam anima eo pervenerit. Sed omnino credendum est ipsam animam re, & præsentia ad inseros descendisse, de quo extat sirmissimum illud Davidis testimonium: Non derelinques animam meam in inserno. Verùm etsi Christus ad inseros descendit, nihil de ejus summa potestate detractum est: neque ejus sanctitatis splendor macula aliqua aspersus: cum potius hoc sacto verissima esse omnia, quæ de illius sanctitate celebrata erant, eumque Filium Dei esse, quemadmodum anteà tot prodigiis declaraverat, apertissimè comprobatum sit.

Id quod facile intelligimus, fi causas, cur Christus, & alii homines in ea loca venerint, inter se conferamus. Cæteri enim omnes captivi descenderant: ipse verò inter mortuos liber & vi&or, ad profigandos dæmones, à quibus illi ob noxam inclusi, & constricti tenebantur, descendit. Prætereà alii omnes, qui descenderunt, partim pænis

acerbiffimis

Descensus Christi & descensiotic due Shientie.

cerbiffimis torquebantur, partim vero, ut alio do-Ioris sensu carebant, tamen Dei aspectu privati, & fpe beatæ gloriæ, quam expectabant, fufpenfi torquebantur. At Christus Dominus descendit, non ut aliquid pateratur: verum ut fanctos, & justos homines ex mifera illius cultodiæ moleftia liberaret, eisque passionis suæ fructum impertiret. Quod igitur ad inferos descendit, nulla prorsus de summa ejus dignitate, & potestate diminutio facta est.

His expositis, docendum erit propterea Christum Cur Christae Dominum ad inferos descendisse, ut ereptis dæ- ad inferos monum spoliis, fanctos illos patres caterosque pios descenderits è carcere liberatos fecum adduceret in cœlum: quod ab eo admirabiliter funmaque cum gloria perfectum est: statim enim illius aspectus clarissimam lucem captivis attulit, corumque animas immenfa lætitia, gaudiog; implevit: quibus etiam optatissimam beatitudinem, quæ in Dei visione confiftit, impertivit: quo facto, id comprobatum est, quod latroni promiferat illis verbis: Hodic mecum Luc. 23. 43. eris in Paradifo. Hanc verò piorum liberationem Oseas tantò antè prædixerat in hunc modum: Ero mors tua, ô mors! morfus tuus ero, Inferne! Hoc etiam fignificavit Zacharias propheta, cum ait: Tu Zach. g. 11. quoque in fanguine testamenti tu iemisiti vinctos de lacu, in quo non est aqua. Idipsum denique expressit Apostolus illis verbis: Expolians principa- Col. 2 15. tus, & potestates, traduxit confidenter palam trium phans illos in femetiplo.

Verum, ut hujus mysterii vim melius intelligamus, sæpe illud memoria repetere debemus, pios passionis homines non solum qui post adventum Domini in quinam lucem editi erant, sed qui illum post Adam anteces- falvati. ferant, vel qui usque ad finem sæculi futuri sunt, ejus passionis beneficio salutis consecutos esse. Quamobrem antequam ille moreretur, ac refurge. ret, cœli portæ nemini unquam patuerunt: sed piorum animæ, cum è vivis excessissent, vel in sinum Abrahæ deferebantur, vel, quod etiam nunc is contingit, quibus aliquid diluendum & persol-

vendum est, Purgatorii igne expiabantur.

(e

1-

d

n-

e-

is

115

CATECHISMI

TX. Altera caufa descensus ad inferos. Phil.2 Io.

Est alia præterea causa cur descenderit ad inferos Christus Dominus: ut ibi enim, quemadmodum in cœlo, & in terris, vim fuam, potestatemque declararet, & omninò, ut in nomine ejus omne genu flecteretur coelestium, terrestrium, & infer-Quo loco quis fummam Dei benignitatatem in genus humanum non admiretur & obstupescat, qui non modò pro nobis acerbiffimam mortem subire, sed infimas etiam terræ partes penetrare voluerit, ut fibi charissimas animas, inde ereptas, ad beatitudinem traduceret?

XI. Pars articuli dione. 2 7 m. 28.

Sequitur altera articuli pars: in qua explicanda de Resurre- quantum laborare Parochus debeat, declarant illa Apostoli verba: Memor esto, Dominum Jesum Christum resurrexisse à mortuis: quod enim Timotheo præcepit: idem etiam reliquis animarum Curatoribus præceptum esse dubitandum non est.

XIII. Hujus partis articuli, fenfus.

Ea autem articuli elt fententia: Postquam Christus Dominus fexta feria, hora diei nona, in cruce spiritum emisit: & eadem die vespere sepultus est ab ejus discipulis, qui Pilati præsidis permissu corpus Domini è cruce depositum in propinqui horti monumentum novum intulerunt: tertio à morte die, qui fuit Dominicus, fummo mane illius anima corpori iterum conjuncta est; atque ita is qui triduum illud mortuus fuerat, ad vitam, ex qua moriens discesserat, rediit, & surrexit; sed resurrectionis voce non illud folum intelligendum est, Christum à mortuis excitatum esse, quod multis aliis commune fuit, sed sua vi, ac virtute resurrexisse, quod proprium in illo fuit & fingulare.

XIV. Naturaliter. à mortuis refurgere ne no poreft.

2 Cor. 13.4.

Neque enim natura patitur, nec ulli homini concessim est, ut seipsum possit virtute sua à morte ad vitam revocare. Hoc verò fummæ Dei potestati tantummodò reservatum est, ut ex illis Apostoli verbis intelligimus: Etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei: quæ quoniam neque à Christi corpore in sepulchro, neque ab anima, cum ad inferos descendisset, sejuncta unquam fuit, divina vis tum in corpore inerat, quæ animæ iterum conjungi, tum in anima, qua ad corpus denuo

reverti

reverti posset: qua & licuit sua virtute reviviscere.

atque à mortuis resurgere.

Id verò David spiritu Dei plenus prædixit his verbis: Salvavit fibi dextera ejus, & brachium fan- Pradicta ctum ejus. Deinde ipse Dominus divino oris sui resurrectio. testimonio confirmavit: Ego pono animam meam, foan. 10.17. ut iterum sumam eam: & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Judæis etiam ad confirmandam doctrinæ veritatem, dixit, Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Quod quidem tametfi de templo illo magnifice ex lapidibus structo intelligerent; ille tamen, ut Scripturæ verbis eodem in loco declaratum est, dicebat de templo corporisfui. Quamvis autem in scripturis interdum legamus, Christum Dominum à Patre suscitatum esse, hoc Ad. 1.74 ad eum, ut ad hominem, referendum est: quemadmodum illa rurfus ad eundem, ut Deum spectant, quibus fignificatur eum fua virtute refurrexisse.

Sed illud etiam præcipuum Christi fuit, quod ipse primus omnium hoc divino refurrectionis beneficio Christus affectus eit : nam in scripturis & primogenitus ex primus ommortuis, & primogenitus mortuorum vocatur. At- rexir. que ut est apud Apostolum, Christus resurrexit à Apoc 1.5. mortuis primitiæ dormientium: quoniam quidem 1 Cor. 15.20 per hominem mors, & per hominem refurrectio mortuorum, & ficut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur, Unusquisque autem in suo ordine, primitiæ Christus : deinde ii, qui funt Christi. Que quidem verba de perfecta refurrectione interpretanda funt, quia ad immortalem vitam, omni prorfus moriendi necessitate fublata, excitamur. Atque in eo genere Christus Dominus primum locum obtinet: nam si de resurrecti-one loquimur, hoc est de reditu ad vitam, cui iterum 4 Reg. 4 34. moriendi necessitas adjuncta est, ante Christum multi alii à mortuis excitati funt : qui omnes tamen ea conditione revixerunt, ut eis iterum moriendum effet: at Christus Dominus ita refurrexit morte subacta & oppressa, ut mori amplius non posset: quod quidem apertissimo illo testimonio

D 3

is

e,

n-

ad

ti oli

ni-

ue

ıa,

it,

te-

uo

rti

XV.

XV.

confirmatur:

54 Rom. 6.9. CATECHISMI

confirmatur: Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur: mors illi ultra non dominabitur. Quod verò articulo additur.

XVI. Tertia die furrexit Christus.

TERTIA DIE, Parocho explanandum erit, ne Fideles arbitrentur, totos ipfos tres dies Dominum in sepulchro fuisse: nam quod integrum naturalem diem, partemque tum antecedentis, tum confequentis diei in fepulchro conditus eft, ob eam rem verissimè dicitur triduo in sepulchro jacuisse, ac tertia die à mortuis surrexisse.

XVII. Cur tertia die.

Utenim divinitatem fuam declararet, refurrectionem ad finem fæculi differre noluit: rursus verò: ut eum verè hominem, vereque mortuum eise crederemus, non statim post mortem, sed tertio die revixit: quod temporis spatium ad veram mortem

comprobandam fatis effe videbatur.

XVIII. Par fit additum in Symbolo: fecundun jeripturas. 1 Cor. 15.14. D. August. 2n Pf. 120. v. 4.

Patres primæ Constantinopolitanæ Synodi huic loco addiderunt Secundum SCRIPTURAS. Quod quidem ab Apostolo acceptum, in fidei Symbolum propterea transtulerunt, quod resurrectionis mysterium maxime necessarium esse, idem Apostolus Si Christus non resurrexit, docuerit iis verbis. inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra: &, si Christus non resurrexit, vana est sides vestra, adhuc enim eltis in peccatis vestris. D. Augustinus, cum hujus articuli fidem admiraretur, ita scripsit: Non maguum est credere, quia mortuus est Christus: hoc & Pagani, & Judæi, & omnes iniqui credunt, hoc omnes credunt, quia mortuus est: fides Christianorum resurrectio Christi est: hoc pro magno habemus, quia credimus eum refurrexiste.

Nota. Matt. 16.21. Luc. 18.32.

Ex quo factum est, ut frequentissime Dominus de sua resurrectione locutus sit, ac nunquam fere de paffione fua cum discipulis collocutus est, quin de Refurrectione loqueretur, quare cum dixisset: Filius hominis tradetur gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellaverint, occident eum: ad extremum addidit, Et tertia die resurget; & cum Judai ab eo peterent ut aliquo figno, & miraculo doctrinam fuam comprobaret.

baret, respondit, nullum aliud signum eis datum iri, quam Jonæ prophetæ fignum: ficut enim fuit Jonas Luc. 11.29. ir Duo ig ceti tribus diebus, & tribus noctibus, fic Man. 12.39. futurum. Firmavit filium hominis in corde terræ tribus diets, & tribus noctibus.

Verum; ur hujus articuli vim, & sensum melius XIX. perspiciamus, tria nobis investiganda, & cognoscen- plicanda da funt: Primum quidem, quare necesse fuerit Christum resurgere: deinde, quis Resurrectionis finis, & scopus fit, & quæ ab ea utilitates, & com-

moda in nos fint profecta.

15

re

le

us 1-

a-

Et

ut

-01

et,

Quod igiturad primum attinet, necesse fuit eum refurgere, ut Dei justitia ostenderetur, à quo maxi- Primum remè decebat eum extolli, qui ut illi obtemperaret, furrectionis necessitas, depressus, atque omni ignominia affectus erat, Phil. 2.8,9, Hanc Apostolus causam attulit, cum ad Philippenses inquit: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum. Prætereà, ut fides noitra confirmaretur, fine qua hominis justitia constare non potest: illud enim maximo argumento esse debet, Christum Filium Dei fuisse, quod sua virtute à mortuis resurrexit : deinde ut spes nostra aleretur, atque sustentaretur. Cum enim Christus refurrexit, certa spe nitimur fore, ut nos etiam refurgamus, fiquidem membra capitis fui conditionem consequantur necesse est: ita enim Apostolus argumentationem concludere videtur, cum ad Corinthios, I Cor. 15.12. & Thessalonicenses scribit, & à principe Apostolo- 1 Toess 4 14. rum Petro dictum ett: Benedictus Deus & Pater 1 Pet. 2 8. Domini nostri Jesu Christi, qui secundum misericordiam fuam magnam regeneravit nos in fpem vivam per Resurrectionem Jesu Christi ex mortuis, in hæreditatem incorruptibilem.

Postremò ob eam etiam rem Domini Resurre-Ctionem necessarium fuisse docendum est, ut salutis, sinis resur-& redemptionis nostræ mysterium absolveretur: rectionis. Christus enim morte sua nosà peccatis liberavit : refurgens verò præcipua nobis bona restituit, quæ peccando amiseramus. Quare est apud Apostolum dictum; Christus traditus est propter delicta nostra, Kom. 4.15.

XXI.

D 4

54 Rom. 6.9.

CATECHISMI

confirmatur: Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur: mors illi ultra non dominabitur. Quod verò articulo additur.

XVI. Tertia die furrexit Christus.

TERTIA DIE, Parocho explanandum erit, ne Fideles arbitrentur, totos ipfos tres dies Dominum in sepulchro fuisse: nam quod integrum naturalem diem, partemque tum antecedentis, tum confequentis diei in fepulchro conditus eft, ob eam rem verissime dicitur triduo in sepulchro jacuisse, ac tertia die à mortuis surrexisse.

XVII. Cur tertia die.

Utenim divinitatem fuam declararet, refurrectionem ad finem fæculi differre noluit: rursus verò; ut eum verè hominem, vereque mortuum eise crederemus, non statim post mortem, sed tertio die revixit: quod temporis spatium ad veram mortem

comprobandam fatis effe videbatur.

XVIII. Cur fit additum in Symbolo: fecundum Jeripturas. 1 Cor. 15.14. D. August. in Pf. 120. v. 4.

Patres primæ Constantinopolitanæ Synodi huic loco addiderunt Secundum Scripturas. Quod quidem ab Apostolo acceptum, in fidei Symbolum propterea transtulerunt, quod refurrectionis mysterium maxime necessarium esse, idem Apostolus Si Christus non resurrexit, docuerit iis verbis. inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra: &, si Christus non resurrexit, vana est sides vestra, adhuc enim ettis in peccatis vestris. D. Augustinus, cum hujus articuli fidem admiraretur, ita scripsit: Non maguum est credere, quia mortuus est Christus: hoc & Pagani, & Judæi, & omnes iniqui credunt, hoc omnes credunt, quia mortrus est: fides Christianorum resurrectio Christi est: hoc pro magno habemus, quia credimus eum refurrexiffe.

Nota. Matt. 16.21. Luc. 18.32.

Ex quo factum est, ut frequentissime Dominus de sua resurrectione locutus sit, ac nunquam fere de passione sua cum discipulis collocutus est, quin de Refurrectione loqueretur, quare cum dixisset: Filius hominis tradetur gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellaverint, occident eum: ad extremum addidit, Et tertia die resurget; & cum Judai ab eo peterent ut aliquo figno, & miraculo doctrinam fuam compro-

baret.

ADPAROCHOS, PARS I.

baret, respondit, nullum aliud signum eis datum iri, quam Jonæ prophetæ fignum: ficut enim fuit Jonas Luc. 11.29. ceti tribus diebus, & tribus noctibus, fic Matt. 12.39. futurum irmavit filium hominis in corde terræ tribus die & tribus noctibus.

Verum u hujus articuli vim, & fensum melius XIX. peripiciamus, tria nobis investiganda, & cognoscen- plicanda da funt: Primum quidem, quare necesse fuerit Christum resurgere: deinde, quis Resurrectionis finis, & scopus fit, & quæ ab ea utilitates, & com-

moda in nos fint profecta.

Quod igiturad primum attinet, necesse fuit eum refurgere, ut Dei justitia ostenderetur, à quo maxi- Primum remè decebat eum extolli, qui ut illi obtemperaret, furrectionis necessitas. depressus, atque omni ignominia affectus erat, Phil. 2.8,9. Hanc Apostolus causam attulit, cum ad Philippenses inquit: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum. Præterea, ut fides noitra confirmaretur, fine qua hominis justitia constare non potest: illud enim maximo argumento esse debet, Christum Filium Dei fuisse, quod sua virtute à mortuis resurrexit : deinde ut spes nostra aleretur, atque sustentaretur. Cum enim Christus refurrexit, certa spe nitimur fore, ut nos etiam refurgamus, fiquidem membra capitis fui conditionem consequantur necesse est: ita enim Apostolus argumentationem concludere videtur, cum ad Corinthios, 1 Cor. 15.12. & Thessalonicenses scribit, & à principe Apostolo- 1 Toess 4 14. rum Petro dictum ett : Benedictus Deus & Pater 1 Fet. 2 8. Domini nostri Jesu Christi, qui secundum misericordiam fuam magnam regeneravit nos in fpem vivam per Resurrectionem Jesu Christi ex mortuis, in hæreditatem incorruptibilem.

Postremò ob eam etiam rem Domini Resurre-Ctionem necessarium fuisse docendum est, ut salutis, secundum finis resur-& redemptionis nostræ mysterium absolveretur: rectionis. Christus enim morte sua nosà peccatis liberavit : refurgens verò præcipua nobis bona restituit, quæ peccando amiseramus. Quare est apud Apostolum dictum; Christus traditus est propter delicta nostra, Rom. 4.15.

55

XX.

0t,

IS

e

le

15 1-

a-

Et

ut

XXII.

Tertium. utilirates.

Prima.

Secunda.

CATECHIS MI

& refurrexit propter justificationem nostram. quid igitur humani generis faluti deesset, quemadmodum illum mori, ita refurgere etiam co

Ex iis verò, quæ hactenùs dicta fan possumus, quantum utilitatis Christi Dani Resur-

rectio Fidelibus attulerit.

In Resurrectione enim Deum ese immortalem. plenum gloria, mortis & diaboli victorem agnoscimus: quod de Christo Jesu sine ulla dubitatione

credendum, & confitendum est.

Deinde Christi Resurrectio nobis etiam corporis refurrectionem peperit: quia ejus mysterii efficiens causa fuit: tum quia ad Domini exemplum resurgere omnes debemus: Nam quod ad corporis Refurrectionem attinet, Apostolus ita testatur: Per hominem mors, & per hominem refurrectio mor-Quæcunque enim Deus in Redemptiotuorum. nis nostræ mysterio egit, ad omnia, Christi humanitate, tanquam efficienti instrumento, usus est. Quare ejus Refurrectio instrumentum quoddam fuit ad refurrectionem nostram efficiendam: exemplar verò dici potest, quoniam Christi Domini Resurrectio omnium est perfectissima: ac quemadmodum Christi corpus resurgens ad immortalem gloriam immutatum est, ita nostra etiam corpora, quæ prius imbecilla, & mortalia fuerant, gloria, & immortalitate ornata restituentur. Ut enim Apostolus docet, Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jefum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.

Hoc etiam de anima in peccatis mortua dici potest, cui quo pacto Christi Resurrectio exemplar proponatur, idem Apostolus iis verbis ostendit: Quomodo Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus: si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus: & paucis interjectis, inquit: Scientes quòd Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel; quod autem vivit, vivit Deo.

Fl 1.3. 20, 21.

Tertia.

Rem. 6. 4.

Ita

Ita & vos existimate, vos mortuos quidem ese peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu.

Duo igitur à Christi refurrectione exempla petere debemus. Alterum est, ut postquam peccati macu- Duo exemlas eluimus, novum vitæ genus instituamus, in quo furectione. morum integritas, innocentia, fanctitas, modeltia, justitia, beneficentia, humilitas eluceant. Alterum est, ut in eo vitæ instituto, ita perseveremus, ut, adjuvante Domino, à justitiæ via, quam semel ingressi

fuerimus, non excidamus.

Neque verò Apostoli verba id solum demonftrant, Christi Resurrectionem ad resurrectionis Quarti uti-exemplum nobis proponi: verum etiam resurgendi resionis. virtutem nobis præbere, virefque & spiritum largiri, Rom. 6. 6. quo in fanctitate & justitia permaneamus, ac Dei præcepta fervemus, declarant: nam quemadmodum ex eius morte non folum peccatis moriendi exemplum capimus, sed virtutem etiam haurimus qua peccatis moriamur: ita ejus refurrectio ad justitiam consequendam nobis vires affert, ut deinde pie, & fancte Deum colentes, in novitate vitæ ambulemus, ad qua refurgimus. Hoc enim maxime Refurrectione sua Dominus effecit, ut qui antea una cu illo peccatis, & huic faculo mortui eramus, cu illo etiam ad nova vita intritutionem, & disciplina resurgeremus.

Hujus Refurrectionis que potidimum figna obfervanda fint, Apostolus nos admonet : nam cum recionis à inquit : Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum peccato. funt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens, Coliss. 3.1. plane oftendit, eos qui vitam, honores otiú, divitias ibi Phil. 4.8. maxime ubi Christus est, habere cupiunt, verè cum Christo surrexisse. Cu verò addit: Quæ sursu sunt sapite, non quæ super terra, altera etia hanc veluti notã appofuit, qua perspicere possimus, nu verè cum Christo surreximus. Ut enim corporis affectionem & valetudinem gustus indicare solet: ita, si, quæcunque funt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque fancta alicui sapiant, isque cœlestium rerum jucunditatem intima mentis sensu percipiat, hoc maximo argumento elle potest eum qui ita affectus fit, ad novam & spiritualem vitam und cum Christo Jesu resurrexiste.

Signa refur-

CATECHISMI ARTICULUS VI.

T. Solemnitas & fides Afcentionis, qualis. Pfal.46. 1,6.

SCENDIT AD COELOS, SEDET AD DEXTE-RAM DEI PATRIS OMNIPOTENTIS. quid propheta, cum beatam, & gloriofam Domini Ascensionem spiritu Dei plenus contemplaretur, omnes ad eum triumphum summa lætitia, & gaudio celebrandum illis verbis hortatur, cum inquit: Omnes gentes plaudite manibus, jubilate Deo in voce exultationis: ascendit Deus in jubilatione: ex quo intelliget Parochus, maximo studio hoc mysterium explicandum esse, sibique diligenter curandum ut Fideles illed non folum fide, & mente percipiant: fed, quoad ejus tieri poterit, juvante Domino, factis etiam, & vita exprimere studeant.

TT. Huius articuli pars prior.

Quod igitur ad fexti articuli explanationem attinet, in quo potissimum de divino hoc mysterio agitur, à priori ejus parte incipiendum est, & quæ ejus fit vis, atque sententia, aperiendum.

TIT. Quid his eredendum.

De Christo enim Jesu illud etiam Fideles sine ulla dubitatione credere oportet, eum, perfecto jam & absoluto redemptionis nostræ mysterio, ut homo est, in cœlum corpore, & anima ascendisse: nam ut Deus est, numquam ab eo abfuit: ut qui divinitate fua loca omnia compleat.

Primò. Secundo. 4 Keg. 2. 11. 35. n. Is. Terrio. A#.S.39.

Ascenditse autem sua virtute doceat, non aliena vi fublatum, quemadmodum Helias, qui igneo curru in cœlum evectus est: vel Abacuch propheta, vel Philippus Diaconus qui divina virtute per aërem delati, longingua terrarum spatia permearunt. Neque verò folim, ut præpotenti divinitatis virtute in cœlos ascendit; sed etiam, ut homo est.

Quarto.

Quamvis enim naturali vi id fieri non potuerit, tamen virtus illa, quâ beata Christi anima prædita erat, corpus ut libuit, movere potuit.

Quinto.

Corpus verò, quod jam gloriam adeptum erat, moventis animæ imperio facile parebat.

Sexto.

Atque hac ratione, ut Deus, & ut homo est, Christum in cœlum sua virtute ascendisse credimus. In altera articuli parte hæc funt.

IV. Troporum

SEDET AD DEXTERAM PATRIS. tropum, id eft, verbi immutationem licet animad-

vertere

r

AD PAROCHOS, PARS I.

vertere frequentem in divinis literis, cum humanas usus & neaffectiones, & membra ad nostram intelligentiam Cessitas. accommodantes, Deo tribuimus : neque enim, cum Areop. Et 9. foiritus fit, quidquam in eo corporeum cogitari potest. Sed quoniam in humanis rebus ei majorem honorem tribui existimamus, qui ad dexteram coilocatus est: eandem rem ad cœlestia etiam transferentes, ad explicandam Christi gloriam, quam ut homo præ cæteris omnibus adeptus est, eum in Patris dextera elle confitemur.

Sedere autem hoc loco non fitum, & figuram corporis fignificat, sed eam regiæ, summæque potesta- Sedere hie tis, ac gloriæ firmam & stabilem possessionem, quam dikan. ferm, à Patre accepit, declarat: de quo ait Apostolus: 1. contra A-Suscitans illum à mortuis & constituens ad dexte- rian. Easil. ram suam in coelestibus suprà omnem principatur, lib. de Spi-& potestatem, & virtutem, & dominationem, & Heb.1.13. omne nomen, quod nominatur non folum in hoc faculo, sed etiam in futuro: & omnia subject sub pedibus ejus. Ex quibus verbis apparet hanc gloriam adeò propriam, & fingularem Domini effe, ut cuivis alii creatæ naturæ convenire non possit. Quare alio loco testatur: Ad quem autem Angelorum dixit aliquando : Sede à dextris meis?

Sed articuli fensum Parochus latius explanabit Onnia my-Ascensionis historiam persequens, quam sanctus steria ad A-Lucas Evangelista in Actis Apostolorum admirabili fcensionem ordine descripsit. In cujus explicatione illud primum observare oportebit cætera omnia mysteria ad Ascensionem, tanquam ad finem, referri, in eoque omnium perfectionem, & absolutionem contineri: nam, ut ab Incarnatione Domini omnia religionis nostræ mysteria initium habent, ita Ascensione ejus

peregrinatio concluditur.

1

it,

ſt.

us.

CO

d-

ere

Præterea, alia Symboli capita, quæ ad Christum Reliqua vi-Dominum pertinent, summam ejus humilitatem, ta Chisti & contemptionem oftendunt: neque enim abjecti- cum Ascenus, aut humilius quidquam cogitari potest, quam sione comquod Filius Dei pro nobis humanam naturam, & paratur. imbecillitatem affumpferit, patique & mori volue-At verò; quod tum superiori articulo à mor-

tuis

CATECHISMI

tuis refurrexisse, nunc vero in cœlum ascendisse, & ad Dei Patris dexteram sedere confitemur, nihil ad ejus fummam gloriam, divinamque majestatem declarandam magnificentius dici, aut admirabilius potest.

VIII. Afcentionis caufe. Prima.

Jam his expositis, accurate docendum est, cujus rei caufa Christus Dominus in cœlos ascenderit.

Primum enim ascendit, propterea quod ejus corpori, quod immortalitatis glorià in refurrectione donatum fuerat, non terrenz hujus, & obscurze habitationis locus, fed altiffimum, & fplendidiffimum cœli do nicilium conveniret.

Secunda.

Nec verò solùm ut ejus gloriæ, & regni solium potiretur, quod sanguine meruerat, verilim etiam ut ea, quæ ad falutem nostram pertinebant, curare.

Tertia.

Deinde, ut regnum fuum non eile ex hoc mun-Joan 18.3% do re ipsa comprobaret: nam mundi regna terrena & fluxa funt, magnisque opibus, & carnis potentia nituntur: Christi verò regnum non terrenum, quale Judzi expectabant, sed spirituale, & æternum; itemque ejus opes, divitias spirituales esse iple oftendit, cum & fuam fedem in cœlis collocavit: in quo quidem regno illi ditiores, & omnium bonorum copia affluentiores existimandi sunt, qui ea que Dei funt, diligentius querunt: nam & fanctus Jacobus testatur, Deum elegisse pauperes in mundo, divites in fide, & hæredes regni quod repromisit Deus diligentibus se.

fac. 2.5.

Quarta.

Sed illud etiam Dominus noster in cœlum ascendens efficere voluit, ut nos eum ascendentem mente & defiderio profequeremur: nam quemadmodum morte, & refurrectione fua moriendi, & refurgendi spiritu exemplum nobis reliquerat: ita ascensu nos docet, atque instruit, ut in terris positi, in cœlum nos cogitatione conferamus, confitentes nos peregrinos, & hospites esse super terram, ac patriam inquirentes cives elle fanctorum, & domesticos Dei. Nostra enim, ut idem inquit Apostolus, converfatio in cœ'is est.

Heb. 11.62. Eph. 2. 19. Thil. 3. 20.

lam verò vim, & magnitudinem inexplicabi-Ascentionis hum bonorum, que in nos Dei benignitas effundit, divinus

AD PAROCHOS, PARS I.

divinus David, Apostolo interprete, multo antè ce- Christi uticinerat illis Verbis: Ascendens in altum captivam litates. duxit captivitatem, dedit dona hominibus: nam Eph. 4.8. decimo die Spiritum fanctum dedit, cujus virtute, Prima. atque ubertate complevit præsentem illam Fidelium multitudinem.

Et verè tam magnifica illa promissa persolvit: foan, 16, 80 Expedit vobis, ut ego vadam, fi enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos: fi autem abiero,

mittam eum ad vos.

Ascendit etiam in cœlum ex Apostoli sententia, Tertia. ut appareat nunc veluti Dei pro nobis, & apud Pa- 1 feva-2. trem advocati officio fungatur. Filioli mei! inquit fanctus Joannes, hac feribo vobis, ut non peccetis: fed & figuis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Nec verò quidquam est, unde Fideles majorem lætitiam, & animi jucunditatem capere debeant, quam Jefum Chriflum patronum causa, ac deprecatorem falutis nostræ constitutum esse, cujus sit apudæternum Patrem fumma gratia, & auctoritas.

Paravit denique nobis locum, quod etiam fe fa- Quarta. cturum promiferat, atque omnium nostrum nomi- Jean. 14. 20 ne caput ipse Jesus Christus venit in cœlestis glo-

riæ possessionem.

a

I,

es

ae-0-

1-

it,

us

Nam in cœlum abiens, portas, quæ Adami pec- Quiata, cato interclusæ fuerant, patefecit, nobisque vitam munivit quà ad coelettem beatitudinem perveniremus: quemadmodum ipse in cœna discipulis futurum prædixerat; quod quidem ut rei etiam eventus aperte comprobaret, piorum animas, quas ab inferis eripuerat, fecum in æternæ beatitudinis domicilium introduxit.

Hanc coelettium munerum admirabilem copiam falutaris illa commodorum feries confecuta Afceationis

Primum enim fidei nostra merito maximus cu- Primum, mulus accessit: nam sides earum rerum est, quæ fub aspectum non cadunt, atque ab hominum ratione, ac intelligentia remotæ funt, Quare;

Secunda.

Joan, 10.24. fi Dominus à nobis non discessisset, sidei nostræ meritum minueretur: fi quidem à Christo Domino beati prædicantur, qui non viderunt, & crediderunt.

Secundum.

Præterea Christiin cœlum ascensus ad confimandam spem in cordibus nostris magnum momentum habet, nam quoniam Christum hominem in cœlum ascendisse, & humanam naturam in dextera Dei Patris collocasse credimus, magna in spe sumus, fore ut nos etiam ejus membra, illuc ascendamus, atque ibi cum capite nostro conjungamur: Foan, 17.23. quod ipse Dominus his verbis testatus est: Pater! quos dedifti mihi volo ut ubi sum ego, & illi sint mecum.

Tertium.

Matt. 6.21.

Deinde hoc quoque, vel maximum beneficium confecuti fumus, quod amorem nostrum ad cœlum rapuit: ac divino spiritu inflammavit: nam verissimè dictum est ibi cor nostrum esse, ubi thesaurus noster est. Ac profectò, si Christus Dominus in terris versaretur, omnis nostra cogitatio in ipso hominis aspectu, & consuetudine desixa esset: & illum duntaxat hominem spectaremus, qui nos tantis beneficiis afficeret, eumque terrena quadam benevolentia profequeremur, verum in cœlum ascendens, amorem noftrum spiritualem reddidit, efficitque, ut quem nunc absentem cogitamus, eum, ut Deum veneremur, & diligamus. Id autem partim Apostolorum exemplo intelligimus, quibus dum præsens adfuit Dominus humano sere sensu de illo judicare videbantur: partim verò ipfius Domini testimonio confirmatum est, cum inquit : Expedit vobis ut ego vadam. Nam perfectus ille amor, quo Christum Jesum præsentem diligebant, divino amore perficiendus erat, idque Spiritus fancti adventu: quare statim addit: Si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos.

mean 19.7.

Quartum. Ejf. 1.22.

Accedit etiam, quod in terris domum fuam id est Ecclesiam, amplificavit, quæ Spiritus sancti virtute, & ductu gubernaretur; ejus vero universæ inter homines Pastorem, & summum antistitem Petrum, Apostolorum Principem, reliquit: tum verò dedit quosdam quidem Apostolos, quos-

dam

ho

ill

CI

qu

mo

AD PAROCHOS, PARS I.

dam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios Eph.5.7. autem Pastores, & doctores, ita atque ad dexteram patris fedens, aliis atque aliis diversa dona semper impertitur, nam teltatur Apostolus unicuique nostrum datam esse gratiam secundum mensuram

Adextremum verò, quod antea de mortis, & Re- Quintum. furrectionis mysterio docuimus, idem etiam de ascensu Fidelibus cogitandum est, quamvis enim Christi Passionis falutem, & redemptionem nostram debeamus, qui merito suo aditum justis ad cœlum aperuit: tamen ejus ascensus non solum veluti exemplar nobis propositum est, quo altè spectare, & spiritu in cœlum ascendere discamus, sed divinam etiam virtutem, qua id efficere possimus, largitus elt.

donationis Christi.

0

d-

0,

id

Hi

ni-

Ai-

it:

of-

am

ARTICULUS VII.

NDE VENTURUS EST JUDICARE VIVOS ET Mortuos. Tria funt Domini postri Jesu Chri- Tia chilli fti ad fuam Ecclefiam decorandam, & illustrandam officia. infignia officia & munera, redemptionis, patrocinii, & judicii. Cùm autem superioribus articulis ab eo genus humanum Patlione, & morte redemptum esse, ascensu etiam in cœlum, nostram causam, & patrocinium in perpetuum susceptum constet, sequitua ut ejus judicium hoc articulo declaretur.

Cuius articuli ea vis est & ratio summo illo die Christum Dominum de universo hominum ge- De judicio nere judicaturum esse. Sacra enim litera duos Filii quid cre-Dei adventus elle teltantur: alterum, cum falutis dendum. nostræ causa carnem assumpsit, & homo in virginis 17h. f. 5. 2. alvo effectus est; alterum, cum in consummatione Mut. 24.300 fæculi ad judicandos omnes homines veniet, hic ad- 1 Cor. 5. 100 ventus in facris literis dies Domini appellatur: de 1 Reg. 2.10 quo Apostolus ait : Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet, & Salvator ipse: De die autem illa, & hora nemo scit. Ac de summo judicio satis sit illa auctoritas Apottoli: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout geilit, five bonum, five malum, Plena enim est sacra Scriptura testimoniorum, quæ patfum Parochis occurrent, ad rem

extremo

6.1

W 13. 47. Hierem.30. 23. Dan. 7. 9. Foel. 2. I. Matt. 12.36

Is. 2.50,19. non solum comprobandam, sed etiam Fidelium oculis subjiciendam: ut quemadmodum à mundi initio dies ille Domini, quo humanam carnem induit, omnibus optatissimus semper fuit, quod in eo mysterio liberationis suæ spem positam haberent: ita deinceps post Filii Dei mortem & ascensum in cœlum, alterum diem Domini vehementissimo studio desideremus, expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei.

III. Duplex judicium.

Sed duo tempora Parochis ad rei explicationem observanda funt, in quibus unicuique necesse est in confectum Domini venire, & fingularum cogitationum, actionum, verborum denique omnium rationem reddere; demúmque judicis præsentem fubire fententiam.

Particulare.

Primuin est, cum unusquisque nostrum migraverit è vita, nam statim ad Dei tribunal sistitur, ibique de omnibus justissima quæstio habetur, quæcunque aut egerit, aut dixerit, aut cogitaverit unquam: atque hoc privatum judicium vocatur.

IV. Ginerale.

Alterum verò, cum uno die, atque uno in loco omnes fimul homines ad tribunal judicii stabunt, ut omnibus omnium fæculorum hominibus inspectantibus, & audientibus, singuli, quid de ipsis decretum, & judicatum fuerit, cognoscant, cujus fententiæ pronunciatio impiis & scelestis hominibus, non minima futura est pœnarum, & suppliciorum pars, rursus verò pii, & justi non parvum ex ea præmium, fructumque percepturi funt, cum qualis quisque in hac vita fuerit, appparebit, hoc autem generale judicium appellatur.

Tu liciu n generale cur fururu n.

I. Caufa.

De quo illud necessariò ostendendum est: qua causa tuerit, cur, præter privatum de singulis, alterum etiam de universis hominibus iudicium

exerceretur.

Nam cum, vel iptis hominibus mortuis interdum superstites fint filit parentum imitatores, reliqui fint liberi, discipuli, exemplorum, orationum, actionum amateres, ac propugnatores, quibus rebus i forum mortuorum præmia, & pænas augeri necesse est: cim hæc vel utilitas, vel calamitas

ad

ad plurimos pertinens, non prius finem habitura fit, quam extremus veniat mundo dies: æquum erat de universa hac rectè, aut perperam factorum, dictorumque ratione perfectam quæstionem haberi: quod fieri non poterat, nisi facto communi omnium hominum judicio.

Accedit etiam, quod cum piorum fama sæpè Secunda. lædatur, impii verò innocentiæ laude commendentur, divinæ justitiæ ratio postulat ut pii ereptam injurià apud homines exiltimationem, in publico universorum hominum conventu, & judicio re-

cuperent.

n

23

is

n

e

15,

m

er-

re-

m,

bus

au-

itas

30

Deinde verò boni & mali homines quæcungne Tertia. in vita egerunt, cum non fine corporibus egerint, omnino fequitur ut benefacta, five malefacta ad corpora etiam pertineant, quæ actionem ipfarum instrumentum fuerunt. Maxime igitur conveniebat, corporibus una cum eorum animis debita æternæ gloriæ præmia, aut fupplicia impertiri: quod quidem neque fine omnium hominum refurrectione, neque fine generali judicio fieri poterat.

Postremò, quoniam in adversis, & secundis hominum rebus, quæ promiscue nonnunquam bonis & malis eveniunt, probandum erat nihil non infinita Dei sapientia, & justitia geri, ac gubernari, par fuit, non folum bonis præmia, improbis supplicia in futuro sæculo constitui: verum etiam publico ac generali judicio decerni: quo omnibus notiora, & illustriora fierent, atque ut Deo justitiæ, & providentiæ laus ab omnibus tribueretur, pro injusta illa querela, quam sancti etiam viri deplorare interdum, ut homines folebant, cum improbos valentes opibus, & honoribus florentes animadverterent, nam Propheta: Mei, inquit, penè moti sunt pedes, penè ef- Pf31.72. 2.3. fusi sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns, & paulò post: Ecce ipsi peccatores & abundantes in sæculo obtinuerunt divitias; & dixi: Ergo, fine causa justificavi cor meum: & lavi inter innocentes manus meas: & fui flagellatus tota die: & casti-

gatio

30b. 22. 14. gatio mea in matutinis. Atque hac frequens querela multorum fuit. Ergo necesse erat ut generale judicium exerceretur, ne forte homines dicerent: Deum circa cardines cœli perambulantem non curare terrena. Hæc autem veritatis formula, iure una ex duodecim fidei Christianæ articulis constituta est, ut, si quorum animi in providentia, & justitia Dei nutarent, hujus doctrinæ ratione confirmarentur.

Quinta.

Præterea, proposito judicio pios recreari, impios terreri oportebat, ut, cognita Dei justitia, illi ne Man. 24.29. deficerent, hi à malis, æterni supplicii metu, atque expectatione, revocarentur. Quare Dominus, & Salvator noster, cum de extremo die loqueretur, declaravit futurum aliquando generale judicium fignaque adventantis ejus temporis descripsit: ut, cum illa viderimus, finem fæculi prope effe intelligamus, ac deinde in cœlum ascendens Angelos mifit, qui Apostolos, ejus absentia mœrentes, his verbis consolarentur: Hic Jesus, qui assumptus est à vobis in cœlum: fic veniet, quemadmodum vidiftis eum euntem in cœlum.

A8.2.11.

VI. Christus etiam ut homo judex omnium est. ·70an.5.26.

Verum Christo Domino non solum ut Deo, sed etiam ut homini hoc judicium datum esse sacræ literæ declarant: quamvis enim judicandi potestas omnibus fanctæ Trinitatis personis communis sit: præcipue tamen Filio eam tribuimus : quod ipsi quoque sapientiam convenire dicimus. Quod autem, ut homo, mundum judicaturus fit, Domini testimonio confirmatur, qui inquit: Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio habere vitam in semetipso, & potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est.

VIII. Cur Chriflus ut homo judex futurus.

Decebat autem maxime à Christo Domino hoc judicium exerceri: ut, cum de hominibus decernendum esset, illi corporeis oculis judicem videre, & auribus sententiam, quæ proferebatur, audire possent, & omnino judicium illud sensibus percipere. Ac prætereà æquissimum erat ut homo ille, qui iniquissimis hominum sententiis condemnatus fuerat, omnium deinde judex sedere ab omnibus

con-

f

b

n

C

u

da

Ve

ac

ga

ne

VO

CO

bis

nu

pa

CÙ

ADPAROCHOS, PARS I.

conspiceretur. Quamobrem Apostolorum Prin- Aa, 10.24 leps, cùm in Cornelii domo fumma Christianæ reigionis capita expoluisset, docuissetque Christum à Indais in ligno suspensum, atque occisium, tertia verò die ad vitam refurrexisse, subjunxit : Et præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quia ipfe est, qui constitutus est à Deo judex vivorum, & mortuorum.

Sed tria hac præcipua figna judicium anteceffura esse facræ Literæ declarant, prædicationem Signa judi-Evangelii per universum orbem, discessionem, dentia. Antichristum: inquit enim Dominus: Prædicabi- Damase. de bitur hoc Evangelium regni in universo orbe, in fide Orihod. testimonium omnibus Gentibus, & tunc veniet lib.47.27. confummatio: & Apostolus nos admonet, ne ab 2 The ff. 2. 3. aliquo feducamur, quafi inftet dies Domini: quo- Dan. 7.9. niam, nisi venerit discessio primum, & revelatus fuerit homo peccati, judicium non fiet. Quæ autem judicii forma, & ratio futura sit Parochis ex Danielis oraculis, tum ex fanctorum Evangeliorum, & Apostoli doctrina facilè erit cognoscere.

Præterea, sententia, quæ à judice pronuncianda fit, diligentius hoc loco expendenda erit, Christus Sententiz enim Salvator noster, lætis oculis pios à dextera ultimi justantes intuens, ita de illis judicium summa cum dicii probenignitate pronunciabit: Venite, benedicti Patris expositio. mei, possidete regnum quod paratum est vobis à Man. 24-34. constitutione mundi: quibus verbis nihil jucundius audiri posse illi intelligent, qui ea cum impiorum damnatione contulerint: ac cum animo suo cogitaverint, iis verbis pios & justos homines à laboribus ad quietem, à lachrymarum valle ad fummum gaudium, à miseriis ad perpetuain beatitudinem, quain illi charitatis officiis promeriti fuerint, vocari. Deinde ad cos, qui à finittra stabunt conversus, suam justitiam in eos effundet his verbis: Discedite à me maledicti: in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis ejus.

Prioribus illi verbis, Discedite à me: maxima pœna fignificatur; quia impii plectendi erunt, Sententia cum à Dei aspectu quam longulune ejicientur: Reprobo-

-

e,

15

13

1-

cium præce-

IX.

neque

Chryfoft. in Matt bom. 23. August. fer. 181. de Temp. Greg. 116.9. Moral. c.46.

rum expen- neque ulla spes eos consolari poterit, fore aliquando, ut tanto bono perfruantur. Atque hac quidem à Theologis pœna damni appellata est, quòd scilicet impii apud inferos divinæ visionis luce perpetuò carituri fint. Quod verò additur: Maledicti, mirum in modum autem auget illorum miferiam, & calamitatem, fi etiam cum à divina præ-Mut. 25.41. fentia expellendi effent, aliqua faltem benedictione digni haberentur, hoc profectò magna eis folatio effe potuisset. At quoniam nihil ejulmodi ipsis expectandum est, quod calamitatem leviorem faciat: jure optimo, cum expellentur, divina justitia eos oinni maledictione persequetur. Sequitur deinde: In ignem æternum, quod quidem alterum pænarum genus, pænam fenfus Theologi vocarunt: propterea quod fenfu corporis percipiatur, ut in verberibus, & flagellis, aliove graviore suppliciorum genere: inter quæ dubitari non potest, tormenta ignis summum doloris sensum efficere; cui malo cum accedat, ut perpetuum tempus duraturum sit, ex eo ostenditur, damnatorum pænam omnibus fuppliciis cumulandam effe; atque hoc magis declarant verba illa, quæ in extrema fententiæ parte posita sunt : Qui paratus est diabolo, & Angelis ejus. Cum enim ita comparatum fit, ut omnes molestias levius feramus, si calamitatis noitræ focium aliquem, & confortem habeamus, cujus prudentia, atque humanitate aliqua ex parte juvari poslimus: quæ tandem erit damnatorum miseria, quibus in tantis ærumnis à perditissimorum dæmonum focietate divelli nunquam licebit? & hac quidem sententia in impios justissime à Domino Salvatore nostro feretur: ut, qui omnia veræ pietatis opera neglexerint, & esurienti, ac sitienti nec cibum, nec potum ministraverint, hospitem non exceperint, nudum non operuerint, aut in carcere inclusum, ægrúmque non visitarint.

Hac funt, qua pastores Fidelis populi auribus fapitime inculcare debent: nam hujus articuli veritas fide concepta maximam vim habet ad frenandes pravas amini cupiditates, atque à peccatis ho-

XI. Dejudicio tremuens served has

mines

i

f

d

pa

qu fit

da

cù

ill

di

ADPAROCHOS, PARS I.

mines abstrahendos. Quare in Ecclesiastico dictum bendus & elt: In omnibus operibus tuis memorare novissima cur Eccl. 47. tua, & in æternum non peccabis. Ac profectò 120. de vix quisquam adeò præceps in scelera feretur, quem Temp. Greg. illa cogitatio ad pietatis studium non revocet, fore bom. 3. 9. aliquando, ut ei apud justissimum judicem omnium in Evang.
B. rnard. fer. non solum factorum, dictorumque, sed occultissi- 1. in festo marum etiam cogitationum ratio reddenda, & pro Omnium meritis pæna persolvenda sit. Justus verò ad co- Sanctorum. lendam justitiam magis incitetur, ac summa lætitia efferatur necesse elt, quamvis etiam in egestate & infamia, & cruciatibus vitam degat, cum animum ad eum diem refert quo, post ærumnosæhujus vitæ certamina, victor universis hominibus audientibus declarabitur, & divinis, atque illis quidem æternis honoribus in cælestem patriam receptus afficietur. Quod igitur reliquum est, hortari Fideles oportet, ut optime vivendi rationem comparent, ad omne pietatis studium se exerceant, quò possint adventantem magnum illum diem Domini. majore cum fecuritate animi expectare, atque adeò, ut filios decet, cum fumma cupiditate expetere.

ARTICULUS VIII.

REDOIN SPIRITUM SANCTUM. Hactenus, quæ ad primam & fecundam Fidesin Spifanctæ Trinitatis personam pertinebant, quantum ritum sanpropositi argumenti ratio postulare videbatur, faria. exposita sunt; sequitur nunc, ut illa etiam, quæ Ad. 19 2. in Symbolo de tertia persona, hoc est de Spiritu fancto traduntur, explicentur. Qua in re declaranda omne studium, & diligentiam Pastores adhibebunt, cum homini Christiano non magis liceat hanc partem ignorare, vel de ea minus recte fentire, quam de aliis superioribus articulis existimandum fit. Quare Apoltolus non permifit Ephelios quofdam Spiritus fancti personam ignorare: à quibus cùm quæfisset, an Spiritum sanctum accepissent cùm illi ne fi Spiritus fanctus quidem effet, se scire respondillent, statim rogavit; in quo ergo baptizati eltis;

August. jer.

ıli veenan-

ie

0

Z-

t:

os

e:

a-

t:

in

10-

-70

cui

tu-

am

noc

en-

& ut

no-

cu-

arte

rum

mo-

bit?

Do-

veræ

tienti

item

car-

ribus

is homines

quibus verbis fignificavit diftinctam hujus articuli notitiam Fidelibus maxime necessariam esse, ex qua eum præcipuè fructum capiunt, quod cum attente cogitant, fe, quidquid habent Spiritus fancti munere, & beneficio consecutos esse: tum verò de ipsis modestius, & humilius sen'ire, & in Dei præsidio omnem spem ponere incipiunt, qui primus homini Christiano gradus ad summam sapientiam, & fœlicitatem esse debet.

Huius igitur articuli explanationem à vi, & no-

IT. Spiritus propriè fignificet.

Ifal.50.12.

Sap.9.17.

Eccl. 1. 9.

Matt. 28.12.

M:t. 1.20. Luc.1.35.

fanctus quid tione, que hoc loco Spiritus fancti vocabulo subjecta est, exordiri oportebit, nam cum illud æquè de Patre, & Filio rectissime dicatur (uterque enim Spiritus est, & fanctus;) si quidem Deum Spiritum esse confitemur; deinde verò hac voce Angeli etiam, & piorum animæ fignificentur, cavendum est ne populus, verbi ambiguitate in errorem indu-Quare docendum est in hoc articulo, Spicatur. ritus sancti nomine tertiam Trinitatis personam intelligi, quo modo in facris literis, tum veteris nonnunquam, tum novi Testamenti frequenter accipitur, nam David precatur: Et Spiritum fanctum tuum ne auferas à me. In libro Sapientiæ legimus; Sensum tuum qui sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum sanctum tuum de altiffimis? & alibi: Ipfe creavit illam in Spiritu fancto. In novo verò Testamento jubemur baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti, & fanctissimam Virginem de Spiritu sancto concepisse legimus, tum verò à fancto Joanne ad Christum mittimur, qui nos in Spiritu sancto baptizat, ac plurimis præterea aliis in locis ea vox legentibus

form.I.13.

TIY. Spiritus fancarcat.

occurrit.

Verum nemo mirari debet, tertiæ personæ, cus cur pro. quemadmodum primæ, & secundæ proprium noprio nomine men tributum non esse, nam secunda persona ideo proprium nomen habet, & Filius dicitur, quia ejus æternus à Patre ortus propriè generatio vocatur, ut in superioribus articulis explicatum est. Ut igitur ortus ille generationis nomine fignificatur: ita personam, quæ emanat, propriè Filium appella-

mus,

mus, & à qua emanat, Patrem. Nunc cum tertiæ personæ productioni proprium nomen impositum non fit, sed spiratio, & processio appelletur: fequitur, ut etiam persona, quæ producitur, suo nomine careat. Nullum autem proprium nomen ejus emanatio habet, propterea quod nomina, quæ Deo tribuuntur, à rebus creatis mutuari cogimur: in quibus quoniam nullam aliam naturæ, & essentiæ communicandæ rationem, quam generandi virtute agnoscimus, ob eam caulam fit ut rationem. qua seipsum totum Deus vi amoris communicat. proprio vocabulo exprimere non possimus. Quare communi Spiritus fancti nomine tertia persona appellata est: quod quidem illi maxime convenire ex eo intelligimus quia spiritualem vitam in nos infundit, ac fine ejus fanctiffimi numinis afflatu nihil æternå vitå dignum efficere possumus.

Verum, explicata vocabuli fignificatione, docendus in primis erit populus, Spiritum fanctum æque Spiritus fan-ac Patrem & Filium Deum esse, eidem æqualem, qualis Patri æque omnipotentem, æternum, & infinitæ per- & Filio profectionis, fummum, bonum, ac fapientissimum, batur.

ejusdémque cum Patre, & Filio natura.

Quod quidem, illius vocis IN, cum dicimus, Cre- Primo. do in Spiritum fanctum, proprietas fatis indicat, quæ, ad exprimendam, fidei nostræ vim, fingulis

Trinitatis personis apposita est.

è

n

·1-

eli

m

u-

1-

n-17-01-

m

gi-

ris

de

itu

oti-

Sti,

ce-

bri-

zat,

bus

nx,

no-

ideo

ejus

atur,

191-

: ita

ella-

mus,

Atque id etiam aperta sacrarum literarum testi- Secundò. monia confirmant, nam cum fanctus Petrus in Att. 5. Actis Apostolorum dixisset: Anania! cur tentavit Sathanas cor tuum, mentiri te Spiritui fancto? mox inquit: non es mentitus hominibus, fed Deo: quem prius Spiritum fanctum appellaverat, eundem statim Deum vocat.

Apostolus etiam ad Corinthios, quem Deum Tertiò. dixerat, Spiritum fanctum esse interpretatur. Di- 1 Cor. 12. 6. visiones, inquit, operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus, deinde subjungit. Hæc autem omnia operatur unus, atque idem Spiritus fanctus, dividens fingulis prout vult.

Præterea in Astis Apostolorum, quod uni Deo Quarte.

E 4

Prophetæ

Pfal. 6. 8. Prophetæ tribuunt, ille Spiritui sancto adscribit, dixerat enim Esaias: Audivi vocem Domini dicen-

dixerat enim Etalas: Audivi vocem Domini dicentis. Quem mittam? & dixit mihi: Vade, & dices populo huic, Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos ejus claude, ne fortè videat oculis, & auribus fuis audiat. Quæ verba cùm Apostolus citaret: Benè, inquit, Spiritus fanctus lo-

cutus est per Esaiam Prophetam.

Deinde verò cùm Scriptura Spiritus sancti personam cum Patre & Filio conjungit, ut cùm Patris & Filii, & Spiritus sancti nomen in baptismo adhiberi præcipit, nullus nobis de hujus mysterii veritate dubitandi locus relinquitur: nam si Deus Pater est, & Filius Deus: omnino fateri cogimur, etiam Spiritum sanctum, qui cum eispari honoris gradu conjungitur, Deum esse.

Accedit autem, quod is, qui in nomine cujusvis rei creatæ babtizatur, nullum ex eo fructum consequi potest. Numquid in nomine Pauli, inquit, baptizati estis? ut ostenderet hoc eis nihil ad comparanda

falutem profuturu esse. Cum igitur baptizemur in nomine Spiritus fancti eum esse Deu fateri oportet.

Sed hunc eundem trium personaru ordinem, quo Spiritus sancti divinitas comprobatur, licet animadvertere, tum in epistola Joannis: Tres sunt qui testimoniu dant in cœlo, Pater, Verbu, & Spiritus sanctus, & hi tres unu sunt: tu ex præclaro illo sanctæ Trinitatis elogio, quo divinæ laudes & psalmi concluduntur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Postremò, quod ad eam veritatem confirmandam maximè pertinet, quæcunque Dei propria esse credimus, ea Spiritui sancto convenire sacræ literæ testantur. Quare illi templorum honorem tribuunt, ut cùm Apostolus ait: An nesciti, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti? item sanctificationem, & vivisicationem: & scrutari profunda Dei: & per Prophetas loqui, & ubique esse: quæ omnia divino tantum numini tribuenda sunt.

Sed illud præterea fidelibus accurate explanandum est Spiritum fanctum ita Deum esse, ut eum tertiam personam in divina natura à Patre, & Filio

diftinctam

Quintà.

Sextò.

E Cor. 13.

Septimo.

Octavo. 1 Cor.6.19. 2Theff.2.13. 1 Pfal.1.2. foan. 6.63. 2 Cor. 3.6. 2 Cor.2. 10.

V. Spiritus fanctus à AD PAROCHOS, PARS I.

distinctam & voluntate productam confiteri opor- Patre & Fitet: nam, ut alia Scripturarum testimonia omittantur hantismi forma quam Salvaton noster persona. tantur, baptilini forma, quam Salvator noster Matt. 28.10. docuit, apertissime oftendit, Spiritum sanctum 1 cor. 13. 15. tertiam esse personam, quæ in divina natura per se ftet. & ab aliis diftincta fit. Quod etiam Apostoli verba declarant, cum inquit: Gratia Domini nostri Iefu Christi, & charitas Dei, & communicatio San-Cti Spiritus fit cum omnibus vobis, Amen. verò multò apertius demonstrant, que Patres in Constantinoplitano primo Concilio hoc loco ad confutandam impi im Macedonii amentiam addiderunt. Et in Spiritum fanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit: qui cum Patre, & Filio fimul adoratur, & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Quod igitur Spiritum sanctum Dominum confitentur, in eo declarant quantum Angelis antecellat, qui tamen nobilissimi Spiritus à Deo conditi sunt : illos enim omnes fanctus Paulus testatur esse administratorios Heb. 1. 14. Spiritus, in ministerium missos, propter eos qui hareditatem capiunt falutis.

Vivificantem verò appellant, quod anima cum Spiritus fan-Deo conjuncta magis vivit, quam corpus animæ etus cur diconjunctione alitur, ac sustinetur. Quoniam ve- catur vivisrò Spiritui fancto facræ literæ hanc animæ cum Deo cans. conjunctionem tribuunt, rectissime vivisicantem

Spiritum vocari perspicuum est.

0

i-

i-

1-

n

e-

æ

ıt.

n-

n-

0è:

n-

m

110 m

Jam verò quod sequitur, Qui ex Patre, Filio- vii. que procedit, docendi funt Fideles Spiritum fan- Spiritus fanctum à Patre, & Filio tanquam ab uno princi- & Filio pio aterna processione procedere: id enim Ec-quomodo clefiaftica regula, à qua Christiano non licet aberrare, procedit. credendum nobis proponit, & divinarum literarum & Joan. 16.14. Conciliorum auctoritate confirmatur: nam Christus Dominus, cum de Spiritu sancto loqueretur, dixit: Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. Hoc idem ex eo colligitur, quod in Scripturis facris Spiritus fanctus nonnunquam Spriritus Christi, interdum Spiritu Patris appellatur: modò à Patre,

CATECHISMI

Rom. 8.9. Gal. 4. 6. Matt. 10.20. Joan. 15. 25.

modo à Filio mitti dicitur ut æque à Patre, & Filio procedere non obscure fignificetur. Qui Spiritum Christi non habet, inquit S. Paulus, hic non est ejus, & idem Spiritum Christi vocat, cum ad Galatas inquit: Misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra, clamantem, Abba Pater. Apud sanctum Matthæum, Spiritus Patris appellatur: Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri; & Dominus in cœna inquit: Paraclitus, quem ego mittam vobis Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me: tum alibi eundem Spiritum fanctum à Patre mittendum affirmat his verbis: quem mittet Pater in nomine Ex quibus verbis cum processionem Spiritus fancti intelligamus, perspicuum est eundem ab Hæc funt, quæ de spiritus utroque procedere. fan Sti persona tradenda erunt.

VIII. De Spiritus fancti attri-

butis.

Joan. 14.21.

Docere præterea oportebit, quosdam esse Spiritus fancti admirabiles effectus, & ampliffima quædam munera, quæ ab ipfo tanquam à perenni bonitatis fonte oriri, & manare dicuntur. Quamvis enim fanctiffimæ Trinitatis opera, quæ extrinfecus fiunt, tribus personis communia fint: ex iis tamen multa Spiritui fancto propria tribuuntur, ut intelligamus illa in nos à Dei immensa charitate proficisci: nam cum Spiritus fanctus à divina voluntate, veluti amore inflammata, procedat, perspici potest eos effectus, qui propriè ad Spiritum fanctum referuntur, à summo erga nos Dei amore oriri.

IX. Cur donum appelletur Spiritus fanctus. I Cor. 4. 7.

Quare ex eo consequitur ut Spiritus sanctus donum appelletur: nam doni vocabulo fignificatur id, quod benignè, & gratuitò, nulla spe renumerationis propofita, donatur. Ac proinde quæcunque bona, & beneficia à Deo in nos collata funt (quid autem habemus, quod à Deo, ut inquit Apostolus, non acceperimus?) ea nobis Spiritus fancti concessu. & munere data effe pio & grato animo agnoscere debemus. Ejus autem plures effectus funt: nam ut mundi creationem, creatarumque rerum propagationem, & gubern itionem omittamus, de quibus in primo articulo commemoravimus, vivilicationem Spiritui

AD PAROCHOS, PARS I.

Spiritui sancto propriè tribui paulò antè demonstratum est, & Ezechielis testimonio confirmatur: Ezec.31.6.

Dabo, inquit, vobis spiritum, & vivetis.

Præcipuos tamen, & maxime proprios Spiritus tus fancti. fancti effectus Propheta enumerat: Spiritum Sa- Efa. 11. 3. pientiæ & intellectus: Spiritum confilii, & fortitu
15. Aug. lib.
15. de Trin. dinis, Spiritum scientiæ, & pietatis: & Spiritum c. 13.6 19. timoris Domini: quæ dona Spiritus fancti vocantur: interdum autem Spiritus fancti nomen eis tribuitur. Quare Sapienter D. Augustinus monet. animadvertendum esle, cum in facris literis hujus vo-Spiritus fancti mentio fit, ut dijudicare possimus, tertiamne Trinitatis personam, an ejus effectus, atque operationes fignificet : nam hæc duo eodem intervallo diftinguenda funt, quo etiam Creatorem à rebus creatis differre credimus. Atque hac eò diligentiùs explicanda funt, quod ex hilce Spiritus, fancti donis, Christianæ vitæ præcepta haurimus, sentireque possumus, an Spiritus sanctus in nobis sit.

Verum, præ cæteris ejus amplifimis muneribus, gratia illa prædicanda elt, quæ nos justos fa- Gratia jucit, fignatque Spiritu promidionis fancto, qui est stincans pignus hæreditatis noftræ. Hæc enim mentem nitus spinostram arctifiuno amoris vinculo Deo jungit; ex Ept. 1.12. quo fit ut summo pietatis studio accensi, novam concil. Irid. vitam instituamus, ac nature divinæ participes ef- fell. 6.

fecti, filii Dei nominemur, & verè fimus.

ARTICULUSIX.

REDO SANCTAM ECCLESIAM CATHOLI- Cur hic ar-CAM. Quanta diligentia curare Pastores ticulus dilidebeant ut hujus noni articuli veritatem Fidelibus genter exexplicent, si duo potitimum considerentur, facile plicandus. cognosci poterit. Primim enim, teste sancto Au- S. Aug. in gustino, Prophetæ planiùs, & apertiùs de Ecclesia, quam de Christo locuti sunt, cum in eo multo plures errare, ac decipi posse, quam in Incarnationis Sacramento, præviderent. Neque enim defuturi erant impii, qui ad fimiæ imitationem, quæ se hominem elle fingit, solos se Catholicos elle profiterentur, & Catholicam Ecclefiam apud fe tantum, non minus nefarie, quam superbe affirmarent. Deinde

Dona Spiri-

XI. I fean. 3.1.

CATECHISMI

Deinde, fi quis hanc veritatem firmo animo conceptam habuerit, facile horrendum hærefis periculum effugiet.

II. Ouis verè fit dicendus hareticus.

Non enim, ut quisque primum in fide peccavit, hæreticus dicendus eft, fed qui Ecclefiæ auctoritate neglecta, impias opiniones pertinaci animo tuetur. Cum igitur fieri non possit ut aliquis se hæresis peste commaculet, si iis sidem adhibeat. quæ in hoc articulo credenda proponuntur: curent omni studio Pattores, & Fideles, cognito hoc mysterio, contra adversarii artes muniti, in fidei veritate perseverent.

Pendet autem hic articulus à superiori: quia cum jam demonstratum sit, Spiritum Sanctum omnis sanctitatis fontem, & largitorem ese, minc ab eodem Ecclesiam sanctitate donatam confi-

temur.

III. Quid propriè nomine Ecclefiz intelligendum. Att. 19.39.

Nota-

Ac quoniam Ecclesiæ vocem Latini, à Græcis mutuati, post divulgatum Evangelium ad res sacras transtulerunt: quam vim habeat hoc vocabulum. aperiendum est. Significat autem Ecclesia evocationem: verum Scriptores polteà usurparunt pro Concilio, & concione. Neque verò refert, utrum populus ille veri veri Dei an falsæ religionis cultor extiterit: in Actis enim de Ephesino populo scriptum est, cum scriba turbas sedasset, dixisse : si quid autem alterius rei quaritis, in legitima Ecclesia poterit absolvi. Legitimam vocat Ecclesiam populum Ephefinum, Dianæ cultui addictum. Neque folum Gentes, quæ Deum non noverunt, sed etiam malorum, & impiorum hominum Concilia interdum Ecclesia nominantur: Odivi, inquit Propheta, Ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo. Communi verò deinde facrarum Scripturarum consuetudine, hac vox ad rempublicam Christianam, Fideliumque tantum congregationes fignificandas usurpata est: qui scilicet ad lucem veritatis, & Dei notitiam per lidem vocati sunt, ut rejectis ignorantiæ, & errorum tenebris, Deum verum, & vivum piè & fancte colant. illique ex toto corde in ferviant, atque ut unico verbo hæc res tota abfolvatur,

Ffal. 25.5.

AD PAROCHOS, PARS I.

folvatur, Ecclefia, ut ait S. Augustinus, est populus S. Aug. in

Fidelis per universum orbem dispersus.

Nec verò levia mysteria in hoc vocabulo conti- Que mystenentur: etenim in evocatione, quam Ecclefia fig- ria in vocanificat, statim divinæ gratiæ benignitas, & splendor bulo Eccleelucet, intelligimusque Ecclesiam ab aliis rebuspub- fiz c ntinelicis maxime differre: ille enim humana ratione, & prudentia nituntur: hæc autem Dei sapientià, & confilio constituta est: vocavit enim nos intimo quidem Spiritus santi afflatu, qui cordia hominum aperit, extrinfecus autem Paftorum & Prædicatorum opera, ac ministerio.

Prætereà ex hac vocatione qui nobis finis pro-positus esse debeat, nimirum æternarum rerum cog-quid à Syn2nitio, & possessio, is optime perspiciet, qui animad- goga diffeverterit, cur olim Fidelis populus sub lege positus. rat. fynagoga, id est, congregatio diceretur: nam, ut Aug. in Ff. docet sandus Augustinus, hoc ei nomen imposi- 77. 581. tum est, quia pecudum more, quibus magis congregari convenit, terrena & caduca tantum bona spectaret. Quare meritò Christianus populus, non fynagoga, fed Ecclesia dicitur: quia terrenis & mortalibus rebus contemptis, cœlestes, & æternas tantummodò confectatur.

Multa præterea nomina, quæ plena funt myste- Alia nomiriis, ad Christianam rempublicam significandam na Ecclesia. traducta funt : nam & domus, & ædificium Dei ab 1 Tim. 3.13. Apostolo vocatur. Si tardavero inquit ad Timotheum, ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna, & firmamentum veritatis.

Domus autem Ecclesia ideirco appellatur, quia sit Primum. veluti una familia, qua unus paterfamilias moderatur, & in qua est bonoru omnia spiritualiu communio

Dicitur etiam grex ovium Christi, quarum ille

oftium eft, & pattor.

Vocatur sonsa Christi: Despondi vos uni viro Tertium. virginem castam exhibere Christo, inquit Aposto- Epb. 2.5. lus ad Corinthios. Idem ad Ephefios: Viri!diligite uxores veltras, ficut & Christus dilexit Ecclesiam. Ac de matrimonio: Sacramentorum

Secundum.

hoc

CATECHISMI

hoc inquit, magnum est, ego autem dico in Chrifto & in Ecclefia.

Cuartum. Epb. 1.23. Co .1.24.

Dicitur denique Ecclesia corpus Christi, ut ad Ephefios, & Coloffenses licet videre. Et hæc fingula plurimum valent ad Fideles excitandos, ut fe dignos immensa Dei clementia, & bonitate præbeant, qui cos, ut populus Dei esset, elegit.

VII. Ecclefia Triumphans.

His verò explicatis, necesse erit singulas Ecclesia Militans, & partes enumerare, earumque differentias docere, quo magis Deo dilectæ Ecclesiæ naturam, proprietates, dona, & gratias populus percipiat, & ob eam Ench. c. 16. causam sanctistimu Dei numen laudare nunqua intermittat. Ecclesiæ autem duæ potissimum sunt partes quaru altera triumphans, altera militas vocatur.

VIII. Cuæ Triumphans.

Triumphans est cœtus ille clarifimus, & fœlicissimus beatorum spirituum, & corum, qui de mundo, de carne, de iniquissimo dæmone triumpharunt. & ab hujus vitæ moleftiis liberi ac tuti. æterna beatitudine fruuntur.

IX. Quæ Militans. Aug.lib.12. C. 9.

Militans verò Ecclefia est coetus omnium Fidelilium, qui adhuc in terris vivunt : quæ ideo Militans vocatur, quòd illi cum immanistimis hostibus, de Civ. Dei. mundo, carne, Satana perpetuum sit bellum. Neque ideirco tamen duas esse Ecclesias censendum est: fed ejusdem Ecclesiæ, ut anteà diximus, partes duæ funt, quarum una antecessit, & cœlesti patria jam potitur: altera in dies fequitur, donec aliquando cum Salvatore nostro conjuncta, in sempiterna fœlicitate conquiescat.

X, In Ecclesia Mil tante funt & boni & mali. 2 Tim. 2. 19. Sell 6 c. 12. Nota hoc.

Jam in Ecclesia Militante duo sunt hominum genera, bonorum & improborum: & improbi quidem eorundem Sacramentorum participes, eandem quoque, quam boni, fidem profitentur, vita, ac moribus diffimiles: boni verò in Ecclesia dicuntur ii, qui non Concil. Trid. folum fidei professione, & communione Sacramentorum: sed etiam spiritu gratiæ, & charitatis vinculo inter se conjuncti, & colligati sunt : de quibus dicitur: Cognovit Dominus, qui surt ejus; posfunt verò etiam, homines aliquibus conjecturis opinari,quinam fint,qui ad hunc piorum hominum numern pertineant: certò autem scire nemini possunt.

AD PAROCHOS, PARS L

Quare existimandum non est, Christum Salva- Matt. 18.17.

torem de hac Ecclesiæ parte locutum esse, cum ad Ecclesiam nos remisit, eique ut pareamus præcepit: Nam cum illa fit incognita, cui certum effe poterit, ad cujus judicium confugiendum, & cujus auctoritati obtemperandum fit? Bonos igitur, & improbos Ecclesia complectitur, quemadinodùm, & divinæ literæ, & fanctorum virorum fcri- Ephof. 4.4. pta testantur: in quam sententiam scriptum est illud Apostoli: Unum corpus, & unus spiritus.

Hæc autem Ecclefia nota eft, urbique fupra mon- Ecclefia quitem fitæ comparata, quæ umdique conspicitur, nam bus figuris. cum illi ab omnibus parendum fit, cognoscatur ne- & similitucesse est. Neque bonos tantum, sed malos etiam signata. complectitur, ut multis parabolis Evangelium docet, veluti cum regnum cœlorum, id est, militantem Ecclesiam, simile esse sagenæ in mare missæ Matt. 13.17. commemorat: vel in agro, in quo zizania superse- Matt. 13.44. minata: vel areæ, in qua frumentum cum paleis Luc.3.17. continetur: vel decem virginibus partim fatuis, par- Mat. 5.1,2. tim prudentibus, sed multo ante etiam in arca Noc. Gen. 7. in qua non folum munda, sed etiam immunda animantia concludebantur, hujus Ecclesiæ figuram, & fimilitudinem licet intueri. Quamvis autem bonos & malos ad Ecclefiam pertinere Catholica fides vere & constanter affirmet, ex eisdem tamen fidei regulis Fidelibus explicandum est, utriusque partis diversam admodum rationem esse: ut enim paleæ cum frumento in area confusæ sunt, vel interdum membra varie inter mortua corpori conjuncta, ita

etiam mali in Ecclefia continentur. Ex quo fit ut tria tantummodò hominum genera ab ea excludantur: primò infideles, deinde hæretici Quinam ab & schismatici, postremò excommunicati: ethnici qui- Ecclesia exdem, quòd in Ecclesia nunquam suerunt, neque eam cludantur. unquam cognoverunt, nec ullius Sacramenti participes in populi Christiani societate facti sunt: hæreretici verò, atque schismatici, quia ab Ecclesia desciverunt, neque enim illi magis ad Ecclefiam spectant, quam transfugæ ad exercitum pertineant, à quo defecerunt, Non negandum tamen, quin in Ecclefiæ potestate

potestate fint, ut qui ab ea in judicium vocentur, puniantur, & anathemate damnentur. etia excommunicati, quod Ecclesiæ judicio ab ea exclufi, ad illius communionem non pertineat, donec resipiscant. De cæteris autem quamvis improbis & sceleratis hominibus, adhuc eos in Ecclesia perseverare dubitandú non est, idq; Fidelibus tradendum affidue, ut, si forte Ecclesiæ antistitu vita flagitiosa sit, eos tamen in Ecclesia esse, nec propterea quidqua de eorum potestate detrahi certò sibi persuadeant.

XIII. milia Paftores & loca cuntur. 2 Cor. I. I. I Cor. 16.19. Coloff.4.16. Rom.6.4. I Cor. 16.19. Matt 18.17.

Verùm universæ etiam Ecclesiæ partes, Ecclesiæ Privatz fa- nomine fignificari solent, ut cum Apostolus Ecclesia quæ est Corinthi, Galatiæ, Laodicensium, Thessafacra etiam lonicenfium nominat, privatas etiam Fidelium fami-Ecclefia di- lias Ecclefias vocat : nam Prifcæ, & Aquilæ domesticam Ecclesiam salutari jubet: item alio in loco: Salutant, vos, inquit, in Domino multum Aquila. & Priscilla cum domestica sua Ecclesia. I Theff I. I. Ad Philemonem etiam scribans eandem vocem usurpavit. Interdum quoque Eoclesiæ nomine eius præsides, ac Pastores significantur: Si te non audierit, inquit Christus, dic Ecclesiæ: quo in loco præpoliti Ecclesiæ designantur: sed locus etjam in quem populus five ad concionem, five alicujus rei facræ causa convenit, Ecclesia appellatur. Præcipuè vero in hoc articulo Ecclefia bonorum fimul. & malorum multitudinem; nec præsides solum, fed eos etiam, qui parere debent, fignificat.

Aperiendæ autem funt Fidelibus hujus Ecclefiæ proprietates, ex quibus licebit agnoscere, quanto beneficio à Deo affecti fint quibus contigerit in ea

nasci, atque educari.

Prima igitur proprietas in Symbolo Patrum describitur, ut una sit: Una, enim, inquit, est columba mea, una est speciosa mea. Vocatur autem una tanta hominum multitudo, quæ tam longè, latéque diffusa est ob eas causas, quæ ab Apostolo ad Ephesios scriptæ sunt: Unum enim Dominum, unam fidem, unum baptisma tantum esse prædicat: Unus est etiam ejus rector, ac gubernator, invisibilis quidem Christus, quem æternus

XIV-Ecclefiz proprietates. Prima ut una fit. Cant. 6.8. Eph. 4. 4.

Pater

ta

AD PAROCHOS, PARS I.

Pater dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est Eph. 1.21.

corpus ejus.

Visibilis autem is qui Romanam Cathedram Petri Apostolorum Principis legitimus successor tenet: Ad unitade quo fuit illa omnium patrum ratio, & fententia fia caput viconsentiens, hoc visibile caput ad unitatem Ecclesiæ tibile requiconstituendam, & conservandam necessarium fuisse. ritur.

Quod preclare & vidit, & scripfit S. Hieronymus, S. Hieron. contra Jovinianum iis verbis: Unus eligitur, ut, capite lib. 1. contra constituto, schismatis tollatur occasio, & ad Dama-med. & fum: Faceffat invidia; Romani culminis recedat Epii. 57. ambitio: cum successore piscatoris & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nifi, Christum, fequens, beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extrà hanc domum agnum comederit, profanus est: Si quis in arca Noë non fuerit, peribit, regnante diluvio.

Quod & longe antea ab Irenxo probatur, & Cy- Iren. lib. 3. priano, qui de unitate Ecclesiæ loquens, ait : Loqui- contra haref. tur Dominus ad Petrum : Ego, Petre! dico tibi, quia 6,3. B. Cypr. tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Eccle-prelat. in fiam meam. Super unum ædificat Ecclefia: & quam- principio fevis Apostolis omnibus post Resurrectionem suam, re. partem poteltatem tribuat, & dicat : Sicut misit me Pater: & ego mitto vos: accipite Spiritum fanctum: tamen, ut unitate manifestaret, unitatis ejusde origine, ab uno incipientem auctorirate sua disposuit,&c.

Optatus deinde Milevitanus ait: Ignorantiæ ti- Optatus ini-bi adscribi non potest, scienti in urbe Roma, Petro Faymen. primo Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua federit omnium Apoltolorum caput Petrus: in quo uno Cathedræ unitas ab omnibus servaretur, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut jam schismaticus & prævaricator eslet, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.

Polt verò Basilius sic scriptum reliquit: Pe- Basilius hom trus collocatus est in fundamento: dixit enim 29. qua ejt Tu es Christus Filius Dei vivi, & vicissim audivit, se esse petram : licet enim petra esset, non tamen petra erat, ut Christus; nam Christus

Noteturhoc. verè immobilis petra: Petrus verò propter petram. Dignitates enim suas Deus largitur aliis: sacerdos est. & facit facerdotes; petra est, & petram facit, & quæ

fua funt, largitur fervis fuis.

S. Ambr.

Postremò verò S. Ambrosius ait: Si quis objiciat, Ecclefia, uno capite, & sponso Jesu Christo contentam, præterea nullum requirere, in promptu responfio est. Ut enim Christum Dominum singulorum Sacramentoru non folium auctorem sed intimu etia præbitorem habemus (nam ipfe eft qui baptizat, & qui absolvit, & tamen is homines Sacramentoru externos ministros instruit) sic Ecclesia, quam ipse intimo spiritu regit, hominem suæ potestatis vicariu, & ministră præfecit: nam cum visibilis Ecclesia visibili capite egeat: ita Salvator noster Petrum univerfi fidelium generis caput, & Paftorem constituit, cum illi oves fuas pascendas verbis amplissimis commendavit, ut qui ei fuccessisset, eandem plane totius Ecclesiæ regendæ, & gubernandæ potestatem habere voluerit.

XVI. Unitatem Fut. conservandi ratio. I Cor. 12. II. I2. Epb. 4. 3. 4

Unus præterea, idemq; est spiritus, inquit Apostolus ad Corinthios, qui Fidelibus gratia, perinde atque anima corporeis membris vitam impertitur. Ad quam unitatem servandam, cum Ephesios hortaretur, inquit: Solliciti fervare unitatem spiritus in vinculo pacis: unu corpus, unus spiritus. Quemadmodu enim humanu corpus multis constat membris, eaq; ab una anima aluntur, quæ oculis vifum, auribus auditu. & aliis sensibus diversas vires subministrat: ita corpus Christi mysticu, quod est Ecclesia, ex multis Fidelibus compositum est. Una quoque est spes, ut in I Cor. 1. 10. eodem loco idem Apostolus teltatur, ad quam vocati fumus: fiquidem omnes eandem rem, nempe æternam & beatam vitam, speramus. Una est denique fides, que omnibus tenenda est ac præ se fe-Non fint, inquit Apostolus, in vobis schismata: atque unum baptisma, quod quidem est

Eph. 4. 4.

Christianæ fidei Sacramentum. Altera proprietas Ecclesiæ est, ut sit sancta, quod à principe Apostolorum accepimus eo loco. Vos autem genus electum, gens fancta. Appellatur

Secunda ut fit fancta. I fer. 2.9.

autem

AD PAROCHOS, PARS II.

autem fancta, quòd Deo consecrata, dedicatáque XVIII. fit, sic enim cætera hujuscemodi, quamquam corporea fint, fancta vocari consueverunt, cum divino Primo. cultui addicta, & dedicara funt. Cujus generis funt in lege veteri vafa, ve tes, & altaria: in qua primogeniti quoque, qui Deo altiffimo dedicaban-

tur, fancti funt appellati.

is

n

)-

e

e-

(-

ft

od

OS

ur

m

Nec mirum cuiquam videri debet, Ecclesiam dici Nota. fanctam, tametsi multos peccatores contineat, sancti enim vocantur Fideles, qui populus Dei effecti funt, quive se fide, & baptismate suscepto, Christo consecrarunt: quamquam in multis offendunt, &, quæ polliciti funt, non præftant, quemadmodum etiam, qui artem aliquam profitentur, etsi artis præcepta non fervent, nomen tamen artificum retinent. Qua- 1 Cor. 1. 2, re D. Paulus Corinthios fanctificatos, & fanctos appellat: in quibus nonnullos fuisse perspicuum est, quos, ut carnales, & gravioribus etiam nominibus acriter objurgat.

Sancta etiam dicenda est, quod veluti corpus cum fancto capite Christo Domino, totius sanctitatis fonte, conjungitur, à quo Spiritus fancti charismata, & divinæ bonitatis divitiæ distunduntur. Præclare S. S. Aug. in August. interpretatus verba illa Prophetæ, Custodi animam meam, quoniam fanctus fum: Audeat, inquit, & corpus Christi, audeat, & unus ille homo, clamans à finibus terræ cum capite suo, & sub capite suo dicere, fanctus sum : accepi enim gratiam fanctitatis, gratiam baptismi, & remissionis peccatorum. Ac paulò post : Si Christiani omnes, & Fideles, in Christo baptizati, ipsum induerunt, Gal. 3. 27. ficut Apostolus dicit : Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis: si membra sunt facti corporis ejus, & dicunt se sanctos non esse, capiti ipfi facilint injuriam, cujus membra fancta funt.

Accedit etiam, quòd fola Ecclesia legitimum Tertion facrificii cultum, & falutarem habet Sacramentorum ulum : per quæ tanquam efficacia divinæ gratiæ instrumenta Deus veram sanctitatem efficit: ità ut, quicunque verè fancti funt, extrà hanc Ecclesiam elle non possint. Patet igitur Ec-

Secundo.

Pf. 85. v. 8.

clesiam

CATECHISMI

clesiam esse fanctam, ac sanctam quidem : quoniam corpus est Christi, à quo sanctificatur, cujusque sanguine abluitur. De sanctitate Ecclesia vide Justin. mart. in utraque Apol. Tert. in Apolog. Aug. cont.

Fulg. c. 17. Greg. Moral. 1. 37. c. 7.

Tertia : ut fit Catholica. S. Aug. fer. 131. 0 181. de Timpore.

Tertia proprietas Ecclesiæ ea est, ut Catholica, nempe universalis, vocetur, quæ appellatio verè illi tributa est: quoniam, ut testatur S. Augustinus: A folis ortu ufque ad occafum unius fidei splendor diffunditur. Neque enim, ut in humanis rebus publicis, aut hæreticorum conventibus, unius tantum

regni terminis, aut uno hominum genere Ecclesia definita est: verum omnes homines, sive illi barbari fint, five Scythæ, five fervi, five liberi, five masculi,

Apoc. 5.6. IO.

five fæminæ, charitatis finu complectitur. Quare fcriptű est: Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omne tribu, & lingua, & populo, & natione, & feci-

Pfal. 2. Ifal. 86.

Ett. 2. 20.

fti nos Deo nostro regnum. De Ecclesia dicit David: Postula à me & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, &possessionem tua terminos terræ. Item: Memor ero Rahab, & Babylonis scientiume, & : Homo natus est in ea. Preterea omnes fideles, qui ab Adam

in hunc usque diem fuerunt, quive futuri funt: quandiu mundus extabit, veram fidem profitentes, ad eandem Ecclefiam pertinent, quæ fuper funda-

mento Apostolorum tundata est, ac Prophetarum, qui omnes in illo lapide angulari Christo, qui fecit utraque unum, & pacem iis, qui propè, & iis, qui longe, annunciavit, constituti sunt, & fundati. Univerfalis etiam ob eam caufam dicitur, quod omnes qui salutem æternam consequi cupiunt, eam tenere,

& amplecti debeant, non fecus ae qui arcam, ne diluvio perirent, ingressi sunt. Hac igitur veluti certiffima regula tradenda est, qua vera & falsa Ecclesia

XVIII. Ecclefix vel à falfo digjudicetur.

Sed ex origine etia, qua revelata gratia ab Apostolis ducit, Ecclesiæ veritate agnoscimus: siquidem ejus doctrina veritas est, non recens, neque nunc primum orta: fed ab Apostolis jam olim tradita, & in omne orbē terrarū diffeminata, ex quo fit, ut nemo dubitare possit, impias hareticorum voces longe à veræ Ec-

clefiæ

noscendaregula altera.

clesiæ fide abesse, cum doctrinæ Ecclesiæ, quæ ab Apostolis ad hanc diem prædicata est, adversentur. Quare, ut omnes intelligerent, quænam effet Ecclefia Catholica, Patres, in Symbolo illud divinitùs addiderunt, APOSTOLICAM. De veræ Ecclesiæ not is vide August. contra Epist. fundamenti, c. Tertul. lib. toto de præscript.

Etenim Spiritus sanctus, qui Ecclesiæ præsidet, eam non per aliud genus ministrorum, quam per A- Cur dicatur postolicum, gubernat. Qui Spiritus primum quidem Apostolis tributus est, deinde verò summa Dei benignitate semper in Ecclesia mansit. Sed quemadmo- Crescen. Lib. dum hæc una Ecclesia errare non potest in sidei, ac 1. c. 33. morum disciplina tradenda, cum à Spiritu santo gubernetur: ita cæteras omnes, quæ fibi Ecclefiæ nomen arrogant, ut quæ diaboli spiritu ducantur, in doctrinæ, & morum perniciofitimis erroribus versari necesse est.

c

1,

r

a-

m

t:

es,

la-

m,

cit

lui

ni-

nes

ere,

di-

rtif-

efia

fto-

ejus

um

mne

bita-

Ec-

lefiæ

Sed quoniam magnam vim habent figuræ veteris testamenti ad excitandos Fidelium animos, revocan- Ecclenz duz damque rerum plucherrimarum memoriam, cujus rei potissimum causa Apostoli his usi sunt:illam quoque doctrinæ partem, quæ magnas utilitates habet, Parochi non prætermittent.

In his autem illustrem fignificationem habet area Prior. Noë: quæ ob eam rem tantum divino justu constru- Gen. 6. Cta est, ut nullus dubitandi locus relinquatur, quin Ecclesiam ipsam fignificet: quam Deus sic constituit, ut, quicunque per baptismu illam ingrederentur, ab omnis mortis æternæ periculo tuti elle possent: qui verò extra illam esset, quemadmodum ils evenit, qui in arca recepti non funt, sceleribus obruerentur.

Alia figura elt, magna illa civitas Hierusalem, cu- Alterajus nomine Scripturæ fæpiùs fanctam Ecclefiam fignificant: Nimirum in illa folum offerre Deo facrificia liceat : quia in fola etiam Dei Ecclesia, neque extra eam ulquam, verus cultus, verumque facrificium reperitur, quod Deo placere ullo modo possit.

Jam illud etiam extremo loco de Ecclesia do-esse fide cendum erit, quanam ratione nos credere Eccle- & quomofiam, ad articulos fidei pertineat: nam etfi quivis do. ratione

XIX. Ecclelia Apostolica.

XXI. Eccletiam

ratione & fenfibus percipit, Ecclefiam, id est, hominum conventum in terris esse, qui Christo Domino addicti, & confecrati funt. Neque ad eam rem animo concipiendam fide opus esse videatur : cum nec Judæi, nec Turcæ quidem de eo dubitent : tamen illa mysteria, quæ in sancta Dei Ecclesia contineri partim declaratum est, partim in Sacramento Ordinis explicabitur, mens fide tantummodò illufirata, non ullis rationibus convicta, intelligere potest. Cum igitur hic articulus non minus, quam cæteri, intelligentiæ nostræ facultatem, & vires superet: jure optimo confitemur, nos Ecclefiæ ortum, munera, & dignitatem non humana ratione cognoscere, sed fidei oculis intueri.

XXII. Feelefix quis auctor Pf. 89. 5.

Neque enim aut homines hujus Ecclefiæ auctores fuerunt, sed Deus ipse immortalis, qui eam super firmidimam petram ædificavit, tefte Propheta: Ipse fundavit eam Altislimus: quam ob causam hæreditas Dei, & Dei populus appellatur. Nec poteltas, quam accepit, humana elt, sed divino munere tributa. Quare quemadmodum naturæ viribus comparari non potest, ita etiam fide solum intelligimus, in Eccletia claves regni cœlorum elfe, eique potestatem peccata remittendi, excommunicandi, verumque Chritti corpus confecrandi traditam : deinde cives, qui in ea morantur non habere hic civi-

Heb. 12. 14 tatem permanentem, sed futuram inquirere.

XXIII. Ecclefiam oredereopor. tet & non in Ecclefiam. . Luguit. fer. 1 31. de Temps

Unam igitur Ecclefiam fanctam, & Catholicam esse necessario credendum est: Tres enim Trinitatis personas, Patrem, & Filiu, & Spiritu sanctu ita credimus, ut in eas fidem no tram collocemus. Nunc autem mutata dicendi forma fanctam, & non in fancham Ecclefiam, credere profitemur : ut, hac etiam diversa loquendi ratione, Deus omnium esfector à creatis rebus diftinguatur, præclaráque omnia, quæ in Ecclesiam collata funt, beneficia, divinæ bonitati accepta referamus.

XXIV. pars dil genter explican-

SANCTORUM COMMUNIONE M. Cum Hac articuli fanctus Johannes Evangelista de divinis mysteriis ad Fideles scriberet, cur eos in illis erudiret, hanc rationem attulit: Ut & vos, inquit, focietatem

ADPAROCHOS, PARS II.

tatem habeatis nobilcum, & societas nostra sit cum Patre, & cum Filio ejus Jesu Christo. Hac societas 1 Joan 1 13. in communione Sanctorum fita est: de qua in hoc articulo fermo habetur, utinam vero in eo explicando Ecclefiarum præfides, Pauli, & aliorum Apostolorum diligentiam imitarentur. Est enim non folum quædam superioris articuli interpretatio, do-Ctrinaque uberrimorum fructuum. sed etiam, quis Aug. in usus mysteriorum esse debeat, quæ Symbolo conti- Joan. nentur, declarat : omnia enim ejus rei causì pervestiganda sunt, ac percipienda, ut in hanc tam amplam, & beatam focietatem Sanctorum admittamur, admissique constantissime perseveremus, cum gau- Coloff. 1.12. dio gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem fortis Sanctorum in lumine.

In primis igitur Fideles docendi funt, hunc articulum esse illius, qui de una fancta Ecclesia fanctorum Catholica antea positus est, veluti explicationem sita sit comquandam : unitas enim spiritus, à quo illa regiter, munio efficit, ut quicquid in eam collatum elt, commune Aug. 1 b. 19. fit : omnium enim Sacramentorum fructus ad u- fium, c. 11. niversos Fideles pertinet: quibus Sacramentis, veluti facris vinculis, Chrifto connectuntur, & copulantur: & maxime omnium baptismo, quo, tanquam janua, in Ecclesiam ingredimur. Hac autem Sanctorum communione, Sacramentorum communionem intelligi debere, Patres in Symbolo fignificant illis verbis: Confiteor unum baptisma. Baptismum verò in primis Eucharistia, & deinceps cætera Sacramenta consequentur: nam etsi hoc nomen omni- Damase. lib. bus Sacramentis convenit, cum Deo nos conjun- 4. de fi.le Organt, illiúsque participes, cujus gratiam recipimus, cap. 12. efficiant: magis tamen proprium est Eucharistia, 1 Cor. 13. que hanc efficit communionem.

Sed alia etiam communio in Ecclesia cogitan- fermat. v. 69. da est. Quæcunque enim pie, sanctéque ab uno fuscipiuntur, ea ad omnes pertinent, &, ut illis profunt charitate, quæ non quærit quæ fua funt, efficitur. Id verò cum S. Ambrolii testimonio comprobatur, qui locum illum Pfalmi explanans: Particeps ego fum omnium timentium te, ita in-

XXV. In quibus

S. Amb. in Pjal. 118.

Matt. 6.

quit: Sicut membrum particeps esse dicimus totius corporis, ac conjunctum omnib? timentib? Deum. Quare Christus eam nobis orandi formam præscripsit, ut diceremus: Panem nostrum, non meum: ac reliqua ejus generis, non nobis tantum, sed omnium saluti, & commodis prospicientes.

XXVI. Similitudo fingularis. I Cor.12.15.

At verò hæc bonorum communicatio, membrorum humani corporis aptissima similitudine in facris literis sæpè demonstratur, nam in corpore multa funt membra; sed etsi multa funt, unum tamen corpus constituunt, in quo singula proprio, non autem omnia eodem munere funguntur. Nec verò omnia eandem dignitatem habent, ut æquè utiles, & decoras functiones exequantur : nullique fuum, sed totius corporis commodu, atque utilitas proposita est. Omnii deinde tam apta inter se & connexa sunt, ut, fi unum aliquo dolore afficitur, cætera item naturæ cognatione, & consensu doleant, si contra benè affectum est, communis sit omnibus ille jucunditatis Atque hæc eadem in Ecclesia licet contemplari: in qua, etfi diverfa funt membra, nempe variæ rationes, Judæorum, Gentium, liberi & fervi, pauperes & divites; cum tamen baptismo initiantur, unum corpus cum Christo fiunt, cujus ille caput est.

Unicuique præterea in hac Ecclesia suum munus assignatum est: ut enim alii in ea Apostoli, alii doctores, omnes verò publicæ utilitatis causa sunt constituti: ita aliorum est præesse, ac doce-

re: aliorum item parere, subjectos esse.

At verò tot, tantisque muneribus, ac bonis divinitùs collatis illi fruuntur, qui in charitate vitam Christianam degunt, justique & chari Deo sunt.

Membra verò mortua, nimirum homines sceleribus obstricti, & à Dei gratia alienati, hoc quidem bono non privantur, ut hujus corporis menbra esse desinant: sed cum sint mortua, frutum spiritualem, qui ad justos, & pios homines pervenit, non percipiunt, tametsi, cum in Ecclesia sint, ad amissam gratiam, vitámque recuperandam ab iis adjuvantur, qui spiritu viyunt, & eos fructus capiunt, quorum expertes

Nota.

Nota.

XXVII. Qui in peccato mortal; funt, quo communionis fanctorum fructu priventur.

effe

a

n

n

tı

re

m

in

ADPAROCHOS, PARS I.

esse dubitari non potest, qui omnino ab Ecclesia Aug. in

funt præcisi.

Nec verò tantum communia funt ea dona quæ homines charos Deo, ac juftos reddunt : fed gratiæ eti- Gratiæ graam gratis datæ, in quibus numerantur scientia, pro- tis datæ sunt phetia, donum linguarum, ac miraculorum, & cæ-dona comtera hujus generis; quæ dona malis etiam, hominibus; non privatæ, sed publicæ utilitatis causa, ad ædificandam Ecclefiam conceduntur: nam fanitatis gratia, non illius, qui ea præditus est, sed ægroti curandi causa tributa est. Ac nihil tandem à verè Chrifi iano homine postidetur quod fibi cum ceteris omnibus commune elle non existimare debeat, quare ad sublevandam indigentium miseriam prompti, ac parati esse debent, nam qui hujusmodi bonis orna- 1 Jean 3 17. tus est, si viderit fratrem suum egere, nec illi subvenerit, is Dei charitatem non habere plane convincitur. Quæ cum ita fe habeant : fatis constat, cos. Pfal. 83. qui in hac fancta communione funt, quadam felicitate perfrui, & vere illud dicere posse: Quam dile- Pfal. 33. & tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini: & Beati qui habitant in domo tua. Domine!

ARTICULUS X.

EMISSIONEM PECCATORUM. Nemo est, qui cum videat hunc articulum de remissione Fides hujus articuli nepeccatorum, in cateris fidei articulis numeratum cessaria ad esse, dubitare possit, eo non soium divinum aliquod salutem. mysterium, sed etiam ad salutem comparanda maxime necessarium contineri, nam ante declaratum eft. fine certa eorum fide, quæ in Symbolo credenda proponuntur, nemini ad Christianam pietatem aditum patere. Verum fi id, quod per se omnibus notum esse debet, aliquo etiam testimonio confirmandum videatur, fatis illud erit quod Salvator noster paulò ante ascensum in cœlum de ea re testatus est, cum discipulis sensum aperuit, ut intelligerent Scripturas : Oportebat, inquit, Christum pati, Luc 24. 45. & refurgere à mortus tertia die, & prædicari in nomine ejus pænitentiam, & remissionem peccatorum in omnes Gentes, incipientibus ab Hierofolyma.

Pfal. 70.

ferm. 2. XXVIII.

Quæ

CATECHISMI

90 II. Munus Parochi in hoc articulo explicando. E.fa. 33.24. August. Homil. 49 C.

Ouæ verba fi Parochi animadverterint, facile intelligent: cum cxtera,quæ ad religionem pertinent, Fidelibus tradenda fint, tum verò præcipue hujus articuli diligenter explicandi magnam eis à Domino necessitatem impositam esse. Munus igitur Parochi erit, quod ad hunc locum attinet, docere, non folum peccatorum remissionem in Catholica Ecclesia reperiri, de qua Esaias prædixerat : Populus qui habitat in ea: auferetur ab eo iniquitas; fed etiam potettatem peccata remittendi in ea esse.

Notent Confeffarii.

Qua fi rite, & fecundum leges à Christo Domino præscriptas sacerdotes utantur, verè peccata remitti, & donari credendum est.

III. Culpæ & paneremiffio fit in Baptismo. Trid J J. 5. c111.5. c. 23.

Hæc autem venia, cum primum fidem profitentes facro Baptismo abluimur, adeò cumulate nobis datur, ut nihil aut culpæ delendum, five ea origine centracta, five quid propria voluntate omiffum, vel commissum fit, aut pænæ persolvendum relinqua-Aug. 1. 2. de tur. Verum per Baptismi gratiam nemo tamen peccai merit, ab omni naturæ infirmitate liberatur: quin potius, cum unicuique adversus concupiscentiæ motus, quæ nos ad peccata incitare non definit, pugnandum fit, vix ullum reperias, qui vel tam acriter refiftat, vel tam vigilanter falutem fuam tueatur, ut omnes plagas vitare posiit. Cum igitur necesse fuerit in Ecclesia potestatem

IV. Claves regni cœlorum. Ecclefiz traditæ. 1 ina. 1. 16.19

esse peccata remittendi, alia etiam ratione, quam Baptismi Sacramento, claves regni cœlorum illi concreditæ funt, quibus possint unicuique pænitenti, etiamfi ulque ad extremum vitæ diem peccasset, deli-Cta condonari. Claridima hujus rei teltimonia in facris literis habemus : nam apud fanctum Matthæum Dominus ita ad petrum loquitur: Tibi dabo Mair. 18, 18, claves regni coelorum: & quodeunque ligaveris fuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque folveris super terram, erit falutum & in coelis Item: Quacunque alligaveritis fuper terram, erunt ligata & in colo; & quecunque folveritis super terram, errunt soluta & in cxlo. Deinde fanctus Joannes teltatur Dominum, cum infufflaflet Apoltolis, dixifle : Ac-

Fran. 20 22.

cipite

AD PAROCHOS, PARSII.

cipite Spiritum fanctum: quorum remiferitis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta funt.

Neque verò existimanda est hanc potestate certis Nullum pecquibufdam peccatorum generibus definitam esse : catum quin nullum enim tam nefarium facinus, vel admitti, vel posit in cogitari potest, cujus remittendi potestate santa Ec- Ecclesia recletia non habeat, quemadmodum etiam nemo adeo Amb. lib. I. improbus & fecelettus fuerit quem fi erratorum fuo- de panin.c.t. rum verè pœniteat, certa ei veniæ spes proposita esse 2. Aug. non debeat. Sed neque hæc eadem potestas ita cir- 93. Mut. 18. cum cribitur, ut præfinito folum aliquo tempore ea 11. uti liceat, nam quacunque hora peccator ad fanitatem redire voluerit, rejiciendum non esse docuit Salvator noster, cum Principi Aposto'oru interroganti quoties peccatoribus gno cendam effet, an fepties, respondit : Non septies sed usque septuagies septies.

Verum fi ministros diving hujus potestatis spe-Remus, ea minus late patere videbitur. Dominus e- Hzc potenim non omnibus, sed Episcopis tantum, & facer- stasest pedotibus tam fancti muneris potettatem dedit. Idem nes Episcoetiam censendum ent quod ad rationem ejus potestatis exercendæ pertinet : nam per Sacramenta Trid. fest. 14. foldin, si eorem forma servetur, peccata remitti pos- c.6. Hieron. funt : aliter verò nullum jus à peccatis folvendi Ec- Epijt. 1. poft clesiæ datum eit, ex quo sequitur, tam sacerdotes, med. Amb. tum facramenta ad peccata condonanda veluti in- Abel. c. 4. strumenta valere: quibus Christus Dominus autor iple, & largitor falutis remiffionem peccatorum, & iustitiam in nobis efficit.

Ut autem Fideles cœleste hoc munus, quod fingulari in nos Dei misericordia Ecclesiæ do- Remissio natum est, magnis suspiciant, atque ad ejus peccatorum usum, & tractationem, ardentiori pietatis stu-quanta sit dio accedant, conabitur Parochus hujus gratiæ Trid. f.ff. 6. dignitatem, & amplitudinem demonstrare, ea au- cap. 7. 0 tem ex hoc potissimum perspicitur, si cujus vir- Jeff. tutis fit peccata remittere, & homines ex injustis justos reddere, diligenter expositum fuerit. Constat enim infinita & immensa Dei vi hoc effici, quam eandem in exitandis mortuis, & in

mundi

92

14. 1. 2. 6 6. Trati. 7. 2. in Joan. Aug. lib. 1. de peccat. mer.t.c. 23. lib. 50. Hom. 23. Amb. de Abel. c. 4. Efa. 43.

mundi creatione necessariam esse credimus. Quod si etiam, ut Augustini sententia confirmatur, majus opus existimandum est, aliquem ex impio pium facere, quam cœlum, & terram ex nihilo creare, cum ipfa creatio non nisi ex infinita virtute possit existere: consequens est, ut multò magis peccatorum remissio infinitæ potestati tribuenda sit. Quare verissimas esse priscorum Patrum voces agnoscimus, quibus confitentur ab uno Deo peccata hominibus condonari, neque ad alium auctorem, quam ad fummam ejus bonitatem, & potentiam, tam mirificum opus referendum esse. Ego sum, inquit ipse Dominus per Prophetam, ego fum ipfe, qui deleo iniquitates tuas. Nam scelerum remittendorum eadem ratio videtur esse quam in pecunia debita servare oportet. Quemadmodum igitur à nemine, nisi à creditore, pecunia quæ debetur, remitti potest: ita, cum uni Deo peccatis obstricti simus (siquidem quotidie oramus: Dimitte nobis debita nostra) perspicuum elt, à nemine, præter illum, debita nobis condonari poile.

VIII.
Pot. statem dimittendi peccata primus habuit Christus.
M t. 9. 6.
Marc. 2. 9.

Ma: 1.6. 12.

Hoc verò admirabile & divinum munus, antequam Deus homo fieret, nulli creatæ naturæ impertitum est. Primus omnium Christus Salvator noster, ut homo, cum idem verus Deus esset, hoc munus à cœlesti Patre traditum accepit. Ut sciatis, inquit, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Cum igitur homo sactus esset, ut hominibus hanc peccatorum veinam largiretur, priusquàm in cœlum ascenderet, ut ibi ad dexteram Dei in perpetuum sederet, eam potestatem Episcopis, & Presbyteris in Ecclesia concessit: quamquam, ut antea docuimus, Christus sua auctoritate: cæteri, ut ejus ministri, peccata dimittunt.

IX. Potestas remittendi peccata.

Quamobrem si, que infinita virtute esse a sunt, maxime admirari, & suscipere debemus: satis intelligimus pretiosissimum hoc munus esse, quod Christi Domini benignitate Ecclesiæ donatum est, sed ipsa etiam ratio, qua Deus, clementissimus

Pater,

AD PAROCHOS, PARS I.

Pater, mundi, peccata delere constituit, animos Fi- maximum delium ad hujus beneficii magnitudinem contem-donorum plandam vehementer excitabit: Tanguine enim unigeniti Filii sui scelera nostra expiari voluit, ut pœnam, quam nos pro peccatis commeruimus, ultrò ille perfolveret, justusque pro injustis damnaretur, 1 Pet. 3. 18innocens pro reis morte acerbiflima afficeretur. Quare cum animo cogitabimus, nos non corruptibilibus auro, & argento redemptos esse, sed pretioso I Pet. 1. 18. fanguine quafi agni immaculati Chrifti, & inconta- 19. minati : facile statuemus, nihil nobis falubrius contingere potnisse hac remittendi peccata potestate, quæ inexplicabilem Dei providentiam, fummamque erga nos charitatem oftendit.

Ex hac autem cogitatione maximus fructus ad omnes perveniat necesse est, nam qui Deum mor- Peccatum tali aliquo peccato offendit, quidquid meritorum mortale quantum ex Christi morte, & cruce consecutus est, statim malum. amittit, & omnino paradifi aditu, quem prius interclusum Salvator noster passione sua omnibus patefecit, prohibetur. Quod quidem cum in mentem venit, facere non possumus quin humanæ miseriæ consideratio vehementer sollicitos nos habeat. Verum fi animum ad hanc admirabilem potestatem referamus, que Ecclesia divinitus tributa est, & hujus articuli fide confirmati, oblatam unicuique facultatem credamus, ut possit divina ope adjutus in pristinum dignitatis statum

qui fanari cupiunt, falutem afferant. Erunt igitur Fideles hortandi, porquam

restitui: tunc verò cogimur summo gandio, & lætitia exultare, & immortales Deo gratias agere. Ac profectò, fi grata, & jucunda medicamenta videri folent, quæ medicorum arte, & industria, cum gravi aliquo morbo laboramus, parantur : quantò jucundiora esse debent ea remedia, quæ Dei sapientia ad animorum curationem, atque adeò ad vitam reparandam instituit; cum præsertim non quidem dubiam falutis spem, ut medicine illæ, quæ corporibus adhibentur, fed certistimam iis

XU

Beneficio remissionis peccatorum diligenter utendum.

CATECHISMI

tam ampli, & præclari muneris dignitatem cognonoverint, ut illud etiam studeant ad suum commodum religiosè convertere. Vix enim fieri potest ut qui re utili, & necessaria non utatur, eam contemnere non existimetur, præsertim verò cum Dominus hanc potestatem remittendi peccata ea re tradiderit Ecclefiæ, ut omnes hoc falutari remedio uterentur, nam quemadmodum nemo fine Baptifmo expiari potest: ita, quicunque Baptismi gratiam, mortiferis sceleribus amissam recuperare voluerit, ad aliud expiationis genus, nimirum pœnitentiæ Sacramentum confugiat necesse est.

XII. Facilitate veniæ obtinenda non abutendum. Aug. in Joan. Trat. 33. O lib. 50. Hom.41. Amb. lib. 2. de pænit. c. 1. 2. Ø II.

Verum hoc loco admonendi funt Fideles, ne, tam ampla veniæ facultate propofita, quam etiam nullilius temporis termino definiri declaravimus, vel ad peccandum faciliores, vel ad refipi'cendum tardiores reddantur: in alterio enim cum injuriofi, & contumeliosi in hanc divinam potestatem manifestè deprehendantur, indigni sunt, quibus Deus misericordiam fuam impertiatur : in altero verò magnoperè verendum est, ne morte præoccupati, frustra peccatorum remissionem confessi fuerint, quam tarditate, & procrastinatione meritò amiserunt.

ARTICULUS XI.

q tı

el

CC

lu

ex

ab

ter

fan

VOC

art

T. Fides hujus faria.

ARNIS RESURRECTIONEM. Magnam hujus articuli vim esse ad fidei nostræ veritatem quam neces- ftabiliendam id maxime ostendit, quod divinis litteris non folum credendus Fidelibus proponitur, sed 1 Cor. 15 14. multis etiam rationibus confirmatur : Quod quidem cam in aliis Symboli articulis vix fieri videamus, intelligi potest, hoc veluti firmissimo fundamento falutis nostræ spem nixam esse, nam, ut Apostolus ratiocinatur: Si mortuorum resurrectio non est, neque Christus refurrexit: quòd si Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est fides vestra. In eo igitur explicando Parochus non minus operæ & studii ponet, quam in eo evertendo multorum impietas laboravit, magnas enim & præclaras utilitates ex ea cognitione ad Fidelium

Fidelium fructum redundare paulò post demonstrabitur.

Sed hoc imprimis attendere oportebit, refurrectionem hominum in hoc articulo, carnis refurrectionem appellari, quod quidem fine caufa factumnon Cur homiest, nam docere voluerunt Apostoli id quod ne- num resurcellariò ponendum est, animam esse immortalem, resurrectio quare ne quis forte eam funul cum corpore interiisse, appelletur. utramque verò in vitam revocari existimaret, cum animam plurimis facrarum literarum locis immortalem esse plene constet, ob eam rem carnis tantum fuscitandæ metio in articulo facta elt,&quamquam fæpe etiam in facris Scripturis caro integrum hominem, ut est apud Esaiam, Omnis caro fœnum; & apud fanctum Joannem: Et Verbum caro fa- Eja. 40, 8. ctum est, significet : hoc tamen loco carnis vox corpus declarat : ut duarum partium, animæ & corporis, quibus homo constat, alteram tantum, nempe corpus corrumpi, & in pulverem terræ, ex qua compactum est, redire : animam verò incorruptam manere intelligamus.

At verò cum nemo, nisi mortuus fuerit, ad vitam revocetur, anima proprie non dicitur refurgere. Car- Anima no 1 nis quoque mentio facta, illius hæresis confutandæ dicenda est causa, quæ vivo Apottolo, Hymenæi, & Philetifuit, 2 Tim, 2 140 qui asserbant, cum de resurrectione in Scripturis facris ageretur, non de corporea, fed de spirituali, qua à morte peccati ad vitam innocentem refurgitur, accipiendum esse. Itaque his verbis planum sit, eum errorem tolli & veram corporis refurrectionem confirmari.

Verum Parochi partes erunt hanc veritatem illustrare exemplis ex veteri, novoque teltamento, & Carnis reex omni Ecclefiastica historia depromptis, alii enim probanda. ab Helia, & Heliseo in veteri testamento: alii præ- 3 R.g. 17.19. ter eos, quos Christus Dominus à morte excitavit, à 4 fieg. 4. 34. fandis Apostolis, aliifque permultis ad vitam revocati funt : quæ refurrectio multorum hujus articuli doctrinam confirmat, ut enim plures

à morte excitatos credimus: ita universos ad vitam revocatum iri credendum est, quin etiam præcipuus fructus, quem nos ex hujufinodi miraculis capere debernus, ille est, ut summam fidem huic articulo tribuamus. Sunt multa testimonia, quæ Parochis, qui in facris literis mediocriter verlati funt, facile occurrent. Illustriora verò loca funt in veteri qui-

dem testamento, quæ leguntur apud Job, cum ait, fe in carne fua confpecturum Deum fuum : & apud Danielem de iis, qui in pulvere terre dormiunt, alios in vitam æternam, alios in opprobrium fempiter-

Dan. 12. 2.

num evigilaturos: in novo autem Teltamento, quæ Matt. 22.31. fanctus Matthæus refert de disputatione, quam Dominus cum Sadducæis habuit: præter ea, quæ Evangelistæ narrant de extremo judicio. Atque huc etiam referenda funt, que Apostolus ad Corinthios, & ad Thessalonicenses scribens, accurata oratione differuit.

v. Similitudines quibus refurrectio illustratur.

Sed quamvis hoc fide certifimă fit, multă tamen proderit, vel exemplis, vel rationibus oftendere, id, quod fides credenda proponit, à natura, aut ab humanæ mentis intelligentia non abhorrere. Itaque Apostolus quærenti quomodo resurgerent mortui, sic 1 (or. 13.36. respondit: Insipiens tu ! quod seminas, non vivificatur, nifi prius moriatur & quod seminas non corpus, quod futurum est, seminas; sed nudu granu, ut puta tritici) aut alicujus ceteroru: Deus autem dat illi corpus ficut vult, & paulò post inquit : Seminatur in corruptione, furget in incorruptione. Ad eam fimilitudinem multas prætereà adjungi pose, fanctus Gregorius oftendit: Lux enim, inquit, quotidie quafi moriendo oculis subtrahitur, & rursus quasi refurgendo revocatur; & arbafta viriditatem amittunt : & rursus quafi refurgendo reparantur : & femina putreicendo moriuntur. & rurium germinando refurgent.

S. Gregorius 11b. 14. mcral. c. 21, 29, 30.

> Rationes ille præterea, que ab Ecclefiasticis Scriptoribus afferuntur, satis ad ean rem probandam accommodatæ videri pofiunt:

VI. Rationibus probatu: refurr ctio. 'a rima.

Ac primitin quidem, cum anima immortales fint, & tanquam pars hominis ad humana corpo7

D

ti

e

b

pora naturalem propensionem habeant, eas à corporibus fejunctas perpetuo manere, præter naturam

existimandum est.

Quoniam verò quod naturæ adversatur, ac vio- Secunda. lentum est, diuturnum esse non potest, consentaneum fore videtur ut denuo cum corporibus jungantur : ex quo etiam fequitur, ut corporum refurrectio futura fit: quo quidem argumentandi genere Sal- Matt' 22.32 vator noster usus videtur, cum adversus Sadducæos disputans, ex animarum immortalitate corporum

refurrectionem conclusit.

Deinde cum malis supplicia, bonis præmia à ju- Tertia, stidimo Deo fint proposita : ex illis verò quamplu- de fide Orrimi, antequam debitas pænas perfolvant, ex his ma- thod. c. 28. gna ex parte nullis affecti virtutis præmiis è vita de- Ambr. Lib.de gna ex parte nullis anecti virtues pratimis e vita do fide refurr. cedant: necesse est iterum animas cum corporibus s. Chrysofteconjungi, ut pro sceleribus, aut recte factis corpora, mus. quibus veluti peccati fociis homines utuntur, una Homil 49.5 cum anima pœnâ, aut præmio afficiantnr. Qui lo- 50 cus diligentissime tractatus est à fancto Chrisosto- 1 Cor. 15.19 mo in homilia ad populum Antiochenum. Quare Apostolus, cum de refurrectione dissereret : Si in hac vita, inquit, tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores fumus omnibus hominibus. Que quidem verba nemo ad animæ miseriam referri existimavit: quæ cum immortalis sit quamvis corpora non resurgerent, in futura tamen vita beatitudine frui posset: verum de toto homine intelligenda funt. Nisi enim corpori debita pro laboribus præmia reddantur, necesse est ut, qui quemadmodum Apostoli, tot ærumnas, & calamitates in vita perpessi sunt, omnium fint miserrimi. Idem verò multo apertius docet ad Thestalonicenses his verbis: Gloriamur in Ecclesiis 2 Thest. 1 4. Dei pro patientia veltra, & fide in omnibus persecutionibus vestris, & tribulationibus, quas sustinetis in exemplum justi judicii Dei, ut digni habeamini in regno Dei, pro quo & patimini: fi tamen justum est apud Deum retribuere tribulationem iis qui vos tribulant, & vobis, qui tribulamini, requiem vobifcum in revelatione Domini Jeju de cado cum Angelis virtutis ejus in flamma ignis dantis vindictam iis

CATECHISMI

qui non noverunt Deum, & qui non obediunt E-

vangelio Domini nostri Jesu Christi.

Quarta.

Adde etiam non posse homines, quamdiu anima à corpore sejuncta est, plenam selicitatem, & bonis omnibus cumulatam adipisci. Ut enim quælibet pars, à toto separata, imperfecta est: ita etiam anima, quæ corpori non est adjuncta: ex quo sequitur, ut illi ad fummam felicitatem nihil desit: corporum refurrectionem necessariam esse. igitur, atque aliis hujufmodi rationibus Parochus Fideles in hoc articulo erudire poterit.

V. Varia refurgentium conditio. foan. 5. 29.

Explicare præterea diligenter oportebit ex Apostoli doctrina, quinam ad vitam suscitandi sint: nam ad Corinthios scribens: Sicut in Adam, inquit, o-I Cor. 15 22. mnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur. Omni itaque malorum, bonorumque difcrimine remoto, omnes à mortuis, quamquam non omnium par conditio futura est, resurgent: qui bona fecerunt in refurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in refurrectionem judicii.

VI. Omnes refurgemus.

Cùm autem omnes dicimus, tam eos intelligimus, qui adventante judicio mortui jam erunt, quam eos qui morientur. Huic enim sententiæ, quæ alserit omnes morituros esse, nemine excepto, Ecclesiam acquiescere, ipsamque sententiam magis veritati convenire, scriptum reliquit sanctus Hieronymus idem dug. de Ci- fentit & fanctus Augustinus. Neque verò huic fententiæ repugnant Apostoli verba, ad Thessalo-De lib. 20. nicenses scripta: Mortui qui in Christo sunt, resurgent primi: deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aëra: nam fanctus Ambrosius, cum ea explanaret, ita inquit : In ip'o raptu mors præveniet, & quasi per soporem ut egressa anima in momento reddatur: cum enim tollentur, morientur, ut pervenientes ad Dominum, præfentia Domini recipiant animos, quia cum Domino mortui esse Lib. 20.c.20 non possunt. Eademque sententia comprobatur fancti Augustini auctoritate in libris de civitate

S. Hier. Epift cap. 20 I Treff. 4. 16. in I. Epift. al 7 beff.c. 4.

Dei. Cum verò multum referat nobis certò persuaderi AD PAROCHOS, PARS I.

deri hoc ipfum, atque adeò idem corpus, quod uni- Proprium uscujusque proprium fuit, quamvis corruptum sit, corpus, cu-& in pulverem redierit, tamen ad vitam fufcitan-furget. dum effe, illud etiam Parochus accurate explican- 1 cor, 1353. dum suscipiet. Hec Apostoli est sententia, cum in- Job 29. 26. quit: Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem: ea voce, Hoc, proprium corpus aper è demonstrans. Job etiam de eo clarissimè vaticinatus est: Et in carne mea, inquit, videbo Deum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Hoc idem colligitur ex ipfius refurre-Ctionis definitione: est enim refurrectio, auctore Damascenim Damasceno, ad eum statum, unde cecideris, revo- 1.4. de file catio. Denique si consideremus, cujus rei causa re- Orihedo. 28. furrectionem futuram paulò ante demonstratum est, nil erit, quod cujufquam animarum hac in re dubium facere possit. Idcirco autem corpora excitanda esse documus, ut referat unusquisque propria cor- 2 Cor. 5.10. poris, prout gestit, five bonum, five malum. Hominem igitur ex ipso corpore cujus opera vel Deo, vel Dæmoni, fervivit, refurgere oportet, ut cum eodem corpore triumphi coronas, & præmia confequatur, aut pœnas, & supplicia miserrime perferat.

Neque verò corpus tantum refurget, sed quidquid ad illius naturæ veritatem, atque ad hominis de- Quo in statu cus & ornamentum pertinet, restituendum est. Præ- furgent. clarum ea de re fancti Augustini teltimonium legi- S. Aug 1, 22 mus: Nihil tunc vitii, inquit, in corporibus existet: de Civir. Dei fi aliqui plus pinguedine obeli, & craffi extiterint, 6.29.20 21. non totam corporis molem affirment; fed quod il- 86,87, 88, lam habitudinem superabit, reputabitur superflu- 89. um: & è diverso, quacumque vel morbus, vel se-Hieron Epit. nium confecit in corpore, reparabitur per Christum 59.6 61 virtute divina, ut, fi aliqui propter macrorem fuerint graciles, quia Christus non solum nobis corpus reparavit, sed quidquid per miseriam hujus vitæ fuerit nobis ademptum. Item alio loco: Non refumet homo capillos, quos habuerit, fed quos decuerit, juxta illud: Omnes capilli capitis veftri nu- S. Ang. En a merati funt, qui fecundum divinam sapientiam funt (4. 8).

reparandi.

?!!

ri

VIII.

100

CATECHISMI

IX. Nemo mancus post refurrect. In primis verò, quoniam membra ad veritatem humanæ naturæ pertinent, fimul restituentur omnia: Qui enim vel ab ipso ortu oculis capti sunt, vel ob aliquem morbum lumina amiserunt, claudi, atq; omnino manci, & quibusvis membris debiles, integro ac perfecto corpore resurgent; aliter enim animæ desiderio, quæ ad corporis conjunctionem propensa est, minime satisfactum esset: cujo tamen cupiditatem in resurrectione explendam esse, sine dubitatione credimus. Præterea, satis constat Resurrectionem aquè, ac creationem, inter præcipua Dei opera numerari. Quemadmodum igitur omnia à Deo initio creationis persecta suerunt, ita etiam in resurrectione suturum omnino assirmare oportet.

X. Cicatrices
Martyribus
ad gloriam,
nefariis ad
miferiam
post resurrectionem
supererunt.
Iib.22. se Civn. Dei.: .20

Neque id de martyribus solum fatendum est, de quibus S. Augustinus ita testatur. Non erunt absque illis membris: non enim potlet illa mutilatio non esse corporis vitium: alioquin, qui capite truncati funt, deberent fine capite refurgere: verumtamen extabunt in eorundem membrorum articulis gladii cicatrices refulgentes super omne aurum, & lapidem pretiofum, veluti & cicatrices vulnerum Christi: quod de improbis quoque verissime dicitur; etsi illorum culpâ membra amputata fuerint : nam quò plura membra habebunt, tantò acerbiori dolorum cruciatu conficientur: quare illa membrorum restitutio, non ad eorum fœlicitatem, fed calamitatem, ac miseriam est redundatura: cum merita non ipsis membris, sed personæ, cujus corpori conjuncta funt, adscribantur: nam iis, qui pœnitentiam egerint, ad præmium: illis verò, qui eandem contempferint, ad fupplicium restituentur. Hæc verò fi à Parochis attenté confiderentur, nunquam eis rerum & fententiarum copia decritad excitandos, inflammandosque pietatis studio Fidelium animos, ut vitæ hujus moleftias, & ærumnas cogitantes, beatam illam refurrectionis gloriam, que juitis & piis proposita elt, avide expectent.

XI. Immortalia refurgent corpora. Sequitur nunc ut Fideles intelligant, si ea spectemus, quæ corporis substantiam constituunt, quamvis illud ipsum, atque idem corpus à mortuis revo-

cari

cari oporteat, quod antea extinctum fuerat; longè aliam tamen. & diversam ejus conditionem fore: ut enim cætera omittamus, in eo maxime refurgentium corpora omnia à seipsis different; quod, cum antea mortis legibo subjecta essent, posteaquam ad vitam fuscitata fuerint, sublato bonorum, malorumque discrimine, immortalitatem affequentur.

Quam quidem admirabilem naturæ restitutionem Unde fiunt infignis Christi victoria meruit, quam de morte re- mortalia. portavit quemadmodum facrarum Scripturarum te- E/a. 25.8. stimonia nos admonent, scriptum est enim: Præci- Ofee 13. 14. pitabit mortem in sempiternum. Et alibi : Ero Apoc. 21 4. mors tua, ô mors! quod explicans Apoltolus, in- Apoc 9. 4. quit: Novissime inimica destructur mors: & apud S. Joannem legimus: Mors ultra non erit. Decebat autem maxime, Christi Domini merito quo mortis imperium everlum est, peccatum Adæ longo intervallo superari: eidem etiam divinæ justitiæ consentaneum fuit, ut boni beata vita perpetuò fruerentur: mali verò sempiternas pœnas luentes, quærerent mortem & non invenirent: optarent mori, & mors fugeret ab eis. Atque hæc quidem immortalitas bonis malisque communis erit.

Habebunt præterea Sanctorum rediviva corpora infignia quædam, & præclara ornamenta, quibus quaruor gloriæ cormultò nobiliora futura fint, quam unquam antea porum dofuerint. Præcipua verò funt quatuor illa quæ dotes tes. appellantur, ex Apostoli doctrina à Patribus obser-De his August . serm. 99. de Temp. Ambr.in

com. in 1. ad Cor c. 15.

Earum prima est impassibilitas, munus scilicet, Impassibili-& dos, quæ efficiet, ne moletti aliquid pati, ul- tas. love dolore, aut incommodo affici queant: nihil enim aut frigorum vis, aut flanmæ ardor, aut aquarum impetus obesse eis poterit. Seminatur, 1 Cor. 5.42. inquit Apostolus in corruptione, surget, in incorruptione. Quod autem impassibilitatem potiùs, quam incorruptionem Scholastici appellarint, ea causa fuit, ut, quod est proprium corporis gloriofi, fignificarent : non enim impaffibilitas illis communis est cum damnatis, quorum corpora

corpora im-

licet incorruptibilia fint, æstuare tamen possunt, atque algere, variifque cruciatibus affici.

Ciaritas.

Manb. 13. Muth. 17.2. Thilip. 2.21. I Co. 13.4.

1 Cor. 3. 7.

Hanc confequitur claritas qua Sanctorum corpora, tanquam fol, fulgebunt : ita enim apud S. Matthæum testatur Salvator noster: Justi, inquit, fulgebunt ficut fol in regno Patris eorum. Ac ne quis de eo dubitaret, suæ transfigurationis exemplo declaravit. Hanc interdum Apostolus gloriam, modò cla-Exod. 34. 9. ritatem appellat. Reformabit, inquit, corpus humili atis noltræ configuratum corpori claritatis fuæ.

Et rurfum: Seminatur in ignobilitate, furget in glo-Hujus etiam gloriæ imaginem quandam vidit populus Ifraël in deserto, cum facies Moysis ex colloquio, & præsentia Dei ita colluceret, ut in eam filii Ifrac'l oculos intendere non possent. Est verò claritas hæc fulgor quidam ex fumma animæ fælicitate ad corpus redundans, ita ut fit quædam communicatio illius beatitudinis qua anima fruitur: quomodo etiam anima ipfa beata efficitur, quod in eam psrs divinæ fœlicitatis derivetur. Hoc verò munere non æque omnes, perinde ac primo ornati credenr Cor. 15.41. dum elt. Erunt quidem Sanctorum corpora omnia æque impaffibilia, fed eundem splendorem non habebunt: nam, ut testatur Apostolus, Alia claritas so-

enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio

Agilitas." Auguit. de Civ. Deiglib. 12. c. 18.5 20. 01. 22. cap. II. Hier. in I-Juzam, C. 40.

mortuorum. Cum hac dote conjuncta est illa, quam agilitatem vocant, qua corpus ab onere, quo nunc premitur, liberabitur: facillimég; in quancumg; partem anima voluerit, ita moveri poterit, ut ea motione nihil celerius effe queat, quemadmodum aperte fanctus Augustinus in libro de Civitate Dei, & Hieronymus in Estatam, docuerunt. Quare ab Apostolo dictum est: Seminatur in infirmitate, furget in virtute.

lis, alia claritas lunæ, & alia claritas stellarum: stella

Subtilitae. 1 Cor. 15.44.

His verò addita est, quæ vocatur subtilitas: cujus virtute corp9 animæ imperio omnino fubjicietur, eig; ferviet, & ad nutum præsto erit:quod ex illis Apostoli verbis oftenditur: Seminatur, inquit, corpus animale, furget corpus spirituale. Hæc ferè sunt præcipua capita, que in huj articuli explicatione tradenda erunt.

Ult

AD PAROCHOS, PARS I.

Ut autem Fideles sciant, quem fructum ex tot, tantorumg; mysteriorum cognitione capere possint.

Primu, declarare oportebit, maximas à nobis Deo gratias agendas effe; qui hæc fapientib9 absconderit, & capiantur. revelaverit parvulis. Quot enim viri vel prudentiæ Primus. laude præftantes, vel fingulari doctrina præditi in hac tam certa veritate ceci plane fuerunt? Quod igitur nobis illa patefecerit quibus ad eam intelligentiam aspirare non licebat, est quod summam ejus benignitatem, & clementian perpetuis laudibus celebremus.

Deinde magnus etiam ille fructus ex hujus articuli Secundus. meditatione confequetur, quod scilicet in eorum morte, qui nobis necessitudine, vel benevolentia conjuncti funt, facile tum alios, tum nos ipfos confo- 1 Theff.4.13. labimur, quo quidem genere confolationis Apostolorum usum esse constat, cum ad Theisalonicenses

de dormientibus scriberet.

Sed in omnib9 etiam aliis ærumnis,& in calamita- Tertius. tib9 futuræ refurrectionis cogitatio fummam nobis Job 19. 25. doloris levationem afferet : quemadmodum S. Job examplo didicimo qui una hac spe afflictum, & mœrentem animum fustentabat, fore aliquando ut in refurrectione Dominum Deum suum conspiceret.

Præterea, hoc plurimum valebit ad persuaden- Quartus. dum fidelibus populis, ut rectam vitam, integram, ab omnique prorsus peccati labe puram agere quam diligentissimè curent: si enim cogitaverint ingentes illas divitias, quæ refurrectionem consequentur, ipfis propofitas effe, facile ad virtutis, & pietatis

studia allicientur.

Contrà verò nulla res majorem vim habitura est Quintus. ad comprimendas animi cupiditates, hominesque à Joan. 5.29. sceleribus avocandos, quam si sæpius admoneantur, quibufnam malis, & cruciatibus improbi afficiendi fint, qui extremo illo die procedent in refurrectionem judicii.

ARTICULUS XII.

ITAM ÆTERNAM. Sancti Apostoli, duces nostri, Symbolum, quo fidei nostræ fumma Cur hic articontinetur, æternæ vitæ articulo claudi, & termi- culos in nari volucrunt; tum quia post carn's resurrectionem symbolo sit

103 XIII. Quot & qui fructus ex oc arricul)

nihil aliud Fidelibus expectandum est, nisi æternæ vitæ præmium; tum verò, ut perfecta illa fœlicitas, & bonis omnibus cumulata, nobis femper ante oculos versaretur, doceremurque in ea mentem, & cogitationes nostras omnes defigendas esse. Quare Parochi in erudiendis Fidelibus numquam intermittent, præmiis æternæ vitæ propositis, eorum animos accendere, ut, quæcumque vel difficillima Chriftiani nominis causà subeunda esse docuerint, facilia, atque adeò jucunda existiment, promptiorésque ad parendum Deo, & alacriores reddantur.

II. Quæ sit huius articuli disciplina.

Sed quoniam fub his verbis, quæ ad beatitudinem nostram declarandam hoc loco usurpantur, plurima mysteria in occulto latent, ea sic aperienda sunt, ut quantum cuiusque ingenium ferat, omnibus patere possint. Admonendi igitur funt Fideles, his vocibus, Vitam æternam, non magis perpetuitatem vitæ, cui etiam dæmones, sceleratique homines addicti funt, quam in perpetuitate beatitudinem, quæ beatorum desiderium expleat, fignificari. Atque ita intelligebat legisperitus ille, qui à Domino Salvatore nostro, quid sibi faciendum esset, ut vitam æternam possideret, in Evangelio quesivit; perinde ac si diceret; Quænam mihi præftanda funt, ut ad eum locum, ubi perfecta fœlicitate frui liceat, perveniam? In hunc verò fenfum facræ literæ hæc verba accipiunt, ut multis in locis licet animadvertere. Hoc verò potissimum nomine summa illa beatitudo appellata est, ne quis existimaret eam in rebus corporeis & caducis, quæ æterna esse non possunt, consistere.

Maub. 19. 29.0 25.46. Aug. de Civ. De, lib. 19. c. II.

Luc. 18. 27.

III. Cur beatitudo vitz zletur.

Neque enim hac ipfa beatitudinis vox fatis explicare poterat quod quærebatur, præfertim cum non terna appel- defuerint homines inanis cujuldam fapientiæ opinione inflati, qui fummum bonum in iis rebus ponerent, quæ percipiuntur sensibus: hæc enim pereunt & veterascunt; beatitudo verò nullo temporis termino definienda elt, quin potius terrena hæc longiffime à vera fœlicitate abfunt; à qua is quam maximè recedit, qui mundi amore, & defiderio tenetur, 3 Joan. 2.15. scriptum est enim: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo unt. Si quis diligit mundum,

AD PAROCHOS, PARS I.

non est charitas Patris in eo. Et paulò post: Mun- Ibid. 17. dus transit, & concupiscentia ejus. Hæc igitur Parochi Fidelium mentibus imprimenda diligenter curabunt, ut mortalia contemnere, nullamque in hac vita, in qua non cives; fed advenæ fumus, fœlici- I Petr.2. 11. tatem obtineri posse in animum inducant. Quamquam hic etiam spe meritò beati dicemur, si abnegantes impietatem, ac l'ecularia desideria, sobrie Tit. 2. 13. & juste, & piè vixerimus in hoc saculo; expe-Ctantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nottri Jesu Christi. Hrc autem cum multi, qui ipli sapientes videbantur, minus R.m. 1.2. intelligerent, & in hac vita fœlicitatem quærendam putarent, Itulti facti funt, & in maximas calamitates inciderunt.

Sed illud præterea ex vi hujus nominis, Vitam æternam percipimus, semel adeptam sælicitatem Beatitudiamitti numquam posse, ut falso nonnulli suspicati nem zterfunt : nam fœlicitas ex omnibus bonis fine ulla mali portere. admixtione cumulatur : que cum hominis defiderium expleat, in æterna vita necessariò confissit: neque enim potest beatus non magnopere velle ut illis bonis quæ adeptus eit, fibi perpetuò frui liceat: Quare: nili ea possessio stabilis, & certa sit, maximo cruiatu timoris angatur necesse est. Vide Aug. de Civit. Dei, lib. 12. c. 20. lib. 22. c. 29. & 30. de libero arbit. c. 15. de verb. Domini serm.64. &

Serm. 37. de Sanctis.

Verum, quanta fit beatorum, qui cœlesti patria vivunt, fœlicitas, eaque ab iplis tantum præterea Æterna beanomine comprehendi possit: hæ ipsæ voces, cum bis explicavitam beatam dicimus, fatis demonstrant: nam ri nequit. cùm ad rem aliquam figniticandam eo nomine utimur, quod cum multis aliis commune est, facile intelligimus deesse propriam vocem, qua res illa plane exprimatur. Cum igitur fœlicitas ibi vocibus declaretur, quæ non magis in beatos, quam in omnes, qui perpetuò vivant, rectè conveniunt, hoc nobis argumento esse potest, altiorem, & præstantiorem quandam rem esse quam ut proprio vocabulo perfecte fignificare ejus rationem

rationem possimus: nam etsi plurima alia nomina cœletti huic beatitudini in facris literis tribuuntur, cujulmodi funt, regnum Dei, Christi, cœlorum, Paradifus, fancta civitas, nova Hierufalem, Domus Patris: tamen perspicuum est nullum ex iis ad ejus

magnitudinem explicandam fatis effe.

VI. culi vis ad fuadendum pietatem. Chryfoft. in 30. cap. ad Theod. laplib. 22.c. 30 Anselin. Epift, 2. 6 de similit. m, & de Symbad Catech.

Quare Parochi hoc loco oblatam fibi occasionem Mujus arti- non prætermittent, Fideles tam amplis Præmiis, quæ vitæ æternæ nomine declarantur, ad pietatem, justitiam, & omnia Christianæ Religionis officia invitandi. Constat enim, vitam in maximis bonis, quæ natura expetuntur, numerari folere atqui hoc potiffimum bono, cum vitam æternam dicimus, beatitusum. Aug. de do definitur. Quòd si exiguâ hac, & calamitosa Civil. Dei, vita, quæ tot, & tam variis miseriis subjecta est, ut mors verius dicenda fit, nihil magis amatur, nihil aut carius, aut jucundius esse potest: quo tandem animi studio, quâ contentione æternam illam viam c.47.0 feqq. quærere debemus, quæ defectis omnibus malis, per-Apoc. 7.16. fectam, & absolutam bonorum omnium rationem Serm. 64. de conjunctam habet? nam, ut fancti Patres tradideverb. Domi- runt, æternæ vitæ fælicitas, omnium malorum liberatione, & bonorum adeptione definienda est. De malis clariffima funt fanctarum literarum testimonia; scriptum est enim in Apocalypsi; Non esurient, neque fitient amplius; neque cadet fuper illos sol, neque ullus æstus. Et rursus; Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum; & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. Jam verò Beatorum immensa gloria, innumeraque solidæ lætitiæ, & voluptas genera futura funt; cujus gloriæ magnitudinem cum animus noster capere, aut illa in animos nostros penetrare nullo modo possit; necesse est nos in illam, nempe in gaudium Domini, introire, ut eo circumfufi, mentis defiderium cumulate expleamus. Quamvis autem, ut fanctus Augustinus scribit, faciliùs mala quibus carituri fumus, quàm bona, ac voluptates quas haufuri fumus, numerari posse videantur; danda tamen erit opera, ut quæ Fideles fummæ illius fœlicitatis adipiscendæ cupiditate inflammare

AD PAROCHOS, PARS I.

flammare poterunt, breviter, & dilucide explicentur. lib. 3. c. ult. Sed illa in primis distinctione uti oportebit, quam à gravissimis divinarum rerum Scriptoribus accepimus; ii enim duo bonorum genera effe itatuunt, fentialis & quorum alterum ad beatitudinis naturam pertinet : accidenta. alterum ipfam beatitudinem confequitur, quare illa lis. essentialia, hæc verò accessoria bona, docendi causa, appellarunt. Ac folida quidem beatitudo, quam essentialem communi nomine licet vocare, in eo fita est, ut Deum videamus, ejusque pulchritudine fruamur, qui est omnis bonitatis, ac pertectionis fons, & principium. Hæc est vita æterna inquit Christus Domin9, Joan. 17.3. ut cognoscant te solum Deum verum, & quem mififti Jesum Christum: quam sententiam S. Joannes videtur interpretari, cum ait: Chariffimi! nunc Fi- 1 foan 3.2. lii Dei sumus: & nondum apparuit quid erimus: scienus quoniam, cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, ficuti ett. Significat enim beatitudinem ex iis duobus constare. tum quod Deum intuebimur, qualis in natura fua, ac fubitantia est, tum quod veluti dii efficiemur.

Nam qui illo fruuntur, quamvis propriam substantiam retineant, admirabilem tamen quandam, & pro- Brati quape divinam formam induunt, ut Dii potius, quam homines videantur. Hoc autem cur ita fiat, ex eo perspicuum est, quod unaqueque res vel ex ejus elfentia, vel ex ejus fimilitudine, & specie cognosci-

tur.

At quoniam nihil est Deo simile, cujus similitu-dinis adjumento ad perfectam ejus notitiam perveni-modo Dere polimus: consequens est, ut ejus naturam, & um videessentiam videre nemini liceat, nisi hæc eadem divina bunt. essentia se nobis conjunxerit: atq; id Apostoli verba I Cor 23.12. illa fignificant: Videmus nunc per speculum in æ- lib.15 de Cin. nigmate, tunc autem facie ad faciem: nam quod c. 9. Diensf. inquit in anigmate, interpretatur S. Augustinus in Arcop. de arfimilitudine ad Deum intelligendum accommodata. vin.nom. c.1. Quod etiam S.Dionyfius aperte oitendit, cum affirmat : nulla inferiorum fimilitudine superiora percipi posse, neque enim ex alicujus rei corporex similitudine, ejus quæ corpore careat. ellentia, & lub-

107

stantia cognosci potest: cum præsertim necesse sit rerum fimilitudines minus concretionis habere, & magis spirituales esse, quam res ipsas, quarum imaginem referunt: quemadmodum in omnium rerum cognitione facile experimur. Quoniam verò fieri non potest ut alicujus rei creatæ similitudo æquè pura, & spiritualis, ac Deus ipse est, reperiatur, ita fit ut ex nulla similitudine divinam essentiam perfecte intelligere possimus. Accedit etiam, quòd omnes creatæ res certis perfectionis terminis circumscribuntur: at Deus infinitus est, neque ullius rei creatæ similitudo ejus immensitatem capere potest. Quocirca una illa ratio divinæ substantiæ cognoscendæ relinquitur, ut ea se nobis conjungat, & incredibili quodam modo intelligentiam nostram altius extollat, atque ita idonei ad ejus naturæ speciem contemplandam reddamur. Id verò lumine gloriæ affequemur, cum eo splendore illustrati, Deum lumen verum in eius lumine videbimus.

Bertitudinis fons. 2. Pet. I. 4.

Nam Beati Deum præfentem femper intuentur, quo quidem dono omnium maximo, & præstantisfimo divinæ effentiæ participes effecti, vera, & folida beatitudine potiuntur: quam nos ita credere debemus, ut eam etiam ex Dei benignitate, cum certa spe nobis expectandam esse de Symbolo Patrum definitum fit: Inquit enim: Expecto refurrectionem mortuorum. & vitam venturi fæculi. Divina hæc plane funt, neque illis verbis explicari, aut cogitatione comprehendi à nobis poffunt.

Similitado. lib. te fimil. c. 16.

Verum licet aliquam hujus beatitudinis imaginem Ex Anselm, in iis etiam rebus quæ sensu percipiuntur, cernere. Nam quemadmodum ferrum, admoto igni, ignem concipit, &, quamvis ejus substantia non mutetur; fit tamen ut diversum quidpiam, nimirum ignis,esse videatur: eodem modo, qui in cœlestem illam gloriam admissi sunt, Dei amore inflammati, ita afficiuntur, cium tamen id quod funt, esse non designant, ut multò magis distare ab iis, qui in hac vita sunt, meritò dici po:fint, quam ferrum candens ab eo guod nullam caloris vim in se contineat.

AD PAROCHOS, PARS I.

Ut igitur rem paucis complectamur, fumma illa, XI. & absoluta beatitudo, quam essentialem vocamus, Essentialis beatitudo. in Dei possessione constituenda est : Quid enim ei In quo sita. ad perfectam fœlicitatem deesse potest, qui Deum

optimum, & perfectissimum possidet?

Verùm ad illam tamen quædam accedunt ornamenta omnibus Beatis communia: quæ quoniam Beatitudiab humana ratione minus remota funt, vehemen-nis accessotiùs quoque animos nostros commovere, & exci- sing. de Civ. tare solent. Hujus generis ea sunt de quibus Apo- Dei,lib. 22.

stolus ad Romanos videtur intelligere.

Gloria & honor & pax omni operanti bonum: hom. 2. 18. nam glorià quidem Beati perfruentur, non illa folùm, quam tandem effentialem beatitudinem, vel cum ejus natura maximè conjunctam esse ostendimus: fed ea etiam, quæ constat ex clara & aperta notitia, quam finguli de alterius eximia, & præstanti dignitate habituri funt. At verò quantus ille honor existimandus est, qui eis à Domino tribuitur, cum non amplius servi, sed amici, fratres, ac Filii Dei Luc. 12.4. vocentur? quare ita electos suos amantissimis, & Mant. 25. honorificentiffimis verbis Salvator noster compella- 24. 138.17. Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum: ut meritò liceat exclamare: Nimis honorificati funt amici tui, Deus. Sed laudibus etiam à Christo Domino coram Patre cœlefti, & Angelis ejus celebrabuntur.

Praterea, si hoc commune omnibus hominibus secundura defiderium natura ingenuit honoribus, qui à viris fapientia præstantibus habeatur quod eos locupletillimos virtutis suæ testes fore existiment, quantum Beatorum gloriæ accessurum putamus quod alius

alium fummo honore profequitur?

Infinita esset omnium oblectationum enumera- Tertium tio, quibus beatorum gloria cumulata erit, ac ne cogitatione quidem fingere eas possimus. Sed tamen hoc Fidelibus persuasum esse debet, quacumque nobis jucunda in hac vita contingere, vel etiam optari queant, five ea ad mentis cognitionem, five ad corporis perfectum habitum pertineant, earum rerum omnium copiis beatam cœlestium vitam

109

circum-

CATECHISMI AD. &c. IIO circumfluere: quamvis hoc altiore quodam modo, 1 Cor. 2. 9. quam oculus vidit, aut auris audivit, aut in cor hominis ascendit fieri Apostolus affirmat. Nam corp9 quide, quod antea craffum, & concreta Quartum. erat, cum in cœlo detracta mortalitate, tenue, & fpirituale effecta fuerit nullis amplio alimentis indigebit. Quintum. Anima autem æterno gloriæ pabulo, quod magni Luc. 12. 37. illius convivii auctor transiens omnibus ministrabit. cum fumma voluntate exfaturabitur. Quis verò pretiofas vestes, aut regales corporis or-Sextum. nato defiderare poterit, ubi nullo harum rerum ufus futurus sit omnésque immortalitate, & splendore

amich, & sempiternæ gloriæ corona ornati erunt. Septimum Sed fi amplæ etiā & magnificæ dom9 possessio ad humanam fœlicitatem pertinet:quid cœlo ipfo,quod Dei claritate undig; collustratur, vel amplio, vel magnificentio cogitari potest? Quare Propheta, cum ejo domicilii pulchritudinem fibi ante oculos poneret,& ad beatas illas fedes perveniendi cupiditate arderet:

Pfal. 83. 1. Quam dilecta, inquit, tabernacula tua, Domine virtutú!concupifcit,& deficit anima mea in atria Domini: cor meñ, & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Atgut hic lit omnium fidelium anim9, hæc commu-

703n. 14. 2. nis omnium vox, quemadmodum Parochi vehementer optare, ita etiam omni studio curare debent : nam in domo Patris mei, inquit Dominus, manfiones multæ funt, in quibus majora, & minora præmia, ut quisque promeritus erit, reddentur. Qui enim parcè 2 Cor. 9. 6.

XIII.

acquirende

Ifa. 32. 28.

feminat, parcè & metet : & qui feminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

Quare non folum ad eam beatitudinem Fideles Certi ratio excitabunt, verum etiam ejus consequendæ certam beatitudinis. rationem hanc esse frequenter monebunt, ut fide, & charitate instructi & in oratione, & Sacramentorum falutari ufu perseverantes, ad omnia benignitatis officia in proximos se exerceant; ita enim Dei mifericordià fiet, qui beatam illam gloriam diligentibus se præparavit, ut aliquando impleatur, quod dictum est per Prophetam: Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.

CATE-

CATECHISMI, EX DECRETO CONCILII TRIDENTINI, AD PAROCHOS. PARS SECUNDA.

DE SACRAMENTIS.

IIM omnis Christianæ doctrinæ pars Pastoris scientiam, diligentiamque deside- scientia de rat: tùm Sacramentorum disciplina, quæ Sacramentis & Dei jussu necessaria, & utilitate uber- Pastori nerima est, Parochi facultatem, & industriam postu- vide Conc. lat fingularem: ut ejus accurata, ac frequenti per- Trid. feff. 17. ceptione Fideles tales evadant, quibus præstantissimæ, Mait 7.6. ac fanctiffimæ res digne & falutariter impertiri poffint, facerdotes ab illa divini interdicti regula non discebant: Nolite sanctum dare canibus, neque mit-

tatis margaritas vestras ante porcos.

is

F.

Principio igitur, quoniam universe de toto genere Sacramentorum agendum est, ab ipsius nominis romen variè usur notione oportet incipere, ejusque ambiguam fignificationem explanare: ut, quæ hujus verbi fententia hoc loco propria fit, faciliùs intelligatur. Quare docendi funt Fideles, Sacramenti nomen, quod ad propofitam rem attinet, aliter à prophanis, quam à facris scriptoribus, acceptum elle; A prophais. nam alii auctores Sacramenti nomine obligationem illam fignificari voluerunt, cum jurati aliquo fervitutis vinculo obstringimur, ex quo jusjurandum, quo se milites fidelem operam reipublicæ præstituros pollicentur. Sacramentum militare dictum est, A Patribus. atque hæc frequentissima hujus vocabuli significa-

tio apud illos videtur fuisse. Verum apud Latinos Patres, qui res divinas scriptis tradiderunt, Sacramenti nomen aliquam rem facram, quæ in occulto lateret, declarat : quemadmodum Graci, ad eandem rem fignificandam, mysterii vocabulo usi sunt. In eam verò fententiam Sacramenti vocem accipiendam esse intelligimus, cum ad Ephesios scribitur:

E.ph. 1. 9.

Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis 1 Tim. 2. 6. fux. Deinde ad Timotheum: Magnum est pietatis Sacramentum. Prætereà in libro Sapientiæ: Nef-Sap. 2. 22. cierunt Sacramenta Dei. Quibus in locis, & aliis multis, licet animadvertere Sacramentum nihil aliud nisi rem sacram, abditam atque occultam, significare.

III. Sacramenti nomen quid hic propriè fignificet.

Quare Latini doctores figna quædam fenfibus fubjecta, quæ gratiam quam efficiunt, fimul etiam declarant, ac veluti ante oculos ponunt, Sacramenta commode appellari posse existimarunt: Quamquam, ut D. Gregorio placet, ob id Sacramenta dici poffunt, quod divina virtus sub rerum coporearum tegumentis occulte falutem efficiat. D. Greg. in 1 Reg. c. 16. v. 13.

IV. tiqua ulurpat o.

Nec verò quisquam putet hoc vocabulum nuper Vocis Sacra- in Ecclesiam introductum esse, nam qui fanctos menium an- Hieronymum, & Augustinum legerit, facile perspiciet, antiquos regionis nostræ Scriptores ad eam, de qua loquimur, rem demonstrandam sæpissimè Sacramenti nomine, interdum verò etiam Symboli, vel mystici signi, vel sacri signi voce usos esle. Atq; hac de Sacramenti nomine dicta fint: quod quidem veteris etiam legis Sacramentis convenit, de quibus nil opus est Pastoribus præcepta tradere, cum ea Evangelii lege, & gratia sublata sunt. Vide Hieron. in Amos c. 1. v. 1. & Tren. c. 1. v. 15. Aug. in Joan. Tract. 80. in fine & contra Fauft. lib. 19. c. 12. Cypr. Epift. 15. & lib. de bapt. Christi.

Quid fit S:cramentum.

Verum, præter nominis rationem, quæ hactenus declarata ett: rei etiam vis, & natura diligenter invettiganda, &, quid Sacramentum fit, Fidelibus aperiendum elt. Sacramenta enim ex genere earum rerum elle, quibus falus & justitia comparatur,

dubitare

dubitare nemo potest. Sed cum multæ rationes sint, quæ ad hanc rem explicandam aptæ, & accommodatæ videantur, nulla tamen plenius, & dilucidius eam demonstrat, quam definitio à D. Augustino D. Aug. tib. tradita, quam deinde omnes doctores scholastici se- 10.10 Lion. cuti funt. Sacramentum, inquit ille, est fignum rei Ep. ft. 2 facræ, vel, ut aliis verbis: in eandem tamen fententiam, dictum est: Sacramentum est invisibilis gratize visibile fignu, ad nostra justificationem institutum.

Quæ quidem definitio ut magis pateat, firigulæ ejus partes Pastoribus exponenda erunt. Atque in Definitio primis docere oportebit, rerum omnium quæ fenfibus percipiuntur, duo esse genera: alix ob id inventæ funt ut aliquid fignificent; aliæ non alterius rei fignificandæ, sed sua tantum causa electæ funt : quo in numero omnes pene res, que natura constant, haberi possunt. At verò in priori genere vocabula rerum, scriptura, vexilla, imagines, tube, & alia hujuscemodi permulta ponenda funt, nam fi ex vocabulis vim fignificandi detraxeris, fublata videtur effe caufa, quamobrem vocabula inftituerentur. Hee igitur figna proprie dicuntur. Illud enim fignum esse sanctus Augustinus testatur, quod præ- det. 12 de ter rem, quam fenfibus objicit, efficit etiam, ut ex c. I. ie alterius rei cognitionem capiamus, ficut ex vestigio, quod terræ impressum intuemur, transisse aliquem, cujus veltigium apparet, facile cognoscimus.

Quæ cum ita se habeant, Sacramentum ad hoc rerum genus, quæ fignificandi causà institutæ funt, tum esse fireterri perficuum ett: fiquidem specie quadam & gnum profimilitudine id nobis declarat, quod Deus in animis barur notiris sua virtute, que sensu percipi non potest, in tedal. efficit. Baptilinus enim (ut quod docetur, exemplo c., S. Epill. notius fiat) cum, adhibitis certis, & folemnibus ver- 23.00 de Cabis, aquâ extrinfecus abluimur, hoc fignificat. Spiri- tech. rud. c. tus fancti virtute omnem peccati maculam & tur- 26. petejt vipitudinem interius elui, & animas nottras præclaro der fur. carillo cœletti juttitiæ dono augeri atque ornari : fi- m. c. 8. o múlque ea corporis ablutio, ut postea suo loco ex- Greg. 17 plicabitur, illud in animo efficit, quod fignificat. 1 100.12.6. Sed ex scripturis etiam aperte colligitur, Sacramen-

è

i,

9;

m

us

ea

22.

in

9.

te-

ter

ous

ea-

ur, are 10. le Civil.

Komi. d. Il. T.m. 6. 3. her . 6. 4.

tum inter figna numerandum esse. Apostolus enim de circumcifione, veteris legis Sacramento, Gen. 17. 10. quæ Abraham Patri omnium credentium data erat. in epift. ad Romanos scribit. Et signum accepit circumcifionis, fignaculum justitiæ fidei. Et alio loco, cum affirmat nos omnes, qui baptizati fumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizatos esse: licet cognoscere, baptismum sujus rei, significationem habere, nimirum, ut ait idem Apoitolus, nos consepultos esse cum illo per baptismum in mortem. Neque verò parum proderit, si Fidelis populus Sacramenta ad figna pertinere intellexerit, ita enim fit ut quæ illis fignificantur, continentur, atq; efficientur, fancta & augusta esse facilius sibi perfuadeat: cognitáque eorum fanctitate, ad divinam erga nos beneficentiam colendam, ac venerandam magis excitetur.

VIII. Quot funt fichorum ipecie.

c. I. Naturalis.

Seguitur nunc, ut verba illa, rei facræ, quæ est altera definitionis pars, explicentur. Quod quidem ut commode fieri pollit, paulò altiùs repethe to de- tenda funt, qua de fignorum varietate fanctus Au--re Chiple guffinus accurate, & fubtiliter disputavit.

Quædam enim figna naturalia dicuntur, quæ Jug, de del. præter se ipsa alterius rei notitiam (quod omnibus (brit lib.2. fignis commune esse antea demonstratum est) in . r. & feqq. animis nostris gignunt: veluti fumus, ex quo statim ignem adefle intelligitur. Atque hoc fignum ob eam caufam naturale appellandum eft; quod fumus non voluntate ignem fignificat, fed rerum ulus efficit ut, fi quis fumum tantum videat, naturam fimul & vim ignis, qui adhuc latet, subelle, mente & cogitatione percipiat.

Ab hominibus conititut uft.ibid.

c. 31

Quadam verò figna natura non constant, sed conttituta, atque ab hominibus inventa funt: ut& colloqui inter fe, & aliis animi fui fenfa explicare, vicilimque aliorum fententiam, & confilia poffent cognoscere. Hæc autem quam varia, & multiplicia fint, ex eo licet animadvertere, quod nonnulla ad cculorum, pleraque ad aurium fenfum, reliqua ad ceteros fenfus pertinent, nam cum aliquid alicui innuimus: & exempli causa, fublato vexillo quip-

piam

piam declaramus, fatis constat eam fignificationem ad oculos tantum referri: quemadinodum tubarum. tibiarum, aut citharæ fonus : qui non folum dele-Ctandi, fed plerumque fignificandi causa funditur; ad aurium judicium spectat : quo quidem præcipuè fenfu verba etiam accipiuntur, que ad exprimendas intimas animi cogitationes maximam vim habent.

Verum, præter illa figna quæ hominum consen- Divinitàs fu, & voluntate constituta esse hactenus diximus: data. alia quædam funt divinitus data, quorum tamen chrift, 3 c. 9.

non unum genus esse omnes consentiunt.

Alia enim figna ob eam tantilm rem à Deo ho- Significanminibus commendata funt, ut aliquid fignificarent, tia tantum. vel admonerent: cujulimodi fuerunt legis purificationes, panis azymus, & alia permulta quæ ad Mo-

fayci cultus ceremonias pertinebant.

Alia verò Deus instituit quæ non fignificandi mo- Significando, sed efficiendi etiam vim haberent, atque in hoc efficientia. posteriorum fignorum genere Sacramenta novæ le- conti, Irid. gis numeranda effe liquidò apparet, figna enim funt feff. 7. de divinitùs tradita, non ab hominibus inventa, quæ rei Sacr. cujuspiam sacræ, quam declarant, efficientiam in se continere certò credimus. Sed quemadmodum figna in multiplici varietate esse ostendimus: ita etiam res facra non unius modi existimanda est.

Quod verò ad propofitam Sacramenti definitionem attinet, divinarum rerum Scriptores, facræ rei ficra quam nomine Dei gratiam que nos fanctos efficit, ac omni- Sacramenum divinarum virtutum habitu exornat, demon- tum tigninftant, huic enim gratize propriam facræ rei appel- cat. lationem tribuendam meritò putarunt; quippe cum ejus beneficio animus nolter Deo confecretur, &

conjungatur.

d

n

1-

le,

ed

8

re,

ent

pli-

ulla

qua icui

uipniam

Quare, ut explicatius quid Sacramentum fit, declaretur, docendum erit rem eile fensibus subjectam, uberior exquæ ex Dei institutione sanctitatis, & justitiæ tum plicatio. fignificandæ, tum efficiendæ vim habet: ex quo fequitur, ut facile quivis possit intelligere, imagines Sanctorum, cruces, & alia ejus generis, quamvis facturum rerum figna fint, non ided tamen Sa-

H 2

cramenta

CATECHISMI

cramenta dicenda esse. Hujus autem veritatis do-Ctrinam facile erit omnium Sacramentorum exemplo comprobare, quod antea de baptismo admonuimus, cum dicebamus folemnem illam corporis ablutionem fignum esse, & efficientiam habere rei facræ, quæ interiùs Spiritus fancti vi fieret, idem etiam in aliis Sacramentis exercere aliquis velit.

XI. Duodlibet Sacramen-

Jam verò hisce mysticis signis, quæ à Deo instituta funt, illud etiam præcipuè convenit, ut ex Dotum faltem mini institutione non unam aliquam rem, sed plures tria fignifi- fimul fignificent. Quod in fingulis Sacramentis licat. Grati- cet cognoscere, quæ non solum sanctitatem, & juam præfen-tem Passio- stitiam nostram; sed præterea duo alia cum ipsa nem Christi, sanctitate maxime conjuncta declarant, Christi sci-Vitam ater- licet Redemptoris Passionem, que sanctitatis causa est, vitam æternam, cælestemque beatitudinem: ad quam fanctitas nostra tamquam ad finem, referri debet. Quod quidem cum in omnibus Sacramentis perspici possit: meritò sacri do ctores unicuique Sacramentorum triplicem fignificandi vim inesse tradiderunt: tum quia alicujus rei præteritæ memoriam afferat : tum quia aliam præsentem indicet, ac demonstret; tum quia aliam futuram prænunciet. Neque verò exittimandum est, hoc ita ab illis doceri, ut etiam fanctarum Scripturarum teftimonio non probetur: nam cum Apostolus ait; Quicumque baptizati fumus in Christo Iesu, in morte ipfius baptizati iumus; plane ostendit, idcirco baptismum fignum dicendum esse, quod Dominicæ Paffionis & mortis nos admoneat. Deinde cum inquit; Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem; ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ità & nos in novitate vitæ ambulemus, ex iis verbis perspicuum est, baptismum signum esse, quo cœlestis gratia in nos infusa declaratur; cujus munere nobis datum est, ut novam vitam instituentes, omnia veræ pietatis officia facile, & libenti animo exequamur. Postremò cum addit : Si enim complantati facti fumus fimilitudini mortis epis, fimul & refurrectionis erimus, apparet baptismum vitæ etiamæternæ, quam

Kem. 63.

Rom. 6. 5.

per illum confecuturi fumus, non obscuram fignificationem dare.

Sed præter hæc quæ commemoravimus, varia fignificandi genera, & rationes, sape etiam evenit sacramentum aliut Sacramentum non unam tantum rem prælen- quando non tem, sed plures demonstret, ac notet; id verò unam tanfanctissimum Eucharistiæ Sacramentum intuenti- tum rem bus facile est intelligere, quo veri corporis, & fignificat. fanguinis Domini præfentia, nec non gratia, quam non impure facra mysteria sumentes percipiunt, defignatur. Ex his igitur quæ dicta funt, Pastoribus argumenta deesse non poterunt, quibus ostendant, quanta divinitatis potentia, quot arcana miracula Sacramentis novæ legis infint : ut ea, fumma cum religione colenda, & suscipienda esse, omnibus persuadeant.

XII.

Verum ad rectum Sacramentorum usum docendum nihil accommodatius videri potest, quam Quas ob diligenter causas exponere, cur Sacramenta institui causas Saoportuerit. Plures autem numerari folent.

XII. funt institu-

Quarum prima est, humani ingenii imbecillitas, Prima. si quidem naura ita comparatum videmus, ut ad earum rerum notitiam, quæ mente, atque intelligentia comprehensæ funt, nisi per ea quæ aliquo senfu percipiuntur, nemini aspirare liceat. Ut igitur, quæ occulta Dei virtute efficiuntur, faciliùs intelligere possemus, idem summus rerum omnium artifex sapientidime fecit, ut eam ipsam virtutem aliquibus fignis, quæ sub sensum cadant, pro sua in nos benignitate declaret: nam ut præclare à fancto Chrysoltomo dictum est. Si homo corporis con- Chryf. hom. junctione caruisset, nuda ipsa bona, neque ullis in- 83. in Matt. tegumentis involuta ei oblata essent: quoniam verò ad pop. anima corpori conjuncta est, omnino opus fuit, ut Aniech. rerum quæ fentiuntur, adminiculo ad ea intelligenda uteretur.

n

n

n t,

is

e-

us

rim

er

118

Secunda. Baptif. concap. 24.

Altera verò causa est, quod animus noster haud Aug.lib.4.de facile commovetur ad ea, quæ nobis promittuntur, tra Donatift, credenda. Quare Deus à mundi exordio quæ facere instituerat, verbis quidem frequentissime indicare confuevit: interdum verò, cùm opus aliquod institueret, cujus magnitudo promissi sidem abrogare posset, alia etiam signa, quæ nonnumquam miraculi speciem haberent, verbis adjunxit,

Exed. 2. 10. nam cum Deus Moyfen ad Ifraclitici populi liberationem mitteret: ille verò, ne Dei quidem præcipientis auxilio fretus, timeret ne onus fibi gravius imponeretur, quam ut sustinere posset: aut ne populus divinis oraculis, & dictis fidem non ad-Exed. 3. 42. jungeret: Dominus promissionem suam multa sig-

norum varietate firmavit. Quemadmodum igitur in veteri testamento Deus fecerat, ut magni alicujus promissi constantiam signis testificaretur: ita etiam in nova lege Christus Salvator noster, cum nobis peccatorum veniam, cœlestem gratiam, Spiritus fancti communicationem pollicitus est, quadam figna oculis, & fenfibus fubjecta instituit : quibus eum quasi pignoribus obligatum haberemus, atque ita fidem in promissis futurum dubitare nunquam possemus.

Tertia.

Tertia causa fuit, ut illi tanquam remedia, ut scri-Ambr. lib 5. bit fanctus Ambrofius, atque Evangelici Samaritani de Sacr. c. 4 medicamenta ad animarum fanitatem, vel recuperandam, vel tuendam præsto essent. Virtutem enim, quæ ex Passione Christi manat, hoc est gratiam, quam ille nobis in ara crucis meruit, per Sacramenta, quafi per alveum quendam, in nos ipfos derivari oportet, aliter verò nemini ulla falutaris tpes reliqua effe poterit. Quare clementissimus Dominus Sacramenta verbo fuo & promissione fancita relinquere in Ecclefia voluit, per quæ Paffionis suæ fructum nobis re ipsa communicari sine dubitatione crederemus: fi modò unusqui que nostrum ad se eam curationem piè, & religiosè admoveret.

Sed quarta etiam causa accedit, cur Sacramento-Quarta. rum institutio necessaria videri possit: ut scilicet notæ quædam, & Symbola essent, quibus Fideles internoscerentur, cum præsertim nullus hominum D. Aug.1.13 cœtus queat, ut etiam à D. Augustino traditum est, contri Finfive veræ, five falsæ religionis nomine quasi in u- jium, c. 11. num corpus coagmentari, nisi aliquo visibilium & de vera fignorum fædere conjungantur. Utrumque igitur relie ap. 17. præstant novæ legis Sacramenta, quæ & Christi- here id bape. anæ fidei cultores ab infidelibus distinguunt, & ipso Fideles sancto quodam vinculo inter se connectunt.

Præterea, aliam etiam justissimam fuisse causam Cuintz. Sacramenta instituendi, ex illis Apostoli verbis Corde Rom 10 13. creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, oftendi potest. Sacramentis enim fidem nostram in hominum conspectu profiteri, & notam facere videmur. Quare ad baptisimum accedentes, palàm teltamur, nos credere, ejus aque virtute, qua in Sacramento abluimur, spiritualem animæ purgationem fieri. Magnam deinde vim habent Sacramenta non folum ad fidem in animis nottris excitandam, & exercendam: fed etiam ad eam charitatem inflammandam, qua amare inter nos debemus, cum arctifimo eos vinculo colligatos, & unius corporis membra effectos esfe, ex sacrorum my-

steriorum communione recordamur. Postremò, quod in Christianæ pietatis studio plu- Sextes rimi faciendum est, humanæ mentis superbiam edomant, ac comprimunt, nólque ad humilitatem exercent: dum fensibilibus elementis subjicere. nos cogimur, ut Deo obtemperemus, à quo anté impie defeceramus, ut mundi elementis serviremus. Hac funt, que potissimum de Sacramenti nomine, natura, institutione fideli populo tradenda esse visa funt, quæ posteaquam à Pastoribus accuraté expofita fuerint, docere deinceps oportebit, quibus ex rebus fingula Sacramenta constent, quæve fint illorum partes, ac præterea qui ritus & cærimoniæ addita illis fuerint.

120

Quodlibet Sacr. mateconftat.

XIV. Primum igitur explicandum est, rem sensibilem quæ suprà in Sacramenti definitione posita est, non

ria & forma unam tantum esse, quamvis unum signum constitui credendum sit: Duo enim sunt, ex quibus quodlibet Sacramentum conficitur: quorum alterum materiæ rationem habet, atque elementum dicitur: alterum formæ vim, & verbum communi vocabulo

appellatur: fic enim à Patribus accepimus: qua in re notum est, atque apud omnes pervulgatum illud

fancti Augustini testimonium: Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Rei igitur sen-

fibilis nomine tuni materiam five elementum intel-

ligunt, ut in Sacramento Baptilini aquam, Confirmationi chrisma, & Extremæ-Unctionis oleum, quæ

omnia fub aspectum cadunt: tum præterea ver-

ba, quæ formæ rationem habent, atque ad auri-

um fensum pertinent. Apostolus verò utrumque Eyhef 5 26. aperte indicavit, cum inquit: Christus dilexit Ec-

clesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut' illam san-

Chiff. 116.2. Crificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ. Quo in loco materia, & forma Sacramenti expri-

Addenda autem erant verba ad materiam,

ut apertior, clariorque rei, quæ gerebatur, figni-

ficatio fieret. Verba enim inter omnia figna maxima

vim habere perspicuum est: ac, si ipsa desint, plane

obscurum erit, quidnam materia Sacramentoru de-

fignet, ac demonstret. Nam, ut in baptismo licet videre, cùm aqua non minus refrigerandi, quàm ab-

luendi, vim habeat, & utriusque rei Symbolum esse

possit, nisi verba addantur, utrum horum in baptismo

fignificet, aliquis fortaffe conjectura aliqua dijudica-

bit : nemo autem ea de re quippiam certi affirmare

audebit: at cum verba adhibentur, statim intelli-

ginus, abluendivim, & fignificationem habere.

In hoc autem nostra Sacramenta antiquæ legis Sacramentis plurimum præstant, quòd in illis administrandis nulla, quod quidem acceperimus, definita forma fervaretur: quo etiam fiebat, ut incerta admodum, & ob'cura effent: nostra verò formam verborum ita præscriptam habent : ut, si sortè ab ea discedatur, Sacramenti ratio constare non possit:

S. Aug. in 7 an. Tratt.

Aug. de Lote.

XV. Sacramenta . novæ legis Sacramentis antique ut præftant.

ob eamque rem clarissima sunt, ac nullum relinquunt dubitandi locam. He igitur funt partes quæ ad naturam, & fubstantiam Sacramentorum pertinent, & ex quibus unumquodque Sacramentum necessario constituitur.

His accedunt caremonia, qua tameth prater- Certis cum mitti fine peccato non possunt, nisi illud facere ipla caremoniis necessitas cogat: tamen, si quando omittantur, quodibet quoniam rei naturam non attingunt, nihil de vera ficramen-Sacramenti ratione imminui credendum est. Ac meritò quidem à primis usque Ecclesiæ temporibus il- & cur. lud femper fervatum est, ut Sacramenta folemnibus Primo. quibusdam cæremoniis ministrarentur. Primum Secundo. enim maxime decuit, facris mysteriis eum religio- Tertio. nis cultum tribuere, ut fancta fancte tractare videremur: præterea, quæ Sacramento efficiuntur, cæremoniæ ipfæ magis declarant, ac veluti ante oculos ponunt, & earum rerum lanctitatem in animos Fidelium altiùs imprimunt. Deinde verò mentes illorum, qui eas intuentur, & diligenter observant, ad fublimium rerum cogitationem erigunt, fidémque in eis, & charitatem excitant: quo major cura, & diligentia adhibenda erit, ut Fideles vim cæremoniarum, quibus fingula Sacramenta conficiuntur, cognitam, & perspectam habeant.

Sequitur, ut Sacramentorum etiam numerus explicetur: quæ quidem cognitio hanc utilitatem affert, quod populus co majori pietate omnes animi torum cur fui vires ad laudandam, & prædicanda Dei erga nos explicanfingularem beneficentiam convertat, quò plura fa- das. lutis, ac beatæ vitæ adjumenta nobis divinitus parata elle intellexerit.

Catholicæ igitur Ecclefiæ facramenta, quemad- tàn funt modum ex scripturis probatur, & Patrum traditione Satramenta. ad nos pervenit, & Conciliorum teitatur auctori- Tod. 1 1.7. tas, septenario numero definita funt. Cur autem in gen. Cone. neque plura, neque pauciora numerentur, ex us starent, in etiam rebus, quæ per similitudinem à naturali vi- dec. al Arm. ta ad spiritualem transferuntur, probabili quadam Similicado ratione oftendi poterit. Homini enim ad viven- notabilis. dum, vitamque conservandam, & ex sua, reique q. 63. avt. 1. publica

XVIII. Septem tanBaptilinus. Confirmatio.

D. August. Epift. 103. Luc. 24. 49. Fuchariftia.

Extrema-Unctio. Luc. 5. 1.4.

Oddo.

um.

XIX. Sacramen-Yarum omgialis neer ffiras. Tril.I.feff.7. Sier. in : 1 0.65. Tr 4 7.17. 3.5

publicæ utilitate traducendam, hæc feptem necessaria videntur: ut scilicet in lucem edatur, augeatur, alatur: fi in morbum incidat, fanetur: imbecillitas virium reficiatur: deinde, quod ad rempub. attinet, ut magistratus numquam desint, quorum auctoritate, & imperio regatur: ac pottremò, legitima fobolis propagatione feipfum & humanum genus conservet. Quæ omnia quoniam vitæ illi, qua anima Deo vivit, respondere satis apparet, ex iis facile Sacramentorum numerus colligetur: Primus enim est Baptisimus, veluti caterorum janua, quo Christo renascimur: Deinde Confirmatio; cujus virtute fit ut divina gratia augeatur, & roboremur. Baptizatis enim jam Apostolis, ut Divus Augustinus testatur, inquit Dominus, Sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto. Tum Euchariftia qua, tamquam cibo verè cœlefti, spiritus faan. 6. 55. noster alitur, & sustinetur. De ea enim dictum est à Salvatore: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Seguitur quarto loco Funitentia. Poenitentia, cuius ope fanitas amissa restituitur. postquam peccati vulnera accepimus. Postea verò Extrema-Unctio, qua peccatorum reliquiæ tolluntur, & animi virtutes recreantur: figuidem D. Jacobus, cum de hoc Sacramento loqueretur, ita testatus est: Et si in peccatis sit, remittentur ei. Sequitur Ordo, quo publica Sacramentorum ministeria perpetuò in Ecclesia exercendi, sacrásque omnes functiones exequendi potestas traditur. Matrimoni- Postremò additur Matrimonium, ut ex maris & fæminæ legitima & fancta conjunctione filii ad Dei cultum, & humani generis conservationem procreentur, & religiosè educentur.

Illud verò maxime animadvertendum est, quamo um non æ- vis omnia Sacramenta divinam, & admirabilem virtutem in se contineant, tamen non parem omnia & æqualem necessitatem, aut dignitatem, aut unam, 231. 3. 4. de candemque fignificandi vim habere. At ex us tria funt, quæ tametsi non eadem ratione, tamen præ ser. D. The. exteris necessaria dicuntur: baptismum enim unicuique fine ulla adjunctione necessarium esse, Sal-

vator

vator his verbis declaravit: Nifi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in regnum Dei. Pœnitentia verò illis tantummodo, necessaria est, qui se post baptismum aliquo mortali peccato obstrinxerunt: neque enim a ternum exitium effugere poterunt, nisi eos admissi peccati ritè pœnituerit. Ordo præterea, etsi non fingulis Fidelibus, toti tamen Ecclefia omnino necessarius eft.

Verum si dignitas in Sacramentis spectetur. Eu- XX. Eucharistia chariftia fanctitate, & mysteriorum numero, ac cateris Samagnitudine longe exteris antecellit : qua omnia cramentis facilius intelligentur, cum fuo loco ea, que ad fin- dignitate gula Sacramenta pertinent, explicabuntur. Dionyf. ancecellit.

lib. de Ecclef. Hier. c. 3.

S

n

1. i-

ie

r.

d 0

1-

n,

ia

x 11-1-

01

Deinceps videndum est, à quo hac facra, & di-vina mysteria acceperimus : neque enim dubitan-cramenti dum est quin præclari alicujus muneris dignitas, autor. ejus à quo donum ipsum profectum est, digni- Amir. lib.4. tate, & præstantia, quain maxime augeatur. Sed de Sier. c. 6. ea quæstio difficilem explicationem habere non p. 7b. 3. 1. potest. Nam cum Deus sit, qui homines justos sid seff 7. efficiat : ipfa verò facramenta justitize adipiscende can 1. de mirifica quædam inftrumenta fint, patet, unum Sacr. in gen. eundémque Deum in Christo justificationis & Sa- de & Cafcramentorum auctorem agnoscendum elle. Præ- jin.colla.7. terea, Sacramenta eam vim, & efficientiam con- 13 tinent, quæ ad intimam animam penetrat. Cum 3.44. 1.33. verò unius Dei potentiæ proprium fit in corda & mentes hominum illabi: ex hoc etiam perspiciat, Sacramenta à Deo ipso per Christum instituta elle, quemadmodum, ab eo quoque intus difpenfari, certa, & conttanti fide tenendum est: hoc enim testimonium de illo se accepisse sanctus Joannes affirmat, cum ait : Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum: hic eit qui bantizat in Spirita fancto.

XXI. Soli homines Sacramentorum menistri.

Sed quamvis Deus Sacramentorum auctor, & dispensator sit, ea tamen non per Angelos, verum per homines ministrari in Ecclesia voluit, non minus enim ministrorum officio, quam materia, & forma, ad Sacramenta conficienda opus effe, perpetua fan-Ctorum Patrum traditione confirmatum est.

XXII. de Sac. in gen. ca. II. & 12. Greg. Naz. in Orat. in de his qui contra lit. Petil. c. 47. I Cor. 3. 6. Similitudo. S. Auguit. Trait. in foan. -Sa. 19. 5.

Atque hi quidem ministri quoniam in sacra illa Ministri ma- functione non fuam, sed Christi personam gerunt, entiam Sacr ea re sit ut sive boni, sive mali sint, modò ea forno impedit. ma, & materia utantur, quam ex Christi instituto Trid fest. 7. semper Ecclesia Catholica servavit, idque facere proponant, quod Ecclesia in ea administratione facit. verè Sacramenta conficiant, & conferant: ita ut gratiæ fructum nulla res impedire possit, nisi qui ea suscipiunt, se ipsos tanto bono fraudare, & Spiri-S. Bap. Amb. tui fancto velint obsistere. Hanc verò in Ecclesia myst.init.c.5. certam, & exploratam sententiam semper fuisse, Chrisost.hom. fanctus Augustinus in iis disputationibus, quas ad-8. in I Cor. versus Donatistas conscripsit, clarissime demonstra-Aug. contra vit. Quòd fi etiam scripturæ testimonia quærimus, c. 20. contra ipium Apostolum, his verbis loquentem audiamus: Denat. 1. 1. Ego, inquit, plantavi, Apollo rigavit, fed Deus c. 4. 6. 1. 2. incrementum dedit : neque enim qui plantat, est aliquid, neg; qui rigat : sed qui incrementu dat Deus: ex quo loco fatis intelligitur, quemadmodum arboribus nihil obest eorum improbitas, quorum manu fatæ funt; ita nihil vitii aliena culpa contrahi illis posse, qui majorum hominum ministerio Christo insiti sunt. Quare, ut ex D. Joannis Evangelio fancti patres nostri docuerunt, Judas etiam Iscariotes plures baptizavit: ex quibus tamen neminem iterum baptizatum fuisse legimus: ita ut præclare D. Augustinus scriptum reliquerit: Dedit baptismum Judas, & non baptizatum est post Judam: dedit Joannes: & baptizatum est post Joannem, quia, si datum est à Juda, baptisma Christi erat: quod autem à Joanne datum est, Joannis erat: non Judam Joanni, sed baptisinum Christi etiam per Judæ manus datum, baptismo Joannis, etiam per manus Joannis dato recte præponimus.

AD PAROCHOS, PARS II.

Neque verò Pastores, aliive Sacramentorum ministri, cum hæc audiunt, satis sibi esse arbitrentur, Cura impufi, posthabita morum integritate, ac conscientia tia Sacramunditia, illud tantum cogitent, quomodo Sacra- menta admimenta ab illis rite ministrentur: id enim etsi dili- nistrare, genter curandum est, in hoc tamen omnia, quæ ad cam functionem pertinent, polita non funt. Meminiffe autem femper debent, Sacramenta divinam qui- Joan, Trad, s. dem virtutem, quæ illis inest, numquam amittere; at verò impurè ea ministrantibus æternam perniciem. & mortem afferre. Sancta enim, quod femel 1.3.7.93.art. atque iterum, ac sepiùs admonere oportet, sancte, 4. & religiose tractanda funt. Peccatori, ut apud Pro- Pfal. 49.16. phetam, dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, ibid. can. 6. & affumis testamentum meum per os tuum? tu verò odifti disciplinam. Quod si homini peccatis contaminato minus licet de rebus divinis agere : quantum ab eo scelus concipi existimandum erit, qui s bi multorum scelerum conscius est, nec tamen sacra mysteria polluto ore conficere, vel in fœdas manus fumere, contrectare, atque aliis porrigere, & ministrare vereatur? cum præsertim apud sanctum Dionyfium scriptum sit, malis Symbola (ita enim S. Dionysius Sacramenta appellat) ne contingere quidem permif- de Ecclef. fum esse. Sanctitatem igitur sacrarum rerum ministri in primis fectentur, purè ad Sacramenta ministranda accedant, atque itase ad pietatem exerceant: ut ex eorum frequenti tractatione, & ufu, uberiorem indies gratiam, adjuvante Deo, confequantur.

Sed jam, his reb9 explicatis, docendu erit quinam Sacramentor effectus fit: id enim Sacramenti definitioni, quæ supra tradita est, non parum lucis allaturum videtur, ii autem duo præcipue numerantur.

Ac principem quidem locu meritò gratia illa obtinet: quam ufitato à facris doctoribus nomine in- Prior gratia flificantem vocamus: ita enim Apottolo apertiflime justificans nos docuit, cum inquit : Christum dilexisse Eccle- communis. fiam, & feipfum tradidiffe pro ea; ut illan fan - Eglig. 25. Ctificaret, mundans eam lavacro aquas in verbo. 26. Quo autem pacto tanta res, & tana adamablis per Sacramentum efficiator, ut quemad nodom

XXIII.

ra conscien-

Aug. in O contra Crefc. 1.b. 3. c.6.D.Thom.

Hierar. c. I.

XXIV. torumeff:-

XXV.

So.

S. Aug. in fancti Augustini sententia celebratum est, aqua cor-Joan, trait, pus abluat, & cor tangat : id quidem humana ratione, atque intelligentia comprehendi non potelt. Constitutum enim esse debet, nullam rem sensibilem fuapte natura ea vi præditam esse, ut penetrare ad animam queat. At fidei lumine cognoscimus, omnipotentis Dei virtutem in Sacramentis inesse, quia id efficiant, quod fua vi res ipfæ naturales præftare non possint. De boc effectu Sacram.vid.Trid fest.7. can. 6, 7, 8. de Sacram. Aug. Tract. 26. in Foan & contra Fauft. c, 16. & 17. & in Pfal. 77. v.13.16.

XXVI. Perceptio gratie in Sacramentis cur olim miraculis Ang. I. quast. vei. O nev. teji. 9. 93. Marc. 1.10. Lac. 3. 22. Act. 2. 3.

Quocirca, ne ulla unquam hujus estectus dubitatio in animis Fidelium refideret, cum ministrari Sacramenta cceptum eit, voluit clementissimus Deus, quid illa interitis efficerent, miraculorum fignificationibus declarare, ut eadem perpetuò interius comprobata. fieri constantissimè crederemus, quantis longe à postris sensibus remota essent. . Itaque, ut omittamus, Salvatore nottro in Jordane baptizato, cœlos Man. 3. 16. apertos esse, & Spiritum fanctum columbæ specie apparuisse, ut admoneremur, ejus gratiam cum salutari fonte abluimur, in animam nostram infundit; ut hoc, inquam, omittamus (magis enim ad baptismi fanctificationem, quam ad Sacramenti administrationem pertinet,) nonne legimus, cum Pentecostes die Apostoli Spiritum sanctum acceperunt, quo deinde ad prædicandam fidei veritatem, adeundáque pro Chritti gloria pericula alacriores, & fortiores fuerunt, tunc facto repente de cœlo sonitu, tamquam advenientis spiritus vehementis, apparuiffe illis dispertitas linguas quasi ignis; ex quo intellectum est, Sacramento Confirmationis eundem nobis Spiritum tribui, eáfque vires addi, quibus poltimus, carni, mundo & Sathanæ, perpetuis fcilicet hostibus nostris, fortiter repugnare & resistere. Atque hac miracula, quoties Apoltoli Sacramenta ilta ministrarent, initio nascentis Ecclesiæ aliquandiu visa sunt, donec, firmata jam fide, & corroborata, fieri desierunt.

AD PAROCHOS, PARS I.

Ex iis igitur quæ de priori Sacramentorum effe-Stu, gratia scilicet justificante, demonstrata sunt, sacramen-torum uriilludetiam plane constat, excellentiorem, & præ-usque legis, stantiorem vim Sacramentis novæ legis inesse, quam quanta difolim veteris legis Sacramenta habuerunt: quæ cum frentia. infirma essent, egenaque elementa, inquinatos sandug.lib. 19.
Ctificabant ad emundationem carnis, non anima: c. 13. quare, ut figna tantium earum rerum quæ ministe- 17.83 simbr riis nostris esticienda essent, instituta funt. At ve- 116. de Sier. rò Sacramenta novæ legis ex Christi latere manantia, 6.4. qui per Spiritum fanctum femetipfum obtulit immaculatum Deo, emundant conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi, atque ita eam gratiam, quam fignificant, Christi fanguinis virtute operantur. Quocircà fi ea cura antiquis Sacramentis conferamus, præterquam quod plus efficaciæ habent, & utilitate uberiora, & fan-Ctitate augustiora esse invenientur. August. lib. 2. de Symb. c. 6, & in Joan. Tract. 15. & lib.15. de Civit. Dei, cap. 26.

Alter verò Sacramentorum effectus, non quidem XXVIII. omnibus communis, sed trium tantummodò pro- aus trium prius, Baptifini, Confirmationis, & Ordinis facri, tantum 52est character, quem animæ imprimunt: nam cum cramento-Apoltolusait: Unxit nos Deus, qui & fignavit nos, rum pro-& dedit pignus Spiritus in cordibus nostris: voce prius Charailla, Signavit, non obscure characterem descripsit : 2 Cor. 1, 21,

cujus proprium est, aliquid fignare, & notare.

1

e.

a

1-

)-

X

Est autem character veluti insigne quoddam animæ impressum, quod deleri numquam potest, eiq; Character quid tit. perpetuò inharet: de quo ita apud S. Augustinum Ind. isid. scriptum est. An minus forte Sacramenta Christi- can. 8. ana, quam corporalis hac nota, qua scilicet miles infignitur, poterunt? illa namque militiad militiam quam deseruisset, revertenti, non nova imprimitur, fed antiqua cognoscitur, & approbatur. De hoc charact. vide Aug. lib. 2. contra Epifc. Parm. c.33. & Epift. 50. circa medium, & Tract. 5. in Foan. & lib. 1. contra Crescon. c. 30. Item. D. Thom.

Jam verò character hoc præftat, tum ut apti ad Al quid aliquid

CATECHISMI

character imprimatur. In Baptifmo. In Confirmatione.

In Ordine.

aliquid facri fuscipiendum vel peragendum efficiamur, tum ut aliqua nota alter ab altero internoscatur. Ac Baptismi quidem charactere utrumque confequimur, ut ad alia Sacramenta percipienda reddamur idonei & eo præterea Fidelis populus à Gentibus, quæ fidem non colunt, diftinguatur. Idem autem in charactere Confirmationis, & Sacri Ordinis licet cognoscere: quorum altero veluti Chritti milites ad ejus nominis publicam confessionem, & propugnationem, ac contra infitum nobis hottem. & spiritualia nequitiæ in cœlestibus armamur, atque instrumur, simulque ab iis, qui nuper baptizati, tamquam modo geniti infantes funt, discernimur: alter verò tum poteitatem Sacramenta conficiendi, & ministrandi conjunctam habet, tum eorum qui ejulmodi potestate præditi funt, à reliquo Fidelium cœtu distinctionem oftendit. Tenenda igitur est Catholicæ Ecclesiæ regula, quâ docemur, tria hæc Sacramenta characterem imprimere, neque ullo unquam tempore iteranda effe.

XXXI. Ad culti & ulum Sacr. quibus moexcitandi.

Hac funt, qua generation de Sacramentis tradenda erant : in cujus argumenti explicatione, Paftores duo potissimum efficere omni studio conentur. Pritivis Fideles mum est, ut Fideles intelligant, quanto honore, & cultu, & veneratione hæc divina, & cœleftia munera digna fint: alterum verò, ut, quoniam à clementifilmo Deo ad communem omnium falutem proposita sunt, is pie & religiose utantur, atque ita Christianz persectionis desiderio exardescant: ut si pænitentiæ, præfertim & Euchariftiæ faluberrimo usu aliquandiu careant, plurimum danni se fecisse existiment. Hæc autem facile Pastores affequi poterunt. si, quæ de Sacramentorum divinitate, & fructu supra dicta sunt, auribus Fidelium sæpiùs inculcabunt, primum à Domino Salvatore nostro, à quo nihil nifi perfectiffimum proficifci potest, instituta ese: præterea, cum ministrantur, Spiritus fancti intima cordis no! ri permeantis efficaciffimum numen præsto esse: deinde, admirabili, & certa curandarum animarum virtute prædita esse: tum, per ea immensas illius Dominicæ Passionis divitias

Primum. Secundum. Tertium. Quartum.

AD PAROCHOS, PARS II.

129

vitias ad nos derivari. Postremo verò ostendent, Quintum. totum Christianum ædificium firmissimo quidem lapidis angularis fundamento inniti: verum, nifi verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum ulu undique fulciatur, magnopere verendum esse, ne magna ex parte labefactum concidat: ut enim per Sacramenta in vitam suscipimur: ita hoc veluti pabulo alimur, confervamur, augemur.

BAPTISMI SACRAMENTO.

X iis quidem, quæ hactenus de Sacramentis De Baptismi universe tradita funt, cognosci potest quam Sacram qua neceffarium fit ad Christianæ religionis vel doctri- frequenssernam percipiendam, vel pietatem exercendam, ea in- mo habentelligere, quæ de illorum fingulis credenda Catho- dus. lica Ecclesia proponit: sed, si quis diligentiùs Apo- Rem. 6. 1. stolum legerit, fine dubitatione ita statuet, perfe-Ctam baptismi cognitionem à Fidelibus magnopere requiri: adeò non folum frequenter, fed gravibus verbis, & Spiritu Dei plenis ejus mysterii memoriam renovat, divinitatem commendat, atque in eo Redemptoris nostri mortem, sepulturam, & Resurrectionem nobis ante oculos tum ad contemplandum, tum ad imitandum constituit. Quare pastores numquam se satis multain operam, & studium in hujus Sacramenti tractatione collocasse arbitrentur: verú præter eos dies, in quibus more majorum divina baptismi mysteria potissimium explananda essent in Sabbato magno Paschæ, & Pentecostes, quo tempore Ecclesia summa cum religione, maximisque cærimoniis hoc Sacramentum celebrare confueverat, aliis etiam diebus occasionem captent de hoc argumento disserendi. De hoc usu antiquo vide Tertul, lib. de Baptis. c. 19. Basil in exhort. ad bapt. Ambr. lib. de Mift. Paschæ.

Atque illud in primis tempus maxime opportunum ad eam rem videri poterit, si interdum, cum in adminibaptismus alicui ministrandus sit, Fidelis populi mul- ptismo sintitudinem convenisse animadverterint, tunc enim gula explifacilius multo erit, si minus liceat omnia capita, care quam

quæ

e: diias

n

a

0 e

)-

is

0,

7-

us

li-

8

quæ ad hoc Sacramentum attinent, profequi: unu faltem, aut alterum docere, cum Fideles earum rerum doctrinam, quam auribus percipiunt, fimul etiam facris baptismi cærimoniis expressam vident. pióque & attento animo contemplantur. Ex quo deinde fiet, ut unusquisque, iis rebus admonitus, quæ in alio geri videat, secu recordetur, qua se sponsione Deo obligaverit, cum baptismo initiatus est, simula; illud cogitet, an vita, & moribus talem fe præbeat, qualem ipfa Christiani nominis professio pollicetur.

TII. Nomen Baptifmus quid fignificet. Octo bapi fm genera, vide Damafc liv.4. le fide Orth. 10.

Ut igitur, quæ docenda erunt, dilucide exponantur, quænam fit baptismi natura, & substantia, aperiendum est: si priùs tamen ipsius vocis significa-Ac baptismus quidem Græcum tio explicetur. esse nomen nemo ignorat: quod etsi in sacris literisnon folum eam ablutionem, quæ cum Sacramento conjuncta est, sed etiam omne ablutionis genus, quod aliquando ad Passionem translatum eit. fignificat: tamen apud Ecclefiæ Scriptores non quamvis corporis ablutionem declarat; fed eam, quæ cum Sacramento conjungitur, nec fine præscripta verborum forma ministratur: qua quidem fignificatione Apostoli ex Christi Domini instituto frequentissimè usi sunt.

IV. Sacramentum baptifmi quibus aliis nominibus appelletur. D. August. Epift. 25. in

fin.

Heb. 10. 15. S.Chryf.10.5

Alia quoque nomina ad eandem rem fignificandam fancti Patres usurparunt. Sacramentum enim fidei appellari, quod illud fuscipientes, universam Christianæ religionis fidem profiteantur, D. Augustinus testatur. Alii verò, quia fide corda illuminantur, quam in baptismo profitemur, hoc Sacramentum Illuminationem vocarunt. Nam & Apostolus ita inquit: Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen fustinuistis paffionum: tempus nimirum, quo baptizati erant, fignificans. Chrysostomus præterea in oratione quam ad baptizatos habuit, tum expurgationem, qua per baptismum expurgamus vetus fermentum, ut fimus nova conspersio, tum sepulturam, tum plantationem, tum crucem Christi nominat : quarum omnium appellationum caufam ex Epistola ad Romanos scripta licet colligere. Cur autem D. Dionyfius

AD PAROCHOS, PARS II.

D. Dionyfius Principium fanctiffimorum mandato- S. Dion: de rum vocaverit, perspicuum est, cum hoc Sacramentum veluti janua fit, qua in Christianæ vitæ societatem ingredimur, atque ab eo divinis præceptis obtemperandi initium facimus. Atque hæc de nomine breviter exponenda erunt. De variis baptis. nominib. vid. Gregor. Nazianz. Orat. in sancta lumina & Clem. Alex. lib. 1. Pædag. c. 6.

Ouod autem ad rei definitionem attinet, etsi multæ ex facris Scriptoribus afferri possunt, illa tamen aptior. & commodior esse videtur, quam ex traditur. verbis Domini apud Joannem, & Apostoli ad Ephe- Joan. 3 5. fios, licet intelligere; nam cum Salvator dicat: Nifi Ephef. 5.26. quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in regnum Dei: & Apostolus, cum de Ecclesia loqueretur: Mundans eam lavacro aquæ in verbo, ita fit, ut rectè & apposite definiatur, Baptismum esse Sacramentum regenerationis per aqua in verbo. Natura enim ex Adam filii iræ nascimur, per baptismum verò in Christo Filii miseri- Joan. 1. 13. cordiæ renascimur: siquidem dedit hominibo potestatem filios Dei fieri, iis, qui credunt in nomine ei? qui non ex fanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati funt.

Sed quibuscung; tandem verbis, baptismi natura explicari contigerit, docendus erit populus, hoc Sacramentum confici ablutione, cui ex Domini Salva- mi Sacratoris instituto certa, & solemnia verba necessario mentum. adhibentur, quemadmodum semper sancti Patres docuerunt : quod apertissimo illo Divi Augustini testimonio demonstratur: Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Id verò eo diligentiùs monere oportebit, ne forte Fideles in eu erro- Error norem inducantur, ut existiment, quod vulgo dici solitu tandus. est, aqua ipsa quæ ad conficiendu baptismu in sacro fonte affervatur, Sacramentű effe: tunc enim Sacramentű baptismi decendű est, cum aquâ ad abluendű aliquem, additis verbis quæ à Domino instituta sunt, re ipfa utimur. Hac de re vid Chryfoft hom.24. in Joan. Aug. 1. 6. contra Donatist. c. 25. Conc. Florent. & Trid. item August. Tract. 80. in Joan.

Baptifini definitio

CATECHISMI

VII. Aqua naturalis, baptifmi materia.

122

Jam verò, quoniam fingula Sacramenta ex materia, & forma constitui initio diximus, cum generatim de omnibus Sacramentis ageretur : idcircò. quæ utraque sit in baptismo, à Pastoribus declarandum erit. Materiam igitur, five elementum hujus Sacramenti, esse omne naturalis aqua genus, sive maris fit, five fluvii, five paludis, five putei, aut fontis, que fine ulla adjunctione aqua dici folet: nam & Salvator docuit: Nifi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest interoire in regnum Dei: & Apostolus inquit : Ecclesiam lavacro aquæ mundatam esse. Et in Beati Joannis Epistola scriptum legimus: Tres funt, qui testimonium dant in terra, firitus, aqua, & fanguis. Quod etiam aliis facrarum literarum testimoniis comprobatur. Quod verò à Joanne Baptista dictum est, ventu-

Eph. 5. 26. I 70an. 5 8.

70au. 3.5.

Matt. 3. 1.

Att. 2. 3. Ad. 1. 5. intelligendum est: fed vel ad intimum Spiritus fancti effectum, vel certe ad miraculum referri debet, quod die Pentecostes apparuit, cum Spiritus fanctus è cœlo in Apottolos ignis specie delapsus eft: de quo alio loco Christus Dominus noster prædixit: Joannes quidem baptizavit aqua: vos autem baptizabimini Spiritu fancto, non post multos hos dies.

rum esse Dominum, qui baptizaret in Spiritu sancto,

& igne: id quidem nullo modo de baptismi materia

VIII. Materia baptisini in verata. Gen. 6. 5.

Verum idem quoque à Domino tum figuris, tum Prophetarum oraculis fignificatum esse, ex diteri Testa- vinis Scripturis animadvertimus. Diluvium enim mento figu- quo mundus purgatus elt, quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta effet ad malum, hujus aquæ figuram, & 2 Pet. 3. 20. fimilitudinem gestisse Apostolorum princeps in priori epistola ostendit. Et maris rubri transitum ejusdem aquæ significationem habuisse, D. Paulus

I Cor. 10. 1. ad Corinthios scribens, exposuit, ut interim omit-4 Reg. 5.24. tamus tum Naaman Syri ablutionem, tum probaticæ piscinæ admirabilem vim, & alia id genus Toan. 5. 2. multa, in quibus hujus mysterii Symbolum inesse

facile apparet.

AD PAROCHOS, PARS II.

De prædictionibus autem dubitare nemo potest, quin aquæ illæ,ad quas ta liberaliter Esaias propheta Materia baomnes fitientes invitat, vel quas è templo egredientes prophetis Ezechiel in spiritu vidit: tum præterea fons ille, pranunciata quem domini David habitantibus Hierusalem paratu 1/1. 55. 1. in ablutionem peccatoris, & menstruatæ Zacharias Ezec. 47. 3. prænunciavit, ad falutarem baptifini aquam indicandam, atque exprimendam pertineant.

Quantum verò baptilmi naturæ, & virtuti confentaneŭ fuerit ut ej⁹ propria materia aqua institue- Baptismi retur pluribus quidem rationibus D Hieronymus ad materia. Oceanum scribens, demonstravit: Sed quod ad hunc D. Hieronylocum attinet, Pastores docere in primis poterunt, mus Ep. 85. quoniam hoc sacramentum omnibus sine ulla exceptione ad confequendam vitam necessaria erat, id- Secunda. circo aque materiam, que nunqua non presto est, Tertia. atque ab omnibus facile parari potest, maxime idoneam fuisse. Deinde agua effectum baptismi maximè fignificat: ut enim aqua fordes abluit, ita etiam baptismi vim, atque efficientiam quo peccatorum maculæ eluuntur, optime demonstrat: Accedit illud, quod quemadmodum aqua refrigerandis corporibus aptiffima est, sic baptismo cupiditatum ardor magna ex parte restinguitur. De materia baptis. vid. Conc. Florent. & Trid, feff.7.can.2. & de con-

secrat. dist. 4. item D. Thom. 3. p.q. 56. art. 5. Illud verò animadvertendum est, quamvis aqua fimplex, que nihil aliud admixtom habet, materia baptismo apta fit ad hoc facramentum conficiendum, quoties cur adhibenscilicet baptismi ministrandi necessitas incidat, ta- du n. men ex Apostolorum traditione semper in Catho- Amt. 1. 1. lica Ecclesia observatum esse, ut cum solemnibus de ficr. c.2. cærimoniis baptismus conficitur, sacrum etiam 1.1. decretal. chrisma addatur, quo baptismi effectum magis de- 11. 1. c. 3. clarari perspicuum est. Docendus quoque erit po- Nota. pulus, etfi aliquando incertum eife potest, utrum hæc an illa vera aqua fit, qualem facramenti perfectio requirat, hoc tamen pro certo habendum esse, nunquam ex alia materia, quam ex aquæ naturalis liquore, baptismi sacramentum ulla ratione confici

polle.

)e

XI. Chrisma in CATECHISMI

124 XII. Baptismi forma cur diligenter & Sepius explicanda.

Sed duarum partium, ex quibus baptisma constare debet, postquam altera, hoc est, materia diligenter explicata fuerit, studebunt Pastores eadem diligentia formam etiam tradere, quæ est altera ejus pars maxime necessaria. In hujus autem sacramenti explicatione, eò majori cura, & studio elaborandum putabunt, quod tam fancti mysterii notitia non solùm fua fponte Fideles vehementer delectare potest. quod quidem in omni divinarum rerum scientia communiter evenit, verum etiam ad usus ferè quotidianos fummoperè expetenda est. Cum enim sæpè incidant tempora, quemadmodum fuo loco planius dicetur, in quibus tum ab aliis de populo, tum fæpissime à mulierculis baptismum ministrari oporteat: ita fit ut promiscue omnibus Fidelibus ca quæ ad hujus facramenti fubstantiam pertinent, cognita & perspecta esse debent.

XIII. Raptismi iorma statuitur & explicatur. Matt, 28.19.

Quare dilucidis, & apertis verbis, quæ facilè percipi ab omnibus possint, Pastores docebunt, hanc esse perfectam & absolutam baptismi formam, Ego TE BAPTIZO IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI. Ita enim à Domino, Salvatore nostro traditum est, cum Apostolis apud Matthæum præcipit: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti. Ex illo autem verbo, Baptizantes, catholica Eccletia, divinitus edocta, optime intellexit, in hujus facramenti forma actionem ministri exprimendam ese: quod quidem fit, cum dicitur: Ego te baptizo. Ac quoniam præter ministros, tum illius personam qui baptizatur, tum principalem causam, quæ baptismum efficit, significare oportebat: idcirco illud pronomen, TE, & distin-Cta divinarum nomina adduntur, ut absoluta sacramenti forma iis verbis concludatur, quæ modo exposita funt, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti. Neque enim fola Filii per-Joan. 1. 33. sona, de quo à Joanne scribitur: Hic est qui baptizat: fed fimul omnes fanctæ Trinitatis personæ ad baptismi sacramentum operantur. Quod autem. In nomine, non, In nominibus, dictum est: hoc

plane

plane declarat unam Trinitatis naturam, & divinitatem: Etenim hoc loco, Nomen ad personas non refertur, fed divinam substantiam, virtutem, & potestatem quæ una & eadem est in tribus personis, fignificat. Vid. Aug. contra Donatist. lib.6. c. 2. 5.

D. Thom. 3. p. 9.66. art. 5.

Sed in hac forma, quam integram, & perfectam esse oftendimus: observandum est, guadam prorsus necessaria esse, quæ si omittantur, sacramentum gis essentiaconfici non potest: quædam verò non ita necessa- lia declaria, ut, fi defint, facramenti ratio non constet: rantur. cujulinodi est vox illa, Ego, cujus vis in verbo, BAPTIZO.continetur: immo verò in Ecclesiis Gracorum variata dicendi ratione, prætermitti confuevit: propterea quòd nullam fieri oportere ministri mentionem judicarunt: ex quo factum est ut in Baptismo hac forma passim utantur, Baptizatur fervus Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti: à quibus tamen perfecte facramentum ministrari, ex Concilii Florentini sententia. & definitione apparet, cum iis verbis fatis explicetur id quod ad baptismi veritatem attinet, nimirum ablutio, quæ tunc re ipfa peragitur.

Quod fi etiam aliquando tempus fuisse dicendum est, cum Apostoli in nomine tantum Domini Jesu Christi ar Christi baptizarent: id quidem Spiritus sancti afflatu eos fecisse, exploratum nobis esse debet: ut za initio nascentis Ecclesiæ Jesu Christi nomine prædi- Potte catio illustrior fieret, divináque, & immensa ejus potestas magis celebraretur. Deinde verò rem penitùs introspicientes, facile intelligemus, nnllam earum partium in eà forma defiderari, quæ ab ipfo Salvatore præscriptæ sunt, qui enim Jesum Christum Certum non dicit, simul etiam Patris personam, à quo unctus; est Aposto-& Spiritum fanctum quo unctus est, fignificat.

Quamquam dubium fortaffe videri potest, an hu- fe in nomine julmodi formâ Apoltoli aliquem baptizaverint, fi Ambrofii, & Batilii fanctiffimorum, & graviffimoru Spiritu fan-Patrum auctoritatem fequi volumus, qui ita ba- a.c.3. ptismum in nomine Jesu Christi interpretati sunt, ut Spir. Spir. Spir. dixerint, ils verbis fignificari baptismum, non qui do. c. 12.

In nomine

XVI. los baptizas-Christi. Amb. l.1. de à Gal. 3. 27.

à Joanne, sed à Christo Domino traditus esset, tametsi à communi, & usitata forma, quæ distincta trium personarum nomina continet, Apostoli non descederent. Atque hoc loquendi genere Paulus etia in Epistola ad Galatas usus videtur, cum inquit : Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induiftis: ut fignificaret in fide Christi, nec alia tamen forma, quam idem Salvator & Dominus noster fervandam præceperat, baptizatos esse.

XVII. Triplex genus ablutionis.

Hactenus igitur de materia & forma, quæ ad baptismi substantiam maxime pertinent, Fideles docere satis fuerit. Quoniam verò in hoc sacramento conficiendo, legitimæ etiam abfolutionis rationem fervari oportet: idcirco ejus quoque partis doctrina à Pastoribus tradenda est, atque ab eis breviter explicandum communi Ecclesiæ more, & consuetudine receptum esse, ut baptismus uno aliquo ex tribus modis confici posset: nam qui hoc Sacramento initiari debent, vel in aquam merguntur, vel aqua in eos infunditur, vel aquæ aspersione tinguntur. Ex his autem tribus quicumque servetur, baptismum verè perfici credendum est, Aqua enim in baptismo adhibetur ad fignificandam animæ ablutionem, quā efficit: quare baptismus ab Apostolo lavacrum appellatus eft, Ablutio autem non magis fit, cum aliquis aqua mergitur, quod diu à primis temporibus in Ecclesia observatum animadvertimus, quam vel aquæ effusione, quod nunc in frequenti usu posirum videmus, vel aspersione, quemadmodum à Petro factum esse colligitur, cum uno die tria millia hominum ad sidei veritatem traduxit, & baptizavit. Utrum vero unica, an trina ablutio fiat, Greg. 11. 1 nihil referre existimandum est. Utrovis enim modo **E1.E1.41. & antea in Ecclesia baptismum verè confectum etse, & nunc confici posse ex D. Gregorii Magni Epistola, ad Leandrum scripta, satis apparet. Retinendus est tamen à Fidelibus is ritus, quem unusqui que in sua Ecclesia servari animadvertit.

Mertio Infulio. Afperlio. Erkej. 5.26.

16. 2. ST.

AD PAROCHOS, PARS II.

Atque illud præcipuè monere oportet, non quamlibet corporis partem, fed potifimum caput, in quo omnes tum interiores, cum externi fenfus vigent, abluendum, fimulque ab eo, qui baptizat, non ante, aut post ablutionem verba sacramenti, quæ formam continent; fed eodem tempore, quo ablutio ipfa peragitur, pronuncianda effe.

His expositis, conveniet præterea docere, atque in memoriam Fidelium reducere, baptismum quem- Baptisma

admodum & reliqua facramenta, à Chritto Domino institutum institutum esse. Hoc igitur pastores frequenter do-quando. cebunt, explicabúntque duo diversa tempora baptilmi notanda effe; alterum, cum Salvator eum instituit: alterum, cum lex de eo suscipiendo fancita est. Ac quod ad primum attinet, tunc à Domino hoc facramentum institutum esse perspicitur, cum iple à Joanne baptizatus fanctificandi virtutem aquæ tribuit. Testantur enim fancti Gregorius Nazianze- Greg. Orat, in nus, & Augustinus, eo tempore aque vim gene- nu. Salvu. randi in spiritualem scilicet vitam datam este. Et alio cross finem. loco ita scriptum reliquit : Ex quo Christus in aqua 29,36. 57. mergitur, ex eo omnia peccata abluit aqua. Et alio: de temp. Baptizatur Dominus, non mundari indigens, sed Mut 3. 26. tactu mundæ carnis aquas mundans, ut vim abluen- Luc. 3. 21. di habeant. Atque ad eam rem illud maximo argumento esse potuit, quod tune sancti sima Trinitas, in cujus nomine baptilmus conficitur, numen fuum præsens declaravit. Vox enim Patris audita est: Filii persona aderat: & Spiritus sanctus in columb e specie descendit; præterea cæli aperti sunt, quo

nobis jam per baptismum licet ascendere. Quod fi quis scire cupiat, quanam ratione tanta, & tam divina virtus à Domino aquis tributa fit: Corporis id quidem humanım intelligentiam fuperat. Hoc Christi tactu verò satis percipi à nobis potett, baptismo à Do- scate. mino suscepto, sanctissimi, & purissimi ejus corporis tactu aquam ad baptilini falutarem ufum confecratam effe; ira tamen, ut hoc facramentum, etti ante passionem institutum fuerit, a pissione tamen, quæ omnium Christi actionum tanquam finis erat, vim, & efficientiam dixiffe, credendum fit.

137 XVIII. Tria maxime notanda.

XIX. & præceptá

CATECHISMI

Vid. Hieron. in com. in 3.cap. Matt. Aug. ferm. 36. de Temp.

XXI. Baptifmus quando cœpræcepro. Mat. 28. 19. I Fetr. 1. 3. Epb. 5. 26. Joan. 3. 3.

Sed de altero etiam quo scilicet tempore lex de baptismo lata fuerit, nullus dubitandi locus relinpit esse de quitur, nam inter sacros Scriptores convenit, post Domini refurrectionem, cum Apostolis præcepit. Marc. 16.15. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti: ex eo tempore omnes homines, qui falutem æternam confecuturi erant, lege de baptismo teneri cœpisse. Quod quidem ex Apostolorum Principis auctoritate colligitur, cum inquit: Regeneravit nos in spem vivam per refurrectionem Jesu Christi ex mortuis. Idemque ex illo Pauli loco, Se ipsum tradidit pro ea, ut illam fanctificaret, (cum de Ecclefia loqueretur) mundans eam lavacro aquæ in verbo, licet cognoscere: uterque enim baptismi obligationem ad tempus quod mortem Domini confecutum est, videtur retulisse: ut dubitandum nullo modo sit, verba etiam illa Salvatoris: Nifi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in regnum Dei; id ipsum tempus spectasse, quod post passionem futurum erat. Exiisigitur, si accurate à Pafloribus tractentur, haud dubium esse potest quin Fideles maximam in hoc facramento dignitatem agnoscant, ac summa animi pietate venerentur: præfertim verò cum cogitarint præclara illa,& ampliffima munera, quæ cum Chrittus Dominus baptizaretur, miraculorum fignificationibus declarata funt, fingulis, cum baptizantur, intima Spiritus fancti vir-4 Reg. 6.17. tute donari, atque impertiri. Ut enim fi quemadmodum Elifæi puero contigit, nobis oculi ita aperirentur, ut cœlestes res intueri possemus, nemo adeò communi fenfu carere putandus effet, quem divina baptismi mysteria in maximam admirationem non traducerent: cur idem etiam eventurum non existimemus, cum à Pastoribus hujus sacramenti divitiæ ita expositæ fuerint, ut eas Fideles si non corporis oculis, at mentis acie, fidei fplendore illuminatæ, contemplari queant.

AD PAROCHOS, PARS II.

Jam verò, à quibus ministris hoc sacramentum conficiatur, non utiliter modò, fed necessariò tra- Ministri badendum videtur: tum ut ii, quibus pracipue hoc in triplici munus commissum est, illud fancte & religiose cu- ordine. rare studeant: tum ut nequis, tamquam fines suos egressus, in alienam possessionem intempestive ingrediatur, vel fuperbe irrumpat, cum in omnibus ordinem fervandum effe Apostolus admoneat. Do- 1 Cor. 15.40. ceantur igitur Fideles, triplicem esse eoru ordinem: Episcopi & ac in primo quidem Episcopos, & facerdotes col- ex potestate. locandos esse: quibus datum est, ut jure suo, non Mair. 28.19. extraordinaria aliqua potestate, hoc munus exerce- Ifid.lib. 2.de ant, iis enim in Apostolis præceptum est à Domino : Offic. Ecclif. Euntes baptizate: quamvis Episcopi, ne graviorem illam docendi populi curam deserere cogerentur, baptismi ministerium sacerdotibus relinquere soliti effent, quod verò facerdotes jure suo hanc functionem exerceant, ita ut præfente etiam Episcopo, ministrare baptisinum pollint, ex doctrina Patrum, & ufu Ecclesiæ constat, nam cum ad Eucharistia confecrandam instituti fint: quæ est pacis & unitatis lacramentum: confentaneŭ fuit potestatem iis dari omnia illa administrandi, per quæ necessariò hujus pacis, & unitatis quilibet particeps fieri posset. Quod si aliquando Patres sacerdotibus, sine Episcopi venia, baptizandi jus permissum non esse dixerunt, id de eo baptismo, qui certi anni diebus solemni caremonia administrati consueverat, intelligendum videtur. Secundum ministrorum locum obtinent Diaconi; Diaconi ex quibus fine Episcopi, aut sacerdotisconcessu, non li- Distinct. 93. cere hoc facramentum administrare, plurima fancto- cap. 13. rum Partum decreta testantur. Extremus ordo il- Qualibet alorum est, qui, cogente necessitate, fine solemni- lia prima bus cæremoniis baptizare possunt, quo in numero te. funt omnes, etiam de populo, five mares five fœminæ, quamcumque illi fectam profiteantur, nam & Judzis quoque, & infidelibus, & hareticis, cum necessitas cogit, hoc munus permissim est: si tamen id efficere propofitum eis fuerit, quod Eccletia Catholica in co administrationis genere efficit. Hxc. autem cum multa veterum Patrum, & Concilio-

XXII.

in necessita-

rum decreta confirmarunt, tum verò à sacra Tridentina Synodo anathema in eos fancitum elt, qui dicere audeant baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii & Spiritus fancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum baptismum. Trid. seff.7. can.de consec. dist.4. c. 24. Aug. 1.7. contra Donatist. c. 53. & Ibid. 1.3. c. 10. & l. 2. contra Parmen. & Conc. Later. c.1. & Conc. Florent, in decret. Eugenii.

XXIII. Cur omnibus sit licitum bapti-Zari.

In quo profectò fummam Domini nostri bonitatem & fapientiam licet admirari, nam cum hoc facramentum necessariò ab omnibus percipiendum sit: quemadinodum aquam ejus materiam instituit, qua nihil magis commune elle potelt: fic etiam neminem ab eius administratione excludi voluit, quamvis, ut dictum est, non omnibus liceat solemnes exremonias adhibere, non quidem quod ritus, aut cæremoniæ plus dignitatis, fed quod minus neceffitatis, quam facramentum, habeant.

XXIV. Inministris baptismi quisordo fit observandus.

Neque verò hoc munus ita omnibus promiscuè permissum esse Fideles arbitrentur, quin ordinem aliquem ministrorum statuere maxime deceat, mulier enim, si mares adsint, laicus item præsente clerico, tum clericus coram facerdote, baptismi administrationem fibi sumere non debent. Quamquam obstetrices, quæ baptizare consueverunt, improbandæ non funt, fi interdum præsente aliquo viro, qui hujus facramenti conficiendi minime peritus fit, quod alias viri magis proprium officium videretur, iplæ exequantur.

XXV. Patrinorum antiquus ufus, varia neceffitas. Timul, lib.de 5 :ptil. r.18. as de Coron. mil local; 3.

Accedit autem ad eos ministros, qui, ut hactenus declaratum est, baptismum conficiunt, aliud etiam ministrorum genus, qui ad facram & falutarem abnomina, & lutionem celebrandam ex vetustissima Catholicæ Ecclesiæ consuetudine adhiberi solent, ii nunc patrini, olim susceptores, sponsores, seu fidejussores communi vocabulo, à rerum divinarum Scriptoribus, vocabantur. De quorum numero, quoniam ad omnes ferè laicos pertinet, accurate à Paftoribus agendum erit: ut fideles intelligant, quæ potitimum ad illud recte perficiendum necessaria fint.

In primis verò explicare oportet quæ causa fuerit, cur ad baptismum præter Sacramenti ministros, patrini etiam, & fusceptores adjungerentur, quod quidem optimo jure factum elle omnibus videbitur, fi meminerint, baptismum esse spiritualem regenerationem, per quam filii Dei nascimur, de ea enim ita loquitur Divus Petrus: Sicut modò geniti infantes rationabiles, fine dolo lac concupifcite. Ut igitur, 1 Fet. 2. 2. postquam aliquis in hanc lucem editus est, nutrice, & pædagogo indiget, quorum ope, atque opera educetur, ac doctrina, & bonis artibus erudiatur: ita etiam necesse est, ut qui ex baptismi sonte vita spiritualem vivere incipiunt, alicujus fidei, & prudentiæ committantur, à quo Christianæ religionis præcepta haurire, ad omnemque pietatis rationem institui possint, atque ita paulatim in Christo adolescere, donec tandem viri perfecti, juvante Domino, evadant: cum præfertim Paftoribus, qui publicæ parochiarum curationi præpofiti funt, tantum temporis non superfit, ut privatam illam curam pueros in fide erudiendi suscipere possint. Hujus autem vetuftifimæ confuetudinis præclarum teltimonium à Divo Dionyfio habemus, cum inquit, & Dionyf. de Divinis nostris ducibus (fic enim Apostolos vocat) in mentem venit, & visum est suscipere infantes secundum istű sanctű modű, quod naturales parentes pueri eum cuidam docto in divinis, veluti pædagogo, traderent: sub quo, ficut divino patre, & falvationis fanctæ fusceptore, reliquum vitæ puer degeret. Eandem verò sententiam confirmat Higinii auctoritas. Habetur de Consec. dist. 5. c. 100. & Leopp. ibid. cap. 101. & Conc. Mogunt. ibid, c.101, & 30.9. 1.

Quamobrem fapientissime à fancta Ecclesia constitutum est, ut non solum is qui baptizat, cum baptizato: fed etiam fusceptor cum eo quem sufcipit, & cum ejus veris parentibus affinitate devin- baptimo ciantur: ita ut legitima nuptiarum fœdera inter hos contrainaomnes iniri non pollint, aque inita dirimantur.

Præterea docere oportet Fideles, quæ fint fusceptoris partes. Et enim hoc munus adeò negligenter neunur pain Ecclefia tractatur, ut unde tantu hujus functionis trani.

Erclef. mer. c. 7. Parte 3.

XXVI. Quanam, & inter quos atfinitas in tur.

XXVII. Ad quid re-

nomen relictum fit : quid autem fancti in eo contineatur,ne fuspicari quidem homines videntur. Hoc igitur universe susceptores semper cogitent, se hac potissimum lege obstrictos esfe, ut spirituales filios perpetuò commendatos habeant: atque in iis, quæ ad Christianæ vitæ institutionem spectant; curent diligenter: ut illi tales se in omni vita præbeant, quales ecs futuros effe folemni cæremonia spospon-Audiamus quid ea de re fanctus Dionyfius Supra derunt. scribat, verba sponsoris exprimens: Spondeo pueru inducturum, cum ad facram intelligentiam venerit.

Loco citato.

162. de Tempore, & fer. 215.

fedulis adhortationibus meis, ut abrenunciet contrariis omnino, profiteatur, peragátque divina, qua D. Aug. fer. pollicetur. Item Divus Augustinus. Vos inquit, ante omnia tam viros, quam mulieres, qui filios in baptismate suscepistis, moneo, ut cognoscatis, fidejussores apud Deum extitisse pro illis, quos visi estis de facro fonte suscipere. Ac profecto decet maxime, eum, qui aliquod officium suscepit, in eo diligenter exequendo numquam defatigari: & qui se alterius pædagogum, & custodem professusest, minime pati illum elle desertum, quem semel in fidem, & clientelam fuam recepit, donec illum opera & præfidio Ser. 165. de suo egere intellexerit. Quæ autem filiis spiritualib9 Temp.de con- tradenda funt, paucis Divus Augustinus comprehensec. dist. 4. dit, cum de hoc ipso susceptorum officio loqueretur: inquit enim: Debent eos admonere, ut castitatem cuttodiant: justitiam diligant, charitatem teneant, & ante omnia Symbolum, & orationem Dominicam eos doceant: Decalogum etiam, & quæ

cap. 120.

XXVIII. Quinam in patrinosnon affumendi.

fint prima Christianæ religionis rudimenta. Quæ cum ita se habeant, facile intelligimus cuinam hominum generi fanctæ hujus tutelæ administratio committenda non sit, nimirum iis, qui eam gerere aut fideliter nolint, aut fedulò, & accurate non queant. Quocirca, præter naturales parentes, quibus non licet eam curationem fuscipere, ut ex eo magis appareat quantum hæcspiritualis educatio à carnali diftet: hæretici in primis, Judæi, Infideles ab hoc munere omnino prohibendi funt, ut qui in ea cogitatione. & cura semper versentur: ut fidei veritaveritatem mendaciis obscurent, atque omnem Christianam pietatem evertant. 30.9.1. c. 1. D. Thom. 2. p. q. 67. art. 8. ad. 2. ex Mogunt. Conc. de

confec. dift. 4. cap. 102.

Pures quoque ne baptizatum de baptismo suscipi- XXIX. ant, sed ut unus tantum, five vir, five mulier, vel ad affumendi. fummum unus, & una, Tridentino Concilio statutum est: tum quia disciplinæ, atque institutionis ordo à multitudine magistrorum perturbari poterat, tum quia providere oportebat, ne inter plures ejufmodi affinitates conjungerentur, quæ impedirent quominus legitimo matrimonii vinculo hominum inter homines societas latiùs diffunderetur. De confec. dift. 4. c. 101. & Conc. Trid. feff. 14. c. 2. de refor. matrim.

Sed cum cæterarum rerum cognitio quæ hacte- XXX.
nus expositæ sunt, Fidelibus utilissima habenda sit: Lex baptismi suscipitum verò nihil magis necessarium videri potest, endi omoiquam ut doceantur, omnibus hominibus baptismi bus à Dolegem à Domino præscriptam esse, ita ut, nisi per mino posita baptismi gratiam Deo renascantur in sempiternam miseriam, & interitum, à parentibus sive illi Fideles, five infideles fint, procreentur. Igitur fæpiùs à Pastoribus explicandum erit, quod apud Evangelistam legitur: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Joan. 3.5. spiritu, non potest introire in regnum Dei. De bis vide Clem. pp. Epist. 4. in med. Aug. in Foan. tract, 13. & de Eccles. dogm. cap. 24. Amb. de iis qui myst. initiantur c. 4. Conc. Lateran. c. 1. Trid. feff. 7. can. 51.

Quam legem non solum de iis qui adulta ætate funt, sed etiam de pueris infantibus intelligendam Infantes baesse, idque ab Apostolica traditione Ecclesiam accepisse, communis Patrum sententia, & auctoritas tur. confirmat. Præterea, credendum est, noluisse Chri- Primo. stum Dominum baptismi sacramentum, & gratiam Scundo. pueris denegari, de quibus dicebat : Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim regnum cœlorum: quos amplexabatur, fuper quos manus imponebat, quos benedicebat. Dein- Tertio. de, cum legimus, totam aliquam familiam à Paulo

XXXI. effe proba-

baptiza-

CATECHISMI 144

1 Cor. 1. 16. baptizatam effe, fatis apparet pueros etiam qui in illorum numero erant, salutari fonte ablutos esse.

Deinde circumcifio, quæ figura fuit baptismi, eum Quarto. Gen. 21. 11. morem maxime commendat. Pueros enim octavo

Lev. 12. 3. die circumcidi folitos, nemo est qui ignoret. Luc. 1. 59.

quibus circumcifio manufacta in expoliatione cor-Col. 2. 11. poris carnis proderat, iifdem baptismum, qui est cir-

cumcifio Christi non manufacta prodesse perspicu-

um est. Postremò, ut Apostolus docet, si unius de-Quinto. Rom 5.17.

licto mors regnavit per unum, multò magis abundantiam gratiæ, & donationis justitiæ accipientes, in

vitam regnabunt per unum Jesum Christum. Cum itaque per Adæ peccatum pueri ex origine noxam contraxerint; multò magis per Christum Dominu

poffunt gratiam, & jultitiam confequi, ut regnent.

in vitam: quod quidem fine baptismo fieri nullo modo potett. Conc. Trid feff. 5. docret. de peccato

origin. & feff.7. de baptism.c. 12,13.8 14. Dionys de

Eccles. Hier.c.7. Cypria. Ep. 59. Aug. Ep. 28. & lib. 1. de peccat. merit. c.23. Chryfost. Hom. de Adam &

Eva Conc. Milevit. c.2. & de confec.dift.4. passim.

Quare docebunt Paftores, infantes omnino baptizandos & deinde paulatim teneram ætatem Chri-Itianæ religionis præce, tis ad veram pietatem infordo educanmandam elle: nam, ut à sapiente præclare dictum est: Adolescens justa viam suam, etiam cum senu-

erit, non recedet ab ea.

XXXIII. baptifino qua ratione piant. Epijt. 23. ad Bon.

XXXII. Pueri bapti-

zati quomo-

di.

Neque enim dubitare licet quin fidei facramenta, Intantes in cum abluuntur, accipiant: non quia mentis suæ affenfioni credant: fed quia parentum fide, fi parenfidem reci- tes Fideles fuerint : fin minus, fide (ut divi Augu-Itini verbis loquamur)univerfæ focietatis Sanctorum muniuntur: etenim ab iis omnibus recte dicimus eos baptismo offerri, quibus placet ut offerantur, & quorum charitate ad communionem fancti Spiritus adjunguntur.

XXXIV. Intantes quamprimum baptizandi.

Hortandiautem funt magnoperè Fideles, ut liberes fuos, quamprimum id fine periculo facere liceat, ad Ecclefiam deferendos, & folemnibus cxremoniis baptizandos curent, nam cum pueris infantibus nulla alia falutis comparandæ ratio, nifi eis baptismus baptismus præbeatur, relicta sit, facile intelligitur, quam gravi culpă illi sese obstringant, qui eo Sacramenti gratia diutius quam necessitas postulet, carere patiantur: cam præsertim propter ætatis imbecillitatem, infinita penè vitæ pericula illis impendeant. Aug. lib. 3. de orig. anima. c.9. & lib. 1. de

peccat: merit. c. 2, & Epift. 28.

n

1-

a,

11-

n-

u-

m

us

8

tus

be-

11-

-3.5

in-

i eis nus

Diversam verò rationem in ils servandam esse, qui adulta ætate funt, & perfectum rationis ufum ha- Adulti ad bent, qui scilicet ab infidelibus oriuntur, antiquæ præparandi Ecclesiæ consuetudo declarat: nam Christiana qui- & invitandi dem fides illi proponenda est, atque omni studio ad sunt. eam fuscipiendam cohortandi, alliciendi, invitandi funt: quod fi ad Dominum Deum convertantur, tum verò monere oportet, ne ultra tempus, ab Ecclefia præscriptum, baptismi Sacramentum differant; nam cum scriptum sit: Non tardes converti ad Do- Primo. minum, & ne differas de die in diem, docendi funt, perfectam conversionem in nova per baptilmum generatione positam esse: præterea, quò serius ad Secundo. baptismum veniunt, eò diutius sibi carendum esse cæterorum Sacramentorum usu & gratia, quibus Christiana religio colitur, cum ad ea fine baptismo nulli aditus patere possint : deinde etiam maximo fructu privari, quem ex baptismo percipimus: si- Tertio. quidem non folum omnium teelerum, que antea admissa sunt, maculam & sordes baptismi aqua prorfus eluit ac tollit, fed divina gratia nos ornat: cujus ope, & auxilio in posterum etiam peccata vitare possumus, justitiamque & innocentiam tueri: qua in re fummam Christianæ vitæ constare, facilè omnes intelligunt. Tertul. lib. de pænit. cap. 6.8 de præscript. c.41. Cypr. Epist.13. de consecrat.dist. 4. c. 64. 8 65. Aug. lib. de fide & operib. c, 9.

Sed quarryis hac ita fint, non confuevit tamen XXXVI. Ecclesia baptismi Sacramentum huic hominum ge- Cur adultis neri statim tribuere, sed ad certum tempus disferen- differre sodum esse constituit : neque enim ea dilatio pericu- leat Ecclelum, quod quidem pueris imminere suprà dictum in. elt, conjunctum habet cum illis qui rationis usu Prima ratio. praditi funt baptismi suscipiendi propositum, atque tio.

Secunda ra-

CATECHISMI

confilium, & male actæ vitæ pænitentia fatis futura fit ad gratiam, & jultitiam, fi repentinus aliquis casus impediat, quominus falutari aqua ablui possint. Contrà verò hæc dilatio aliquas videtur Primum u- utilitates afferre. Primum enim, quoniam ab Ecclesia diligenter providendum est, ne quis ad hoc

tilc.

Secundum. Tertium.

Sacramentum ficto, & fimulato animo accedat, eorum voluntas, qui baptismum petunt, magis exploratur atque perspicitur: cujus rei causa in antiquis Conciliis decretum legimus, ut qui ex ludzis ad fidem Catholicam veniunt, antequam baptismus illis administretur, aliquot menses inter Catechumenos effent: deinde, in fidei doctrina, quam profiteri debent, & Christianæ vitæ institutionibus erudiuntur perfectius. Præterea major religionis cultus Sacramento tribuitur, si constitutis tantum Pafchæ & Pentecostes diebus, solemni cæremonia baptismum suscipiant.

XXXVII. Baptifmus adultis quando non differendus. Au.8.38.5 IC. 48.

Sed interdum tamen baptismi tempus justa aliqua & necessaria de causa differendum non est, veluti ti vitæ periculum instare videtur, ac præsertim si illi abluendi fint, qui jam fidei mysteria plene perceperint: quod quidem Philippum, & Apostolorum Principiem fecisse satis constat, cum alter Candacis Reginæ Eunuchum, alter Cornelium, nulla interposita mora, sed statim ut se sidem amplecti profeili funt, baptizavit.

XXXVII'. Debent vel le baptifmű qui baptizantur. pan. n.edic. cap. 2. D.Trem . 2. p. 9. 68. 5.7.

Docendum præterea. & populo explicandum erit, quomodo affecti effe debent, qui baptizandi funt. In primis itaque opus est, ut velint, propolitumq; illis fit baptismum suscipere : nam cum unusquisq; Aug. lib. de in baptismo, peccato moriatur, & novam vivendi rationem, & disciplinam suscipiat, æquum est, non invito cuiquam, aut recufandi; fed illi tantum, qui sponte sua, & libenti animo accipiunt, baptismum præberi. Quare ex fancta traditione semper servatum animadvertimus, ut nemini baptilmus ministretur, nisi prius interrogatus suerit, an velit baptizari. Nec vero in pueris quoque infantibus eam voluntatem deesse existimandu est, cu Ecclesiæ voluntas que pro illis spondet, obscura esse non possit. Præterea,

AD PAROCHOS, PARS II.

Præterea, amentes & furiofos, qui cum aliquando XXX X. compotes mentis effent, in infaniam deinde incide- & quando runt, ut qui eo tempore nullam baptismi suscipi- bapt zandi. endi voluntatem habeant, nili vitæ periculum im- D.Thom. 2.7. mineat, baptizandos pon esse: cum autem in vitæ q.86.art, 12. discrimine versantur, si antequam surere inciperent, Nota. ejus voluntatis fignificationem dederunt, abluendi funt : fin minus à baptifini administratione abstinen-Idémque judicium de dormientibus fieri Quod fi in mentis potestate numquam fuerunt, ita ut nullum rationis usum habuerint, eos in fide Ecclefiæ non fecus ac pueros, qui ratione carent, baptizandos esfe, Ecclesia auctoritas, & confuetudo fatis declarat.

Verum præter baptismi voluntatem, sides etiam ea ratione, qua de voluntate dictum est, ad conse- Triz in aquendam Sacramenti gratiam maxime necessaria est. daltis ba-Etenim Dominus, & Salvator noster docuit : Qui requisita. crediderit, & baptizatus fuerit, falvus erit. Deinde, F.des. ut quemlibet admissorum scelerum, & male actæ Mirc. 16 19. vitæ pæniteat, atque ut idem in posterum à pecca-tis omnibus abstinere statuat opus est, aliter enim, non peccanqui ita baptifinum peteret, ut tamen peccandi con- di. fuetudinem nollet emendare, omnino repellendus effet : nihil enim baptifini gratix, & virtuti adeò repugnat, quam eorum mens, & confilium, qui nullum umquam peccandi finem fibi constituunt. Cum itaque baptifinus ob eam rem expetendus fit, ut Christum induamus, & cum eo conjungamur: planè constat, meritò à facra ablutione rejiciendum esse, cui invitiis, & peccatis perseverare propositum est : præsertim verò, quia nihil eorum quæ ad Christum, & Ecclesiam pertinent, frustrà susci- Nota. piendum est, inanémque baptismum, si justitix, & falutis gratiam spectemus, in eo futurum elle satis Rom. 8. 1. intelligimus, qui fecundum carnem ambulare, non secundum spiritum, cogitat: etsi, quod ad Sacramentum pertinet, perfectam ejus rationem fine ulla dubitatione consequitur; si modò, cum ritè baptizatur, in animo habeat id accipere, quod a fancta Quamobrem Principes Ecclesia administratur. Apolto-

n

it.

Ad. 2.50. Ait. 3. 19.

Apostolorum magnæ illi hominum multitudini. qui, ut ait Scriptura, compuncti corde, ab eo. & à reliquis Apostolis, quid sibi faciendum esset, quæfiverant, ità respondit : Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum: & alio loco: Pœnitemini, inquit, & convertimini, ut deleantur peccata veltra. Item beatus Paulus, ad Romanos scribens, apertè ostendit ei, qui baptizatur, omnino moriendum esse peccatis: quare nos monet ne exhibeamus membra nostra arma iniquitatis peccato: fed exhibeamus nos Deo, tamquam ex mortuis viventes.

Rom. 6.11.

XLI. na de Baptilino quá utilis.

Hæc verò fi Fideles fæpe meditati fuerint, pri-Hac doctri- mum quidem fummam Dei bomitatem vehementer admirari cogentur, qui nihil tale merentibus, tam fingulare, & divinum baptismi beneficium sola fua misericordia adductus tribuit, deinde, cum sibi ante oculos proponent, quam aliena esse debeat ab omni crimine eorum vita, qui tanto munere ornati funt: illudetiam in primis à Christiano homine requiri facile intelligent, ut quotidie tam fancte & religiose traducere vitam studeant, perinde ac fi ea ipfa die Baptismi Sacramentum, & gratiam consecuti effent. Quamquam ad inflammandos veræ pietatis studio animos nihil magis proficiet, quam fi Patores accurata oratione explicaverint, quinam fint baptifini effectus.

XLII. ptismi effectus peccatorum remillio.

De his igitur quoniam sæpe agendum est, ut Fi-Primus Ba- deles magis perspiciant se in altissimo dignitatis gradu positos esse, nec se ab eo dejici ullis adversarii infidiis, velimpetu, ullo umquam tempore patiantur: hoc primum tradere oportet peccatum, five à primis parentibus origine contractum, five à nobis ipfis commiffum, quamvis etiam adeò neceffarium fit, ut ne cogitari quidem posse videatur, admirabili hujus Sacramenti virtute remitti, & condonari:

Ezec. 36.25. Id verò multò antè ab Ezechiele prænunciatum est, per quem Dominus Deus ita loquitur: Effundam fuper vos aquam mundain, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veltris. Et Apoltolus ad

1 Cer. S. 11. Corinthios, post longam peccatorum enumeratio-

nem

nem subjecit : Et hæc quidem fuistis : sed abluti eltis, sed fanctificati estis. Atque hanc doctrinam perpetuò à fancta Ecclesia traditam esse perspicuum est. Sanctus enim Augustinus in libro, quem Lib. i.de p.c. de baptismo parvulorum conscriptit, ita testatur: & remis c. Generante carne tantum contrahitur peccatum ori- 15. ginale: regenerante autem spiritu, non solum originalium, fed etiam voluntariorum peccatorum fit remissio, & S. Hieronymus ad Oceanum: Omnia, Ep. 85. ante inquit, in baptismate condonata funt crimina. Ac medium. ne dubitare amplius ea de re cuiquam liceret, post aliorum Conciliorum definitionem, facra etiam Tridentina Synodus idem declaravit, cum anathe- Seff. 5. ma in eos decrevit, qui aliter sentire auderent, quive affeverare non dubitarent, quamvis peccata in Baptismo remittantur, ea tamen prorsus non tolli, aut radicitus evelli; fed quodammodò abradi, ita ut peccatorum radices animo infixæ adhuc remaneant. Namque, ut ejusdem sanctæ Synodi verbis utamur, in renatis nihil odit Deus: quia nihil damnationis est his, qui vere consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem, qui non secundum carnem ambulant: fed veterem hominem exuentes, & novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti funt. De hoc effectu baptismi vide insuper Aug. lib. 1. contra duas Epist. Pelag. c. 13. 8 lib. 3. c. 5. in Ench. c. 64. 8 lib. 1. de nupt. & concupisc. c. 25. Item Greg. lib. 9. Epist. 39. Conc. Vienn. & Florent, in mater. de Sacram.

Ac fateri quidem oportet, ficut eodem loco ipsius Synodi auctoritate decretum est, in baptizatis Concupifconcupiscentiam vel fomitem remanere: sed illa baptizatis verè peccati rationem non habet: nam ex divi quoq; remanens Augustini sententia, in parvulis baptizatis concu- non est pecpiscentiæ reatus absolvitur, ad agonem relinquitur, catum. atque idem alibi teltatur: Concupiscentiæ reatus in baptismate solvitur, sed infirmitas manet. Concupilcentia enim quæ ex peccato est, nihilaliud est,

n

1-

i: ft,

m

0-

ad

10ein

XLIT.

nisi animi appetitio natura sua rationi repugnans: qui tamen motus si voluntatis consensum, aut negligentiam conjunctam non habeat, à vera peccati Rom. 7.7. natura longe abest. At cum D. Paulus inquit: Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupifces: ex his verbis, non ipfam concupifcendi vim, sed voluntatis vitium intelligi voluit. Eandem doctrinam tradidit D. Gregorius, ita scribens. Si qui funt, qui dicant peccata in baptismo superficie tenus dimitti, quid est hac prædicatione infidelius? cum per fidei Sacramentum anima peccatis radicitus absoluta, soli Deo inhæreat. Atque ad eam rem demonstrandam Salvatoris nostri testimonio foan. 23.10. utitur, cum apud fanctum Joannem ait : Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet; sed est

1.ib. 9. Regist. Epijt. 39.

mundus totus.

Apost. serm. 6.

XLIII. Figura baptiimi. 4 Reg. 9. 14.

Ad. 2 38.

imaginem libet intueri, proponat fibi ad contemplandum Naaman Syri leprofi historiam, qui cum fepties Jordanis agua fe abluisset, testante Scriptura, ita à lepra mundatus est, ut ejus caro, caro pueri Quare baptismi proprius effectus est peccatorum omnium, five originis vitio, five noîtrâ culpâ contracta fint, remissio: cujus rei causa à Domino, & Salvatore nostro institutum esse clariffimis verbis Apostolorum Princeps, ut alia testimonia omittamus, explicavit, cum inquit : Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Chritti, in remissionem peccato-De concupiscentia remanente in baptizatis rum. vide Aug. lib. 1. de peccat. merit. & remiss.c. 39. stem lib. 1. contra duas Epift. Pelag. c. 13. lib.3. c. 3. in medio, & lib. 1. de nupt. & concup sc.c.23. & 25. item lib. 6. contra Julian. q. 5. & de verb.

Quod fi cui expressam hujus rei figuram, &

KLIV. Secundus baptifini efmiflio. f. m. 9. 3.

Jam verò, in baptismo non solum peccata remittuntur; fed precatorum etiam, & scelerum rectus, po - poenæ omnes à Deo benigne condonantur : nam ne peccatis etsi omnibus Sacramentis hoc commune est, ut per debira, re- illa virtus Passionis Christi Domini communicetur; de solo tamen baptismo do stum est Apostolo, nos

per ipsum Christo commori, & sepeliri. Ex quo fancta Ecclesia semper intellexit, sine maxima Sacramenti injuria fieri non posse, ut ei qui baptismo expiandus fit, ejulmodi pietatis officia, quæ ulitato nomine fancti Patres opera fatisfactionis vocarunt, imponantur. Quod pana peccatis debita remittantur in baptismo, vide Ambros. in cap. 11. ad Rom. Aug. lib. 1. de nupt. & concupisc. cap. 33. & in Ench. cap. 4. D. Thom. 3. art. p. q. 69. art. 2. unde nec nulla est imponenda panitentia Greg. lib. 7. regist. Epis. 24. & habetur de con-Secrat. dist. 4. cap. Ne quod absit D. Thom. p. q.

Nec verò, que hoc locotraduntur, veteris Ecclesiæ consuetudini adversantur: quæ olim Judæis, Ad quid ancum baptizarentur, præcipiebat ut quadraginta mum opera continuos dies jejunarent: neque enim illud infti- pœnitentia? tutum ad fatisfactionem pertinebat: fed qui baptifmum precepiffent, ea ratione admonebantur, ut Sacramenti dignitatem venerantes, jejuniis, & orationibus aliquandiu fine intermissione operam da-

rent.

Sed quamquam in baptismo pœnas peccatorum condonari exploratum esse debet, ab eo tamen pœ- Pænz que narum genere, quæ civilibus judiciis ob grave aliquod scelus persolvende sunt, nemo liberatur: ita runtur. ut qui more dignus sit, per baptismum à pœna quæ Nota. legibus constituta est, eripiatur. Tametsi vehementer laudanda effet eorum Principum religio, & pietas, qui eam quoque animadversionem, ut Dei gloria in fuis Sacramentis illustrior fieret, fontibus remitterent, ac condonarent. Efficit præterea baptismus post hujus vitæ curriculum, pænarum omnium quæ originale peccatum consequentur, liberationem, fi quidem merito mortis Domini factum est, ut hæc consequi possemus. Baptismo autem, ut suprà dictum est, ei commorimur. enim, ut inquit Apostolus, complantati facti sumus fimilitudini mortis ejus, fimul & refurrectionis eri- Rom. 5. 6. mus.

XLVI.

CATECHISMI

152 XLVII. Cur post baptilmum ab omni vitz liberemur.

Quod si quærat aliquis, cur statim post baptifmum in hac etiam mortali vita his incommodis non careamus, atque ad perfectum illum vitæ gradum, miseria non in quo Adam primus humani generis parens, ante peccatum collocatus fuerat, facræ ablutionis virtute non transferamur: id quidem duabus potiffimum de causis factum esse respondebitur.

Ratio prima.

Quarum prima est, quod nobis qui per baptismum Christi corpori conjuncti, atque ejus membra esfecti fumus, plus aliquid dignitatis tribuendum non erat, quam ipsi capiti nostro tributum esset. Cum igitur Christus Dominus, etsi ab initio ortus fui, gratiæ & veritatis plenitudinem habuit, tamen humanæ naturæ fragilitatem, quam suscepit, non antè deposuit, quam passionis tormenta, & mortem pertulit, ac deinde ad immortalis vitæ gloriam refurrexit: quis miretur, cum videat Fideles, qui jam per baptismum cœlestis justitiæ gratiam adepti funt, adhuc tamen caduco, & fragili corpore vestiri, ut postquam multis laboribus pro Christo perfuncti, & morte obita denuò ad vitam revocati fuerint, tandem digni fint, qui cum Christo ævo sempiterno perfruantur?

Ratio fecunda.

Altera verò caufa, cur in nobis post baptismum infirmitas corporis, morbus, dolorum fenfus, concupiscentiæ motus relinquantur: illa est, ut scilicet tamquam fegetem & materiam virtutis haberemus, ex qua deinde uberiorem gloriæ fructum, atque ampliora præmia consequeremur: nam cum patienti animo vitæ incommoda omnia toleramus, pravásque animi nostri affectiones sub rationis imperium divinà ope subjicimus, certà spe niti debemus, # Tim. 4.7. fore, ut, fi cum Apostolo certamen bonum certaverimus, curfum confummaverimus, fidem fervaverimus, repositam quoque justitiæ coronam reddat nobis Dominus in illa die justus judex. Sic verò etiam cum filiis Ifracl videtur Dominus egiffe: quos etsi ab Ægyptiorum servitute, Pharaone, atque ejus exercitu in mare demerso, liberavit: tamen non

statim in beatam illam promisionis terram intro-

Figura.

duxit; sed priùs in multis varissque casibus exercuit: cuit: ac deinde, cum eos in promissa terra possesfionem misisset, ceteros quidem incolas è patris fedibus exturbavit : quasdam verò nationes reliquas fecit, quas delere non potuerunt, ut populo Dei bellicæ virtutis, & fortitudinis exercendæ occasio numquam deellet.

Huc accedit, quod si per baptisinum, præter dona Tertia racœlestia, quibus anima ornatur, corporisetiam bona tribuerentur, dubitari meritò posset quin multi præsentis potius vitæ commoda, quam futuræ speratam gloriam confectantes, ab baptilinum venirent: cum tamen non falsa hxc, & incerta quæ videntur; fed vera, atque xterna, quæ non viden- 2 Cer. 4. tur, bona Christiano homini semper proposita esse debeant.

Sed interim tamen hujus vitæ conditio, quæ mi- XLVI'I. feriarum plena est, suis voluptatibus, & lætitiis non Christiani caret. Quid enim nobis, qui jam per baptismum, consolatio veluti palmites, infiti fumus in Christum, jucundi- patiuntur. as, aut optabilius effe potelt, quam, cruce in humeros nottros fublata, eum ducem fegui, nullifg; aut laboribus defatigari, aut periculis retardari, quominus ad præmium fupernæ vocationis Dei omni studio contendamus; alii virginitatis lauream, alii doctrina, & prædicationis coronam, alii martyrii palmam, alii alia virtutum decora à Domino accepturi? Quæ quidem præclara laudis infignia nemini darentur, nili pritis nos ipfos in hujus xrumnosæ vitæ stadio exercuissemus, atque in acie

Sed ut ad Bapti mi effectus oratio redeat, exponendum erit, hujus Sacramenti virtute, nos non fo- Tertius balum à malis, que vere maxima dicenda funt, libe- dus gratia rari: verum etiam eximiis bonis, & muneribus au- infulio. geri. Anim9 enim noster divina gratia repletur, qua Marc. 16.19. justi & filii Dei effecti, æternæ quoq; falutishæredes instituimur: nam vt scriptum ett, qui crediderit, & baptizatus fuerit, falvo erit: mundatamq; Ecclefiam lavacro aquæ, in verbo Apottolus teltatur. Elt au- Ephef. 5.26. tem gratia, quemadmodum Tridentina Synodus, Sen. 6. 7. de ab omnibus credendum, pæna anathematis propo-

invicti stetislemus.

XLIX.

fità decrevit, non folum per quam peccatorum fit remitfio: fed divina qualitas in anima inhærens, ac veluti splendor quidam, & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsásque animas pulchriores, & splendidiores reddit. Atque id ex sacris literis apertè colligitur, cum gratiam effundi dicant, eamque Spiritus fancti pignus soleant appellare. Quid sit gratia de qua bic, vide August. lib. 1. de peccat. merit. & remiss. c. 10. item de spiritu & litera, c. 28. versus finem. Bernard. ferm. I. in Cana Domini.

ptismi effedus infulio virtutum. 23.

Hunc autem additur nobilissimus omnium vir-Quartus ba- tutum comitatus, quæ in animam cum gratiâ divinitus infunditur. Quare, cum Apoltolus ad Titum ait: Salvos nos fecit per lavacrum regeneratio-Tit. 3. cap. nis & renovationis Spiritus sancti, quem effudit in D. Aug. Ep. nos abunde per Jesum Christum Salvatorem nostrum, D. Augustinus verba illa abunde effudit, explanans. Nimirum, inquit, ad remissionem peccatorum, & copiam virtutum. De hoc effectu Baptismi vide Chrysoft. hom. ad Neoph. & baptiz. Damasc. lib. 2. de fide Orthod. cap. 36. Lactant. lib. 3. divin. Instit. cap. 25. Aug. Epist. 22. ad Bonifac. item lib. 1. de peccat. meritis & remiss. cap. 29. Prosp. lib. 1. de vocation. gent. cap. 9.

LI. nexio.

Jam verò per baptilmum, etiam Christo capiti Quintus ba- tamquam membra copulamur, & connectimur. ptismi esse. Quemadmodum igitur à capite vis manat, quâ capiti con. fingulæ corporis partes ad proprias functiones aptè exequendas moventur; ita etiam ex Christi Domini plenitudine in omnes, qui justificantur, divina virtus, & gratia diffunditur, quæ nos ad omnia Christianæ pietatis officia habiles reddit. Quod per baptismum Christo capiti ut membra connectamur vide August. Epist. 23. item lib. 1. de peccat. meritis & remiss.c. 16. Prosp. de vocat. gent. lib. 1. c. 9. Bernard. fermon. 1. in Cana Dom. D. Thom. 3. p. 7. 69. art. 5.

Neque

AD PAROCHOS, PARS II.

Neque verò mirum cuiquam videri debet, si, cum tanta virtutum copia instructi, & ornati simus, ta- in bene amen non fine magna difficultate, & labore pias,ho- gendo banestasque actiones inchoamus, vel certe absolvimus. prisno uq-Id enim ob eam rem evenit, quod virtutes à quibus de? actiones iplæ proficifcuntur, Dei benefic o nobis donatænon fint; fed quoniam post baptismum acerrima cupiditatis pugna adversus spiritum relicta est: in qua tamen contentione animo frangi, aut debilitari Christianum hominem non decet: cum Dei benignitate freti, optima spe niti debeamus, fore Philip. 4. 8. ut quotidiana recte vivendi exercitatione, quæcum- 2 Cor 3. 11. que pudica funt, quecumque julta, quecumque fancta, eadem etiam facilia, & jucunda videantur hæc libentes cogitemus, hæc alacri animo agamus, ut Deus pacis sit nobiscum Vide hac de re Aug. lib. 5. contra Julian.c. 2. & 5. item de peccat. merit. & remiss. lib. 1. c. 3.

Præterea, per baptilinum confignamur chara- Sextus bactere, qui ex anima deleri numquam potest : de quo prismi effenihil est, ut plura hoc loco disserantur : cum liceat der. Charaex his quæ suprà dicta sunt, cum universe de Sacramentis ageretur, fatis multa, quæ ad hoc argumentum pertinent, in hunc locum transferre. Vide Aug. lib. 6. contra Donatift. cap. 1. & in Epift.

Joan. tract. 5. Trident. feff. 7.

u

ni

-

e

Sed quoniam ex characteris vi, & natura, ab Ec- Baptifmus clesia definitum est, Baptisini Sacramentu nulla ra- da, & cur. tione iterandum elle; ea de re Fideles, ne aliquando in errores inducantur, fæpè, & diligenter à Pattoribus admonendi erunt. Hoc verò docuit Apostolus, inquiens: Unus Dominus, una fides, unum baptilma. Deinde cum Romanos hortatur, ut mortui per baptismum in Christo, caverent ne vitam, quam ab illo accepissent, amitterent, cum inquit : Rom. 6. 10. Quod enim Christus mortuus est peccato, mortuus est semel, hoc videtur aperte significare, sicut ille mori iterum non potest, ita nobis denuò mori per baptismum non licere. Quare sancta etiam Ecclefia, se unum baptismum credere palam profitetur, quod quidem rei natura & rationi vehementer con-Yentaneum

155 LII.

LIV. non iteran-

in Foan. trait. II.

sentaneum esse ex eo intelligitur, quod baptismus est quædam spiritualis regeneratio. Quemadmodú igitur naturali virtute semel tantum generamur, & in lucem edimur : atque ut D. Augustinus ait, uterus non potest repeti: sic etiam una est spiritualis generatio, nec Baptismus ullo unquam tempore iterandus est, hac de re vide Trid. sess. 7. de Baptismo can. 11. & 12. item Concil. Cartha. car. 1. Vien. ut habetur in Clem. I. li. de sum. Trinit. D. August. tract. 11.in Joan. Beda in cap.3. Joan. Leo Magn. Epift. 37. & 39. D. Thom. 3. p. q. 66. a. 9.

LV. Baptilmus fub conditione cum

Neque verò quisquam putet, eum ab Ecclesia iterari, cum adhibità hujusmodi verborum formulà, aliquem abluit, de quo incertum est, an baptizatus ministratur, priùs fuerit: Si baptizatus es, te iterum non baptinon iteratur. zo: si verò nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti; ita enim non impiè iterari; sed sanctè, cum adjuncti-

one baptisinum administrari, dicendum est.

LVI. Baptif nus sub conditiministrandus.

Qua in re tamen diligenter à Pastoribus aliqua one quanta providenda funt, in quibus ferè quotidie non fine cum cautela maxima Sacramenti injuria peccatur: neque enim defunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, fi quamvis fine delectu cum adjunctione illa baptizent: Quare si infans ad eos deferatur, nihil prorfus quærendum putant, an is priùs ablutus fuerit: fed statim ei baptismum tribuunt : Quin etiam, quamvis exploratum habeant, domi Sacramentum administratum esse; tamen sacram ablutionem in Ecclefia, adhibità folemni cæremonià, cum adjun-Ctione repetere non dubitant, quod quidem fine facrilegio facere non possunt: & eam maculam fuscipiunt, quam divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant, nam ea baptismi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquifita, dubium relinquitur, an baptismum rite susceperint, aliter verò numquam fas est etiam cum adjunctione baptilmum alicui iterum administrare, De irregularitate cuius hic est mentio, vide apostat, & rett. Baptis. c. Ex literarum, & de Consecr.dist.4.cap. Eos qui, & 1.3. decretal de Baptismo & ejus affectu,c. de quib?. Præter

Lib. t. dicretal. tit.de tap: ifm. c.de quidem.

AD PAROCHOS, PARS II.

Præter cætera verò quæ ex Baptismo consequimur, illud veluti extremum est, quò reliqua omnia Baptismi esvidentur referri, quod scilicet cœli aditum, propter fectus cœlopeccatum prius inclusum, unicuique nostrum pate- rum apertio. facit. Hæc autem, quæ in nobis baptismi virtute Beda in c. 3. efficiuntur, ex iis plane in nobis possunt, quæ in Mant, 3 16. Salvatoris baptismo contigisse, Evangelica auctori- Marc. 2 10.3 tas confirmavit. Etenim cœli aperti funt, & Spi- Jac. 3, 21. ritus Sanctus columbæ specie in Christum Dominum descendens apparuit, ex quo significatum est eis qui baptizantur, divini numinis charifmata impertiri. & cœlorum januam referari: non quidem, ut fimul atque baptizati funt, fed ut magis opportuno tempore ingrediantur in illam gloriam: cum omnium miseriarum expertes, quæ in beatam vitam cadere non possunt, pro mortali conditione immortalitatem affequentur.

Atq; hi quidem funt Baptifini fructus quos fiquidem Sacramenti vim spectemus,æquè ad omnes per- Gratiarum tinere dubitare non potest : sin autem quo quisque in baptizatis animo affectus ad illum fuscipiendum accesserit, unde. confideremus, plus, minúsve cœlestis gratia, & fructus ad unum aliquem, quam ad alium, per-

venire omninò fateri oportet.

a

-

la

le

n

r,

1-

r-

t:

n,

m

in

n-

ne

m

e-

A-

ti-

m

ter

oa-

11-

tis.

,6 69. ter

Restat nunc, ut quæ de hujus Sacramenti precationibus, ritibus, & cæremoniis tradenda fint, aperte Precationes, & breviter explicetur: Nam quod Apostolus de ritus & czlinguarum dono admonuit, cum inquit: Sine fru- ptismi exctu esse, si, quæ aliquis loquitur, à Fidelibus non plicande. intelligatur: idem ferè ad ritus, & cæremonias transferri potest; imaginem enim, & fignificationem earum rerum præ se ferunt, quæ in Sacramento geruntur, quod fi illorum fignorum vim, & potestatem fidelis populus ignoret, non magna admodum caremoniarum utilitas futura esse videbitur. Danda elt igitur Pastoribus opera, ut eas Fideles intelligant, certoque fibi perfuadeant, fi minus necessaria sint, plurimi tamen faciendas, magnóque in honore esse oportet. Id verò tum inttituentium auctoritas, qui fine controversia fancti Apo-'Itoli fuerunt, tum finis, cujus causa cæremonias

157 LVIII.

LVIII. inaqualitas

adhiberi voluerunt, fatis docet, ita enim Sacramentum majori cum religione, ac fanctitate administrari, ac veluti ante oculos poni præclara illa. & eximia dona, quæ in eo continentur, & in animos fidelium immensa Dei beneficia magis imprimi perspicuum est. De eis ritibus vide Dionys. c. 2. de Eccl. Hier. Clem. Epist. 3. Tertul. lib. de Corona milit. & de Baptismo passim. Origen. hom. 12. in num. Cypr. Epist. 70. item vide de Consecr. dift. 4.

LX. Singularum baptilmi cæremoniacatio.

Sed omnes exremonix, & precationes, quibus in baptismi administratione Ecclesia utitur, ad tria capita redigenda funt, ut in eis explicandis certus rum expli- ordo à Paftoribus fervari possit, & quæ tradita ab illis fuerint, auditorum memorià facilius retinean tur.

> Ac primum quidem illarum genus est, quæ antequam accedatur ad baptismi fontem, servantur: alterum earum quæ, cum ad ipfum fontem ventum est, adhibentur: tertium earum, qua peracto jam baptismo, addi solent. In primus igitur aqua paranda ett, quà ad baptismum uti oportet.

Aque confectatio. Cyprian. Epift. 70. I em B fil. de Spirinu o de Confeer. dift. 4.c. in Sabbace. Statio ad fir.

Aq 12.

Confecratur enim baptismi fons, addito mysticæ unctionis oleo, neque ab omni tempore fieri permissum est: sed more majorum, festi quidam dies. qui omnium celeberrimi, & fanctiflimi optimo jure habendi funt, expectantur: in quorum vigifantie, c. 27. liis facræ ablutionis aqua conficitur, quibus etiam tantum diebus, mili necessitas aliter facere coegisset, in veteris Ecclesiæ more positum suit, ut baptismus administraretur. Sed quamvis Ecclesia hoc fores Eccle- tempore propter communis vitæ pericula, eam confuetudinem retinendam non judicarit: tamen folemnes illos dies Paschæ, & Pentecostes, quibus baptismi aqua consecranda eit, fumma cum religione adhuc observavit.

Pott aquæ confecrationem, alia deinceps, quæ baptismum antecedunt, explicare oportet, afteruntur enim, vel etiam adducuntur, qui baptilmo initiandi funt, ad Ecclefix fores, atque ab ejus introitu omnino prohibentur; quod indigni fint, qui do

mum

mum Dei ingrediantur, antequam à se turpissimæ fervitutis jugum repulerint, & totos fe Christo Domino, ejúlque jultiflimo imperio addixerint. Tertul. de Corona milit. c. 3. Cyril. Hyerofol. Catech. 8.

1-

os

11

2.

0-

r.

us

13

us

ab

n

n-

r:

11to

ua

cæ

er-

ies,

no

igi-

am

let.

til-

hoc

on-

10-

ba-

one

quæ

run-

ini-

o:tu do num

Tum verò sacerdos ab eis exquirit quidnam ab Catechis-Ecclefia petant : quo cognito, primum cos Christi- Clem. Rom. anæ fidei doctrina, quam in baptifino profiteri de- Epift. 3. bent, instituit : id autem Catechismo efficitur : cu- Aug. ae side jus institutionis morem à Domini Salvatoris præ- 6 oper. c. 9. cepto manasse, nemo dubitare potest: cum ipse Man. 16.1. 5. Apostolis justerit: Ite in mundum universum, & docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti, docentes eos fervare omnia quæcumque mandavi vobis. Ex quo licet cognoscere baptismum non esse administrandum, priufquam fumma faltem religionis nottræ capita exponantur. Quoniam verò Catechismi ratio ex multis interrogationibus constat, si is, qui instituitur, adulta ætate fuerit, ad ea quæ rogantur, ipse per se respondet: si autem infans sit, pro illo sponsor rite respondet, solemnémque sponsionem facit.

Sequitur Exorcismus, qui ad expellendum dia- Exorcismus. bolum, ejusque vires frangendas, & debilitandas facris & religiofis verbis ac precationibus conficitur. Accedunt ad Exorcifmum aliæ ceremoniæ: quarum fingulæ, ut quæ mylticæ fint, propriam atque illustrem fignificationem habent. De exorcifmis vide Tertul. de præscript. c. 41. Cypr. Epist. 2. August. lib. 2. de Gratia Dei, & peccato Orig. cap. 40. & lib. 2. de Nupt. & concupis. cap. 26. Optat. lib. 4. contra Parmenianum.

Nam cum fal in illius os, qui ad baptismum ad- Sal. ducendus est, inferitur, hoc fignificari perspicuum eit, eum fidei doctrina, & gratiæ dono confecuturum esse, ut à peccatorum putredine liberetur, Sporémq; bonorű operű percipiat, & divinæ sapientiæ pabulo delectetur. Bedain l. 1. Eldre, c. 9 Ilid. 1.2. de Offic. Eccl. c. 20. & Aug. l. 1. Confesse. 11.

Oblignatur

Obsignatur præterea signo crucis frons, oculi, pectus, humeri, aures: quæ omnia declarant, Baptismi mysterio sensus baptizati aperiri, ac roborari, ut Deum excipere, præceptáque ejus intelligere, ac servare possit. De signo Crucis vide Tertul. lib. de Resurr. carn. Basil. lib. de Spiritu sancto. Chrys. contra gentes, & alios.

Signa crucis.

Saliva & ad fontem accessio.

Joan. 9. 7.

Postea verò illi nares & aures salivà liniuntur, statumque ad Baptismi fontem mittitur: ut quemadmodum excus ille Evangelicus, quem Dominus jusserat oculos luto illitos Siloës aquà abluere, lumen recuperavit: ita etiam intelligamus sacræ ablutionis eam vim esse, ut menti ad cœlestem veritatem perspiciendam lumen afferat. De saliva Ambr.lib.1. de Sacram.1. & de iis qui mist. mit. c. 1. & de Consecr. distinct. 4. c. postea.

Abrenunci-

His peractis ad Baptisini sontem veniunt, ibique aliæ cæremoniæ, & ritus adhibentur: ex quibus Christianæ religionis summam licet cognoscere. Sacerdos eam, ter conceptis verbis, eum, qui baptizandus est, interrogat: Abrenuncias Satanæ, & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus? at ille, aut ejus nomine patrinus, ad singulas interrogationes respondet: Abrenuncio. Igitur qui Christo nomen daturus est, hoc primum sancte, & religiosè polliceri debet, se diabolum, & mundum deserere, ac nullum umquam tempus sore, in quo utrumque veluti hostem teterrimum, non detestetur: Tertul. lib. de coron. mil. c. 13. & de spectac. c. 4. & de Idol. c. 6. Cypr. Epist. 7. 54.

Fidei professio.
Cyril. Hierrofol.Carech.
2. & 3.

Deinde ad ipsum baptismi sontem consistens, interrogatur à sacerdote, hoc modo: Credis in Deum Patrem omnipotentem? cui ille respondet. Credo. Atque ita deinceps de reliquis. Symboli articulis rogatus, sidem suam solemni religione prositetur, quibus sanè duabus sponsionibus omnem Christianæ legis vim, & disciplinam contineri perspicuum est.

Baptilandi voluntas. Sed cum jam Baptifinum administrare oportet,

quærit facerdos ab co qui baptizandus est : Num baptizari velit? quo quidem per fe,vel ejus nomine, fi infans fit, patrino annuente, statim in nomine Patris, & Filii, & Spiritus fancti, falutari aqua eum abluit. Quemadmodum enim homo, fua voluntate serpenti obediens, meritò damnatus est: ita Dominus neminem in suorum numerum, nisi voluntarium militem, adscribi voluit : ut divinis justis sponte obtemperans, æternam falutem consequeretur.

Jam postquam baptismus absolutus est, sacerdos Chrisma; fummum baptizati verticem chrismate perungit : ut intelligat se ab eo die Christo capiti tanquam membrum conjunctum esse, atque ejus corpore insitum, & en re Christianum à Christo, Christum verò à chrismate appellari. Quid verò chrisma significet, ex his fatis intelligi quæ tunc facerdos orat, D. Am- Lib. 2. de brofius testatur, Dionyf. Eccl. Hierar: cap. 3. Cyril. Sacram.

Hierof. Catech. 3. Bafil. lib. de Spiritu fancto c. 27.

Induit postea sacerdos baptizatum veste alba, di- vestis cancens: Accipe vestem candidam, quam immaculatam dida. perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam Infantibus vero, qui vestitu non utantur, iildem verbis album ludariolum datur. Quo Symbolo fignificari fancti Patres docent tum refurrectionis gloriam, ad quam per baptismum nascitur : tum nitorem, & puichritudinem, qua dilutis peccatorum maculis, anima in baptilmo ornatur: tum innocentiam, atque integritatem quam in omni vità baptizatus fervare debet. Dionys. loco. citato, Ambr. de iis qui myst. init. c. 8.

Et deinde cereus ardens in manu traditur, qui Cereus ostendit, tidem charitate inflammatam, quam in bap- ardens. tismo accepit, bonorum operum itudio alendam, atque augendam effe. De hoc cereo vide Gregor. Nazian. Jerm. de Baptis. Gregor. Turon. lib. 5.

cap. 11. Niceph. inft. Eccl. lib. 3. cap. 11. Ad extremum verò nomen baptizato imponi- Nominisimtur : quod quidem ab aliquo sumendum est qui politio. propter excellentem animi pietatem, & religionem in Sanctorum numerum relatus est: ita enim facile fiet, ut quivis nominis similitudine ad

ortet. nant

1-

)-

20

t.

ue

uis

Sa-

ti-

8

5 ?

er-

qui

um

quo

ite-

tac.

, m-

eum

redo.

s ro-

qui-

æ le-

elt.

virtutie,

162

virtutis, & fanctitatis imitationem excitetur: ac præterea, quem imitari studeat, cum quoque precetur, & speret sibi advocatum ad salutem tum animi, tum corporis defendendam venturum effe.

LXI. Qualia nomina à Chri-Stianis rejiciendi.

Quare reprehendendi funt, qui gentium nomina, & eorum præcipuè, qui omnium sceleratissimi fuerunt, tam diligenter confectantur, & pueris imponunt : cum ex eo intelligi possit, quanti Christianæ pietatis studium faciendum existiment, qui impiorum hominum memorià tantopere delectari videntur, ut velint fidelium aures hujufmodi profanis nominibus undique circumsonare.

LXII. Totius de baptismo capitulatio.

Hæc de baptismi Sacramento, si à Pastoribus explanata fuerint, nihil eorum ferè prætermissum tractatus re- esse videbitur, quæ ad hanc cognitionem maxime pertinere existimanda sunt. Demonstratum est enim, quid ipsum baptismi nomen significet : quæ fit ejus natura, & fubstantia; tum, ex quibus partibus constet. Dictum est, à quo institutus fuerit: qui ministri ad conficiendum Sacramentum neceffarii fint, quosve tanquam pædagogos ad sustentandum baptizati imbecillitatem adhibere oporteat. Traditum est etiam, quibus, & quemadmodum animo affectis baptismus administrari debeat : quæ sit ejus virtus, & efficientia: postremò, qui ritus, & caremonia serventur, quantum proposita ratio postulabat, satis copiose explicatum est. Quæ omnia ob eam præcipue caufam docenda esse Pastores meminerint, ut Fideles in hac curà, & cogitatione perpetuò verlentur: ut in iis, quæ adeò fancte, & religiosè sposponderunt, cum baptismo initiati sunt, fidem servent, atque eam vitam instituant, quæ sanctissimæ Christiani nominis professioni respondeat.

AD PAROCHOS, PARS II.

DE CONFIRMATIONIS SACRAMENTO.

CI in Sacramento Confirmationis explicando Paonis Sacrannnc certe opus est illud quam maxime illustra- mentum re: cim in fancta Dei Ecclelia hoc Sacramentum explicandi à multis omnino prætermittatur: paucissimi verò tempus & fint, qui divina gratia fructum, quem deberent, necessitas. ex eo capere studeant. Quare Fideles ita de hujus Sacramenti natura, vi, dignitate, tum in die Pentecostes, quo pracipue die administrari solet: tum alias etiam diebus, cum id Paftores commode fieri posse judicaverint, docendi erunt, ut intelligant, non folum negligendum non esse; sed summa cum pictate, & religione suscipiendum, ne ipsorum culpa, maximóque malo eveniat, ut frustra in eos divinum hoc beneficium collatum esse videatur.

Sed ut à nomine initium sumatur : Confirmationem ab Ecclesia hoc Sacramentum ideirco vocari Huc Sacradocendum est: quoniam, qui baptizatus est, cum Confirmatio ab Episcopo sacro chrismate ungitur, additis solem- nuncupetur. nibus illis verbis : Signo te figno crucis, & confirmo Conc. Aur.c. te chrismate falutis, in nomine Patris & Filii, & Spi- 3. Hem Floritus fancti, nifi aliud Sacramenti efficientiam impe- rent. diat, novæ virtutis robore firmior, atque adeò perfectus Christi miles else incipit.

In Confirmatione autem veram & propriam Sacramenti rationem Catholica Ecclefia semper Confirmatio agnovit : quod & Melchiades Pontifex, & plu- est Sacrares etiam alii fanctitlimi & vetustissimi Pon- Epit ad tifices aperte declarant. Ac fanctus Clemens Epifcop. ejus veritatis doctrinam graviori sententià com- Hijban. c. 2. probare non potuit : Inquit enim : Omnibus Fr. 4. une festinandum est fine mora renasci Deo, & de- decreta b.mum ab Episcopo consignari, id est septifor- rum tomis. mem gratiam Spiritus fancti percipere : cum a de Confect. lioqui perfectus Christianus nequaquam esse possit, is qui injuria, & voluntate, non autem necessitate compulfus, hoc Sacramentum prætermiferit, ut a beato Petro accepimus, & cæteri Apostoli, præcipiente

ì,

æ

E

S. Dionsfius de Ecclef.

præcipiente Domino, docuerunt. Hanc vero eandem fidem doctrina fua confirmaverunt, qui eodem spiritu pleni pro Christo sanguinem profuderunt, Urbanus, Fabianus, Eufebius, Romani Pontifices, quemadmodum ex eorum Decretis licet perspicere. Accedit pretereà fanctorum Patrum consentiens auctoritas: inter quos Dionyfius Areopagita. Hierar. 6. 2. Athenarum Episcopus, cum diceret qua ratione hoc facrum unguentum conficere, eoque uti oporteret, ita inquit : Baptizatum facerdotes induunt veite congrua munditiæ, ut ad Pontificem ducant: ille verò facro, atque prorsus divino unguento baptizatum fignans, facratiffimæ communionis participem facit. Eusebius quoque Cæsariensis tantum huic Sacra-Lib 5. bister, mento tribuit, ut dicere non dubitarit : Novatum c. 43 Lib.de hæreticum Spiritum fanctum promereri non potui. qui ayst. isse : quia, cum baptizatus esset, in gravi ægritudine fignaculo chrismatis non est fignatus. Sed claritima habemus hujus rei testimonia tum à divo Ambrosio in eo libro, quem de iis qui initiantur, inscripsit: tum à Divo Augustino in libris quos adversus Petiliani Donatista Epistolas edidit : quorum uterque adeò de hujus Sacramenti veritate nihil dubitari posse existimavit, ut eam multis Scripturæ etiam locis doceat, ac confirmet. Quare aliter quidem verba illa Apostoli : Nolite contristare

zminaniur, c. 7. L.b. 2. C. ICA.

Ephef. 4. 30.

Ff. 132.

Rom. 5. 5.

Spiritum fanctum Dei, in quo fignati estis: aliter verò, quod in Pfalmis legitur: Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron: tum illud ejufdem Apostoli, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum fanctum, qui datus est nobis, ad Confirmationis Sacramentum referri testatus est: Confirmationem esse Sacramentum; babes insuper ex Ambr. de Sacr. lib. 3. c. 2. lib. de Spiritu fancto c. 6. S. 7. Item Aug. de Trinit. lib. 15. cap 26. & in Epift. Ioann. Tract. 3. & 6. & in Pfaim. 26. & ante hos omnes, Tertul. lib. de Refor. carn. Cypr. Epift. 7. Origen. hom. 9. in Levit. Literon. contra Lucifer, Cyril. Hierof. Catech. 2.

AD PAROCHOS, PARS II.

Quamvis autem à Melchiade dictu fit, Baptismu Confirmationi maxime conjunctu effe: non idem ta- Confirmatimen Sacramentu, fed ab altero longe disjunctu, ex- tismo diffeistimandu est: constat enim, varietatem gratiz quam rentia. fingula Sacramenta tribuunt, & rei fenfibus fubjectæ, quæ ipfam gratia fignificat, efficere ut varia quoq; & diversa Sacrameta sint. Epist.ad Episc. Hisp.in medio.

Cùm igitur baptismi gratia homines in nova vita Prior diffegignantur: Confirmationis autem Sacramento, qui 1 Cor. 12. jam geniti funt, viri evadant, evacuatis que erant 11. parvuli, fatis intelligitur, quantum in naturali vita generatio ab incremento distat, tantumdem inter se disserre baptismum, qui regenerandi vim habet & Confirmationem, cujus virtute Fideles augescunt,

& perfectum animi robur affumunt.

t

15

ri

le

b.

e-

m-

Prætered, quoniam novum atque distinctum Sa- Secunda. cramenti genus contituendum est, ubi animus in novam aliquam difficultatem incurrit : facile perspici potett, quemadmodum baptismi gratia ad mentem fide reformandam indigemus : ita etiam maxime conducere, Fidelium animos alia gratia confirmari, ut nullo pœnarum, suppliciorum, mortis periculo, aut metu à veræ fidei confeisione deterreantur. Quod quidem cum sacro Confirmationis chrismate efficiatur, ex eo apertè colligitur, hujus Sacramenti rationem à baptif-Quare Melchiades Pontifex Loc. citato. mo diversam esse. utriusque discrimen accurata occasione perseguitur, ita scribens: in Baptismate homo ad militiam recipitur, & in Confirmatione confirmatur ad pugnam. In fonte baptismatis Spiritus sanctus plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione autem perfectionem ad gratiam ministrat: in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum ad pugnam confirmamur : in baptismo abluimur, post baptismum roboramur : regeneratio per se salvat in pace baptismum recipientes, Confirmatio ornat, atque instruit ad agones. Verum hæc jam non folum ab aliis Conciliis tradita, sed præcipue a sacra Synodo Tridentina de-. creta funt : ut jam de iis non folum aliter fentire,

onis à bap-

165

fed ne dubitare quidem ullo modo liceat. Laod. can. 48. Meld, cap. 6. Florent. & Constant. Tid. sess. 7.

Sacramenti Confirmationis, auctor Christys.

Quoniam verò fupra demonstratum est, quàm necessarium esset, communiter de omnibus Sacramentis docere, à quonam ortum habuerint : idem etiam de Conformatione tradere oportet, ut Fideles hujus Sacramenti sanctitate magis assiciantur. Igitur à Pastoribus explicandum est, Christum Dominum non solum ejus auctorem fuisse; sed, sancto Fabiano Pontisce Romano teste, chrismatis ritum, & verba, quibus in ejus administratione Catholica Ecclesia utitur, præcepisse: quod quidem iis facile probari poterit, qui Consirmationem Sacramentum esse consitentur: cum sacra omnia mysteria humanæ naturæ vires superent, nec ab alio, quàm à Deo, possint institui.

Epist. 2.

VI. Sacramenti Confirmationis materia Chrisma.

Jam verò, quæ fint ejus partes, ac primum quidem de materia dicendum est: Hxc autem Chrisma appellator, quo nomine à Græcis accepto, etsi profani scriptores quodlibet unguenti genus fignificant; illud tamen, qui res divinas tradunt, communi loquendi consuetudine ad illud tantummodo unguentum accommodarent, quod ex oleo, & balfamb, folemni Episcopi consecratione conficitur. Quare dua res corporea pramissa Confirmationis materiam præbent: quæ quidem diversarum rerum compositio quemadmodum multiplicem Spiritus fancti gratiam, quæ Confirmatis tribuitur, declarat, ita etiam ipfius Sacramenti excellentiam satis ostendit. Quod autem ea sit hujus Sacramenti materia, cum fancta Ecclefia, & Concilia perpetuò docuerunt : tum à fancto Dionysio, & compluribus aliis gravissimis Patribus traditum est, imprimisque à Fabiano Pontifice, qui Apostolos chrismatis confectioà Domino accepisse, nobisque reliquisse testatus est. Vide Aug. in Pfalm. 44. verf. 9. & lib. 13. de Trinit. cap. 27. Gregor.in 1. cap. Cant. Conc, Laod. c. 48. & Carth. 2. c. 3. & 3. cap. 39. Dionys. de Eccl. Hierar. cap. 2. & 4. De oleo vide Ambros. in Psalm. 118. & lib. de Spiritu sancto capit. 3. Cyprian. Epift. 70. Neque

Epist. 3. ad Episc. Orient. ADPAROCHOS, PARS II.

Neque vero ulla alia materia, quam chrismatis, aptior videri poterat ad illud declarandum, quod onis materia hoc Sacramento efficitur. Oleum enim quod cur Chrisma piugue fit, & natura fua manet, ac diffluat, gra- fit statutum. tiæ plenitudinem exprimit : quæ per Spiritum 1. 132 2. fanctum à Christo capite in alios redundat, atque Lan. 1. 16. effunditur, ficut unguentum, quod descendit in barbam Aaron, usque in oram vestimenti eius. Unxit enim eum Deum oleo lætitiæ præ confortibus fuis, ac de plenitudine ejus nos omnes accepimus: ballamum verò cujus odoratus iucundiffimus eft, quid aliud fignificat, quam Fideles, cum Sacramento Confirmationis perficiuntur, eam virtutum omnium fuavitatem effundere, ut illud Apostoli queant dicere: Christi bonus odor fumus Deo? Habet præterea bal- 2 Cer. 2, famum eam vim, ut quidquid eo circunlitum fuerit, putrescere non finat : quod quidem ad hujus Sacramenti virtutem fignificandam valde accommodatum videtur: cum plane constet fidelium animos cœlefti gratia, quæ in Confirmatione tribuitur, præparatos, facile à scelerum contagione defendi posse.

Confecratur autem chrisma solemnibus caremoniis ab Episcopo. Ita enim Salvatorem no- Chrisma strum docuille in extrema cœna, cum Chrisinatis dum à solis conficiendi rationem Apostolis commendaret, Fa- Episcopis, bianus Pontifex, fanctitate, & martyrii glorià cla- unde? S.F. b. riffimus, tradidit : quamquam, cur ita fieri de- Fapa. ubi buerit, ratione etiam oftendi potest. Etenim in plerisque aliis Sacramentis Christus ita eorum materiam instituit, ut sanctitatem quoque illi tribuerit: non folum enim aquam elementum baptisini esse voluit, cum inquit : nisi quis renatus fuerit ex aquâ & spiritu, non potest introire in regnum Dei : sed cum ipse baptizatus est, estecit ut ea deinceps vi fanctificandi prædita effet : Ican. 3. 5. quare dictum à fancto Chrysostomo : Aqua bap- Hom. 4. tumi purgare peccata credentium non poliet, nisi oper: imperf. tactuc orporis Domini Sanctificata fuisset. Quomam igitur Dominus hanc Confirmationis mate-

167 VII.

riam

habeiur de consec.dist.4.

Nunquid.

riam usu ipso: & tractatione non facravit, necessarium est ut fanctis, & religiosis precationibus confecretur neque ad alium ea confectio, nisi ad Episcopum pertinere potest: qui ejusdem Sacramenti ordinarius minister institutus est.

IX. Sacramenti Confirmationis forma.

Sed explicanda erit præterea altera pars, ex qua Sacramentum constituitur, forma scilicet, & verba, quæ ad facram unctionem adhibentur: monendique Fideles, ut in hoc Sacramento fuscipiendo, tunc maxime, cum eas pronunciari animadvertunt, ad pietatem, fidem, & religionem animos excitent, ne quid cœlesti gratiæ impedimenti esse possit. His igitur verbis Confirmationis forma ab'olvitur : SIGNO TE SIGNO CRUCIS, ET CONFIRMO TE CHRISMATE SA-LUTIS, IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET STRITTIS SANCTI. Sed tamen, fi ad veritatem rationem quoque revocemus, idem facile probari potest. Eten m Sacramenti forma ea omnia continere debet, quæ ipfius Sacramenti naturam, & fubitantiam explicant. Atqui maxime hac tria in Confirmatione observanda funt, divina potestas, quæ ut principalis causa in Sacramento operatur: tum robur animi & spiritus, quod per sacram unctionem Fidelibus ad falutem tribuitur: deinde fignum, quo notatur is qui in certamen Christianæ militiæ descensurus est. Ac primò quidem verba illa: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus fandi, quæ extremo loco posita sunt: alterum ea: Confirmo te chrismate falutis: que in medio funt: tertium, que in principio formæ locantur: Signo te figno crucis, fatis declarant. Quamquam fi etiam ratione aliqua probari non postit, hanc esse hujus Sacramenti veram & ablolutam formam, Ecclesia Catholice auctoritas, cujus magilterio ita femper edocti sumus, non patitur nos ea de re quidquam dubitare.

Docere etiam Paftores debent, quibus potissimum hujus Sacramenti administratio commissa fit: Nam cum multi sint, ut est apud Prophetam, qui currant, neque tamen mittantur: necesse est, qui veri, & legitimi ejus ministri sint,

Episcopus Confirmationis minifler ordinarins,

tradere.

ADPAROCHOS, PARS II. tradere, ut fidelis populus Confirmationis Sacra- Irid feff. 23.

mentum & gratiam consequi possit. Solum ita- c. 4. 5 can. que Episcopum hujus Sacramenti conficiendi or- 7. Att. 8.14. dinariam potettatem habere Sacræ literæ oftendunt: nam in Actis Apoltolorum legimus: cum Samaria verbum Dei accepillet, Petrum & Ioannem ad eos missos este, qui oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum fanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat; fed baptizati tantum erant: Quo in loco licet videre, eum qui baptizaverat, quod tantum effet Diaconus, Confirmandi potestatem nullam habuisse: sed munus illud perfectioribus ministris, hoc est Apostolis, reservatum Qualitier) obicunque facræ Scripturæ hujus facramenti mentionem faciunt, idem oblervari neque ad eam rein demontirandam defunt fando um Patrum, atque Pontificum, Urbani, Eufebii, Damafi, Innocentii, Leonis clariclima teltimonia: quemadmodum ex corum Decretis perspicua elt. Divus quoque Augustinus graviter queritur de corrupta Ægyptioru, & Alexandrinorum consuetudine, quoru a accerdotes audebat Confirmationis Sacramentum administrare. Episcopum ministrum effe ordinarium Confirmationis tradunt Urbanus Papa Epist. ad omnes Christianos in fine; Eusebius Papa Epift. 3. ad Episcop. Tusciae & Campania. Damasus Papa Epist. 4. ad Prof. & cateros Epis. Orthod circa med. Innocentius Pap. Epift.1. ad Veren. c. 3. Leo Pap. Epift. 88. ad Germanie & Galliæ Ep: fc. Melchiades Pap. Epift . ad Epifc. Hifpaniæ. Clemens item Pap. Epift. 4. Concil. Ovormacienfe

Ac jure hoc quidem factum esse, ut ejusmodi munus ad Episcopos deserretur, hac simili-tudine possunt Pattores declarare. Ut enun in mationis site extruendis ædificiis, etsi fabri, qui inferiores minister. ministri sunt, camenta, calcem, ligna & reliqua materiam parant, atque componunt, ab-

c. 8. & Florent. de Sacram. Horum summorum Pontificum Epistole habentur in tomis Conciliorum fere omes in primo juxta cujusque atatem. Vide in-Super August. in quast. novi Testam. quest. 42.

folutio

folutio tamen operis ad architectum spectat; ita etiam hoc Sacramentum quo veluti spirituale ædificium perficitur, à nullo alio, nisi à summo sacerdote, administrari opus erat.

XII. Cur addantur & Patrini.

Additur verò etiam patrinus, quemadmodum in baptismo fieri demonstratum est. Nam si, qui gladiatoriam dimicationem subeunt, alicujus indigent, cujus arte & confilio doceantur, quibus ictibus, ac petitionibus, falvis ipfis, conficere adversarium posfint, quanto, magis Fideles, cum Sacramento Confirmationis quali firmifimis armis tecti, ac muniti in spirituale certamen, cui aterna salus proposita est, descendunt, ducis, ac monitoris indigebunt? Recte Trident. feff. igitur, ad hujus quoque Sacramenti administratioonem patrini advocandi funt, quibus cum eadem spiritualis affinitas conjungitur, quæ legitima nuptiarum fœdera impedit, ut antea docuimus, cum de patrinis ageretur, qui ad Baptismum adhibendi sunt.

XIII. Cur Daro. chi doc re debent Cor . mandos.

24. c. 2. de

reform.

matrim.

Sed quoniam fæpe evenit ut Fideles in hoc Sacramento suscipiendo aut præpropera festinatione, aut diffoluta quadam negligentia, & cunctatione utantur: nam de iis, qui ad eum impietatis gradum venerunt, ut illud contemnere, & aspernari audeant, nihil eft quod dicamus, aperiendum eft etiam Pastoribus, qui, qua ætate, quo pietatis studio præditi esse debeant, quibus Confirmationem dare oportet.

XIV. Quam justè optet Ecclefia ut omnes confirmentur. De confec. dift. 3. c.2. 0 I. item Conc. Aurel. c. 2. Hugo de Sanit. Vintt de Sacram. lib. 2. P. 7. ca.

Atque illud in primis docendum est, hoc Sacramentum ejulmodi necessitatem non habere, ut fine eo salvus quis esse non posit; quamquam verò necessarium non est, à nemine tamen prætermitti debet : fed potius maxime cavendum est, ne in re fanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam large impertiuntur, aliqua negligentia committatur: quod enim omnibus communiter ad fanctificationem Deus propofuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum est. Ac fanctus quidem Lucas, cum admirabilem illam Spiritus fancti effusionem describeret, ita inquit : Et factus 39. Ad.2.2. est repente de cœlo sonus tamquam advenientis Spiritus vehementis, replevit totam domum. Deinde, paucis interjectis: Et repleti funt om-

nes Spiritu fancto. Ex quibus verbis licet intelligere: quoniam domus illa fanctæ Ecclefiæ figuram & imaginem gerebat, ad omnes Fideles Confirmationis Sacramentum, cujus initium abdie ductum est, pertinere : Aton- a etiam ex ipsius Sacramenti ratione tacile colligitur : illi enim facro chrismate confirmari debent, quibus spirituali incremento opus est, & qui ad perfectum Christianæ religionis habitum perducendi sunt : at nulli id non maxime convenit : ut enim hoc spectat natura, ut qui in lucem eduntur, adolescant, atque ad perfectam ætatem perveniant, etiamfi interdum, quod vuit, minus affequatur; ita communis omnium mater Catholica Ecclesia vehementer optat, ut in eis, quos per Baptismum regeneravit, Christiani hominis forma perfecte abfolyatur: id autem quoniam mysticæ Unctionis Sacramento efficitur, perspicuum est, eam ad universos Fideles aque pertinere.

ta li-

er-

in la-

nt,

ac of-

niti

ft,

£6

10-

01-

13de

nt.

ra-

ut an-

ım nt.

to-

liti

tet.

ra-

ine

ne-

de-

re

era

mad

eti-

tus itus

tus

ntis

De-

-ונות

nes

In quo illud observandum est omnibus quidem atas in C npost Baptismum Confirmationis Sacramentum posse firmandis administrari : sed minus tamen expedire hoc fieri, requiratur. antequam pueri rationis ulum habuerint: quare fi duodecimus annus non expectandus videatur, uf que ad septimum certé hoc Sacramentum differre maxime convenit: neque enim Confirmatio ad falutis necessitatem instituta est; sed ut ejus virtute optime instructi, & parati inveniremur, cum nobis pro Christi side pugnandum esset: ad quod fane pugnæ genus pueros qui adhuc usu rationis

carent, nemo aptos esle judicarit.

Ex his igitur efficitur, ut qui adulta jam æta- Quanta cum te confirmandi funt, si quidem hujus Sacramen- reverentia ti gratiam, & dona confequi cupiant, cos non fit ad confolum fidem, & pietatem afferre, sed graviora firmationem etiam peccata, quæ admiserunt, ex animo do- accedenlere oporteat. Qua in re elaborandum est, ut peccata etiam priùs confiteantur, & Pastorum cohortatione ad jejunia, & alia pietatis opera fulcipienda incitentur, admoneanturque, laudabilem illam antiquæ Ecclesiæ consuetudinem renovan-

XV. Quanam

dam

CATECHISMI

172 9.72.0.8.14 An . 2.

D. Th. 3. I. dam effe, ut non nisi jejuni hoc Sacramentum sufciperent: quod quidem fidelibus facile persuaderi po le existimandum est, si hujus Sacramenti dona,

XVI. Confirmationis effectus Primus.

admirabile que effectus intellexerint Itaque i a sees docebunt Con irmationem hoc cum exteris Sacramentis commine habere; ut nili impedimentum aliquod ex parte ejus qui recipit, inferatur, novam gratiam tribuat: etenim hæc facra & mystica figna ejusmodi esse demonstratum elt quæ gratiam declarant, atque efficiunt.

Secundus.

Sed prater hæc, quæ com in aliis communia cenfenda funt, primum quidem illud propriæ Confirmationi tribuitur, quod Baptismi gratiam perficit: qui enim per Baptismum Christiani effecti sunt; quasi infantes modò geniti teneritatem adhuc & mollitiem quandam habent, ac deinde chrismatis Sacramento adversus omnes carnis, mundi, & diaboli impetus robustiores frunt: & eorum animus in fide omnino confirmatur ad confitendum, & glorificandum nomen Domini nostri Jesu Christi: ex quo etiam nomen infum inventum esse nemo dubitarit.

XVIII. Error quitur. Trid. feff. 7. can. I. de 6025

Neque enim, quidam non minus imperite quam impie finxerunt, Confirmationis vocabulum ab eo dam refuta- deducitur, quòd olim infantes qui baptizati erant, cim jam adulti ellent, ad E alcopum adducebantur, ut fidem Christianam, quam in Baptismo susceperant, confirmarent: ita ut Confirmatio nihil à Catechefi differre videatur : cujus confuetudinisnullum probatum teltimonium afterri potest : sed ab eo nomen ei impositum est, quod hujus Sacramenti virtute Dons in nobis id confirmat, quod Baptifmo operari copit, nosque ad Christianæ soliditatis perfectionem adducit.

Tertius effectus. De confec. dift. 5. c. jp:ruus Eulen. Emill . hom. an die Pent.

Nec verò confirmat solum, sed auget etiam : de quo Melchiades ita teltatur, Spiritus fanctus qui super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit, ad innocentiam: in confirmatione augmentum præitat ad gratiam: deinde noa auget modò, fed admicabili quadam Luc. 14.45. ratione auget. Hoc anten pulcherrime indumena translatione Scripture figuractivit, atque expressit.

In-

Inquit enim Dominus Salvator cum de hoc Sacramento loqueretur: Sedete in civitate, quoad uf-

que induamini virtute ex alto.

Quod fi paftores voluerint divinam hujus Sacra- Efficientis menti efficientiam oftendere: (hoc verò ad com- Confirmatimovendos Fidelium animos maximam vim habitu- onis exemrum esse dubitari non potest) satis erit, quid ipsis plo declara-Apostolis evenerit, explicare. Illi enim ante Patfi- tur. onem, vel fub ipfam Paffionishoram adeò infirmi, & remili fuerunt: ut cum Dominus comprehen us elt, statim se in sugam conjecerint : Petrus verò, qui Ecclesiæ Petra & fundamentum, designatus erat, & fuminam constantiam excellique animi magnitudinem præ se tulerat, unius mulierculæ voce perterritus, se Jesu Christi discipulum esse, non semel, aut iterum, sed tertio negaverit : ac post refurrectionem omnes propter metum Judzorum inclusi domi se continuerint. At verò in die Penticostes tantà Spiritus sancti virtute omnes repleti funt; ut dum Evangelium quod eis commissum A3, 2 erat, non folum in Juda orum religione, fed in universo orbe audacter, & libere diffeminarent, nihil fibi felicius accidere posse existimaverint, quam quod digni haberentur, qui pro Christi nomine contumeliam, vincula, tormenta, cruces perferrent.

Habet præterea Confirmatio eam vim, ut chara- Quartus efcterem imprimat: quo fit ut ullà umquam ratione fectus. iterari postit, quod etiam in Baptismo supra observatum est: ac de Sacramento Ordinis quoque suo loco planius exponetur. Huc igitur si à Pastoribus sæpè, & accurate explicata erunt, vix fieri poterit quin Fideles, cognita hujus Sacramenti dignitate, atque utilitate, illud fumma cum diligentia fancte, & religiose suscipere itudeant, Confirmationem non esse iterandum vide de confec. dist. 5. c. dictum est, & cap. de hom. D. Thom. 3. p. 9.72.

art. 5.

1-

ti

1-

is

ui

u,

in

m

7it. n-

Luc. 22. 19. Similiter & calicem accepit, postquam coenavit, di-1 Cor. 11.24 cens: Hic calix novum Testamentum est in meo fanguine: hoc facite, quotiescumque bibetis, in meain commemorationem: De Euchar. institutione vide Trid. feff. 13. c. 2. de Buch. Leo ferm. 7. de Pass. c. 3. Euseb. Emiss. hom. 4. & habetur de

confec. dift. 2. 1. quin Corpus.

IV. Cur hoc Sacramentum Euchariftia muncupetur.

Hujus ergo admirabilis Sacramenti dignitatem atque excellentiam, cum facri Scriptores fieri nullo modo posse inteiligerent, ut uno vocabulo demon-

Rom. 6. 23.

strarent, pluribus eam nominibus exprimere conati funt. Interdum enim Eucharistiam appellant: quod verbum, vel bonam gratiam, vel gratiarum actionem Latine reddere possumus. Ac recte quidem, bona gratia, dicendum est: tum quia vitam aternam, de qua scriptum est: Gratia Dei vita æterna, præfignificat: tum quia Christum Dominum. qui vera gratia, atque omnium charifmatum fons eft, in se continet. Nec verò minus apte gratiarum actionem interpretamur: fiquidem cum hanc purittimam hoftiam immolamus, immenfas quotidie gratias pro universis iu nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono. quam nobis hoc Sacramento tribuit. Sed id ipfum etiam nomen, cum his, quæ à Christo Domino gesta esse in hoc mysterio instituendo legimus, optime convenit. Etenim panem accipiens fregit, ac gratias egit. David quoque, cum hujus mysterii magnitudinein contemplaretur, antequam carmen illud pronunciaret : Memoriam fecit mirabilium Plat. 110. 5. suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus fe : gratiarum actionem præponendam existimavit, cum inquit : Confessio & magnificentia opus ejus. Chryfost. hom. 24. in 1.

> ad Cor. ad bec verba, Calix benedictionis. Cypr. lib. de Lapsis. Ambr. lib. 5 de Sacram. c. 3. D.

Thom. 3. p. q. 73. a. 4.

Matt. 26.16. Marc. 14.22. Luc. 22. 19. # Cor. 11.24

AD PAROCHOS, PARS II.

Frequenter etiam nomine facrificii declaratur : de

quo mysterio paulò post latius dicendum erit.

Vocatur præterea communio : quod verbum ex illo apottoli loco fumptum effe liquet, ubi ait : Calix Euch nomibenedictionis, cui benedicimus, nonne communica- na referuntio fanguinis Chritti eft? & panis, quem frangi- tur. Sacrimus, nonne participatio corporis Domini est ? ficiur. Com-Nam ut Damascenus explanavit, hoc Sacramentum Christo nos copulat, atque ejus carnis, & deitatis participes efficit, nosque inter nos in eodem Christo conciliat, ac con ungit, & veluti unum corpus co- 1 Cer. 10.16. agmentat. Vide Iren. lib. 5. cap. 7. Chryf. bom. 44. 4. fid. or-& 45. in Ioan. Cyril. in lib. 7. in Ioan. c. 13. Cyril. :bod. c. 4. Hier. Catach. 4. Aug. Tract. 26. in I an. Trid. feff. 13. de Euch. in Prefat. Conc. Nicen 21. Carth. 4. c. 77. & 26. 9. 6 passim.

Ex quo factum est ut Sacramentum etiam pacis Sacramen-& charitatis diceretur : ut intelligeremus, quam tum pacis & indigni fint Chrittiano nomine, qui inimicitias exercent, odiáque, disfidia, & discordias, ut teterrimas Fidelium pelles, omninò exterminandas elle: cum præfertim quotidiano religionis nostræ facrificio, nihil nos tiudiofius servare quam pacem, &

charitatem profiteamur.

Sed viaticum etiam frequenter à facris Scriptori- Viaticum. bus appellatur: tum quia spiritualis cibus est, quo in hujus vita peregrinatione fultentamur: tum quia vim nobis ad aternam gloriam, & fælicitatem mu- com. nit. Quare ex veteri Ecclefie Catholica institu- 1 cor. 11.24 to fervari videmus, ut nemo Fidelium fine hoc Sacramento è vita excedat.

Ac vetultifimi quidem Patres, Apostoli austoritatem secuti, cœnæ etiam nomine sacram Eucharistiam interda vocarunt quod in illo novistime cone falutari mysterio à Christo Domino sit instituta.

Nequè verò proptereà à cibo, aut potione Euchariftiam conficere aut fumere licet, quod ab A- A jejunis postolis salutariter introducta consuetudo, quemad- conscienda modim veteres Sovietores marrorio que del menda modum veteres Scriptores memoriæ prodiderunt, eft Euch. perpetuò retenta, ac servata est, ut a jejunis tantuin perciperetur. August. Epist. 188. cap. 6.

A'ia plura

Cypr. de cana Domini.

Sed.

174

CATECHISMI

XX. Ritus & caremoniæ Confirmationis explicantur.

Restat nunc ut aliqua etiam de ritibus, & cæremoniis, quibus in hoc Sacramento administrando Catholica Ecclefia utitur, breviter perstringantur, quæ explicatio quanto ului futura fit Pastores intelligent, si quæ antea dicta sunt, cum hic locus tractaretur, repetere voluerint.

Chrisma & unctio.

Qui igitur confirmantur, facro chrismate, in fronte unguntur : nam hoc Sacramento Spiritus fanctus in animo Fidelium se infundit, in eisque robur, & fortitudinem auget, ut in spirituali certamine viriliter pugnare, & nequissimis hostibus relitere queant.

Cur in fronte.

Quocircà declaratur, eos nullo metu, aut ve2 recundia, quarum affectionum figna maxime in fronte solent apparere, à libera Christiani nominis confessione absterrendos esse. Rhaban. lib. 1. de Instit. cleric. c. 30. & habetur de consec. dist. 5. c. novissime. Aug. in Psal. 141. D. Thom. 3. p. 9. 71. ar. 9.

to

u le

de

pi

1

ej

ne

rir

me ge

dile

liqu ran

Pat

me

nen cele

figi

cep dito

duo

tra

Signum Crucis.

Præterea nota illa, qua Christianus à cæteris veluti miles, infignibus quibufdam ab aliis diftinguitur, in illustriori corporis parte imprimenda erat.

Cur in Pentecofte. Air. 2. 2.

Sed illud quoque folemni religione in Ecclesia Dei servatum est; ut in Pentecoste pracipue hoc Sacramentum administraretur, quod hoc maxime die Apostoli, Spiritus fancti virtute roborati & confirmati fint; cujus divini facti recordatione Fideles admonerentur, quæ, quantaque mysteria in facra unctione cogitanda effent.

Alapa.

Deinde verò qui unctus & confirmatus est, ut meminerit se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda, manu leviter in maxilla ab Episcopo cæditur.

P.x.

Potremò autem pax ei datur, ut intelligat fe gratiæ cœlestis plenitudinem, & pacem quæ exuperat omnem fensum, consecutum esse. Atque hæc fumma eorum fit, quæ de Chrismatis Sacramento à Pastoribus non tam quidem nudis verbis, & ratione, quam inflammato quodam pietatis studio explicanda funt, ut ea in animis, intimisque Fideliu cogitationibus inferere videantur.

Phil. 4 7.

AD PAROCHOS, PARS II. 175

DE EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Ollemadmodum ex omnibus facris mysteriis, que nobis tanquam divine gratice certifima in- Ne Euchaftrumenta Dominus Salvator noster commendavit, setur indignullum est, quod cum sanctissimo Eucharittiæ Sa- nius, ejus cramento comparari queat : ita etiam nulla gra- dignitas fevior alicujus sceleris animadversio à Deo metuenda piùs expliest, quam si res omnis fanctitatis plena, vel potius nyf. de Eccl. quæ ipla fanctitatis auctorem, & fontem continet, Hier. c. 6. neque sande, neque religiose à Fidelibus trade- & de confec. tur. Id verò Apostolus & sapienter vidit, & de dist. c. 2. eo nos aperte admonuit : nam cum declaraffet, cor. 11. 322 quanto illi scelere obstricti essent, qui corpus Domini non dijudicarent, statim subjecit : Ideò inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Ut igitur Fidelis populus, cum cœ-Iesti huic Sacramento divinos honores tribuendos esse intellexerit, & gratix uberes fructus capiat, & justinimam Dei iram effugiat, illa omnia à Pastoribus diligentissime exponenda erunt, quæ ejus majestatem magis illustrare posse videantur.

Qua in re opus erit, ut Pauli Apostoli ratio. Euch insti-nem secuti, qui se, quod à Domino acceperat Co-mis est exrinthiis tradidiffe professus est, in primis hujus Sacra- plicanda. menti institutionem Fidelibus explicent: ita vero gestam rem elle ex Evangelitta perspicue colligitur.

Cum enim Dominus dilexisset suos, in tinem cur, quandilexit cos: cujus quidem amoris ut divinum a- do & quoliquod, atque admirabile pignus daret, sciens ho-modo Cariram jam advenisse, ut transiret ex hoc mundo ad & senci. Patrem, ne nullo unquam tempore à suis abesset, intant. inexplicabili confilio, quod omnem naturæ ordinem, & conditionem superat, perfecit. Etenin, celebrata cum discipulis agni Paschalis cana, ut figura veritati, umbra corpori cederet, panem accepit, Deoque gratias agens benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & divit: Accipite, & min- Mut. 26. 20 ducate: Hoc est corpus neum, quod pro vobis Mira 4 22. tradetur: Loc facite in mean commemorationem.

it

n

O

la

fe

u-

ue

n-

12-

lio

liu

E

TT.

Similater

CATECHISMI

176

Luc. 22. 19. Similiter & calicem accepit, postquam cœnavit, di-1. Cor. 11.24. cens: Hic calix novum Testamentum est in meo fanguine: hoc facite, quotiescumque bibetis, in mean commemorationem: De Euchar. institutione vide Trid. feff. 12. c. 2. de Buch. Leo ferm. 7. de Paff. c. 3. Euseb. Emiss. hom. 4. & habetur de confec. dift. 2. 1. quin Corpus.

IV. Cur hoc Sacramentum Eucharistia muncupetur.

Bom. 6. 23.

Hujus ergo admirabilis Sacramenti dignitatem atque excellentiam, cum facri Scriptores fieri nullo modo posse inteiligerent, ut uno vocabulo demonstrarent, pluribus eam nominibus exprimere conati funt. Interdum enim Eucharistiam appellant: quod verbum, vel bonam gratiam, vel gratiarum actionem Latine reddere possumus. Ac recte quidem, bona gratia, dicendum est: tum quia vitam aternam, de qua scriptum est: Gratia Dei vita æterna, præfignificat: tum quia Christum Dominum. qui vera gratia, atque omnium charifmatum fons eft, in se continet. Nec verò minus apte gratiarum actionem interpretamur: figuidem cum hanc puriffimam hoftiam immolamus, immenfas quotidie gratias pro universis iu nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratix tam excellenti bono. quam nobis hoc Sacramento tribuit. Sed id ipfum etiam nomen, cum his, quæ à Christo Domino

time convenit. Etenin panem accipiens fregit, ac Mitt. 26.16. gratias egit. David quoque, cum hujus mysterii Marc. 14.22. magnitudinein contemplaretur, antequam carmen Luc. 22. 19. illud pronunciaret : Memoriam fecit mirabilium E Cor. 11.24 Pfal. 110. 5. suorum misericors & miserator Dominus, escam

> dedit timentibus se: gratiarum actionem præponendam existimavit, cum inquit : Confessio & magnificentia opus ejus. Chryfoft. hom. 24. in 1. ad Cor. ad hec verba, Calix benedictionis. Cypr. lib. de Lapsis. Ambr. lib. 5 de Sacram. c. 3. D.

> gesta esse in hoc mysterio instituendo legimus, op-

Thom. 3. p. q. 73. a. 4.

AD PAROCHOS, PARS II.

Frequenter etiam nomine facrificii declaratur : de

quo mysterio paulò post latius dicendum erit.

Vocatur præterea communio : quod verbum ex A'ia plura illo apottoli loco fumptum effe liquet, ubi ait : Calix Euch nomibenedictionis, cui benedicimus, nonne communica- na referuntio fanguinis Christi est? & panis, quem frangi- tur. Sacrimus, nonne participatio corporis Domini est ? ficiur. Com-Nam ut Damascenus explanavit, hoc Sacramentum Christo nos copulat, atque ejus carnis, & deitatis participes efficit, nosque inter nos in eodem Christo conciliat, ac con ungit, & veluti unum corpus co- 1 Cer. 10.16. agmentat. Vide Iren. lib. 5. cap. 7. Chryf. hom. 44. 4. fid. 0r- 45. in Ioan. Cyril. in lib. 7. in Ioan. c. 13. Cyril. :hod. c. 4. Hier. Catoch 4. Aug. Tract. 26. in I an. Trid. feff. 13. de Euch. in Prafat. Conc. Nican 21. Carth. 4. c. 77. 8 26. 9. 6 passim.

Ex quo factum est ut Sacramentum etiam pacis Sacramen-& charitatis diceretur : ut intelligeremus, quam tum pacis & indigni fint Chrittiano nomine, qui inimicitias exercent, odi.íque, disfidia, & discordias, ut teterrimas Fidelium pelles, omninò exterminandas effe : cum præfertim quotidiano religionis nostræ facrificio, nihil nos fludiofius servare quam pacem, &

charitatem profiteamur.

Sed viaticum etiam frequenter à facris Scriptori- Viaticum. bus appellatur: tum quia spiritualis cibus est, quo in hujus vitæ peregrinatione fultentamur: tum quia vim nobis ad aternam gloriam, & fælicitatem mu- cena. Quare ex veteri Ecclefie Catholica inftitu- 1 cor. 11.24 to fervari videmus, ut nemo Fidelium fine hoc Sacramento è vita excedat.

Ac vetultifimi quidem Patres, Apostoli austoritatem fecuti, conx etiam nomine facram Eucharistiam interdă vocarunt quod în illo novisime cone falutari mysterio à Christo Domino sit instituta.

Nequè verò proptereà à cibo, aut potione Euchariftiam conficere aut fumere licet, quod ab A- A jejunis postolis salutariter introducta consuetudo, quemad- conscienda modum veteres Sevintores memorina productado de sumenda modum veteres Scriptores memoriæ prodiderunt, eft Euch. perpetuò retenta, ac fervata ett, ut a jejunis tantum perciperetur. August. Epist. 188. cap. 6.

Cypr. de cana Domini.

Sed,

CATECHISMI

176

Luc. 22. 19. Similiter & calicem accepit, postquam conavit, di-1. Cor. 11.24. cens: Hic calix novum Testamentum est in meo fanguine: hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem: De Euchar. institutione vide Trid. seff. 13. c. 2. de Buch. Leo serm. 7. de Paff. c. 3. Euseb. Emiff. hom. 4. & habetur de

confec dift. 2. 1. quin Corpus.

Thom. 3. p. q. 73. a. 4.

IV. Cur hoc Sacramentum. Eucharistia muncupetur.

Hujus ergo admirabilis Sacramenti dignitatem atque excellentiam, cum facri Scriptores fieri nullo modo posse inteiligerent, ut uno vocabulo demon-

Bom. 6. 23.

strarent, pluribus eam nominibus exprimere conati funt. Interdum enim Eucharistiam appellant: quod verbum, vel bonam gratiam, vel gratiarum actionem Latine reddere possumus. Ac recte quidem, bona gratia, dicendum est: tum quia vitam aternam, de qua scriptum est: Gratia Dei vita æterna, præfignificat: tum quia Christum Dominum, qui vera gratia, atque omnium charifmatum fons eft, in se continet. Nec verò minus apte gratiarum actionem interpretamur: fiquidem cum hanc puriffimam hoftiam immolamus, immenfas quotidie gratias pro universis iu nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono. quam nobis hoc Sacramento tribuit. Sed id ipfum etiam nomen, cum his, quæ à Christo Domino gesta esse in hoc mysterio instituendo legimus, optime convenit. Etenin panem accipiens fregit, ac Mnt. 26.16. gratias egit. David quoque, cum hujus mysterii magnitudinein contemplaretur, antequam carmen * Cor. 11.24 illud pronunciaret : Memoriam fecit mirabilium Plat. 110. 5. suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se: gratiarum actionem præponendam existimavit, cum inquit : Confessio & magnificentia opus ejus. Chrysoft. hom. 24. in 1. ad Cor. ad bec verba, Calix benedictionis. Cypr. lib. de Lapsis. Ambr. lib. 5 de Sacram. c. 3. D.

Marc. 14.22. Luc. 22. 19.

AD PAROCHOS, PARS II.

Frequenter etiam nomine facrificii declaratur : de

quo mysterio paulò post latius dicendum erit.

Vocatur præterea communio : quod verbum ex illo apostoli loco sumptum esse liquet, ubi ait : Calix Euch nomibenedicionis, cui benedicimus, nonne communica- na referuntio fanguinis Christi est? & panis, quem frangi- tur. Sacrimus, nonne participatio corporis Domini est ? ficium.Com-Nam ut Damascenus explanavit, hoc Sacramentum Christo nos copulat, atque ejus carnis, & deitatis participes efficit, nosque inter nos in eodem Christo conciliat, ac con ungit, & veluti unum corpus co- 1 Cer. 10.16. agmentat. Vide Iren. lib. 5. cap. 7. Chryf. hom. 44. 4. fid. 0r& 45. in Ioan. Cyril. in lib. 7. in Ioan. c. 13. Cyril. hod. c. 4. Hier. Catach. 4. Aug. Tract. 26. in I an. Trid. feff. 13. de Euch. in Priefat. Conc. Nican. 21. Carth. 4. c. 77. & 26. 9. 6 passim.

Ex quo factum elt ut Sacramentum etiam pacis Sacramen-& charitatis diceretur : ut intelligeremus, quam tum pacis & indigni fint Christiano nomine, qui inimicitias exercent, odiáque, disfidia, & discordias, ut teterrimas Fidelium pelles, omnino exterminandas effe: cum præfertim quotidiano religionis nostræ facrificio, nihil nos tiudiofius fervare quam pacem, &

charitatem profiteamur.

Sed viaticum etiam frequenter à facris Scriptori- Viaticum. bus appellatur: tum quia spiritualis cibus est, quo in hujus vitæ peregrinatione fustentamur : tum quia vim nobis ad aternam gloriam, & foelicitatem mu- Cons. Quare ex veteri Ecclesie Catholice institu- 1 cor. 11.24 to fervari videmus, ut nemo Fidelium fine hoc Sacramento è vita excedat.

Ac vetultisimi quidem Patres, Apostoli autoritatem fecuti, cœnæ etiam nomine facram Eucharistiam interda vocarunt quod in illo novistima cona falutari mysterio à Christo Domino sit instituta.

Nequè verò proptereà à cibo, aut potione Euchariftiam conficere aut sumere licet, quod ab A- A jejunis postolis salutariter introducta consuetudo, quemad- conscienda & sumenda modum veteres Scriptores memoriæ prodiderunt, eft Euch. perpetuò retenta, ac servata est, ut a jejunis tantum perciperetur. August. Epist. 188. cap. 6.

Cypr. de cana Dominia

Sed,

178 VII. Eucharistia verè eit Sa-

eramentum,

CATECHISMI

Sed, explicata nominis ratione, docendum erit hoc verum esse Sacramentum, atque unum ex septem illis, quæ fancta Ecclefia femper religiosè coluit, ac venerata est: nam cum calicis consecratio sit, mysterium sidei appellatur. Prætereà, ut insinita pene facrorum Scriptorum testimonia omittamus, qui hoc inter vera Sacramenta numerandum esse perpetuò senserunt, ex ipsa ratione, & natura Sacramenti, idem convincitur. Etenim in eo figna funt externa & fenfibus fubjecta; habet deinde gratiæ fignificationem & efficientiam præterea de Christi institutione, neque Evangelistæ, neque Apostolus dubitandi locum relinquunt. Quæ omnia cum in unum conveniant ad Sacramenti veritatem confirmandam, nullis aliis argumentis opus esse perspicitur. August. lib. 3. de Trinit. cap. 4. & lib. 20. contra Faust. cap. 13. Ambr. lib. 1. de Sacram. cap. 2. Trid. feff. 13. de Euch. c. 5. D. Thom. 3. p. q. 73. art. I.

VIII. Multa funt in Euch. quibus Sacramenti nomen tribuitur.

cramenti nomen facri Scriptores tribuerunt. Interdum enim & consecratio & perceptio, frequenter verò & ipíum Domini corpus, & fanguis, qui in Eucharistia continetur, Sacramentum vocari consuevit: inquit enim D. Augustinus, Sacramentum hoc duobus constare, visibili scilicet elementorum De Cate, rud. specie, & invisibili carne, & sanguine ipsius Domitib. 5 c. 16. ni nostri Jesu Christi August. hic ad sensum potius quam ad verba citatus; sed lege hac de materia librum Lanfranci contra Berengarium: constat 23 tantim capitibus: vide de consecr. dist. 2. fere

Sed illud diligenter Pastoribus observandum est,

multa in hoc mysterio esse, quibus aliquando Sa-

Nota. Trid. Seff 15. de Euc. tota.

Atque ad eundem modum hoc Sacramentum 5.6 can.6. adorandum esse: nimirum corpus & sanguinem Domini intelligentes, affirmamus. Verum hæc omnia minus proprie Sacramenta dici perspicuum Ipfæ autem panis & vini species veram & abfolutam hujus nominis rationem habent.

Sed

AD PAROCHOS, PARS II.

Sed quantum hoc Sacramentum à reliquis omnibus differat, facile colligitur: nam cætera Sacra- liquis Sacramenta materiæ ufu perficiuntur, dum scilicet alicui mentis Eu-

administrari ca contingit.

Baptismus enim Sacramenti naturam tunc adipi- Primo. fcitur : cum re ipsa homo aqua abluitur : at verò ad Eucharistiæ perfectionem satis est ipsius materiæ consecratio: utrumque enim Sacramentum esse non definit, quamvisin pyxide affervetur. Deinde Secundo. in conficiendis aliis Sacramentis nulla fit materiæ, atque elementi in aliam naturam mutatio. Etenim Baptismi aqua, aut chrismatis oleum, cum illa Sacramenta administrantur, priorem aquæ, & olei naturam non amittunt. In Eucharittia vero quòd panis & vinuin ante confecrationem erat, confecta confecratione, verè est corporis & sanguinis Domini fubstantia.

Licet autem duo fint elementa, panis scilicet & vinum, ex quibus integrum Eucharistiæ Sacramen- Un cum est tum conficitur: non tamen plura Sacramenta, fed Sacramenunum tantim esse, Ecclesia auctoritate docti con- licet duplex fitemur: aliter enim septenarius Sacramentorum materia. numerus, quemadmodum semper traditum, atque à Conciliis Lateranensi, Florentino, & Tridentino, decretum est, constare non poterit: nam cum hujus Sacramenti gratia unum corpus mysticum efficiatur, ut Sacramentum ipfum rei quam efficit, conveniat, unum esse oportet : atque unum quidem, non quia individuum fit; fed quia unius rei fignificationem habet. Nam quemadmodum cibus, & potio, quæ duæ diverfæ res funt, ad unam tantum rem adhibentur, ut scilicet vires corporis reficiantur: ita etiam duas illis diversas Sacramenti species respondere consentaneum suit, quæ cibum spiritualem fignificarent, quo mentes sustinentur, & recreantur, Quare à Domino Salvatore dictum est: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Ex Conciliis citatis Lateranense generale Ivan. 6. sub Innocent. II. non numerat quidem distincte septem Sacramenta, sed ex variis Canonib. satis clare colliguntur, Florent in doct. de Sacram, Trid. feff. 7. can. I. M 2

chariftia.

180

Tria fignificramentum. Paffione n Christi. I uc. 22. 19. I Cor. II. Cælestem gratiam. Teriul. de

c. 8.

CATECHISMI

Sed diligenter explicandum est, quid Eucharistize cat Euch. Sa- Sacramentum fignificet : ut Fideles Sacra mytteria oculis intuentes, fimul etiam divinarum rerum contemplatione animum pascant. Tria verò sunt. quæ nobis hoc Sacramento indicantur.

Primum eft Christi Domini Passio, quæ jam præterit: ipse enim docuit: Hoc facite in meam commemorationem: & Apostolus testatus est: Quorefue, carnis, tiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.

Alterum est divina, & cœlestis gratia, quæ præfens ad animam alendam & confervandam hoc Sacramento tribuitur. Quemadmodum enim Baptilmo in novam vitam gignimur, confirmatione roboramur, ut Satanæ repugnare, & palam Christi nomen profiteri possimus: ità Eucharistiæ Sacramento alimur, ac futtentamur.

Gloriam æternam.

Tertium est, quod futurum prænunciat, æternæ jucunditatis, & gloriæ fructus quem in cæletti patrià ex Dei promittione capiemus. Hxc igitur tria, quæ instantis, præteriti, & confequentis temporis varietate diftingui perspicuum est, facris mysteriis ita fignificantur, ut totum Sacramentum, quamvis ex diversis speciebus constet, ad singula horum declaranda, tanquam ad unius rei fignificationem, referatur.

Sed in primis cognoscenda est à Pastoribus hu-

XI. Duplex Euch. materia panis & vinum.

jus Sacramenti materia: tum ut ipfirite illud poffint conficere: tum etiam ut Fideles admoneantur cujus rei Symbolum sit: atque ejus rei quam significant, ítudio & defiderio exardefcant. plex itaque est hujus Sacramenti materia, altera panis ex tritico confectus, de qua primò agetur: de altera postea dicendum erit. Nam, ut docent Evangelittæ Matthæus, Marcus, & Lucas, Chriflus Dominus panem in manus accepit, benedixit, & freg.t dicens: Hoe eft corpus meum. pud Ioannem quoque idem Salvator noster feiptum panem appellavit, cum inquit : Ego fum panis vivus, qui de coelo descendi. Vide de Confeer. difl. 2. c. 1. 2. 55. ubi habes de hac ma-

Matth 26. 20. Muc. 14 22. Luc. 22. 17.

teria

ADPAROCHOS, PARS II. 181

teria decreta Alexandr. Pap. in 1. Epist. ad omnes Orthodoxos & Cypr. lib. 2. Epift. 3. & Ambr. lib. 4. de Sacram. c. 4. vide etiam Iren.

11b. 4. c. 34. 8 lib. 5. c. 2.

Cum autem varia fint panis genera, vel quia materia different : ut cum alius ex tritico, alius panis tritiex hordeo, aut ex leguminibus, caterisque terræ Euch. matetrugibus confectus ett, vel quia diversis qualitati- teria. bus præditi funt : (um enim fermentum aditur, al- D. Th. 3. P. ter verd fermenti omnino expersesse potest) Quod 9.74. a. 3. ad primum attinet, Salvatoris verba oftendunt, panem ex tritico confici oportere, communi enim loquendi confuetudine, cum panis abfolute dicitur, panem ex tritico intelligi fatis conftat. Id etiam veteris teltamenti figurà declaratur, præceptum enim à Dominotuerat ut panes propolitionis, qui Liv. 24 5 hoc Sacramentum fignificabant, ex fimili conficerentur.

Sed quamadmodum nullus panis, nifi triticeus, Azynus papta ad Sacramentum materia putandus est: (hoc ni Euch. enim Apittolica traditio nos docuit, & Ecclefiæ materia Catholica auctoritas firmavit) ita etiam ex iis qua Muib. 26. Christus Dominus gestit, azymum esse debere, fa- 17. Marc. cilè intelligitur, ip'e enim primo azymorum die, Luc. 22. 7. quo nihil fermentati domi habere Judæis licebat, hoc Sacramentum confecit, atque instituit. Vide lib. 3. decretal. tit. de celebrat. Missarum. c. ult.

ubi habes auctoritatem Honorii Pap. 3.

Quod fi quis Joannis Evangelistæ auctoritatem opponat, qui hac omnia ante felfum diem Paf- Obiectio chæ acta esse commemorat, ea ratio facile dissot- solvitur. vi potest. Etenim quem primum azymorum diem cxteri Evangelitæ appellarunt, quod feria quinta vesperi dies festi azymorum inciperent, quo tempore Salvator nofter Pascha celebravit, eum ipsum diem Joannes Pridie Paschæ fuisse Ioan. 13. 1. describit : ut qui diei naturalis spatium, quod ab Oriente fole inchoatur, in primis notandum Quapropter divus etiam Chry- in Mut. existimavit. foltomus primum azymorum diem interpre- hom. 83. tatus cam diem quo ad vesperam azyma come-M 3

denda effent. Sed azymi panis confecratio quantum conveniat integritati, & mentis munditi e quam Fideles ad hoc Sacramentum afferre debent, ab A1 0-3 Cor. 5. 7. stolo docemur, cum inquit : Expurgate vetus fermentum, ut fitis nova conspersio, ficut estis azymi: etenim Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitize, & nequitize, sed in azymis sin-

ceritatis & veritatis.

XVI. Potest Euch. & in fermentato pane confici. Cenc. Floren. Jeff. ult. o de celeb.

Neque tamen ea qualitas adeò necessaria existimanda est, ut, si illa pani desit, Sacramentum consici non posit: utrumque enim panis genus veram & propriam panis rationem, & nomen habet. Quamquam nemini licet privata auctoritate, vel 1.b. 3. decret, potius temeritate laudabilem Ecclefiæ fuæ ritum immutare: atque eò minùs id facere Latinis facermif.c. final. dotibus permissum est, quibus prætereà Pontifices Max. præceperunt ut ex azymo tantum facra mysteria conficerent. Atque hæc de altera hujus Sacramenti materia expoluisse satis sit: in quo tamen illud animadvertendum est, qu'am multa materia ad Sacramentum conficiendum uti oporteat, definitum non esse: cum illorum etiam certus numerus desiniri nequeate qui aut possint, aut debeant sacra myiteria percipere.

XVII. alter Euch. materia. Hom. 83. in Matt.

Superest, ut de altera hujus Sacramenti materia, Vinum vitis, & elemento dicatur. Eit autem vinum ex vitis fru-Au expressim, cui modicum aque permixtum sit: Matt. 26.29. nam Dominum Salvatorem vino in hujus Sacramen-Marc. 14.25. ti institutione usum esse, Catholica Ecclesia semper docuit, cum ipse dixerit : Non bibam amodò de hoc genimine vitisusque in diem illum. Quo in loco Chrysoftomus: De genimine, inquit, vitis, que certè vinum, non aquam produxit, Ut tanto antè illorum hærefim, qui aquam folum in hifce myfteriis adhibendam fenserunt, convellere videretur.

Aquam verò Dei Ecclesia vino semper admiscuit: primum, quod id à Christo Domino factum esse, & Conciliorum audoritate, & fandi Cypriani teltimonio comprobetur: deinde quod fanguinis & aquæ quæ ex ejus latere exierunt, hac permittione memoria

XVIII. Aqua v no est admifcenda.

AD PAROCHOS, PARS II.

memoria renovatur. Tum verò aquæ, ut in Apo- Cyp. lib. 2. calypsi legimus, Populum designant: quare aqua Epist. 3. Trid. vino admifta fidelis populi cum Christo capite con- facrif. miss. junctionem fignificat. Atque hoc ex Apoltolica tra- c. 7. 6 can. ditione perpetuò fancta Ecclesia servavit.

Sed quamvis aquæ admiscendæ ita graves ratio- Nota. nes fint, ut eam fine mortali peccato prætermittere non liceat: ea tamen si desit, Sacramentum consta-

re potest.

Illud autem fa erdotibus animadvertendum est, XVIII. ut quemadmodu in facris mysteriis aquam vino adaque est a hibere oportet, sic etiam modicam infundendam esse, miscendum. nam Ecclefiasticorum Scriptorum sententia, & ju- Habetur lib. dicio, aqua illa in vinum convertitur, quare de eo 3. Decretal. Honorius Pontifex ita scribit; Perniciosus in tuis miss. 1.3. partibus inolevit abusus, videlicet, quod major quan- Nota. titas aque in facrificio, quam vini, adhibetur, cum vide de fecundum consuetudinem rationabilem Ecclesiæ ge- consecr. dist. neralis, longè plus vini, quam aquæ adhibendum feq. fit. Hujus igitur Sacramenti hac duo tantum elementa funt : ac meritò pluribus decretis fancitum est, ne quid aliud prater panem, & vinum, quod nonnulli facere non verebantur, offerre liceat.

Sed jam videndum eft, hac duo panis & vini Symbola quam apta fint ad eas res declarandas, quarum

Sacramenta elle credimus, & confitemur.

Primum enim Christum nobis significant, ut ve- charistiz. ra est hominum vita, ipse enim Dominus ait; Caro Primo. mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Cum igitur corpus ChristiDomini vitæ æternæ alimentum illis præbeat, qui ejus Sacramentum purè & fancte suscipiunt : recte iis potissimum rebus conficitur, quibus hæc vita continetur; ut Fideles facile possint intelligere pretiosi corporis, & fanguinis Christi communione mentem, animumque laturari.

Nonnihil etiam hac ipfa elementa ad id valent, Secundo. ut eam cognitionem accipiant nomines, esse in Sa- Damase. cramento corporis, & Sanguinis Domini veritatem, Onb. c. 14. nam cum panem, & vinum in humanam carnem & fanguinem vi naturæ quotidie immutari animadvertimus

9. Apoc. 17.

2. C. I. 2. 0

XIX. Quam fit conveniens materia Eu-

lib. 4 de fide

Tertio.

vertimus: facilius adduci possimus hac similitudine, ut credamus, panis & vini fubitantiam in veram Christi carnem, verumque ejus sanguinem colesti benedictione converti. Affert etiam aliquid adiumenti hac admirabilis elementorum mutatio ad adumbrandum, quod fit in anima. Ut enim, etfi nulla extrinfecus panis, & vini mut tio apparet, tamen eorum fubltantia in carnem, & fanguinem Christi verè transit: ita etiam tametsi in nobis nihil immutatum videtur, interiu tamen ad vitam renovamur, dum veram vitam in Eucharitiæ Sacramento accipimus.

Quarto.

Accedit ad hac, quòd, cum unum Ecclesiæ corpus ex multis membris compositum sit, nulla re magis elucet ea conjunctio, quam panis vinique elementis. Panis enim ex multis granis conficitur, & vinum ex multitudine racemorum exittit; atque ita nos, cum multi fimus, hujus divini mysterii vinculo arctiffime colligari, & tanquam unum cor-

pus effici declarant.

XX. Forma Eucharistia, quo ad panem definitur & probatur.

Sequitur nunc, ut de forma, quâ ad consecrandum panem uti oporteat, agatur, non quidem ejus rei causa, ut hæc mysteria sideli populo, nisi necessitas cogat, tradantur: (eos enim qui sacris mitiati non funt, his erudiri necessarium non elt) fed, ne formæ ignoratione, in Sacramento conficiendo à sacerdotibus turpissime peccetur.

E fcriptura. Mait. 26. 26 Marc. 14.22. Luc. 26. 19. 3 Cor. 14.22.

Itaque à fanctis Evangelistis, Matthæo, & Luca, itemque ab Apoltolo docemur, illam esse formam, HOU EST CORPUS MEUM: scriptum ett enim: Conantibus illis, accepit Jesus panem, & benedixit ac fregit, deditque discipulis suis, & dixit : Accipite, & manducate : Hoc est corpus meum. Quæ quidem consecrationis forma, cum à Christo Domino servata sit, ea perpetuò Catholica Ecclefia usa est.

to

n

po

fai E

CO

qu

A Patribus.

Prætermittenda funt hoc loco fanctorum Patrum testimonia quæ infinitum esiet enumerare, & Conciliis. & Concilii Florentini decretur, quod omnibus patet, atque in promptu eit : cum præsertim ex illis Salvatoris verbis; Hoc facite in mean commemorationein,

ADPAROCHOS, PARSII.

rationem, idem liceat cognoscere. In decret, de

Sacram. item Trid. feff. 13. cap. 1.

Nam quod dominus faciendum præcepit, non fo- Nota. lum ad id quod egerat; fed etiam ad ea quæ dixerat, referri debet, atque ad verba maxime pertinere intelligendum elt, quæ non minus efficiendi, quam figniticandi causa prolata erant. Quad ad Patres attmet vide Amb. lib. 4. de Sacram. c. 4. & 5. Chryl. bom. de prodit. Judæ. Argust. lib. 3. de Trinit. c. 4. Iren. lib. 4. contra ler. c. 34. Orig. lib. 8. contra Ceifum Hefich, leb. 6. in Levit. c. 22. Cyril. A.ex. Epift. ad Caloforum Ep fcop. Tertul. lib. 4. contra Marc. in Hier. Epift. 1.

Sed ratione etiam id facile perfuaderi potelt, nam Ratione. forma ea est, qua illud significatur quod in hoc Sacramento efficitur: cum autem hac verba id quod fit fignificent, ac declarent, hoc eft, panis convertionem in verum Domini nottri corpus, fequitur, formam in illis iplis verbis conftituendam ede; in quam sententiam, quod ab Evangelista Mar. 26. dictum est, Benedixit, licet accipere: perinde enim videtur intelligendum, ac fi disitiet, accipiens panem benedixit, dicens: Hoc est corpus meum.

Quamvis enim Evangelista verba illa, ACCIPITE, Nota. ET COMEDITE, prapoluerit: illis tamen non materiæ confecrationem, fed ufum tantummodò fignificari, perspicuum est, quare à sacerdote quidem omnino proferri debent, fed ad Sacramentum con-Leiendum necessaria non sunt.

Quemadniodum etiam profertur conjunctio illa, Nota. ENIM, in corporis & languinis confectatione; aliter enim fiet, ut, si hoc Sacramentum nemini administrandum sit, consici non opporteat, aut non possit quidem : cum tamen dubitare non liceat quin facerdos, prolatis ex more, atque instituto fanctæ Ecclesiæ verbis Domini, aptam panis materiam vere confecret; quamvis deinde contingat, ut nulli umquam facra Euchariftia administretur.

Jana

186

XXI. Forma Euchariffiæ quoad vinum definitur. Decre-1:1. 11b. 3. de clb.miff. c. 6.

CATECHISMI

Jam verò, quod ad vini, que est altera hujus Sacramenti materia, Confecrationem attinet, ob eandem causam, quam suprà commemoravimus, opus eft ut facerdos formam cognitam & perspectam hatur & proba- beat. Eam igitur his verbis comprehendi, certò credendum eit: HIC EST CALIX SANGUINIS MEI. NOVI, ET ÆTERNI TESTAMENTI, MYSTERIUM FIDEI, OUI PRO VOBIS, ET PRO MULTIS EFFUNDETUR IN REMISSIONEM PECCATORUM.

E fcriptura. Luc. 22. 20. I Cor. II. 20. Matib. 26. 28.

Ex quibus verbis plura quidem à facris scriptu-25. Luc. 22. ris colliguntur: quædam verò in Ecclefia ex Apostolica traditione conservata sunt, nam quod dicitur: Hic est calix: à D. Luca, & ab Apostolo scriptum est, quod verò sequitur : Sanguinis mei, vel sanguis meus novi Teltamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum : par-Traditione tim à D. Luca, partim à D. Matthæo dictum est.

hatione.

Verba autem illa, Æterni, & Mysterium fidei, fancta traditio, Catholicæ veritatis interpres & cu-

ftos, nos docuit.

Verum de hac forma nemo dubitare poterit, fi quod antea dictum est, de forma consecrationis, quæ ad panis elementum adhibetur, hoc etiam loco attendatur: constat enim, iis verbis, quæ vini fubstantiam in sanguinem Domini converti signisicant, hujus elementi formam converti. cum verba illa hoc aperte declarent, perspicuum est, aliam formam constituendam non esse.

XX'I. Sananinis Christi tres effectus.

> Exprimunt autem prætereà quosdam effusi sanguinis in Paffione Domini admirabiles fructus qui ad hoc Sacramentum maxime pertinent. Unuseft, aditus ad æternam hæreditatem, quæ novi atque æterni Testamenti jure ad nos venit : Alter est, aditus ad justitiam per mysterium sidei: Jesum enim per fidem in fanguinem ejus propitiatorem Deus proposuit, ut ipse sit justus, & justificans eum, qui ex fide et Jesu Christi, Tertius est remissio peccatorum.

Quoniam

a

g

Cr

D

te

la

AD PAROCHOS, PARS II.

Quoniam verò hac ipfa confecrationis verba ple-na myfteriorum funt, aptiffiméque ad rem conve-fecrationis niunt, diligentius prependere ea oportet. Quod ve- vini expliro dicitur: HIC EST CALIX SANGUINIS MEI, fic in- cantur. telligendum eit: Hic est sanguis meus, qui hoc Dicreial. calice continetur. Recte autem. & apposite, dum the ate fanguis hic, ut est Fidelium potus, consecratur, ca- c. 6. Heb. 9. licis mentio facienda elt: neque enim fanguis hu- 16. julmodi potienem latis fignificare videretur, nifi vase aliquo exceptus esset, Sequitur deinde, Novi TESTAMENTI: quod quidem ob eam rem additum est, ut intelligeremus Christi Domini sanguinem non figura, quemadmodum in veteri Testamento fiebat (de eo enim apud Apoltohim ad Hebra os legimus, Sine fanguine Testamentum dedicatum non elle) sed vere, & re ipsa hominibus tradi : quod ad novum Testamentum pertinet. Quare Apostolus inquit : Ideo novi Teltamenti mediator est Christus, ut morte intercedente, repromissionem accipiant, qui vocati funt æternæ hæreditatis. Verbum verò ÆTEANI ad hereditatem æternam, quæ Christi Domini, a terni teltatoris, morte ad nos jure pervenit, referendum elt. Quod subjicitur, My-STERIUM FIDEL, non rei veritätem excludit; sed quod occulte latet, atque ab oculorum fenfu remotifimum est, certa fide credendum esse significat. Diversa verò hisce verbis sententia hoc loco subjecta est ab ea, quam habent, cum Baptismo etiam tribuuntur : nam quod fanguinem Christi, fub vini specie latentem, tide cernimus, mylterium fidei dicitur. At Baptilinus, quoniam univerfam Christianæ sidei protestionem complectitur, à nobis fidei Sacramentum, Græcis mytterium jure appellatur. Quamquam alia etiam ratione fanguinem Domini, fide mysterium dicimus, quòd scilicet in eo maxime plurimum disficultatis, & negotii humana ratio experiatur, cum nobis Fides credendum proponit, Christum Dominum, verum Dei Filium, fimulque Deum & hominem mortem pro nobis pertulisse: quæ quidem mors languinis Sacramento defignatur. Quapropter ap-5 .log

re

n

ui ft,

æ-

1im

eus qui

to-

an

Mitt. 26. 28.

LHC. 22. 20.

positè hoc loco potius, quam in consecratione corporis, Palfio Dominica commemoratur, his verbis : QUI EFFUNDETUR IN REMISSIONEM PEC-CATORUM. Sanguis enim separation confecratus ad Passionem Domini, & mortem, & Passionis genus ante omnium oculos ponendum majorem vim, & momentum habet. Sed verba illa quæ adduntur: PRO VOBIS ET PRO MULTIS, à Matthro, & Luca, fingula à fingulis fumpta funt, quæ tamen fancta Eccletia, spiritu Dei instructa, simul conjunxit: pertinent autem ad Pallionis frudum; atque utilitatem declarandam, nam fi ejus virtutem inspiciamus, pro omnium salute sanguinem à Salvatore effulum este fatendum erit; si verò fructum quem ex eo homines preceperint, cogitemus, non ad omnes, sed ad multos tantum eam utilitatem pervenire facile intelligemus. igitur; PRO VOBIS; dixit: vel eos, qui aderant, vel delectos ex Judxorum populo, quales erant discipuli, excepto Juda : quibuscum loquebatur, fignificavit. Cum autem addit: PRO MULTIS; reliquos electos ex Judæis, aut Gentibus intelligi voluit. Rectè ergo factum est, ut, pro universis, non diceretur; cum hoc loco tantummodò de fructibus Paffionis fermo effet, quæ falutis tructum delectis folum attulit. Atque huc spectant verba illa Apostoli: Christus semel oblatus eft ad multorum exhaurienda peccata. Et quod Dominus apud Ioannem inquit : Ego

Heb. 9.

XXIV. Fide non fenlu de Euch. judicandur.

quentur.

Sed jam ad earum rerum explicationem oratio revertatur, quæ ut à Edehbus ignorentur, nullo modo committendum est. Ac quomam Apostolus admonet, gravillanum scelus admitti ab is qui non dijudicant corpus Domini: hoc in primis doceant ICor. 11, 29. Paftores, animum atque rationem à fentibus onni

pro eis rogo, non pro mundo rogo, ted pro his, quos deditti mibi, quia tui funt. Plurima alia in

hujus confectationis verbis, latent mysteria, quæ

Pastores assidua rerum divinarum meditatione, &

studio ipsi per se, juvante Domino, facile asse-

Itadio

a

30

ft n

gi

0!

ta in

studio avocandam esse. Si enim Fideles ea tantum in hoc Sacramento contineri fibi perfuaferint, quæ fensibus percipiunt; in summam impietatem adducantur necelle est, cum nihil aliud, præter panis, ac vini speciem, oculis, tactu, odoratu, gultu sentientes, panem tantummodo, ac vinum in Sacramento eile judicaverint. Curandum igitur est, ut Fidelium mentes, quam maxime fieri potest, à fensuum judicio ablirahantur, atque ad immeniam Dei virtutem, & potentiam contemplandam excitentur:

Tria enim funt maxime admiranda, atque fuspi-cienda, quæ in hoc Sacramento verbis confectationis confectationis effici, fides Catholica fine ulla dubitatione credit, nem in Euch.

ac confitetur.

Primum est, verum Christi Domini corpus, illud Primum. idem, quod natum ex Virgine, in coelis fedet ad dexteram Patris, hoc Sacramento contineri. Vide Diomf. de Eccl. Hierarch c. 3. Ignat. Epift. ad Smyr. Just. Apol. 2. Iren. lib. 4. c. 34. & 1.5. c. 2. Trid. [e]]. 13. c. 1. de Euch.

Alterum est, nullam in eo elementorum substan- Secundum. tiam remanere: quamvis nihil magis a tentibus alienum, & remotu videri poilit. Cypr. de cana Domini Enfeb. Emiff. hom. 5. de Pafeh. Cyr. Hierof. C.tech. 1.3. S. 4. Ambr. l. 4. de Sacra c. 4. Chryfest. hom.

83. in Matt. & 60. ad pop. Antioch.

Tertium est, quod ex utroque facile colligitur, et- Tertium, fi verba confecrationis id maxime exprimunt, accidentia, que aut oculis cernuntur, aut alus fenfibus percipiuntur, fine ulla re subjecta esse mira quadã atque inexplicabili ratione. Ac panis quidem, & vini accidentia omnia licet videre, que tamen nulli fubstantiæ inhærent, sed per se ipsa constant : cum panis & vini fubstantia in ipsum Domini corpus & fanguinem ita mutetur, ut panis & vini lubitantia omnino elle definant.

Verilm, ut prilis de primo agatur, conentur Pastores explicare, quam perspicua, & clara sint Corpus Salvatoris nostri verba, quæ corporis ejus veri- verum exitatem in Sacramento demonstrant, nam cum stere in inquit : Hoc est corpus meum : Hoc est sanguis

efficiuntur.

XXA

t, 10 el ta. 10

O

it

t,

O

IS, in 12 8 le-

tio 10ad-

non ant nnı

Lo

Euch. confirmatur è **scripturis** Matth. 26. 26. Marc. 14. 20. Luc. 22. 19. S. Hilar. lib. 8. de Trinitat. Super illa verba velut unum. I Cor. 11. 28.

meus: nemo, qui modò fanæ mentis fit, ignorare potest, quid nobis intelligendum sit: prafertim cum de humana natura fermo habeatur quam in Christo verè suisse, Catholica sides dubitare neminem patitur: ut vir fanctissimus, atque doctiffimus Hilarius præclare scripferit de veritate carnis & fanguinis Christi, cum ex ipfius Domini professione, & fide nostra, caro ejus verè fit cibus, relictum non esse ambigendi locum. Verum alter præterea locus à Paftoribus enucleandus est, ex quo aperte licet cognoscere, verum Domini corpus, & sanguinem in Nam Apostolus postea-Eucharistia contineri. quam commemoravit panem, & vinum à Domino confecratum, & facra mysteria Apostolis suis administrata esse, subjungit : Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat : qui enim manducat & bibit indigne, judicium fibi manducat, & bibit, non . dijudicans corpus Domini. Quod fi, ut hæretici dictitant, nihil aliud in Sacramento venerandum ellet, præter memoriam & fignum Paffionis Christi, quod opus erat tam gravibus verbis Fideles hortari, ut se ipsos probarent? Gravi enim illa, judicii, voce declaravit Apostolus, nefarium aliquod fcelus ab eo dimitti, qui impurè sumens corpus Domini, quod in Eucharistia occulte latet, ab alio ciborum genere non diffin-I Cor. 11 25 guit. Quod etiam supra in eadem Epistola uberius explicavit Apoltolus his verbis : Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio fanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, non neparticipatio corporis Domini est? Quæ quidem verba veram corporis & fanguinis Christi Domini substantiam demonstrant.

XXVII. amplius illud idem Patrum confenfu.

Hæc igitur Scripturæ loca Pastoribus expli-Confirmatur canda erunt, atque in primis docendum, nihil in eis dubii, aut incerti relictum esse: præsertim cum hac Ecclesiæ Dei sacrosancta auctoritas interpretata fit : ad cujus fententiæ cognitionem duplici via & ratione posiumus perve-

nire.

ſ

it

n

pre m ju te e e e e e

Prima est, cum Patres, qui ab initio Ecclefiæ, atque omni deinceps ætate floruerunt, & Ecclefialtice doctrine optimi testes sunt, consulimus, hi vere fummo confensu omnes hujus dogmatis veritatem apertifime tradiderunt. Quorum fingula teltimonia afferre, quoniam operofi laboris effet, fatis erit pauca notare, vel indicare potius, ex quibus judicium de cæteris facile fieri poterit. Primus igitur lib. 4. deSadivus Ambrofius fidem fuam proferat, qui in libro cr.c. 4. 6 de de iis qui initiantur mysteriis, testatus est verum is qui mi-Christi corpus in hoc Sacramento fumi, ficut verum 9. vide & de ex Virgine sumptum est, idque certissima fide te- confec. dist. nendum elle, & alio loco docet, ante consecrationem 2 plurib. iz panem ibi este, post consecrationem autem carnem Chryf al Christi. Accedat alter testis divus Chrysostomus, popul, Aninon minoris fidei, & gravitatis, qui quidem cum cch. komit. multis aliis in locis hanc ipfain veritatem profitetur, 60. & 61. & docet: tum verò præcipue homilia 60. de iis qui facra mysteria impure sumunt: itémque homilia 41. & 45. in fanctum Joannen : Inquit enim : Pareamus Deo, neque contradicamus: licet vel cogitationibus, vel oculis nostris videatur adversari, quod dicitur: Ipfius enun fermo infallibilis est, sensus noster facile seducitur. His verò omni ex parte confentiunt, quæ divus Augustinus, acerrimus Catholicæ fidei propugnator semper docuit, atque in primis titulum Plalm. 33. exponens: scribit enim : Portare se in manibus suis, homini impossibile est, solique Christo convenire poteit : ferebatur enim ille in manibus fuis, quando commendans iplum corpus luum, ait: Hoc elt corpus meum: Ac Cyrillus prætereà, Juttinus, & Irenæus adeò aperte libro 4. r. Joannem veram Domini carnem in hoc Sacran do elle allirmat, ut ejus verba mallis postint i ... acibis, & captiolis interpretationibus obscurari. Quod si Pattores alia etiam Patrum testimonia requirant, facile erit sandos Dionylium, Hilarium, Hieronymum, Damascenum addere, innumerabilesque alios, quorum de hac re gravillimas sententias doctorum, & piorum hominum industria, & labore

1 .

15

1-

s,

1-

ia

1-

e-

e-

io

15,

11-

fi

li-

hil

er-

ori-

ni-

veire.

in unum congestas passim legimus. Divus Augustinus in Pfal 33, Conc. 1. à medio ad sinem usque Cyril. lib. 4. in Jean. c. 33, & 14. & lib. c. 13. Just. Apolog. 2. sub sinem ad Antonium pium, Iren. li. 5. contra hæreti. c. & li. 5. in Joan. c. 34. Dionys. Eccles. Hier. c. 3. Hilar. lib. 8. de Trinit. Hieron. Epist. ad Damasum Damasc. lib. 4. de Orthod. sid. c. 14. Altera restat via, quà sanctæ Ecclesiæ judiciù in iis quæ ad sidem pertinent, investigare liceat, contrariæ scilicet doctrinæ, & opinionis damnato.

XXVIII.
Idem adhuc
confirmatur
Conciliorum decretis.

At verò constat, semper corporis Christi veritatem in fancto Eucharittiæ Sacramento, ita per universam Ecclefiam diffusam, & diffeminatam etle, & consentienti voluntate ab omnibus fidelibus receptam, ut cum ante quingentos annos Berengarius id negare aufus effet, ibique fignum tantummodo effe affereret, statim in Vercellensi Concilio, quod Leonis x. auctoritate convocatum fuerat, omnium fententiis condemnatur, ipfe hærefim fuam anathemati addixerit, qui postea cum ad eandem impietatis infaniam rediffet, tribus aliis Conciliis, Turonenfi, & duobus Romanis quorum alterum Nicolaus ii. alterum Gregorius viii. Pontifices Max. convocarunt, damnatus est. Eam postea sententiam Innocentius iii. in Concilio Lateranensi magno consirmavit : ac deinceps à Florentina, & Tridentina Synodis ejusdem veritatis fides apertius declarata, ac stabilita est.

XXIX. Idem probatur credendum, taticnibus.

Hæc igitur si pastores diligenter exposuerint, (ut nihil dicamus de iis, qui erroribus obe ecati, nihil magis, quam veritatis lucem, oderunt) & insirmos confirmare, & piorum mentes summa quadam lætitia, & voluptate afficere poterunt: eum præfertim Fidelibus dubitare non liceat, quin inter cæteros sidei articulos hujus etiam dogmatis sides comprehendatur.

Prima.

Nam cum Dei summam omnium rerum potestatem credunt, & confitentur, credant etiam necesse est, potestatem non desuitse maximi hujus operis efficiendi, quod in Eucharittiæ Sacramento admiramur, & colimus.

Secunda.

Deinde cum credunt fanctam Ecclefiam Catholicam

tholicam: necessario sequitur ut simul credant earn este, quam explicavimus, hujus Sacramenti veritarein.

sed nihil eft profecto, quod ad piorum jucunditatem, & frucium addi pollit, cum hujus al iffi- Quanta mi facramenti dignitatem concemplantur. Pri- fit reclera mum enim intelligune, quanta fit Evangelicæ legis Euc. Saraperfectio, cui datum est, id re ipsi habere, quod mentum. fignis tantum & figuris Mosaica legis tempore ad- 4 8 %. umbratum suerac. Quare divinitus dictum à Dionysio, Ecclesiasa nostram mediam esse inter Synagogam, & ingremam fierusalem, ac propiered urriusque participeto. Ac profesto satis mirari Fideles numquata poterunt fancte Ecclefie perfectionem, ejusque gloriæ altitudinem : cum inter eam, & coeleftein beatitudinem unus tamum gradus interesse videatur: Hoc enim nobis cum cœlitibus commune eft, ut utrique Christiam Deum, & hominem præsentem habeamus: sed que uno grado ab eis distamus, illi prasentes beata visione perfeungtur: nos prafentem, & tamen ab oculorum sensu remotum szerorum mysteriorum admirabili integumento le occultantem firm a le constanti side veneramur. Pracarea, Fideles hoc sacramento Christi Salvatoris noltri persettillimam charitarem experiuntur; ejus enim bonitatem maxima decuit, naturam, quam à nobis sumpserat, à nobis numquam subtrabere : fed, quantum tieri posier, esle, versarique nobiscum vellet: ut illud omni tempore vere, & propie dichum videretur : Deliciæ meæ este cum filis hominum.

n

13

-

15

1-

tis

ut

hil

105

1177

x-

ter

des

ote-

neijus

nto

Ca-

cam

Jam verò hoc loco à castoribus explicandum eft, non solum verum Christi corpus, & quidquid Your Chead veram corporis rationem pertiner, velue ofia & firm Dans nervos; sed etjam totum Christum in h c Sacra- Fuch cogmento contineri. Docere autem oportet Christum tia, tic. nomen esse Dei hominis, unius seilieet persona, in qua divina, & humana natura conjunda fir: quire utramque substantiam & quæ utriosque substantiæ consequencia sunt, divinitatem, & totam humanam naturam, quæ ex anima & omnibus corporis parci-

bus,

bus, & sanguine etiam conftat, complectitur : quæ omnia in Sacramento effe credendum est. Nam com in coelo tota humanitas divinitati in una persona & hypostasi conjuncta sit: nesas est suspicari, corpus, quod in Sacramento inest, ab eadem divinitate sejunctum elle. Vide de Confect. dift. 2. maltis in locis, item Ambr. de iis qui myft. init. c. 9. D. T. 3. p. q. 76. a. I.

XXXII. Quæcunque funt Christi, non codem modo effe

In quo tamen Pastores animadvertant necesse est non omnia eadem ratione, aut virtute in hoc Sacramento contineri. Quædam enim funt, quæ ex vi, & efficientia consegrationis in Sacramento esse incipiunt in dicimus: nam cum verba illi efficiant quidquid fignificant, id esse in Sacramento ex vi Sacramenti divinarum rerum Scriptores appellarunt, quod verborum forma exprimitur : ita fi contingeret ut aliquid ab aliis rebus omnino sejunctum esser, id solùm, quod forma fignificaret, in Sacramento effe, catera non item esse docuerunt : quædam verò in Sacramento continentur, quod illis rebus conjuncta fint, quæ forma exprimuntur : nam cum forma, quæ ad panem consecrandum adhibetur, corpus Domini fignificet, cum dicitur: Hoc est corpus meum, ipsum Christi Domini corpus ex vi Sacramenti in Eucharistia erit.

XXXIII. Per concomitantiam in Euch. qua fint.

At quia corpus, sanguis, anima, & divinitas conjungitur, hæc quoque in Sacramento erunt omnia, non quidem ex consecrationis virtute, sed ut ea quæ corperi conjuncta funt. Arque hæc ex concomitantia in Sacramento esse dicuntur: qua ratione totum Christum in Sacramento elle perspicuum est, si enim duo aliqua inter se re ipsa conjungantur: ubi unum fit,ibi alterum etiam esse necesse est. Sequitur itaque, totum Christum usque adeo tam in panis, quam in vini specie contineri : ut, quemadmodum in panis specie non corpus modò, sed etiam sanguis, & totus Christus verè inest : sic contra in vini specie non solum sanguis, sed corpus, & totus Christus vere infit.

XXXIV. Cur feparat in panis & vinum coniccrentur.

Sed quamquam hæc ita se habere omnibus Fidelibus certum & persuasissimum esse debet; optimo tamen

tamen jure institutum est, ut separatim duæ consecrationes fierent. Primo enim, ut passio Domini, in qua sanguis à corpore divisus est, magis refera. tur : cujus rel causa in consecratione sanguinem esfusum esse meminius. Deinde maxime consentaneum fuir, ut quoniam Sacramento ad alendam animam utendum nobis erar, tamquam cibus & potus institueretur, ex quibus persectum corporis alimentum constare conspicuum est.

Neque verò illud pretermittendum, non folum in XXXV. utraque specie, sed in quavis utriusque speciei particula totum Christum contineri : fic enim Augusti- bet particunus scriptum reliquit: Singuli accipiunt Christum la. Dominum, & in fingulis portionib9 totus est, nec per fingulos minuitur; fed integrum fe præbet in fingulis: atque id præterea ex Evangelistis facile colligi potest. Citatur Aug. de consecr. dift. 2. c. singulis.

ti

d

ut

0c,

in ta

ıæ i-

m,

in

-11

ia,

ux

an-

um e-

ubi

quipa-

mo-

eti-

ntra

: to-

ide -

timo

meu

Neque enim credendum est, singula panis frusta XXXVI. propria verborum forma à Domino consecrata esse, Plures panis sed eadem simul omnem panem, qui ad sacra my-non separasteria conficienda, atq; Apostolis distribuenda satis tim consefuturus effet : id quod de calice factum effe apparet, crande. cum iple dixit: Accipite, ET DIVIDITE INTER Luc. 22. 17. vos. Hadenus quæ explicata funt, eò pertinent, ut oftendant Pastores, veri Christum corpus & sanguinem in Eucharistiæ Sacramento contineri.

Nunc, quod alterum erat propositum, docebunt XXXVII. etiam panis & vini substantiam in Sacramento Post consepost consecrationem non remanere. Hoc verò nec panis quamvis maximam admirationem merito habere nec vini fubpossit, tamen cum eo, quod priùs demonstratum est, stantiam renecessario conjungitur.

Etenim fi est verum Christi corpus sub panis, & batur. Primo vini specie post consecrationem: omnino necesse est, cùm ibi antea non esset, hoc vel loci mutatione, creatione, vel alterius rei in ipsum conversione fadum este. At verd fieri non poste constat, ut corpus Christi in Sacramento sit, quod ex uno in alium locum venerit : ita enim fieret, ut à cœli sedibus abesset: quoniam nihil movetur nisi locum deserat, à quo movetur. Creari autem corpus Christi minus N 2 credibile

crationem

credibile est, ac ne in cogitationem quidem cadere hoc potest: relinquitur ergo ut in Sacramento sit corpus Domini, & qued panis in ipsum convertatur. Cuare ut nulla panis substantia remaneat necesse est.

Secund), Concile : rum decreHae ratione adducti l'atres & majores nostri in concilis. Lateranenti magno, & Florentino, hugus articuli veritatem apertis Decretis confirmatunt; a Tridentina verò Synodo explicat às ità definità: Si quis dixerit in SS. Euc. Sacramento remanere substantiam panis & vini, unà cum corpore, & sanguine Domini nostri Jesu Christi, anathema sit. Lat. Conc. e I. Flor. in Fp. Eugenii IV. data ad Arm. & à Carcilio approbata. Trid. sell. 13. can. 4.

Terrio, authoritate striptin rum. M. d. 26. 26 mins. 14.2. Luc. 22. 28 1 co. 11.4 p.m. 6.61.

Hac verò ex testimoniis Scripturarum facile suir colligere: primum, quod in ejus Sacramenti inftiturione ipie Dominus dixit: Hoc est Corpus MEUM: vocis enim, hoc, ea visest, ut omnem rei praientis substantiam demonstrer, quod si panis su flantia remanerer, nullo modo verè dici videretur: Hoc eft corpus meum. Deinde Christus Dominus apud Joannem : inquir, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita, panem videlicet carnem fuam vocans. Ac paulo post subjecit. Nisi manducaveritis carnem filit hominis. & biberitis ejus fanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et rurfus: Caro mea ver: est cibus, & sanguis meus vere est porus. Cum ergo tam claris, & perspicuis verbis carnem ham panem, & cibum verum languinem, item verum porum nominaverit: satis videtur declaraffe, nullam in Sacramento substantiam panis & vini reminere.

Quarto, Patrum aultoritate & confensu. lie 4 de f. C. c. d. C. c. 5.

Atque hanc perpetuè fanctorum Patrum consentientem suisse doctrinam, qui eos voluerit, facilè intelliget. Divus quidem Ambrosius ita scribit, Tu sort cicis: meus panis est ustatus: sed panis sste, panis est aute verba S cramentorum: ubi accesserir consecratio, de pane sit caro Christi, quod quidem ut saciliùs probare posset, varia deinde affert exempla, & similitudines: Alibi verò, cùm verba illa interpretaretur. Omnia, quacunque Dominus voluit,

AD PARACHOS, PARS II.

197 2. c. Junia.

voluit, fecit in coelo, & in terra: Licet, inquir, fi- le conf. dift. gura panis,& vini videatur, nikil tamen aliud quam caro Christi, & sanguis, post consecrationem credendum est. Arque eisdem fere verbis ean em senrentiam sanctus Hilarius exponens docuit, quamvis extrinfecus panis, & vinum videatur, vere tamen corpus, & sanguinem Demini elle. Hil. de Trin. l. 8. & de confec. dift. 2. c. 28.

Sed moneaut Paffores, hoc loco mirandum non Cur Fach. este, si post consecrationem panis etiam vocetur: post corshoc enim nomine Euchar flia appellari confue- critionem vit: tum quia panis specie n habeat, tum quia tur. Gen. naturalem alendi & nut iendi corporis vim, qua: 18. 2. panis propria est, adhue retineat. Eam aurem ene ... 1. 1. facrarum literarum con uctudinem, ut res ita appellet, cujusmodi esse videantur, fitis oftendit quod in G. nesi dictum est, tres viros Abraha apparuifle, qui tamen tres Angeli erant Et duo illi, qui Apostolis, Ascendente in caclum Christo Domino, apparuerunt, cum essent Angeli, viri dicun-

S

0

n

15

-

re

15

n,

e -

115

n-

ilè

Tu

te,

e-

11-

ert

ba

nus ir,

tur. Vide divum Thomam 3. p. 9. 75. art. 3. 0 4. Difficillima est omnino hujus mysterii explicatio; XXXIX. sed tamen conabuntur Pastores, iis qui mogis in Convertio divinarum rerum cogitatione profecerunt (nam que fit in Euch.ureauqui adhue imbecilliores funt, verendum effer, ne te populis rei magnitudine opprimerentur, consbuntur, in- explicanda. quam, tradere hujus admirabilis conversionis modum: qua ita itt, ut tota panis substantia divina virtute in to am corporis Christi substantiam, totaque vini substantia in totam sanguinis Christi sobstantiam, fine ulla Domini nostri mutatione convertatur. Neque enim Christus aur generatur, auc muratur, aut augeseit; sed in sua substantia roms permaner. Quod myllerium cum Divus Ambrofius declarat, Vides, inquit, quam operatorius fit fermo Christi. Si ergo tanta vis est in fermone Domini Je- 120, 1. la, ut inciperent effe que non trant, mundus fci- fier e. 4. licet, quanto magis operatorius est, ut hat, que erant, & in aliud commutentur? In quan fencentiam alli etiam veteres, & graviffimi? acres feripeura

Cita ur de confec. dift. 2. ca. N.s autem. Lib. fid. c. 14.

reliquerunt : Divus quidem Augustinus : Fideliter fatemur ante consecrationem, panem esse, & vinum, quod natura formavir, post consecrationem 4. de Oribod, vero carnem Christi, & sanguinem, quod benedidio consecravir. Damascenus : Corpus secundum veritatem conjunctum est divinitati, corpus ex fancta Virgine: non quod ipsum corpus assumptum de cœlo descendat : sed quod ipse panis, & vinum in corpus & sanguinem Christi transmutentur.

XL. Hæc (01versio Transdicitur.

Hujus itaque admirabilis conversio convenienter & proprie à sancta Catholica Ecclesia Transubstansubstantiatio tiatio el' appellata, quemadmodum sacra Tridentina Synodus docuit. Ut enim generatio naturalis quod forma in ea mutatur, recte prepriè transformatio dici potest, ita etiam, quòd in Sacramento Eucharistiz tota unius rei substantia, in totam alterius rei substantiam transeat, verbum Transubstantiationis recte, & apienter à Majoribus nostris inventum eft. Vide Trid. feff. 13. c. 4. & can. 2. & de confec. dift. 2. cap. panis.

XLI. De Tranf. fubit. curiosiùs non inquirendum.

Sed illud sæpissime à sanctis Patribus repetitum Fideles admonendi sunt, ne curiosiùs inquirant, quo pacto ea mutatio fieri possit, nec enim, percipi à nobis potest, nec in naturalibus mutationibus, aut ipsa rerum creatione ejus rei exemplum aliquod habemus. Verum, quid hoc sir, fide cognoscendum est; quomodo fiar, curiosiùs non inquirendum.

XLII. Totum Christic rpus in minima particula contine-Tur. Luc. I. 37.

Non minorem verò cautionem Pastores adhibeant oporter, in eo etiam mysterio explicando, quomodo Christi Domini corpus, vel in minima panis particula, totum contineatur: vix enim umquam hujusmodi disputationes instituendæ erunt : sed tamen, quando Christiana charitas hoc postulaverit, primum quidem meminerint, Fidelium animos illa voce præmunire: Non erit impossibile apud Deum omne verbum. Vide D. Thom. 3. p. q. 76. Trid. feff. 13. cap. 5. & can. 3. & Florent. in decret. Eugenii.

XLIII. Quonam modo Chriftus existat in Euch.

Deinde vero doceant, Christum Dominum in hoc Sacramento, ut in loco, non esse: etenim locus res ipsas consequitur, ut magnitudine aliqua

præ-

prædita funt. Christum verò Dominum ea ratione in Sacramento esse non dicimus: ut magnus, aut parvus est, quod ad quantitatem pertiner, sed ut substantia est. Substantia enim panis in Christi substantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem, convertitur. Nemo verò dubitat substantiam æquè in parvo, atque in magno spatio contineri : nam & aeris substantia, totaque ejus natura, fic in parva, ut in magna aëris parte, itémque tota aquæ natura non minus in urnula, quam in flumine infit necesse est. Cum igitur panis substantiæ corpus Domini succedat: fateri oportet, ad eundem planè modumin Sacramento esse, quomodo panis substantia ante consecrationem. Fateri verò utrum sub magna, an sub parva quantitate esset, nihil ad

rem omninò pertinebat

Tertium restat, quod in hoc Sacramento maxi- XLIV. mum atque admirabile videatur : quod quidem, Accidentia jam duobus aliis explicatis, facilius à Pastoribus constant in tractari posse existimandum est: panis videlicet Euch. & vini species in hoc Sacramento fine aliqua re subjecta constare: Nam cum antea demonstratum fit, corpus Domini, & sanguinem verè in Sacramento esse, ita ut nulla amplius subsit panis, & vini substantia: quoniam ea accidentia Christi corpori; & sanguini inhærere non possunt: relinquitur, ut supra omnem naturæ ordinem ipsa se, nulla alia re nisa substentent. Hæc perpetua, & constans fuir Catholicæ Ecclesiæ doctrina: quæ etiam facile eorum testimoniorum auctoritate confirmari poterit, quibus antea planum factum est, nullam residere in Eucharistia panis, aut vini substantiam. Vide de consecr. dist. 2. c. Nos autem, & Decretal lib. 1. tit. de celeb. Miff. c. Cum Matt. & D. Tb. 3. p. q. 75. 4. 3. 6 9. 77. 4. 1.

Sed nihil magis Fidelium pietati couvenit, quam, XLV. omissis subtilioribus quæstionibus, hujus admirabidelium ergalis Sacramenti majestatem venerari, & colere: ac Euchar. deinde in eo summam Dei providentiam suscipere, quòd sacrosancta mysteria sub panis, & vini specie

administranda instituerit.

15

n

d

i-

1-

6. t.

in

0-

14

P-

XLVI. Cur tub fpcciebus panis & vini Buch.

Nam cum à communi hominum natura maxime abhorreat humanæ carnis esca, aut sanguinis porione vefci: fapiencissime fecit, ut fanctissimum corinflicura, pus & lauguis sub ca rerum specie, panis, inquam, & vini, nobis administraretur: quorum quotidiano. & communi alimento maxime delectamur. Adjuncta vero etiam funt dux illa utilitares, quarum prima eft, quod ab infidelium calumnia liberaci sumus: qua facile effugere non possemus, si Dominum sub propria specie commedere videremur: altera eft, quod dum corpus & sanguinem Domini ira sumimus, vetamen, quòd vere fit, sensibus percipi non pollit, hoc ad fidem in animis noffris augendam plurimum valer: quæ quidem, ut Gregorii fententia pervulgata est, sides non habet meritum, obi humana ratio præbet experimentum. Vide Cyril. lib. 4. in Joan. c. 22. Cypr. de Conz Domini. Ambr. de Sacram. lib 4. c. 4 August. Tract. 27. in forn. 1. Thom. 3. p. q. 4 a. 1. & q. 75. a. 1. Hac autem, quæ hactenus expolica funt, non nisi magna adhibita cautione, pro audientium captu, & temporum necessitute explicanda erunt.

Hom. 25. Jugar Evan-\$ 11.30

XLVII. Vis Euc. mirab lis & fruitus innumeri.

Verum, que de hujus admirabilis Sacramenti virane, & fructibus dici poffunt, nullum effe genus Fidel am exiftimandum est ad quos carum rerum coomico non pertineat, qui us maxime neceffinia viacri non debeat: Ur enim Eucharistiæ utilitate a Fideles intelligant, ob cam porifficium caniam, que de hoc facramento, tam multis verles differunder, cognoscenda sunt. Sed quoniam immente eius udificates, & fr dus nulla oratione explicari possunt: unus auc alcer locus à Pastoribus rialtindus erit, ut oftendint, que in sacrosandis illis myfleri's bonorum omnium copia & assluentil include ft. Ville Trid. uff. 13. c. 3. 3 can. 5. I'm (1. 4. 1. 14. Cyril. 16. . in foan. c. 11. 9 14. Cars . com. 45. in fram. D. Tham. 3. p. q. 79.

XIVI I. Omnium Sacramene ROTUM.

Hae verd aliqua ex parte ita affequentur, fi ombium sacramentorum vi, arque natura patelasta, Eucharistiam fonti, catera rivulis comparayerint: yere enim, ac necessari) fons om-

nium

nium gratiarum dicenda est: cum fontem ipsum fons est cœlestium chrismatum & donorum, omniumque Euch. Sacramentorum auftorem Christum Dominum admirabili modo in se contineat: à quo tanquam à fonte ad alia Sacramenta, quidquid boni & perfeaionis habent, derivatur. Ex hoc igitur diviux gratiæ amplissima munera, quæ nobis hoc Sacramento impertiuntur, facile colligi poterunt.

Commode etiam fiert videbitur, si panis & vini Quod cibus natura, que hujus Sacramenti symbola sunt, per- corpori, ilpendatur, nam quos usus corpori panis, & vinum affert, cos omnes anim r faluti, & jucunditati, ac fert. meliori quidem & perfectiori ratione, Eucharistiæ Sacramentum prabet. Neque enim hoc Sacramentum in substantiam nostram, ut panis, & vinum muratur; sed quodam modo in ejus naturam convertitur: ut recte illud Divi Augustini ad hunc locum transferri possit : Cibus sum grandium : cresce & manducabis me: nec tu me mutabis in te, figue to. ficut cibum carnis tux; fed tu mutaberis in me. Vide Ambr. lib. 5. de Sacram. c. 4. & Chryf. hom. 45. in Foan.

Quod si gratia, & veritas per Jesum Christum facta est: in animam quoque influat est n cesse, Gratia per cum eum pure, & sancte accipias qui de se ipso Euch. infludixit: Qui minducat meam carnem, & bibit mam. f.ar meum fanguinem, in me maner, & ego in illo, 6.56. nam qui pietaris, & religionis fludio affecti hoc fan. 6. 5%. Sacramentum fumint, nemini dubium effe deber, quin ita Filium Dei in se admittant, ut ejus corpori tanquam vivi membra inserantur: si qui dem scriptum est : qui manducat me, & ipse vivet propter me. Item: panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Quem locum Cyrillus dum interpretatur, inquit; Dei verbum uniens scipsum propriæ carni fecit ipsam vivisicativani. Eum ergo decebat miro quodam moso uniri corporibus per sacram ejus carnem, & pretiosum fanguinem, quæ accepimus in benedictione vivificativa, in pane & vino.

Verum, quod dicitur Eucharissia gratiam tri- Ubi pec-

XLIX. fpiritui con-

Joan. c. 13. IA. O Engl. Io. id Neiter

bui

bui, Pastores admoneant oportet ita intelligendum non este, perinde ac necesse non fit, ut qui re ipsa hoc acramentum utiliter percepturus est, gratiam antea adeptus fuerit. Conftat enim quemadmodum mortuis corporibus naturale alimentum nihil prodest, ita etiam animæ, quæ spiritu non vivit, sacra mysteria non prodesse.

Nota.

Ac propterea panis, & vini speciem habent ut significetur, non quidem revocandæ ad vitam animæ, sed in vitæ conservandæ causa instituta esse.

LII. char, etia n prima gratia datur, & cur ?

Verùm hoc idio dictum est, quoniam Prima eti-Propter En- am gratia (qua omnes præditos esse oportet, antequam sacram Eucharistiam ore contingere audeant,ne judicium sibi manducent, & bibant) nemini tribuitur, nisi hoc ipsum Sacramentum desiderio & voto percipiant. Est enim omnium Sacramentorum finis, & Ecclesiastica unitatis ac conjunctionis Symbolum; neque extra Ecclesiam consequi gratiam ullus potest.

Nota.

Deinde, quoniam, uti corpus cibo naturali non conservatur modò, sed etiam augetur gustusque novam quotidie ex eo voluptatem, & suavitatem percipit : ita etiam saeræ Eucharistiæ cibus non solum animam sustentat, sed vires illi addlt, efficitque ut spiritus divinarum rerum delectatione magis, ac magis commoveatur : ob eam causam fit ut gratiam hoc Sacramento tribui recte, & veriffime dicatur, Sap. 16. 20. jure enim mannæ comparari potest, ex quo omnis

saporis suavitas percipiebatur.

LIII. cata per Euchar. remittuntur.

Remitti verò Eucharistia, & condonari leviora Leviora pec- peccara, quæ venialia dici solent, non est quod dubitari debeat. Quidquid enim cupiditatis ardore anima amisit, dum levi aliqua in re parum offendit, totum id Eucharistia, eas ipsas minores culpas abstergens, restituit : quemadmodum etiam (neque enim à proposita similitudine discedendum videtur) quod innati caloris vi quotidie detrahitur, ac deperit, paulatim addi, & refici Quare meritò à divo naturali alimento sentimus. Ambrofio de hoc cœlesti acramento dictum est: Iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ

Lib. 4. de Sac. c. 6. 0 11b. 5. c. 4. tidianæ infirmitatis. Innocent. III. lib. 4. de myft. Miff. c. 44. Ciril. lib. 4. in Ioan. c. 17. & lib. 3. c. 36. Inter opera D. Bernardi habetur cujusdam sermo Domini qui incipit : Panem Angelorum, & singularis est de Euch. videatur & D. Thom. 3. p. q. 79.

Verum hæc de iis peccatis intelligenda funt, Nota diliquorum sensu, & delectatione animus non permo- genter.

vetur.

Illa præterea in sacris mysteriis vis est, ut nos à criminibus puros, & integros, atque à tentatio- Contra adnum impetu incolumes servet, ac tamquam cœlesti medicamento animam præparet, ne alicujus mortiferæ perturbationis veneno facile infici, ac 26 in Joan. corrumpi queat. Atque ob eam etiam causam, ut Lib. 1. Ep.2. testatur divus Cyprianus, cum olim à tyrannis Fi- ad Cornel. deles ad tormenta, & cædem propter Christiani nominis confessionem vulgo raperentur, ne illi forte dolorum acerbitate victi, in salutari certamine deficerent, vetus in Ecclesia Catholica mos fuit, ut eis ab Episcopis Dominici corporis, & sanguinis Sacramenta præberentur.

Sed carnis etiam libidinem cohiber, ac reprimit; dum enim charitatis igne animos magis incendit, concupiscentiæ ardorem restinguat necesse

eft.

n

)-

-

n

ut

C

m

1.

115

ra

lu-

ore

m

res

ti-

ce-

dic fici

ivo

eft: woanæ

Postremò, ut uno verbo omnes hujus Sacramenti utilitates & beneficia comprehendantur, di- Euch. viam cendum eft, sacræ Eucharistiæ summam vim esse munit ad ad æternam gloriam comparandam, scriptum est aternam enim: Qui manducat meam carnem, & bibit me- gloriam, um sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo cum in novissimo die. Vide Chryf. de facerdotio dialogo 6. D. Thom. 3. p. q. 79. art. 2.

Hujus videlicet Sacramenti gratia Fideles dum hanc vitam degunt, summa conscientiæ pace, & tranquillitate perfruuntur: deinde ejus virtute recreati, non secus atque Helias, qui subcinericii pa- 3. Reg. 19.8. nis fortitudine ambulavit usque ad montem Dei Horeb, cum ex vita emigrandi tempus advenit, ad æternam gloriam, & beatitudinem ascen-

LIV. versa roborat Euch. Aug. Tratt.

Lib dinem cohibet Euc.

LVI.

Hæc omnia à Pafforibus latissime explicabuntur, fi vel D. Johannis cap. 6. in quo multiplices hujus Sacramenti effectus aperiuntur. tra-Aandum sumpserint: vel admiranda Christi Domini facta percurrentes, oftenderint cum cos jure ac meritò beariffimos fuisse existimamus: in quorum tecta mortalis receptus est, vel qui illius vestis, aut fimbriæ tactu sanitarem recuperarunt: multò nos beatiores, & feliciores effe, in quorum animas immortali gloria præditus ingredi non gravetur, ut ejus vulnera sanet omnia: eamque amplissimis muneribus ornatam fibi conjungar.

Verum docendum ett, à quibus ingentes illi fa-Teielex mo- cræ Eucharistiæ fructus, qui modò commemodus femendi rati funt, percipi poffin: neque unam tantita esse communicandi rationem, ur Fidelis populus z. 0.46. feff. discat meliora charismana amulari: Recte igiur. & sapienter majores nostri una didentina Syno-Sacramenta- do legimus, tres hujus Sacra, enti fumendi ratio-

liter. I Cor. nes diffinxerunt.

Alii enim S cramentum tantum accipiunt; ut 16. Pecara peccatores, qui facra mysteria impura ore & cor-Lorditios, de accipere non verentur, quos Aposto us ait indigne manducare, & bibere corpus Domini. De 1 11.19. his D. Augustinus ità scribit, Qui non manet in Christo, & in quo non maner Christus, proculdubio non manducat spiritualiter eins carnem, licet carnaliter & visibiliter premat dentibus Sacra-Dui itaque hoc menta corporis & languinis. modo affecti facea mysteria accipiunt, non solum ex his nullum capiune fructum : fed ipfo Apostolo tefte, judicium fibi manducant, & bibunt.

Alii verò spirica t arummodo Eucharistiam sumere dicuntur: il funt, qui defiderio. & voto propositum colestem illum panem comedunt, fide viva inceasi, qui per dilectionem operatur: ex quo fi non omacs, maximos certe utilitatis fructus

consequentur.

Alii denique sunt, qui Steramento,& spiritu, sacram Eucharistiam percipiunt: qui cum ex Apo-

LVII. Fuch. De Confeer lift. 77. . 8. 11. 19. In True. True. c. 8. Spir tuali-E.C.

Cal. 5.5.

Sacramen-Ealiter &

Apostoli doctrina priùs se probaverint, ac veste spiritualiter nuptiali ornata ad divinam hanc mensam acces- 1007. 11, 28. ferint, ex Eucharistia capiunt uberrimos illos, quos antea diximus, fructus.

Quare perspicuum est eos se maximis, & cœle- Nota. stibus bonis privare, qui cum ad corporis Domini Sacramentum etiam lumendum parati elle possint, fatis habent spiritu tantum sacram communionem accipere.

Sed jam docendum est qua ratione præparatrs Fidelium animos esie oporteat, antequam ad Sacramentalem Eucharistia perceptionem veniant.

Ac primum quidem, ut pateat, eam preparationem maxime necellariam esse, Salvatoris nostri Ad Euch. exemplum probandum est. Nam antequam Apo- 2ccedens stolis pretiosi corporis & sanguinis sui Sacramenta debat, & cur. daret, quamvis jam mundi effent, pedes eorum Primo 4 .lavit, ut declararet omnem diligentiam adhiben- an 12.5. dam ese, ne quid nobis ad summam animi integritatem, , & innocentiam defit, cam facra my-

tteria percepturi sumus.

X

15

u,

0-

Deinde vero Fideles intelligant, quemadme- Secundo. dum, si opt me affecto, & praparato animo Eucharistiam aliquis sumar, amplishimis cœlestis gratiæ muneribus ornatur: ita è contra, fi imparatus accipiar, non folum nihil commodissed maxima etiam incommoda & derrimenta eum accipere. Optimis enim rebus, & maxim: falutaribus hoc proprium est: ut, si in tempore iis utamur, vehementer profint; fin alieno tempore adhibeatur, perniciem, & exitium afferant. Quare mirandum non elt, ingenita quoque & præclarissima l'ei dona, cum bene conflituto animo accipiuntur, ad cœle-Item gloriam consequendam maximo nobis adjumento esle: at verò, cum ils nos ipsos indignos præbemus, sempiternam mortem afferre.

Id verò arcæ Domini exemplo comprobatur : Ex molum. arca enim foederis, qua nihil praffantius Israeliticus populas habuit, cui etiam per illa maxima, & innumerabilia beneficia Dominus tri-

LVIII.

buerar.

& calamitatem cum æterno dedecore conjunctam importavit, sic etiam sibi, qui ore accepti in stomachum bene assectum illabuntur, corpora alunt, & sustentant; qui verò in stomachum vitiosis humoribus plenum insundi solent, graves morbos essiciunt. De praparatione ad Euch. requisita vide Trid. sess. 13. a. 7. & can. 11. Basil. q. 172. regul. breu. & serm. 2. de Bapt. Cyprian toto fere lib. de Lapsis, agendo de Pænit. Aug. serm. 1. de Temp. Chrys. bom. 44, 45, 46. in Ioan. & in Matt. bom. 83.

I. I X. Preparatio anime ad Euc. Prima.

Primam itaque illam præparationem Fideles adhibeant, ut discernant mensam à mensa, hanc sacram ab aliis prosanis, cœlestem hunc panem à communi. Atque hoc sit, cùm certò credimus præsens esse verum corpus, & sanguinem Domini, quem in cœlo Angeli adorant, ad cujus natum columnæ cœli contremiscunt, & pavent, cujus gloria plenum est cœlum, & terra. Hoc nimirum est dijudicare corpus Domini, quod Apostolus, admonuit: cujus tamen mysterii magnitudinem, venerari potius oportet quàm in disputationibus e-jus veritatem curiosiùs perquirere.

Cor. 11.15. Secunda. Altera verò illa præparatio maxime necessaria est, ut unusquisque à seipso quærat, num pacem cum aliis habeat, num proximos verè atque ex animo deligat. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus sueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offerres munus tuum.

Mut. 5. 24.

Deinde conscientiam nostram scrutari diligenter debemus, ne sorte exitiali aliquo peccato contaminati simus, cujus poenitere necesse sit: ut prius contritionis & consessionis medicamento illud eluatur: Definitum est enim à sancta Tridentina Synodo, nemini licere, quem mortalis peccati conscientia stimulet, si sacerdotis facultas data sit, antequàm se acramentali consessione purgavit, quantumvis sibi contritus este videatur, sacram Eucharistiam accipere. Chysost. bom. 30. in Genes. & 20. in Matt. Cypr. in lib. de lapsis.

Seff. 13.can.

Præterea

Præterea taciti cum animis nostris cogitamus, Quarta. quam indigni fimus, quibus divinum hoc beneficium à Domino tribuatur : quare illud Centurionis, de quo idem ipse Salvator testatus est, se non invenisse tantam fidem in Israel, ex animo dicendum est: Domine, non sum dignus ut intres sub tedum meum.

Exquiramus etiam à nobis, an illud Petri usur- Mitt. 8. 13. pare nobis liceat: Domine, tu scis quia amo te. Quinta. Meminisse enim oportet, eum qui fine veste nuptiali in Domini convivio accubuerat, in tenebrosum carcerem conjectum, sempiternis poenis addictum fuitle.

Neque verò animi solum, sed etiam corporis præparatione opus est, nam jejuni ad sacram men- Praparatiosam accedere debemus, ita ut saltem à dimidia annes corporis
ad Euch. tecedentis diei nocte,usque ad illud temporis pun-Rum, quo Eucharistiam accipimus, nihil omnino comederimus, aut biberimus. Vide August. Epift. 118. cap. 6. & lib. 1. ad inquisit. Fanuaris cap. 6.

Postulat enim tanti Sacramenti dignitas, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies à concubitu 1 Reg. 21.5. uxorym abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui cum panes propositionis à sacerdote accepturus effet, purum fe & pueros suos ab uxorum consuetudine, tres ipscs dies esle professus est. Hæc ferè sunt, quæ maximè observari à Fidelibus oportet, ut le ad sacra mysteria utiliter accipienda antea parent, reliqua enim, quæ hac in re providenda esse videantur, ad hæc ipsa capita facilè redigi poterunt. Gregor. in responsione 10. ad interrog. Aug. & hab. 33. q. 4. c. 7. August. ferm. 2. de Temp. & 244.

te

ac

n-

n-

ri-

ud

ina

on-

an-

an-

ha-

2.27

erea

Sed ne forte aliqui segniores ad hoc Sacramentum percipiendum reddantur, quod tantam præ- Saltem feparationem adhibere grave admodum, & difficile mel in anno ducant, Fideles sæpe admonendi sunt, omnibus quisque communicaeam legem propositam esse, ut sacram Eucharisti- re tenetur. am accipiant. Præterea, constitutum est ab Ecclefia, ut qui semel saltem singulis annis in Pascha non communicaverit, ab Ecclesia arceatur. Concilium

Lateranes.

Lateranen. c 28. & habetur l. s. decretal, tit. de Pænit. & remiff. c. Omnis utrinfque fexus. Irid. feff.

Neque tamen Fideles hoc faus habeant, se hujus

13.9.

LVII. Ad frequenrem ulum Fuch. hortandi funt Fideles.

decreti auctoritati obtemperantes semel tantummodò corpus Domini quotannis accipere: verùm fæpiùs iterandam Euchariftiæ communionem exiftiment: Utrum autem fingulis mentibus, vel heb-S. Augustin. domadis, vel diebus id magis expediar certa omnibus regula prascribi non potest; veruntamen illa est sancti Augustini uorma certitima: Sic vive ut quotidie possis sumere. Quare Parochi parati erunt Fideles crebro adhortari, ut quemadmodum corpori in fingulos dies alimentum subministrare necessarium putant: ità etiam quotidie hoc Sacramento alenda & nutricada anima curam non abjiciant: neque com minus spirmuali cibo animam. quam naturali corpus indigere perspicuum est. Vehementer autem proderit hoc loco repetere maxima illa, & divina beneficia, qua ut antea demonstratum est ex Eucharistia Sacramentali communione consequimur, illa etiam figura erit addenda, cùm fingulus diebus corporis vires manna reficere oportebat: fremque san Corum Parrum auctoritates. que frequentem hujus Sacramenti perceptionem magnopere commendant. Neque enim unius fancti Patris August ni ea suit sententia: Quotidie peccas. quotidie sume: sed, si quis diligenter attenderit, eundem omnium atrum, qui de hac re scripserunt, sensum suiffe, facile comperiet. Ad frequertem communionem hortantur August, de verbis Domini ferm. 23. fed bic termo cum non fit Aug. fed Ambr. lib. 5. de Sacram. c. 4. rejectus est in appendicem tomi

Exod. 16.

LX II. Quotifec. dift. 2 per multa capita bac de re. Ac tempus quidem olim fuisse, cum Fideles

10. item vide eundem Aug. Epift. 118. c. 3. item Ignat. ad Ephef. fatis ante finem. Bafil. Epift. ad Cafar. patr. Amb. lib. 3. de facram. c. 4. chryfoft. bom. 61. ad post. Antioch. Cipr. de Orat. Dominica, ad bec verba, panem nostrum quotid. Hieron. Epift. 28. ad Lucin.vers. firem. vril. lib. 3. in Joan. c. 37. vide etiam de con-

quotidie

quotidie Eucharistiam acciperent, ex Apostolo- die olim Firum Actis intelligimus: omnes enim, qui tunc deles com-Christianam fidem profitebantur, vera & since- municabant. ra charitate ità ardebant: ut cum fine intermis- De confec. sione oracionibus, & aliis pietatis officiis vacarent, dift. 2, c, 10. quotidie ad facra Dominici corporis mysteria sumenda parati invenirentur. Eam poltea consuetudinem, quæ intermitti videbatur, Anacletus fanctiffimus Martyr & Pontifex aliqua ex parte renovavit: præcepit enim ut ministri, qui Missa sacrificio interessent, communicarent: quod ab Apostolis coustitutum esse affirmaret. Diu etiam in Ecclesia illæ mos fuit, ut sacerdos peracto sacrificio, cum Eucharistiam sumpsisser, ad populum, qui aderat conversus, his verbis ad sacram menfam Fideles invitaret: Venite, fratres ad communionem, tunc qui parati erant, summa cum religione sacrosancia mysteria sumebant. De quotidiana communione vide Dionyf. de Ecclef. Hierar. c. 3. parte 2. Hieron. Epift. 28. ad Lucin. Greg. lib. 2. dialog. c. 23 Item vide lib. de Ecclesiasticis dogmat. c. 53. & citatur de confect. dift. 1. c. 23.

Sed cùm deinde charitas, & pietatis fludiu adeò refrixisset, ut raro admodum ad communionem Terin an-Fideles accederent, sancitum est à Fabiano Pon- no commutifice, ut ter quotannis, in Natali Domini & Resur-nicare olim rectione, & Pentecoste omnes Eucharistiam su- erat pramerent, id quod postea à multis Conciliis præsertim verò ab Agathensi primo confirmatum est. Faliani decretum babes de confect dift. 2. c. 16. & ibid.

citatur (orcil. Agathen. le c. 18. c. feculares.

3

2

.

12

-

Y .

d

2,

25

Ad extremum, cum eò res adducta esset, ut non modò fanda illa & falutaris præceptio non ferva. Communiretur ; sed in plures etiam annos sacræ Eucharissiæ care smel communio differretur, decretum est in Lateranensi in anno quando pra-Concilio ur seinel ad minus singulis annis in Pascha ceptum. Fideles omnes sacrum Domini corpus acciperent: qui verò id facere neglexissent, Ecclesia aditu prohiberentur. Citatur lib. 5. decretal. tit. de Panit. & rimiff. bap. Omnis utriufque fexus.

Verum quamvis hæc lex Dei, & Ecclesiæ aucto

LXVI.

Ante ulum rationis communicare non licet.

auftoritate sancita, ad omnes Fideles pertineat : docendum est tamen cos excipi, qui nondum rationis usum propter atatis imbecillitatem habent, hi enim neque sacram Eucharistiam à profano & communi pane sciunt discernere, neque ad eam accipiendam pietarem animi, & religionem afterre possunt; arque id eriam à Christi Domini insti-Mu. 25, 26, tutione alienifimum videtur: inquit enim, Accipite, & comedite; Infantes autem idoneos non esse qui accipiant & comedant, saris constat.

LXVI'. Infantibus

olim daba-

tur. Euch.

Vetus quidem illa fuit in quibusdam locis consuctudo, ut infantibus eriam sacram Eucharistiam præberent: sed tamen tum ob eas causas, quæ ante dicta sunt, tum ob alias Christiana pierati maxime consentaneas jamdiu ejusdem Ecclesiæ auctoritate id fieri desivit. Cypr. de lapsis poit

med.

Nota.

Qua verò a tate pucris sacra mysteria danda funt, nemo melius conflituere poterir, quam pater & sacerdos, cui illi confitentur peccata; ad illos enim pertinct explorare; & à pueris percunctari an hujus admirabilis Sacramenti cognitionem aliquam acceperint, & gustum habeant.

XLVIII. Amentibus quando danda Euch. Conc. Cartl. 4. 76.

Amentibus præteres, qui tune à pietatis sensu alieni funt, Sacramenta dare minime oportet; quamvis, si antequam in infaniam inciderin, piam & religiosam animi volunta:em præ se tulerint, licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginensis decreto Eucharistiam administrare, modò vomitionis, vel alterius indignitatis, & incommodi periculum nullum timendum fit.

LXIX. Sub utraque specie com municare folis facerdotibus licet. fejf. 21. decem jue utra que Spicie (a". I. 2 3.

Quod verò ad communicandi ritum pertinet, doceant Parochi sanda Ecclesia lege interdictum este ne quis fine ipsius Ecclesia auctoritate, prater sacerdores, corpus Domini in Sacrificio conficientes, sub utraque specie sacram Eucharistiam sumar, nam, ut à Trideneina Synodo explicarum est, quamvis Christus Dominus in ultima cœna altissimum hoe Sacramenium in panis, & vini speciebus insitueric, & Apostolis tradideric: ex co tamen non efficieur, hanc legem à Domino Salvatore conflitutain

tutam esse, ut omnibus Fidelibus sacra mysteria sub utraque specie administranda fint. Etenim idem Dominus noster cum de hoc Sacramento loqueretur, alterius tantum speciei sæpius meminit, ut cum inquit : Si quis manducaverit ex hoc pane, Joan. 6.51. vivet in æternum: & panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita: & Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. unius tantum fpeciei ufum sufficere ad pe fectam Communionem colliges ex Tertul. lib. 2. ad uxorem Cypr. de lapfis. Orig. hom. 13 in Exod. Bafil. Epift. ad Cafar. patr. Aug. Epift. 86 Hier. in Apol. ad Pammach. Chryfost. hom. 41. operis imperf. in Matth

Multis verò, & iis quidem gravissimis rationibus adductam esse Ecclesiam paret, ut hanc potissi-mum sub altera specie communicandi consuetudi- speciei usus nem non solum approbaret, sed etiam decreti au- non conce-

ctoritate firmaret.

1

u

t,

is

i-

i-

r, m

er

n-

IT,

m-

m

11-

on

li-

in

Primum enim maxime cavendum erat, ne fan- Prima ratio. guis Domini in terram funderetur, quod quidem ratio. Terfacile vitari posse non videbatur, si in magna popu- tia. Quarta li multitudine eum ministrare oportuisser.

Præterea, cum facra Eucharistia ægrotis præsto esse debeat, magnopere timendum eras, ne, si diu-

tius vini species asservaretur, coacesceret.

Permulti præterea funt, qui vini saporem ac ne

odorem quidem perferre ullo modo poffint.

Quare, ne quod spiritualis salutis causa dandum est, corporis valetudini noceret, prudentissime sancirum est ab Ecclesia, ut panis tantum modo speciem Fideles acciperent.

Accedir ad alias rationes, quod in pluribus pro- Quinta rasumma vini penuria laboratur; neque id aliunde fine maximis impensis, ac non nisi longissimis, & difficillimis itineribus convehi potest.

Deinde, quod maxime omnium ad rem pertinet, sexta ratio convellenda erat eorum hærefis, qui negabant sub utraq; specie totum Christum esse; sed corpus tantum exangue sub panis, sanguinem autem sub vini specie contineri afferebant. Ut igitur fidei Catholicæ veritas magis ante omnium oculos poneretur, 0 2 - sapien-

LXX.

sapientissimo confilio alterius speciei hoc est panis, communio inducta est. Sút & aliæ rationes ab iis collecta, qui de hoc argumento disserunt: qua si opus

esse videbitur, à Parochis afferri poterunt.

LXXI. Minister folus facerdos. Seff. 13. cap. Ic.

Jam de Ministro, quamvis id à nemine ferè ignorari possit, agendu est, ne quid pra termissum sit, Sacr. Euch. quod ad hujus Sacramenti doctrinam pertinere videatur: itaq;tradendű eft, folis facerdoribus poteftatem datam ese, ut Sacram Eucharistiam conficiant, ac Fidelibus diftribuant. Eum autem morem in Ecclesia semper servatum esse, ut Fidelis populus à sacerdoribus Sacramenta acciperet, sacerdotes autem sacra sacientes ipsi se communicarent, Mat. 26.26. sanca Tridentina Synodus explicavit : oftenditg; Mar. 14. 22. hanc consuetudinem tanquam ab Apostolica traditione profectam, religiose retinenda esse: cum prafertim hujus rei illustre nobis exemplum Christus Dominus reliquerit, & qui sanctissimu corpus suum consecravit, & Apostolis suis manibus porrexit,

LXXII. Vafa feu cis prohibitum.

Verum, ut quacung; ratione tanti Sacramenti dignitati consuleretur, non modò ejus administrandi potestas solis sacedotibus data est; sed lege eriam lintea ficra Ecclesia vetuit, ne quis, nisi consecratus esfet, sacra tangere lai- vasa, lintea,, & alia instrumenta, quæ ad illius confectionem necessaria sunt, tractare, aut, tangere auderet: modò gravis aliqua necessiras non inciderer. Ex quo tum Sacerdotes ipfi, tum reliqui Fideles intelligere possunt, quanta religione, & sanctitate præditos esse oporteat, qui ad Eucharist: am, vel consecranda, vel admistrandam, vel sumendam accedunt.

LXXIII. Improbitas ministri Euch. fanctitatem non minuit.

Quamqua, quod antea de cateris Sacramentis dictum est, ea non minus per improbos administrari: si quæ ad illorg perfecta rationem attinent, ritè serventur, idem valet in Eucharistiæ Sacramento, neg; enim hæc omnia ministroru merito nici, sed ChristiDomini virture & potestate geri credendum est. Hæc sunt, quæ de Eucharistia, ut Sacramentum est explicanda erunt.

Nunc, quod restat dicendum, ut sacrificium est, LXXIV. explanare oporter, ut intelligant Parochi quæ potislimum de hac mysterio, quemadmodum sancta

De Euch ut facrificium

Syncdus

Synodus decrevit, Dominicis & festis diebus fideli populo tradere debeant. Etenim hoc Sacramentu non folum thefaurus est colestiu divitiaru: quo fi feff. 22. ri :bene utamur, Dei gratia nobis conciliamus, & amo- erp. rem: sed in co præcipua quædaratio inest, qua ei pro immensis in nos collaris beneficiis aliqua gratia referre possimus. At verò hæc victima si ritè, & legitime immoletur, qua grata & accepta Deo fit, ex hoc colligitur. Si enim veteris legis facrificia de quibus scriptum est: Sacrificium, & oblationem noluisti: Ffal. 39. 7 & iterum. Si voluisses dedissem utiq; facrificium, Fjal. 50. 8. holocaustis non delectaberis: ita placuerunt Domino ut Scriptura Deum odoratum esle odorem suavitatis, id est, grata ei & accepta suisse, testatur : Quid nobis sperandum de eo sacrificio, in quo ille ipse immolatur, atq; offertur; de quo cœlestis vox bis audita est? Hic est filius meus dilectus, in quo bene mihi complacui? Hoc igitur mysterium Parochi diligenter exponant: ut, cum Fideles ad rem divinam convenerint, attente, & religiose sacra illa, in quibus intersunt, meditari discant.

In prima autem docebunt, Eucharistia duabus de Duabu, de causis à Christo Domino institută esse: altera est, causis instiut coelefte animæ noftræ alimentum effet, quo vi- tura eft tam spiritualem tueri, & conservare possemus: al- Euch. tera, ut Ecclesia perpetuum sacrificium haberet, quo peccata nostra expiarentur, & coelestis Pater, sceleribus nostris sæpe graviter offensus, ab ira ad misericordam, à justa animadversionis severstate ad clementiam traduceretur. Hujus rei figuram, & fimilitudinem in agnoPaschali licet animadvertere, qui ut sacrificium & Sacramentum à filis Israel offerri, & comedi consuerat. Vide Trid. de facrif. Miffe c. 1. 3. Dionyf. l. 17. de Eccl. c. 3. Ignat. Epift. ad Smyrn. Tert. li. de Orat. Iren. l. 4. c. 32. Aug. li. 10. de Civit. Dei c. 1 -. & li. 17.0 20. & li. 18.0. 35.0 lib. 19. c. 23. & lib. 22. c. 8. & alibi paffim.

IS

1-

è

0,

d

m

m

ft,

10-

ta

us

Necverò, cum Salvator noster Deo Patri seipfum in ara crucis oblaturus effet, ullam suæ erga Quan un tit nos immensæ charitatis illustriorem fignificatio- B neficiun nem dare potuit, quam cum nobis visibile sacri- Euch.

LXXVI.

ficia reliquit, quo cruenta illud semel in cruce paulò post immolandu instauraretur, ejusq; memoria usq; in finem sæculi quotidie summa cum utilitate ab ecclesia per universum orbem diffusa coleretur.

LXXVII. Sacrificium cramentum differentiz. Prima. Secunda.

Differunt sure plurimum inter se duæ rationes:Sacramentu enim cosecratione perficitur;omnis vero sacrificii vis in eo est, ut offeratur. Quare sacra inter & Sa- Eucharistia, dum in pyxide continetur: vel ad agrotum defertur, Sacramenti, non sacrificii rationem habet : deinde eriam, ut Sacramentű est, iis qui divinam Hostiam sumunr, meriti causam affert, & omnes illas utilitates, quæ suprà commemoratæ sunt: ut autem saerificium est, non merendi solum, sed faciendi quoque efficientiam continet, nam ut Christus Dominus in passione sua pro nobis meruit, ac satisfecit: sie qui hoc sacrificium offerunt, quo nobiscum communicant, Dominica passionis fru-Aus merentur ac fatisfaciunt.

LXXVIII. Sacrificium Milla à quo & quando inft.tutum.

Jam de hujus sacrificii institutione nullum ambigendi locum sancta Tridentina Synodus reliquit: declaravit enim in extrema cœna à Christo Domino institutum este: simulque anathemate eos damnavit, qui afferant, verum & proprium sacrificium Deo non offerri, aut offerre nihil aliud esle, quam Chriftum ad manducandum dari. feff. 22. de facrificio Miffa c. I. & can. I. & 2.

LXXIX. Soli Deo f crificium offerendem & no landis.

Nec verò illud præmisit, quin diligenter explicaret, uni l'en sacrificium fieri: nam etsi Ecclesia interdum Missas in memoriam, & honorem Sanctorum ce lebrare consuevit: non tamen illis sacrificium, sed uni Deo, qui sanctos immortali gloria coronavit, offerre docuir. Quare nec sacerdos unquam dicere solet, offero tibi sacrific um Petre, vel Paule: (cd. dum uni Deo immelat, gratias illi pro beatisiimorum martyrium infigni victoria: corumque patrocinium ita implorat, ut ipfi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris. Hæc autem, quæ de hujus sacrificii veritate à Catholica Ecclesia tradita funt, ex Domini verbis accepit: cũ extrema illa node hac ipla facra mysteria Apostolis commendans;

Ang. comma Fau tum lib. 20, c, 21,

1.4C. 22. 39.

Hoc

ADPARACHOS, PARS II. 215

Hoc facite, inquir, in meam commemorationem. 1 Cor. 1. 24'

Eos ènim, quemadmodum à fancta Synodo de fi- Nota. nitum est, tunc sacerdotes instituit, pracepique ut ipli, & qui eis sacerdotali munere successuri essent, corpus ejus immolarent & offerrent, atque id etiam Apostoli verba ad Corinthios scripta satis 1 Cer. 10. demonstrant, cum ait : Non porestis calicem Domini bibere, & calicem damoniorum : non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ da moniorum. Ut enim pro damoniorum mensa altare, in quo eis immolabatur, intelligendum eft: ita ctiam (ur, quod Apostolus proponit, probabili argumentatione concludatur) mensa Domini nihil

aliud, nisi altare, in qua sacrificium Domino fiebat, fignificare potest.

Quod fi ex veteri testamento hujus sacrificii figuras oracula requiramus : primum quidem de faccincii fieo Malachias apertiffime vaticinatus est, his ver- gura & bis: Ab ortu folis usque ad occasum magnum est prophetia. nomen meum in gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Præteres, hæc hostis tam ante, quam post laram legem, variis sacrificiorum M.lac.1.13. generibes prænunciara est: Etenim bona omnia, quæ ils sacrificiis significabant, hæc una victima, ramquim omnium perfectio, & absolutio, complexa est. Verumramen nulla in re cius imaginem magis expressam licet videre, quam in Melchitedech sacrificio: ipse enim Salvator sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus & sanguine suum in extrema cœna sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit.

li

0

1-

a

) -

15:

Unum irag; & idem facrificium elle faremur, & haberi debet, quod in Missa peragitur, & quod in cru- Sterificium ce oblatum eft.quemadmodum una eft, & eadem ho. Miffa & f.flia, Christus videlicer Dominus noster qui seipsum crincium in ara crucis semel tantummodo cruentum immo- crucis unu lavit. Neque enim cruenta, & incruenta hostia duz funt hollia, fed una tantum: cujus facrificium, post-

LXXX. Fuchariftie

Luc. 22. 19. qua Dominus ita præcipit: Hoc facite in mea com-1007. 11.24 memorationem, in Eucharistia quotidie instauratur.

LXXXII. Christus & facerdotes funt unus facerdos.

Sed unus etiam, atg; item Sacerdos est Christus Dominus: nam ministri, qui sacrificium faciunt, non suam, sed Christi personam suscipiunt, cum ejus corpus & sanguinem conficiunt, id quod & ipfius confecrationis verbis oftenditur, neque enim facerdos inquit, Hoc est Corpus Christi: sed, Hoc est Corpus meum: personam videlicet Christi Domini gerens, panis, & vini substantiam in veram ejus corporis & sanguinis substantiam convertit. Chryf. hom. 2. in 2. ad Timoth. & hom. de prod. Fude. Amb. lib. A. de Sacram. c 4.

LXXXIII. Miffa eft & laudis & pro p tiationis Sacrificium.

Quæ cum ita fint, fine ulla dubitatione docendű eft, id quod eria facta Synodus explicavit, facrofanctum Millæ facrificium effe non folum laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii, quod in cruce factum est : sed verè etiam propitiatorium sacrificium, quo Deus nobis placatus, & propitius redditur. Trid. feff. 22. de facr. Mille c. 2. & can. 3.

LXXXIV. Missam offerens ut decet mifericord am con sequitur.

Quare si puro corde, & accensa side, & inrimo nostrorum scelerii dolore affecti banc sanctissima Ho-Itiā immolemus, & offeramus: dubirandum non est quin misericordiam à Domino consecuturi simus, & gratiam in auxilio oportuno: hujus enim victimæ Hebr. 4. 19. odore ita delectatur Dominus, ut gratiæ, & pœnitentiæ donum nobis impertiens peccara condonet. Quamobrem & solemnis est illa Ecclesia peccario, Quoties hujus hossiæ commemoratio celebratur, tories opus nostræ falutis exercetur, nimirum uberrimi illi cruentæ hostiæ fructus per hoc incruentum facrificium ad nos manant.

LXXXV. Tilla vivis & defunctis fidelibus prodeft. Jril. Symt.

Deinde verò hujus sacrificii eam vim esse. l'arochi docebunt, ut non solum immolanti, & sumenti profit; sed omnibus etiam Fidelibus, sive illi nobiscum in terris vivant, sive jam in Domino mortui, nondum plane expiati fint. Neque enim minus ex Apostolorum certissima traditione pro his utiliter offertur, quam pro vivorum peccatis, pœnis, fatisfactionibus ac quibufvis calamitatibus & augustiis.

r

1

Ex quo facile perspicitur omnes Missas commu- LXXXIII. nes, censendas effe, ut quæ ad communem omni- Milla nunum Fidelium utili arem, & salutem pertineant.

Habet autem hoc facrific um multos, eofq; maxi- privata. me infignes, ac folemnes ritus quorum nullus supervacaneus, aut inanis existimandus est: verum om- Ad quid nes eò spectant, ut & tanti sacrificii majestas magis eluceat, & salutaribus, mysteriis intuendis ad rerum divinarum, quæ in eo sacrificio occultæ funt, contemplationem Fideles excitentur: Sed de his nihil est ut plura dicamus: tum quia hoc argun entum longiorem explicationem postulare viderur, quam propositæ institutioni conveniar: tum quia innumerabiles pene libellos, & commentarios qui de hac re à piis & doctissimis viris conscriptissunt, facerdotes in prompru habebunt. Hactenus igitur faris fuerit, earum rerum quæ ad Euchariftiam, tum quà Sacramentum, tum quà facrificium fir, p rtinent, potiora capita juvante Domino expoluisse.

quam eft dicenda LXXXIV.

DE POENITENTIÆ SACRAMENTO.

OUemadmodum humanæ naturæ fragilitas & itnbecillitus omnibus nota est, eamq; in se ipso Prenitentia quifq; facile experitur: ita quantam habeat neceffi- Sacran enti tatem Poenitentiæ Sacramentum, ignorare nemo poreff. Quod fi diligentiam, quæ à Parochis in unoquoque argumento adhibenda est, ex rei quam traftant, magnitudine, & pondere meriti oportet : omnino fatebimur: eos numquam in hujus loci explicatione adeò diligentes futuros esfe, tis videri possit: quin etiam de hoc Sicramento, quam de Baptismo, eò accuratius agendum est, quod Baptisinus semel tantu administratur, nec iterari potest: Poenitentia vero tories locus darus, ejusque repetendæ totics necessiras imposita est, quoties post Baptismum peccare contingat: ita enim à Tridentina Synodo dictum est, Sacramen- fujt. c. 14. tum pœnitentiæ non secus lapsis post Baptismum, o s. s. 4. ac Baptismum nondum regeneratis, ad salutem le janit.

Ifa. ad bac verbs Ruit. Hierufalem. & Ep. 8.

c. 3. in 3. c. necessarium este: vulgaraque illa Sancti Hieronymi sententia ab omnibus qui deinceps res sacras tradiderunt, magnopere probatur: Pœnitentiam esse secundam tabulam. Ut enim contrasacta navi. unu vitæ servandæ perfugium reliquum est, si forte tabulam aliquam de naufragio liceat arripere, ita post amissa baptismi innocentiam, nisi quis ad pœn!tentiæ tabulam confugiar, fine dubio de eius salute desperandum est. Hæc autem non ad Pa-Aores solum, sed ad reliquos etiam Fideles excitandos dica fint, ne forte in eis rei maxime necessariæ incuria reprehendatur. Primum enim communis fragilitaris memores omni sludio optare debent, ut divina opera adjuit, fine casu, aut prolapsione aliqua in via Domini progredi possint: si quod nonnunquam offenderint, cum verò summam Dei benignitatem intuentes, qui tamquam bonus Paftor ovium suarum vulnera obligare, eisque mederi soler, hoc saluberrimum pœnitentiæ medicamentum nunquam in aliud tempus differendum esse cogicabunt. De panitententia è Patribus antiquis scripserunt Tertul. librum unum Cypr. Epistolas plures & unum lib. de lapsis. Pacianus libr unum & duas Epistolas ad sympronianum, ac de panit. & confession. fen paran, ad panit. Ambrof. libros duos panit. Chryfost. Homilias 10. & fermonem de panit. Ephrem. lib. & ferm. de panit. Fulgentius lib. 2. de remission. peccatorum ad Euthymium. Greg. Ny ffenus orationem du pænit. Bafil. bomil. unam que est postrema variarum. August. denique lib. unum de vera & falfa pænicentia, & librum insignem de panitenția medicina. His adde Marcum Eremitam cujus extat de pænit. liber unus, sed caute legendus: de eo vide Bellarm. de Script. Eccles. qui non habet Patres supra citatos, videat in Decreto Gratiani de pænitent. 7. distinctiones.

Ut autem rem ipsam aggrediamur, priùs ex-II. plicanda est varia hujus nominis potestas & Multiplex notio, ne aliquis ambiguitate vocis in erro-Pænitentiæ rem inducatur. Nonnulli enim poenitentiam acceptio.

pro

pro satissactione accipiunt. Alii, à Catholicæ fidei doftrina longissime remoti, cum arbitrentur pænitentiam nullam temporis præteriti rationem habere, nihil aliud quam novam vitam esse definiunt. Docendum est igitur multiplicem esse hujus nominis fignificationem.

Primum enim ponitentia de iis dicitur, qui- Prima. bus aliquid displicet, quod ante placuerit, nulla habita ratione hujus cogitationis, bonumne an 1 Co. 7.10. malum fuerit. Sic omnes poeniter, quorum tristitia secundum sæculum est, non secuncum Deum : cuiusmodi poenitentia non salutem affert sed mor-

tem.

Altera est poenitentia cum quis ex scelere ad- Secunds. misso, quod quidem antea placebar, dolorem non

Dei, sed sui ipsius causa concipit,

Tertia eft, cum non solum admissi sceleris cau- Tertia. sa, intimo animæ sensu dolemus, vel ejus doloris externum etiam aliquod fignum damus, verum unius Dei causa in co morore sumus. Ac singulis quidem pænirentiz generibus, quæ commemorata funt, ponitentiæ vox proprie convenit

Nam cum in sacris literis Deum poenitere legimus, id per translationem dici perspicuum est Quonodo Eo enim loquendi genere, quod ad hominum mo-niteat res accommodatum eft, Sacræ literæ utuntur, cum Gen, 6.6. Deum mutare aliquid conflituisse declarant : quod 1 Reg. 15. non aliger facere videatur, quam homines, quos 11. si alicujus rei poeniteat, eam commutare oinni Pfal. 103.45.
sludio laborant. Sic ergo scriptum est Poenituisse eum, quod hominem secisser, & alio loco, quod Saulem regem constituisset.

Verum inter has pænitentiæ fignificationes IV.
magnum diferimen observare oportet. Prima vera pænienim in vitio ponenda eft : altera eft quæ- tentia acdam commotio, & perturbati animi affectio : ceptio. tertiam tum ad virtutem pertinere, tum Sacramentum esse dicimus: quæ fignificatio hujus loci

propria eft.

Ac primum quidem de ipfa, ut virtutis parte agendum est; non solum, quia Fidelis po- A panipulus

Deum poc-Pfal.103.45.

d

n

C

T

sì

q

n

d

1,

ti

tentia ut virtus eft. eur incipiatur fic.

pulus ad omne virtuis genus inftitui à l'aftoribus debet, sed etiam, quia hujus virtutis actiones tanquam materiam præbent, In qua pænitentiæ Sacramentum versatur: ac nisi prius, quæ sit pœnitentiæ virtus rect? intelligitur, Sacramenti etiam vim ignorari necesse est.

VI. Prenitentia interior & exterior.

Quare in primis monendi, hortandiq; sunt Fideles, ut somni contentione, & studio in intima animi pœnitentia, quam virtutum dicimus, claborent : fine qua ea, que extrinsecus adhibetur, parum admodum profutura eft. Vide Amb. in fermone de pen. & citatur de pænit. dift. 2 c. pænitentia Aug. li. de Vera & falfs pænit. c. 8. & babetur de pænit. 3. c.4. Greg. hom. 34. in Evang. & lib. 9. Regift. Epift. 39.

VII nitentia inrerior.

Intima autem poenitentia est illa cum ad Deum Quid it poe- nos ex animo convertimus, & commissa à nobis scelera detestamur, & odio habenius: simulque illud nobis certum, & deliberatum est, malam viræ consuerudinem corruptosque mores emendare non fine spe veniæ à Dei misericordia consequend r. Hic verò dolor & triftitia, que perturbatio, &aflectio est, & passio à multis vocatur, consequitur veluti comes peccatorum detestationi adjuncta, quamobrem apud complures ex factis Patribus Pœditentiæ definitio hujusmodi animi cruciatu declaratur.

VIII. pænitentiam pertin:at.

Verum in eo quem pænitet fides pænitentiam Fides ut ad antecedat necesse est: neque enim potest quisquam se ad Deum convertere, qui fide careat, ex quo fit, ur nullo modo ponitentiæ pars rece dici possir. Vide Tid. feff. 14. de pærit. c. 3. & can. 4.

IX. Ponitent a eft virtus.

Quod autem intima hæc pœnitentia, ut antea diximus, ad virtutem pertineat, aperte oftendunt multa quæ de ponitentia tradita sunt præcepta. Lex enim de iis tantum actionibus, que suscipiuntur cum virtute, præcipit. Negare præteren nemo potest, quin dolere, quando, quomodo, & quatenus oporter, virtutis fit; hoc autem ut recte fiat, ponitentia virtus præstat : interdum enim evenitut ex admissis sceleribus minorem quam par eft, dolorem dolorem homines capiant: qua etiam ut à Salomo. Frov. 2.4. ne scriptum est, nonnulli sunt, qui cum malefeceriut, letantur, rursus verò alii ita se mœrori animi, & ægritudini dedunt, ut de salute etiam prorsùs desperent: qualis fortasse Cain videri potest, qui ait : Major est iniquitas mea, quam ut veniam Gen. 4. 12. merear: & qualis forte Judas fuit, qui pænitentia Mu. 27 3dudus, suspendio vitam, & animam amisit. Ut igitur modum in dolore tenere possimus, pænitentiæ virtute adjuvamur.

Sed idem etiam ex his rebus colligi potest, quas Motiva virfibi tanquam finem proponit is quem vere peccati tutis ponit.

pæniter.

Primum autem hoc ei propositum est, ut pec- Primum. catum aboleat, omnemque animæ culpam & ma-

culam abstergar.

Alterum est, ut pro sceleribus admissis Deo sa- Secundum. tisfaciat: quod quidem ad justitiam referri perspicuum ett: nam etsi inter Deum & homines, propria justicia racio intercedere non potest, cum tam longo intervallo inter se distent; aliquam tamen esse justiciam constar, cujusmodi est inter patrem & filios, inter dominum & servos.

Tertium est, ut homo in Dei gratiam redeat, in Tertium. cujus offensionem, & odium propter peccati fœditatem incurrit. Hæc verò omnia satis declarant

ponitentiam ad virtutem spectare.

Sed docendum est etiam, quibus gradibus ad

hanc divinam virturem lice at ascendere.

Primum iraque Dei misericordia nos prævenir, cordaque nostra ad se convertit. Quod cum præ. Quinque caretur Propheta: Converte, inquit, nos . omine ad te & convertemur.

Deinde hoc lumine illustrati per sidem ad Deum Primus. animo tendimus : Credere enim oportet acceden - Tren. 2. 1. tem ad Deum, ut Apostolus testatur, quia est, & ticb. 11. 6.

inquirentibus se remunerator sir.

Præterea motus timeris consequitur: & sup- Tertius. pliciorum acerbitate propofira, animus à peccaris revocatur, atque huc videntur spectare il- 1/1. 26. 17. la Isaiæ verba: Sicut quæ concepit, cum appro-

gradus ad p ditenti-

pinquaverit ad partum, dolens clamat: In doloribus fuis fic facti fumus.

Quartus.

Huc deinde accedit spes impetrandæ à Deo misericordia, qua erecti vitam, & mores emendare conflituimus.

Quintus.

Postremò charitate corda nostra accenduntur, ex qua liberalis ille timor probis & ingentis filiis dignus, oritur: arque ita unum illud veriri, ne quâ in re Dei majestatem lædamus, peccandi consuctudinem omnino deserimus.

XII. Prenitentia calum promittitur.

Hisce igitur quasi gradibus ad hanc præstantissimam ponitentiæ virturem pervenitur: quæ prorsus divina & coelestis virtus existimanda est: cui scilicet regnum coelorum sacræ literæ pollicentur, Manb. 4.17. nam apud fanctum Matthæum scriptum eft: Po-

nitentiam agite: appropinquavit enim regnum Ezec', 18.21 cœlorum. Et apud Ezechielem: Si impius egerit

Ecul. 33.11 poenitentiam ab omnibus peccaris suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam, vita vivet. Tum alio loco: Nolo mortem impii; sed ut convertatur impius à via sua, & vivat; quod quidem de æterna, & beata vita intelligendum esse plane constat.

XIII. Exterior pænit. quæ eft Sacramentum.

De externa verò pœnitentia docendum est, eam esse, in qua Sacramenti ratio confistit, habereg; externas quasdam res sensibus subjectas: quibus declaran:ur ea quæ interiùs in anima fiunt.

XIV. Cur à Chriftout inftitutu n hoc Sacramentum.

in primis autem explanandum Fidelibus videtur, quare factum fit, ut Christus Dominus pœnirentiam in numerum Sacramentorum referri voluerir. Hujus autem rei illa omninò causa fuit. ut nobis de remissione peccatorum quam Deus pollicitus est, cum ait: Si impius egerit poenitentiam, &c. minus dubitare nobis liceat : vehementer enim pendere animo de intima poenitentia opus esset, cum de suo cuique judicio in iis qua agit, merito timendum fit. Ut igitur Dominus huic nostræ sollicitudini subveniret, pænitentiæ Sacramentum instituit, quo per sacerdotis absolutio-

nem, peccara nobis remissa esse consideremus, conscientiaque nostræ ob sidem quæ Sacramen-

Ezec. 18.12.

Prima ratio.

tormin

torum virtuti meritò habenda est, pacatiores redderentur, Neque enim aliter accipienda est vox sacerdotis peccata nobis legitime condonantis, quam Christi Domini, qui ait Paralytico : Confide Much. 6. 2. fili: remittuntur tibi peccata tua. Vide Concil.Trid. [eff 14 c. 1. Innoc. I. Epift. 91. inter Epift. Aug.

Deinde verò, cùm nemo falutum, nifi per Chri- Secunda stum, ejusque passionis beneficio, consequi possir, raiv. cousentaneum, nobisque utilissimum suit, ejusmo ii Sacramentum institui; cujus vi & efficientia Christi sanguis ad nos defluens, peccata post Baptismum admissa elueret, arque in reconciliarionis beneficium illi uni Salvatori nostro acceptum

referre profiteremur.

)

i -

us

ri

,

1-

11-

n-

tia

ux

us

a-

io-

us,

enmin

Cuòd verò poenitentia Sacramentum fit, Pa- panitentia flores ita facil: oftendent ut enim Baptismus Sa- ele Sacracramentum est, quia peccata omnia, ac præsertim mentum quod origine contractum fuir, delet : eadem ratio- probatur. ne pœnitentia, que peccata omnia polt Baptifmum voluntate, vel actione suscepta, tollit, vere & proprie Sacramentum dicendum eff. Deinde, guod caput est, com illa, quæ extrinsecus tum à pœnitente, tum à sacerdote fiunt, declarent ea quæ interius efficiuntur in anima, quis neget pœnitentiam vera, & propria Sacramenti ratione præditam effe? fi quidem Sacramentum facræ rei fignum est : peccator autem, quem pœnitet, rerum & verborum notis plane exprimit se animum à peccati turpitudine abduxisse: it mque ex iis quæ àSacerdore geruntur, & dicuntur, misericordiam Dei, peccata Mirc. 16.19. ipsa remittentis, facile cognoscimus. Quamqua hoc aperte indicant illa Salvatoris verba: Tibi dabo claves regni cœlorum; & quodcunq; folveris super terram, erit solutum & in cœlis. Absolutio enim sacerdotis verbis enunciata, remissionem illam peccatorum fignat, quam in anima efficit.

Neque verò solum Fideles docendi sunt, pœnitentiam in numero Sacramentorum habendam effe; Sacramenfed eorum etiam, quæ iterari poffunt. Quæ- tum pænit. renti enim Petro, num septies venia peccati dan- iterari poda esset, Dominus respondit; Non dico tibi us-

Mr. 18.22. que septies, sed usque septuagies septies. Cuare fi cùm ejusmodi hominibus agendum sit, qui summæ l'ei bonitati, & clementiæ diffidere videantur, confirmandus erit illorum animus, arque ad spem divine gratiæ erigendus, Quod quidem facilè consequentur tum hujus loci & aliorum tractatione, qui in sacris literis permulti occurrent: tum verò its rationibus & argumentis quæ ex sanctorum Chrysoftomi libro de lapsis, & Ambrosii libris de pænitentia petere licebir. (bryfost. tom. 5. lib. de lapf. repar. & habetur de pæn. dift. 2. c. talis. Amb. de pær. lib. 1. c. 1. & 2. vide & Aug lib. de vera & falfa pær. c. 5. citatur de pæn, dift. 3. c. adbuc inftant. lam, quoniam nihil Fideli populo notius esse XVII.

Materiapocnitentia quæ ?

debet, quam hujus Sacramenti materia: docendem est, in eo maxime hoc Sacramentum ab aliis differre, quod aliorum Sacramenrorum materia est res aliqua naturalis, vel arte affecta: Sacramerti verò pœnitenti» quafi materia sunt actus pœnitentis, nempe Contricio, Confessio & Satisfactio, Seff. 21. de ut à Tridentina Synodo declaratum est : quia quatenus in poenitente, ad integritatem Sacramenti & plenam, ac perfectam peccarorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes pœnitentiæ dicuntur.

panil. C.3.5 can. 4.

Nota.

Neque verò hi actus, quasi materia à sancta Synodo appellantur: quia veræ materiæ rationem non habeant: sed quia ejus generis materiam non funt, que extrinsecus ad ibeatur: ut aqua in Bap-

tismo, & Chrisma in Confirmatione.

XVII. peccata fint materia pænir.

Quod aurem abaliis dictum eft, peccara ipfa hu-Quo fensu jus Sacramenti materiam esse, nihil planè diversum dici videbitur, fi diligenter attendamus: Ut enim ignis materiam ligna elle dicimus quæ vi ignis consumuntur: ita peccara, quæ pænitentia delentur. recte hujus Sacramenti materia vocari poslunt.

XIX. Forma Sacramenti pinit. Mat. 18, 18

Sed formæ etiam explicatio Pastoribus prætermittenda non est, quod ejus rei cognitio excitet Fidelium animos ad percipiendam summa cum religione hujus Sacramenti gratiam. autem forma. Ego te absolvo: quam non solum

cx

t

ti

L

ti

T

n

m

cl

re

ga

au

m

ni

de

te

av

ex illis verbis licet colligere : Quacunque solveritis super terram, erunt soluta & in coelis; sed ex eadem Christi omini doctrina ab Apostolis traditam accepimus. Ac quoniam Sacramenta id fignificant, quod efficiunt: illa, Ego te absolvo, ostendunt peccatorum remissionem hujus acramentiadministratione effici, planum est, hanc esse poenitentiæ perfectam; funt enim peccata tanquam vincula, quibus confirida anima tenentur, & ex quibus pœnitentiæ Sacramento laxantur.

Quod quidem non minus verè de illo etiam ho- Nota. mine sacerdos pronunciar, qui priùs arde issimæcontritionis vi, accedente tamen consessionis voto,

peccatotum veniam à Deo consecutus sir.

Adduntur prætered complures preces, non quidem ad formam necessariæ: sed ut ea remove- Forme pæantur, quæ Sacramenti vim, & efficientiam illi- nitentiæ us culpa, cui administratur, impedire possent. addantur. Quamobrem peccatores Deo ingentes gratias a- Levil, 13 3. gant, qui tam amplam potestatem in Ecclesia Sacerdotibus tribuerit.

Neque enim, ut olim in veteri lege Sacerdotes testimonio suo aliquem à lepra liberatum esse dun- Presonent taxat renunciabant, ita nunc in Ecclesia ea tantum sacerdo e, potestas sacerdoribus sacta est, ut aliquem à pecca- nova legis tis absolutum esse declarent; sed vere tanquam antique. Dei administri absolvunt: id quod Deus ipse, gra-

tiz & justitiæ auctor, ac parens efficit.

S

n

,

Diligenter verò ritus etiam, qui ad hoc Sacramentum adhibentur, Fideles observabunt; ità e- Quid obsernim fiet: ut animo magis habeant, que hoc sacra- vandum acmento consecuti sunt, nimirum se ramquam servos cedenio ad clementissimo Domino, vel filios potius op:imo parenti reconciliatos esse: & simul facilius intelligant, quid cos facere oporteat, qui velint: velle autem omnes debent se tanti beneficii gratos, & memores probare; nam quem peccatorum ponitet, is se humili, ac demisso animo ad pedes sacerdotis dejicit; ut, cum se tam humiliter gerat, facile possit agnoscere superbiæ radice, avellendas esse, à qua omnia scelera, quæ des

cur preces

flet, ortum habuerint, & enata fint. In facerdote autem, qui in eum legitimus judex seder, Christi Domini personam, & potestatem veneratur: Sacerdos enim, quemadmodum in aliis, ita in pœnitentiæ Sacramento administrando Christi munus exequitur. Deinde peccata sua pœnitens ita enumerar, ut se maxima, & acerbishma animadversione dignum esse sareatur, suppléxque delictorum veniam petit. Cuæ sane omnia vetustatis suæ certissima testimonia à sancto Dionysio habent. In Ep. ad Demoph. vide & Tertul. lib. de pænit. c. 9.

XXIII. Quam falutia capiantur.

Sed nihil profecto tam proderit Fidelibus, nihilque majorem illis alacritatem poenitentia suscipitares, fractus endæ afferet, quam si Parochis sape explicatum ex pæniten- fuerir, quantum ex ea utilicatem capiamus; verè enim de pœnitentia illud dici posse intelligent ejus quidem radices amaras, fructus verò suavissimos

Primus.

l'œnitentiæ itaque omnis in eo vis est, ut nos in Dei gratia restituar, cum eoque summa amicitia conjungat: Conc. Trid. feff. 14. can. 3. &c. 1. de panit.

Secundus & Tertius.

Hanc verò reconciliationem interdum in hominibus piis, qui hoc Sacramemum fancte, & religiosè percipiunt, maxima conscientiæ pax,& tranquillitas cum summa spiritus jucunditate consequi folet.

Quartus.

Nullum eft enim tam grave & nefarium scelus, quod poenitentia Sacramentum non quidem semel, sed iterum, & sæpius non delear. Qua de re ita Ezec. 18.21, Dominus per Prophetam inquit: Si impins egerit ponitentiam ab omnibus peccatis suis qua operatus est, & custodierit præcepra mea, & secerit ju-

n

n

9

ill

n

E

35

dicium, & juffitiam, vira viver, & non morietur: I four. 1 9. omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non 1 joun.2.1,2. recordabor. Et sanctus Joannes: Si confiteamur peccara nofira, Fidelis eft, & jultus, ut remittat nobis peccata nostra. Et paulo post: si quis peccaverit, inquit, nullum videlicet peccati genus excipiens, advocatum habemus apud Patrem Jesum Chriflum justum, & ipse est propiniatio pro peccatis noffris?

noffris : non pro noffris autem tantum, fed etiam

pro totius mundl.

Quod autem in Scripturis legimus quosdam à Nota. Domino misericordiam non esse consecutos, quamvis eam vehementer imploraverint; id verò ideirco factum elle intelligimus, quod eos vere aique ex

animo delictorum non poenicebar.

Quare cum ejuimodi sententiæ in sacris literis. vel apud fanctos Patres occurrant, quibus videntur Quonodo affirmare aliqua peccata remitti non posse: ità eas fit intelliinterpretari oportet, ut difficilem admodum effe peccata veniæ impetrationem intelligamus. Ut enim mor- quedim effe bus aliquis ea re infanabilis dicitur, quod agrotus irremidibiita affectus fir,ut falutaris medicinæ vim oderit: fic lia. quoddam est peccari genus, quod non remittitur, nec condonatur, proptereà quod proprium salutis remedium Dei gratiam repellit. In hanc Lib. r. de sententiam à Divo Augustino dictum est. Tanta la-frm. Domibes est illius peccari, cum post agnitionem Dei per ni erm nte gratiam Chrifti oppugnat aliquis fraternitatem, & & retrict. 14. adversus ipsam gratiam invidiæ faucibus agitatur, 6.8. 19. ut deprecandi humilitatem subire non possit: etiamfi peccatum mala conscientia agnoscere, & annunciare cogatur. Vide Aug. ferm. 1. de verbis Domini, & Epilt. 50. ad Ronif.

Sed, ut ad poenitentiam revertamur, hac adeb propria ejus vis est, ut peccata deleat, ut fine pœ- Sine pæninitentia remissionem peccatorum impetrare, aut tentia, pecne sperare quidem ullo modo liceat; Scriptum est nutti reenim: Nisi poenitentiam habueritis, omnes simi- mislo liter peribitis, quod quidem de gravioribus, & L. 13.63. mortiferis peccatis dicum à Domino est: etsi aliquo etiam pœnitentiæ genere indigent leviora peccata, quæ venialia vocantur. Sanctus enim Anguflinus inquit : Cum quadam fit poenitentia, qua quotidie in Ecclefia pro peccatis venialibus agirur, illa sanc fruttra ester, si peccara venialia absque l'cenitentia dimitti poffent. Aug. lib. 50. Hom. 50. itan

Epift. 168. 2 Euch. cap. 71.

1-

n

11

0-

e.

1

1-

115

53

Sed quoniam de iis rebus que aliquo modo in actionem caduat, non fatis oft univers? loqui

XXVI. " .: PX-

cora uns

CATECHISMI

Partes integralogae. Hom. M. are eft de peni:

curabunt Paftores figillarim ea tradere, ex quibus veræ, & saluraris pœnitentiæ ratio à fidelibus percipi queat. Est autem hujus Sacramenti proprium, ut præter materiam & formam, quæ omnibus Sacramentis communia sunt, partes etiam, ut antea diximus, illas habeat, quæ tanquam totam, integramque ponitentiam conflituant, Contritionem scilicer, Confessionem, & Satissactionem : de quibus Divus Chrysoftomus his verbis loquitur: 1 cenitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre: in corde ejus contritio, in ore confessio, in opere tota humiliras, vel fructifera fatisfactio, Vide conc. Trid. 14 de pænit. cap. 3. can. 4. Item. Conc. Floren. in Doctrin. de Sacram.

'XXVII. Part um pænit. qualitas explicatur.

Hæ autem partes ex earum partium genere esse dicuntur, quæ ad aliquod totum constituendum necessariæ sunt: quoniam quomadmodum hominis corpus ex pluribus membris constat, manibus, pedibus, oculis, & aliis hujusmodi partibus, quarum aliqua si desit, merito impersedum videatur; perfectum verò, si nulla desideretur; eodem etiam modo poenitentia ex hisce tribus partibus ita constituitur; ut, quamvis, quod ejus naturam attinet, & contritio & confessio, quibus homo justus efficitur, fatis fit; tamen, nifi tertia eriam pars id est satisfactio, accedar, aliquid omnino ad perfectionem desit necesse sit.

XX III. Partiumpa nexio.

Quare adeo inter se hæ partes connexæ funt, ut contritio confitendi, & satisfaciendi confilium intentia con & propositum inclusum habeat; confessionem contritio, & satisfaciendi voluntas; satisfactionem verò duæ reliquæ antecedant.

XXIX. Cortribus his partibus prenitentia conflict.

Harum autem trium partium eam rationem ferre posiumus, quod animo, verbis, & re ipsa peccara in Deo committantur. Quare consentaneum fuit ut nos ipfos Ecclefiæ clavibus subjicientes, quibus rebus Dei sanctitimum nomen à nobis violatum esset, ildem etiam ejus iram placare, & peccarorum veniam ab eo impetrare conaremur. Sed idem etiam alio argumento coafirmari potef. Etenim pœnitentia est veluti quædam delictorum compensatio,

ab ejus voluntate profecta, qui deliquit, ac Dei arbitrio in quem peccarum commissum est, constituta. Quare & voluntas compensandi requiritur, in quo maxim : contritio versatur : & poenitens sacerdotis judicio, qui dei personam-gerit, se subjiciat necesse est: ut pro scelerum magnitudine pœnam constituere in cum possit: ex quo tum Consessionis, tum Satisfactionis ratio, & necessitas perspicitur.

Quoniam verò harum partium vim, & naturam tradere Fidelibus oportet: prius incipiendum est Contritio à contritione, eaque diligenter explicanda, neque definitur & enim ad nullum temporis punctum, cum in memo- explicatur. riam praterita peccata redeunt, vel cum aliquid offendimus, contritioni animus debet vacare. Hanc ead. feff. 14. Patres in Concilio Tridentino ita definiunt: Conrritio est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de catero. Et paulò post, de contritionis motu subjicitur: Ità demum præparat ad remissionem peccatorum si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua coujunctus sit: qui ad rite suscipiendum hoc facramentum requirentur.

Ex hac itaque definitione intelligunt Fideles, contritionis vim eo tantum positam non esse ut quis peccare definat, aut propositum ei sit novum viræ genus instituere, aut ipsum jam instituat : fed quotita. in primis male acta vita odium, & expiationem suscipiendam esle, id verò maximè confirmant illi fanctorum Patrum clamores, quos in facris literis frequenter profusos elle legimus: Laboravi, inquit David, in gemitu meo: lavabo per fingulas noctes lectum meum. Et Exaudit Dominus vocem fletus mei: Et rursus alius: Recogitabo tibi omnes an- Ifal. 6. 7. nos meos in amaritudine animæ meæ. Quas certe, & alias hujusmodi voces vehemens quoddam anteache vite odia, & peccatora deteffatio expreffit. Vide de pænit. dift. I. c. Et venit. & ib.dift.c. Totam.

Quod autem contritio dolore definita est. monendi sunt Fideles, ne arbitrentur eum dolorem Contritionis corporis sensu percipi; Contritio enim est voluntaris actio. Et sanctus Augustinus testatur, dolorem

XXXI. Vis& chicar citas contritionis in

Esc. 30.1 jo

dolor non corporis, fed animi eft.

Hemil, so. Tfal. 12. 2.

7 181

ponirentiæ comitem ese, non poenirentia. Verùm peccati dereftationem & odium doloris vocabulo Patres, significarunt: tum quia sacra litera ira utuntur: inquit enim David: Quamdiu ponam confilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? tum quia dolor in inferiori anima pirte; qua vim concupiscendi habet, ex ipsa contritione oritur: ut non incommode contritto dolore definita fuerit, quod dolorem efficiar, ad cúmq; declarandú pænitentes vestem etiam mutare solici fint. De quo Dominus apud sandu Marthæum inquit: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quia fi in Tyro, & Sidone faltæ effent virtures, quæ faltæ suet in vobis, olim in cilicio, & cinere poenitentiam egissent.

XXXIII. hac pars pa nit. gicatur con-CILLIS.

M. 11.21

Rette autem contritionis nomen peccati derefta-Quam scite tioni de qua loquimur, ad significandam vim doloris impositum est, ducta similitudine à rebus corporeis, qua minuatim faxo, aut duriore aliqua materia confringuntur: ut eo vocabulo declararetur, corda nostra, quæ superbia obduruerunt, pænitentiæ vi contundi, atque conteri.

1012.

Quare nullus alius dolor, vel parentum & filiorum obitu, vel cujusvis alterius calamiraris causa tusceptus, hoc nomine appellatur: sed illius tantum doloris proprium est nomen, quo ex amissa Dei gratia, atque innocentia afficimur.

XXXIV. nibus contritto nuncupatur. compresci. s rd s. Hider . de framo Sone. 45. 2. .125

Verùm alils quoq; vocabulis eadem res declarari Aliis nomi- folet; nam & concritio cordis dicitur : quia cordis nomen frequenter sacræ literæ pro voluntate usurpant: ut enim à corde motionem corporis princi-Cintit de più sumiturità voluntas reliquas omnes animæ vires moderatur.ac regir. Vocatur etia à sactis Patribus, cordis compunctio, qui libros de contritione conscriptos de compunctione cordis inscribere maluerunt. Etenim quemadmodă ferro rumida ulcera secantur, ut inclusu virus possit erumpere: ita corda, quafi scalpello contritionis adhibito, inciduntur, ut peccati mortiferă virus queant elicere; quare & sciffio cordis à Joele Propheta appellata cit: Convertimini, inquit, ad me in toto corde vestro, in jejunio, Be in fletu, & in plance, & scindite corda veftra.

Ecol. 0 31.

Sulla

AD PAROCHOS, PARS II.

Summum verò & maximum dolorem ex peccaris quæ commissa sunr, suscipiendum esse, ita ut nullus major excogitari posiit, facile erit hisce ratio- este contrin bus demonstrare.

Nam cum perfecta contritio fit charitatis, actio Prima ratio. quæ ab eo timore qui filiorum est, proficiscitur, 1 f. in. 3. paret eundem charitatis, & contritionis modum statuendum esse: ar quoniam charitas, qua Deum diligimus, perfectifimus est amor, hinc fit ut contritio vehementissimum animi dolorem conjun-Aum habeat: ut enim maxime diligendus est Deus; ità quæ nos à Deo alienant, maxime deteffari debemus

In quo etiam illud observandum est, eodem lo- Notal quendi genere, charitatis, & contritionis mignitudinem in Sacris literis fignificari. De Charitate didum est: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Rursus quod ad contritionem pertinet, clamat Dominus per Prophetam: Convertimini in roto corde vestro.

Præterea, fi uti Deus fummum bonum eft inter Secunda omnia quæ diligenda funt, ita etiam peccitum fum- tatio. mum est malum inter omnia que odisse homines debent: illud sequitur, ut quam ob cau am Deum fumm? diligendum elle confitemur, ob eandem rursus peccari summum odium nos capiat necesse Mit. 10.27. sit. Omnibus verò rebus Dei amorem anteponen- 411.16. 25. dum esse, ita ut ne vitæ quidem conservandæ causa Alire. S 37peccare licear, aperte nos docent illa Domini ver- 1.1 allegaba: qui amar Patrem, aut matrem plus qua n me, de Des circs non est me dignus: & qui voluerint animam suam met. salvam tacere, perder cam.

Sed illud eriam animadvertendum eff, ut quemadmodum, fancto Bernardo relle, nullus finis. & modus charitati prascribitur: (Modus enim inquirille. diligendi Deum est ipsum diligere sine modo) ita peccati detestationi nullus modus defini uur.

Sit prætered non solum maximased vehementissi- vin men fo ma, atq; adeò perfecta, omnemq ignaviam, & fo- fina dibet cordiam excludat. Etenim in Deutronomio scrip- e se tum est: Cum quasieris Dominum Deum tuum, in-

Summus do. lor deber

contritio. Dent. 4. 27.

Hier. 29 12.

XXXVII. Contritio ette non tanta, vira tamen eit.

venies eum: si tamen toto corde quasieris, & tota tribulatione animæ tuæ & apud Hieremiam: Quæretis me. & invenietis, cum quæsieritis me in toto corde veltro. & inveniar à vobis ait Dominus.

Quanquam si id minus consequi nobis liceat, ut perfecta fit; vera tamen & efficax contritio esse potest: sapè enim usu venit, ut quæ sensibus subjecta sunt, magis quam spiritualia nos afficiant. Cuare nonnulli interdum majorem ex filiorum obitu, quam ex peccati turpitudine doloris sensum

capiunt.

impetrarunt.

XXX III. L cryine non inceffaria, licet optanda. 2e: 41. de Sanctis.

Idem etiam judicium faciendum est, si lacrymæ deloris acerbitatem non consequantur: quæ tamen in poenitentia summopere obtandæ, & commendandæ sunt, præclara est enim ea de re sandi Augustini sententia. Non, inquit, in te Christianæ charitatis viscera, si luges corpus, à quo recessit anima: animam verò, à qua recessit Deus, non luges. Arque huc spectant illa Salvatoris nostri verba M.t. 1121. quæ suprà allata sunt: Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida! quia si in Tyro & Sydone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis: olim in cinere & cilicio poenitentiam egissent. Tamen ad eam rem compi sbandam facis effe debent clariffima Ninivirarum, Davidis, Peccatricis, Apostolorum Princi-

Alches de 2013 mo tation mi-1. me dete-

Maxime autem horrandi, & monendi sunt Fideto mains pro- les, ur ad fingula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere fludeant, ita enim Ezechias contritionem describit, cum ait: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ mex, etenim recogitare omnes annos, est, tigillatim peccata excutere, ut ea ex animo doleamus, Sac 23.21. Sed apud Ezechielem quoque scriptum legimus: Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis luis, vita vivet. Atque in hanc sententiam sanctus Augustinus inquie: Consideret peccator qualitatem chimieis in loca, in tempore, in veritare, in perso-

ne. Lib. de vera & fifareligione cap. 14.

pis exempla: qui omnes plurimis lacrymis Dei misericordiam implorantes, peccatorum veniam

Pleque

Neque tamen hac in re desperent Fideles de Nota. fumma Dei bonitate & clementia: is enim, cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis veniam interponit; sed peccatorem paterna charitate complectitur, fimul arque ille se collegerit, & universa peccata sua detestatus, quæ deinde alio tempore, si facultas erit, singula in memoriam reducere, ac deteftari in animo habeat, ad Dominum se convertir, ita enim nos per Pro- Ezec. 23.12. pheram jubet sperare, cum inquit: Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus suerit ab impierate sua.

Ex his igitur colligi poterunt, quæ ad veram contritionem maxime sunt necessaria: de quib9 Fide. Ad veram lem populum accurate oportebit docere, ut quifque contrit,quot intelligat, quâ ratione comparare eam possit, regulámque habeat quâ di judicet quantum abfit ab ejus

virturis perfectione.

Primum enim necesse est peccata omnia, qua primum. admisimus, odisse, & dolore: ne si quæda tatum doleamus, ficta & fimulata, neq; saluraris poenitentia à nobis suscipiatur. Nam, ut à sancto Jacobo Apostolo dictum est: Quicung, tota legem servaverit, offendit autem in uno, factus est omnium reus.

Alterum est, ut ipsa contritio, confitendi, & sa- secundum. tisfaciendi voluntarem conjunctam habeat: de

quibus posteà suo loco agetur.

Tertium eft, ut ponitens vier emendanda cer- Tertium. tam, & stabilem cogitationem suscipiat. Hoc verò Propheta his verbis aperte nos docuit: Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia piacepta mea, & fecerit judicium, & justitiam, vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor, & paulò post: Cum averterit se impius ab impietate sua, quam Ezec. 18.213 operatus eft. & secerit judicium & justiciam: ipse animam suam vivisicabit. Ac paucis interje-Bis. Convertimini, inquie, & agite poenitentiam ab omnibus iniquiratibus veffris, & non crit vobis in ruinam iniquitas: projicite à vobis omnes

prava-

prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis: Fost, S. 11. & facite vobiscor nova. Idem etiam Christus Domi-Joan. 5. 14. nus mulieri quæ in adulterio deprehensa est. præscripsit: Vade, inquit, & jam amplius noli peccare: Item Paralytico illi quem ad probaticam pisciniam curaverat: Ecce air, sanus factus es, jam noli peccare.

XLI. Exemplo hac comprobantur.

Sed natura quoque ipla, & ratio plene oftendunt, duo illa ad contritionem esse in primis necessaria : dolorem, scilicet, peccati admissi, & propositum cautionemq; ne quid hujusmodi in posterum committatur: Nam qui amico reconciliari velit, quem injuria aliqua affecerit: & doleat oportet, quod in eum injuriolus, & contumeliolus fuerit: & diligenter reliquo tempore provideat, ne quâ in re amicitiam læsisse videatur: quæ duo obedientiam adjuncham habeant necesse est; hominem enim legitive naturali, & divinæ, five humanæ, quibus subjectus est, parere convenit. Quare si quid pœnitens alteri per vim, aut per fraudem abstulit, restituat oportet: itémque alicujus aut commodi, aut officii compensatione illi satisfaciat, cujus dignitatem, aut vitam dicto, factove violavit, tritum enim eft omninm sermone, quod apud sandum Augustinum legimus: Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Mps. 7. 54.

Quartum.

Ma: 6. 14.

Neque verò inter catera qua ad contritionem maxime pertinent, minus diligenter, & necessario curandum est: ut quidquid injuriarum ab altero acceperis, id totum remittatur, ac condonetur, ita enim Dominus & Salvator noster monet, arque denunciat, Si dimiseritis hominibus peccara eorum, dimittet & vobis Pater vester coelestis deli-An vestra; Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Hæc funt, quæ Fidelibus in contritione observanda funt: cætera, quæ ad hanc rem colligi à Paftoribus facile poterunt, efficient quidem, ut in suo genere contritio fit magis perfecta & absoluta: verum adeò necessaria existimanda non sunt ut fine his veræ, & salutaris pœnitentiæ ratio constare non possit.

Sed quoniam non satis esse Pastoribus debet,

si ea doceant quæ ad salutem videntar pertinere ni- Fructus consi etiam omni cura & industria laborent, ut Fide-tritionis seles ad eam ipsam rationem, quæ illis præscripta eft, vitam, actionésque suas dirigant, vehementer proderit, contritionis vim & util tatem sapius proponere: Nam cum pleraque alia pieraris studia veluti beneficia in pauperes, jejunia, preces & alia id genus sancta & honesta opera, hominum culpa, à quibus proficiscuntur, à Deo interdum repudientur: ipsa certè contritio nunquam illi grata & accepta esse non potest. Nam inquit Propheta: Pfal. 50.19. Cor contritum & humiliarum Deus, non despicies, Quin etjam statim ut eam mentibus nostris concepimus, peccatorum remissionem nobis à Deo tribui, alio loco ejustem Prophetæ verba illa decla- Ffal. 3. 15. rant: Dixi, confitebor adversum me injustitiam Luc. 17.1,40 meam Domino, & tu remissiti impietatem peccati mei. Arg; eius rei figuram in decem leprofis animadvertimus, qui à Salvatore nostro ad sacerdotes missi, antequam ad illos pervenirent, à lepra liberati funt. Ex quo licet cognoscere, veræ contritionis, de qua suprà dictum est, cam vim esse, ut illius beneficio omnium delictorum veniam statim à Domino impetremus.

Plurimum etiā valebit ad Fidelium mentes excitandas, fi Pastores rationem aliqua tradiderint, Ad praxim qua se quisq; ad contritionem exercere possint.

Monere au em oportet ut omnes conscientiam cendi Fidefuam frequenter excutientes videant, num, quæ à les. Leo, five Ecclesiasticis sanctionibus præcepta sunt, Primo. fervavering.

XLIII. contrit. ut funt indu-

Quod fi quis elicujus sceleris reum se esse connoverit, statim seipsum accuset, supplexque à Domino veniam expofcat.

Et sparium tum confirendi, tum satisfaciendi sibi Tertio. dari posiulet.

Inprimisque divinæ gratiæ præsidio se adjuvari Quarto. petar, ne in posterum eadem illa peccata admitear, quæ admifile vehementer pænitet.

Curandum crit præterea Pastoribus, ut in pecca- O sum pectum fummum fidelium odium concitetur: tum quia cati unde

fumma

tandum.

unde conci- fumma est illius foeditas, & turpitudo : tum quia gravissima damna, & calamitates nobis affert: nam Dei benevolentiam, à quo maxima bona accepimus, longéque majora expectare, & consequi licebat, à nobis abalienat : & summorum dolorum cruciatibus perpetuò afficiendos sempiternæ morti nos addicit. Hactenus de contritione.

XLV. Confellio

Nunc ad confessionem, quæ est altera pænitentiæ pars, veniamus. Quantum vero curæ & diquem utilis. ligentiæ in ea explicanda, ponere Pastores debeant, ex eo facile intelligent, quod omnibus ferè piis persuasum est, quidquid hoc tempore sanctitatis, pietatis, & religionis in Ecclesia, summo Dei beneficio, conservarum est, id magna ex parte Confessioni tribuendum esse, ut nulli mirandum fit, humani generis hostem, cum sidem Catholicam funditus evertere cogitar, per ministros impietatis suæ, & fatellites, hanc veluti Christianæ virtutis arcem totis viribus oppugnare conatum effe.

XLVI. fario instituenda erat confelli).

Primum itaque docendum est, Consessionis in-Quam neces- fitutionem nobis summopere utilem, arque adeò necessariam suisse. Ut enim hoc concedamus, contritione peccata deleri, quis ignorat illam adeò vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas, cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit; quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam ut à paucissimis hac via peccatorum venia separanda effer. Quare necesse fuit ut clementissimus Dominus faciliori ratione communi hominum saluti consulerer, quod quidem admirabili consilio effecit, cum claves regni cœleftis Ecclesiæ tradidit.

XLVII. Contritionem perficit confelio.

Etenim ex fidei Catholicæ doctrina, omnibus credendum, & constanter affirmandum est : si quis jea animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulque in posterum non peccare constituat: etsi ejulmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit : ei tamen, cum peccata sacerdoti ritè confessus suerit, vi clavium scelera omnia omnia remitti, & condonari: ut merito à sanctissimis viris Patribus nostris celebratum fit, Ecclesiæ clavibus aditum in coclum aperiri: de quo nemini dubitare sas est, cum à Florentino Concilio decretum legamus, ponitentia effectum, elle absolucionem à peccatis. Amb. serm. 1. de quadrag. citatur de prnit. dift. 1. c. ecce nunc. August. lib. 2. de adult. conjug. 59. Chryfoft, de facerd, lib. 2. in Decre-

to Eugenii IV.

Verum ex co praterea licet cognoscere, quantam aficrat confessio utilitatem, quod iis, quorum Emendandi est corrupts vitæ consuetudo, nihil tam prodesse um certisiad mores emendandos experimur, quam fi inter- mum condum occultas animi sui cogitationes, facta, dictag; fessio. omnia prudenti, & fideli amico patefaciant, qui cos opera, & confilio juvare possir. Quare ad ean- De panit. dem rationem maxime salutare existimandum est dift. 6. c. jis qui scelerum conscientia agitantur, ut sacerdoti, ranguam Christi Domini vicario, cui perpetui silentii severissima lex proposita est, anima sua morbos & vulnera aperiant: flatim enim parara fibi medicamenta inveniunt, quæ non solum prasentis ægritudinis sanandæ, verym ita præparandæ animæ cælestem quandam vim abeant: ut deinceps facile futurum non fit, in ejusdem morbi & vitii genus recidere.

Neque verò illa confessionis utilitas prætermitrenda, quæ ad vitæ societatem & conjunctionem Malos exermagnopere pertiner, constat enim, si Sacramenta- cetconfessio. lem confessionem è Christiana disciplina exemeris. plena omnia, occultis, & nefandis sceleribus futura.esse: quæ postea, & alia etiam multò graviora, homines, peccari consuerudine depravati, palàm committere non verebuntur, etenim confitendi verecundia, delinquendi cupidirati, & licenti e tanquam frenos injicit, & improbitatem coercet.

Sed jam confessionis utilitate exposita, quæ sit ejus natura, & vis, Paftoribus tradendum erit. Confessionie Eam igitur definiunt esse peccatorum accusatio- sacramentanem, quæ ad facramenti genus pertinet, eo fu- lis descripsceptam ut veniam virtute clavium impetremus.

XLVIII. mores medi-

Sacerdos.

XLIX.

Rede

LI. Peccata quo animo in confessione declaranda.

Rece aurem accusatio dicitur, quod peccata ità commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ur ii faciunt, qui lætantur cum malefacerint; aut omnino enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus. Verum accusatorio animo ità enumeran a funt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.

LII. Ob veniam impetrandam confitendum. Genef. Aude verbis Domini in Exang.

Veniæ aurem imperrandæ causâ, peccata confitemur: quoniam hoc judicium longe diffimile est forenfibus capitalium rerum quattionibus, in quibus confessionis poena & supplicium, non culpæ Chryf. 20. in liberatio, & errati venis conflituta eft: In eandem ferè fentenciam, quamvis aliis verbis, fangust. Ser. 4. Aissimi Patres videntur confessionem difinisse, vcluti cum sanctus Augustinus inquir: Confessio est, Gree, ho 40, per quan morbus latens spe veniæ aperitur: 82 fanctus Gregorius: Confessio est peccarorum detestatio: quarum utraque quod in superiori definitione continetur, facile ad eam referri poterir.

LIII. Conteffic à Christo inft.tuta.

Sed jam, quod omnium maximi faciendum est docebunt Parochi, ac fine ulla dubitatione Fidelibus tradent, hoc sacramentum à Christo Domino qui bene omnia, & unius salutis nostræ causa fecit. ob eius summam bonitatem & misericordiam institutum esse. Apostolis enim post resurrectionem unum locum congregatis, insufflavit, dicens: Ac-Joan. 20. 22. cipite Spiritum fanctum : quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta funt. Vid. Trid. feff. 14. de pænit. c 5. & can.6. Aug. lib. 50. hom. homil. 54. & citatur de pænit. dift.1. c. agite. Orig. hom. 1. in Pfal. 37. Chryfaft. de facerd. lib. 3.

LIV. Sacerdotibus acienda conf dio. Juan. II. De vera & ful a panit.c.

Cum igitur Dominus potestatem rerinendi, & remittendi peccata sacerdotibus tribuerit, perspicuum est ipsosetia ca de re judices constitutos suisse. Atq. idem fignificare visus est Dominus, cum Apostolis id negorii dedit, ut Lazarum à mortuis excitatum, à vincais solverent, quibus confridus erat. Nam S. Augustinus cum locum ita explanat: Ipsi. inquit, sacerdotes, plus jam possunt proficere, plus

conficu-

confirentibus parcere quibus crimen remittunt: Do. . minus scilicet per ipsos Apostolos Lazarum, quem 16. & forma jam suscitaverat, obtulit discipulis solvendum, 8. de verbis oftendens, porestarem solvendi esse concessam sa- Demini. cerdotibus. Quò eriam pertinet, quod iis qui à Self. 14. c.5.
lepra in itinere curati sunt, præceperat, ut sacerdo- de pena. tibus se oftenderent, illorumque judicium subirent. Cum igitur Dominus potestarem remittendi, & rerinendi peccata sacerdotibus tribuerit, perspicuum est, ipsos eriam ea de re judices constitutos fuisse: quoniam, ut sancta Tridentina Synodus sapienter admonuit, de qualibet re verum judicium fieri, arque in repetendis criminum pœnis, justitiæ modus teneri non potest, nisi plane cognita, & perspecta causa fuerit; ex co seguitur, ut poeninitentium consessione figillatim peccata omnia facerdoribus pateficienda fint. Sacerdotes effe peccatorum judices docent August lib. 20. de civit. Dei. c.9. Hieron. Epift. I. ad I elind. Chryfoft. lib. 3. de facerd. & Hom. 5. de verbis Isaie. Gregor Hom. 26. in Evang. Amb. lib. 2. de Cain. cap. 4. Trid. feff. 14. de panit. c.s. can. 7.

Hac igitur Pastores docebunt, quæ à sancta Tridentina Synodo decreta, ac perpetuo à Catholi- Pradictoca Ecclesia tradita sunt. Si enim sanctissimos Patres matio. attente legimus, nufquam non apertiffima testimonia occurrent, quibus confirmetur hoc Sacramentum à Christo Domino institutum esse, & confessionis Sacramentalis legem quam illi exomologesin, & exagoreufit Graco vocabulo appellant, tanquam evangelicam accipiendam esse. Quòd si etiam veteris testamenti figuras exquirimus, fine dubio ad peccarorum confessionem videntur pertinere varia illa sacrificiorum genera, quæ ad expianda diversi

generis peccara à sacerdotibus fiebant.

Sed quemadmodum confessionem à Domino Salvatore institutam esse Fideles docendi sunt: De cermoita etiam monere cos oportet quosdam ritus, iniberiis & solemnes carimonias Ecclesia auctoritat. additas effe : quæ etfi ad Sacramenti rationens non spectant, ejus temen dignitatem magis ante eculos

ponunt, & confirentium animos pierare accensos. ad Dei gratiam faciliùs consequendam præparant: Cùm enim aperto capite ad pedes sacerdoris abjecti demisso in terram vultu, supplices manus tendentes, aliaque hujusmodi Christianæ humilitatis figna dantes, quæ ad Sacramenti rationem necessaria non funt, peccata confitemur, ex his perspicue intelligimus, tum in Sacramento coelestem vim agnoscendam, tum à nobis divinam misericordiam fummo studio requirendam, arque essagitandam effe.

Jam verò, nemo existimer consessionem à Do-

mino quidem institutami: sed ita tamen, ut ejus usu

LVIII. Confessionis n:ceffiras.

neceffarium effe non edixerit. Etenim fic ftatuant Fideles, oportere, eum qui mortali scelere premitur, confessionis Sacramento ad spiritualem vitam revocandum elle: quod quidem pulcherrima traditione à Domino aperte significatum videmus: cùm hujus Sacramenti administrandi potestatem, Mat. 16. 19. clavem regni coelorum appellavit. Ut enim locum aliquem ingredi nemo potest, fine ejus opera, cui claves commissa sunt, sic intelligimus neminem in cœlum admitti, nisi tores à sacerdoribus, quorum fidei claves Dominus tradit, aperiantur. Aliter enim nullus plane clavium usus in Ecclesia esse videbitur: ac frustrà is, cui clavium potessas data est, quempiam cœli aditu prohibebit, fi tamen alia via introitus patere queat. Hoc verò præclare à fancto Augustino cognitum est, cum inquit: Nemo sibi dicat, occulte ago apud Dominum pœnitentiam: novie Deus qui mihi ignoscat, quid in corde ago: ergo fine causa dictum, quæ solveritis in terra, soluta erunt in cœlo? ergo fine claufa claves datæ funt Ecclesiæ Dei: Arque in eandem sententiam sanctus Ambrosius in libro de Poenitentia scriptu reliquit, cùm Novatianorum hærefim convellerer, qui soli

> Domino potestare peccata remittendi reservada asserebant: Et quis : eu inquit, magis veneratur, qui n: mandatis illius obtemperat, an qui refistit? Deus nobis justit ejus ministris obtemperare: quibus cum pareamus, honorem soli Deo deferimus.

Lib. 50.kom. 49. Watth. 18, Lib. I. de

Jani. c. 12.

Sed

AD PAROCHOS PARS II.

241 LXVIII.

Sed cum minime dubitare possit, confessionis legem ab ipso Domino latam & constitutam esse: se- Qua ztate quitur, ut videndum sit quoniam, quo atatis, & an-confiteri teni tempore ei parere debeant. Primum itaque ex Lateran. Lateranenfis Concilii canone, cujus initium est, Om- Concil. nis utriusque sexus, perspicitur neminem confessio- c. 21. nis lege adstrictum elle ante eam ætatem, qua rationis usum habere potest: neque tamen ea ætas certo aliquo annorum numero definita est. Sed illud universè statuendum videtur, ab eo tempore confessionem puero indictam esse, cum inter bonum & malum discernendi vim habet, in ejusque mentem dolus cadere porest: Nam cum ad id vitæ tempus quisque pervenerit, in quo de salute æterna deliberandum est, tùm primum sacerdoti peccata confiteri debet: cum aliter salutem sperare nemini liceat, qui scelerum conscientia premitur.

Quo verò potissimum tempore confiteri oporteat, Quo tempoeo canone, de quo antea diximus, sancia Ecclesia de- re sit consicrevit: jubet enim semel saltem quotannis Fideles tendum, omnes peccata sua confiteri. Verum si quid salutis Lateran. nostræ ratio postulet, consideremus: profecto, quo- Concil. ties vel mortis periculum imminet, vel aliquam rem 6.21. tractare aggredimur, cujus tractatio homini peccatis contaminato non conveniat : veluti cum Sacramenta administramus aut percipimus, quoties confessio prætermittenda non est. Atque idem omnino servare oportet cum veremur ne nos alicujus culpa, quam admiserimus, oblivio capiat. Neque peccata confiteri possumus, quæ non meminimus: neque peccatorum veniam à Domino impetramus, nifi ea pænitentiæ Sacramentum per confessionem deleat.

Sed quoniam multa in confessione observanda funt, quorum alia ad Sacramenti naturam pertinent, Ut esse de alia non ita necessaria sunt: de his accurate agendum esita pague enim desime libelli. Sa commenta confessio. dum erit: neque enim desunt libelli, & commentarii, ex quibus facile est, horum omnium explicationem depromere. Illud autem in primis doceant Parochi, in confessione curandum esse, ut in-

tegra, & absoluta sit.

1

1-

ul

e-

us

15.

d

Q

Frenim

LXI. Mortalia omnia confiteri oporter, etfi occul:a.

Etenim omnia mortalia peccara sacerdoti aperire oportet: nam venialia, quæ nos à Dei gratia non divellunt, & in quæ frequentius labimur, tametsi recte, atque utiliter, quod piorum usus demonstrat, confiremur: tamen fine culpa prætermitti, multifque aliis racionibus expiari possunt. Quomodo venialia dimittantur vide August. in Enchir. cap. 71. citatur de pænit. dist. 3. cap. de quotidianis; & in

Conc. Tolet. 4. cap. 9.

Seff. 14. de Jænit. c. 5. @ can. 7.

Lib. de parad: fo, c.4. C. r. Super illud: fi mordert ferpens, Circa fi iem.

At mortifera peccata, ut jam diximus, fingula enumeranda sunt, quamvis etiam occultissimè lateant, & ejus generis fint, quæ duobus tantum extremis Decalogi capitibus interdicuntur. Sæpe enim evenit, ut ea graviùs animam vulnerent, quam illa, quæ apertè, ac palam peccare homines solent. Ità vero à sancta Tridentina Synodo definicum, arque à Catholica Ecclesia semper traditum est: quemadmodum sanctorum Patrum testimonia declarant. Et enim apud sanctum Ambrosium in hunc modum: Non porest quis justificari à peccato, nisi confessus fuerit peccatum. Sanctus etiam Hieronymus in Ecclesiaste idem plane confirmat : inquit enim: Si quem serpens diabolus occulte momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, fi tacuerit & pœnitentiam non egerit, nec vulnus fuum fratri, aut magistro voluerit confiteri: magister, qui linguam habet ad curandum, prodesse non poterit. Præterea sanctus Cyprianus in sermone de lapsis apertissimè hoc docet, his verbis: Quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore constricti fint, quoniam tamen de eo cogitaverunt, id ipsum apud sacerdotes Dei dolenter confiteantur. Denique hæc omnium Ecclefiæ doctorum communis vox eft atque sententia. Singula peccata mortalia confiteri oportere docent Aug. lib. de vera & falsa pænit. cap. 10. Gregor. hom. 10. super Ezechiel. Ambr. lib. de parad. cap. 14. Hieron. in Ecclesiast. cap. 10. Cypr. de lapsis circa finem. Vide of de pænit. dist. 3. cap. sunt plures, &c. pluit. & ibid. dift. I. cap. quem pon. & ibid. paff.

Sed

AD PAROCHOS PARS II.

243

Sed in confessione summa illa cura, & diligentia adhibenda est quam in rebus gravissimis ponere so- Peccata ut lemus, omnéque studium ita eò conserendum, ut radicitus in sanemus animæ vulnera, & peccati radices evella- evellenda. mus. Neque verò folum peccata gravia narrando explicare oportet, verum etiam illa, quæ unumquodque peccatum circunstant, & pravitatem valde

LXII.

augent, vel minuunt.

Quædam enim circunstantiæ adeò graves sunt, ut peccati mortiferi ratio ex illis tantum constet : Circunstanquare hæc omnia semper confiteri oportet : Si quis tias pecca-tum gravanenim hominem interemerit, explicandum est, u- tes conficeri trum ille facris initiatus, an profanus fuerit. Item- oportet. que, fi cum muliere concubuit, matrimonine lege libera, aut alterius uxore, aut propinqua, aut alicujus voti sponsione Deo consecrata, aperiat necesse est. Hæc enim diversa peccatorum genera constituunt; ita, ut primum quidem fimplex fornicatio, alterum adulterium, tertium inceftus, quartum facrilegium à divinarum rerum doctoribus appelletur. Furtum etiam in peccatis numerandum est: verum si quis aureum nummum furetur, levius omnino peccar, quam is, qui centum, vel ducentos, vel ingentem aliquam auri vim, præsertim verò qui sacram pecuniam abstulit. Quæ etiam ratio ad locum, & ad tempus pertinet, quorum exempla notiora funt ex multorum libris, quam ut à nobis commemorentur.

Hæc igitur, ut diximus, enumeranda funt : quæ Nota. verò pravitatem rei magnopere non augent, fine

crimine omitti poffunt.

Sed ad confessionem adeò necessarium est, ut, quod antea diximus, integra, & absoluta sit : ut, Peccatum fi quis dedita opera, alia quidem ex iis, quæ explicari debent, prætermittat : alia verò tantummogrande crido confiteatur, non solum ex ea confessione is com- men, & itemodum nullum consequarur, sed eriam novo scele- randa conre se obstringar : neque ejusmodi peccatorum enu- fessio. meratio confessionis nomine, in qua Sacramenti ratio infit, appellanda est, quin potius ponirenti

consessionem repetere est necesse, seque ipsum illius peccati reum facere, quod Sacramenti sanctitatem fimulatione confessionis violaverit.

LXV. peccarum o. mittenti non eft iteranda. confeilio.

At verò, si alia de causa confessioni aliquid de-Ex oblivione fuisse videatur: vel quia pœnitens nonnulla crimina oblitus fuerit; vel quia conscientiæ suæ latebras non ita accurate perquifiverit, cum tamen illud in animo haberet, ut integrè peccata omnia confiteretur, nihil ei opus erit confessionem iterare; fatis autem habebit, si quando peccata, quæ oblitus erat in memoriam reduxerit, sacerdoti alio tempore confiteri.

In quo tamen animadvertendum est, ne fortè nimis dissolute, & remisse conscientiam nostram scrutati simus, adeoque negligenter peccata admissa memoria repetere studuerimus, ut ea ne recordari quidem voluisse meritò videri possimus: id e-

oportebit.

Prætereà curandum est; ut confessio nuda, finiplex, & aperta sit, non artificiosè composita, ut à nonnullis fit; qui potius vitæ suæ rationem exponere, quam peccara confiteri videntur. Ea enim confessio esse debet, quæ non tales sacerdoti aperiat, quales nos ipfos novimus, certaque pro certis, ac dubia pro dubiis demonstret.

nim si sactum suerit; consessionem iterare omninò

Quod fi vel peccata non recensentur, vel alieni à re, quam tractamus sermones inferuntur: perspicuum est confessionem hac virtute carere.

Vehementer etiam commendandi sunt, qui prudentiam, & verecundiam in explicandis rebus adhibent, neque enim nimis multis verbis agendum est; sed, quæ ad cujusque peccati naturam, & rationem pertinent, brevi oratione quæ modestiam conjunctam habeat, aperienda funt.

Illud verò tum confitenti, tum sacerdoti maxime laborandum est, ut eorum sermo in confessione secretò habeatur.

Quare fit, ut nemini omnino neque per nuncium, neque per literas; quoniam ex ratione nihil

LXVI. Cavenda in examine negligentia.

LXVII. Nuda, simplex & aperta fit.

Nota.

LXVIII. Prudens & verecunda.

LXIX. Secreta.

Nota.

hil jam occultè agi potest, peccata consiteri liceat.

Sed nulla res Fidelibus adeò curæ esse debet, quam ut frequenti peccatorum confessione animam Frequens. studeant expiare. Etenim cum aliquis mortifero scelere urgetur, nihil ei magis salutare esse potest, ob multa quæ impendent, vitæ pericula, quam statim peccata sua confiteri : Nam, ut sibi quisque diuturnum vitæ spatium polliceri queat, turpe profecto eft, cum in eluendis corporis, aut veftium fordibus tam diligentes fimus, non eadem saltem diligentia curare, ne animæ splendor turpislimis pec-

cati maculis obsolescat.

Sed jam de ministro hujus Sacramenti dicendum est. Eum autem Sacerdotem esse, qui or- Legitimus dinariam, aut delegatam absolvendi potestatem minister sahabeat, ex Ecclesiasticis sanctionibus satis apparer, cerdos orhabeat enim oportet non solum Ordinis, verum dinarius, etiam jurisdictionis potestatem, qui hoc munere Joan. 20. fungi debet. Illustre vero hujus ministerii testi- 23. monium præbent illa Domini verba apud sanctum Joannem: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta funt : neque enim omnibus, sed Apostolis tantum hæc dicta fuisse constat, quibus in hac functione Sacerdotes fuccedunt, idque etiam maxime consentaneum est. nam cum omne gratiæ genus, quæ hoc Sacramento tribuitur, à Christo capite ad membra derivetur: meritò debent corpori Christi mystico, id est Fidelibus illud administrare, qui soli verum ejusdem corpus conficiendi potestatem habent : cum præfertim Fideles hoc ipso pœnitentiæ Sacramento ad sacram Eucharistiam sumendam apti, idoneique reddantur.

Verum quanta olim religione in antiquissima Nota, Ecclesia jus ordinarii Sacerdotis conservatum suerit, ex veteribus Patrum decretis facile intelligitur: quibus cautum est ne quis Episcopus, aut Sacerdos in alterius parochia aliquid gerere auderet, sive ejus auctoritate, qui illi præesset, aut nisi magna necessitas cogere videretur. Irà verò ab

LXX.

Q 3

Tit. 1. 5.

Apostolo sancitum est, cum Tito præcepit, ut in singulis civitatibus sacerdotes constitueret: qui scilicet doctrinæ, & sacramentorum cœlesti pabulo Fideles alerent, & educarent.

LXXII.
In artic.
mortis quilibet fa erdes est minister confessionis.

Quanquam si mortis periculum imminet, & proprii sacerdotis facultas non datur, ne hac occasione aliquis pereat, in Ecclesia Dei custoditum suisse, Concilium Tridentinum docet, ut unicuique sacerdoti liceret, non solum omni peccatorum genere, cujuscumque potestatis sit, illa condonare: sed etiam ab excommunicationis vinculo solvere. Sess. 14. c. 6. de pænit.

Jam, præter ordinis, & jurisdictionis potestatem, quæ prorsus necessaria sunt : in primis opus est, ut i conhujus Sacramenti minister tum scientia & eruditione, tum prudentia præditus sit : judicis enim, &

medici fimul personam gerit.

Ac quod ad primum attlnet, satis constat non vulgarem scientiam necessiriam esse, qua & peccata investigare, & ex variis peccatorum generibus, quæ gravia, quæ levia sint, pro cujusque hominis ordine, & genere judicare possit.

Ut autem medicus est, summa quoque prudentia indiget: etenim diligenter providendum est, ut

en remedia ægroto adhibeantur, quæ ad illius animam sanandam, & in posterum contra morbi vim

muniendam aptiora esse videantur.

Ex quo poterunt Fideles intelligere, cuivis maximo studio curandum esse, ut eum sibi sacerdotem deligat, quem viræ integriras, doctrina, prudens judicium commendet: qui, & quantum in eo officio, cui præest, ponderis ac momenti sit, & quæ cuique sceleri pæna conveniat, & qui vel solvendi, vel ligandi sint, optimè noverit.

Sed quoniam nemo est, qui non vehementer cupiat, scelera, & turpitudinem suam occultari: monendi sunt Fideles, nihil esse quod timeant, ne ea, quæ ipsi Consessione patesecerint, à sacerdote ulli umquam indicentur, neve aliquod ex ea periculi genus sibi ullo tempore creari possi: sacræ enim

LXXIII. Qualitates ministri confessionis Doctus.

Prudens, Ex Bafilio in reg. breob. q. 229.

Integer

LXXIV.
Peccara poeniten is revelare ftrictiffime cautum,
ex Leonis
P ps. E. 80.

enim fanctiones gravissimè in eos sacerdotes animadverti voluerunt, qui peccata omnia, quæ aliquis eis confessus fuerit, perpetuo, & religioso filentio compressa non tenuerint. Quare in Concilio Late- cap. 21. ranensi magno ita legimus: Caveat omnino sacerdos, ne verbo, vel signo, vel aliquo quovis modo prodat aliquatenus peccatorem.

Sed jam ordo rerum postulat, cum de ministro dictum fit, ut quædam præcipua capita explicen- Carpitur tur, quæ ad consessionis usum, & tractationem negligen ia non parum sunt accommodata. Magna enim Fidelium pars, quibus vulgo nihil longius videri solet, quam, ut dies illi, qui Ecclesiastica lege confessioni præfiniti sunt, effluant: tantum absunt à Christiana persectione, ut vix peccatorum suorum meminerint, quæ sacerdoti patefacienda effent, ne dum cætera diligenter curent, quæ ad divinam gratiam conciliandam vim habere maximam perspicuum est.

Quare cum illorum saluti omni studio succurren- LXXVI. dum sit: hoc primum sacerdotes in poenitente di- An poenitene ligenter observabunt, si veram peccatorum suorum ut co tritus contritionem habeat, certumque illi fit, ac delibe- diligenter observanratum in posterum à peccatis abstinere.

Quod si ita animo essectum esse animadverte- LXXVII. rint, moneant, & vehementer hortentur, ut pro Cum contritanto, & tam fingulari beneficio maximas gratias tus reperi-Deo agat, ab coque cœlestis gratiæ præsidium pe-hortandus tere numquam definat : quo munitus, ac tectus, poenitens. facile poterit pravis cupiditatibus refistere, ac repugnare. Docendus est etiam, ut nullum patiatur esse diem, quin aliquid de passionis Domini nostri mysteriis meditetur, ad eumque imitandum, & fumma charitate amandum iple le excitet, atque inflammer, hac enim meditatione assequetur ut ab omnibus dæmonis tentationibus in dies se tutiorem esse sentiat.

Neque enim ulla alia est causa, cur tam citò, vel leviter ab hoste impugnati, animo, & viribus saccumbamus; quam quod ex coelestium rerum medi-

meditatione divini amoris ignem concipere non studemus, quo mens recreari, arque erigi possit.

LXXVIII. Si contritus non videatur quid agendum.

Sin autem sacerdos intellexerit, eum, qui velit confiteri, adeò peccata sua non dolere, ut verè contritus dicendus sit, conetur magno contritionis desiderio eum afficere, ut deinde hujus præclari doni cupiditate incensus, illud à Dei misericordia petere, & efflagitare in animum inducat.

LXXIX.
Cum excufante vel
minuente
peccata
quid agendum.

In primis autem reprimenda est quorumdam superbia qui scelera sua excusatione aliqua vel defendere, vel minora facere nituntur. Nam exempli causa, cum aliquis fateatur, se ira vehementiùs commotum fuisse, statim hujus perturbationis causam in alium confert, à quo prius sibi injuriam factam effe queritur. Monendus itaque eft. hoc elati animi, & hominis peccati sui magnitudinem vel despicientis, vel planè ignorantis, fignum esse tum verò ejusmodi excusationis genus, ad augendum potius, quam minuendum peccatum pertinere; nam qui ita factum suum probare contendit; hoc videtur profiteri, se tunc patientia usurum esse, cum à nemine injuria lædetur, quo quidem nihil homine Christiano indignius esse potest. Etenim cum illius vicem dolere maxime debuerit, qui injuriam fecit: tamen non peccati pravitate commovetur, sed fratri irascitur: ac cum ei præclara occasio oblara fueric, ut Deum parientià colere, & fratrem mansuetudine sua corrigere possit, salutis materiam ad perniciem suam convertit.

LXXX. Cum crubefcentibus confiteri quid agendum. Perniciofior autem est illorum culpa, existimanda, qui stulta quadam verecundia impediti, peccata confiteri non audent. Iis igitur hortando animos addere oportet: monendique sunt, nihil esse, quòd vitia sua aperire vereantur, nullique mirum videri debere, si intelligat homines peccare: qui quidem communis est omnium morbus, & in humanam imbecissitatem propriè cadit.

LXXXI. Cum pigris

Alii sunt, qui vel quod rarò peccata confiteri sc-

len',

lent, vel quòd nullam curam & cogitationem in & confcienperveftigandis fuis sceleribus posuerunt, nec commisa confessione expedire, nec unde ejus officii initium ducendum sit, satis sciunt : quos certe acrius objurgare opus est, arque in primis docere, priusquàm ad facerdotem aliquis adeat, omni studio curandum esse, ut peccatorum suorum contritione commoveatur; id verò præstari nullo modo posse, nifi ea reminiscendo figillarim recognoscere studeat.

gentibus

Quare si sacerdos hujusmodi homines prorsus im- LXXXII. paratos esse cognoverit, humanistimis verbis à se Vide qu'd dimittet, hortabiturque, ut ad recogiranda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur: quod si fortè affirmaverint se in cam rem omne studium & diligentiam fuam contuliffe (quoniam contulisse maxime verendum est ne semel dimissi, ampliùs non redeant) audiendi erunt, præsertim verò si emendanda vira studium aliquod pra se ferant, adducique possint, ut negligentiam suam accusent, quam se also tempore diligenti & accurata meditatione compensaturos promittant: in quo tamen magna cautio adhibenda est.

Si enim, audira confessione, judicaverit, neque Nota. in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem pænitenti omnino defuisse, absolvi poterit. Sin autem utrumque in eo desiderari animadverterit: auctor illi & suasor erit, ut majorem curam, quod antea dictum est, in excutienda conscientia adhibeat, hominémque, ut blandissime poterit, tractatum dimittet.

Sed quoniam interdum contingit ut mulieres, LXXXIII. alicujus sceleris in priori confessione, oblitæ ite- Pu tori quorum ad sacerdotem non audeant redire : quod ve- medium affereantur, nè vel in suspicionem magnæ improbita- rendum. tis populo veniant, vel fingularis religionis laudem quærere existimentur : sæpè tum publicè, tum privatim docendum est, neminem tanta memoria esse, qui omnia sua sacta, dicta, & cogirata meminisse quear ; quapropter Fideles nulla re deterren-

dos.

dos esse, quominus ad sacerdotem revertantur, si in memoriam alicujus criminis redierint, quod antea fuerit prætermissum. Hæc igitur atque alia hujus generis multa in confessione à sacerdotibus observanda erunt.

LXXXIV. De Sarisfac. tione.

Nunc ad tertiam pœnitentiæ partem, quæ fatisfactio appellatur, veniendum eff. Primum itaque fatisfactionis nomen, & vis exponenda est: Hinc enim Catholicæ Ecclefiæ hoftes amplam occafionem diffidii & discordiæ, cum maxima Christiani populi pernicie, arripuerunt.

LXXXV. Quid fit fati factio.

Est autem satisfactio, rei debitæ integra solutio: nam quod satis est, ei nihil videtur deesle. Quare cum de gratiæ reconciliatione loquimur, idem fatisfacere fignificat, quod alteri tantum præstare, quantum irato animo ad ulciscendam injuriam fatis elle possit: arq; irà satisfactio nihil aliud est, quàm injuriæ alteri illaræ compensatio. Quod autem ad hunc locum pertinet, satisfactionis nomen divinarum rerum doctores ad declarandam eam compentationem usurparunt, cum homo pro peccatis commissis Deo aliquid persolvit.

LXXXVI. Sati-factioni- varii graius. Primus eft Satisfactio Chri.ti.

Quo in genere quoniam multi gradus esse possunt, hine fit ut satisfactio varie accipiatur. Ac prima quidem, & præstantissima illa est quâ

D

n

q

re de

re

eff

pr

tel

m

pro scelerum nostrorum ratione, etiamsi Deus summo jure nobiscum velit agere, quidquid à nobis debeatur, cumulate persolutum est. Hac verò ejusmodi esse dicitur, quæ nobis Deum propitium, & placatum reddidit : cámque uni Christo Domino acceptam ferimus, qui in cruce pretio pro peccatis nostris soluto plenissime Deo satissecit; neque enim ulla res creata tanti esse potuit, quæ nos tam gravi debito liberaret, atque, ut fanc-1 Joan. 2.2. tus Johannes testatur, ipse propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed eriam pro totius mundi. Hæe igitur plena, & cumulata est satisfactio, scelerum omnium rationis, quæ in hoc seculo commissa sunt, pariter, aqualitérque respondens cujus pondere hominum

num actiones apud Deum plurimum valent, ac sine eo nulla prorsus æstimatione dignæ haberentur. Atque huc Davidis verba videntur spectare, qui postquam, secum ipse reputans, illud protulisset : Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retri- Pfal. 11. 52. buit mihi, nihil præter hanc satisfactionem, quam calicis nomine expressit, dignum tot, tantisque beneficiis invenire potuit : quare subjectt : Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invo-

Alterum sarisfactionis genus, & canonica appel- LXXXVII. latur, & certo temporis tpatio definita perficitur. Secundus est Quare antiquissimo Ecclesia usu receptum est, ut canonica. cum poenitentes à peccatis folvuntur, poena aliqua eis irrogetur, cujus pænæ folutio, satisfactio vocari consuevit.

Eodem verò nomine quodlibet etiam pœnæ ge- LXXXVIII. nus significatur, quam pro peccatis non quidem à Tertius est sacerdote constitutam, sed sponte nostra succeptam, sponte suarque à nobis ipsis repetitam, sustinemus.

que'ibet.

Verum hæc ad poenitentiam, ut Sacramentum No.2. est, minime pertinet; sed illa tantum Sacramenti pars censenda est, quam diximus ex præcepto sacerdotis Deo pro peccaris dependi: hoc adjuncto, ut statutum cum anima, & deliberatum habeamus, peccara in posterum omni studio vi-

Ita enim nonnulli definierunt : satisfacere, est LXXXIX. Deo debitum honorem impendere. Quod autem Satisfacere, nemo debitum honorem Deo possit tribuere, nisi quid sit? qui peccata omnino vitare constituat, satis apparet. Et satissacere, est causas peccatorum excidere, & eorum suggestioni aditum non indulge-

In quam sententiam alii senserunt satisfactionem Nota hanc esse purgationem, qua eluitur quidquid sordium definitiopropter maculam in anima resedit, arque à pœnis nem. tempore definitis, quibus tenebamur, absolvimur.

XC. Satisfacio, unde neceffaria probabi.

Quæ cum ita fint, facile erit Fidelibus persuadere, quam necessarium sit ut poenitentes in hoc satisfactionis studio se exerceant. Docendi enim funt, duo esse quæ peccatum consequuntur. maculam & pœnam; ac quamvis semper culpa dimisfa, fimul etiam mortis æternæ supplicium apud inferos constitutum condonetur: tamen non semper

5. ff 14. c. 8. contingit, quemadmodum à Tridentina Synodo can.12, 515. declaratum est, ut Dominus peccatorum reliquias, & pœnam certo tempore definitam, quæ peccatis debetur, remittat. Cujus rei perspicua sunt

Gen. 3. 17.

exempla in sacris literis, Genesis tertio capite. Num. 12 21. Num. xij. & xxij. & aliis permulcis locis: sed il-2 Reg. 12.23. lud Davidis clarissimum, & maxime illustre intuemur; cui etsi Nathan dixerat: Dominus quoque transfulit peccatum tuum, non morieris: is

Ffal. 50. 4.

tamen gravissimas pœnas ultrò subiit : Dei misericordiam his verbis dies nochésque implorans: Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me: quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Quibus verbis illud petitum est à Domino, ut non folum crimen, sed poenam etiam crimini debitam condonaret, atque à peccati reliquiis purgatum, in pristinum decoris & integritatis statum restituerer. Arque hæc cum summis precibus peteret, eum tamen Dominus, tum filii ex adulterio suscepti, tum

Exod.32.89. Absalonis, quem unice diligebat, desectione & morte mulctavit, altisque pœnis & calamitatibus affecit, quas illi anteà intentarat. In Exodo etiam, etli Dominus, Mosis precibus exoratus, populo idololatriæ pepercerat, tamen minatus est, se tanti flagitii graves pœnas repetiturum esse: ipséque Moses testatus est fore, ut illud Dominus severissime in tertiam & quartam usque generationem ulcisceretur. Hæc verò à sanctis Patribus in Ecclesia Catholica semper tradita esse ipsorum auctoritate apertissimè comprobatur. Vide Augustinum, lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 34. & contra Faust. lib. 22. cap. 66. dy prasertim in 70-

·ano

an. tract. 124. paulo ante med. Greg. lib. 9. moral. cap. 24. Chryfost. hom. 8. ad popul. Antiochen. Iterum Aug. Ends. cap. 30. Amb. de pænit. lib. 2. c. 5. Vide item Canones pænitentiales apud Anton. August. vel in actis Eccl. Mediolan.

Verum qua de causa sactum sir, ut pœna omnis pœnitentiæ Sacramento, æque ac Baptismo In pœnit. ut non condonetur, præclare à Sancta Tridentina in Baptifmo, Synodo explicatum est his verbis. Divinæ justiciæ peccatis non ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam remittunturrecipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter verò qui semel à peccati & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono scientes templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contriftare non formidaverint. Et divinam Clementiam decet, nè ita nobis abíque ul'a satisfactione peccata dimittantur: ut occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injurii, & contumeliofi Spiritui Sancto in graviora labamu, thezaurizantes nobis iram in die iræ.

Proculdubio enim magnopere à peccato revocant, & quasi freno quodam coererent hæ satissactoriæ Satissactio pœnæ, cautioresque & vigiantiores in posterum canorica pœnitentes efficiunt.

Accedit, ut tanquam testificationes quædam fint Primo. doloris, quem ex peccatis commissis capimus; Secundó. qua ratione Ecclesiæ fit satis, quæ nostris sceleri- Eccl. c. 6 bus graviter offensa est. Nam ut Sanctus Augustinus ait: Cor contritum & humiliatum Deus non spernit, verum quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba, vel alia quæcunque figna procedit: rectè ab iis, qui Ecclesiæ præsunt, tempora pœnitentiæ constituuntur: ut Ecclesiæ, in qua ipsa peccata remittuntur, fatisfiat.

Præterea, pœnitentiæ nostræ exempla alios Tertió docent quo modo ipsi vitam instituere, & pietatem segui debeant: cum enim pænas nobis pro peccatis irrogatas cæteri homines intuentur, & fummam cautionem fibi in omni vita adhibendami

rænz cum

XCII.

XCIII. Publice rœ. nitentia fapientilime inftitutz.

Nota.

dam & mores pristinos corrigendos esse intelligunt. Quare sapientissimè illud ab Ecclesia observatum est ut cum ab aliquo publicè flagitium commissum esse, publica etiam pœnitentia ei indiceretur: ut cæteri timore perteriti deinceps peccata diligentiùs vitarent. Quod eriam in occulris criminibus, quæ gravi-

ora essent, interdum fieri solitum erat. Vide Aug. lib. 5. de civit. I ei, cap. 26. dy Epift. 54. dy 1. 50. hom. hom. 49. Or de vera or falfa pænit paffim. Ambr. lib. 2. de pænit. c. 10. eg citatur de pænit. dift. 3. cap. reperiuntur. Cypr. de lapsis multis in locis. Conc. Agathense cap. 25. of citatur dist. 50. cap. panitentes. Sed ut diximns, in publicis hoc perpetuum fu-

it, ut qui ea commiserant, antequam publicam

pænitentiam suscepissent, non absolverentur. Inte-

rim verò Pastores pro illorum salute Deum roga-

bant, atque, ut ipfi etiam prenitentes idem face-

rent, eos horrari non definebant. Quo in genere

fumma fuit S. Ambrofii cura & solicitudo: cujus

lacrymis fertur quamplurimos, qui duro animo ad

XCIV. Cum publicis peccato. ribus mos agendi Eccleur, Paulinus in ejus vita.

XCV. Heu quantum refrixit charitas.

Verum postea tantum de veteris disciplinæ severitate remissum est: atque ità charitas refrixit, ut jam plerique ex Fidelibus, ad peccatorum veniam impetrandam, nullum intimum animi dolorem, atque gemitum cordis necessarium patent : sed illud satis else arbitrentur, si speciem tantum dolentis habeant.

XCVI. Fænit Chri. Ro conformes effici-18. Ser. 5. de omn. funct. Rem. 8. 27. 2 Tim. 2.11.

Deinde verò hujusmodi pœnarum perpessione consequimur, ut capitis nostri Jesu Christi, in quo passus est ipie, & tentatus, similirudinem & imagimur, Heb.2. nem geramus, nihil entm tam deforme videri potest, ut à sancto Bernardo dictum est, quam, sub spinoso capite, delicatum esse membrum. Nam, teste Apostolo, cohæredes sumus Christi, si tamen compatimur, & quod alio loco scripsi, si commortui sumus, & convivemus, si substinebimus, & conregnabimus.

D. etiam

pænitentiæ Sacramentum accesserant, ità mollitos esfe, ut veræ contritionis dolorem conceperint.

> qua na riæ frig ced

> > latis

can.

a

to

n

no

lib

ad

tot

man illuo illuf

255

D. etiam Bernardus duo affirmat in peccato reperiri, maculam animæ, & plagam : ac turpitudinem A Peccato, quidem ipsam Dei misericordia tolli, verum sanan- in acima, dis peccatorum plagis valde necessariam esse eam cu- serm 1, 1n ram, quæ in remedio, pænitentia adhibetur, quem- ema Damiadmodum enim, sanato vulnere, cicatrices quædam ", h.m. 80. remanent, quæ & ipfæ curandæ funt: ità in anima, culpa condonata, supersunt reliquiæ peccatorum purgandæ. Idem plane D. Chrysoftomi sententia confirmar, cum air, Non satis est sagittam è corpore extrahi; sed plaga quoque, à sagitta inflicta, sananda est: sic etiam in anima post acceptam peccati veniam pœnitentia curanda est, plaga relicta. Frequentissimè enim à sancto Augustino do- 1, Pif so. cemur, duo hæc in poenitentia animadvertenda ad hæ vereffe, Dei m fericordiam & justitiam : milericordi- nim venit. am, qua peccara pœnas ærernas illi debiras condonat : justitiam, qua pœnis tempore definitis hominem punit.

Postremò, Pœnitentiæ pœna à nobis suscepta Dei animadversionem, suppliciág; in nos constituta antevertit, ità enim docet Apostolus, cum ait: Si paratas etnosmetipsos dijudicaremus, non utiq; judicaremur: fuzimus per dum judicamur autem, à Domino corripimur, ut pænit. non cum hoc mundo damnemur. Quæ cum Fide- 1 Cor. 31. libus explicata fuerint, vix fieri poterit, quominus

ad pœnitentiæ opera maximè excitentur.

Ejus autem quanta vis fit, ex eo colligitur quod tota à Christi Domini passionis merito pendet. A Vis merendi qua etiam honestis actionibus duo illa maxima bo- & savisfacina consequimur: alterum est, ut immortalis glo- tonitentie, riæ præmia mereamur : ità ut calix etiam aquæ Mitt. 10.42. frigidæ, quam in ejus nomine dederimus, mercede non careat: alterum, ut pro peccatis nostris satisfaciamus. Vide de Pænit. seff. 14. cap. 8. 6 can. 13, 14. dy felf. 6. de justific. cap. 16.

Neque verò id perfectissimam, & cumulatissimam Christi Domini satisfactionem obscurat, sed nostra passiillud potius contra evenit, ut multo clariorem & ocen. illustriorem reddar. Eo enim copiosior Christi

m

XCVII. duo mala ad pop. An-

XCVIII. Panas n bis à Deo præ-

gratia

Christi non obscurat, fed illustrat.

gratia videtur esse, quòd non solum ea nobiscum communicantur, quæ ipse solus; sed illa etiam, quæ tamquam caput in membra suis sanctis & justis hominibus promeruit ac persolvit: quâ ratione fieri perspicuum est, ut justa & honesta piorum actiones tantum ponderis & dignitatis habeant.

CI. Quia per gratiam meremur, &

Christus enim Dominus tamquam caput in membra, & vitis in palmites, gratiam suam in eos, qui fibi per cha itatem conjuncti sunt, continenter diffari-facinus, fundit. Quæ quidem gratia bona opera nostra semper antecedit, comitatur & consequitur, & sine qua mereri & satisfacere Deo nullo modo possumus.

CII. Adjusi Dei gratia omnes poslunt

Arque ità fit, ut justis nihil deesse videatur, cum operibns, quæ Dei virrute efficiunt, & divinæ legi pro humana, mortalique conditione fatifoperari falu- facere, & vitam æternam, quam scilicet, fi Dei gratem, Joan.4. tia ornati è vita decesserint, consequentur, meriri possint, nota est enim illa Salvatoris vox: autem biberit ex hac aqua, quam ego dabo ei, non fitiet in ærernum: sed aqua, quam ego dabo ei,fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.

CIII. ram fati factionem requiruntur.

Sed duo præcipuè in satisfactione requiruntur: Duo ad ve- primum est, ut is qui satisfacit, justus sit ac Dei a-Opera enim quæ fine fide & charitate fimicus unt, nulio modo Deo grata esse possunt; alterum, ut ejusmodi opera suscipiantur, quæ natura sua dolorem & molestiam afterant : cum enim præteritorum scelerum compensatione sint, atque, ut fanctus marryr Cyprianus ait, redemptrices peccatorum : omninò necesse est ut aliquid acerbitatis habeant, quanquam non semper illud consequitur: Ut, qui se in i'lis molessis actionibus exercent, doloris sensum habeant.

L:b. 1. Ep. 3 poft. med.

Nota.

Sæpè enim vel pariendi consuetudo vel accensa in Deum charitas efficit ut, quæ perpessu gravissima sunt, ne sentiantur quidem. Neque tamen, idcirco fit quominus ea ipsa opera satisfaciendi vim Si quidem hoc proprium est filiorum Dei, ità ejus amore & pietate inflammari, ut acerbiffimis cerbissimis laboribus cruciati, aut nihil ferè incommodi sentiant, aut omnia lætissimo animo perserant.

Verum omne satisfactionis genus Pastores docebunt ad hæc tria præcipuè conferendum esle, ora- opera satistionem, jejunium, eleemosynam: quæ quidem tri- oratio, jejubus bonis, animæ, corporis & iis quæ externa com- nium, elecmoda dicuntur, quæ omnia à Deo accepimus, re- moiyna. spondent. Nihil verò aptius & convenientius ad extirpandas omnium peccatorum radices esse potest.

Nam cum omne, quod est in mundo, concupi- Tribus anifcentia carnis fit, aut concupifcentia oculorum, aut ma morbis superbia vita, nemo non videt, hisce tribus morbi tria remedia causis totidem medicinas priori scilicet jejunium, afferuntur. alteri eleemofynam, tertiæ orationem rectiffime op-

5

Sa li-

d-

m

ım 2nis

Præterea, si eos etiam, qui peccatis nostris offenduntur, spectemus, facile erit intelligere, cur ad Do, jejunio hæc tria porissimum omnis satisfactio reseratur, hi nobis, eleeverò sunt Deus, proximus, nos ipsi. Quare Deum mosyna prooratione placamus, proximo eleemofyna fatisfaci- ximo fatisfamus: nos ipíos vero jejunio castigamus.

Sed quoniam multæ variæque ærumnæ & calamitates: dum in hac vita sumus, nos premunt: illud Frumnamaxime Fideles docendi funt, eos qui patienti a- vita bonus nimo, quidquid laboriofi, & incommodi Deus im- utus. miserit, ferant, amplanı satisfaciendi & merendi materiam nactos esse: qui autem inviti & repugnantes pœnam hujusmodi substineant, omnis satisfactionis fructu privati; sed Dei tantum, peccara justo judicio ulciscentis, animadversionem & supplicium perferre.

In eo verò summa Dei bonitas & clementia maximis laudibus & gratiarum actionibus prædicanda Satisfacere est, qui humanæ imbecillitati hoc condonavit, ut porest unus unus posset pro altero satisfacere; quod quidem hujus partis pœnitentiæ maximè proprium est.

Ut enim, quod ad contritionem & confessionem CIX. attinet, nemo pro altero dolere, aut confiteri potest: ità qui divina gratia præditi sunt, alterius no-

CVIII.

alio nemo

mine possunt, quod Deo debetur, persolvere: quare fit, ut quodam pacto alter alterius onera portare videatur, Gal. 6. 2.

CX. Unde potest unus satista cere pro alio.

Nec verò de hoc cuiquam Fidelium dubitandi locus relictus est qui Apostolorum symbolo, sanctorum communionem confitemur. Nam cùm omnes eodem baptismo abluti Christo renascamur, eorumdem Sacramentorum participes simus, in primis verò ejusdem corporis & sanguinis Christi Domini cibo & potu recreamur: hoc apertissimè demonstrat nos omnes ejusdem esse corporis membra.

Sim litudo.

Quemadmodum igitur neque pes suæ tantum, sed etiam oculorum utilitatis causa munere suo sungitur: neque rursus quod oculi videant, ad illorum propriam; sed ad communem omnium membrorum utilitatem deserendum est: ita communi inter nos satisfactionis officia existimari debeant.

CXI. Medicinalis fatisfactio per alium impleri non potest. Neque tamen id sine ulla exceptione verum est, si commoda omnia, quæ ex ea capiuntur, spectemus: nam satissactionis opera, medicinæ etiam & curationes quædam sunt, quæ pænitenti ad sanandos pravos animi affectus præscribuntur: quo quidem utilitatis sructu eos, qui per se non satissaciunt, prorsus carere perspicuum est. Hæc igitur de tribus pænitentiæ partibus contritione, consessione, & satissactione, copiosè & dilucidè explicanda erunt.

CXII. Abfo'utio deneganda quando? Sed illud imprimis à sacerdotibus observari oportet, ut, audita peccatorum confessione, antequam pœnitentem à peccatis absolvant, diligenter curent : ut, si quid ille sortè de re, aut de existimatione proximi detraxerit, cujus peccati damnandus meritò esse videatur, cumulata satisfactione compenset: nemo enim absolvendus est, nisi priùs, quæ cujusque suerint, restituere polliceatur.

Nota.

At quoniam multi sunt quibus etsi prolixè pollicentur se officio satis esse facturos, tamen certum est, ac deliberatum numquam promissa exolvere: omnino ii cogendi sunt, ut restituant: sæpéque illud Apostoli eis inculcandum est, ut qui surabatur,

Ephef. 4. 20.

batur, jam non furetur: magis autem laborer, operando manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

In irroganda autem Satisfactionis pœna, facerdotes nihil fibi suo arbitratu statuendum esse; sed Satistactio omnia justitia, prudentia & pietate dirigenda exi- imponenda.

stimabunt.

Atque, ut hac regula peccata metiri videantur, & poenitentes scelerum suorum gravitatem magis Canones anagnoscant: operæpretium erit interdum eis figni- tiquæ pænit, ficare quæ pænæ quibusdam delictis ex veterum propenendi. canonum præscripto, qui pœnitentiales vocantur, constitutæ sunt.

Igitur universæ satisfactionis modum, culpæ ra- Nota.

tio temperabit.

Sed ex omni satisfactionum genere maximè convenit poenitentibus præcipere, ut certis ali- Qualis satisquot, & definitis diebus orationi vacent, ac pro om- factio przcinibus, & præsertim pro iis qui ex hac vita in Do-nenda.

mino decesserunt, preces Deo faciant.

Hortari verò etiam eos oportet, ut sapè eadem farisfactionis onera, à sacerdote indicta, ultrò su-facipiant ac repetant: atque ita mores suos compo-mentali adnant: ut, ils omnibus, quæ ad pænitentiæ Sacra-denda. mentum pertinent, diligenter absolutis, tamen virtutis pænitentiæ studia nunquam intermittant.

Quòd si interdum, etiam ob publicam offensio-nem, publica pœnitentia præscribenda suerit, quam-vis eam pœnitens resugiat, ac deprecetur, non erit publica safacile audiendus: verum persuadere ei oportebit, tisfactio imut quæ tum fibi, tum aliis falutaria futura funt, li- ponenda. benti & alacri animo excipiat. Hæc de pœnitentiæ Sacramento fingulisque ejus partibus ita docenda erunt, ut non solum ea Fideles persecte intelligant : sed etiam, juvante Domino, re ipsa ple & religiose præstare animum inducant.

CXIII.

CXVI.

DE EXTREMÆ-UNCTIONIS SACRAMENTO.

I. De hoc Sacramento cur sapiùs agendum, Eccl. 7. 40.

U M sancta scripturarum oracula ità doceant; In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis: tacite Parochi admonentur, nullum tempus prætermittendum esse fidelem populum cohortandi, ut in assidua mortis meditatione versetur. Quomodo autem Extremæ-unctionis Sacramentum non potest supremi illius diei memoriam conjunctam non habere: facilè intelligitur de eo sæpè agendum esse non solùm ob eam causam, quòd illarum rerum mysteria, quæ ad salutem pertinent aperire & explicare maximè convenit; sed etiam, quia Fideles, moriendi necessitatem, omnibus propositam esse, animo repetentes, pravas cupiditates coercebunt: quare fiet ut in ipla mortis expectatione minus le perturbart fentiant.

Gratiz Deo haben z pro hujus Sacramenti institutione.

Hoc fact cur dicatur Extrema-unctio. Sed immortales Deo gratias agant, qui, ut Baptismi Sacramento aditum nobis ad veram vitam patesecit: ità etiam, ut ex hac mortali vita decedentes, expeditiorem ad cœlum viam haberemus, Extremæ-unctionis Sacramentum instituit.

Ut igitur, quæ ad eam explicationem magis necessaria sunt, eodem serè ordine, qui in aliis Sacramentis servatus est, exponantur: primum illud tradendum erit, hoc Sacramentum ideireò Extremam unctionem appellatum esse, quòd hæc omnium sacrarum unctionum, quas Dominus Salvator noster Ecclesiæ suæ commendavit, ultima administranda sit.

Alia hujus

V.

Quare hæc ipsa unction à majoribus nostris Sacramentum etiam unctionis infirmorum, & Sacramentum exeuntium dicta est: quibus vocabulis Fideles in memoriam novissimi illius temporis facile possunt revocari. Vide Hugon. de sacr. part. 15. c. 2. Pet. Dam. serm. de Dedicat. Eccles.

"Quod autem Extrema-unctioni propria facramenti

menti ratio conveniat, in primis explanandum est. unclio esse Id verò perspicuum siet, si verba quibus sanctus fact. proba-Jacobus Apostolus hujus Sacramenti legem pro- Primo. mulgavit attendamus. Infirmatur quis in vobis? Jacobis 14. inquit, inducat presbyteros Ecclesia, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & allevabit eum Dominus: & si in peccaris sit, remittentur ei.

Nam quòd peccata condonari Apostolus affir- Secundó. mat, in eo declarat Sacramenti vim & naturam.

Hanc verò Catholica Ecclesia de Extrema-uncti- Terrió one perpetuam doctrinam fuisse, cum alia plura Siss 43. de Concilia testantur, tum à Tridentina Synodo hoc c.i. & can.3. ita declaratum est, ut in cos omnes Anathematis pænam constituerit, qui aliter docere aut sentire audeant. Ac Innocentius quoque primus hoc Sacramentum Fidelibus maxime commendat: Innocent. Epift. 1. ad Decent. cap. 8. & citatur dist. 95. c. illud superfluum: item Conc. Cabilon. cap 48. Wormacienfe. c. 72. Constan. & Florent.

Constanter itaque docendum est à Pastoribus, VI. verum Sacramentum esse: nec plura; sed unum, Extrema-un. quamvis per plures unctiones administretur : qua- cramentum. rum fingulis propriæ preces, ac peculiaris forma adhibenda eft.

Unum verò est non partium continuatione quæ VII. dividi non possunt sed persectione: cujusmodi unum sacr. funt cætera omnia, quæ ex pluribus constant. Extrema-un-Nam quemadmodum domus, quæ ex multis & diversis rebus composita est, una tantum forma perficitur: ita hoc Sacramentum, & fi ex pluribus rebus & verbis constituitur; unum tamen fignum est, & unius rei quam fignificat, efficientiam habet.

Docebunt præterea Parochi, quæ fint hujus Sa-cramenti partes; elementum, inquam, & ver-materiam bum : bæc enim à Sancto Jacobo prætermissa non habet & forfunt : in quibus fingulis sua mysteria licet anim- mam. advertere.

CATECHISMI

IX. Materia quz? loco citatur.

Ejus igitur elementum five materia, quemadmodum Concilia, ac præcipuè Tridentinum decrevir, est oleum ab Episcopo consecratum, liquor scilicet non ex quavis pingui, & crassa natura, sed ex olearum baccis tantummodò expressus.

Quam fit hac materia convenien: ?

Aprissimè autem hæc materia illud fignificat, quod vi Sacramenti interius in anima efficitur: nam ut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit: ita Sacramenti virtus animæ

tristitiam ac dolorem minuit.

Oleum prætereà suavitatem restituir, hilaritatem affert, & lumini tanquam pabulum præbet: tum verò ad recreandas defatigati corporis vires maximè accommodarum est. Quæ omnia, quid in ægroto divina virtute per hujus Sacramenti administrationem efficiatur, declarant.

ZI. Hujus fact. forma quæ?

Hæc de materia saris sunt: Forma verò Sacramenti, est verbum, & solemnis illa precatio, quam sacerdos ad fingulas unctiones adhiber, cum inquir, Per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Deus, quidquid oculorum, five narium, five tactus vitio deliquiffi.

XII. Hanc propriam elle formam probatur.

Quod autem hæc vera fit, & propria hujus Sacramenti forma, S. Jacobus Apostolus significat, cum ait : Exorent semper eum,& orario fidei salvabit infirmum. Ex quo licet cognoscere, sorma precationis modo proferendam esse: tametsi, quibus potissimum verbis concipienda fit Apostolus non expresserit.

XIII. Hæc torma ubique ulur. patur.

Verum hoc ad nos fideli Patrum traditione permanavit, ita ut omnes Ecclesiæ eam formæ rationem retineant, qua omnium mater & magistra sancta Ecclefia Romana utitur.

Nam etsi aliqui nonnulla verba immutant, cum pro, indulgeat cibi Deus; ponunt, remittar vel parcat; interdum etiam, fanet; quidquid commifisti: tamen, quoniam nulla fit sententiæ immutatio; constat eandem ab omnibus formam religiose servari.

XIV. 1142.

Nec vero quisdam miretur, cur factum fit, ut a-Cur hac for- liorum Sacramentorum forma vel absolute fignificet quod efficit, ut cum dicimus, Ego te baptizo;

aut.

aut, Signo te figno crucis; vel tanquam ab imperantibus pronuncietur, ut cum in Sacramento Ordinis administrando dicitur: Accipe potestatem: hæc una verò Extremæ-unctionis forma precatione quadam absolvatur, id enim optimo jure constitutum est: nam cum hoc Sacramentum propterea adhibeatur, ut præter spiritualem gratiam, quam tribuit, sanitatem etiam restituat ægrotis: tamen, quia non semper sequitur ut ægri à morbis convalescant, ob eam causam precatione forma conficitur, ut à Dei benigifitate id impetremus, quod Sacramenti vis constanti, & perpetuo ordine efficere non folet.

Adhibentur autem ritus proprii in hujus quoq; Sacramenti administratione. Sed corum maxima Cur tot prepars precationes continer, quibus facerdos ad æ- ces adhibegroti salutem impetrandam utitur; nullum enim niftrando est aliud Sacramentum, quod pluribus precibus con- hoc facr. ficiatur : ac recte quidem : quoniam eo potistimum tempore Fideles piis obsecrationibus adjuvandi funt : quare & alii omnes, quos tum adesse contigerit, & præcipuè Parochi debent orare Deum ex animo, & ejus misericordiæ, laborantis vitam & salutem omni fludio commendare.

Verum cum demonstratum fit, Extremam-unclionem verè & propriè in Sacramentorum numero unctionis sa-habendam esse: illud etiam sequitur, ejus instituti- cramentum onem à Christo Domino profectam esse : quæ post- à Christo inea à sancto Jacobo Apostolo Fidelibus proposita & stitutum. promulgata est. Quamquam idem Salvator hujus unctionis specimen quoddam dedisse visus est, cum discipulos suos binos, & binos ante faciem suam mifit, de illis enim apud Evangelistam ita scriptum est, Exeuntes prædicabant, ut pænitentiam agerent, & Mirc. 6. 15. dæmonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant.

Quam quidem unctionem non ab Apostolis in- Nota. ventam, sed à Domino praceptam: non naturali aliqua virtute præditam, sed mysticam, potiùs ad fanandos animos, quam ad corpora curanda R 4

institutam suisse credendum est. Quam rem sancti Dionysius, Ambrosius, Chrysostomus & Gregorius magnus asserunt, ut nullo modo dubitandum sit quin hoc unum ex septem Catholicæ Ecclesiæ Sacramentis summa cum religione accipere oporteat.

XVII. Quibus hoc fit facr. administrandu? Jicobi 5.14

Sic docendi sunt Fideles, quamvis hoc Sacramentum ad omnes pertineat, quædam tamen hominum genera excipi, quibus administrandum non sit. Ac primum excipiuntur, qui sano & firmo corpore sunt; iis enim Extremam-unctionem tribuendam non esse, & Apostolus docen cum inquit, infirmatur quis in vobis? & ratio ostendit: si quidem ob eam rem instituta est, non modo ut animæ, sed etiam ut corpori medicinam asserat. Cum igitur illi tantum qui morbo laborant, curatione indigeant: idcircò lis etiam adeò periculos è ægrotare videntur: ut nè supremus illis vitæ dies instet, metuendum sit, hoc Sacramentum præberi debet.

XVIII. Infirmi ungendi funt antequam tenfu careant. In quo tamen gravissimè peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent: cùm jam omnis salutis spe amissa, vita & sensibus carere incipiat, constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, sidémque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur. Quare Parochis animadvertendum est, ut eo potissimum tempore cœlestem medicinam exhibeant, illam quidem semper vi sua admodum salutarem, cum eorum etiam pietate & religione, qui curandi sunt, magis prosuturam intellexerint.

XIX. Quihus non administran dum oft hec Sacr. Nemini igitur, qui gravi morbo affectus non fit, Sacramentum unctionis dare licet, tametfi vitæ periculum adeat: vel quia periculofam navigationem paret: vel quia prælium initurus fit, à quo certa mors illi impendeat: vel etiamfi capitis damnatus ad supplicium raperetur. Omnes præterea qui rationis usu carent, ad hoc Sacramentu suscipiendu apti non sunt: & pueri qui nulla peccata admittunt, quoru reliquias sanare hujus Sacrameti remedio opus sit;

amentes

AD PAROCHOS PARS II.

amentes item, & furiofi, nisi interdum rationis usum haberent, & eo potissimum tempore pii animi fignificationem darent, peteréntque ut sacro oleo ungerentur: nam qui ab ipfo ortu nunquam mentis & rationis compos fuit, ungendus non est, secus verò fi ægrotus, cùm mente adhuc integra hujus Sacramenti particeps fieri voluisset, postea in infaniam & furorem incidit.

Non funt autem omnes corporis partes ungendæ: sed ex tantum quas veluti sensuum instrumenta na- Quznam tura homini attribuit, oculi propter visionem, aures partes corpropter auditum; nares propter odoratum, os pro- gendz. pter gustum, vel sermonem, manus propter tactum: qui tametsi toto corpore æqualiter susus est, in ea

tamen parte maxime viget.

Hunc autem ungendi ritum universalis Ecclesia retinet, atque etiam hujus Sacramenti naturæ opti- Cur ha parme convenit; medicamenti enim est instar. quoniam in corporis morbis; quamvis universum corpus malè affectum sit, tamen illi tantum parti curario adhibetur, à quâ, tamquam à fonte, & origine, morbus manat : idcirco non torum corpus; sed ea membra, in quibus potissimum sentiendi vis eminet, renes etiam, veluti voluptatis, & libidinis sedes unguntur: tum pedes, qui nobis ingressus, & ad locum movendi principium funt.

In quibus illud observare oporter, in una, eadenique ægroratione, cum æger in eodem vitæ pe- Hoc fac. itericulo positus est, semel tantum ungendum esse. rari porest, Quod fi post susceptam hanc unctionem æger convaluerit, quoties postea in id vitæ discrimen inciderit, tories ejusdem Sacramenti subsidium ei poterit adhiberi, ex quo patet, in eorum Sacramentorum nu-

mero, quæ iterari solent, reponendam esse.

Quoniam verò omni studio curare oportet, ne quid Sacramenti gratiam impediat; ei verò nihil Extremamagis adversatur, quam alicujus peccati mortiferi unctio qua conscientia: servanda est Catholica Ecclesia per- praparaticpetua consuetudo; ut, ante Extremam-unctio- ne suscipinem, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentum

XXI.

XXII.

admi-

CATECHISMI

administretur. Ac deinde ægroto persuadere Parochi studeant, ut ca fide se ungendum sacerdoti præbeat, qua olim, qui ab Apostolis sanandi erant, seipsos offerre consueverant.

In primis autem animæ salus, deinde corporis XXIV. Intentio pevaletudo cum illa adjunctione, si ea ad æternam tentis unct, gloriam profutura fit, expetenda est.

XXV. Nec verò dubitare Fideles debent, quin sanctæ Maximacum illæ, & folemnes preces à Deo audiantur, quibus fiduciá fulcifacerdos non fuam, sed Ecclesia, & Domini nostri piendum hoc Jesu Christi personam gerens utitur. Qui una mafacram.

ximè re cohortandi sunt, ut hujus saluberrimi olei Sacramentum fancte, & religiose fibi administrandum curent, cùm & acrior pugna instare, & vires tùm animi, tùm corporis deficere videantur.

Jam verò, qui Extremæ-unctionis minister sit, ab Sacerdos hu- codem Apostolo qui Domini legem promulgavit, didicimus: inquit enim; InducatPresbyteros: quo nomine non eos fignificat, qui ætate provectiores funt. quemadmodum fapienter Tridentina Synodus expofuit, aut qui in populo principem locum obtinent; sed sacerdotes, qui ab ipsis Episcopis per manuum impositionem ritè ordinati sunt. Sacerdoti igitur hujus Sacramenti administratio commissa est.

> Neque tamen ex sanctæ Ecclesiæ decreto cuivis sacerdoti: sed proprio Pastori, qui jurisdictionem habeat, five alteri, cui ille ejus muneris fungendi potestatem fecerit, hoc Sacramentum administrare licet.

> Illud verò maxime animadvertendum est, sacerdotem in ea administratione, quemadmodum etiam in aliis Sacramentis fit, Christi Domini nostri, & sanctæ Ecclesiæ, ejus sponsæ, personam sustinere.

> Explicandæ etiam funt accuratius utilitates, quas ex hoc Sacramento capimus: ut, fi nihil aliud Fideles ad ejus usum possit allicere, ipsa saltem utilitate ducantur: cùm ità comparatum fit, ut omnia fere nostris commodis metiamur.

Docebunt igitur Pastores, hoc Sacramento gratiam

XXVI. jus facramenti mini. fter, Jicobi 5. 14. Seff. 14. cap. 3.

XXVII. A quo recipiendum hoc facr. Nota.

XXVIII. Hujus facr. fructus.

Primus.

tiam tribui, quæ peccata, & in primis quidem leviora, & ut communi nomine appellantur, venialia, remittit: exitiales enim culpæ, pænitentiæ Sacramento tolluntur. Neque enim hoc Sacramentum primario loco ad graviorum criminum remiffionem institutum est, sed Baptismus tantum, &

pœnitentia vi sua hoc efficient.

Altera est sacræ unctionis utilitas, quod animam Secundus. à languore, & infirmitate, quam ex peccatis contraxit, & à cæteris omnibus peccati reliquiis liberat. Tempus autem huic curationi opportunissimum existimandum est, cum gravi morbo afflictamur, ac vitæ periculum impendet. Etenim homini natura infitum est, ut nihil in rebus humanis æque ac mortem pertimescat: auget autem magnopere hunc timorem præteritorum scelerum memoria: cum præfertim gravissima conscientiæ nostræ accusatio urgeat: ut enim scriptum est: Venient in cogitationem Sap. 4. 21. peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum. Deinde illa cura, & cogitatio vehementer angit, quod paulo post stare oporteat ante tribunal Dei, à quo nobis justissime pro eo, ac meriti fuerimus, sententia ferenda sit. Sæpè autem evenit ut Fideles hoc terrore perculfi, se miris modis exagitari sentiant.

Nihil autem ad mortis tranquillitatem magis con. Tertius, ducit, quam fi tristitiam abjiciamus, & læto animo Domini adventum expectemus: paratique fimus depositum nostrum, quandocunque illud à nobis repetere voluerit, libenter reddere. Ut igitur hac follicitudine Fidelium mentes liberentur, animusq; pio, & fancto gaudio repleatur, Extremæ-unctio-

nis Sacramentum efficit.

Præterea, aliud etiam, quod merito omnium ma- Quartus. ximum videri potest, ex eo consequimur, nam etsi humani generis hostis, quoad vivimus, numquam definit de interitu, & exitio nostro cogitare: nullo tamen tempore, ut nos omnino perdat, ac si fieri possit, spem nobis divinæ misericordiæ eripiar, vehementiùs omnes nervos contendit, quam cum

supremu vitæ diem appropinquare animadverterit. Quamobrem Fidelibus arma, & vires hoc Sacramento subministrantur, quibus adversarii vim, & impetum frangere, & illi fortiter repugnare possint. Allevatur enim, & crigitur ægri animus divinæ bonitatis spe: eaque confirmatus morbi incommoda omnia fert leviùs, ac ipfius Dæmonis calcaneo infidiantis artificium, & calliditarem faciliùs eludit.

Accedit prostremò, siquidem prosutura sit eti-

am corporis fanitas.

XXIX. Cur hoc facr. non operetur quantum potelt.

Quintus.

Quod fi ægroti hoc tempore eam minus consequuntur, id quidem non Sacramenti vitio, sed ob eam potius causam evenire credendum est, quòd eorum magna pars, vel qui sacro oleo perunguntur, vel à quibus administratur, fides infirmior est: te-Matt. 13:38. Statur enim Evangelista, Dominum apud suos multas virtutes non facisse, propter incredulitatem illorum. Quamquam etiam recte dici porest, Christianam religionem, ex quo altius tanquam radices egit in animis hominum, minus jam hujusmodi miraculorum adminiculis indigere, quam olim nascentis Ecclesiæ initio necessaria viderentur.

XXX. ægrotantium erigenda. APOC. 14.13.

Sed tamen hoc loco fides magnopere excitanda Fides & spes erit. Utcumque enim quod ad corporis valetudinem artinet, Dei confilio & voluntate ceciderit: certa spe niti Fideles debent, se hujus sacri olei virtute spiritualem sanitatem consecuturos esse: suturumque, ut; fi eos vita decedere contingat, præclaræ illius vocis fructum percipiant, quo scriptum est: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Hæc de Extremæ-unctionis Sacramento breviter quidem dicta sunt : verum si hæc ipsa rerum capita à Paftoribus latius, & ea, qua decet, diligentia explanata erunt, dubitandum non est quin Fideles ex hac doctrina maximum pietatis fructum perciplant.

DE ORDINIS SACRAMENTO.

CI quis aliorum Sacramentorum naturam, & rationem diligenter considerarit, facilè perspicimento Orer, ea omnia ab Ordinis Sacramento ita pendere, dinis cur a ut fine illa partim comfici & administrari nullo mo- gendum codo queant: partim solemni ceremonia, & religioso ram populoquodam ritu, ac cultu carere videantur. Quare necesse est ut Pastores institutam Sacramentorum doctrinam persequentes, eo diligentius de Ordinis etiam Sacramento fibi agendum arbitrentur.

Proderit autem maxime hæc explicatio primum Prime quidem illis ipsis, deinde aliis, qui Ecclesiasticæ vitæ rationem ingressi sunt, postremò etiam sideli populo: ipfis, quod, dum in hujus argumenti tractatione versantur, ad eam gratiam excitandam, quam hoc Sacramento adepti sunt, magis commoventur.

Aliis, qui in fortem Domini vocati funt : par- Secundo: tim, ut eodem pietatis studio afficiantur: partim vero, ut earum rerum cognitionem percipiant, quibus instructi viam sibi ad ulteriores gradus faciliùs munire possint.

Reliquis autem Fidelibus primum quidem ut in- Tertio. telligant, quo honore digni fint Ecclesiæ ministri.

Deinde, quoniam sæpè contingit, ut multi ad- Quartos fint, vel qui spe liberos suos adhuc infantes Ecclefiæ ministerio destinarint : vel qui sua sponte & voluntate illud vitæ genus fequi velint : quos certè ignorare minime æquum est, quæ præcipuè ad hanc vivendi rationem pertinent. Qui spellat ad mores eorum qui in aliquo ordine Ecclesiastico sunt, videndum est, imo sciendum Conc. Trid. in posteriore parte cujusque sessionis, qua est de reformatione; quod vero attinet ad Ordinem, ut est Sacramentum, vide idem Conc. sess. 13. & de singulis Ordinationibus vide Conc. Carthag. IV. Sub Anastasio Pontifice an-70 398.

II. Primum itaque Fidelibus tradendum est, quanta Hujus Saci

fit

quanta dignitas.

Primó. Attendat facerdos. fit hujus instituti, si summum ejus gradum, hoc est Sacerdotium spectemus, nobilitas, & excellentia.

Nam cum Episcopi, & sacerdotes tamquam Dei interpretes, & internuncii quidam fint, qui ejus nomine divinam legem, & vitæ præcepta homines edocent, & ipfius Dei personam in terris gerunt, perspicuum est eam esse illorum functionem, quâ nulla major excogitari possit: quare meritò non solùm Angeli, sed Dii etiam, quòd Dei immortalis vim. & nomen apud nos teneant, appellantur.

Secundó.

Quamvis autem omni tempore summam dignitatem obtinuerint, tamen novi testamenti sacerdotes cæteris omnibus honore longè antecellunt. Potestas enim tum corpus, & sanguinem Domini nostri conficiendi, & offerendi, tum peccata remittendi, quæ illis collata est, humanam quoque rationem, atque intelligentiam superat: nedum ei aliquid par & simile in terris inveniri queat.

Tertió.

Notet facerdos, Eph. 4. 22.

Deinde verò, quemadmodum Salvator noster à Patre, Apostoli autem, ac discipuli in universum mundum à Christo Domino missi sunt : ita quotidie sacerdotes eadem, qua illi, potestate præditi, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi mittuntur. De sacerdotii dignitate vide Ignat. Epist. ad Smyrnen. Amb. lib. 5. Epift. 32. of lib. 10. Ep. 82. Chryfoft. hom. 60. ad Pop. Antioch. of in Matth. hom. 82. Nazian. Orat. 17. ad suos cives.

III. Vocari debent ordimandi & quales? Heb. 5. 4. Nota.

Hujus igitur tanti officii onus nemini temerè imponendum est; sed iis tantum, qui illud vitæ sanctitate, doctrina, fide, prudentia sustinere possint. Nec verò quisquam sumat sibi honorem; sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. Vocari autem à Deo dicuntur, qui à legitimis Ecclesiæ ministris vocantur.

Nam qui in hoc ministeriu se ipsos arroganter inferunt, atq; intrudunt, de his Dominum intellexisse Hier. 23. 21. docendū est, cum, inquit: Non mittebam Prophetas, & ipfi currebant; quo quidem hominum genere nihil infelicius, ac miserius nihil Ecclesiæ calami-

tofius

m

DO

cao

mi

AD PAROCHOS PARS II.

27I

tofius esse potest. Vide dist. 23. multis in capitib.

Sed quoniam in omni actione suscipienda magnopere refert, quam sibi quisque finem constituat Intentio eo-(optimo enim fine posito, recte omnia consequun- rum qui satur) de hoc in primis, qui sacris initiari volunt, volunt, diadmonendi sunt, ut nihil sibi tanto munere indi-rigenda. gnum proponant : qui quidem locus cò diligentius tractandus erit, quò graviùs hoc tempore ea in re

peccare Fideles solent.

Alii enim eo confilio ad hanc vivendi rationem se convertunt : ut quæ ad victum, vestitumque necessaria sunt, parent : ita, ut præter quæstum, nihil aliud in sacerdotio, quemadmodum vulgo cæteri omnes in quovis sordidi artificii genere, spectare videantur. Quamvis enim ex Apostoli sententia, natura, & divina lex jubeat, ut qui altari fervit, ex altari vivat : tamen quæftus, & lucri cau- 1 Cor. 9, 9 fa ad altare accedere, maximum facrilegium est.

Alios honorum cupiditas, & ambitio ad facerdo-

talem ordinem ducit.

Alii verò, ut divitiis affluant, initiari volunt, cujus quidem rei illud argumento est, quod nisi opu- Altera mala lentum aliquod Ecclesiasticum beneficium iis de- intentio, feratur: nullam facri ordinis cogitationem habent: Ezec. 34.8. hi verò funt, quos Salvator noster mercenarios appellat: & quos Ezechiel dicebat, semetipsos, & non oves pascere: quorum turpitudo, & improbi- Notent. illi: tas, non solum sacerdotali ordini magnas tenebras offudir, ita ut jam nihil fere à fideli populo haberi possit contemptius & abjectius : verum etiam esficit ut ipfi nihil amplius ex sacerdotio consequantur, quam Judas ex Apostolatus munere, quod illi lempiternum exitium attulit.

Illi autem oftio in Ecclesiam introire meritò dicuntur, qui à Deo legitime vocati Ecclesiastica intentio Or-munera ejus unius rei causa suscipium, ut Dei ho-dinandorum.

nori inserviant.

le

e-

e-

11-

US

Neque tamen hoc ita accipiendum est, quasi Nota. eadem lex æquè omnibus non fit impofita. Homines enim ob eam rem conditi sunt, ur Deum colant,

colant, quod præcipuè Fideles, qui Baptismi gratiam consecuti sunt, ex toro corde, ex tota anima.

& ex totis viribus præstare debent.

IX. Ordinando. rum intentio **fublimior** terorum.

Verum qui ordinis Sacramento initiari volunta hoc fibi proponant opus est, ut non solùm Dei gloriam in omnibus rebus quærant, quod quidem cum esse debet in- omnibus, tum maximè Fidelibus commune esse contentione ca- stat : sed etiam ut aliqui certo Ecclesiæ ministerio addicti, in sanctitate & justitia illi serviant.

Nam ut in exercitu omnes quidem milites Imperatoris legibus parent, sed inter eos tamen alius Centurio, alius Præfectus est, alii alia munera obcunt : ità, quamvis omnes Fideles pietatem, & innocentiam sectari omni studio debeant, quibus rebus maximè Deus colitur, eos tamen, qui Ordinis Sacramento funt initiati, præcipua quædam munera, & functiones in Ecclesia exegui oportet.

In quibus facris initiati cateros fuperant.

Nam & facra pro se ipsis, & pro omni populo faciunt & divinæ legis vim tradunt : ad eámque prompro, & alacri animo fervandam Fideles hortantur & instituunt: & Christi Domini Sacramenta, quibus omnis gratia impertitur, & augetur, administrant: &, ut uno verbo complectamur, à reliquo populo segregati in omnium longè maximo, & præstantisfimo ministerio se exercent.

XI. Duplex poteltas Eccle. fiastica, Ordinis & jurifeidionis.

His igitur explicatis, accedent Parochi ad ea tractanda, quæ propria hujus Sacramenti sunt, ut intelligant Fideles, qui in Ecclesiasticum ordinem cooptari volunt, ad quodnam officii genus vocentur, quantaque ipfi Ecclesiæ, ejusque ministris potestas divinitàs tributa sit. Ea autem duplex est, ordinis, & jurisdictionis. Ordinis potestas ad verum Christi Domini corpus in sacrosancta Eucharistia refertur. Jurisdictionis verò potestas tota in Christi corpore mystico versatur; ad eam enim spectat Christianum populum gubernare, & moderari, & ad æternam, cœlestemque beatitudinem dirigere.

XII. Portifias

Verum Ordinis potestas non solum consecrandæ Eucharistiæ vim, & potestatem continet, sed ad

eam

eam accipiendam hominum animos præparar, ido- ordinis ad neos reddit, cæteraque omnia complectitur, quæ quæ se exad Eucharistiam quovis modo referri possunt.

Ejus verò plura ex sacris literis testimonia afferri possunt; sed illa præclara, & gravissima sunt, comprobaquæ apud fanctos Joannem, & Matthæum legun- tur. tur : inquit enim Dominus : Sicut misit me Pater, Joan. 20. 22. & ego mitto vos: accipite Spiritum fanctum: Matt. 18. 18. quorum remiseritis peccara, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta funt. Et: amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcumque solveritis fuper terram, erunt soluta & in coelo. Quæ quidem loca à Pastoribus ex sanctorum Patrum doctrina, & auctoritate explanata, maximum veritati lumen afterre poterunt.

Hæc autem porestas plurimum illi præstat, quæ in naturæ lege cæteris hominibus, qui res sacras cu- Hæcpotestas. rarent, tributa est. Vide de consecr. dist. 2. cap. nihil Ordinis in facrificiis, Conc. Trid. feff. 22. cap. 1. Iren. lib. 4.

cap. 24. Aug. lib. 19. de civit. Dei, cap. 23.

Nam & illa æras, quæ scriptam legem antecessit, fuum sacerdorium, suamque potestatem spirirualem ra fuere Sahabuerit necesse est, cum legem habuisse satis con- cerdotes. stet. Hæc duo enim ita conjuncta esse testatur Heb. 7. 12. Apostolus, ut corum altero translato, simul etiam alterum transferri necesse sit. Cum igitur naturali instincto homines agnoscerent Deum colendum eile: consequens erat, ut in quavis republica aliqui sacrorum, & divini cultus procurationi præficerentur, quorum potestas aliquo modo spiritualis diceretur.

Eadem etiam potestate populus Israeliticus non carnit : quæ tametsi dignitate superior fuit, quam Christi failla, quâ in lege naturæ sacerdotes præditi erant, cerd. Molonge ramen inferior quam legis Evangelicæ spiritualis potestas, existimanda est.

Hæc enim çœleftis est, omnemque Angelorum

ctiam virtutem superat.

n

)-

n

æ

ad

I

Neque à sacerdorio Mosaïco, sed à Christo Domino,

XIV. quanta.

XV. In lege natu.

XVI. faico sublimius Nota. facerdos.

XVII. A Christo ortum habet Domino, qui non secundum Aaron, sacerdos fuir, hac potestas. sed secundum ordinem Melchisedech ortum habet: Is enim, qui summa potestate gratiam tribuendi, & peccata remittendi præditus fuit, hanc potestatem quamvis virtute definitam, & Sacramentis adstrictam, Ecclesiæ reliquit.

XV!II. nistrorum confectatio vocatur Or

Quare ad rem exercendam certi ministri insti-Ecc cliz mi- tuti funt, & solemni religione consecrati: quæ quidem consecratio Ordinis Sacramentum, vel sacra Ordinatio vocatur. Placuit autem fanctis Patribus dinistacram, hoc vocabulo uti, quod latissime fignificationem habet, ut dignitatem & excellentiam ministrorum Dei indicarent.

XIX. Quid tit Ordo.

Est enim Ordo, si propriam ejus vim, & notionem accipiamus, dispositio superiorum, & inferiorum rerum, quæ inter se ità aptæ sunt, ut una ad alteram referatur.

XX. Ordo dicatur.

Cùm itaque in hoc ministerio multi sint gradus, Hoc facr. cur & variæ functiones : omnia verò certà ratione distributa fint, & collocata: recte, & commode Ordinis nomen ci impositum videtur.

XXI. Crameutum. J.11 23. de Ordine.

Quod autem inter cætera Ecclesiæ Sacramenta Ordo est sa- sacra ordinatio numeranda sit, sancta Tridentina Synodus ratione illa quæ fæpius repetita est, comprobavit : nam cum Sacramentum fit rei facræ fignum: id verò, quod hac consecratione extrinsecùs fit, grariam & potestatem fignificet, quæ illi tribuitur, qui consecratur: omnino sequi perspicuum est, Ordinem verè ac propriè Sacramentum dicendum esse. Ordinem esse sacr. vide Trid. sess. 23. de Ordine c. 1. 6 3. 6 can. 3, 4, 5. Conc. Florent. in decret. de facr. Aug. lib. 2. contra Epist. Parmen. c. 13. de bono conjug. c. 24. of lib. 1. de Bap. contra Donat. c. 1. Leo. Epift. 18. Greg. in c. 10. lib. 1. Reg.

XXII. Quando & à quo bæc poteftas conteratur.

Quare Episcopus ei calicem cum vino, & aqua, & patenam cum pane porrigens, qui sacerdos ordinatur : inquit : Accipe potestatem offerendi sacrificium, &c. quibus verbis semper docuit Ecclesia, dum materia exhibetur, potestatem consecrandæ Eucharistia, charaftere animo impresso, tradi cui gratia adjuncta

adjuncta fir ad illud munus ritè, & legitimè obeundum: quod Apostolus his verbis declarat: Admo- 2 Tim. 1.9. neo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum: non enim dedit nobis Deus spiritum timoris; sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis.

Jam verò, ut sacræ Synodi verbis utamur, cùm divina res fit tanti sacerdotii administratio: consentaneum fuir, quo dignius, & majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures essent, & diversi ministrorum ordines, qui Sacerdotio ex officio deservirent : atque hi quidem ita distributi, qui jam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent.

Docendum igitur erit hosce omnes Ordines septenario numero contineri, semperque ità à Catholica Ecclesia traditum esse, quorum nomina hæc Ecclesia funt, Ostiarius, Lector, Exorcista, Acolytus, Sub- quot sint diaconus, Diaconus, Sacerdos. Horum ordinum me- & quinam. minerunt Dionys. lib. Eccl. heir. cap. 3. Cornel. Papa in Epist. ad Fab. Episcop. Antioch. extat apud Euseb. Hist. Eccles. lib. 6. cap. 25. Conc. Carth. 4. can. 4. & seq. Ignat. Epist. ad Antioch.

Hunc autem ministrorum numerum recte ita definitum esse probari potest; propter ea ministeria, quæ ad sacrosanctum Missæ sacrificium, & Euchariftiam vel conficiendam, vel administrandam, cujus causa præcipuè sunt instituta, necessaria videntur.

Ex his alii majores: qui etiam facri dicunaut, alii minores sunt Majores vel sacri, sunt, Or- Ordines alii do Sacerdoralis, Diaconatus, & Subdiaconatus: ad majores, aminores referuntur Acolyti, Exorcista, Lectores, & qui utri-Ostiarii: de quorum singulis pauca dicenda sunt, que. ut habeant Parochi, unde eos potissimum instituant, quos noverint aliquo Ordine initiandos esse.

18

no

I.

80

2.

cim

12-

111 Ca

Incipiendum est autem à prima tonsura, quam quidem docere oportet, quandam præparationem fura quid elle ad Ordines accipiendos. Ut enim homines ad fit. Baptismum exorcismis, ad matr monium sponsalibus præparari solent : ita, cum, tonso capillo, Deo

Cur tot lint.

Prima Ton-

dedicantur, tanquam aditus ad Ordinis Sacramentum illis aperitur: declaratur enim qualis esse de-

bear, qui facris imbui cupir.

XXVIII. Cierici no. mon unde deductum.

Num. 18. 20.

XXIX.

Capilli cur

XXX.

tondentur ad coronæ

Speciem.

Usus Ton-

Nam Clerici nomen quod ei tunc primum imponitur, ab eo deductum est, quod Domini sortem, & hæreditatem suam habere incipiat, veluti qui in Hebræorum populo, divino cultui mancipati erant: quibus vetuit Dominus aliquam agrorum partem in Terra promissionis distribui, cùm inquit: Ego pars, & hæreditas tua. Ac quamvis id omnibus Fidelibus commune sit, præcipua tamen ratione eis conveniat necesse est, qui se Dei ministerio consecraruut. Vide Hierom. Epist. 2. ad Nepot so citatur 12.9.1.c. Clericus.

Tondentur verò capilli ad coronæ speciem, & similitudinem, quam perpetuò conservare oportet: & ut quisque in altiori deinceps Ordinis gradu collocatur, sic eius orbis sorma latior circumscribi debet.

Quod quidein ex Apostolorum traditione acceptum esse docet Ecclesia, cùm de hujusniodi tondendi more S. Dionysius Areopagita, Augustinus, Hieronymus, vetustissimi, & gravissimi Patres meminerint. Dionys. de Eccles. Hier. c. 6. part. 2. Aug. serm. 17. ad Fratres in Eremo. Hier. in cap. 44. Ezec. vide Rhaban. Maur. lib. de institut. Cleric. Bed. lib.

hift. 5. Angl. c. 22.

XXXI. Cur coronam gerere Clericis præ ceptum. Prima tatio Prinum autem omnium, ferunt, Apostolorum Principem eam consuctudinem induxisse ad memoriam coronæ, quæ ex spinis contexta Salvatoris nostri capiti suit imposita: ut, quod impii ad Christi ignominam, & cruciatum excogirarunt, eo Apostoli ad decus, & gloriam uterentur: simulque significarent, curandum esse à ministris Ecclesiæ, ut omnibus in rebus Christi Domini nostri speciem, & figuram gerant.

recunda 11-

Quamquam nonnulli asserant, hac nota regiam dignitatem declarari, quæ iis maximè, qui in sortem Domini vocati sunt, videtur convenire: Quod enim Petrus Apostolus sideli populo tribuit; Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, peculiari quadam, & magis propria ratione, ad Ecclesia-

d

m

ju

2

501 2

clefiasticos ministros pertinere facilè intelligimus.

Etfi non desunt, qui vel persectioris viræ pro- Tertia ratio. fessionem à Clericis susceptam circuli figura, quæ omnium persectissima est, significari existiment, vel externam rerum contemptionem, animique ab omnibus humanis curis vacuitatem declarari putent: quod capilli, supervacaneum quiddam in

corpore, tondeantur.

Post primam Tonsuram ad Ostiarii ordinem pri- XXXII. mus gradus fieri consuevit. Ejus munus est, templi Otioniordo claves, & junuam custodire, & aditu templi arcere & munera. eos, quibus ingredi interdictum erat. Ad fanctum etiam Missa sacrificium assistebat, curaturus ne quis propius, quam par effet, ad facram aram accederet, & sacerdotem rem divinam facientem interpellaret. Alia etiam ministeria illi commissa erant: ut ex ritibus, quæ ad ejus conferra ionem adhibentur, perspici potest. Nam Episcopus claves ex altari accepras et tradens, quem Offiarium vult instituere: Sic age, inquit, quafi redditurus Deo rationem pro iis rebus, quæ his clavibus recluduntur,

Magnam autem in antiqua Ecclefia hujus ordinis XXXIII. dignitatem suisse ex co intelligitur quod his tempo- Offiatii digribus in Ecclesia servari animadvertimus. Nam The-nitas. faurii officium, qui erat idem facrarii custos, quod ad Oftiarios pertinebat, inter honestiores Ecclesiæ functiones etiam nunc habetur. De Ostiario vide Trid. feff. 23. de reform. c. 17. Conc. Tolet. c. 6. de citatur. dift. 25. Oftiar. Isid. lib. de Ecclef. c. 14. 67 dift. 25. c. perlettis, of apud Baron. Annal. Eccl. an. 24. num. 287. (7 an. 44. num. 78. (7 num. 80.

Secundus ordinis gradus est Lectoris munus. XXXIV. Ad eum pertinet, in Ecclesia veteris, & novi te- Lectoris orstamenti libros clara voce, & distincte recitare, do & officia. præsertim verò eos, qui inter nocturnam psalmodim legi solent. Ejus quoque partes erant, prima religionis Christianæ rudimenta fidelibus tradere. Episcopus itaque, præsente populo, in ejus ordinatione librum, quo descripta sunt, quæ ad hanc actionem attinent, illi tradens, inquit; Accipe

Accipe & esto verbi Deo relator, habiturus, fi sideliter & utiliter impleveris officium tuum, partem cum ils qui verbum Dei bene ministrarunt ab initio. Vide Cypr. Epift. 23. & Tertull. de prafcrip. c.61. dy apud Baron. Annal. Eccl. anno 24. n. 287. dy an. 54. 78. 6 79. an. 156. num. 92. an. 456. num. 20.

XXXV. Exorciftazum ordo.

Terrius est ordo Exorcistarum, quibus potestas data est nomen Domini invocandi in eos qui ab immundis spiritibus obsidentur. Quare Episcopus, cùm eos instituit, librum in quo exorcismi continentur, eis porrigit, usus ea formula verborum: Accipe; & commenda memoriæ, & habe potestatem imponendi manus super Energumenos, sive Baptizatos, five Catechumenos. De Exorcist. vide Supra cit. auffores of apud Baron. Annal. Eccl. an. 24. n.287. an.44. n. 78. 65 n. 80. an. 237. n. 89. an. 56. n. 4. 67 n. 8, 9, 10, 11, 12.

XXXVI. Acolytorum ordo, & munera.

Acolytorum quartus est gradus, & ultimus eorum omnium, qui minores, & non facri appellantur. Eorum munus est, ministros majores Subdiaconos, & Diaconos in altaris ministerio assectari, eisque operam dare. Prætereà lumina deferunt, & affervant, cum Missæ sacrificium celebratur, præcipuè verò, cum Evangelium legitur: ex quo & ceroferarii alio nomine vocati funt, cum itaque ordinantur, hic ritus ab Episcopo servari consuevit. Primum quidem, postquam eos officii sui diligenter admonuit, lumina corum fingulis tradit in hunc modum: accipe ceroferarium cum cereo, & scias te ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari, in nomine Domini. Deinde item urceolos vacuos, quibus aqua & vinum in facrificio ministratur: Accipe urceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi, in nomine Domini. De Acolytis vide etiam Cypr. Epist. 55. of apud Baron. Annal. Ecclef. an. 44. n. 79. dy n. 80.

JIVZZZI. rum orda, dignitas & munera.

A minoribus Ordinibus, iisdémque non sacris, de Subalacono quibus hactenus dictum est, ad majores, & sacros legitimus aditus, & ascensus paret. In eorum primo gradu Subdiaconus collocatur: cujus munus est, ut

nomen

nomen ipsum declarat. Diacono ad altare infervire, facra enim lintea, vafa, panem & vinum, ad facrificii ulum necessaria, parare debet, nunc Episcopo, & facerdoti aquam præbet, cum manus in Missæ sacrificio abluunt. Epistolam etiam, quæ olim à Diacono in Missa recitabatur. Subdiaconus legit, ac tamquam testis ad sacrum affistit, prohibétque ne sacerdos facra faciens à quopiam perturbari possit.

Hæc aurem, quæ ad Subdiaconi ministerium fpectant, folemnibus ceremoniis, quæ in illius con- Subdiaconi

secratione adhibentur, licet cognoscere.

Primum enim Episcopus legem perpetuæ conti- Primo. nentiæ huic Ordini impositam esse admonet : edicitque neminem in Subdiaconorum ordinem cooptandum esle, cui ultrò hanc legem accipere non fit propositum: deinde, post solemnem Litaniarum precationem, quæ Subdiaconi munera & functiones fint, enumerat, arque exponit.

His peractis, eorum finguli, qui ordinantur, ab Secundo. Episcopo quidem calicem, & sacram patenam ac-

cipiunt.

Ad Archidiaconos verò, ut intelligatur Subdiaco- Terijo. num Diaconi officio subservire, urceolos, vino & aqua plenos, una cum lebete. & linteolo, quo manus absterguntur, dicente Episcopo: Videte, cujusmodi ministerium vobis traditur: ideo vos admoneo ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere positis.

Adduntur præterea aliæ preces, Ad extremum: Ouzrto. cum Episcopus sacris vestibus Subdiaconum orna- quinto & vit, ad quarum fingula, propria verba, & ceremo- l'extò. niæ adhibentur, tradit ei Epistolarum librum: ac dicit: Accipe librum Epistolarum, & habe potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei tam pro vivis, quam pro defuncis. De Subdiaconis præter auctores Jupra citatos vide Cypr. Epist. 24. of Epist. 42. dist. 17. cap. presbyteris Cano. Apost. can. 25. Conc. Cartag. 4. can. 5. Arelat. 2. Can. 2. Aurel. 3. c. 2. Eliber. can. 33. Leo 1. Epist. 82. item apud Baron. Annal. Eccl. an. 44. num. 79. 1 80. an. 2,3. num. 72. num. 97. num. 79. an. 239. numer. 21. an. 324. numer. 128. an. 588.

XXXVIII. autoni up ordinentur.

an. 588. numer. 58. an. 489. numer. 6. an. 1057. numer. 22.

XXXIX. munera recententur.

Secundum autem sacrorum ordinum gradum Diaconorum Diaconus obtinet: cujus ministerium latius patet, fanctiusque semper habitum est.

> Ad eum enim pertinet, Episcopum perpetuò sequi, concionantem custodire, eique, & sacerdoti sacra facienti, vel alia Sacramenta administranti præsto esse, & in Missa sacrificio Evangelium legere.

> Olim verò Fidelium animos sæpius excitabat, ut facra attenderent.

> Sanguinem etiam Domini ministrabar: in quibus Ecclesiis ea consuerudo erat, ut Fideles Eucharistiam sub utraque specie sumerent.

> Diacono præterea Ecclefiasticorum honorum dispensatio commissa erat, ut unicuique necessaria ad victum subministraret.

> Ad Diaconum etiam attinet, tanquam Episcopi oculum, pervestigare, quinam in urbe piè, & religiosè, quive secus vitam traducant : qui ad sacrificium, & concionem statis remporibus conveniant, qui rursus non conveniant : ut, cum de omnibus Episcopum certiorem fecerit, ille vel privatim unumquemque hortari, admonere, vel palàm corrigere. & objurgare possit, uti se magis profe-Eturum esse intellexerit.

> Catechumenorum ctiam nomina recitare debet, & eos qui Ordinis Sacramento initiandi funt, ante

Episcopum statuere.

Licer ei præterea, fi absit Episcopus & sacerdos, Evangelium explanare, non tamen è superiori loco, ut intelligatur hoc ejus proprium munus non offe.

Quanta verò diligentia adhibenda fit, ne quis co munere indignus ad hunc ordinis gradum ascendar, Apostolus ostendit, cum ad Timotheum Diaconi mores, virtutem, & integritatem exposuit.

Hoc idem fatis etiam declarant ritus, & folemnes ceremoniæ, quibus ab Episcopo conse-Diacolorum cratur. Pluribus enim & fanctioribus precibus

XL. Diaconi quanta di igentia leligendi. I Tim. 3.

XLI.

ad

ad Diaconi, quam ad Subdiaconi Ordinationem u- Ordinatio, titur Episcopus; & alia addit sacrarum vestium or- Aa. 6. namenta. Præterea, manus et imponit: quod quidem ab Apostolis factirarum esse legimus, cum primos Diaconos inflituerunt. I enique Evangeliorum librum ei tradit his verbis, Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclefia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini. De Diaconis prater citatos supra. vide Clem. Rom. Constit. Apo-Stol. lib. 2. cap. 6. Cypr. de Lapfis. Amb. lib. 1. Offic. c.41. Leo. 1. ferm. de S. Laurent. Clem. Rom Epift.1. ad Facos. fratrem Domini. Hieron. Epift. 43. Co apud Baron. Annal. Eccl. an. 23. num. 41. an. 34. num. 283, dy 285, dy 287. an. 34. nun. 316. an. 44. num. 78, 6 80. an. 57. n. 31. 69 n. 195. an. 58. n. 102. an. 112. n. 7, 65 8, 9. an. 316. n. 48. an. 324. n. 115. an. 225. n. 152. an.402. n.44, 6 47. an.508. n. 15. an. 741. n. 12.

Terrius, omniamque sacrorum Ordinum summus gradus est sacerdotium : qui verò illo præditi sunt, Sacerdotum cos veteres Patres duobus nominibus vocare fo- ordo. lent.

Interdum enim Presbyteros appellant, quod Græcè Seniores fignificat, non folum propter ætatis ma- Cur Presbyturitatem, que hvic Ordini maxime necessaria est : teri vocenfed multo magis propter morum gravitatem, doctrinam & prudentiam : ut enim scriptum est : Senectus venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computara, cani autem funt lenfus hominis. & ætas senectutis vita immaculata.

XLIII.

Interdum verò facerdotes vocant, tum quia Deo consecrati sunt, tum quia ad cos pertinet la- Cur Sacercramenta administrare, sacrásque res & divinas dotes. tractare.

Sed quoniam dup'ex facerdorium in facris literis Sacerdorium describitur, alterum interius, alterum externum: duplex. urrumque distinguendum est: ut de quo hoc loco intelligatur, à Paftoribus explicari possir.

Quod igitur ad interius sacerdotium attinet, omnes Fideles, posiquam salutari aqua abluti, sunt, Interdum.

Idcor- :

sacerdotes dicuntur; præcipuè verò justi, qui spiritum Dei habent, divinæ gratiæ beneficio Jesu Christi, summi sacerdoris, viva membra essecti sunt: hi enim fide, quæ charitate inflammatur, in altari mentis suæ spirituales Deo hostias immolant: quo in genere bonæ omnes & honestæ actiones, quas ad Dei gloriam gerunt, numerandæ funt. Quare in A-

pocalypsi ità legimus, Christus lavit nos à peccatis Apcc. 1. 5. nostris in sanguine suo & fecit nos regnum, & sacerdores Deo, & Patri suo. In quam sententiam ab I Petr. 2. 5.

Apostolorum Principe dictum est, Ipsi tamquam lapides vivi superædificamini domus spirituales, sacerdotium sandum, offerentes spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum. Et Apostolus nos hortatur, ut exhibeamus corpora nostra ho-Rom. 1. 12.

stiam viventem, sancam Deo placentem, rationabile obsequium nostrum. David item multò ante

Ifal. 50. 19. dixerat, Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cox contritum & humiliatum Deus non despicies : Quæ omnia ad interius sacerdotium spectare facilè intelligitur.

XLVII. Externum facerdotiu.

Externum verò sacerdotium, non omninò fidelium multitudini; sed certis hominibus convenir, qui legitima manuum impositione, solemnibusque sanctæ Ecciesiæ ceremoniis instituti, & Deo confecrati, ad aliquod proprium facrúmque ministerium adscribuntur.

XLVIII. Duplex 12cerdotium

Hoc sacerdotii discrimen in veteri etiam lege observari potest: nam de interiori Davidem locutum ex veteri le. esle, paulò antè demonstratum est. Externi verò, pe probatur, nemo ignorare potest, quam multa Dominus Moysi 2 Par. 26.18- & Aaroni præcepta dederit. Præterea, universam Leviticam Tribum ministerio Templi adscripsit, ac lege cavit nè quis ex alia tibu in eam functionem se inserere auderet : quare Ozias Rex lepra à Domino percussus, quod sacerdotale munus usurpasset, arrogantiæ & sacrilegii sui gravissimas pænas dedit. Amb. lib. 4. de Sacram. cap. 1. Aug. lib. 10. de civit. Dei, cap. 6, & 10. Leo serm. 3. de annivers. Pontisicat.

XLIX. Quia igitur eandem sacerdotii distinctionem in

lege

lege evangelica licet animadvertere, docendi erunt Hie agitur Fideles, nunc de sacerdotio externo agi, quod cer- de exteriori tis hominibus attributum est. Hoe enim tantum- lacerdotio. modo ad Ordinis Sacramentum pertinet.

Sacerdotis igitur munus est, Deo Sacrificium facere, Ecclesiastica Sacramenta administrare, quem- iecratio exadmodum ex Confectationis ritibus perspicitur.

Nam Episcopus cum aliquem sacerdotem insti- Primo. tuit, primum quidem manus ei, unà cum omnibus sacerdotibus qui adsunt, imponit.

Deinde stolam humeris componens, eam ante secundo. pectus in crucis formam componit: quo quidem declaratur, sacerdotem virtute indui ex alto, quâ possit crucem Christi Domini, & jugum suave divinæ legis perferre, eamque non verbis folum, fed

vitæ sanctissime, & honestissime actæ exemplo tra-

dere.

Postea manus sacro oleo inungit, tum verò cali- Terriò. cem cum vino, & patenam cum hostia tradit, dicens, Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, Missasque celebrandi, tam pro vivis quam pro defuctis. Quibus ceremoniis & verbis interpres, ac mediator Dei & hominum conflituitur: quæ præcipua sacerdotis functio existimanda est.

Ad extremum verò, manibus iterum ejus capiti Quartò. impositis: Accipe, inquit, Spiritum Sanctum: quo- fian. 20.23. rum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt; eique coelestem illam, quam Dominus discipulis suis dedit, peccata reti-

nendi ac remittendi, potestatem tribuit.

Hac verò sunt sacerdotalis ordinis propria & præcipua munera: qui tametsi unus est, varios ta- Quinque gramen dignitatis & potestatis gradus habet.

Primus est corum qui sacerdotes simpliciter vo- tali. quorum functiones hactenus declaratæ Primus facantur :

Secundus est Episcoporum, qui singulis Episco- sacerd. Epipatibus præpositi sunt: ut non solum cateros Ec-scoporum. clesiæ ministros, sed sidelium populum regant, & corum faluti fumma cum vigilantia & cura prospi-

plicatur.

dus in ordi-

Ad. 20. 29.

I Fet. 5. 2.

ciat. Quare in sacris literis Pastores ovium sæpè appellantur: quorum munus & officium Paulus descripsit, ut in Apostolorum Actis legimus in ca concione quam ad Ephesios habuit. Itemque à Petro, Apostolorum Principe, divina quædam Episcopalis ministerii regula tradita est: ad quam si Episcopi actiones suas dirigere studeant, dubitandum non crit quin Pastores boni & sint, & habeantur. Sed iidem Episcopi & Pontisices dicuntur, accepto ab Ethnicis, nomine, qui principes sacerdotum, Pontisices appellare consueverunt.

Tertius Archiepiicop.

Tertius gradus est Archiepiscoporum, qui pluribus Episcopis præsunt, qui Metropolitani etiam vocantur, quod illarum urbium antistites sint, quæ tanquam matres habeantur illius provinciæ, quare superiorem quam Episcopi locum, & ampliorem potestatem habent, tametsi ab Episcopis ordinatione nihil different.

Quartus Pa-

In quarto gradu Patriarchæ collocantur, i. e. primi superniq; Patres. Olim in universa Ecclessa præter summum Rom. Pontis. quatuor tantum Patriarchæ numerabantur: neque omnes tamen dignitate pares: nam Constantinopolitanus, etsi ad eum post omnes alios hic honos delatus est, tamen ob imperii majestatem, altiorem locum obtinuit. Proximus est Alexandrinus, cujus Ecclessam Marcus Evangelista, jussu Principis Apostolorum, sundavit. Tertius, Antiochenus, ubi Petrus sedem primo locavit. Extremum gradum habet Hierosolymitanus, quam Ecclessam Jacobus, frater Domini, rexit.

Quintos fummi Pont. Præter hos omnes, Catholica Ecclesia Romanum Pont. Max. quem in Ephesina Synodo Cyrillus Alexandrinus Archiepiscopū totius orbis terrarum Patrem & Patriarcham appellat, semper venerata est: cùm enim in Petri Apostolorum Principis cathedra sedeat, in qua usq, ad viræ sinem sedisse constat, summum in co dignitatis gradum & jurisdictionis amplitudinem, non quidem uslis Synodicis aut aliis humanis constitutionibus, sed divinitus datam, agnoseit: Quamobrem omnium Fidelium & Episcopo-

rum

rum cæterorumque antistitum, quocumq; illi munere & potestate præditi sint, pater ac moderator universali Ecclesiæ, ut Petri successor, Christique Domini verus & legitimus Vicarius præfidet. De primatu summi Pont. vide Anaol. Epist. 3. de citat. dift. 22. c. Sacrofancta. Greg. lib. 7. Epift. 64, 69 65. Nicol. Pap. Epift. ad Mediolanens. & citatur dift. 22. c. Omnes. Vide item ead. dift. c.Constantin.Conc.Chalced. in Epist. ad Leonem.

Ex his itaque Pastores docebunt, & quæ sint Ecclefiasticorum Ordinum, ac graduum præcipua mu- Qid decennera & functiones, & qui hujus Sacramenti mini-dine.

fter fir.

Constat enim, ad Episcopum eam administrationem pertinere: quod etiam sanctarum literarum Minister iaauctoritate, certiflima traditione, omnium Patrum cri Orden's testimonio, Conciliorum decretis, sanctæ Ecclesiæ usu & consuetudine facile erit comprobire. Quamvis autem nonnullis Abatibus periniflum fir. ut minores, & non facros Ordines interdum administrent: tamen hoc proprium Episcopi munus esse nemo dubitat, cui uni ex omnibus, præterea nemini, licet reliquis Ordinibus, qui majores & facri dicuntur, initiare. Nam Subdiaconos, Diaconos & Sacerdotes, unus tantum Episcopus ordinat: Episcopi ex Apostolorum tradicione, quæ perpetuò in Ecclesia custodita est, à tribus Episcopis consecrantur.

Sequitur nunc, ut explicetur, quinam ad hoc Sacramentum, imprimitque ad facerdotalem Ordinem In affumenapri funt, & quæ in eis porissimum requirantur. Ex dis au fac rhoc enim difficile non crit flatuere, quid in alits Or- xima cantio dinibus dandis, pro cujusque officio & dignitare ob- addienda. fervare oporteat. Maximam autem in hoc Sacramento cautionem adhibendam elle ira colligitur, quod cætera gratiam ad illorum fanctificationem & ufum tribuunt, à quibus percipiuntur : at verò qui sacris initiantur, ob eam rem cœleftis gratiæ participes fiunt, ut eorum ministerio, Ecclesiæ, atque adeò om-

nium hominum, saluti consulatur.

Ex quo factum esse intelligimus, ut statis tantum Nota. modò

dum de Or-

LIII. Epilcopus.

modò diebus, quibus etiam solemnia jejunia ex vetustissimo Catholicæ Ecclesiæ more indicuntur, Ordinationes fiant: ut scilicet fidelis populus ejusmodi sacrarum rerum ministros piis & sanctis precationibus à Deo impetret, qui ad tanti ministerit potestarem recte, & cum Ecclesiæ utilitate gerendam

apriores esle videantur.

LV. Creando facerdotem morum integritas necellaria eft, ad Titum I.

1 Tim. 3.

Primum itaque in eo qui sacerdos creandus est, vitæ & morum integritas commendetur magnopere oporter, non solum quia, si alicujus mortiferi peccati conscius se initiari curet, vel etiam patiatur, novo se, & maximo scelere obstringit; sed etiam, quia virtutis & innocenciæ lumen aliis præferre debet. Ea de re quid Apostolus Tito & Timotheo præcipiat, Pastoribus declarandum erit: & simul illud docendum, ea corporis vitia, quæ in veteri lege ex Domini præscriptione aliquem ab altaris ministerio excludebant, in evangelica lege ad animæ vitia præcipuè transferenda esle. Quare sanctam illam consuetudinem in Ecelesia servari animadvertimus. ut qui sacris initiandi sunt, priùs pœnitentiæ Sacramento conscientiam purgare diligenter studeant.

LVI. Scientia cidem quoque neceffaria.

Præterea in sacerdore non solum ea cognitio requirenda est quæ ad Sacramentorum usum & tractationem pertinet: sed etiam sacrarum literarum scientia irà instructum esse oportet, ut populo Christianæ sidei mysteria, & divinæ legis præcepta tradere, ad virtutem & pietatem incitare, à vitils revocare Fideles posiit. Sacerdotis enim duo sunt munera: quorum alterum est, ut Sacramenta ritè conficiat & administret: alrerum, ut populum fidei fuæ commissum, iis rebus & institutis, quæ ad salutem necessaria sunt, erudiat. Malachias enim testa-Malac. 2.7. tur, Labia sacerdoris custodient scientiam, & in legem requirent ex ore ejus; quia Angelus Domini exercituum est. Ut igi ur in horum altero, fi mediocri cognitione sit ornatus, præstare, quod deber, possit: alterum certè non vulgarem : sed exquisitam potius doctrinam desiderat: quamvis æquè ab omnibus sacerdotibus summa reconditarum rerum feientia

scientia non exigatur, sed quæ ad suscepti officii, & ministerii functionem unicuique satis esse possir.

Pueris autem, furiofis, vel amentibus, quòd usu rationis carent, hoc Sacramentum dandum non est, Quod ordiquamvis fi iis quoque administraretur, Sacramenti fint Pueri. characterem in eorum animam imprimi certo cre- furiofi, adendum fit.

Qui verò ætatis annus fingulis Ordinibus fit ex- Æ atem non pectandus, ex sacri Tridentini Consilii decretis fa- habentes. cile erit cognoscere.

Excipiuntur etiam servi : neque enim divino cul- Servi. tui dedicari debet qui non sui juris, sed in alterius

potestate eft.

Viri præterea sanguinum & homicidæ, quia Ec- Homicidæ.

clesiastica lege repelluntur, atque irregulares sunt.

Spurii quoque, & illi omnes, qui ex legitimis Spurii. nuptiis non sunt procreati. Docer enim, ut qui sacris addicuntur, nihil in se habeant quod ab aliis meritò contemni ac despici posse videantur.

Ad extremum etiam admitti non debent, qui a- Cirp re deliquo infigni corporis vitio desormes aut manci tormis. sunt : ea enim fœdiras & debilitatio tum offensionem habet, tum verò Sacramentorum administrationem impediat necesse est.

Sed jam his rebus expositis, superest, ut Pastores Sacramenti

doceant, qui fint hujus Sacramenti effectus.

Constat verò, quamvis Ordinis Sacramentum, fectus. ut antea dictum est, maxime ad Ecclesiæ sutilita- Primus. tem & pulchritudinem spectet, tamen in eius quoque anima, qui facris initiatur, fanctificationis gratiam efficere: quia idoneus, habilisque ad recte munus suum sungendum, sacramentaque administranda reddatur: quemadmodum etiam baptismi gratia quilibet ad alia Sacramenta percipienda aptus efficitur.

Aliam quoque gratiam hoc Sacramento tribui sacundus. perspicuum est, præcipuam videlicet potestatem, quæ ad fanctissimum Eucharistiæ Sacramenrum refertur, in sacerdote quidem plenam & perfectam, ut qui Domini nostri corpus & sanguinem unus potest conficere.

Ordinis ef.

conficere, in aliis verò inferiorum Ordinum minifiris majorem, minorémve, quod quifq; minifierio fuo magis, minúsve ad altaris Sacramenta accedir.

Character.

1 Tim. 4.

Atque hæc etiam character spiritualis dicitur; quod qui sacris imbuti sunt, interiori quadam nota animæ impressa, ab aliis Fidelibus distinguantur, ac divino cultui mancipentur; ad quam Apostolus videtur spectasse, cùm ad Timotheum ait, Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per proplictiam, cum impositione manuum Presbyteri. Et alibi; Admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum. Hæc de Ordinis Sacramento satis dicta sint: potiora enim tantum rerum capita Pastoribus tradere professi sunus, ut illis ad sidelem populum docendum, & in Christiana pietate erudiendum argumenta suppeditarent.

DE MATRIMONII SACRAMENTO.

Virtus Continentiz omnibus optanda.

1 Cor. 7. 7.

Uloniam Pastoribus beata & persecta Christiani populi vita proposita esle debet, iis quidem maxime optandum esset, quod Apostolus se cupere ad Corinthios scribebat his verbis; Volo omnes homines esse sicur meipsum: nimirum, ut omnes continentiæ virtutem sectarentur: nihil enim beatius in hac vita Fidelibus potest contingere, quam ut animus, nulla mundi cura distractus, sedataque, & restincta omni carnis libidine, & in uno pietatis studio, & cœlestium rerum cogitatione conquiescat.

Marrimonii ianclitas accurate prædicanda.

-7.an. 2. 2.

Sed quoniam, ut idem Apostolus testatur, unusquisque proprium donum habet ex Deo, asius quidem sic, alius verò sic: & matrimonium magnis & divinis bonis ornatum est, ita ut inter alia Catholica Ecclesia Sacramenta verè & propriè numeretur: ac Dominus nuptiarum celebritatem prasentia sua honestarit: satis apparet, ejus doctrinam tradendam esse: cùm prasertim liceat animadvertere, tum S. Pau-

S. Paulum, tum Apostolorum Principem, quæ non solum ad dignitatem, sed etiam ad officia matrimonii pertinebant, pluribus locis accurate scripta reliquisse. Divino enim spiritu afflati optime intelligebant, quanta, & quam multa commoda ad Christianam societatem pervenire possent, si Fideles matrimonii sandiratem cogniram haberent, & inviolatam servarent: contra verò, ea ignorata vel neglecta, plurimas maximásque calamitates & detrimenta in Ecclefiam importari.

Primum itaque matrimonii natura & vis expli-canda est: nam cum vitia sæpè honesti similitu-trimonio dinem gerant, cavere oportet nè Fideles falsa matri- primo explimonii specie decepti, turpitudine, nefariis libidi- candum. nibus animam commaculent: cujus declarandæ causa, à nonnullis fignificatione ordiendum est.

Matrimonium ab eo dicitur, quod fœmina idcircò maximè nubere debet, ut mater fiat : vel Varia nomiquia prolem concipere, parere, educare matris munus eft.

Conjugium quoque à conjungendo appellatur : Conjugium. quòd legitima mulier cum viro quafi uno jugo adftringarur.

Præterea nuptiæ, quia ut inquit sanctus Ambro- Nuptiæ fius, pudoris gratia puellæ se obnuberent: quo etiam declarari videbatur, viris obedientes subjectasque esse oportere. De his nominib. vide Aug. lib. 19. contra Faust. c. 26. Ambr. lib. 1. de Abraham. c. 9. in fine. item vide 30: q. 5. c. fæminæ, & 33, q. 5. c. Mulier. Isidor. lib. 2. de Eccles. officiis, c. 19.

Ità verò ex communi Theologorum sententia definitur: Matrimonium est viri & mulieris ma- Matrimonia ritalis conjunctio inter legitimas personas, individu- definitio daam vitæ consuetudinem retinens: cujus definitio- tur & explinis partes, ut planius intelligantur, docendum est, quamvis hæc omnia in perfecto matrimonio infint, consensus videlicet interior, pactio externa verbis expressa, obligatio & vinculum, quod ex ea pactione efficitur, & conjugum copulatio, quâ matrimonium consummatur: nihil horum tamen

a C

C

0-

m

m

U-

ma-

Conjunctic.

matrimonii vim & rationem propriè habere, nisi obligationem illam, & nexum, qui conjunctionis vocabulo fignificatus est.

Miritalis.

Additur verò, maritalis, quoniam alia pactionum genera, quibus viri & mulieres obligantur, ut fibi mutuam operam præstent, vel pretii, vel alterius rei causa, prorsus aliena sunt à matrimonii ratione.

I ter legicimas perionas.

Sequitur deinde: Inter legitimas personas: quoniam qui à nupriarum conjunctione legibus omnino exclusi sunt, ii matrimonium inire non possunt: neque si ineant, ratum est : exempli enim gracia : qui intra quartum gradum propinquitate conjuncti funt, puérque ante decimum quartum annum, aut puella ante duodecimum, quæ æras legibus constituta est, ad matrimonii justa sædera ineunda apti elle non posfunt.

Indi To'ubilis.

Quod verò extremo loco positum est, individuam vitæ consuetudinem retinens, indissolubilis vinculi na-

turam declarat, quo vir & uxor colligantur.

VI. In quo prz. cipuè vis matrimon. fica fit.

Ex iis igitur patet, matrimonii naturam & rationem in vinculo illo confistere. Nam quod aliæ clarissimorum virorum definitiones hoc videntur confensul tribuere: ut, cum dicunt, conjugium esse consensum maris & sæminæ, hoc ita accipiendum est, consensum ipsum matrimonii causam effectricem esse: quod Patres in Concilio Florentino docuerunt: etenim obligatio & nexus oriri non potest, nisi ex consensu & pactione.

Li Epill. Eu-2. n.4. 11 sir-111 . 11.

> Sed illud maxime necessarium est, ut consensus verbis quæ præsens tempus significant, exprimatur: neque enim matrimonium est simplex donatio, sed mutua pactio: arque ita fit ut consensus alterius tantum, ad matrimonium conjungendum satis esse non possit; fed duorum inter se mutuum esse oporteat: atqui ad declarandum mutuum animi consensum verbis opus elle perspicuum est.

VII. Contenius verbis tem. pocispraten. vis exprim.ndus.

> Si enim ex interiori tantum consensu fine aliqua externa fignification: matrimonium conftare posset,

> illud etiam sequi videretur: ut, cum duo, qui disjunctissimis & maxime diversis in locis essent, ad

nuptias

VIII. Confe lus interior non eft latis ad

nuprias consentirent, antequam alter alteri volunta- matrimonitem suam vel literis vel nunciis declarasset, veri & um. stabilis matrimonii lege conjungerentur : quod tamen à ratione, & sanctæ Ecclesiæ consuerudine & decreris alienum est.

Rectè autem dicitur oportere, ut consensus verbis exprimatur, que præsentis temporis fignificationem verbis futuri habeant: nam, quæ fuwuren tempus indicant, matri- temporis exmonium non conjungunt; ad spondent, deinde, quæ pressus non futura funt nondum esse perspicuum est: quæ verò sufficit. non funt, parum vel nihil firmi aut stabilis habere existimandum est. Quare nondum connubit jus in eam mulierem quisquam habet, quam se in matrimonium ducturum esse pollicetur: neque statim ab eo impletum est quod se facturum promisit: tametsi fidem præsture debet: quod si non faciat, violatæ fidei reus esse convincitur. At verò, qui matrimonii fœdere alteri jungitur; quamvis postea pœniteat: tamen, quod factum eft, murare, irritumve, & infectum reddere non potest. Cum itaque conjugii obligatio nuda promissio non sit; sed ejusmomodi abalienatio, qua re ipía vir mulieri, & viciffim mulier viro corporis sui potestatem tradit : idcirco necesse est, verbis, quæ præsens tempus designant, matrimonium contrahi: quorum verborum vis, postquam etiam enunciara sunt, permaner, virum & uxorem indiffolubili vinculo confrictos tenet.

Sed verborum loco tum nutus, & figna, quæ intimum consensum aperte indicent, satis ad matrimonium esse possunt : tum ipsa etiam taciturnitas , borum sufficum puella propter verecundiam non responder, sed cere pollunt pro eo parentes loquuntur. Ex iis igitur l'arochi Gen. 2. Fidelibus tradent, matrimonii naturam & vim in vinculo obligatione fitam esse: ac præter consenfum, eo, quo dictum est, modo expressum, ut verum matrimonium existat, concubitum necessario non requiri: nam & primos parentes ante peccatum, quo tempore nulla inter eos carnis copula intercesserat, ut Patres restantur, vero matrimonio junctos

junctos suisse plane constat. Quare à sanctis Patribus dictum est matrimonium, non concubitu, sed consensu existere: quod etiam à sancto Ambrosio in libro de Virginibus repetitum legimus. De Inft. Virgin.

XI. Doplex matrimenium, naturale & facramenta-46.

Jam verò, hisce explicatis, illud docendum erit. matrimonium duplicem rationem habere. Nam vel ut naturalis conjunctio (njugium enim non ab hominibus inventum, sed spatura; vel ut Sacramenle, I Cor. 15. tum, cujus vis naturalium regum conditionem superat. confiderandum est, ac quoniam gratia naturam perficit) neque prius quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale rei ordo postulat ut de matrimonio, ut natura constat, & ad naturæ officium pertinet, prius agendum fit: tum verò. quæ illi, ut Sacramentum est, conveniunt, explananda erunt. In primis itaque docendi sunt Fideles, matrimoni-

um à Deo institutum esse. Scriptum est enim in Ge-

XII. Matrimonium naturale 2 Deo irfti-2. 27.

Gen. 2. 18.

nesi: Masculum & sceminam creavit eos, benedixittuium, Gen. que illis Deus, & air: Crescite & multiplicamini: & non est bonum hominem esse solum: faciamus ei adjutorium fimile fibi. Ac paulò post: Adæ verò non inveniebatur adjutor fimilis ejus; immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cúmque obdormîsfet, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea, & ædificavit Dominus Deus coftam, quam tulerat de Adam, in mulierem, & adduxit eam ad Adam: dixitque Adam: Hoc nunc os ex offibus meis, & caro de carne mea; hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est: quamobrem relinquet homo patrem fuum & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ, ipío Domino austore apud

Mstt.19.6.

XIII. Matrimonium fetuit indiffolubile.

tus institutum esle. Neque verò Deus matrimonium tantummodò inflituit, verum, ut sancta Tridentina Synodus declarat, perpetuum etiami& indissolubilem nodum ei addidit: fiquidem Salvator ait, Quod Deus conjunxit, homo non separet. Quamvis enim matrimonio, quatenus

fanctum Matthæum, oftendunt matrimonium divini-

tenus naturæ est officium, conveniat, ut dissolvi non Seff. 24. inipossit: tamen id maxime fit quatenus est Sacramen- tro Mat. 13. tum: qua ex re ctiam in omnious. quæ natu æ lege 6. ejus propria sunt, summam persectionem consequitur: tamen & prolis educandæ studio, & aliis matermonii bonis repugnat, ut ejus vinculum dissolubile fir.

Quod verò à Domino dictum est; Crescire & mul- XIV. tiplicamini : ideò spectat, ut, cujus rei causa matri- contrabendi monium institutum erat, declaret, non ut fingulis non est omhominibus necessitatem imponat : nunc enim, aucto nibus posita jam humano genere, non solum ulla lex uxorem du-lex, Gen. I. cere aliquem non cogic, sed potius virginitas summopere commendatur, & unicuique in facris Literis suadetur, ut quæ matrimonii statu præstantior sit, majorémque in se perfectionem & sanctitatem contineat : Dominus enim Salvaror noster ità docuit; Qui Mitt. 29.12. potest capere, capiat: & Apostolus ait; De virgini- 1 Cor. 7. 25. bus præceptum Domini non habeo, confilium autem do tanquam misericordiam consecutus, ut sim Fidelis.

Sed quibus de causis vir & mulier conjungi debe-

ant, explicandum eft. Prima igitur eft, hæc ipfa diversi sexus naturæ in- debeant. stinctu expetita societas; mutui auxilii spe concilia- Prima cauta: ut alter alterius ope adjutus, vitæ incommoda fa. facilius ferre, & senecturis imbecillitatem sustentare

queat.

Altera est procreationis appetitus, non tam qui- Secunda dem ob eam rem, ut honorem, & divitiarum hære- caula. des relinquantur, quam ut veræ fidei & religionis cultores educentur: quod quidem maxime fanctis illis Patriarchis, cum uxores ducerent, propofitum fuisse, ex sacris Literis satis apparet; quare Angelus, cum Tobiam admoneret, quo pacto mali dæ- Tob. G. monis vim posset repellere; Ostendam, inquie, tibi, qui sunt, quibus prævalere potest dæmonium, it namque, qui conjugium ità suscipiunt, ut Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ità vacent, sicut equus & mulus, quibus non est Notaintellectus, habet potestatem dæmonum super eos.

T 3

er jungi cur

Deinde

Deinde subjecit. Accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus: ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris.

Nota.

Atque una etiam hæc causa suit, cur Deus, ab initio matrimonium instituerit, quare sit ut illorum sit scelus gravissimum, qui matrimonio juncti, medicamentis vel conceptum impediunt, vel partum abigunt, hæc enim homicidarum impia conspiratio existimanda est.

Tertia cau-

I Cor. 7.

Tertia est, quæ post primi parentis lapsum ad alias causas accessit: cùm propter justitiæ, in qua homo conditus erat, amissionem, appetitus recæ rationi repugnare cœpit, ut scilicet, qui sibi imbecillitatis suæ conscius est, nec carnis pugnam vult serre, matrimonii remedio ad vitanda libidinis peccata utatur: de quo ita Apostolus scribit: Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat. Ac paulò pòst, cùm docuisset, interdum orationis causa à matrimonii debito abstinendum esse, subjecit: Et iterum revertimini in idipsum, nè tentet vos Satanas propter incontiuentiam vestram.

Nota.

Hæc igitur sunt causæ, quarum aliquam sibi proponere quisque debet, qui piè & religiosè, ut Sanctorum filios decet, nuptias velit contrahere.

Aliz caufg non damnandz. Quod si ad eas causas aliæ etiam accedant, quibus homines inducti, matrimonium ineant, atque in habendo uxoris delectu, hanc illi præponant, ut hæredis relinquendi desiderium, divitiæ, forma, generis splendor, morum similitudo: hujusmodi sane rationes damnandæ non sunt, cum matrimonii sanctitati non repugnent, neque enim in sacris literis Jacob Parriarcha reprehenditur, quod Rachelem, ejus pulchritudine illectus, Liæ prætulerit.

Ce1. 29.

Hæc de matrimonio, ut naturalis conjunctio est, docenda erunt, ut autem Sacramentum est, explicare oportebit ejus naturam multò præstantiorem este. & omnino ad altiorem sinem referri.

XVI. Matrimorium ut Sacramentum.

AD PAROCHOS PARS II.

295

Quemadmodum enim matrimonium, ut naturalis conjunctio, ad propagandum humanum genus ab ini- Matrimonitio institutum cir: ita deinde ut populus ad veri Dei um ut Sart. & Salvatoris nostri Christi cultum & religionem pro- gè prastat. crearetur atque educaretur, Sacramenti dignitas illi tributa eft.

Cum vellet Christus Dominus arctissimæ illius neceffitudinis, quæ ei cum Ecclesia intercedit, suæque Chriti & erga nos immensæ charitatis certum aliquod fig-num dare, tanti mysterii divinitatem hâc potissimum maris & fæminæ sancta conjunctione declaravit, quod declarata. quidem aprissimè factum esse, intelligi ex co potest; quod ex omnibus humanis necessitatibus nulla inter se homines magis, quam matrimonii vinculum constringit; maximáque inter se vir & uxor charitate & benevolentia devincti sunt : atque idcirco fit, ut frequenter facræ Literæ nuptiarum fimilitudine divinani hanc Christi & Ecclesiæ copulationem nobis ante ocu-

los proponant.

Jam verò, matrimonium Sacramentum esse, Ecclesia, Apostoli auctoritate confirmata, certum & explo- Matrimoniratum semper habuit: ita enim ad Ephesios scribit, um Sacra-Viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua. Qui probatut. fuam uxorem diligir, seipsum diligit: nemo enim unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fovet eam, ficut & Christus Ecclesiam, quia membra sumus corporis ejus, de carne ejus, & de offibus ejus. Proprer hoc relinquet homo patrem & matrem fuam, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Tertul lib. de Christo & in Ecclesia. Nam quod inquit, Sacramen- Moneg. tum hoc magnum est, nemini dubium esse debet ad & oper. c. 7. matrimonium referendum effe : quod scilicet viri & lib.de nup. & mulieris conjunctio, cujus Deus auctor est, sanctissimi concup. c. 10, illius vinculi; quo Christus Dominus cum Ecclesia 6 12. conjungitur, Sacramentum, id est, sacrum signum sit. Arque hanc esse eorum verborum propriam & veram sententiam, veteres sancti Patres, qui eum locum interpretati sunt, ostenderunt, idémque sancta Tridentina Synodus explicavit. Constat ergo, virum Christo,

XVII.

XVIII.

XIX.

Ephof. 3. 25.

Amir. in E. Christo, uxorem Ecclesiæ ab Apostolo comparari, pift. ad Eph. virum effe caput mulieris, ut est Christus Ecclesiæ, eaque ratione fieri, ut vir uxorem diligere, & viciffim uxor virum amare & colere debeat: Christus enim dilexit Ecclesiam, & pro ea semetipsum tradidit : rursus verò, ut idem Apostolus docet, Ecclesia subiccta est Christo.

XX. Matr. facra mentumgra-Seil. 14.

Sed gratiam quoque hoc Sacramento fignificari & tribui in quo maxime ratio Sacramenti inest, ea Sytram tribuit, nodi verba declarant, Gratiam verò, quæ naturalem illum amorem perficerer, & indisfolubilem unitatem confirmaret, iple Christus, venerabilium Sacramentorum institutor atque persector, sua nobis passione promeruit.

XXI. Gratiz hujus facr. ef. f ctus, Heb. 13.4.

Quare docendum est, hujus Sacramenti gratia esfici, ut vir & uxor mutuæ charitatis vinculo conjuncti, alter in alterius benevolentia conquiescat, alienósque & illicitos amores & concubitus non quærat; sed in omnibus fit honorabile connubium & thorus immaculatus.

XXII. fuma iismatrim. anteceliat.

Sed quantum matrimonii Sacramentum iis matri-Matr. sacra- moniis præstet : quæ ante vel post legem iniri somentu quan- lebant, ex eo licet cognoscere, quod etsi gentes matrimonio divini aliquid inesse arbitrabantur, atque ob eam rem vagos concubitus à naturæ lege alienos esse, itémque stupra, adulteria & alia libidinis genera vindicanda effe judicabant; tamen eorum connubia nullum proríus Sacramenti vim habucrunt.

XX!II. Matr. Judz. orum , etfi grat fact. Cen. 2 3.

Apud Judzos verò religiofiùs omnino nuptiarum leges servari consueverant, neque dubitandum quin fandum, ron eorum matrimonia majori sanctitate prædita essent. Cum enim promissionem accepissent, fore aliquando, ut omnes gentes in semine Abrahæ benedicerentur, magnæ apud eos pietatis officium meritò esse videbatur, filios procreare, clecti populi sobolem, ex qua Christus Dominus Salvator noster, quod ad humanam naturam attinet, ortum habiturus effet, propagare; sed illæ quoque conjunctiones vera Sacramenti ratione caruerunt.

Huc

AD PAROCHOS PARS II.

Huc accedit quod five naturæ post peccatum, five Mosis legem spectemus, facilè animadvertimus matri- Matrimonimonium à primi ortus sui decore & honestate deci- um ante lediffe, dum enim naturæ lex vigebar, multos ex an- lege perfectiquis Patribus fuisse comperimus, qui plures simul tum. uxores ducerent, dato repudii libello, fi cauta fuiflet, Deut. 24. 1. divortium cum uxore facere: quorum utrumque ab Manb. 19.7. evangelica lege sublatum: matrimoniumque in priftinum statum restitutum est.

Nam quod polygamia à matrimonii natura aliena estet (etsi aliqui ex priscis Patribus accusandi non Pluraliras funt, quod non fine Dei indulgentia plures uxores uxorum maducerent) Christus Dominus oftendit illis verbis. traria. Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & ad- Muth. 195. hærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Ac deinde subjungit. Iraque jam non sunt duo, sed una

caro.

Quibus verbis planum, fecit matrimonium ità à XXVI. Quibus verbis planum, lecti matthiolidani, Matrimoni-Deo institutum esse, ut duorum tantum, non plurium, Matrimoni-um est duoconjunctione defineretur. Quod etiam alibi apertiffi- rum tantum mè docuit : Inquit enim; Quicumque dimiserit uxo- conjunctio. rem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam, & si uxor dimiserit virum suum & alii nupserit, moechatur; Nam si viro liceret plures uxores ducere, nulla omnino causa esse videretur, cur magis adulterii reus dicendus esset, quod præter eam uxorem, quani domi haberet, aliam duceret, quam quod, priore dimissa, cum alia conjungeretur.

Arque ob eam rem fieri intelligimus, ut si infide- Nota. lis quispiam, gentis suæ moræ, & consuetudine, plures uxores duxisser, cum ad veram religionem conversus suerit, jubeat eum Ecclesia cæteras omnes relinquere, ac priorem tantum justæ, & legitimæ uxoris loco habere.

Verum eodem Christi Domini testimonio facile comprobatur, nullo divortio vinculum matrimonii Nulio divordissolvi posse : si enim post libellum repudii mulier lum matrim. à viri lege soluta esset, liceret ei fine ullo adulterit dissolvitur. crimine alteri viro nubere. Atqui Dominus apertè

297

XXIV.

XXVII. tio vincuMatth. 19 8. denunciat; Omnis qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, moechatur.

XXVIII. Sola mors folvit matrimonium. 1 Cor. 6. 29.

Quare conjugii vinculum nulla re, nifi morte, dirumpi perspicuum est: quod quidem Apostolus etiam confirmat, cum inquit: Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, liberata est à lege: cui vult, nubat, tantùm in Domino. Et rursus: His, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Eam verò optionem Apostolus mulieri, quæ justa de causa virum reliquisser, detulit: ut aut innupta maneat, aut viro suo reconcilietur.

Nota.

Neque enim sancta Ecclesia viro & uxori permittir, ut sine gravioribus causis alter ab altero discedar.

XXIX. Inditlolubilitas u de tolerabilior. Primò. Ac ne forte alicui videatur durior matrimonii lex, quod nulla unquam ratione dissolvi possit: docendum est, quæ sint cum ea utilitates conjunctæ.

Primum enim homines in conjungendis matrimoniis virtutem potius, & morum similitudinem, quam divitias, & pulchritudinem spectandam esse intelligant: qua quidem re communi societati maxime consuli nemo dubitare potest.

Secundo.

Præterea, si divortio matrimonium dissolveretur, vix unquam dissidendi causæ hominibus, quæ eis ab antiquo pacis, & pudicitiæ hoste quotidie objicerentur, deessent.

Ter:iò

Nunc verò cùm Fideles secum cogitant, quamvis etiam conjugii convictu, & consuetudine careant; se tamen marrimonii vinculo constrictos teneri, omnemque alterius uxoris ducendæ spem sibi præcisam esse: ea re sit, ut ad iracundiam, & dissidia tardiores esse consueverint.

Quarto.

Quod si interdum etiam divortium faciant, & diutius conjugis desiderium serre non possint, sacilè per amicos reconciliati ad ejus convictum redeunt.

Quinto.

Sed hoc loco prætermittenda non erit Pastoribus,

fancti Augustini salutaris admonitio: is enim ut o- Lib, de adulstenderet Fidelibus, haud gravate faciendum esse, ut ter. conjug. cum uxoribus, quas adulterii causa dimisissent, si cas c. 6. 6 9. delicti pœniterer, in gratiam reducerentur? Cur inquit, vir fidelis non recipiet uxorem quam recipit Ecclesia: aut cur uxor viro adultero, sed pœnitenti, non ignoscat, cui etiam ignovic Christus? Nam Prov. 18.12. quod Scriptura stultum vocat qui tenet adulteram, de ea sentit, quæ cum deliquerit, poeniteret, & à coepta turpitudine defistere recusat. Ex iis itaque perspicuum est, Fidelium conjugia persectione, & nobilitate, tum gentilium, tum Judæorum matrimoniis longe præstare.

Docendi præterea funt Fideles, tria esse matrimonii bona, Prolem, Fidem, Sacramentum: quorum Tria matricompensatione illa incommoda leniuntur, quæ Apo-monii bona. stolus indicat his verbis: Tribulationem carnis habebunt hujusmodi. Efficiturque, ut conjunctiones corporum, quæ extra marrimonium merito damnandæ essent, cum honestate conjuncta fint. Vide Aug. lib. 5.

cont. Julian. c. 5.

Primum igitur bonum est proies, hoc est liberi, Primum. qui ex justa, & legitima suscipiuntne uxore : id e- 1 1m. 2. 25. nim tanti fecit Apostolus, ut diceret: Salvabitur mulier per filiorum generationem. Nec verò hoc de procreatione solum, sed educatione etiam & disciplina, qua filii ad pieratem erudiuntur, intelligendum est; sic statim subdit Apostolus: Si in side permanserint. Monet enim Scriptura : Filii tibi funt ? Eecl. 7.25. erudi illos, & curva illos à pueritia illorum. Idem etiam Apostolus docet, ejusque institutionis pulcherrima exempla Tobias, Job, & alii sanctissimi Patres in Sacris literis præbent.

Quæ verò fint parentum, & filiorum officia, in Nota.

quarto præcepto latius explicabitur.

Sequitur, Fideles: quod est alterum matrimonii Secundum. bonum, non ille virtutis habitus, quo imbuimur, cum baptismum percipimus: sed fidelitas quædam qua mutuò vir uxori, & uxor viro ità se obstringit, ut alter alteri sui corporis potestatem tradat : sanctumque illud

Gen. 2. 21. I Cor. 9. 4.

conjugii fœdus numquam se violaturum pollicetur. Id facilè colligitur ex illis verbis, quæ à primo parente enunciata funt, cum Evam uxorem fuam accepit, quæ deinde Christus Dominus in Evangelio Matth. 29. 5. comprobavit. Quare relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una, item ex eo Apostoli loco. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir fui corporis potestarem non habet, sed mulier. Quare optimo jure gravissimæ animadversiones à Domino in adulteros, quod hanc materialem fidem frangant, in veteri lege constitutæ erant.

Levit. 20.10. Nota.

Postulat præterea marrimonii fides, ut vir & uxor fingulari quodam, fanctoque & puro amore conjuncti fint : neque ut adulteri inter se ament, sed ut Christus dilexit Ecclefiam: hanc enim Apostolus regulam præscripsir, cum air: Viri, diligite uxores vestras, si-Epbef. 3. 25. cut & Christus dilexit Ecclesiam : quam certe immensa illa charitate, non sui commodi gratia, sed sponsæ tantum utilitatem fibi proponens, complexus est.

Tertium.

Tertium bonum, Sacramentum appellatur, vinculum scilicet matrimonii, quo numquam dissolvi por Cor. 7. 19. test: nam ut est apud Apostolum, Dominus præcepit uxorem à viro non discedere : quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari, & vir uxorem non dimittat. Si enim matrimonium, ut Sacramentum est, Christi conjunctionem cum Ecclesia signat : necesse est, ut Christus se ab Ecclesia numquam disjungit, ita uxorem à viro, quod ad matrimonii vinculum attinet, separari non posle. Verùm ut hæc sancta societas fine querela faciliùs conserverur, viri, & uxoris officia, quæ à sancto Paulo & à Principe Apostolorum Petro descripta sunt, tradenda erunt. Vide Aug. lib. 1. de adulterin. conjug. c. 21 6 22. 6 de bono conjug. c. 7. 6 de nupt. 6 concupil. lib. 1. c. 10.

XXXI. officium.

Ergo viri munus est, uxorem liberaliter & honori-Primum viri fice tractare, qua in re meminisse oportet Evam & erga uxorem Adamo sociam appellatam esse, cum inquit : Mulier quam dedisti mihi sociam: cujus rei causa aliqui

Patres

Patres factum esse docuerunt, ut ea non ex pedibus, fed ex latere viri formaretur: quemadmodum etiam ex capite condita non est, ut se viri dominam non esse intelligerer, sed viro porius subjectam.

Docet præterea virum in alicujus honestæ rei stu- Sceundum. dio semper occupatum esse; tum ut ea suppeditet, quæ ad familiam sustentandam necessaria sunt: tum ne inerti otio languescat, à quo vitia ferè omnium fluxerunt.

Deinde verò familiam rectè constituere, omnium

mores colligere, fingulos in officio continere.

Rursus autem uxoris partes sunt, quas Apostolo- Tertium. rum princeps enumerat, cum inquit : Mulieres subditæ fint viris suis: ut & si qui non credunt verbo uxoris offi-per mulierum conversationem, sine timore lucrifiant: cium. confiderantes in timore sanctam conversationem ve- 1 Pet. 3, 12, stram, quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti & vestimentorum cultus: fed qui absconditus est cordis homo, incorruptibilitate quieti, & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples; sic enim aliquando & sanctæ mulieres sperantes in Deo ornabant le subjectæ propriis viris, ficut Sara obediebat Abrahæ, Dominum eum vocans.

Earum quoque præcipuum studium sit, filios in Secundum. religionis cultu educare, domesticas res diligenter curare.

Domi verò libenter se contineant, nisi necessitas Tertium. exire cogat; idque fine viri permisso sacere, num-

quam audeant.

Deinde in quo maxime maritalis conjunctio fita Quartum. est, meminerint semper secundum Deum magis quam virum, neminem diligendum; cove pluris faciendum esse neminem cui etiam omnibus in rebus, quæ Christianæ pietati non adversantur, morem gerere, & obtemperare summa cum alacritate animi oporteat.

Harum rerum explicationi consequens erit, ut Pa- XXXIII. flores ritus etiam doceant, qui in matrimonio con- Ceremonia trahendo servari debent; de quibus, non est expectan- matrimoni!

dum.

dum, ut hoc loco præcepta tradantur, cùm à sancta Tridentina Synodo, quæ hac in re maximè observanda sint, copiosè, & accuratè constituta suerint: neque illud decretum à Pastoribus ignorari possit: satis igitur est eos admonere ut quæ ad hanc partem attinent, è sacri Concilii doctrina cognoscere studeant eaque Fidelibus diligenter exponant, Sess. 24. decret. de resorm. matrim.

XXXIV. De quo monendi funt adolektentes. In primis autem ne adolescentes, & puellæ, cui ætati inest maxima imbecillitas consilii, falso nuptiarum nomine decepti, turpium amorum sædera incautè ineant: sæpissimè docebunt, ea neque vera, neque rata matrimonia habenda esse, quæ præsente Parocho, vel alio sacerdote de ipsius Parochi vel Ordinarii, licentia, certóque testium numero non contrahantur.

XXXV. Impedimenta matrimonii docenda-

Sed quæ matrimonium etiam impediunt, explicanda erunt. In quo argumento plerique graves, & doctissimi viri, qui de vitiis, & virtutibus conferipserunt, adeò diligenter versati sunt, ut sacile omnibus suturum sit, quæ illi scriptis suis tradiderunt, in hunc locum transferre: cùm præsertim necesse habeant Pastores eos ipsos libros numquam serè è manibus deponere; itaque cùm illas præceptiones, tum quæ à fancta Synodo sancitæ sunt de impedimento, quod vel à cognatione spirituali vel à justitia publicæ honestatis, vel à fornicatione oritur, attentè legent, & tradenda Fidelibus curabunt.

XXXVI. Quo animo m. trimonium incundum. Ex quibus perspici potest, quo animo affectos esse oporteat Fideles cum matrimonium contrabunt, neque enim se humanam aliquam rem agredi: sed divinam putare debent, in qua singularem mentis integritatem, & pietatem adhibendam esse, Patrum veteris legis exempla saris ostendunt: quorum matrimonia, tametsi Sacramenti diguitate prædita non errant, ea tamen maxima semper cum religione, & sanctimonia colenda esse existimarent.

XXXVII. Matrim nium clandeInter cætera autem maximè hortandi sunt silii familias ut parentibus, & iis, in quorum side, & po-

teflare

ti

a

restate sunt, eum honorem tribuant, ut ipsis inscien-ftine non tibus, nedum invitis, & repugnantibus, matrimonia contrahennon ineant. Nam in veteri testamento licet anim-dum. advertere filios à patribus semper in matrimonium 1 Cor. 7. 38. collocatos esse. Qua in re plurimum illorum voluntati deferendum esle, Apostolus etiam videtur iis verbis indicare. Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit: & qui non jungit, melius facit.

Extrema illa reftat pars, quæ ad matrimonii usum xxxviii. percinet, de quibus ita agendum est à Pastoribus, De utu maut nullum ex eorum ore verbum excidat, quod Fi- trimoni duo delium auribus indignum esse videatur, aut plas men- præ ipienda. tes lædere, aut risum movere queat. Ut enim eloquia Domini, eloquia casta sunt : ita etiam maxime decet Christiani populi doctorem ejusmodi orationis genere uti, quod fingularem quandam gravitatem, & mentis integritatem præ se ferant. Quare duo illa maxime docendi funt, Fideles.

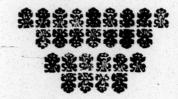
Primum quidem non voluptatis, aut libidinis cau- Primum. sâ matrimonio operam dandam esse: sed eo utendum intra illos fines : qui, ut supra demonstravimus, à Domino præscripti sunt. Meminisse enim convenir, quod Apostolus horratur: Qui habent uxores, 1 Ccr. 7 29. tamquam non habentes fint. Tum verò à sancto santus Hier. Hieronymo dictum esse. Sapiens vir judicio debet amare conjugem, non affectu, reget impetus voluptatis, nec præceps feretur ad coitum. Nil est sædius, quam uxorem amare quafi adulteram, lib. 1. contra Jovin. in fine.

Sed quoniam bona omnia fanctis precationibus à Secundum. Deo impetranda sunt; alterum est, quod Fideles docere oportet. Deum orandi & obsecrandi causa matrimonii officio interdum abstineant, imprimisque id fibi observandum sciaot, tribus saltem diebus, antequam facram Eucharistiam percipiant, sæpius verò cum folemnia Quadragefimæ jejunia celebrantur, quemadmodum parres nostri recte, & sancte præceperunt. Ita enim fiet ut ipsa marrimonii bona majori in dies divinæ gratiæ cumulo, augeri sen-

tiant,

Rom. 5. 5.

tiant, & pietatis studia sectantes, non modò hanc vitam tranquillè, & placidè traducant, sed æternæ etiam Dei benignitate consequendæ, vera, & stabili spe, quæ non consundit, nitantur. Vide 33. q. 4. per totam & de consecr. dist. 2. c. omnis homo. Hier. in apol. pro libris contra Jovinian. post medium, inter Epist. num. 50. & in c. 12. Zach. super illud. In die planetus magnus erit fruelus thori immaculati.

CATE-

CATECHISMI EX DECRETO

CONCILII TRIDENTINI, AD PAROCHOS.

PARS TERTIA.

DE DEI PRÆCEPTIS in Decalogo contentis.

ECALOGUM, legum omnium fummam,& De epitomen elle fanctus Augustinus literis Decalogus legum omcommendavit. Cum multa locutus fit Do- nium fumminus, dux tamen tantum tabula dantur ma. Moyfilapidea, qua dicuntur tabula testimonii futuri Quaft. 140. in arca : nimirum cætera omnia, quæ præcepit De- super us, ex illis decem præceptis, quæ duabus tabulis con- Exod.

Manh. 22.4. scripta sunt, pendere intelliguntur, si diligenter quærantur, ut recte intelligantur. Quomodo hæc ipfa rurfus decem præcepta ex duobus illis, dilectionis scilicet Dei,& proximi, in quibus tota lex pendet,& Propheræ.

Itaque cum sie totius legis summa, Pastores oportet in ejus contemplatione die, noctuque versari, non Decalogum ut vitam suam modò ad hanc normam componant; pastores di-sed etiam, ut populum sibi credirum in lege Domini serie tenesed ctiam, ut populum sibi creditum in lege Domini ant & explierudiant.

Nam labia sacerdotis custodiunt scientiam & legem Mat. 2.7. requirent ex ore ejus : quia Angelus Domini exerci- Netent 12. tuum est quod ad Pastores nove legis maxime perti- cerdotes. net, qui Deo propiores, à claritate in claritatem transformari debent tamquam à Domini spiritu, & cum cos lucis nomine nuncupavic Christus Dominus,

E-

Gal. 6. 1.

2 Cor. 3.18. Dominus, propriè sunt illorum partes, ut fint lumen corum qui in tenebris sunt, eruditores insipientium, magistri infantium, & si quis præoccupatus suerit in aliquo delicto, ipfi, qui spirituales sunt, hujusmodi inffituant.

III. Decalogi notiria Confelluribus per necella. Tia.

In confessionibus etiam judicis personam sustinent, ac pro genere, & modo peccatorum sententiam ferunt; quare nisi suam sibi inscitiam, nisi aliis etiam esse fraudi velint, in eo fint necesse est quam vigilantissimi, & in divinorum præceptorum interpretatione exercitatissimi, ut ad hanc divinam, regulam, de quacumque & actione, & officii prætermissione judicium 2 Tim. 4 16. facere possint: & ut est apud Apostolum, sanam doctrinam tradant, id est, quæ nullum contineat errorem, & animorum morbis quæ sunt peccata, medeantur: ut fit populus Deo acceptus: sectator bonorum ope-

Tit. 2. 14.

IV. Quare Decalogus tam religiosè fit

Jam verò, in hujuscemodi tractationibus ea pastor fibi, & aliis proponat, quibus legi parendum esse persuadeat. Inter cætera autem, quæ animos hominum observandus, ad hujus legis justa servanda postunt impellere, illud Ga'. 13. 29. maximam vim habet, Deum esse hujus legis auctorem. Quamvis enim per Angelos data esse dicatur, nemo tamen dubitare potest, ipsum Deum esse legis auctorem: cujus rei saris amplum testimonium præbent, non solum ipsius legislatoris verba, quæ paulò post explicabuntur: sed infinita penè Scripturarum loca, quæ Pastoribus sacilè occurrent.

Legis natura auctor eft Deus.

Nemo enim est, quin fibi à Deo legem in animo insitam este sentiat, qua bonum à malo, honestum à turpi, justum ab injusto possit secernere: cujus vis, & ratio legis cum ab ea, quæ scripta est, diversa non sit: quis cft, qui ut intimæ fic scriptæ legis auctorem Deum negare audeat?

VI. Cur ictipe tam le em dederi .

Hanc igitur divinam lucem penè jam pravis moribus, & diuturna perversitate obscuraram cum Deus Moss legem dedit, eam potius illustriorem reddidisse, quam novam tulisse, docendum est: ne forte, cum populus audit legi Mosis derogatum esse, putet his legibus se non teneri.

Certif-

1

tu

la

ter

du

tur

ret

ton

cun

ded

AD PAROCHOS PARS III.

307

Certiffimum enim est, non propterea his præceptis parendum esse, quod per Mosem data sunt, sed Decalogi lequod omnium animis ingenita, & per Christum Do-gibus cur

minum explicata funt, & confirmata.

Juvabit tamen plurimum, & ad persuadendum magnum habebit momentum illa cogitatio, Deum esse, Obedientia qui legem tulit : de cujus sapientia, & æquitare du- suadenda. bitare non possumus, nec ejus infinitam vim, atque Exod. 20. 1. potentiam effugere. Quare cum per Prophetas Deus Malach. 1. 6. juberet servari legem, dicebat se Dominum Deum esse, & in ipfo Decalogi exordio: Ego fum Dominus Deus ruus, & alibi: Si Dominus ego sum, ubi est timor

1.

0-

it,

ft

1 ,

no

1 à

82

fit:

De-

ori-

eus

iffe,

cùm

s le-

rtif-

Non folum autem excitabit Fidelium animos ad Pro data le-fervanda Dei præcepta, sed ad gratiarum etiam actio- ge Deo granem, Quod fuam Deus, quæ falutem nostram contine- tiz funt haret, voluntatem explicaret. Quare non uno loco Scri- bendz. ptura maximum hoc beneficium declarans, populum Dent. 4. 6. commonefacit, ut suam dignitatem, ac Domini be- 1/st. 147.10 neficentiam cognoscat, veluti in Deuteronomio: Hæc est, inquit, vettra sapientia, & intellectus coram populis, ut audientes universi præcepta hæc, dicant: Et populus sapiens & intelligens, gens magna: & rursus in psalmo. Non secit raliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.

Verum fi Parochus rationem præterea latæ legis ex Quanta cum Scripturæ auctoritate demonstrarit, facile intelligent Majestate Fideles, quam piè ac suppliciter acceptam Dei le- lex data sit. gem colere oporteat : triduo enim ante quam ferre- Exod. 19 19. tur lex, Dei justu dictum est omnibus, ut vestimenta lavarent, uxores non attingerent, quo fanctiores ac paratiores effent ad accipiendam legem: ut ad diem tertiam adessent, deinde, cum ad montem essent adducti, unde Dominus illis per Mosem leges erat laturus, uni Moyfi dictum est, ut in montem ascenderet : quò Deus maxima cum majestate venit & locum tonitruis, fulgoribus, igne, densisque nebulis circumfudit, ac loqui cum Mose cœpit, eique leges

dedir.

Quod.

CATECHISMI

XI. Terribili hoc m do cur lex data.

Quod divina sapientia nullam aliam ob causam sactum voluit, nisi nos ut moneret, casto humilique animo legem Domini accipiendam esse: quod si præcepta negligeremus, paratas nobis à divina justitia

pænas imminere.

XII. lege oftendindum. Aug. fir 47. de tempore. Rom. 12. 8. : Foan. 9. 3. Lib. de diligende. Deo. lib. I. Con-J. 1. C. 3.

Quin etiam legis jussa difficultatem non habere, o-Facilem esse stendat Parochus, quod vel una hac ratione ex sancto Augustino docere poterit, cum dicit : Qui, quæso, dicitur impossibile esse homini, amare: amare, inquani, Creatorem beneficum, patrem amantissimum, deinde etiam, & carnem suam in fratribus suis? at veroqui diligit, legem implevit. Quare Joannes Apostolus, præcepta Dei gravia non esse apertè testatur; nihil enim justius, nihil cum majori dignitate, nihil majori cum fructu ab homine, teste B. Bernardo, exigi potuisset; quamobrem summam Dei benignitatem admiratus est Augustinus, sic ipsum Deum affatus : Quid est homo! quod amari tu ab eo vis? & si non faciat, ingentes minaris pœnas? an non fatis magna hæc est, si non diligam te?

XIII. Excutatio ab infirmitate nature nulla cit. Luc. 11. 13.

Quod fi quis eam afferat excusationem, impediri se quominus Deum amat, infirmitate naturæ: docendum est, Deum qui amorem requisivit, amoris vim inserere cordibus per Spiritum sanctum suum: hic autem Spiritus bonus petentibus à Patre cœlesti datur ut merito sanctus Augustinus præcatus sit. Da quod jubes, & jube quod vis. Lib. 10. confess. c. 29, 31. 6 37. item de bono persever. c. 20.

XIV. Auxilium Dei præfto nobis eft.

Quia igitur Dei auxilium præsto nobis est, maximè post Christi Domini mortem, per quam princeps hujus mundi ejectus est foras, non est quod quisquam rei difficultate deterreatur; nihil enim est amanti difficile. Aug. in Pfal. 111. Bernard. ferm. de Dominica in ramis palm. item in sermone de Magdal.

to

Die

NV. mecellari) tenemur omnes.

Præterea ad eamdem rem persuadendam pluri-Legi obedire mum valebit, fi explicabitur necessariò legi obtemperandum esle, præsertim cum nostris temporibus non defuerint, qui five facilis, five difficilis fit lex, ad salutem tamen nequaquam necessariam esse, impiè, & magno ipsorum malo dicare non veriti sunt. Quorum

AD PAROCHOS PARS III.

309

Quorum nefariam impiamque sententiam sacræ Scripturæ testimoniis Parochus consutabit, ejusdeni maxime Apostoli, cujus illi auctoritate impietatem suam tueri conantur. Quid igitur ait Apostolus? non præputium, non circumfionem quidquam else? sed observationem mandatorum Dei. Quod ve- 1 Cors 7. 10. rò eandem sententiam alibi repetit, novam creaturam in Christo tantum dicit valete, intelligimus planè eam novam creaturam in Christo dicere, qui Cor. 6. 15. mandata Dei observat. Is enim, qui habet manda- Joan. 14 2. ta Dei, ac servat, diligit Deum, Domino ipso teite apud Joannem: Si quis d'ligit me, sermonem meum servabit.

Nam etfi justificari potest homo, & ex impio fieri pius, antequam fingula legis præcepta externis actionibus impleat, tamen fieri non potest, ut qui per ætatem ratione uti queat, & ex impio fiat juftus, nisi animum habeat paratum ad omnia præcepta Del

fervanda.

ti

)a

9,

i-

ps

im

nti

ica

111-

emi-

bus

lex,

piè,

unt.

rum

Ad extremum vero: ne quid prætermittat Parochus, quo Fidelis populus adducatur, ut legem ser. Questructus vet, quam fint ejus uberes, suavesque fructus, capiunt egis demonstrabit, quod facile porerit ex iis, quæ Psalmo decimo octavo scripta sunt, probare: in eo enim legis Dei laudes celebrantur, quarum hæc eft vel maxima, quæ Dei gloriam, & majestatem multò amplius explicat, quam decore suo, atque ordine faciant ipfa cœlestia corpora, quæ ut omnes quamvis barbaras nationes in sui admirationem rapiunt, ita efficiunt ut rerum omnium opificis, & conditoris gloriam, sapientiam, ac potentiam agnoscant. Ac lex quidem Domini convertit animas ad Deum : agnoscentes enim vias ejus, & Dei sanctissimam voluntatem per legem, convertimus pedes nostros in vias Domini. At quia soli timentes Deum vere, sapientes sunt, hoc illi deinceps tribuit, ut sapientiam praster parvulis. Hinc veris gaudiis, & mysteriorum divinorum cognitione ingentibus, præterea voluptatibus, & præmiis, & in hac vita, & in futuro fæculo illi cumulantur qui Dei legem observant.

No:a

XVI.

Nec

CATECHISMI

310

XVI. Dei causă lex fervanda Nec verò tam nostræ utilitatis gratia, quam Dei causa, nobis est servanda lex: qui suam hominum generi in lege voluntatem aperuit: quam cum cæteræ creaturæ sequantur, hominem ipsum eandem sequi multò est æquius.

XVII. Obsequii legii magna merces.

Ne id quidem filentio prætereundum est, vel in hoc maxime fuam in nos Deum clementiam. & fummæ bonitatis divitias oftendisse: quod cum fine ullo præmio non potuisset, ut suæ gloriæ serviremus, cogere : voluit tamen suam gloriam cum utilitate nostra conjungere: ut quod homini utile, idem esset Deo gloriosum. Quoniam igitur id maximum & præclariffimum est, docebit Parochus, ut à Prophetâ ultimo loco dictum est, in custodiendis illis retributionem multam este. Non enim tantum illæ nobis benedictiones promissæ sunt, quæ ad terrenam magis sœlicitatem spectare videbantur, ut benedicti simus in civitate, benedicti in agro : sed copiosa merces in cœlis, & mensura bona, conferta, coagitata, & superfluens proposita est, quam piis & justis actionibus meremur divinæ misericordiæ adjumento.

Deut 28. Marth. 5.12. Luc. 6. 38.

Pfal. 18.12.

PRIMUM PRÆCEPTUM DECALOGI.

F GO SUM DOMINUS DEUS TUUS, QUI EDUXI TE DE TERRA ÆGYPTI, DE DOMO SERVITUTIS. NON HABEBIS DEOS ALIENOS CORAM ME, NON FACIES TIBI SCULPTILE, &c.

Verba legis & populi lineël, historia explican da.

Quamvis hæc lex Judæis in monte à Domino data fuerit, tamen, quoniam natura omnium mentibus, multò antè impressa & consignata crat, atque ob eam rem Deus universos homines illi perpetuò parere volait, plurimum proderit verba illa, quibus, Moyse ministro, atque interprete, Hebrais promulgata est, & populi Israëlitici historiam quæ mysteriorum est plena, diligenter explicare.

Historia po sub cœlo erant, vnam Devm delegisse, quæ ortum ha-

buit

AD PAROCHOS PARS III.

buit ab Ab aham, quem peregrinum esse voluit in puli Israel terra Chanaam : Cujus possessionem cum ei pollicitus breviter reesset, tamen & ille, & posteri ejus amplius quadrin-citatur. gentos annos vagi fuerint, antequam promissam terram incolerent: in qua quidem peregrinatione numquam corum curam dimisit : transibant quidem illi Ff. 10.4. de gente in gentem,& de regno ad populum alterum : sed nullam unquam illis injuriam fieri passus est: immo verò in reges animadvertit. Priusquam a tem in Ægyptum descenderent, virum præmisit, cujus prudentia & illi, & Ægyptii fame liberarentur. gypto vero ea illos benignitate complexus est, ut, repugnante & incumbente ad illorum perniciem Pharaone, mi um in modum augerentur, & cum valde affligerentur, ac tamquam servi durissimè t actarentur, ducem Mosem excitavit : qui eos in manu potenti educeret, hujus pracipuè liberationis, initio legis meminit Dominus his verbis: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.

Ex his verò illud maxime Parocho animadvertendum est, unam ex universis nationibus à Deo delec- Cur exigutam effe, quam populum vocaret suum, & cui se cog- am Abraha noscendum & colendum præberet: non quod cæte- familiameleras justitia, aut numero vinceret, quemadmodum He- Dent. 7. bræos monet Deus: sed quod ipsi Deo sic placi it: potius ut gentem exiguam, & inopem augeret, & locupletaret, quo ejus potentia & bonitas notior apud

omnes effet, & illustrior.

I

F.

20

BI

ita

us,

m

10-

ni-

82

le-

uæ

ha-

uit

Cum igitur ea esset illorum hominum conditio, iis Nota. conglutinatus est, & hos amavit: ita ut cum esset Dominus cœli & terræ, non confunderetur vocari Deus Deut. 10.15. eorum, quo cæteras gentes ad æmulationem provocaret; ut perfecta Israelitarum scelicitate, omnes homines ad veri Dei cultum sese conserrent : quemadmodum etiam Paulus testatur, se gentium sœlicitate, proposita, & vera Dei cognitione, qua eas in- Rom, 11.14. struxerat, ad æmulationem carnem suam provo-

Deinde Fideles docebir, Deum Hebræos patres diu peregrinari passum esse; posteros etiam duris. Cur populus. fima

Ifraël fic tandiu paffus eft.

1. F.1: 8.

fima servitute premi, divexarique permisisse, ob eam rem, uti doceremur, amicos Dei sieri, non nisi mundi inim cos, ac peregrinos n terris: itaque in Dei samiliaritatem saciliùs recipi, si nihil omnino nobis sit commune cum mundo: tum verò, ut ad Dei cultum translati intelligeremus, quantò sceliciores demum sint ij, qui Deo, quàm qui mundo serviunt; cujus rei nos Scriptura commonet; inquit enim: Verumtamen servient eis ut sciant distantiam servitutis meæ, & servitutis regni terrarum.

V. Cur tandiu Deus promilla non præfitit. Præterea, explicabit, post amplius quadringentis annis Deum promissa præstitisse, ut ille populus side, ac spe aleretur. Alumnos enim suos Deus à se perpetuò pendere vult, atque in ejus bonitate omnem spem suam collocare, ut in primi præcepti explanatione dicetur.

VI. Cur tali loco & tempote lex data fit.

Postremò, locum, ac tempus notabit, quibus hanc legem populus Israel à Deo accepit, nempe posiquam eductus ex Ægypto in desertum venit, ut beneficis recentis memoria allectus, & loci asperitate, in quo versabatur, deterritus, ad accipiendam legem aptior redderetur: homines enim iis maximè devinciuntur, quorum beneficentiam experti sunt, atque ad Dei præsidium consugiunt, cum se omni spe humana destitutos esse agnoscunt.

Nota.

Ifa. 18. 9.

Ex quo licet intelligere, Fideles ad complectendam cœlestem doctrinam eò propensiores esse, quò se magis à mundi illecebris, & carnis voluptatibus abstraxerint, sicut per Prophetam scriptum est. Quem docebit scientiam, & quem intelligere sacciet audicum ablactatos à lacte, avulsos ab uberibus.

VII. Exordium diving legis. If 94.7. Enitatur itaque Parochus, & quantum poteft, essiciat, ut Fidelis populus hæc verba semper in animo habeat: Ego sum Dominus Deus tuus, ex quibus intelligent legislatorum se Creatorem habere, à quo & cond ti sunt, & conservantur, jureque illud usurpent; Ipse est Dominus Deus noster, & nos populus pascuæ cjus, & oves manus ejus. Quorum verborum vehemens, & frequens admonitio eam vim habebit, ut ad legem colendam Fideles promptiores

ptiores reddantur, & à peccatis abstineant. Quod

autem sequitur.

Qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis : etfi Judæis tantum videtur convenire Ægyptio- Singularis rum dominatu l'beratis: tamen, fi interiorem falutis motivum auniversæ rationem spectemus, multo magis ad Christianos homines pertinet : qui non ex Ægyptiaca servitute, sed à peccati regione, & potestate tenebrarum à Deo crepti, atque in regnum filii dilectionis Coloff. 1. 13. fuæ translati sunt, cujus beneficii magnitudinem in- Hierem. 10. tuens Hieremias prædixit illud : Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti : sed vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aquilonis, & de universis terris, ad quas ejeci eos, & reducam cos in terram fuam, quam dedi Patribus corum: ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur cos : & quæ sequuntur. Pater enim indulgentissimus per filium suum filios qui erant dispersi, congregavit in unum, ut jam non ut Luc. 1. 24. fervi peccato, sed justitiæ, serviamus illi in sanctitate,& justitia coram ipso omnibus diebus nostris.

Quare fideles omnibus tentationibus tamquam clypeum opponent illud Apostoli : Qui mortui sumus Tentationipeccaro, quomodo adhuc vivemus in illo? jam non bus ut refisumus nostri, sed ejus, qui pro nobis mortuus est, & stendum est. resurrexit. Ipse est Dominus Deus noster, qui nos fuo sanguine sibi acquisivit : quomodo peccare porerimus in Dominum Deum nostrum, ipsumque iterum cruci affigere? Ut igitur verè liberi, & ea quidem libertate, qua nos Christus liberavit, sicut exhibueramus membra nostra servire injustitia, ita exhi-

beamus servire justitiæ in sanctificationem.

NON HABEBIS DEOS ALIENOS CORAM Exol. 10. ME.

Priorem in Decalogo locum obtinere, que ad Decalogi Deum pertinent; posteriorem verò, quæ ad partitio. proximum, docebit Parochus, quia eorum quæ proximo prastamus, causa Deus est, tum enim ex Dei pracepto proximum diligimus, cum propter

propter Deum diligimus, ea veiò sunt in priori tabu-

la descripra.

Hie duo funt præcepta.

Secundo loco in verbis iis quæ proposita sunt duplex contineri præceptem ostendet: quorum alterum jubendi, alterum prohibendi vim habet. Nam quod dicitur: Non habebis Deos alienos coram me, eam habet sententiam conjunctam, me verum Deum coles, alienis Diis cultum non adhibebis.

XII. Prius, przceptum quid contineat.

In priori autem continetur præceptum fidei, spei, & charitatis: nam cùm Deum dicimus immobilem, incommutabilem, perpetuò eundem manentem, fidelem rectè sine ulla iniquitate consitemur: ex quo ejus oraculis assentientes omnem ipsi sidem & auctoritatem tribuamus necesse est; qui verò omnipotentiam, clementiam, & ad bene faciendum facilitatem, ac propensionem illius considerat, poteritne spes omnes suas non in illo collocare? At si bonitatis, ac dilectionis ipsius essussa in nos divitias contempletu, illúmne poterit non amare? Hinc est illud proæmium, hinc illa conclusio, qua in præcipiendo, mandandoque in scriptura utitur Deus: Ego Dominus.

WIII.
Pofurius
quid pracipit: & cur
additur.

Altera autem præcepti pars illa est: Non habebis Deos alienos coram me, qua loquendi formula legislator usus est non quod satis explicata non esset hæc sententia assirmatione præcepti in hunc modum: Me unum Deum coles: si enim Deus est, unus est: sed propter cæc tatem plerimorum, qui olim Deum verum se colere prositebanter, multitudinem deorum venerabantur: cujusmodi inter Hebræos ipsos permulti suerunt, qui, ut Helias eis objiciebat, in duas partes claudicabant: quod & Samariæ secerunt, qui Deum Israelis, & Deos gentium colebant.

NIV.
Primum decalegi præcep um ceteris antecellic.

His explicatis, addendum erit, hoc esse præceptum omnium primum, & maximum, non ordine tantum ipso, sed ratione, dignitate, & præstantia. Debet enim obtinere Deus apud nos infinitis partibus majorem, quam Domini, quam regis charitatem, & auctoritatem. Ipse nos creavit, idem gubernat, ab eo in

i tero matris nutriti, arque inde in hanc lucem educti sumus, ipse nobis ad vitam, victumque res suppeditat necessarias.

Peccant autem in hoc praceptum, qui fidem, spem, & charitatem non habent, quorum peccatum latissime pater. Sont chim in hoc nur ero, qui in peccata conhæresim labuntur: qui non credi nt ea, que sancta præceptum. mater Ecclesia ejedenda proponit; qui somniis, auguris, caterisque vanissimis rebus sidem habent: qui de sua salute spem abjiciunt, nec divinæ bonitati confidunt : qui divitiis tantum, qui corporis valetudine, ac viribus nituntur, quæ fusius ab iis explicata funt, qui de vitiis & peccatis conscripserunt. De varin iftis peccatis vide dift. 24. queft. 2. multis in capitibus. Aug. in lib. de divinat. damon. cap. 5. of citatur 26. q. 4. c. secundum. Origen. hom. s. in Josue of babet 26. 9. 2. c. fed of illad. Aug. lib. 2. de doct. Christian. c. 19. 6 20. 6 citatur eodem, cillud quod est. Conc. Carth. 4. c. 89. Vide plura 26. q. 2. 3. 65 5.

XV. Pracipua

DE CULTU ET INVOCATIONE SANCTORUM.

TErum illud etiam in hujus pracepti explicatione accurate docendum est, venerationem, & Cu'tus Sancinvocationem Sanctorum, Angelorum, ac Beatarum præcepto animarum, quæ cœlesti gloria perfruuntur; aut etiam non repugcorporum ipforum, fanctorumque cinerum cultum, nat. quem semper Catholica Ecclesia adhibuit, huic legi non repugnare. Quis enim adeò demens est, qui edicente rege, ne se pro rege quisquam gerat, aut regio cultu, atque honore affici patiatur, cont nuò putet nolle regem, suis ut magistratibus honos deseratur: Etfi enim Angelos Christiani adorare dicuntur, exemplo Sanctorum veteris testamenti, non cam illis venerationem adhibent, quam Deo tribuunt. Vide Trid. feff. 17. de facrif. Miffe. c. 3. 6 Seff. 25. sub princip. cap.de invocati. Sanctorum, item vide synod. 7. alt. 6. in fine. Irem Aug. lib. 8. de civit. Dei, c. 27. 6

lib. 10. c. 1. of lib. 21. contra Fauft. c. 21. Bafil. hom. 20. in 40. Mar. of 26. de Mar. Mamon. item Nazianz.

orat in laud fantli Cypriani.

XVII. Angeli cur coli aliquando noluerint.

Quod si legimus interdum Angelos recusasse ne se homines venerarentur, eò fecisse intelligendum est, quod fibi eum honorem haberi nolebant, qui soli Deo deberetur. Spiritus enim sanctus, qui ait: So-Apor. 19.10. li Deo honor, & gloria: idem præcepit, ut hono-Apos. 22. 9. re parentes, & seniores afficeremus. Sancti prætereà viri, qui Deum unum colebant, Reges tamen, ut est in divinis literis, adorabant, id est, supplices venerabuntur. 1 Tim. 17. Exod. 19. 2. Lev. 19. 11. Deut. 5. 16.

XVIII. Angeli & cur.

Quod fi Reges, per quos Deus mundum guber-Colendi funt nat, tanto honore afficiuntur, Angelicis spiritibus, quos Deus ministros suos esse voluir, & quorum opera non modò ad Ecclesiæ suæ, sed et am ad reliquarum rerum gubernationem utitur, quorumque ope maximis tum anima, tum corporis periculis quotidie liberamur, etiamfi se nobis in conspectum non dent, tantò majorem honorem non habebimus, quantò beatæ illæ mentes dignitate Regibus ipsis antecellunt? Adde charitatem, qua nos diligunt, qua Dan. 10. 13 ducti pro iis provinciis, quibus præsunt, ut ex scripturâ facile intelligitur, preces fundunt : quod etiam præstare iis, quorum sunt ipsi custodes, ne dubitandum quidem est : nostras enim preces Deo offerunt,

Matth. 18. 10.

& lacrymas. Quamobrem in Evangelio docuit Dominus, pufillos scandalizandos non este: quod Angeli corum in cœlis, semper vident faciem Patris, qui in cœlis eff.

XIX. Invocandi funt Angeli. Gen. 32. 27.

Invocandi itaque sunt, quod & perpetuò Deum intuentur, & patrocinium salutis nostræ sibi delatum, libentissimè suscipiunt. Extant divinæ scripturæ testimonia hujus invocationis. Jacob enim ab Angelo, quicum luctatus fuerat, petit, ut fibi benedicat, imò etiam cogit : se enim non dimissurum illum profitetur, nisi benedictione accepta: neque solum sibi ab eo tribui quem intuebatur, sed ab eo etiam, quem minime videbat, tum eum dixit : Angelus,

Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat Gen. 48. 16.

pueris iftis.

Ex quibus etiam colligi poterit tantum abesle ut sanctis exhifanctis, qui in Domino dormierunt, honore afficiendis birus honos arque invocandis & facits corum reliquiis, cineribus- Dei gloriam que venerandis, Dei gloria minuatur : ut cò maxi- non minuit. me augeatur, quo magis hominum spem excitat, confirmat, & ad Sanctorum imitationem cohortatur, quod officium Niceno altero, & Gangrenfi, ac Tridentino Conciliis, & sanctorum Patrum auctoritate comprobatur. Nicen. Conc. 2. Alt. 6. Gangr. can. 20. d citatur dift. 30. c. Si quis per superbiam. Trid. seff. 25. item Conc. Chalced sub finem of in 6. Synod. general. c. 7. dy Conc. Geron. c. 2. Aurel. 1. c. 29. Damasc. de Orth. fid. lib. 4. c. 6.

Quò autem sit ad resutandos eos instructior Parochus, qui huic veritati adversantur, sanctos Hierony- Idem contiemum contra Vigilantium, & Damascenum pot filmum patribus.

legat. Libro 4. de Orth. fide, c. 16.

Ad quorum rationem, quod caput est, accedit consuerudo ab Apostolis accepta, & in Ecclesia Dei Apostolica perpetuo retenta, & conservata. Dionys. c. 7. Hier. traditio. Eccles. Iren. lib. 5. contra beres. c. 19. Athan. serm. in Evang. de santa Deip. Euseb. lib. 13. prapar. Evang. c. 7. Cornel. Pap. Ep. 1. Hil. in Pf. 126. Ambr. in lib. de viduis.

Cujus rei quis firmius, aut clarius requirat argumentum divinæ Scripturæ testimonio, quæ sancto- Idem aiterum laudes celebrat admirabiliter? Extant enim ftantur Scriquorumdam Sanctorum divina præconia, quorum pturæ. laudes cum sacris literis celebrantur, quid est quod illis fingularem honorem non habeant homines?

Et si ob eam causam etiam magis colendi, & invocandi sunt, quod pro salute hominum preces assidue meritis nos faciunt, multaque eorum merito, & gratia in nos De- adjuvant.

us confert beneficia.

Si enim gaudium est in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente: nónne etiam cœlestes cives,pœ- Probatur. nitentes adjuvabunt? nónne rogati peccatorum veniam & impetrabunt, & conciliabunt, nobis Dei gratiam?

XXI. marur ex

XXII. Idem probat

JIIXX

XXIV.

XXV. Luc. 15. 15.

Quod

XXVI. Supervacaneum non eft Sanctorum patrocinium.

Exempla confirmant

XXVIII. Objectio folvitur. Muth. 8.10. Luc. 7. 3.

XXIX. Unitati Mediatoris non officit invocatio Sanct. Heb. 9. 12.

Nota.

XXX. Invocationer Sanct comprehent tot miracuQuod si dicatur, ut à nonnullis dicitur, supervacaneum esse Sanctorum patrocinium, q od Deus sine interprete, precib s nostris occurrat: has impiorum voces illa S. Augustini facilè convincunt, multa Deum non concedere, nisi mediato is, deprecatoris opera, & ossicium accesserit. Aug. quest. 149. super Exod. serm. 2. do 4. de S. Steph.

Quod illustribus Abimelech, & Job amicorum confirmatur exemplis: quorum peccata nonnisi Abraham, & Job precibus condonavit. Gen. 2..

Si verò etiam afferatur fieri inopia, & imbecillitate fidei, aut Sanctos internuncios, & patronos adhibeamus: qui ad illud respondebant Centurionis exemplum, qui vel in fingulari illo fidei præconio, quod Dominus Deus impertivit, seniores tamen Judaorum ad Salvatorem misit, ut laboranti puero salutem impetrarent.

Quare si satendum est unum nobis mediatorem propositum Christum Dominum, qui scilicet unus nos per sanguinem Pat i cœlesti reconciliavit, & qui, æterna redemptione inventa, sentel in sancta ingressus, pro nobis interpellare non cessat: ex eo tamen nullo modo sequi potest, quominàs ad Sanctorum gratiam consugere liceat. Nam, si proptereà substidiis Sanctorum uti non liceat, quod unum Patronum l'abemus Jesum Christum: manquam id commissiste Apostol s, ut se Deo tanto studio fratrum viventium precibus commendari & adjavari vellet.

Neque enim minus vivorum preces, quam eorum, qui in cœlis funt, Sanctorum deprecatio, Christi mediato: is glorism, & dignitatem imminuerent.

Sed cui fidem non faciant & honoris, qui fanctis debetur, & patrocin i, quod nostri suscipiunt, mirabiles essective res ad eo un sepulch a, & oculis, & manibus, membrisque omnibus captis, in pristinum statum restit tis, mortuis ad vitam revocatis, ex corpor bus hominum ejectis dæmoniis? quæ non audisse, ut multi: non legisse, ut plurimi gravissimi viri, se vidisse, testes locupletissimi S. Ambrosius, & Augustinus

gustinus literis prodiderunt. Amb. Epist. 85. de serm. 95. Aug. de civit. Dei lib. 22. c. 8. (7 Epift. 137.

Quid multa? si vestes, si sudaria, si umbra Sanctorum, prius quam è vita migrarent, depulit morbos: Idem conviresque restituit : quis tandem neg re audeat, De- res quiarum. um per sacros cineres, osla, cæterásque S netorum 4 Reg. 13.21. reliquias eadem mirabiliter efficere?

Declaravit id cadaver illud, quod forte illatum in sepulchrum Helisz, ejus tacto corpore, subito re-

vixit.

Quod verò sequitur : Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, que est in cœlo, & que distinctum in terra deorsom, nec corum, que sunt in aquis sub preceptum terra: Non ador bis ea, neque coles: quidem hoc non contialterum præceptum existimantes, quo postrema ipsa nent. unius præcepti vi contineri volucrunt: ut S. August nus illa extrema dividens, hac ipfa verba ad primum præceptum pertinere voluir; quam sententiem, quia in Ecclesia celebris est, libenter lequimur. Eth in promptu ratio est illa verissima, consentaneum fuisse pramium, & poenam cujusque cum primo pracepto conjungi. Vide Aug. Super Exad. quest. 71. 67 in Ps. 32. serm. 2. sententia D. Aug. de praceptorum distinctione magis placet Ecclefix Vide D. Thom. 1. 2. 9. 100. art. 4.

Nec verò quis existimet, omnino pingendi, fingendi, aut sculpendi rrem hoc præcepto prohiberi: Usus imaginam in scripturis, jussa Lei simul chra, & inagines num buic effectas legimus, Cherubin, ac serpentis anei; super- pracepest igitur, ut im gines ob eam rem, veritas interpre- tradicit. temur, nequid fimulachris, quasi d'is colendis, de

vero Dei cultu detraheretur.

Duplici autem potific um retione, quod ad hoc præceptum attinet, Dei majestatem vehementer læ-

di perspicuum est.

Altera; fi idola, & imagines, tanquam Deus, colantur, aut credatir inelle sliqua in his divinitas, vel Duohic provirius, propter qu'm fint colendæ: vel quod ab eis hibentur. fit aliquid perendum, vel quod fiducia in imagini- colere. bus sit sigenda, veluti olim fiebat à Gentilibus quæ

XXXI.

in idolis spem suam collocabant, quod passim sacræ

literæ reprehendunt.

Posterius Divinitatis formam arte fingere.

Altera, fi quis conetur divinitatis formam aliquo artificio effingere, quafi corporeis oculis conspici, vel coloribus, aut figuris exprimi possit: Quis enim Deum, ut inquit Damascenus, qui sub aspectum non cadir, qui corporis expers, qui mallis terminis circumscribi, nec ulla figura describi queat, possit exprimere? Quæ res in altera Nycæna Synodo uberiùs explicatur, Damasc. lib.s. de Orth. fid. c. 17. Conc. Ni-

can. 2. Act. 3.

Rom. 1. 23.

Præclare igitur Apostolus, eos mutasse Dei incorruptibilis gloriam in similitudinem volucrum quadrupedum, ac serpentum, dixit : hæc enim omnia tamquam Deum venerabantur, cum illi harum rerum imagines ponerent: quocirca Israelitæ, qui ante vituli simulachrum clamabant : Hi sunt dii tui Fjal. 105.20. Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti, idololatræ sunt appellati, quia mutaverunt gloriam

fuam in similitudinem vituli comedentis fœnum.

Fxad. 24.

XXXV. Ultima hu. jus partis præcepti fenlus. Efs. 40. 18. Ait. 7.

Den: 4. 16.

Cum intur Dominus deos alienos coli prohibuisset, ut penitus idololatriam tolleret, imaginem divinitatis ex ære duci, aut alia quavis materia fieri prohibuit : quod Esaïas declarans, inquit : Cui similem secistis Deum, aut quam imaginem ponetis ei? atque in hoc præcepto hanc sententiam contineri, præter sanctorum Patrum scripta, qui eam, quemadmodum in septima Synodo expositum est, sic interpretantur : illa eriam Deuteronomii verba fatis declarant, ubi Moses, populum avertere ab idololatria cum vellet. aicbat : Non vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis. Quod sapientissimus legislator ideo dixit, ne quo errore ducti divinitatis imaginem fingerent, Deoque debitum honorem rei creatæ tribuerent.

XXXVI. Trinitatem aliquibus figuris ad-

Nemo tamen propierea contra religionem Deique legem, quidquam committi putet, cum sanctissime Trinitatis aliqua persona quibusdam signis exprimitur: qua tam in veteri, quam in novo testamento

apparuerunt:

apparuerunt: Nemò enim tam rudis est, ut illa adumbrare imagine divinitatem credat exprimi : sed illis decla- licet. rari doceat Pastor proprietates aliquas, aut actiones, quæ Deo tribuuntur: veluti cum ex Daniele pingitur antiquus dierum in throno sedere, ante quem libri aperti sunt, Dei æternitas, & infinita sapientia fignificatur, qua omnes hominum & cogitationes, & actiones, ut de iis judicium ferat, intuetur.

Angelis etiam tum humana species, tum alæ affin- XXXVII. guntur: ut intelligant Fideles, quam propensi fint Angelos pinin humanum genus, & tanquam parati ad ministeria gendi modus Domini exequenda: omnes enim administratorii spiritus sunt propter eos qui hæreditatem capiunt sa-

lutis.

Columbæ verò species & linguæ tanquam ignis in XXXVIII. Evangelio, & Actis Apostolorum, quas Spiritus sanc- Spiritus ti proprietates fignificent, multo notius est, quam ut oporteat pluribus verbis explicari. Heb.1.14. Matth. 2. 16. Marc. 1. 10. Luc. 3. 21. Foan. 1. 32. Act. 2. 2.

At verò cùm Christus Dominus, ejusque sanctissi- XXXIX. ma, & purissima Mater, cæterique omnes sancti, hu-num Christi mana præditi natura, humanam speciem gesserint, & Sanctoeorum imagines pingi, arque honorari, non modò rum approhoc præcepto interdictum non fuit; sed etiam sanc- batur. tum, & grati animi certissimum argumentum semper habitum est: quod & Apostolicorum temporum monumenta, & œcumenicæ Synodi, & tot sanctissimorum doctiffimorunique Patrum inter se consentientium scripta confirmant. Non solum autem licere in Ecclefia imagines habere, & illis honorem. & cultum adhibere, oftendet Parochus, cum honos, qui eis exhibetur, referatur ad prototypa; verùm eriam maximo Fidelium bono ad hanc usque diem factum declarabit : ut ex Damasceni libro, quem de Lib. 4. de si 4. imaginibus edidit, & septima Synodo, quæ est se- or.h. c. 17. cunda Nicæna, intelligitur. Verum quia sanctissi- Nic. Syn. mum quodque institutum hostis humani generis passim, Trid. suis fraudibus, & fallaciis depravare contendit, si quid forte à populo hac in re peccatum fuerit, Parochus, Tridentini Concilii decretum secutus, quoad

approbatur.

quoad ejus fieri poterit, studebit corrigere, ac decretum quidem ipsum, cum res tulerit, populo interpretabitur.

XL. Legitimus imaginum ulus.

Tum rudes, & qui imaginum ipsarum institutum ignorant, docebit imagines factas ad utriusque testamenti cognoscendam historiam, atque ejus memoriam identidem renovandam: quia rerum divinarum memoria excitati, ad colendum, atque amandum ipsum Deum vehementius inflamment; Sanctorum quoque imagines in templis positas demonstrabit, ut & colantur, & exemplo moniti, ad eorum vitam ac morcs nos iplos conformemus. De cultu o usu imaginum vide Conc. Nicen. 1. Ad. 7. Hiftor. tripart. lib. 6. c. 41. Enfeb. lib. 8. hift. Ecclef c. 14. Cyrill. lib.6. contr. Jul. Aug. lib. 1. de Consensu Evang. c. 10. vide item fextam Synod. can. 82. 65 conc. Rom. fub Greg. 2. 65 Conc. Gentiliac. item of aliud Rom. sub Stephano 2. vide etiam lib. de Rom. Pontif. in vita Sylvestri; item Lactant. carm de pull. Domini ; Bafil. Orat. in S. Barlaham. Greg. N. ff. Orat. in Theod. Prud. hym. de S. Caf. do hym. de S. Hippolyt. item apud Baron. Annal. Eccles. an. 57. n. 116. & deinceps. Vide iterum Aug. contra Fault. lib. 22. c. 72.

Appendix ad tingula præcepta. Ego sum Dominus Deus tuus, sortis, zelotes visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem eorum qui oderunt me; & saciens misericordiam in millia iis qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.

XLI. Duo explicanda. Prius est pramium. Duo sunt in extrema parte hujus præcepti diligenter explicanda,

Primum est, quod etsi ob summum scelus prævaricationis primi præcepti, atque hominum ad id committendum propensionem, aptè hoc loco pœna proponitur, communis tamen est omnium appendix præceptorum. Omnis enim lex ad præcepta servanda homines pœna, & præmio inducit: Hinc illæ tam frequentes in sacris literis, & crebræ Dei promissiones: ut enim innumerabilia penè testamenti veteris testimonia prætermittamus, in Evangelio scriptum est. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Et alibi.

Qui

Qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, Much 19.17 ipse intrabit in regnum coclorum tum illud: Omnis 5:6.7. arbor, quæ non facit fructum bonum, excide- Marth 5 10 tur, & in ignem mittetur : & Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio: atque alibi: Si non dimiscritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Alterum est, quod longe alia ratione persecti, Alterum est alia carnales homines hanc appendicem docendi pona.

Persectis enim, qui spiritu Dei aguntur, eique prompto & alacri animo parent, inflar cujusdam Porna perlætissimi nuncii, & magnum argumentum propen- fectis non fæ in cos divinæ voluntaris : agnoscunt enim sui a- Rom. 8. 14. mantissimi Dei curam, qui nunc pramiis, nunc pœnis ad fui cultum, & venerationem homines propè compellat, agnoscunt cirs immensam in se benevolentiam, qui fibi imperare, suaque opera ad divini nominis gloriam uti velit : neque folum agnoscunt : fed in magna spe sunt, illum cum, quod vult, jubeat ctiam daturum vires, quibus legi ipfius parere poslint.

At carnalibus, qui nondum spiritu servitutis libe- XLIII. rati funt, magisque metu poenarum, quam amore Poena carvirtutis abstinent à peccatis, ejus appendicis sensus nales maxi-

gravis & acerbus eft.

Quamobrem sunt piis exhortationibus sublevandi: Nota.

& quò lex spectat, quasi manu deducendi.

Parochus autem, quories alicujus explicandi præcepti occasio inciderit, eadem hæc sibi habeat pro- Dun aculei.

Carnalibus perinde tamen, ac spiritualibus, duo in primis quafi aculei funt amovendi, qui ad legeni obfervandam hac ipfa in appendice pofiti, homines maxime incitent. Nam quod Deus fortis dicitur, ideò diligentiùs est explicandum, quò caro sæpè, quæ terroribus divinæ comminationis minus commovetur, varias fibi ipía rationes fingit, quibus iram Dei effugere, ac propositam pœnam vitare possit : cui autem certo persuasum est, Deum sortem elle, This ?

Mith. 5.23.

displicet.

me mover.

XLIV. Priorest De us fortis.

illud magni Davidis usurpat: Quò ibo à spiritu tuo, & quò à sacie tua sugiam? Eadem quoque divinis interdum dississa promissis, tantas hostium vires esse credit, ut ad sustinendum minime parem se esse existimet. At firma, & stabili side, nihil titubans, cùm divina vi ac virtute nitatur, homines contra recreat, atque consirmat: inquit enim, Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?

Pf. 26 1.

A'ter est ze-

Alter verò aculeus, zelus ipse divinus est: nonnumquam enim homines putant Deum humana non curare, nec illud quidem, legem ipsius servemus, an negligamus: ex quo sequitur magna vitæ consusio: cùm autem Deum zelotem credimus, ejus rei meditatio sacilè nos in officio continet.

XLV. Zelus Deo tribuendus qui? Zelus verò, qui Deo tribuitur, nullam animi fignificat perturbationem; fed divinum illum amorem & charitatem, qua Deus nullam à fe animam patitur impunè fornicari: quotquot autem ab eo fornicantur, perdit.

XLVI. Zelus Divinus definitur. Est itaque zelus Dei, tranquillissima ejus, sincerissimaque justitia, qua anima falsis opinionibus, pravisque cupiditatibus corrupta repudiatur, & à Dei conjugio tamquam adultera removetur.

XLVII. Zelum Dei quando experimur? At verò zelum hunc Dei suavissimum, ac dulcissimum experimur, cùm summa ejus, atque incredibilis in nos voluntas zelo ipso demonstratur: nec enim aut amor ardentior inter homines, aut major arctiorque conjunctio, quam eorum qui conjugio copulati sunt, reperitur.

Nota. XLVIII. Quanto zelo Deus colendus. Igitur quam nos valde diligat, ostendit Deus: cum crebro se, vel sponso, vel marito comparans, zelotem vocat.

Quamobrem doceat Parochus, hoc loco fic divini cultus, atque honoris cupidos homines esse debere, ut zelantes, potius quam amantes, jure dici possint illius exemplo, qui de se ipso: Zelo, inquit, zelatus sum pro Domino Deo exercituum: immò verò Christum ipsum imitemur, cujus illud est: Zelus domus tux comedit me.

XLIX.

Est autem comminationis explicanda sententia,

non multos peccatores passurum Deum, sed cos vel Transgressotanquam parentem castigaturum, vel tanquam judi. res mandatocem acriter, ac severe in cos animadversurum. Quod rum non imalio in loco fignificans Moyles: Et scies, inquit, quia Deut. 7.9. Dominus Deus tuus ipse est I eus fortis, & fidelis, eu- Josue 24. 19. stodiens pactum, & misericordiam diligentibus se, & his, qui custodiunt præcepta ejus in mille generationes, & reddens odientibus se statim. Et Josuc: Non poteritis, inquit, servire Domino: Deus enim sanctus, & fortis æmulator est, nec ignoscet sceleribus vestris, atque peccatis, fi dimiseritis Dominum: & servieritis diis alienis, convertet se, & affliget vos, atque Subvertet.

Docendus autem populus est, comminationis pœnam ad tertiam, quartamque impiorum, & facinoro- Locus expliforum generationem pertinere: non quod posteriores majorum scelerum pœnas semper luant : sed licet illi, liberique eorum impunè tulerint; non omnis tamen eorum posteritas iram Dei, pœnamque vitabit.

Quod Josiæ Regi accidit, huic enim, propter sin- Exemplum. gularem pieratem, cum pepercisset Deus, dedissétque, ut in pace in sepulchrum Majorum suorum inferretur, ne videret consequentium temporum mala, quæ propter Manaffis avi impietatem, Judæ, & Hierusalem erant eventura, eo mortuo, in posteros ejus est ultio Dei consecuta, sic, ut ne filiis quidem Josia pepercerit.

2 Par. 34.27. 4 Reg. 23.30.

Qua autem ratione hæc legis verba sententiæ illi quæ Objectio solest apud Propheram, non aversentur; Anima, quæ vitur. peccaverit, ipsa morietur, sancti Gregorii auctoritas, Ezech. 18. 4. cum reliquis omnibus antiquis Patribus confentiens, aperte oftendit; inquit enim, Quisquis pravi parentis iniquitatem imitatur, etiam ex ejus delicto constringitur; quisquis autem parentis iniquitatem non imitatur, nequaquam delicto illius gravatur.

Unde fit ut iniquus filius iniqui patris non solum Nota & sua, quæ addidit; sed etiam patris peccara persolvat, doce. cum vitiis patris quibus iratum Dominum non ignorans, etiam suam adhuc malitiam adjungere non formidat; & justum est, ut qui sub districto judice

vias parentis iniqui non timet imitari, cogatur in vita præsenti, etiam culpas parentis iniqui persolvere. Extat locus Greg. lib. 15. moral. c. 31. Vide Aug. Epift. 75. D. Thom. 1, 2. 9.87. art. 8.

Commemorabit deinde Parochus, quantum Dei ju-LI. Bonita Dei stitiam superet ejusdem bonitas, ac miscricordia: irajustitiam su- scitur tertiæ, quartæque generationi Deus, misericorperat.

diam verò in millia impertit.

LII. Deum odegunt pecca-

In eo autem quod dicum est: Eorum, qui oderunt me peccati magnitudo oftenditur. Quid enim flagitiofius, ac deteffabilius, quam furnmam ipfam bo-Joan. 14.21. nitatem, summam veriratem odisse? Hoc verò ad omnes peccatores ideircò pertinet, quòd quemadmodum, qui habet mandata Dei, & servat ea, Deum diligit: ita qui legem Domini contemnit, & mandata ejus non tervat, Deum odiffe merito dicendus est.

LIII. Amore legi parendum.

Quod verò extremum est: Et iis qui diligunt me, fervandæ legis modum ac rationem docer; necesse est enim, cos qui legem Dei servant, eadem charitate arque amore, quo in Deum sint, ad ejus obedientiam adduci, quæ deinceps in fingulis præceptis commemorabuntur.

SECUNDUM DECALOGI PRÆCEPTUM.

ON ASSUMES NOMEN DOMINI DEI TUI IN VANUM.

cur diffingritur.

Quamquam primo divinæ legis præcepto quo De-Hoc pracep- um piè, fanctéque colere jubemur, hoc, quod secuntum à primo do loco sequitur, necessario continetur; nam qui sibi honorem tribui vult, idem postulat ut summo verbowial ch. 1.6. rum honore prosequamur, prohiberque contraria; quod & illa Domini apud Malachiam verba aperte indicant, Filius honorat patrem, & fervus dominum fuum; fi ergo Pater ego fum, ubi est honor meus? Deus tamen pro rei magnitudine, hanc de suo ipsius divino, & fanctitatis plenissimo nomine honorando, legem separatim ferre, idque nobis disertis, & perspicuis verbis præscribere voluit.

Quod sanè Parocho ipsi argumento imprimis esse debet, deber, nequaquam satis fore, si de hac generatim loquatur : sed ejusmodi locum hunc esse, in quo ipse Quam dilidiutius commorari, & quæcumque ad hanc tracta- genter expirtionem pertinent, distincte, dilucide, accurateque hoc pracepapud Fideles explicare necesse sit. De hoc pracepto tum. vide D. Thom. 2. 2. q. 122. art. 3. item & 1, 2.

q. 100. art. 5. Neque verò nimia hac diligentia censenda est. cum non defint, qui adcò errorum tenebris obcæcati Quan lape fint : ut quem Angeli glorificant, ei maledicere non & temerè vereantur: neque enim lege semel lata deterrentur, nes. quominus Dei majestatem quotidie imminuere, immo fingulis penè horis, ac momentis, impudentifiimè audeant. Quis enim non videat omnia jurejurando affirmari? omnia imprecationibus, & execrationibus referta esse ? usque adeò ut nemo serè vel vendat aliquid, vel emat, vel negotium aliquod gerat, qui non jurisjurandi religionem interponat, Deiqui sanctissimum nomen millies, vel in re levissima, & inani, temere non usurpet?

Quo major Parocho cura & diligentia adhibenda Nota. est, ut sæpè Fideles admonear, quam grave hoc sce-

lus fir, & deteftabile.

Jam verò in hujus præcepti explicatione id primum conster, cum eo quod lex fieri prohiber, ea- Unum hic rum etiam rerum præceptionem conjunctam esse, præcipitur, quas præstare homines debent, utrumque autem se- betur. paratim docendum eft.

Primum quidem, ut ea, quæ tradenda sunt, faciliùs exponantur, quid jubeat lex, mox etiam quid In hoc przvetet; nam quæ imperat, illa sunt, nomen Dei esse cepro quid honorandum, ac per illud sancte jurandum, hæc rursùs, quæ prohibet: Nemo divinum nomen contemnat, nemo illud in vanum assumat, neve per ipsum aut falso, aut frustrà, aut temerè juret.

In ea itaque parte, qua jubemur divino nomini honorem tribuere, Parochus Fidelibus præcipiat Dei Nomen Del nomen, ipfius inquam, literas, & syllabas, aut om- quomodo honorandum. nino per se nudum verbum tantummodo attendendum non esse: sed in eam cognationem veniendum,

quid valeat illa vox, quæ omnipotentem, ac sempiternam Majestatem unius, & trini numinis significat.

Nota.

Ex his autem facile colligitur inanem esse nonnullorum Judzorum superstitionem, qui quod scriberent Dei nomen, pronunciare non auderent, quasi in quatuor illis literis, non in re divina vis effet.

VII. nominibus par honor detur.

Sed quamvis fingulari numero prolatum fit; Non Singulis Dei assumes nomen Dei; id non de uno aliquo nomine, sed de omnibus, quæ Deo tribui solent, intelligendum est; multa enim Deo imposita sunt nomina, ut Domini, Omnipotentis, Domini exercituum, Regis Regum, Fortis, & alia id genus, quæ in Scripturis leguntur, quæ parem, eandemque venerationem habent omnia.

VIII. Scire divinum nomen & honorare tenemur.

Deinde docendum est, quo modo divino nomini debitus honor adhibeatur; neque enim Christiano populo cujus ore Dei laudes affiduæ celebrandæ funt, rem utiliffimam, & pernecessariam ad salutem, ignorare fas eft.

IX. Dei nomen quibus modis laudandum. Primus.

Quamvis autem multiplex fit ratio laudandi divini nominis; tamen in iis de quibus deinceps hîc dicetur, vis & pondus omnium videtur esse.

Primum igitur laudatur Deus, cum in omnium conspectu Deum, ac Dominum nostrum fidenter confitemur, Christumque salutis nostræ auctorem quemadmodum agnoscimus, ita etiam prædicamus.

Secundus.

Idémque cum verbo Dei, quo voluntas ejus enunciatur, sanctè & diligenter operam damus; in ejus meditatione assiduè versamur; studiosè illud addiscimus, aut legendo, aut audiendo, perinde ut cujusque personæ & muneri aptum, & consentaneum eft.

Tertius.

Deinde divinum nomen veneramur, & colimus, cum officii, & religionis causa divinas laudes celebramus, ac de omnibus rebus tum prosperis, tum adversis illi singulares gratias agimus: inquit enim Propheta; Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus. Extantque plurimi David psalmi quibus egregia quadam erga Deum pietate

Pf. 20. 2.

pietate illius divinas laudes suavissime decantar. Extat admirabile illud patientiæ exemplum Job: qui cum in maximas illas horribilésque calamitates incidiffet, Deum tamen excello & invicto animo laudare numquam intermifit. Nos itaque cum animi corporisque doloribus cruciamur, cum miseriis & ærumnis torquemur, statim ad Deum laudandum omne studium & animi nostri vires convertamus, illud Job, dicentes: Sit nomen Domini benedic- 7.b 1.21. tum.

Neque verò minus Dei nomen honoratur, si fiden- Qiaitus. ter opem ejus imploramus, quod iciliert aut nos ab illis liberet, aut ad eadem fortiter perferenta conftantiam, & robur largiatur : hoc enim gert vult Do- Ifal 49 15. minus; Invoca, inquit, me in die tri, alationis, & eruam te, & honorificabis me, cujus implor cionis cum multis aliis in locis, tum præcipue in Palmis 26. 13. & 113. illustria reperiuntur exempla.

Præterea Dei nomen honore profequimur, cum fi- Quintu-, dei faciendæ causa testamur Deum: qui modus à superioribus valde differt. Nam quæ (uprà enumeravimus, ita suapte natura bona sunt, atque expetenda, ut nihil beatius, nihil homini optabilius poslit esle, quam fi in illis sedulò exsequendis se ipsum dies noctésque exerceat, Benedicam, inquit David, Dominum in om- PJA 33. 1. ni tempore: semper laus ejus in ore meo.

At, jusjurandum, licet bonum sit, ejus tamen fre- usus jurandi quens usus minime est laudabilis. Hujus autem dif- frequentior criminis ratio in eo posita est, quod jusjurandum ea cur improtantum de causa institutum est, ut esset tamquam re- batus. medium quoddam humanæ imbecillitatis, & ad probandum quod dicimus, necessarium instrumentum.

Ut enim corpori medicamenta adhibere non expe- Similitudo. dit, nisi necesse sit: eorundem verò frequentatio perniciosa omnino est: ità etiam, nisi cum gravis & justa causa subest, jurejurando uti, non est salutare: quod si sæpius adhibeatur, tantum abest ut prosit, ut magnum detrimentum afferat.

Quamobrem præclare docet sanctus Chrysostomus, non nascente; sed jam adulto mundo cum mala Jurandi longe

confuetudo unde. Ad pop. Antroch, bom. 26. longè latéque propagara universum terrarum orbem occupatient, nihílque suo loco & ordine consisterer, sed perturbata & permixta omnia, sursum, deoreum, magna rerum consusione serrentur: &, quod malorum omnium gravissimum est, mortales sere omnes in sedam idolorum servitutem seipsos adjecissent: tum denique longo sanè intervallo jusjurandum in hominum consuetudinem irrepsiste, nam cum in tanta hominum persidia & iniquitate nemo sacilè ad credendum adduceretur, Deum testem invocabant.

XII. Primu juranai modus. Verùm cùm in hac præcepti parte præcipua sit illa ratio docendi Fideles, quomodo jusjurandum piè sanctéque adhibere debeant; primum dicendum est, jurare nihil aliud esse, nisi Deum testari, quacunque id verborum forma & conceptione siat; nam & Testis est mihi Deus; & per Deum, idem sunt.

XIII. Secundus jura idi modus. Est etiam illud jusjurandum, cùm ad saciendam sidem per res creatas juranius; ut per sacra Dei Evangelia, per Crucem, per Sanctorum reliquias, & nomen, & cætera id genus: neque enim hæc ipsa per se jurejurando auctoritatem, aut robur aliquod asserunt; sed Deus ipse hoc præstat, cujus divinæ majestatis splendor illis in rebus elucescit. Ex quo sequitur, ut per Evangelium jurantes per Deum ipsum jurent, cujus veritas Evangelio continetur & declaratur: similiter & per Sanctos, qui templa Dei sunt, quique Evangelicæ veritati crediderunt, eamque omni observantia consulerunt, & per gentes & nationes latissimè dissembarunt.

XIV. Tert us jurandi modus.

Eadem ratio est illius jurisjurandi quod per execrationem profertur; quale est illud sancti Pauli; Ego testem Deum invoco in animam meam, etenim hoc pacto aliquis Dei judicio tamquam mendacii ultori subjicitur. Neque propterea negamus nonnulla ex shice formulis ita accipi posse, quasi jurisjurandi vim non habeant; sed tamen utile est, quae de jurejurando dicta sunt, in his etiam servare, atque ad eandem prorsus normam & regulam dirigere.

Duo

Duo autem funt jurandi genera: primum quidem, Duplex juquod affertorium appella ur : ninirum cum aliquid Affertoris de re præfenti aut præterita religiose affirmamus, ut um, dal. 1. Apostolus in Epistola ad Galatas. E ce coram Deo, 2. quia non mentior.

Alterum verò promissorium dicitur, ad quod eti. Ponissorii am comminationes referentur furnium tempus ipic- um. 2 Reg 1. rans: cum aliquid ità fore pro certo pollicemur & confirmamus: cujulmodi eit illud Davide, qui Berlabeæ conjugi jurans per Dominum Deum mum, peomiss Solomonem eius filium, reget læredem fore,

arque in ipfius locum succeffarum.

Verum enimverò licet ad jusignandum firis sit, Ad legici-Deum testem adhibere: tamen ut re Sturn tanstumque muni jurafir, multo plura requiruntur, quar funt diligenter ext- quar requiplicanda; ea verò breviter tefte D. Hieronymo, flic- ir a, 8 Hier. remias enumerat, dum inquit, Jurabis, vivit Domi- in kane tonus in veritate, & in judicio, & in justitia. Quibus sa- eum, ther. 4. nè verbis illa breviter fummarimque complexus eft, quibus omnis jurisjurandi perfectio continetur, veritatem, inquam, judicium & justiciam.

Primum itaque in jurejurando locum veritas ha- XVII. bet, nimirum, ut quod afferitur & ipsim verum sit: Quid sit ju-se qui jurat, id ità esse arbitretur, non quidem temerè, aut levi conjectura adductus, sed certifimis argu- da?

mentis.

Alterum verò jurisjurandi genus, quo aliquid promittimus, codem plane modo verifatem requirit: Que pronam qui aliquid pollicetur, trà animatus esse debet, mittendo? ut, cum tempus advenerit, id re ipia præstet, & promillum exolvar, neque enim vir probus id unquain se facturum recipiet, quod sanctissimis Dei præceptis & voluntati adversari putet: sed, quidquid promittere & jurare licuerit, id semel promissum numquain mutabit: nisi fortasse commutata rerum condicione, tale esse inceperit: ut jam, si sidem servare & promissis stare velit, Dei odium & offensionem subiret: Veittatem autem jurejurando necellariam esse, David quoque indicar illis verbis, Qui jurat proximo (uo, 1/1. 14 & non decipit.

Sequitur

XIX. Quid fit jurare in judicio.

Sequitur secundo loco judicium: neque enim jusjurandum temerè & inconsideratè, sed consulto & cogitato adhiberi decet. Itaque juraturus, primum quidem consideret, utrum necessitate cogatur, necne,
rémque totam accurate expendat, an ejusmodi sit, ut
jurejurando indigere videatur. Tempus præterea
spectet, locum attendat, aliáque permulta quæ rebus adjuncta sunt, circumspiciat, non odio, non amore, aut animi perturbatione aliqua impellatur,
sed ipsius rei vi & necessitate.

XX. Juramentum temerarium quid? Etenim, nisi hæc confideratio, & diligens animadversio antecesserit, sanè jusjurandum præceps & temerarium erit: cujusmodi est illorum irreligiosa affirmatio, qui in re levissima & inani, nulla ratione aut consilio, sed prava quadam consuctudine urant.

Nota & argue.

Id verò passim quotidie à venditoribus & emptoribus sieri videmus: nam illi, ut quamplurimò vendant: hi rursus, ut quam minimò emant, res venales, vel laudare vel vituperare, jurejurando non dubitant.

Nata.

Cùm iraque judicio & prudentià opus sit: pueri verò ita acutè perspicere ac distinguere nondum per ætatem possint: Ideirco constitutum est à sancto Cornelio Pont. nè à pueris ante pubertatem, hoc est, ante xiv. annum jusjurandum exigatur, 22. q. 5. c. honessum, so c. pueri.

XXI. Quid in iurare in justitia.

Reliqua est justicia, quæ maxime in promisis requiritur, quare si quis injustum aliquid & inhonestum promittit, & jurando peccat, & promissis faciendis scelus scelere cumulat: extat hujus rei in Evangelio exemplum Herodis regis, qui temerario jurejurando obstrictus, puellæ saltatrici caput Joannis Baptistæ, tamquam saltationis præmium, dedit; tale enim suit Judæorum jusjurandum, qui seipsos, ut est in Actis Apostolorum, ea conditione devoverunt, nihil gustaturos, donec Paulum occidissent.

Mirc. 6. 23. Au. 23. 12.

> His ità explicatis, nulla plane dubitatio relinquitur, quin illi tutò jurare liceat, qui hæc omnia fervaverit, quique hisce conditionibus, tamquam præsidiis quibusdam, jusjurandum munierit.

XVII. Quando & quomodo jurate licitum fit.

Sed

AD PAROCHOS PARS III.

Sed & multis argumentis id probare facile est; nam Probatur. lex Domini, quæ immaculata est & sancta, hoc præ- Primo. cepit. Dominum, inquit, Deum tuum timebis, & il- Ffal. 18 3. li soli servies: ac per nomen illius jurabis. Et à Davide scriptum est : Laudabuntur omnes qui Deu. 6. 10,

jurant in eo.

t

a

e

1-1-

ri

r

r-

1-

2-

2-

n

K-

o

,

10

is 1-

1.

r-

d

Prætereà sacræ Literæ indicant, ipsa Ecclesiæ lumi- secundo. na: fan Aissimos Apostolos jurejurando nonnunguam Ffil. 18. usos esse: idque ex Apostoli epistolis apparet.

Adde quod & Angeli ipli interdum jurant, nam à Quarto. fancto Joanne Evangelista in Apocalypsi scriptum est, Apoc. 19. 3.

Angelum jurâsse per viventem in secula.

Quin etiam & Deus ipse jurat, Angelorum Domi- Q into. nus: & in veteri Testamento multis in locis Deus Hebr. 6. 17. promissiones suas jurejurando confirmat, ut Abrahæ Gen. 22. 10. & Davidi, qui illud de Dei jurejurando prodidit : Pfal.109 4. Juravit, inquit Dominus, & non pænitebit eum: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchise-

Neque verò obscura est ratio ad explicandum, Sexto. cur jusjurandum laudabile sit, si quis attentius to- Ratione. tam rem consideret & ipsius ortum, finémque intue- Hebr. 4. 13. atur. Etenim jusjurandum à fide originem ducit, qua homines credunt Deum totius veritatis esse auctorem, qui nec decipi unquam possit, nec alios decipere: cujus oculis nuda funt omnia & aperta, qui denique universis rebus humanis admirabili providentia consulit, mundámque administrat. Hac igitur fide homines imbuti, Deum veritatis testem adhibent, cui fidem non habere, impium ac nefarium erit.

Quod verò ad finem attinet: eò tendit jusiurandum, atque id omnino spectat, ut hominis justitiam Jurisjucan-& innocentiam probet, finémque litibus & contro-di finis & copus. verfiis imponat, quod etiam Apostolus in epistola ad Hebr. 9. Hebræos docet.

Neque huic sententiæ verba illa Salvatoris no- Objectio. stri apud sanctum Matthæum repugnant: Audi- Matt. 5 3. stis, quia dictum est antiquis: Non perjurabis: reddes autem Domino jurament tua. Ego autem

dico vobis, non jurare omninò, neque per cœlum, quia thronus Dei est; neque per terram, quia scabellum pedum ejus; neque per Hierosolymam, quia civitas est magni regis; neque per caput tuum juraveris, quia non pole, unum capillum albam sacere aut nigrum: sit autem sermo vester, est, est; non, non a quod autem his abundancius, à malo est.

Fadem fol-

His enim verbis jusjurandum generatin, universéque damnari non est dicendum, cum jam supra viderimus Dominum ipsum, Apostolósque frequenter jurâsse: sed perversum Judæorum judicium redarguere Dominus voluit, quo sibi in animum induxerant, nilvi in jurejurando cavendum esse, præter mendacium; itaque de rebus levissimis & nullius momenti, & ipsi jurabant sæpissimè, & ab aliis jusjurandum exigebant: Hune morem Salvator reprehendir, atque improbat, docétque omninò à jurejurando absuncudum esse, nisi id slagitet necessitas.

XXIV. Adapit in fiturum iuramentum.

Nota.

XXV. Explicator locus & vang. lii, Mat. 5.37 Ecclef. 23. Nam propter humanam imbecillitatem jusjurandum inflitutum est., & te vera à malo provenit : quandequidem aut juranis inconstantiam indicat, aut illius, cujus caută juranus, contumaciam, qui, ut credat, aliter adduci non potest.

Sed tamen jurandi necessitas excusationem habet.

Et guidem dum inquit Salvator: Sit fermo vefler, est; non, non: hac lequendi formula satis declarat, se jurandi consuctudinem in colloquiis samiliarium, & levium rerum prehibere, quaniobrem illud præcipue à Domino admonemur, ne faciles nimain & propenti ad juration finus: idque fedulo docendum crit & Fidelium auribus inculcandum: infinita enim ferè mala ex nimita jornadi confuerudine cmanare, & facrarum Literarum auftoritate, & fanctificorum Patrum testimoniis comprobatur. In Ecclefusfico scriptum cit: jurationi non affuescas os tuum: multi enim cafus in ilit. Item, Vir multum jurans, implebitur miquitate, & non discedet à domo illius plaga. Plura hac de re legi possunt apud fanctos Dafilium & Augoffinum in libris contra mendacium.

dacium. Et hactenus de jussis; nunc de vetitis dicatur. Basil. in Pfal. 14. ad hec verba, Qui jurat proximo suo: 95 Aug. 110. de mendac. 14. Vide 22.

q. 2. c. primum eft.

Vetamur divinum nomen in vanum affumere: apparet enim eum gravi peccato se obstringere, qui Jurare temenon confilio, sed temeritate ad jurandum fertur, re grande Gravissimum autem delictum hoc esle, illa etiam malum. verba declarant: Non assumes nomen Dei tui in vanum; quafi rationem afferret cur hoc facinus fcelestum adeo, ac nesarium sit; nimirum proptereà quod ej s majestas minuitur, quem nos Deum & Dominum nostrum esse profitemur.

Hoc igitur præcepto prohibetur ne homines falsum XXVII. jurent : nam qui à tanto scelere non refugit : nt De- Falsum juum falso testetur, hie insignem Deo injuriam facit, rans quanquippe qui aut illi insciriæ noram inurit, dom ipsem cat injurialicujus rei veritatem latere arbitratur, aut certe am. improbitatis; & pravi affectus, q i mendacium tefti-

monio velit confirmare.

Jurat autem salso non is solum, qui quod salsam scit, verum elle jurando affirmat. Vide Aug. de ver- Peccatur bic. bis Apost. serm. 28. dy citatur 21. q. 2. c. homines.

Sch ille etiam, qui jurejurando id afferit, quod Secundo.

cum verum fit; tamen ipse falsum putat.

Nam cum mendacium ca re mendacium fit, quod Quid fit contra mentem & animi sententiam profertur; per- mendacium.

spiceum est, hunc plane mentiri & perjurum este.

Simili quoque ratione pejerat, qui id jurat quod Tertio. verum existimat, & tamen re vera talsum est; nisi, quantum potuit, curam & diligentiam adhibuerit, ut notam rem compertam atque exploratain haberet : quamvis enim ipfios oratio menti confentiat, tamen hujus præcepti reus eft.

Ejustlem verò peccati re s censendus est, qui se a- Quartoliq id jurejurando facturum promittit, cum tamen aur prom flum implere in animo non fuerit: aut, fi

fuit, quod promisit, re ipsa non præstat.

d

1-

30

Quod etiam ad eos pertinet, qui cum se voci spon- Nota. sione Deo obligarunt, non præstant.

Prim .

Præ-

CATECHISMI

Quinto.

Præterea in hoc præceptum peccatur, fi defit justitia, quæ ex tribus jurisjurandi comitibus una est. Itaque si quis juret se peccatum aliquod mortiserum commissurum, exempli causa, eadem hominis, hujus præcepti reus est, licet ille serio, atque ex animo dicat, & jusjurandum veritatem habeat, quam primo loco requiri declaravimus.

Sexto.

His adjungi debent illa jurandi genera, quæ à contemptu quodam proficiscuntur, cum quis jurat se non obtemperaturum evangelicis confiliis: cujusmodi funt, quæ ad cœlibatum & paupertatem hortantur : quamvis enim nemo ea necessario sequi debeat: si quis tamen juret nolle se illis parêre consiliis, is eo jurejurando divina confilia contemnit & violat.

Se timo.

Prætereà, hane legem is violat, & judicio peccat qui quod verum est, jurat, idque ità se habere existimat, levibus quibusdam conjecturis adductis, longe pericis: nam etfi hujusmodi jusjurandum veritas comitatur, subest tamen aliquo modo falsum: nam qui sic negligenter jurat, in magno pejerandi periculo versatur.

Octavo.

Falio prætercà jurat, qui per falsos deos jurat: quid enim est à veritate alienius, quam mendaces & fictitios deos, tamquam verum Deum testari: Vide Aug. Ep. 54.

Nono.

Verum quonism Scriptura, cum perjurium inter-Levit.19.22. dixit, inquit Nec pollues nomen Dei tui, neglectio prohibetur, quæ fugienda est in reliquis, quibus ex hujus præcepti auctoritate honor debetur, quale est verbum Dei, cujus majestatem non solum pii, sed interdum etiam impii reverentur, ut in Julie. 3. 20. Judicum historia de Eglon Moabitarum rege memoriæ traditum eft.

Dei autem verbum summa injuria afficit, quicumque sacram Scripturam à recta & germana ejus sen-2 Fet. 3. tentia ad impiorum dog nata & hæreses flectit: cujus sceleris admonet nos Frinceps Apostolorum verbis illis: Sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant, ficut & cæteras Scripturas, ad

suam ipsorum perditionem.

Præ-

Præterea fædis & inhonestis maculis sacra Scriptura Decimo. contaminatur, cum ejus verba & sententias, quæ omni veneratione colenda sunt, ad profana quæque ne- Seff. 4. in farii homines torquent, ad scurrilia scilicet, sabulosa, fine. vana, assentationes, detractiones, sortes, libellos famofos, & fi qua funt alia id genus: in quod peccatum sacra Tridentina Synodus animadverti jubet.

Deinde ut ii Deum honorant, qui ejus openi at- Undecimo. que auxilium in suis calamitatibus implorant : ita debitum Deo honorem is negat, qui illius subsidium non invocat: quos redarguit David, cum inquit: De- Pfal. 15. 5. um non invocaverunt: illi trepidaverunt timore, ubi

non erat timor.

At verò longè magis deteffabili scelere seipsos ad- Duodecimo. stringunt, qui sacrosanctum Dei nomen, ab omnibus creaturis benedicendum & fummis laudibus extollendum, aut etiam Sanctorum nomen cum Deo negantium, impuro & contaminato ore blaiphemare, atque execrari audeant.

Quod quidem peccarum usque adeo arrox arque Nota. immane est, ut interdum sacræ Literæ, si de blasphe- 3 Reg. 21.13: mia sermo incidar, benedictionis nomine utantur.

Quoniam verò pœnæ & supplicii terror peccandi licentiam vehementer coercere solet : idcircò Pa- Appendix ad rochus, ut hominum animos magis permoveat, at praceptum. que ad hoc præceptum servandum faciliùs impellat, alteram illius partem, & quafi appendicem diligenter explicabit. NEC ENIM HABEBIT INSON- Exad. 20. 7. TEM COMINUS EUM, QUI ASSUMPSERIT NOMEN DOMINI DEI SUI FRUSTRA.

Ac primum quidem doceat, summa ratione fac- Cur minz tum esse, ut huic præcepto minæ adjungerentur: huic præcepquo quidem & peccati gravitas, & in nos Dei be- to subjiciannignitas agnoscitur: qui cum hominum perditione tur. non delectetur, nè ipsius iram & offensionem subeamus, hisce salutaribus minis nos deterret, nimirum ut illum benevolum potius quam iratum experiamur.

Urgeat hunc locum Pastor, instétque summo stu- XXXI. dio, ut populus sceleris gravitatem agnoscar, & illud Pastoribus

70b 1. 12,29.

XXIX.

Quid agendum.

detestetur vehementius, & in eo evitando majorem diligentiam & cautionem adhibeat.

Secundo.

Ostendat præterea, quanta sit hominum proclivitas ad hoc peccarum committendum: ut non fatis fuerit legem ferre, nisi etiam minæ adderentur. Incredibile enim est, quantum hæc cogitatio utilitatis habear.

Nota.

Tertio.

Nam ut nihil æquè nocet, atque incauta quædam animi securitas: ita propriæ imbecillitatis cognitio

plurimum prodest. Tum illud etiam declarat, nullum à Deo certum

supplicium constitutum suisse, sed tantum universe minari, quicumque se hoc scelere adstrinxerit, non

impunè laturum.

JIXXX. Qua mala pariat fecundi præcepti transgressio.

Quapropter diversa supplicia, quibus quotidie affligimur, hujus peccati admonere nos debent. Maximas hinc enim facilè licet conjicere, homines ea re in calamitates incidere, quod huic præcepto non obtemperent, quibus fibi propofitis, cautiores eos in posterum fore verisimile est. Fideles, itaque sancto more perterriti, omni studio peccatum hoc sugiant: Matt. 12. 36. nam si omnis verbi otiosi in extremo judicio reddenda ratio est, quid de gravissimis sceleribus dicendum, quæ magnam divini nominis despicientiam præ se ferunt?

TERTIUM PRÆCEPTUM

DECALOGI.

Emento ut diem sabbathi san Eifices. Sex diebus operaberis, of facies omnia opera tua: Septima autem die sabbathum Domini Dei tui est.

Non facies omne opus in eo, tu, of filius tuus, of filia tua, or servus tuus, or ancilla tua, jumentum tuum, do advena, qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Dominus cœlum & terram, mare, & omnia que in eis sunt, & requievit in die septimo, idcirco benedixit Dominus diei sabbathi, & sanclificavit eum.

Hoc

Hoc legis præcepto externus ille cultus qui Deo à nobis deberur, recte, arque ordine præscribitur : est Qu'd pracienim hic veluti quidam prioris præcepti fructus : quo- platur in hoc tertio niam quem intimis sensibus piè colimus; fide & spe pracepto. adducti, quam in eo positam habemus, non possumus eum non externo cultu venerari, eidémque gratias agere. Vide Trid. decr. de ciborum delectu de festis diebus, Seff. ult. sub finem, item D. Thom. 2. 2. q. 122. art. 4. item de Consec. dift. 3. multis capitib.

Et quoniam hæc ab iis qui humanarum rerum occupationibus detinentur, non facile præstari possunt: Deus quam certum tempus statutum est quo ea commodè effici indulgens.

queant.

Itaque cum hoc præceptum ejusmodi sit, ut fructum, utilitatémque admirabilem afferat : maxime in- Magni refert terest Parochi, summam in co explicando diligenti- hoc pracepam adhiberi; ad ejus autem inflammandum studium cari sapius. magnam vim habet primum illud præcepti verbum, MEMENTO; nam quemadmodum Fideles tale præceptum meminisse debent: sic Pastoris est, in eorum memoriam illud & monendo & docendo & redigere.

Quantum verò Fidelium referat, hoc præceptum colere, ex eo percipitur, quod eo diligenter colen- Hoc przcepdo, ad reliqua legis justa servanda facilius adducen- tum colere quam utile.

tur.

Cum enim inter cætera, quæ diebus festis præftare debent, necesse habeant, verbi Dei audiendi Festis ad Eccausa, ad Ecclesiam convenire, cum edocti suerint clesiam cur divinas justificationes, illud etiam consequentur, ut veniendum. ex toto corde custodiant legem Domini; quamobrem sæpissimè sabbathi celebritas cultusque præcipitur in facris Literis, ut in Exodo, Levitico, Deute- Exod. 16.20, ronomio: apud Esaiam, Hieremiam, item & Eze- 31. chielem, Prophetas videre licet: quibus omnibus in Levit. 76.19. locis hoc de sabbathi cultu traditum est præceptum. Deut. 3. De pradic. verbi Dei, vide Trid. Seff. 5. c. 2. Vide & Efa. 66. 750 singularem hac de re libellum S. Caroli Borrom in allis 86. Eccles. Mediol. Vide etiam alla Eccles. Bononiens.

Eze,10. 22.

VI. Magistratuum eft cultum divinum promovere.

Monendi verò & hortandi sunt Principes & Magistratus, ut in iis maxime, quæ ad hunc cultum Dei retinendum, atque augendum pertinent, Ecclefiæ Præsides auctoritate sua juvent, jubeantque populum facerdotum præceptis obtemperare.

VII. Modus expli an li hoc praccpium.

Quod autem ad hujus præcepti explanationem attinct, danda opera est, ut Fideles doceantur, quibus rebus hoc præceptum cum cæteris conveniat, quibusve differat ab eis: hoc enim pacto, causam ille rationémque cognoscet, quare non sabbathum, sed diem Dominicum colamus, sanctúmque habeamus.

VIII. Hoc pracep. tum à cæteris nevem

Certa igitur illa differentia videtur, quòd reliqua Decalogi præcepta naturalia sunt & perpetua, neque mutari ulla ratione possunt : quo factum est, ut ut discrepat. quamvis lex Moysis abrogata sit, omnia tamen præcepta, quæ duabus tabulis continentur, populus Christianus servet.

Nota.

Quòd ideò fit, non quia Moses ità jusserit, sed quòd naturæ conveniunt: cujus vi homines ad illa servanda impelluntur.

IX. Hoc praceptum quoad tempus ceremoniale eft.

Hoc autem de sabbathi cultu præceptum, fi statutum tempus spectatur, non fixum & constans est, sed mutabile: neque ad mores sed ad ceremonias pertinet: neque naturale, quoniam non à natura ad id docti aut instituti sumus, ut illo die potius quam alio externum cultum Deo tribuamus; sed ex eo tempore quo populus Israeliticus à Pharaonis est servitute liberatus, diem sabbathi coluit.

X. do dies fabdebuit in Cal. 4. 10. (o' f. 2. 16.

Tempus autem quo sabbathi cultus tollendus erat, Cur & quan- illud idem est, quo cæteri Hebraici cultus, cerebathi mutari moniæque antiquandæ erant, morte scilicet Christi: nam cum illæ ceremoniæ fint quafi adumbratæ ima-Dominicum gines lucis & veritatis, illud utique necesse erat, ut lucis ac veritatis, quæ Jesus Christus est, adventu removerentur: qua de re S. Paulus ad Galatas, ità scripsit, cum Mosaici ritus cultores reprehenderet: Dies observatis, & menses, & tempora, & annos: timeo vos, nè fortè fine causa laboraverim in vobis. In quam etiam sententiam scripfit ad Colossenses. Et hæc de differentia.

Convenit

AD PAROCHOS PARS III.

34I

Convenit autem hoc præceptum cum reliquis, non ritu & ceremoniis, sed quia aliquid habet, quod ad mo-res naturæque jus attineat. Nam Dei cultus, ac religio, convenit quæ hoc præcepto exprimitur, à naturæ jure existit : cum cateris. cùm illud natura comparatum fit, ut aliquot horas in iis quæ ad Dei cultum pertinent, versemur, cujus rei argumento est quod apud omnes nationes, statutas quasdam ferias, eásque publicas suisse cernimus, quæ facris rebus ac divinis obeundis erant consecratæ: est enim naturale homini, ut iis certum quoddam tempus necessariis rerum functionibus det, veluti corporis quieti, somno, & aliis ejusmodi rebus.

Et quemadmodum corpori, ita eadem naturæ ra- Nota hanc tione factum est, ut menti aliquid etiam temporis fimilitudinem. eoncederet, quo in Dei contemplatione se reficeret: arque ita cum aliqua temporis pars esse debeat, quo res divinæ colantur, cultusque Deo debitus tribua-

tur, hoc sanè ad morum præcepta pertinet.

Quam ob causam Apostoli ex illis septem diebus Dies sabbaeum, qui primus est, ad divinum cultum conse- thi cur mucrare statuerunt, quem Dominicum diem dixere: tatus in Donam & sanctus Johannes in Apocalypsi, Dominici di- minicum. ei meminit: & Apostolus per lunam sabbathorum, quæ est dies Dominicus, ut sanctus Chrysostomus interpretatur, collectas fieri jubet: ut intelligamus, Apoc. 1. 10. jam tum in Ecclesia diem Dominicum sanctum habitum este. Chryfost. hom. 13. in Corinth. Amb. Item of Theophylast. Vide etiam Can. Ap. c. 67. Ignat. Epift. ad Magnes. Just. Apol. 2. Tertul. in Apol. c. 16. Co de Coron. milit. c. 3. & de Idol. c. 14. & Cyp. Epist. 33. Clement. Alexand. lib. 5. Strom. satis ante finem. Orig. hom. 7. in Exod.

Jam verò, ut sciant Fideles, quid eo die agere, à Quatuor huquibus actionibus abstinere debeant: non alienum jus pracepti est, ut Parochus totum præceptum, quod in quatu- partes. or partes rectè distribui potest, ad verbum diligenter

interpretetur.

Itaque primum generatim proponat, quid iis verbis præscribatur: MEMENTO UT DIEM SABBA- Verba quil THI SANCTIFICES, ob eam verò causam initio doceant.

X.

Præcepti verbum illud, Memento, apposite additum est, quod hujus diei cultus ad ceremonias pertinear.

Primo.

Qua de re populus admonendus esse videbatur, cum naturæ lex, etfi aliquo tempore Deum religionis ritu colendum esse doceat, hoc tamen, quo potissimum die fieri deberet, non præscripsit.

Secundo.

Præterea Fideles docendi funt ex iis verbis modum & rationem colligi posse, qua in tota hebdomada opus facere conveniat, ita scilicet, ut diem festum semper spectemus, quo die cum actionum & operum

Reg. 2. 5. nostrorum Deo quasi reddenda ratio sit: ejusmodi opera efficiamus necesse est, quæ neque Dei judicio repudientur, neque nobis, ut scriptum est, in fingul-

tum fint & in scrupulum cordis.

Tertio.

Postremò id docemur, quod certè animadvertere debemus, non defuturas scilicet occasiones; quamobrem nos hujus præcepti capiat oblivio, vel aliorum, qui illud negligunt, exemplo adductos, vel spectaculorum, ludorúmque studio, quibus plerumque ab hujus diei sancto religiosóque cultu abducimur.

XV. Quid fir fabbathum?

Sed jam ad id veniamus quod sabbathi fignificatione demonstratur; sabbathum, Hebraicum nomen, fi Latinè interpretaris, cessatio dicitur; sabbathisare proptereà cessare & requiescere Latino vocabulo appellatur. Qua fignificatione factum est, ut sabbathi nomine dies septimus diceretur, quoniam absoluta persectaque mundi universitate, Deus ab omni opere quod fecerat, requievit : ita hunc diem in Exodo Dominus vocat.

Exod.20. 12. Deut. 5. 14.

quid fit?

Gen. 23.

Nota. Postea verò non solum septimus hic dies, sed ob ejus dignitatem ipsa etiam hebdomada eo nomine

Luc. 13. 13. appellata est; in quem sensum Pharisæus apud S. Lucam dixit: Jejuno bis in sabbatho. Atque hoc quidem de sabbathi fignificatione.

XVI. Sanctificare,

Sanctificatio autem subbathi sacris in Literis cessatio est, quæ sit à corporis laboribus, & à negotiis, ut aperte oftendunt hæc, quæ sequuntur, præcepti verba, NON OPERABERIS; neque verò id solum significat(aliter enim fatis fuisset dicere in Deuteronomio:

Observa

Observa diem sabbathi) sed cum in eodem loco adda- Deut. 12. tur. UT SANCTIFICES EUM, hoc verbo oftenditur, sabbathi diem religiosum esse, divinisque actionibus, & sanctis rerum officiis consecratum.

Itaque diem sabbathi tum plenè & persectè celebra- Vera sabbamus, cum pietatis & religionis officia Deo præstamus: thi sanctifihócque plane sabbathum est, quod Esaias delicatum catio. appellat quoniam festi dies sunt veluti deliciæ Domi- Esa. 58. 13. ni & piorum hominum. Quare si religioso huic sanc- Esa. 58. 6. toque sabbathi cultui, misericordiz adjunguntur opera, certè maxima sunt, & multa præmia, quæ eodem capite nobis proponuntur.

Itaque verus ac proprius hujus præcepti sensus eò spectar, ut homo, & animo & corpore in eam curam Quis sit veincumbat, ut statuto aliquo tempore, à negotiis, cor-rus hujus porisque laboribus feriatus, Deum piè colat ac vene- tensus.

Altera verò præcepti parte demonstratur; diem septimum Dei cultui divinitus dicatum esse; nam ita Secunda scriptum est, Sex diebus operaberis & facies omnia ope- pars quid ra tua ; septimo autem die sabbathum Domini Dei tui pracipit. est; quæ verba ad eam sententiam referuntur, ut sabbathum Domino consecratum interpretemur, eique eo die religionis officia tribuamus, septimumque diem intelligamus fignum esse quietis Domini.

Hic verò dies divino cultui dicatus est: quia rudi Cur hic dies populo minus expediebat habere eam facultatem tem- Deo addicporis arbitratu suo deligendi, nè fortè Ægyptiorum tus.

facra imitaretur.

Itaque è septem diebus, ultimus ad Deum colendum delectus est: quæ quidem res plena mysterii est. Diem u-Quare Dominus in Exodo & apud Ezechielem sig- git Deus. num vocat : Videte itaque, ille inquit, ut sabbathum Ezec, 20. 12.

meum custodiaris.

Quia fignum est inter me & vos in generationi- Prima ratio. bus vestris, ut sciatis quia ego Dominus qui sanctifico vos. Itaque fignum fuit, quod indicabat homines Deo se dedicare oportere, sanctoque eidem præbere, cum diem etiam videamus et dicatum esse: si quidem ille dies sanctus est, quod tum præcipue sanc-

XVIII.

XIX. præcepti

XXI.

Secunda.

CATECHISMI

titatem & religionem homines colere debeant.

Deinde fignum est & quasi monumentum condi-

tæ hujus admirandæ univerfitatis.

Tertia. Signum præterea fuit Israelitarum memoriæ traditum, quod admoniti, se Dei auxilio à durissimo Ægyptiacæ servitutis jugo solutos ac liberatos esse memi-

Deut. 5. 25. nissent: id quod Dominus oftendit illis verbis. Memento quòd & ipse servieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti, & brachio extento: idcircò præcepit tibi ut observares diem fabbathi.

Est fignum item tum spiritualis, tum cœlestis sab-

Spirituale autem sabbathum in sancta quadam & mystica quiete consistit: nimirum, cum verus homo Christo consepultus, ad vitam renovatur, atque in ils actionibus quæ Christianæ pietati conveniunt, studiosè se exercet: debent enim qui aliquando erant tenebræ, nunc autem lux in Domino funt, ut filii lucis ambulare in omni bonitate, justitia & veritate, neque communicare operibus infructuosis tenebrarum.

Cœleste verò sabbathum est (ut ait D. Cyrillus, eum locum Apostoli tractans: Relinquitur ergo sabbathismus populo Dei) illa vita, qua omnibus bonis cum Christo viventes fruemur, peccato radicitus extirpa-1. 4 in Joan. to, secundum illud: Non erit ibi leo, nec prava bestia illuc ascendet, sed erit ibi via pura, & sancta vocabitur: omnia enîm bona in visione Dei mens Sanctorum adipiscitur. Quare Fideles hortandi erant his verbis, & à Pastore incitandi: Festinemus ingredi in illam requiem.

Præter diem septimum habebat populus Judæus alios etiam festos & sacros dies divina lege constitutos, quibus maximorum beneficiorum memoria renovaretur. De his aliis festis vide Levit.22. Num.29. Deut.6. of si vis habere moralem intelligentiam festorum ejusmodi, vide Cyril. de adoratione in spiritu & verit. lib.17. D. Thom. 1. 2. q. 102. art. 4. ad. 10.

Placuit autem Ecclesiæ Dei, ut diei sabbathi cul-

Quarta.

XXII. Spirituale fabbathum quid? Ephef. 5. 2.

XXIII. Coelefte fabbathum quid? S. Cyril. lat. c. 51. Ef. 53. 8. Heb. 4. 2.

XXIV. Præter fabbatha erant Judæis alia fefta.

VYX. Sabbathum

tus

AD PAROCHOS PARS III.

tus. & celebritas in Dominicum transferretur diem, cur muta-Nam ut eo die primum lux orbi terrarum illuxit : tum. fic Redemptoris nostri, qui ad vitam æternam nobis

aditum patefecit, resurrectione, quæ eo die suit, è tenebris ad lucem vita nostra revocata est: unde &

Dominicum diem Apostoli dici voluerunt.

Solemnem præterea hunc diem esle in sacris li- secunda 12teris animadvertimus, quòd eo die mundi creatio tio. initium habuit; quòd Spiritus sanctus Apostolis datus fit.

Alios autem dies festos ab Ecclesiæ initio, & consequentibus deinde temporibus Apostoli, & sancti Pa- Curalia festa tres nostri instituerunt, ut piè & sancte Dei benefici-

orum memoriam coleremus.

Inter eos autem celeberrimi habentur illi dics, qui ob redemptionis nostræ mysteria religioni consecrati Ordosestofunt; deinde qui sanctissimi Virgini matri, tum verò Apostolis, ac Martyribus, cæterisque sanctis cum Nota. Christo regnantibus dicantur, in quorum victoria Dei bonitas & potentia laudatur, ipfis debiti honores tribuuntur, atque ad eorum imitationem Fidelis populus incitatur.

Et quoniam ad hoc præceptum servandum, mag- XXVIII. nam vim ea ipsius pars habet, quæ illis verbis ex- hibetur. pressa est: Sex diebus operaberis: septimus autem dies sabbathum Dei est, Parochus debet illam partem diligenter explicare. Etenim ex his verbis col- 1 Theff. 4 11. ligi potest, Fideles hortandos esse, ne otiosi & desides vitam traducant: sed potius Apostolicæ vocis memores, negotium suum quisque agat, & operetur manibus suis, sicut ab eo præceptum suerar.

Præterea hoc præcepto illud Dominus jubet, XXIX. ut sex ipsis diebus opera nostra efficiamus, ne ali- N hil servile quid eorum quæ aliis hebdomadæ diebus fieri, a- in Dominigive oportear, in diem festum rejiciatur, atque ità tendum. animus à rerum divinarum cura, studioque avoce-

Tertia deinde præcepti pars explicanda est, quæ quodam modo describit, qua ratione sabbathi diem Tertia przcolere debeamus: præcipuè autem explicat, quid cepti pars;

Prima ratio.

XXX.

CATECHISMI

beat.

quid probi- illo die facere prohibemur : quare inquit Dominus, Non facies omne opus in eo, tu, & filius tuus, & filia tua, servus tuus & ancilla tua, jumentum tuum &

advena qui est intrà portas tuas.

XXXI. Quidquid mentem à Dei cu'tu abftrahit. vetatur.

Quibus verbis ad id primum instituimur, ut quæcumque divinum cultum impedire possunt, omnino vitemus: facilè enim perspici possit, omne servilis operis genus prohiberi, non quidem ea re, quòd sua natura aut turpe, aut malum fit; sed quoniam mentem nostra à divino cultu, qui finis præcepti est, abstrahit.

Nota & duce.

Quo magis peccata à Fidelibus vitanda sunt, quæ non solum animum à divinarum rerum studio avocant, sed nos à Dei amore prorsus sejungunt. Vide August. tract. 3. in Joan. of in Psal. 31. serm. of lib.

de decem chordis, c. 2.

XXXII. Que opera non vetautur die festo.

Non tamen eæ actiones, neque ea opera vetantur quæ ad divinum cultum attinent, etiam servilia fint: ur altare instruere, templa, alicujus festi diei causâ ornare, & reliqua hujus generis, ideoque à Domino dictum est: Sacerdotes in templo sabbathum violare, & fine crimine effe.

Prima species. Altera fpc. cies. Tertia fpecies.

Sed neque earum rerum opera hac lege prohiberi existimandum est, quorum jactura facienda sit, si die festo prætermittantur, quemadmodum sacris etiam Canonibus permislum est.

Multa alia Dominus in Evangelio festis diebus fieri posse declaravit, quæ facile Parochus apud sanctos

Matthæum & Joannem observabit.

XXXIII. Net jum nta labori applicanda funt die f Ato.

Sed ut nulla prætermitteretur, cujus actione hic sabbathi culrus impediretur, sacta est jumenti mentio: quo animalium genere impediuntur homines, quominus sabbati diem colant: si enim die sabbati alicui operis actioni jumenti usus destinatur, necessaria est etiam ad id hominis opera, qui jumentum agat: itaque folum per se opus facere non potest, sed hominem, qui illud molitur, adjuvat : eo autem die nemini opus facere licet, ergo neque jumentis, quorum opera ad id homines utuntur:

Itaque hujus præcepti lex eò etiam spectat, ut, si XXXIV. Nec fervi jumentorum laboribus homines parcere Deus vult,

AD PAROCHOS PARS III.

eo certè magis ipfi cavere debeant : ne inhumani fint enda funt in eos, quorum opera, atque industria utuntur.

Neque verò Parochus illud prætermittere debet, ut diligenter doceat, quibus in operibus, atque actio- Agenda dienibus Christiani homines diebus festis exercere se de- bus festis. beant.

Illæ verò ejusmodi sunt, ut ad Dei templum accedamus, eoque loco fincera, piaque animi attentione facrofancto Missa sacrificio intersimus. Conc. Agath. c. 47. Aurel. c. 8. Tribur. c. 35. vide de confec. dift. 1. capite Missas, or, cum ad celebrandas, or omnes fideles.

Divina Ecclesiæ sacramenta, quæ ad salutem no- Sacramenta stram instituta sunt, ad animæ vulnerum curationem frequentare. crebrò adhibeamus. Aug. de Eccl. dogm. c. 53. dy ci-

tatur de conf. dift. 2. c. quotidie.

Nihil ve est, quod opportunius aut melius Christi- Peccata conanis hominibus fieri possit, quam si peccata sua sacer- fiteri. dotibus sæpe confiteantur, ad quam rem perficiendam, poterit Parochus populum adhortari, sumpta hujus probandæ rei ratione, & copia ex iis quæ de pœnitentiæ facramento suo loco tradita, ac præcepta funt.

Neque solum ad hoc sacramentum populum exci- Eucharistitabit : sed sedulò etiam atque etiam ad illud adhor- am percipetabitur ut sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum nes audire.

crebrò percipiant.

Attente præterea, diligentérque facra concio à Fidelibus audienda est: nihil enim minus ferendum est. neque tam profectò indignum, quam Christi verba contemnere, aut negligenter audire. Justin. Apol. 2. dy ex Alis Apost. c. 20. 7. August. lib. 50. hom. Hom. 26. or citatur. I. q. l. cap. interroga.

Exercitatio item, atque studium Fidelium in pre- Orare Deum cibus, divinisque laudibus frequens esse debet.

Præcipuaque ejusdem cura, ut quæ ad Christianæ Catechismis interesse. vitæ institutionem pertinent, ea diligenter addiscat.

Seduloque se exerceat in ils officiis, quæ pietatem Opera milecontinent, pauperibus & egenis eleemosynam tribu-ricordiz exendo, agros homines visitando, morentes, quique ercere. dolore afflicti jacent, piè consolando, nam ut est

fervilia die

XXXV. Miffe inter-

& laudare.

348

Facobi I.

apud sanctum Jacobum: Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum. Sic faciebant veteres Christiani, test. Justin. apol. 2. Tertul. in apol. & in lib. ad martyres of in lib. 2. ad uxorem. prope finem.

XXXVI. cepti pars.

XXXVII. Quam ju fum it ob. fervare tefts. oftendendum.

Ex his, quæ dicta sunt, facile erit colligere, quæ

Quarta præ contra hujus præcepti regulam committuntur.

Parochi verò officium in eo item esse habeat, unde rationes, atque argumentum sumat, quibus populo illud maxime persuadeatur, hujus præcepti legem fummo studio, accuratáque diligentia servet : ad hoc plurimum valet, ut populus scilicet intelligat, ac plane perspiciat quam justum, & rationi consentaneum fit nos certos quosdam dies habere, quos totos divino cultui tribuamus, Dominumque nostrum, à quo summa & innumerabilia beneficia accepimus,

agnoscamus, colamus, & veneremur.

Nota.

XXXVIII.

tum obierware quam

horeitum &

utile.

Si enim justisset nos quotidie sibi religionis cultum tribuere, nonne pro suis erga nos beneficiis, quæ maxima & infinita funt, omnis opera danda effet, ut prompto, alacrique animo, ejus dicto audientes essemus? Nunc verò, paucis, ad ejus cultum institutis diebus, non est cur nos negligentes, atque difficiles in ejus officii functione fimus, quod fine gravissima culpa prætermittere non possumus. Vide de Consecr. dift. 1. G in Decret. Titul. de feriis & Conc. Matisc. 2. c. 1. 6 37. Tribur. c. 35. Ignat. in Epist. ad Philip. Leon. ferm. 2. de quadrag. August. serm. 251. de tempore.

Demonstret deinde Parochus, quanta hujus Præ-Hoc przep- cepti virtus fit, cum ii, qui illud recte servaverint, in conspectu Dei esse, cum eoque colloqui videantur: nam & precibus faciendis Dei majestatem contemplamur, & cum eo colloquimur: & Concionatoribus audiendis, Dei vocem accipimus quæ ad aures noftras eorum opera pervenit, qui de rebus divinis piè, sanctéque concionantur : tum in altaris sacrificio præsentem Christum Dominum adoramus; & his quidem bonis illi maxime fruuntur, qui hoc præcep-

tum servant diligenter.

Qui

Qui verò hanc legem omninò negligunt, ii, cùm XXXIX. Deo, & Ecclesiæ non obediant, neque ejus præcep- Hoc præceptum audiant, & Dei, & sanctarum legum hostes tum vio are quantum sunt: quod animadverti potest ex eo, quod Præ-crimen. ceptum hoc ejulmodi est, ut nullo labore servari Num. 1, 15. queat. Cum enim Deus non labores nobis imponat, Nota. quos vel difficillimos ejus causa suscipere deberemus; sed quietos illis diebus festis à terrenis curis liberos esse jubeat, magnæ temeritatis indicium est, hujus præcepti legem recusare: exemplo nobis esse debent supplicia, que de illis Deus sumpsit, qui illud violarunt, ut ex libro Numerorum licet intelligere.

Ne igitur in hanc Dei offensionem incidamus, operæ pretium erit, sæpe illud verbum, Memento, cogitatione repetere, magnásque illas utilitates, & commoda fibi ante oculos proponere, quæ ex festorum dierum cultu percipi suprà declaratum est: & multa alia ad id genus pertinentia, quæ bonus & diligens Pastor, ut occasionis ratio postulabit, copiosè, latéque persequi poterit.

QUARTUM PRÆCEPTUM DECALOGI.

TONORA PATREM TUUM, ET MATREM I I TUAM, UT SIS LONGÆVUS SUPER TER-RAM, QUAM DOMINUS DEUS TUUS DABIT TIBI.

Cùm in superioribus præceptis summa sit vis & L. dignitas: meritò quæ nunc persequimur, quia maxi- me necessaria sunt, proximum locum obtinent: nam oribus ut illa finem, qui Deus est, continuo spectant : hæc nos conceniat. ad proximi charitarem erudiunt : etfi longius pro- Matth. 22.39. gressa, ad Deum, id est illud extremum, cujus gratia Marc. 12-33. *proximum ipsum diligimus, perducunt: Quamobrem Christus Dominus præcepta illa duo de diligendo Deo & proximo fimilia inter se esse dixit. Vide Auguft. in Pfal. 32. ferm. 1. item lib. 2. de dolfr. Chrift. eap. 10. 6 lib. 50. hom. Hom. 38. D. Thom. 2. 2. quelt. 17. art. 8.

II. parentum elucet,

Hic autem locus dici vix potest, quantas habeat Dilectio Dei utilitates: cum & suos fructus ferat, uberes illos quiex dilectione dem, ac præstantes: & sit tanquam signum, ex quo primi præcepti obedienti : & cultus elucet. 1 Joan 6.20. non diligit, inquit Divus Joannes, fratrem suum, quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Ad eundem modum: si parentes, quos secundum Deum diligere debemus, non veneramur & colimus, cum nobis in conspectu serè semper sint: Deo, summo parenti, & optimo, qui nullum sub aspectum cadit, quem honorem, quem cultum tribuemus? ex quo perspicuum est, utraque præcepta inter le congruere.

Quam latè parear hoc præceptum.

Hujus autem præcepti usus latissime patet: nam præter eos qui nos genuerunt, multi prætered funt, quos parentum loco colere debemus, vel potestatis, vel dignitatis, vel utilitatis, vel præstantis alicujus muneris, & officii nomine, Parentum præterea, majorúmque omnium laborem levat : cùm enim id in primis curent, ut quos habent in sua potestate, ii recte, & divinæ legi convenienter vivant, erit hæc cura perfacilis, si omnes intelligant, Deo auctore, & monitore, summum honorem parentibus tribui oportere.

Quod ut præstare possimus, necesse est nosse quandam differentiam quæ est inter præcepta primæ & secundæ tabulæ. Ergo hæc primum à Parocho sunt explicanda: idque in primis moneat, divina Decalogi præcepta fuisse in duabus tabulis incisa: in quarum altera quemadmodum à sanctis patribus accepimus, tria illa continebantur, quæ jam funt exposita; reliqua verò in alteram tabulam erant inclusa. Vide Clem. Alexand. lib. 6. Strom. satis ante finem August. in Exod. q. 71. & Epist. 119. cap. 11. D. Thom. 1, 2. 9. 100. art. 4.

IV. Nota hanc rationem.

Atque hæc nobis perapposita fuit descriptio, ut præceptorum rationem ordo ipse distingueret: nam quidquid in facris literis divina lege jubetur, aut vetatur, id duorum generum oritur ex altero, aut enim erga Deum, aut erga homines charitas in

omni

omni officio spectatur. Et quidem charitatem in Deum superiora tria præcepta docent: quod verò ad hominum conjunctionem & societatem pertinet, id reliquis septem præceptis continetur. Quocirca non fine causa ejusmodi est sacta distinctio, ut alia ad priorem, alia ad alteram tabulam præcepta referantur.

Nam superioribus tribus præceptis, de quibus dictum est, quasi subjecta materia, quam tractent, est Prima diffe-Deus, id est summum bonum, cæteris verò proxi-przeepta.
mi bonum; illis summus, his proximus amor est Prima & propositus, illa finem, hæc aurem ea quæ ad finem secunda referuntur, spectant. Vide August. in Pfal. 32. serm. 1. tabulz. D. Thom. 2. 2. q. 122. art. 1. & 2. @ in opufc. 7. c. p.

de primo pracept.

Prætereà charitas Dei ex ipso pendet. Deus enim Secunda difper se non alterius rei causa summè diligendus est: fereatia. charitas autem proximi à charitate Dei ortum habet, atque ad eam tamquam ad certam regulam dirigenda est: nam si parentes charos habemus, si dominis paremus, si dignitate antecedentes reveremur : id ea re maximè faciendum est, quòd eorum procreator est Deus, eosque aliis præesse voluit, quorum opera cæteros homines regit ac tuetur: qui cum nobis auctor fit, ut ejusmodi personas vereamur, ideirco id præstare debemus, qui à Deo hoc ipso honore dignantur: ex quo fir, ut honor quem parentibus habemus, Deo potius, quam hominibus Maril 10 40 haberi videatur: fic enim apud sanctum Matthæum Etb. 6.5. est, cum de observantia in superiores agitur: Qui recipit vos, me recipit: & Apostolus in Epistola ad Ephefios, servos instituens: Servi, inquit, obedite dominis carnalibus cum timore, & tremore, in fimplicitate cordis vestri, ficut Christo, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi. Vide August. lib. 3. de doetr. Christ. c. 12. 6 lib. 4. Confess. cap. 9, 10, 11, 12. Prosper. lib. 3. de vita contempl. cap. 13. Bernard. de diligendo Deo.

Accedit quod Deo nullus honor, nulla pietas, Tertia dif-Dullus

nullus cultus fatis dignè tribuitur : in quem amor ferentia. augeri infinitè potest: proptereaque nostra erga il-Deut. 6. 5. lum charitas in dies fiat ardentior, necesse est.

Luc. 20. 27. Quem ejus justu ex toto corde, ex tota anima, ex omnibus viribus amare debemus. At charitas, qua

Mut. 22.32 proximum, complectimur, suis finibus circumscribitur; jubet enim Dominus proximos diligere, ficut nos iplos.

Quod fi quis hos fines egressus fuerit; ita ut pa-VI. Nota. rem Deo & proximis amorem tribuat, is maximum Luc. 14. 26. scelus admittit. Si quis venit ad me, inquit Domi-

nus, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres & forores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus : in

Luc. 9. 60. quam sententiam item dictum est: Sine ut mortui Matt. 10. 37. sepeliant mortuos suos : cum quidam primum humare patrem veller, posteà Christum sequi, cujus rei dilucidior illa apud fanctum Matthæum explicatio est: Qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non

est me dignus.

Nec tamen ulla dubitatio est, quin parentes vehementer amandi observandique sint : sed ad pietatem in primis necessarium est, Deo, qui parens & effector est omnium, præcipuum honorem, & cultum tribui, ideoque mortales parentes amari, ut ad cœlestem sempiternumque patrem tota amoris vis referatur.

Quod si interdum parentum justa Dei præceptis repugnent, non dubium est quin liberi, parentum cupiditati, Dei voluntatem anteferre debeant, divinæ illius sententiæ memores: Obedire oportet Deo ma-

gis, quam hominibus.

Quibus rebus expositis, Parochus, verba præcepti interpretabitur, atque illud primum: Honorare, quid sit : est enim, de aliquo honorifice sentire, & quæ illius funt, maximi putare omnia.

Huic autem honori hæc omnia conjuncta sunt, amor, observantia, obedientia, & cultus. Scitè autem in lege posita est honoris vox, non amoris, aut metus, etiamfi valde amandi, ac metuendi parentes fint: etenim qui amat, non semper observat, & ve-

VII. Parentes ut amandi.

VIII. Parentibus quando non obediendum. Ad. 5. 29.

IX. Ho orare quid tir.

Quam fitè verbum Honorare. Hie ulurpetur.

neratur:

neratur: qui metuit, non semper diligit: quem verò aliquis ex animo honorat, item amat & veretur.

Hæc cùm Parochus explicarit, tum aget de patribus, quique fint ii qui vocentur hoc nomine: nam Primo dietfi de iis præcipuè patribus lex loquitur, ex quibus generati fumus, tamen ad alios quoque pertinet hoc nomen, quos etiam complecti lex videtur, quemadmodum ex pluribus divinæ Scripturæ locis facilè col-

ligimus.

Præter illos igitur, qui nos procrearunt, patrum Secundo. genera item alia sunt in sacris literis, quod antea Ecclesieprzattigimus, quibus singulis suus honor debetur, ac primum Ecclesiæ præsides, & Pastores, & Sacerdotes, lati & Sacerdotes, patres dicuntur, quemadmodum ex Apostolo constat, qui ad Corinthios scribens: Non, inquit ut consumdam vos, hæc scribo; sed ut silios meos charissimos moneo, nam si decem millia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres, nam in Chri-Eccl. 44. 12. sto jesu per Evangelium ego vos genui. Et in Ecclesiastico scriptum est: Laudamus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua.

Deinde ii, quibus aut imperium aut magistratus, Tertio Maaut potestas commissa est, qui rempublicam guber-gistratus. nant, patres appellantur. Sic Naaman à samulis pa-

ter vocabatur.

1-

it

ES

er : Prætereà, patres eos dicimus, quorum procurationi Quarto Tufidei, probitati, sapientiæque alii commendantur: e- tores & Majusmodi sunt tutores, & curatores, pædagogi, & ma-gistri. gistri. Quare Eliam, & Eliseum filii prophetarum patrem vocabant. 4. Reg. 5. 4. Reg. 2. 4. Reg. 13.

Postremò patres dicimus senes, & ætate consectos, Quinto se-

quos etiam vereri debemus.

Atque hoc in Parochi præceptis maximum fit, ut XII. doceat patres, cujuscumque fint generis, præsertim Parentes cur verò eos, ex quibus nati sumus, à nobis honorandos, honorandi. de quibus divina lex præcipuè loquitur.

Sunt enim immortalis Dei quasi quædam si- Nota. mulachra, in iisque ortus nostri imaginem in- sunt hic tuemur, ab iis vita nobis data est, iis Deus usus cem. est, uti nobis animum, mentemque impertiret,

7

ab iis ad sacramenta deducti, ad religionem, ad humanum cultum, civilemque instituti, ad morum integritatem & sanctitatem eruditi sumus. De officiis filiorum erga parentes Vide Antonium Augustinum, lib. 10. tit. 19.

XIII. tio hic fit juic.

Doceat verò Parochus, meritò nomen matris, in Maris men hoe præcepto expressum, ut ejus benesicia, & merita erga nos confideremus, quanta cura & solicitudine nos in utero gesserit, quanto cum labore ac dolore pepererit, & educarit.

XIV. Primus honos debitus Parentibus.

Porrò ita observandi parentes sunt, ut, quem eis tribuimus, honor ex amore, atque intimo animi fenfu depromptus videatur; quibus hoc officium debetur maxime, cum erga nos fint ita affecti, nullum ut laborem, nullam contentionem, nulla pericula nostra causa refugiant, nihilque illis accidere possit jucun-Gen. 46.19. dius, quam ut filis charos se esse sentiant, quos ma-3 Reg. 2. 15. xime diligunt; Joseph, cum in Ægypto, honore & amplitudine Regi esset proximus, patrem qui in Ægyptum venerat, honorifice excepit, & Salomon matri advenienti assurrexit, eámque veneratus, regio in solio ad dexteram collocavit.

Alia prætereà sunt honoris officia, quæ in parentes conferri debent: nam eos tum etiam honoramus, cum à Deo suppliciter petimus eisdem bene & feliciter omnia eveniant, ut maxima gratia & honore fint apud homines, ut ipfi Deo ac Sanctis, qui in cœlis

funt, commendatissimi fint.

Secundus.

Tertius.

Proverb. T. 8. Eph. 6. I. Coloff. 3. 20. Gen. 12. 9. Hier. 15. 9.

Item parentes honoramius, cum nostras rationes ad corum arbitrium, voluntatémque conferimus, cuius rei suasor Salomon: Audi, inquit, fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo : cujusmodi sunt etiam divi Pauli cohortationes: Filii obedite parentibus vestris in Domino: hoc enim justum est. Item Filii obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est in Domino, & fanctissimorum hominum exemplis confirmatur: etenim Isaac, cum à patre ad sacrificium vinciretur, modeste ac fine recusatione paruit, & Re& Rechabitæ ne à patris confilio unquam discreparent, vino se in perpetuum abstinuerunt.

Item, parentes honoramus, cum corum recte facta Quartus, moresque imitamur, ils enim plurimum tribuere vi-

demur quorum esse volumus quam simillimi.

Item, parentes honoramus, quorum confilia non Quintus.

modò exquirimus, verum etiam sequimur.

Item, quibus subvenimus ea impertientes, quæ vic- sextus. tus, cultusque desiderat, quod Christi testimonio comprobatur, & qui Pharisxorum impietatem redarguens: Quare & vos, air, transgredimini mandatum Mitth. 15. 4. Dei propter traditionem vestram? nam Deus Dixit; Honora patrem, & matrem: & Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur; vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri, vel matri, munus quodcumque est ex me, tibi proderit, & non honorificabit patrem fuum, aut matrem suam ; & irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Subveniendum esse parentibus vide Basil. hom. de honore parentum & in Hexam. hom. 9. Amb. lib. 5. Hexam. c. 16. Conc. Gangr. can. 16. Vide item Dist. 86. multis in locis Hieron. lib. 2. Comment. in Matth. August. lib. 1. quaft. Evang. c. 14.

Et honoris quidem officia parentibus tribuere sem- septimus & per debemus, sed tum maxime, cum periculose ægro- magni motant : danda enim opera est, ne quid prætermittant, menti: quod vel ad peccatorum confessionem attinet, vel ad reliqua Sacramenta, quæ à Christianis hominibus percipi debent, cum mors appropinquat : idque nobis curæ fit, ut pii, religiofique homines eos crebrò invifant, qui vel imbecillos confirment, & confilio juvent, vel optime animatos ad spem erigant immortalitatis: ut, cum mentem à rebus humanis excitarint, totam conjiciant in Deum: sic fiat, ut fidei, spei, & charitatis beatissimo comitatu ac religionis præsidio muniti, mortem non modò non pertimescendam, cum necessaria sit: sed, cum aditum ad æternitatem expediat, etiam appetendam cense-

ant.

Postremo vel mortuis parentibus honor tribui- 0344910 tur.

CATECHISMI

& u'timus.

tur, si iis sunus facimus, si exequias cohonestamus, si honorem sepulturæ impertimus, si justa & sacrificia anniversaria curamus: si, quæ ab iis legata sunt, diligenter persolvimus.

Kv. Honor ndi ioni Kraili qui Patres appellantur.

Honorandi autem sunt non modò ii, ex quibus nati sumus, verum etiam alii, cui patres appellantur, ut Episcopi, & sacerdotes, ut reges, ut principes, ut migistratus, ut tutores, ut curatores, ut magistri, ut pedagogi, ut senes, & cæteri ejusmodi: digni enin sunt, qui ex charitate. ex obedientia, ex ope nostra fructus percipiant, sed alius alio magis.

MVI. Prælati & presbyteri or bonoratidi. De Episcopis, & aliis Pastoribus ità scriptum est: Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxi i è qui laborant in verbo & doctrina. Vide Ambros. comment in eundem locum.

1 Tim. 5. 17. Primus. Gal. 4. 15.

Jam verò quanti erga Apostolum amoris document. Galatæ dederunt; quibus is præclarum illud benevolentiæ testimonium tribuitur: Testimonium enim perhibeo vobis: quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis & dedisseris mihi.

S cundus.

Ecc 7.33.

Quin etiam sacerdotibus ea suppeditanda sunt, quæ ad vitæ usus necessarios requiruntur: cuare Apostolus, Quis, inquit, militat suis stipendiis unquam? Et in Ecclesiastico scriptum est: Honorisica sacerdotes, & propurga te cum brachiis: da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum, & purgationis. Decimas solvendas esse, Vide Concil. Aurel. 1. c. 17. Matiscon. 2. cap. 5. Forojul. c. ultim. Lateran. Magnum. c. 53. Trid. sess. 25. c. 13. vide item multa capita 16. q. 1. & 7. & Tit. de Decimis in Decretal. D. Thom. 2. 2. q. 87.

Tertius. 11.b. 13. 17.

Illis etiam obtemperandum esse docet Apostolus. Obedite, inquit, præpositis vestris, & subjacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.

Nota. Matt. 25. Quin potius à Christo Domino præceptum est, ut vel improbis Pastoribus obtemperemus, cum dicat: Super cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi: omnia ergo, quæcumque dixerint vobis, servate, servare, & facite: secundù n opera verò eorum nolite facere: dicunt enim, & non factunt.

Idem de regibus, de principibus, de magistratibus, & reliquis, quorum potestari subji imur, dicendum Cerris item eff. Iis vero quod honoris, cultus observantia genus manatibus tribuendum fir, Apostolus ad Romanos late explicat: h.n.r. pro quibus etiam orandum esse moner, & divus Perrus: Rom. 1 . 1. Subjecti, inquit, estore omni humany creatury pro- 1 lim. 2. 2. pter Deum, five Regi quafi præcellenti, five ducibus 1 fet. 2. 12 tamquam ab co missis. Vide Tert. in Apol. 6. 20. 17

22. of ad Scapulamc. 2. Nam si quidem eis cultum tribuimus, is ad Deum refertur; habet enim venerationem hominum ex- Princip's cellens dignitatis gradus, qui divinæ potestatis est horore diviinstar, in quo Dei providentiam vener mur, qui pub- fuit. lice muneris procurationem iis attribuit, quibul ue utitur, tanquam potestatis suæ ministris. Vide Au-

gust. lib. 5. de civit. Dei c. 10, 11, 14 6 15.

Nec enim hominum improbitatem, aut nequitiam, si tales sunt magistratus, sed divinam auctoritatem Malis prinque in illis est, reveremur: ut quod permirum for-quando obetaffe videatur, quamvis in nos fint inimico, infen- diendum. soque animo, quamvis implacabiles; tamen non satis digna causa sit, cur eos non perofficiose observemus; nom & Davidis magna in Saulem officia extiterunt, cum ei tamen effet offensior, quod innuit illis Ff. 119.7. verbis: Cum iis qui oderunt pacem, eram pacificus.

At verò, si quid improbe, si quid inique imperent, cum id non ex potestate, sed ex injustitia, atq; Eisdem animi perversitate agant, omnino non sunt audi-quando non endi.

Ubi hæc Parochus sigillatim exposuerit : deinceps confiderer, quodnam pramium, quamque con- Merces huic sentaneum iis propositum sit, qui divino huic præ- præcepto cepto obediunt; nam in co fructus est maximus, ut propolitaes diu vivant : propterea quod digni sunt, qui beneficio quam diutissime perfruantur, cujus memoriam perpetuò conservant. Cùm igitur, qui parentes colunt, iis gratiam referant, à quibus lucis & vite 7 3

XVII.

XVIII.

obediendum.

usuram habent, jure & merito vitam ad summam se-

nectutem perducunt.

XXII. Hac pro miffa merces explicanda. I Tim. 4. 8.

Tum adjungenda est divinæ promissionis illustris explanatio; neque enim folum sempiternæ ac beatæ, fed hujus etiam, quam in terris agimus, vitæ usus promittitur: cujus sententiæ interpres est divus Paulus, cum inquit: Pietas ad omnia utilis est promissi-

onem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ.

XXIII. Non exigua eft hæc merces.

Nec verò hæc merces aut exigua est, aut contemnenda, etiamsi sanctissimis viris, ut Job, ut David, ut Faulo mors fuerit optabilis, & ærumnofis ac miseris hominibus vitæ propagatio fit injucunda, nam illorum verborum adjunctio, QUAM DOMINUS DE-US TUUS DABIT TIBI, non modo temporis diuturnitatem ad vivendum, sed otium, quietem, incolumitatem ad bene vivendum pollicetur: nam in Deuteronomio non folum inquit: Ut longo vivas tempore, sed illud etiam addit: Ut bene sit tibi: quod deinde ab Apostolo repetitum est.

Deut. 3. 16. Eph. 6. 5.

> Hæc autem bona eis suppetere dicinus, quorum pietati Deus gratiam referat : aliter enim divini promissi fides & constantia non erit: cum interdum. qui majorem pietatem parentibus præstiterunt, iis vi-

ta brevior fit : quibus id quidem contingit.

XXIV. Hac mercede non gaudent multi obedientes filii, cur. Prima ratio.

Sap. 4. 10.

Vel quod iis optime consulitur, qui prius vita excedunt, quam à virtutis, & officii religione discedant : rapiuntur enim, ne malitia mutet intellectum eorum. aut ne fictio decipiat animam illorum.

Secunda. Ifa. 57. I.

Vel quia, dum pernicies & rerum omnium perturbatio impendet, è corporibus evocantur, ut communium temporum acerbitatem evadant; A facie enim malitiæ, inquit Propheta, collectus est justus, quod fit ne eorum aut virtus, aut salus periclitetur, cum à mortalibus flagitiorum pœnas repetit Deus.

Tertia.

Vel ne triftissi nis temporibus ex propinquorum, amicorumque calamitatibus acerbissimos luctus sentiant.

Nota.

Quare metuendum est majorem in modum, cum viris bonis immatura mors accidit.

AD PAROCHOS PARS III.

Ac, quemadmodum iis, qui grati in parentes funt, officii merces & fructus est à Deo propositus, sic in- Ingrati sili grati impii filii gravissimis poenis reservantur: scri- graviter puprum est enim: Qui maledixerit patri suo, vel matri, Exod 21.26. morte moriatur. Et, Qui affiigit patrem, & fugit Levit. 20. 9. matrem, ignominiosus est, & infelix. Et qui male- Frev. 19.26. dicit patri suo, vel matri, extinguetur lucerna esus Prev. 30. 17. in mediis tenebris. Er Oculum, qui subsannat pa 2 Reg. 18.4. trem, qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii a uilæ. Qui parentibus injuriam intulerunt, multos fuisse legimus: in quibus ulciscendis Dei iracundia exarsit: Non enim Davidem inultum reliquit, sed sceleri debitas pænas dedit Absalon, quem ob ejus scelus, tribus hastis transfixum punivit.

De iis verò, cui sacerdotibus non obtemperant, scriptum est: Qui superbierit nolens obedire sacer- Sacerdotidotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino dientes ut Deo tuo: ex decreto judicis morietur homo ille. Vi- puniuntur. de Clem. Epift. 3. sub init. Item Epift. prima etiam sub Deut. 17.12 init. Amb. lib. 2. Offic. c. 24. Hier. Epift. I. post. med.

Vide item 11. q. 3. c. 11, 12, 13.

Et quemadmodum divina lege sancitum est ut parentibus filii honorem habeant, ut pareant, ut Officia paobsequantur : sic parentum propria officia sunt, at- lios. que munera, ut sanctissimis disciplinis, ac moribus filios imbuant, iisque optima dent vivendi præcepta, ut ad religionem instructi, & parati, Deum sancte, inviolate que venerentur; quod à parentibus Susannæ factum esse legimus. Itaque Sacerdos parentes commoneat, ut se liberis magistros præbeant Dan. 13, 3. virtutis, aquitatis, continentia, modestia, & sanctitatis.

Triaque præsertim declinent: in quibus sæpe offendere consueverunt.

Primum ne quid acerbius in liberos aut loquan- da Parentitur, aut statuant: quod Apostolus in Epistola ad Co- bus. lossenses ita præcipit. Patres, nolite ad indignatio- Primum. nem provocare filios vestros, ut non pusillo animo si- Col. 3. 21. ant: nam periculum est ne fracto, abjectoque ani-

XXVI. bus non obe-

XXVII.

XXVIII.

mo fint, dum omnia timent. Quare illud præcipiat, ut nimiam severitatem effugiant, malintque liberos corrigere, quam ulcisci.

Se :undum.

Deinde, fi qua culpa commissa est, cum necessaria fit castigatio, & objurgatio, ne quid liberis per indulgentiam dissolute remittant : sæpe enim filii parentum nimia lenitate & facilitate depravantur: quamobrem à dissoluta indulgentia deterreat exemplo Heli, 1 Reg. 4.18. summi sacerdotis, qui, quòd in liberos indulgentior

Tertium.

fuerat, maximo supplicio est affect s. Postremo, ne quod sædissimum est, in filiorum educatione ac doctrina præpostera confilia ineant: etenim permulti in hac una cogitatione curáque verfantur, ut opes, ut pecunias, ut lautum & amplum patrimonium liberis relinquant: quos non ad religionem, non ad pieratem, non ad bonarum artium disciplinam, sed ad avaritiam & ad rem familiarem augendam cohortantur: nec de filiorum existimatione, & salute sunt solliciti, dummodo pecuniosi sint, & perdivites : quo quid dici, aut cogitari turpius potest? ita fit, ut ad illos non tam rerum copias, quam sua scelera, & flagitia transferant: quibus tandem non ad cœlum se duces prabeant, sed ad inferorum supplicia sempiterna. Sacerdos igitur optimis præceptis parentes inftituat, cól ue ad Tobiæ exemplum ac fimilem virtutem excitet; ut, cum filios ad Dei cultum, & sanctimoniam probè erudierint, ab iis etiam amoris, & observantiæ, & obsequii uberrimos fructus capiant.

Tob As

QUINTUM PRÆCEPTUM, DECALOGI.

Quam utile fu hoc præceptum explicare.

TON OCCIDES. Magna illa, que pacificis hominibus proposita est, selicitas; quoniam filii Dei vocabuntur, Pastores maxime commovere debet, ut præcepti hujus disciplinam fidelibus diligenter, accurateque tradant: nam ad conciliandas hominum voluntates nulla melior ratio iniri potest, quam si ejusmodi præcepti lex, rectè explicata, ab omnibus

ità, ut oportet, sanctè servetur: quoniam tum sperare licet, ut summa animi consensione conjuncti homines concordiam & pacem maxime colant.

Sed quam necesse sit praceptum hoc explicari ex eo perspicitur : quod, immensa illa universe terra Quam necesinundatione facta, hoc unum in prim's est, quod Gen. 9. 5. Deus hominibus interdixit. Sanguinem, inquit requiram animarum vestrarum de manu cunctarum bestiarum, & de manu hominis. In Evangelio eriam, que primum veteres leges à Domino explicate Much. 5.22. funt, in iis hæc prima est, de qua apud sanctum Marthaum ita scriptum eft : Dictum eft enim Non occides: & reliqua, qua hac de re co pso loco deinceps commemorantur.

Fideles præterea attente, libentérque præceptum hoc audire debent; fi enim ejus vis spectatur, ad vi- Ut audientam cujusque tuendam valet : quoniam iis verbis : dum est boc Non occides, homicidium omnino interdictum est.

Itaque finguli hon ines tanta cum voluptate animi illud accipere debent, perinde ac, fi ira Dei pro-ceptum au-pofita, gravissimisque aliis pœnis, non inatim prohi- ditu jucunbitum fit, ne quis eorum lædatur: ergo ut pracep- dum. tem hoc auditu jucundum est: ita ejus peccati cau- Duo hic tio, quod præcepto prohibetur, jucunditatem habe- præcipiunre debet.

Cum autem hujus legis vim Dominus explicaret, in eo duo contineri ostendit.

Alterum, ne occidamus, quod à nobis fieri vetitum eft.

Alterum, quod facere jubemur, ut concordi amicitia, charitateque inimicos complectamur, pacem habeamus cum omnibus, cuncta denique incommoda patienter feramus.

In eo autem, quod cædes prohibeatur, illud primum docendum est, quæ sint cædes ejusmodi quæ

hac præcepti lege non vetentur. Nam bestias occidi prohibitum non est : quo- Que cedes niam si illis vesci, à Deo hominibus est conces- non his profum : fas item est illas occidi : qua de re ità fanc- hibeantur.

tus Augustinus : Cum audimus , inquit : Non Exed, 12. poccides : totum.

II.

occides: non accipimus hoc dictum esse de frutetis, quia nullus est eis sensus: nec de irrationabilibus animalibus, quia nulla nobis ratione sociantur. De civit. Dei lib. 1. c. 20. item de morib. Manich. lib. 2. c. 13, 14, 15.

Secunda.

If. 108. 8.

Alterum permissum cædis genus est, quod ad eos magistratus pertinet, quibus data est necis potestas, qua, ex legum præscripto, judicioque in facinorosos homines animadvertunt, & innocentes desendunt: quo in munere dum justè versantur, non modò il cædis non sunt rei: sed huic divinæ legi, quæ cædes vetant, maximè obediunt. Cùm enim legi huic sinis is propositus sit, ut hominum vitæ, salutique consulatur, magistratuum item, qui legitimi sunt scelerum vindices, animadversiones eodem spectant, ut, audaciâ, & injurià supplici is repressa, tuta sit hominum vita. Quare David: In matutino, inquit, intersiciebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem, Aug. Epist. 154. Es citatur 23. q. 5. c. de occidendis. Item

Tertia.

q. 108. a. 3.

Que ratione ne illi quidem peccant, qui justo bello, non cupiditate, aut crudelitate impulsi, sed solo publicæ utilitatis studio, vitam hostibus adimunt. Aug. de civit. Dei c. 26. citatus 23. q. 5. c. miles, vide item de bello D. Thom. 2. 2. q. 40. per 4. articulos.

Epist. 54. Co citatur ibid. c. non est iniquitatis, vide adbuc ibid. alia capita do D. Thom. 2. 2. 9. 64. a. 2. do

Quasta.

Sunt præterea ejusmodi cædes, quæ nominatim jussu Dei siunt. Levi silii non peccaverunt, qui una die tot millia hominum occiderunt: qua cæde sac-

Exed. 32. 26. ra, fic eos locutus est Moses: Consecrastis manus vestras hodie Domino.

Quinta. Dent. 19. Neque verò hujus præcepti reus est, qui non sponte, neque meditatò, sed sortuitò hominem occidit: qua de re in Deuteronomii libro ita est: qui percusserit proximum suum nesciens, & qui heri & nudius-tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur, sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cædenda, & in succisione lignorum se-

curis

curis fugerit manum, ferrum que lapfum de manubrio amicum ejus percusserit, & occiderit. Hæ cædes ejulmodi sunt, que quia non voluntate, neque de industria inferuntur, proptereà non omnino in peccar's numerantur: quod S. Augustini sententia comproba-Absit enim, inquit, ut ev, que aut propter bonum, aut licitum facimus, finuidem præter nostram voluntatem quidquam mali acciderit, nobis imputetur. Vide Aug. Epift. 154. Greitatur 23. 4. 5. c. de occidendis. Item vide multa capita dift. 5.D. Thom. 2. 2.quaft. 64. a. 8. Trid. feff. 14. de reform. c. 7.

In quo tamen duabus de causis peccari potest: altera, si quis in re injusta occupatus, hominem occiderit, Duo casus notandi.

exempli caula.

Si q is gravidam mulierem pugno, vel calce percu- ferior. teret, ex quo abortus sequeretur, fuillet quidem illud Sexta cades præter percusioris voluntatem, non tamen præter cul- non prohivipam, cum illi non liceret ullo modo gravidam mulie- ta. rem percutere.

Altera, fi, non omnibus circumspectis negligenter,

& incauté aliquem occiderit.

Qua etiam ratione, si quis salutis suæ desendendæ caufâ, omni adhibita cautione, alterum interemerit, Qua ca es.

hac lege non teneri satis apparet.

Atque hæ quidem, quas modo commemoravimus, cades, funt quæ hoc legis præcepto non continentur, Quibus occiquib s exceptis, reliquæ omnes prohibentur, five ho- dere prohimicidam quis specter, sive qui occiditur, sive modus bitum est. quibus cædes fir.

Nam quod ad eos pertinet, qui cædem faciunt, ne- Quos occidemo planè excipitur, non divites, non potentes homi- re non licines, non domini, non parentes: sed delectu omni, & tum. discrimine remoto, occidere vetitum est omnibus.

Si verò ii spectantur, qui interficiuntur, ad omnem hæc lex pertinet: nec quisquam est tam humilis & abjectæ conditionis homo, quin legis hujus vi desendatur.

Neque verò seipsum interficere cuipiam sas est: XI. cum vitæ suæ nemo ita potestatem habeat, ut suo cidere nulli arbitratu mortem sibi conscicere liceat : ideoque cidere nulli

Prior. Po-

364

licet.

Nota.

legis hujus verbis non ita præscriptum est, Ne alium

occidas, sed simpliciter: Ne occidas.

XII. Quilibet modus occidendi prehibitus.

Sin autem multiplicem cædis faciendæ modum attendimus: nemo est qui excipiatur; non solum enim fuis cuiquam manibus, aut ferro, aut lapide, aut baculo, aut laqueo, aut veneno, vitam homini eripere non licet, sed consilio, ope, auxilio, vel alia quacumque ratione id fieri prorsus ve itum est.

In quo summa tarditas, stuporque Juda orum feit, qui crederent se hoc præceptum servare, si manus

tantum à cæde abstinerent.

XIII. nedum quemquam occidere, 11. cet.

Sed homini Christiano, qui interprete Christo, di-Nulli trasci, dicit hanc legem spiritualem esse nempe quæ non manus solum putat, sed animum etiam castum, sincerumque nos habere docet, illud non satis omnino est; quod illi satis cumulate se præstare arbitrabantur; nam ne irasci quidem cuiquam licere, in Evangelio traditum est: cum dicat Dominus: Ego autem dico vobis: Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit judicio: qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit confilio: qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehennæ ignis. De ira vide Basil. hom. 10. Chrysost. hom. 29. ad pop. Antioch. D. Thom. 2. 2. 9. 158. per totam.

XIV. Explicatur locus Evangelil.

Ex quibus verbis perspicuum est eum culpa non carere qui fratri succenseat, quamvis iram animo inclusam contineat: qui verò ejus iræ fignificationem aliquam dederit, graviter peccare, at multo gravius, cui non vereatur dure fratrem accipere, & ei convicium facere: Vide Aug. de serm. Dom. in monte lib. 1. D. Th. 2. 2. q. 158. a. 3.

NV. Ira non prohibita qua? I Cor. 6, 17.

Et quidem hoc verum est, si nulla subsit irascendi causa; nam iræ causa, quæ à Deo, legibusque conceditur, ea est : cum in eos animadvertimus, qui nostro imperio, potestatique parent, si in eis sit culpa: Christiani enim hominis ira non à carnis sensibus, sed à Spiritu sancto proficisci debet : cum nos templa sancti Spiritus, in quibus Jesus Christus habiter, effe convenier.

AD PAROCHOS PARS III.

Multa prærerea sunt à Domino tradita, quæ ad perfectam hujus legis rationem pertinent: qualia illa Persetta husuper funt, non resistere malo: sed si quis te percusserit in observatio. dextram maxillam tuam, præbe illi & alteram: & Maith 5, 39. ei, qui vult tecum in judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium: & quicumque te angariaveric mille passus, vade cum illo alia duo. Vide Aug. Epift. 5. ad Marcel. of de ferm. Domini in monte lib 2. c. 20.

Ex his, qua jam commemorata sunt, animadverti licet quam proclives fint homines ad ea peccata, quæ Quam mel i hoc præcepto verita funt, quamve multi reperiantur, tra hoc præqui si minus manu, animo saltem scelus commit- ceptum, tunt.

Et quon am huic tam periculoso morbo remedia in Officium 12. facris literis adhibita funt, Parochi est officium ea rochi. diligenter Fidelibus tradere.

Præcipuum autem illud est, ut intelligant, quam nefarium fit peccatum, hominis cædes; idque vel um quantum plurimis, maximifque fanctarum literarum testimo- crimer. niis peripici porest, usque enim adeo homicidium de- Gen, g. s. testatur Deus in sanctis literis: ut à bestiis, hominum cædis pænam se repetiturum dicat: ac belluam, quæ hominem laserit, occidi jubeat.

Neque aliam ob causam à sanguine hominem ab- Nota. horrere voluit, nisi ut omni ratione à nesaria hominis cade & animum, & manus abstineret.

Sunt enim homicidæ humani generis, atque adeo Homicida naturæ hostes acerbissimi : qui, quantum in eis est, Deum iptune universum Dei opus evertunt, cum hominem tollant; impetant. cujus causa is omnia, quacumque procreata funt, se fecisse testatur, immo vero in Genesi cum prohibitum fit ho winem occidi, quia illum Deus ad imaginem suam, & similitudinem creavit, insignem Deo injuriam is facit, qualique violentas illi manus afferre videtur, qui ejus imaginem è medio tollic.

Hoc divina animi cogitatione meditatus David gravissime de sang inariis hominibus con-questus est illis verbis: Veloces pedes corum essunden-

365 XVI.

dum

CATECHISMI

ad cædem. Pf. 13. 56.

dum sanguinem, neque simpliciter dixit. Occidunt: fed, Effundunt sangvinem: cuæ verba, ad detestabilis illius f eleris amplificationem, immanemque illorum crudelitatem oftendendam, protulit : utque declararet imprimis, quam pracipites illi diabolico quodam i pulsu ad id facinus ferantur, dixit: Veloces pedes corum.

XXII. pus hujus præcepti. Matth. 5. 21.

Jam verò, quæ in hoc præcepto servanda esse Finis & sco- Christus Dominus jubet, eo spectant, ut pacem cum omnious habeamus: inquit enim, cum hunc locum interpretatur: Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens, offeres munus tuum : & quæ sequuntur.

XXIII. Charitas Catholica prz. cipitur.

Quæ ita à Parocho explicabuntur, ut doceat, fine ull: exceptione omnes char tate complectendos effe: ad quam in hujus pacepti explicatione Fideles, quam maxime poterit, incitabit: quod in co proximi diligendi virtus maximè eluceat.

XXIV.

Cum enim odiem hoc præcepto aperte vetetur, Odium veta- quoniam qui fratrem suum odit, homicida est : certè illud consequitur, ut amoris & charitatis præceptum 1 Jan. 3. 5. detur.

Charicatis oili is præ. cipiuntur. Patientia.

Cùmque hac lege de charitate & amore præceptum fit, tum omnium etiam illorum officiorum, atque actionum, que charitatem ipsam consequi solent, pra-Luc. 21. 19 cepta traduntur.

Charitas patiens est, inquit D. Paulus; patientia igitur nobis pracipitur, in qua nos animas nostras possessivator docer.

Beneficentia deinde charitatis comes est, & socia;

quoniam charitas benigna est.

XXV. officia.

Benignitaris autem, atque beneficentiæ virtus latè Bereficentiz pater, ejuf ue officium in ils rebus maxime verfatur, ut pauperibus suppeditemus res necessarias, cibum esurientibus, sitientibus potum demus, nudos vestiamus: & auo quifquis opis nostræ magis indiget, eò in llum plus liberalitatis conferamus.

AD PAROCHOS PARS III.

Hæc beneficentiæ, & bonitatis officia, quæ per se funt illustria, cò fiunt illustriora, si inimicis præsen- Beneficentia tetur: ait enim Salvator: D'ligite inimicos vestros, erga inimibenefacite iis qui oderunt vos; quod etiam Apo- da. folus monet illis verbis : Si esu ierit in micus tuus, Math. 5.43. ciba illum; si sitit, potum da illi; hoc enim saci- R.m. 18.20. ens, carbones ignis congeres super caput ejus; noli vinci à malo, sed vince in bono malum.

Denique, si charitatis legem spectemus, quæ Mansierudo benigna est; omnia quacumque ad mansuetu- & lenitas. dinem, lenitatem, aliasque id generis virtutes pertinent, officia colere, ea lege præscribi intellige-

mus.

At verò longè omnium præstantissimum offici- XXVIII um, quod charitatis plenissimum est, in quo maxi- Pracipum mè nos exercere convenit, illud est, ut injurias charitatis quas accepimus, æquo animo remitta nus, atque donare. condonemus; quod ut planè efficiamus, sape nos divinæ literæ, ut antea dictum est, monent, atque hortantur, cum non beatos soluni eos dicant, qui ita prorsus faciant. Vide Deuteron. 32. 35. item 8. Reg. 25. 32. 33. item 26. 6, 7, 8, 9. item 2. Reg. 19, 20. Pfalm. 7. 5. Ecclefiaft. 28. per totum, Ifat. 58. 6. Matth. 6. 14. G in Evangelio passim. vid. item Tertull. in Apolog. c. 31. 6 37. Aug. in Foan. tract. 81. lib. 50. hom. Hom. 6. item ferm. 61. dy 168. de tempore. Sed erratorum etiam veniam iisdem à Nota Deo datam affirment; qui verò hoc ipsum facere negligunt, aut omnino recusant, illam non consequuntur.

Sed quoniam ulciscendi libido hominum mentibus fere infita est, Parochus maximam in eo diligentiam Injuriarum ponat necesse est, ut injuriarum oblivisci, casque re- oblivio inmittere Ch. istianum hominem oportere, non doceat culcanda folum, sed penitus etiam Fidelibus persuadeat; Cumque hac ipsa de re apud sacros Scriptores melta fiac mentio, eos consular ad refellendam illorum pertinaciam qui in ulciscendi cupiditate, animo obstinato sunt, atque obfirmato. Argumenta in promptu habeat, quæ illi Patres gravissima, & ad eam ma-

CATECHISMI

accommodata piè adhibuerunt. Vide que citantur, n. 18.

Verum hæc potissimum tria explicanda sunt.

XXX. atzumenta. trimum. Tev. 1. 21.

Primum est, ut, qui se injuriam accepisse putat, ei Tria ad hie maxime perfuadeatur, illum detrimenti, aut injuriæ. præcipuam causam non fuisse, quem ipse ulcisci cupit. Sic admirabilis ille Job fecit, qui à Sabæis hominibus, à Caldæis & à damone graviter læsus, nulla ramen eorum habita ratione, ut vir rectas, & homo admodum plus, recte, pieque iis verbis usus est. Dominus dedir. Dominus abstulit.

XXXI. Del h miras ia pienis in fligendis.

Itaque parientissimi illius viri oratione, & exemplo, Christiani homines sibi persuadeant quod veristimum est, omnia quæcumque in hac vita patimur à Domino, qui justitiæ omnis misericordiæque parens est & auctor, proficisci. Neque verò ille nos, quæ ejus est immensa benignitas, ut inimicos punit, sed

ut filios corrigit, & castigat.

XXXII. Qui nos infequantur, ut harend! 11en: 45.4. 2. R.Z. 16. 10. F. 11. 3. 14 bitto quit nerso ledisur nifi à Scipfo.

Nec profecto, si recte animadvertimus, in hisce rebus comines aliud omnino funt, nisi ministri, & quasi satellites Dei; & quamquam homo potest male aliquem odisse, pessimeque illi cupere, tamen ei, nisi permissu Dei, nocere, nullo modo potest. Hac ratione adductus Joseph, fratrum impia confilia, fic David injurias fibi à Semei illatus æquo animo tulit.

Ad hanc item rem illud argumenti genus valde pertinet, quod S. Chryfostom s graviter, arque eruditè pertrastavit, neminem scilicet, nisi à seipso, lædi; nam qui se injuriose tractatos esse opinantur, si rem recta secum via reputent, comperient profecto, nul lam se ab alis injuriam, aut damnum accepisse; etsi enim, quibus ipfi læduntur, ea extrinsecus eveniunt; tamen se maxime ipsi offendunt, cum animum odio,

cupiditate, invidia nefarie contaminant.

Secundum MIZUM CLUM

Alterum est, quod duo præcipua commoda complectione, que ad illos pertinent, qui pio erga Deum studio adducti, injurias libenter remittunt.

Prins.

Quorum primum illud est quod aliena debita remirremittentibus promisit Deus sore, ut ipsi etiam pec-commodum, catorum veniam impetrent: ex quo promiflo, quam Matth. 18.33.

gratum illi fit hoc pietatis officium, facile apparet.

Alterum commodum est, quod nobilitatem quan- Alterum dam & perfectionem affequimur, quoniam, condo-commodum. nandis injuriis, quodammodo Dei similes efficimur, Matth. 5. 46. qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, &

pluit super justos, & injustos.

Postremo, explicanda sunt incommoda illa, in quæ Tertium arnos tum incidimus, cum injurias, quæ nobis illatæ gumentum. funt, condonare nolumus. Itaque Parochus illis, qui fibi in animum inducere non possunt, ut inimicis ignoscant, ob oculos ponat, odium, non solum peccatum grave este, sed etiam diuturnitate peccandi gravius inhærere.

Cùm enim is, in cujus animo hic affectus insederit, XXXIII. Odii perverinimici sui sanguinem sitiat : illius ulciscendi spe plenus, dies noctesque in perenni quadam malæ mentis agitatione ità versatur, ut numquam à cædis, aut nefariæ alicujus rei cogitatione cellare videatur : quo fit ut is vel numquam vel maximo negotio ad id impellatur, ut aut prorsus ignoscat, aut aliqua saltem ex parte injurias remittat.

Quare meritò vulneri comparatur, cui telum in- Nota.

fixum hæret.

Multa prætereà incommoda & peccata funt, quæ hoc uno odii peccato, quasi vinculo quodam, juncta Odii allecle. tenentur; ideoque D. Joannes in hanc sententiam 1 foan. 2.11. ita dixit: Qui fratrem suum odit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit, quò eat : quia tenebræ obcæcaverunt enlos ejus; itaque sæpius labatur necesse est. Etenim quo pacto fieri potest, ut dicta aliquis aut facta illius probet quem oderit? hinc temeraria & iniqua judicia existunt, iræ, invidiæ, obtrectariones, & alia ejusmodi, quibus illi quoque implicari solent, qui aut cognatione, aut amicitia juncti sunt.

Itaque sæpè fit ut ex uno peccato multa existant. Nota. Neque injuria dicitur, hoc peccatum esse diaboli; quandoquidem ipse ab initio homicida suir. Odium eff

370

pectum diabelieum. Foan. 8.

Quamobrem Dei filius Dominus noster Jesus Christus, cum sibi mortem Pharisæi afferre cuperent, il-

los à patre diabolo genitos esse dixir.

XXX II. Remedia adversus odi-

Sed præter hæc quæ dicta funt, unde sceleris hujus detestandi rationes peti possunt, alia quoque remedia, & ea profecto maxime opportuna, sanctarum literarum monumentis tradita funt.

Primum.

Ac primum omnium remedium, & maximum cft Salvatoris nostri exemplum, quod ad imitandum nobis proponere debemus; is enim, cum ne minima quidem peccati suspicio in eum cadere posset, virgis cæsus, spinis coronatus, & cruci denique affixus, e-

I.uc. 23. 4.

Securdum.

Eccl. 7. 40.

H.b. 12. 24. am habuit orationem plenissimam pietatis; Pater! dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Cujus aspersionem sanguinis testatur Apostolus, melius loquentem, quam Abel.

Alterum autem remedium ab Ecclesiastico propositum est, ut mortem arque illum Judicii diem recordemur. Memorare, inquit ille, novissima tua, & in æternum non peccabis, quæ sententia eodem spectar, ac fi dicat; Illud sæpe etiam atque etiam cogita, brevi fore, ut mortem obeas; proinde, quia tali tempore tibi operatissimum erit, & maxime necessarium, summam Dei misericordiam impetrare, eam tibi ob oculos jam nunc, perperuoque proponas necesse est; ita enim fiet, ut immanis illa ulcifcendi cupiditas tibi exhauriatur, cùm ad misericordiam Dei implorandam nullum aptius, majusve remedium invenias quam oblivionem injuriarum, & amorem in eos qui te, aut tuos re, ac oratione violarint.

SEXTUM PRÆCEPTUM DECALOGI.

Cur hoc orceptum.

TON MOECHABERIS. Quoniam viri, & uxoris vinculum arctissimum dire colloce- est, & nihil utrique jucundius accidere potest, quam intelligere se mutuo quodam & singulari amore diligi; contra nihil molestius, quam sentire à se debitum, & legitimum amorem aliò transferri; redè quidem,

atque

atque ordine illam, quæ hominis vitam à cæde tuetur, legem, hæc, quæ de mœchia, five adulterio est, consequitur, ut sanctam illam & honorabilem matrimonii conjunctionem, unde magna charitatis vis existere solet, nemo ullo adulterii scelere violare, aut dirimere audeat.

Sed tamen in hac ipía re explicanda cautus admodum sit Parochus, & prudens, & tectis verbis Caute expsirem commemoret, quæ moderationem potius defi- candum eft derat, quam orationis copiam; verendum est enim, tum. ne, dum is latè, atque copiosè nimis explicare studet, quibus modis homines ab hujus legis præscripto discedant, in illarum rerum sermonem fortè incidant, unde excitandæ libidinis potius materia, quam restinguendæ illius ratio emanare solet.

Sed quoniam hoc præcepto multa continentur, quæ prætermittenda non sunt, ea suo loco explica. Divisio præ-

buntur à Parochis.

Ejus igitur duplex vis est: altera, qua disertis prohibens. verbis adulterium vetatur. Vide 32. q. 4. c. Meretrices, item ibid. multa alia capita. item Amb. de Abraham, c. 4. Hier. contra Jovin. lib. 1. 6 lib. 2. item in c. 5. epift. ad Gal. ad illa verba (Manifesta autem) item in c. 5. ad Eph. ad hec verba (Viri! diligite) Aug. de bono conjug. c. 16. & lib. 22. contra Faust. c. 47, 48. item in quast. Deut. q. 37. ad Altera pars c. 23. iterum Amb. in serm. de S. Joan. qui sic in- precipiene. cip. Diximus superiore Dominica est. 65. item Greg. in Moral. lib. 12. c. 21. D. Th. 1. 2. 9. 100. a. 5. 6 2. 2. q. 122. a. 6.

Altera, quæ eam sententiam inclusam habet, ut

animi, corporisque castitatem colamus.

Ut autem ab eo, quod prohibitum est, docendi initium sumatur: Adulterium est legitimi tori injuria, five alienus, five proprius ille fit, etenim fi maritus cum muliere soluta rem habet, suum ipse torum violat: si verò solutus vir, alienam cognoscat uxorem, adulterii labe torus alienus inquinatur.

Hoc verò adulterii interdicto omnia prohiberi D. Ambrofius, & August. auctores sunt quacumque Hic omei-

Prior pars

Quid fit 3dulterium.

inho-

& impura libid prohibetur.

VI. Hic pracep rum, co:fi -· mant terip. turz. Cen. 38. 24. Den . 23.16. Job. 4. 1 .. 1 1b / 419. 1 Cer. 5. 9. Eir. 5. 3. 1 Cer. 6. 9.

inhonesta sunt, & impudica. Amb. lib. 1. officior. c. 50. in fine, Aug. q. 7 . Super Exod.

In hanc fententiam hæc verba accipienda effe, ex facris literis tum veteris, tum novi testamenti licet colligere: nam præter adulterium, alia libidinis genera apud Mosen puniuntur. Est Judæ in Genest judicium in nurum suam. Est præclara illa in Deuteronomio Mosis lex, ne de filiabus Israel ulla esset meretrix. Extat præterea Tobiæ ad filium ejus-E 11. 41. 25. modi adhortatio: Attende tibi fili mi! ab omni Mi h 25.19. fornicatione. Ecclesiasticus item: Erubescite, inquir, à respectu mulieris fornicariæ. In Evangelio etiam 1 6. 18. Chriftus Dominus, inquit, de corde exire adulteria. & fornicationes quæ coinquinant hominem: Apostolus verò Paulus hoc vitium sæpe multis gravissimisque verbis detestatur. Hæc est, ait, voluntas Dei fanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione, & Fugite fornicationem, & Ne commisceamini fornicatoriis. Fornicatio autem, inquit, & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis; & Neque fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt.

VII Car adulterum prohibea ur przcipué.

Præcipuè verò ob eam rem adulterium disertè vetitum est, quia præter turpitudinem, quæ illi cum aliis intemperantiæ generibus communis est, injustitiæ quoque peccatum non solum in proximum, sed etiam in civilem societatem adjunctum habet.

Est illud autem certum, qui se à cæterarum libidinum intemperantia non abstinet, eum ad hanc quæ

adulterii est, incontinentiam facile labi.

VIII. Friam intim a imi libido lic pr hibetur Mitib 28.

Quare hoc adulterii interdicto facilè intelligimus, omne impuritatis, & impudicitiæ genus quo polluitur corpus, prohiberi; immo verò omnem intimam animi libidinem hoc præcepto vetitam esse, tum iptius legis vis fignificat, quam spiritualem esse constat, tum Christus Dominus docuit illis verbis; Audistis, quia dictum est antiquis. Non mœchaberis : Ego autem dico vobis, quia omnis, qui viderit mulierent

ad

ad concupiscendum eam, jam moechatus est eam in corde suo.

Hac sunt, quæ Fidelibus publicè tradenda duximus, si tamen ca addantur, quæ à sancta Tridentina Observanda Synodo in adulteros, & cos, qui tcorra, & pellices a- Self. 24.6.24. lunt, decreta sunt, & prærermissis multis aliis, ac va- de jeterm. riis impudicitiæ, & libidinis generibus, de quibus privatim, unusquisque à Parocho admonendus erit, ut temporis, & personarum ratio postulabit.

Sequitur nunc, ut ea explicentur, quæ jubendi Docendi igitur sunt Fideles, ac vehe- C. stiras univim habent menter hortandi, ut pudicitiam, & continentiam om- fuo ftatu ni studio colant, mundentque se ab omni inquina- servanda. mento carnis, & spiritus, perficientes sanctificatio-

nem in timore Det.

In primis autem admonendi funt, quamvis caftitatis virtus in eorum hominum genere magis eluceat, qui pulcherrimum illud, ac plane divinum virginitatis propositum sancte & religiose colunt, tamen iis etiam convenire, qui vel calibem vitam agunt, vel matrimonio juncti, à vetita libidine puros se & integros servant.

Quoniam verò multa à sanctis Patribus tradita sunt, quibus docemur domitas habere libidines, & coerce- Remenia pare voluptates, ea Parochus studeat populo accurate randa adverexponere, arque in hac tractatione diligentissime verfetur. Vid. D. Thom. 2. 2. q. 151. Trid. 24. de matrim.

c. 3. 6 feff. 25. de regular.

Hæc autem ejulmodi lunt, partim quæ in cogitatione consistunt, partim quæ in actione. Quod in Remedia cogitatione remedium positum est, id in eo maxime gitationes

versatur, ut intelligamus.

Quanta fit hujus peccati turpitudo, & pernicies : Primum. qua cognita, facilior fiet ejus detestandi ratio; perniciosum verò scelus esse, intelligi ex eo porest: quoniam propter hoc peccatum è Dei regno pelluntur, atque exterminantur homines: quod malorum omnium ultimum eft.

Et hæc quidem calamitas omnium scelerum com- secundum. munis est: illud autem hujus peccati proprium, quod

Parochis.

sus libidines.

impuras.

Aa a

qui

a Cor. 5. 18. qui fornicantur, in sua ipsi corpora peccare dicuntur, ex sententia Apostoli ita scribentis, Fugite fornicationem: omne enim peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat; quod ob eam causam dictum est, quoniam illud injuriosè tractat, cum ejus violat sanctitatem, qua de re ad Thessalonicenses ita D. Paur Theff. 4. 5. lus: Hæc est, inquit voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione, ut sciat unus-

quisque vestrûm vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderii, sicut & gentes quæ ignorant Deum.

Tertium. 2 Cor. 6. 17.

Quartum

XIII.

Adulterii gravis inju-

I Cor. 7.

stitia.

Deinde id quod scelestius est, si homo Christianus meretrici turpiter se dedat, membra quæ Christi sunt, ea meretricis facit: ita enim D. Paulus ait: Nescitis quoniam corpora vestra, membra sunt Christi? tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? absit: an nescitis quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur?

Est prætereà homo Christianus, ut idem testatur, 1 Cor. 6. 17. templum Spiritus sancti : quod violare nihil aliud est,

nisi ab eo Spiritum sanctum ejicere.

In adulterii autem scelere magna inest iniquitas: fi enim, ut vult Apostolus, qui matrimonio juncti funt, ita eorum alter alterius potestati mancipatus est, ut neuter sui corporis potestarem, jusque habeat; sed mutuo quodam fint inter se quasi servitutis vinculo ita devincti, ut vir ad uxoris voluntatem, contraque uxor ad viri nutum, voluntatemque se accommodare debeat, certè si alteruter corpus suum, quod est alieni juris, ab eo cui illud astrictum est, disjungit, is admodum iniquus est, & nefarius.

Et quoniam infamiæ metus & ad ea, quæ justa funt, vehementer incitat homines, & à vetitis magnopere deterret, docebit Parochus adulterium hominibus infignem turpitudinis notam inurere: nam facris literis ita proditum est: Qui adulter est, propter cordis inopiam, perdet animam suam: turpitudinem & ignominiam congregat fibi, & opprobrium

illius non delebitur.

XIV. Adulterii turpitudo infignis. Prov. 6. 31.

Verum

AD PAROCHOS PARS III.

375

Verum hujus sceleris magnitudo ex supplicii severitate facile perspici potest: adulteri enim, lege à Adultero-Domino in veteri testamento prascripta obruebantur cium. lapidibus, quin ctiam ob unius libidincin, non tolum qui scelus admisir, sed universa interdum civitas, ut de Sichimitis legimus, deleta est. Levit. 20. 10. 70an. 8. 5. Gen. 34. 25.

Multa divinæ animadversionis exempla in sacris literis prodita funt, quæ ad deterrendos à nefaria Puniti adullibidine homines Parochus colligere poterit, ut So-plum. domz, & reliquarum finirimarum urbium interitus: Israelitarum, qui fornicati sunt cum filiabus Moab in deserto, supplicium : Benjamitarum deletio. Genes.

29. 24. Num. 25. 4. Jud. 20.

Qui verò mortem effugiunt, intolerabiles tamen dolores, ac poenarum cruciatus, quibus sæpè plectun- Adulteri extur, non effugiunt : nam mente cæci, quæ pæna gra- ad omn a invistima est, ita fiunt, ut neque Dei, neque famæ, ne- epti fiunt. que dignitatis, neque filiorum denique, vitæque suæ rationem habeant, hocque pacto adeò nequam, & inutiles fiunt, ut nihil grave committi eis debeat, & ad nullum ferè officii munus idonei fint.

Hujus rei exempla à Davide, & Salomone petere 1Reg 11.6 nobis licet: quorum alter postquam adulteratus est, 3 Reg. 11. repente sui distimillimus, ex mitissimo crudelis ex- ofee 11. titit, ut Uriam optime de se meritum morti obtulerit; alter cum se totum in mulierum libidinem profudisset, ita à vera Dei religione sese avertit, ut alienos deos sequeretur. Ausert igitur, ut Oseas dixit, hoc peccatum cor hominis, sapeque obcacat.

Nunc ad ea remedia veniamus, quæ in actione confiftunt.

Quorum primum illud est, ut otium maxime fugiamus, in quo Sodomitæ homines, ut est apud E- Antidota zechielem, cum hebescerent, in spurcissimum illud libidinis. nefariæ libidinis scelus præcipites lapsi sunt.

Deinde crapula magnopere est vitanda. Saturavi Secundum. eos, inquit Propheta, & mœchati funt, quoniam venter expletus, ac saturatus, libidinem parit, hoc Hier. 5.7.

XV.

Exempla.

ZVIII.

iplum

Epb. 5. 18.

Luc. 21. 34. ipsum illis verbis Dominus fignificavit : Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapulâ, & ebrietate: hoc item Apostolus: Nolite, inquit, ine-

briari vino, in quo est luxuria.

Tertium. Toi . 31. 1.

Sed maxime animus ad libidinem oculis inflam-Matth. 5.32. mari solet, quò pertinet illa Christi Domini sententia: Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Multæ præterea sunt prophetarum de eadem re voces, ut est apud Job. Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. Sunt multa denique, ac penè innumerabilia exempla malorum, quæ ex oculorum aspectu ortum habuerunt: fic David, fic Rex Sichem peccavit: hocque item pacto senes illi Susannæ calumniatores deliquerunt. 2 Reg. 11. Gen. 34. 2. Dan. 13. 8.

Quartum. Ect. 9. 8.

Elegantior item ornatus, quo oculorum sensus valde excitatur, occasionem libidini non parvam sæpe præbet : ideoque Ecclesiasticus monet : Averte faci-

em tuam à muliere comptâ.

Watet Pafror.

Cùm igitur mulieres in nimio ornatus studio versentur, non alienum erit, si Parochus aliquam in eo diligentiam adhibeat, ut eas interdum moneat, objurgetque verbis, quæ hoc genere gravissima Apostolus Petrus ita protulit : Mulierum non fit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, indumenti vestimentorum cultus: D. Paulus item: Non in tortis, inquit, crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa: multæ enim auro & margaritis adornara, ornamenta mentis, & corporis perdiderunt.

1 Fet. 2. 3. 1 Tim. 2. 1.

Quintum. z . or. 15.53.

Hoc autem libidinis incitamentum, quod è vestium exquifico ornatu existere solet, alterum sequitur, quod est turpis obscoenique sermonis: nam verborum obscoenitate, quasi face quadam subjecta, adolescentum accenduntur animi. Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala, inquir Apostolus: hocque ipsum cum maximè efficiant delicatiores & molliores cantus, ac faltationes, ab iis quoque diligenter. cavendum eft.

Statum.

· Quo in genere numerantur item libri obscœni,

& amatoriè scripti : qui ita vitandi sunt, ut imagines, quæ aliquam turpitudinis speciem præ se ferunt: cum ad turpes rerum illecebras, inflammandósque adolescentum animos vis in illis sit maxima. Sed Parochus in primis curer ut, quæ de iis à sacrosancto Tridentino Concilio piè, religioseque constituta sunt, ea sanctissime serventur. Sess. 25. decreto de invocat. & venerat. & facris imagin

Hæc verò omnia, quæ commemorata jam sunt, si O avem. magno adhibito studio, curaque videntur, omnis Nonum. fere libidinis materia tollitur, sed ad illius vim oppri- Undecimum. mendam maxime valer frequens Confessionis & Eu- Duodecicharistiæ usus: tum assiduæ ac piæ quidem ad De- mum. um preces, cum eleemofynis atque jejunio conjunc-

tæ.

Est enim castitas donum Dei, quod reste peten: tibus non denegat, nec patitur nos tentari supra id dat Deus pequod possumus. Vide Tertul. de Monog. in fine. Na- tentibus. zian. orat. 3. Basil. de Virg. ultra medium. Chrysoft. W Hieron. in cap. 16. Matt. August. lib. 6. confess. c. 11.

Corpus autem non jejuniis modò & iis præsertim quæ sancta Ecclesia instituit, sed vigiliis etiam, piis A'a antico. peregrinationibus. arque aliis afflictationum generi- ta bus exercendum est, sensuúmque appetitiones reprimendæ; in ils enim arque aliis ejusmodi rebus maximè cernitur temperantiæ virtus: in quam fententiam ad Corinthios ita D. Paulus scribit; Omnis qui 1 Cor. 9. 15. in agone contendit, ab omnibus se abstinet; & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam; & paulò post, castigo, inquit, cor- Kom. 13. 14. pus meum, & in servitutem redigo, nè fortè, cùm aliis prædixerim, ipse reprobus efficiar. Et alio loco; Carnis curam nè feceritis in defideriis.

SEPTIMUM PRÆCEPTUM DECALOGI.

Vetus Ecclefix mos hoc præceptum inculcandi. Rom. 2. 21.

ON FURTUM FACIES. Veterem hunc Ecclesiæ morem suisse, ut hujus præcepti vis & ratio inculcaretur auditoribus, indicat illa apud Apostolum objurgatio eorum qui cæteros ab iis vitiis maxime deterrerent, quibus ipfi cumulati reperiebantur: Qui enim, inquit, alium doces, te ipsum non doces? qui prædicas, non furandum, furaris?

II. Ifius moris utilita.

Quod doctrinæ bono non solum frequens illorum temporum peccatum corrigebant: sed etiam turbas. ac lites sedabant, aliásque majorum causas, quæ furto commoveri folent.

III. Parcen rum' parte.

In iis & delictis, & delictorum incommodis, arque officia hac in calamitatibus cum nostra etiam hæc ætas, miserè versetur: ad exemplum Sanctorum Patrum, Christianæ disciplinæ Magistrorum, Parochi hunc urgebunt locum, & assidue, ac diligenter hujus præcepti vim ac sententiam explicabunt.

IV. Amor Dei in nos quanrus hinc eluceat.

Ac primum officium & diligentiam suam conferent ad declarandum Dei infinitum amorem erga genus humanum: qui non modò illis duobus interdictis: Non occides: Non mœchaberis: quafi præfidiis & vitam, corpúlque nostrum & famam, existimationémque tueatur : sed eriam hoc præcepto : Non surtum facies, tamquam custodia quadam externas res ac facultates muniat, atque defendat: quam enim hæc verba subjectam habent notionem, nisi eam, quam suprà diximus, cum de aliis præceptis loqueremur? vetare videlicet Deum, bona hæc nostra, quæ in ejus tutela funt, à quoquam auferri, aut violari. Vide D. Thom. 1. 2. 9. 100. art. 3. 6 2. 2. 9. 122. art. 6.

Quam libenendum.

Quod divinæ legis beneficium quò majus est, eò nos in ipfius beneficii auctorem Deum gratiores escepto obedi. fe oportet. Et quoniam & habendæ, & referendæ gratiæ nobis optima ratio propofita est ut non tantum pracepta libenter auribus accipiamus, sed eti-

am re ipsa probemus: ad hoc co'endum præcepti officium Fideles excirandi & inflammandi funt.

Est autem hoc præceptum, quemadmodum superiora, divisum in duas partes: quarum altera quæ Duas in parfurtum vetat, aperte est enunciata: alterius senten- hee praceptia, vis, quo jubemur benigni & liberales esse in tum. proximos, in priore occulta eft, & involuta; de priore

igituf prius dicetur; Non furtum facies.

In quod illud animadverrendum est, furti nomine non id modò intelligi, cum occulte ab invito do- Quid bie per mino aliquid auferrur : sed etiam, cum aliquid alietelligatur.
num contra voluntatem scientis domini possidetur, 1 cer. 6. 10. nisi fortè existimandum est cum, qui surtum prohibeat, rapinas factas per vim, & injuriam non improbare: cum extet illud Apostoli, Rapaces regnum Dei non possidebunt: quorum omnem rationem & consuetudinem sugiendum esse, idem scribit Apostolus. Vide Aug. q. 7. 1. in Exod. & citatur 32. q. 4. c. Meretrices.

Quamquam verò majus peccatum rapinæ sint, VIII. quàm surtum: quæ, præter rem, quàm alicui adi- est deterior. munt, præterea vim afferunt, & majorem imponunt 1 Cor. 5. 10. ignominiam. Vide D. Thom. 2. 2. 9. 66. art. 4. 67 9.

Item 14. 9. 4. c. Panale.

Mirandum tamen non est, quod leviori hoc surti IX.

Nomen furti
nomine notatum sit divinæ legis præceptum, non curbic usurrapinæ : id enim summa racione factum est: quia patur. furtum latius pater, & ad plura pertinet, quam rapinæ: quas tantummodò illi facere pedunt, qui potenria & viribus præstant.

Quamquam nemo non vider, exclusis ejusdem ge- Nota. neris levioribus peccatis, graviora etiam facinora

prohiberi.

Variis autem nominibus notatur injusta possessio & usus rerum alienarum, ex varietate corum, quæ & Variæsurti invitis & insciis dominis, auseruntur invitis & insciis dominis, auferuntur.

Nam fi privatum quid privato adimitur, furtum Furtum.

Si surripitur publico, peculatus appellatur.

Peculatus.

CATECHISMI

Plagiarum.

Plagiatum vocant, si homo liber, vel servus alienus in servitutem abducitur.

Sacrilegium.

Si verò sacra res eripitur, nominatur sacrilegium. quod facinus maxime nefarium, ac scelestum adeò in mores inductum est, ut bona, quæ necessario & sacrorum cultui, & Ecclesiæ ministris, & pauperum usut piè ac sapienter fuerant attributa, in privatas cupiditates, perniciosasque libidines convertantur.

XI. luntas prohi- hibetur. · betur

Sed, præter ipsum furtum, id eft, externam actio-Furandi vo- nem furandi etiam animus, & voluntas, Dei lege pro-

N.ta.

Est enim spiritualis lex, quæ animum, fontem co-Man. 15, 19 gitationum & confiliorum, inspicit. De corde enim, inquit Dominus apud S. Matthæum, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia.

XII. Furtum eft grave f.e.us.

Sed quam grave scelus furtum sit, ipsa naturæ vis & ratio satis oftendir : est enim justitiæ contrarium, quæ suum cuique tribuit. Nam bonorum distributiones & affignationes, jam inde ab initio, jure gentium constitutas, divinis etiam & humanis legibus confirmatas, ratas esse oportet, ut unusquisque, nisi humanam societatem tollere velimus, ea teneat, quæ et ju-1 Cor. 6. 10. re obtigerunt : nam ut Apostolus air, neque sures, neque avari, neque ebriofi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.

XIII.

Et si hujus sceleris importunitatem & immanitatem per multa declarant, quæ furtum consequun-

Mala que furtum lequuntur.

Fiunt enim judicia temere, & inconsultò, multa de multis.

VIV. Refti utio ta ienda ne cellació.

Erumpunt odia. Sufcipiuntur inimicitiæ.

Existunt interdum acerbissimæ innocentium hominum damnationes.

Quid dicimus de ea necessitate, quæ divinitus imposita est omnibus satisfaciendi ei, cui aliquid ademptum fit? Non enim, inquit Augustinus, remittitur peccarum; nisi restituatur ablatum. Epist. 54.

VV. . Restitutio Que restitutio, cum quis assueverit ex alienis locuplecupletari, quantam habeat difficultatem, præter id, facto difficiquod unusquisque & aliorum consuctudine, & de suo lis. fensu judicare potest, ex testimonio Abacuc Prophetæ licet intelligere, inquit enim, Væ ei qui multi- Abac. 2. 6. plicar non sua usquequo, & aggravar contra se densum lutum.

Lutum appellat densum, rerum alienarum possessi. Nota. onem, unde emergere & expedire se homines diffici-

le possunt.

Furtorum autem tam multa sunt genera, ut ea dinumerare sit difficillimum, quare de his duobus furto multa funt & rapinis, dixisse satis erit, ad quæ, tanquam ad ca- genera. put, reliqua, quæ dicemus, referuntur. Ad ea igitur derestanda & ad Fidelem populum à scelesto sacinore deterrendum, conferent omnem curam ac diligentiam Parochi.

Verum hujus generis partes persequamur.

Sunt igitur fures etiain, qui furto sublatas res e- unt. munt, vel aliquo modo inventas, occuparas aut ademptas retinent : ait enim S. Augustinus ; Si invenisti & non reddidifti, rapuisti. Lib. 50. hom. Hom. 9. dy de verbis Apolt. jer. 19.

Quod si rerum dominus nulla ratione inveniri po- Nota. test, illa sunt bona in usus pauperum conferenda.

Quæ ut restituar, qui adduci non potest, ea re saci- Nota lè probat, se undique ablaturum omnia, si possit.

Eodem se alligant scelere, qui in emendis venden- secundo. disque rebus fraudes adhibent & vanitatem orationis;

horum fraudes vindicabit Dominus.

Graviores & iniquiores in hoc furtorum genere Nota. funt, qui fallaces & corruptas merces vendunt pro veris & integris; quive pondere, mensura, numero ac regula decipiunt emptores; est enim in Deuteronomio, Non habebis in sacculo diversa pondera; & in Deut. 25.17: Levitico, Nolite facere iniquum aliquid in judicio, Levi: 1935. in regula, in pondere, in mensura; statera justa & æqua fint pondera; justus modius æquúsque lextarius. Est & alio loco, Abominatio est apud Do- Proz. 29. 23. minum pondus, & pondus, statera dolosa non est bona.

Furtum faci-Primo.

CATECHISMI

Tertio.

Furtum etiam apertum est operariorum & artificum, qui totam & integram mercedem exigunt ab iis quibus ipsi justam ac debitam operam non dederunt.

Quarto.

Non verò distinguuntur à suribus servi dominorum rerumque custodes insidi, quin etiam eò sunt detestabiliores quàm reliqui sures, qui clavibus excluduntur, quod suraci servo nihil domi obsignatum, aut occlusum esse potest.

Quinto.

Furtum præterea facere videntur, qui fictis, fimulatisque verbis, quive fallaci mendacitate pecuniam extorquent, quorum eò gravius est peccatum, quod furtum mendacio cumulant.

Sexto.

Illi quoque in furum numero reponendi funt qui cum privatum aliquod vel publicum officium conducti funt, nullam vel parvam operam navantes munus negligunt, mercede tantum ac pretio fruuntur.

Septimo.

Reliquam furtorum multitudinem, à solerti avaritia, quæ omnes pecuniæ vias novit, excogitatam, persequi longum est, & ut diximus, difficillimum: itaque de rapinis, quod est alterum horum scelerum caput, dicendum videtur.

Nata.

Si prius monuerit Parochus Christianum populum, ut memmerit illius Apostoli sententiæ: Qui volunt divites sieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli. Nec ullo sibi loco patiatur excidere præceptum hoc: Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis; & illud cogitent perpetuó: quod ab alio oderis sieri, vide ne tu aliquando alteri facias.

1 Tin. 6 9. Mart. 7. 22. Tob. 4. 16.

I uc. 6. 31.

NVIII. Prima rapinæ species

Fac. s. I.

Rapinæ igitur patent latiús. Nam qui debitam operariis mercedem non persolvunt, sunt rapaces, quos sanctus Jacobus ad pœnitentiam invitat illis verbis: Agite nune, divites! plorate ululantes in miseriis vestris, quæ advenient vobis: cujus pœnitentiæ causam subjungit: Ecce enim merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat, & clamor corum in aures Domini sabaoth introivit: quod genus rapinarum

in Levitico, in Deuteronomio, apud Malachiam & apud Tobiam vehementer improbatur. Levit. 19. 13.

Deut. 24. 14. Malach. 2. 9. Tob. 4. 4, 15.

In hoc crimine rapacitatis includuntur qui quæ Secunda. Ecclesiæ præsidibus & magistratibus debentur, vectigalia, tributa, decimas, & reliqua hujus generis non diffolyunt, vel intervertunt, & ad se transse-

Huc etiam referuntur feneratores in rapinis acerri- Tertia mi & acerbissimi, qui miseram plebem compilant, ac

trucidant usuris.

Est autem usura, quidquid præter sortem, & caput illud quod datum est, accipitur, sive pecunia fir fit, five quidvis aliud, quod emi aut æstimari posfit pecunia: fic enim apud Ezechielem scriptum est. Ezech. 19.8. Usuram & superabundantiam non acceperis: & Dominus apud Lucam, Mutuum date, nihil inde spe- Luc. 6. 31. rantes.

Gravissimum semper fuit hoc facinus etiam apud gentes, & maxime odiosum, hinc illud; Quid Usura facifenerari? quid hominem, inquit, occidere? Nam fum. qui fenerantur, bis idem vendunt, aut id vendunt, quod non est. De usura, vid. 14. 9. 3. 6 9. 4. passim. Vide item titulum de Usuris & Decretalibus, & D. Thom. 2. 2. 9. 78. Item Amb. lib. de Tob. c. 14.

Item rapinas faciunt nummarii Judices, qui ve- Quarta ranalia habent judicia, & pretio, muneribusque de- pina species. liniti optimas tenuiorum & egentium causas ever-

tunt.

Fraudatores creditorum, & inficiatores, quique Quinta. fumpto temporis spacio ad solvendum, sua vel aliena fide merces emunt, neque fidem liberant, damnabuntur eodem crimine rapinarum, quorum etiam delictum gravius est, quod mercatores, illorum destitutionis, ac fraudationis occasione, magno detrimento civitatis vendunt omnia cariùs, in quos illa Davidis sententia videtur convenire, Mutuabitur Pfal. 36, 12. peccator? & non folver.

Quid de locupletibus dicemus iis qui ab illis qui Sexta. folvendo non sunt, quod commodarunt exigunt a-

cerbius

cerbius, & pignora etiam ea auferunt contra Dei interdictum, quæ ad eorum corpus tuendum sunc necessaria? inquit enim Deus, Si pignus à proximo tuo acceperis veltimentum, ante solis occasium reddas ei : ipsum enim est solum, quo operitur indumentum carnis ejus, nec habet aliud in quo dormiat: fi clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Horum exactionis acerbitatem, atque adeo rapinas appellabimus. Titulum habes de pignorib. in Decretal. lib. 3. tit. 21. Vide Amb. lib. 5. de offic. c. 6.

Septima.

Ex numero eorum, qui raptores dicuntur è sanctis Patribus sunt, qui in frugum inopia comprimunt frumentum, faciúntque ut sua culpa carior ac durior fit annona: quod etiam valet in rebus omnibus ad victum & ad viram necessariis, ad quos illa

From 11. 26. Salominis perrinet execratio: Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Quos, suorum scelerum admonitos, Parochi liberius accusabunt, ac propofitas illis peccaris pœnas explicabunt uberius.

XXI. De restitutione.

Hæc de vetitis: nunc ad justa veniamus: in quibus satisfactio, vel restitutio primum locum habet; peccatum enim non remittitur, nisi restituatur ablatum.

XXII. Qui reftitue-

Sed quoniam non is solum qui furtum fecit, qui re teneantur, furatus est, id debet restituere : sed omnes præterea. qui furti participes fuerunt, hac lege restitutionis tenentur, aperiendum eft, qui fint illi, qui hanc sarisfaciendi vel restituendi necessitatem esfugere non posfint.

Primo impetrantes.

Sunt autem plura hominum genera: ac primum est eorum qui furari imperant ; qui non modò sunt ipfi furtorum socii & auctores; sed etiam in illo surum genere deterrimi.

Secundo fualores. ifil. 49.

Alterum genus par voluntate primis, poteffate difpar, in eodem tamen furum gradu ponendum eorum, qui cum jubere non possint, suasores sunt, atque impulsores furtorum.

Tert'o conlentientes.

Terrium genus est eorum, qui cum furibus confentiung.

Quartum

Quartum genus est eorum, qui participes furto- Quarto, parrum, inde lucrum ipfi etiam faciunt : fi lucrum di- ticipantes cendum est, quod, nisi respuerint, eos addicit æternis cruciatibus, quibus fic loquitur David: Si videbas furem, currebas cum eo.

Quintum genus est furum, qui cum furta possint Quinto, non prohibere, tantum abest ut illis occurrant & obsistant, prohibentes.

ut eorum licentiam permittant atque concedant.

Sextum genus est eorum, qui cum & furtum fac- Sexto, non tum, & ubi factum fit, certò sciant, non indicant rem : indicantes. sed eam se scire dissimulant.

Postremum genus est, quod omnes complectitur fur- Septimo, cutorum adjutores, custodes, patronos, quique illis re- stodes furti. ceptaculum præbent ac domicilium, qui omnes & fatisfacere debent iis, quibus aliquid detractum eft, & ad illum necessarium officium vehementer cohortandi sunt.

Ne hujus quidem sceleris omnino sunt expertes ap- Octavo.

probatores furtorum & laudatores.

Nec verò etiam ab eadem culpa sunt alieni filii fa- Nono. milias & uxores, qui pecunias à patribus & viris sur-

ripiunt.

Jam verò huic præcepto illa subjecta sententia est, ut pauperum & inopum miseriamur, corumque diffi. De operibus cultates & angustias nostris facultatibus & officiis sublevemus, quod argumentum quia sæpissimè & copiofissimè tractandum est, petent ea Parochi ex virorum sanctissimorum, Cypriani, Joannis Chrysostomi, Gregorii Nazianzeni & aliorum libris, qui de eleemosyna præclare scripserunt, quibus hic muneri satisfaciant. Cyprian. lib. de opera de eleemosyn. Chrys. Hom. 32. ad pop. Antioch. or hom. 33, or 34. in Matth. Vide etiam hom. 16. 37. ad pop. Antioch. Nazianz. orat. de pauperum amore. Aug. serm. 50, & 227. de tempore: Item hom. 18, 19, 28, 45.

Sunt enim inflammandi Fideles ad studium & alacritatem opitulandi iis, quibus aliena misericordia Motiva ad

vivendum est.

Sunt verò etiam docendi quantam habet necessi- Primum. tatem eleemosyna, ut videlicet re, & opera nostra in

XXIII. Suadenda o. pera mileric.

egentes fimus liberales, verissimo illo argumento quod summo judicii die detestaturus sit eos Deus, & sempiternis ignibus addicturus, qui eleemosynæ officia prætermiferint ac neglexerint: illos autem collaudatos in patriam cœlestem introducturus, qui benignè fecerint indigentibus. Est utraque Christi Domini Miti. 25. 41. ore pronunciata sententia. Venite benedicti Patris mei, possidere paratum vobis regnum: &, Discedite

à me maledicti in ignem æternum. Utentur Fræterea Sacerdotes accommodatis illis ad

Secundum. Luc. 6. 38.

persuadendum locis: Date, & dabitur vobis.

Marc. 10.29.

Tertium.

Proferent Dei promissum, quo nihil uberius, nihil magnificentius cogitari quidem potest. Nemo est, qui reliquerit, &c. qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, & in faculo futuro vitam æter-

nam.

Quartum. Luc. 16, 9.

Adjicient illud, quod à Christo Domino dictum est: Facite vobis amicos de manimona iniquitatis, ut cum deseceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

XXIV. Mutuo dan-

Hujus verò necessarii muneris partes exponent, ut dum est gra. qui largiri non possunt egentibus, quo vitam sustentent, saltem commodent pauperi, juxta Christi Domini præscriptum; Mutuum date, nihil inde sperantes. Atque hujus rei felicitatem B. David expressit:

Luc. 6. 34. Efal. 111.5.

Jucundus homo qui miseretur & commodat.

XXV. endum pauperibus laborandum eft. 2 Theff. 1 Th. J.4.11. Bib. 4. 25.

Est autem Christianæ pietatis, nisi sit aliunde facul-Ad subvenie tas bene merendi de iis, quibus ad victum aliena misericordia opus est: vitandi etiam otii causa, labore, opera ac manibus ea quærere, quibus inopum indigentiam levare possint. Ad id omnes suo exemplo hortatur in epistola ad Thessalonicenses Apostolus illis verbis: Ipfi enim scitis, quemadmodum oporteat imitari nos. Item ad eosdem. Operam detis, & ut quieti fitis & ut vestrum negotium agatis, & operemini manibus veftris, ficut præcipimus vobis. Et ad Ephefios: Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.

XXVI. Frugaliter vivendum.

Est etiam frugalitati consulendum, parcendumque bonis alienis, nè cæteris graves aut molesti simus,

quæ

que temperantia sane quam elucet in omnibus Apo- 1 Theff. 2. 9. stolis; sed maxime eminet in D.Paulo, cujus illud est ad Thessalonicenses: Memores estis, fratres, laboris nostri & fatigationis, nocte & die operantes, ne quem veftram gravaremus, prædicavimus vobis Evangelium Dei. Atque idem alio loco Apostolus: In labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrûm gravaremus.

Sed ut ab universo hoc genere nefariorum facinorum abhorreat Fidelis populus, Parochis à Prophetis Quomodo in petere, & à reliquis divinis libris sumere par erit de- furta surgentestationem surtorum & rapinarum, & horribiles mi-dum. nas à Deo propositas eis, qui illa scelera committunt. Clamat Amos Propheta: Audite hoc, qui con- Amos 8. 5. teritis pauperem, & deficere facitis egenos terra, dicentes: quando transibit mensis & venundabimus merces, & fabbathum, & aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas? Sunt in eadem sententia multa apud Hieremiam, in Proverbiis, & apud Ecclefiafticum. Hier. 5. 6 21, 6 22. Prov. 21. Eccl. 10.

Nec verò dubitandum est quin hæc malorum semi- Notz. na, quibus malis opprimitur hæc ætas, magna ex

parte in his inclusa fint causis.

Verum ut affuescant Christiani homines prosegui XXIX. omni liberalitatis ac benignitatis officio egentes, & Ad liberalimendicos quod ad alteram hujus præcepti partem hortandum pertinet: proferent Parochi maxima præmia, quæ beneficis & largis, & in hac, & in altera vita daturum se Deus pollicetur.

Sed quia non desunt, qui etiam se in surtis excufent, admonendi sunt, fore ut nullam eorum peccati Furti aut excusationem accipiat Deus, immò verò futurum, ut rapina nulilla purgatione non modò non levetur peccatum, sed la excusation

mirum in modum augeatur.

Ecce, nobilium hominum non ferenda deliria, qui culpam extenuare fibi videntur, fi se affirmarint, non Inanis nobicupiditate aut avaritia ad detrahendum alteri sua de- lium excusafcendere, sed tuendæ causa amplitudinis familiæ, & tio. majorum suorum, quorum astimatio ac dignitas

B b 2

XXVIII.

rucret.

rueret, nisi rerum alienarum accessione sulciretur.

JIYXX Nobiles ut à rap nis 2. vertendi.

Quibus perniciosus error eripiendus est, simúlque demonstrandum, unam esse rationem conservandi & amplificandi copias, & opes, majorúmque gloriam, fi Dei voluntati paruerint, fi ejus præcepta servarint: quibus contemptis, fundatæ, & optimè constitutæ opes evertuntur: reges ex regis solio & summo gradu honoris præcipites exturbantur: in quorum locum infimi interdum homines & qui summo in odio illis fuerunt, divinitus vocantur. Incredibile est, quantopere his succenseat Deus. cujus rei testis est Isaias, apud quem sunt illa Dei verba; Principes tui, infideles, socii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israel, Eheu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis, & convertam manum meam ad te. & excoquam ad purum scoriam tuam. Vide Trident. Seff. 22. decret. de reform. cap. 11. Item Conc. Aurel. 3. cap. 13, 22. Parif. I. cap. 1. Turon. 2. c. 25. Aurel. 5. cap. 15. Mogunt. c. 6. 11. Vuorm. c. 75. Aquisgr. c. 88. Vide & 1. 2. q. 2. variis in capit.

XXXIII. Inanis alia nobilium exculatio.

Ifa. I.

Non desunt, qui non jam illam afferant causam splendoris & gloriæ, sed victus & vitæ commodiorem facultatem & eligantiam, qui refellendi funt, docendique quam impia fit eorum & actio & oratio, qui ullam commoditatem anteserant Dei voluntari & gloriæ, quam, negligendo ejus præcepta, offendimus mirandum in modum.

Nota.

Etsi quæ potest esse in surto commoditas, quot Ecclif. 5. 17. summa incommoda consequantur? Super surem enim, inquit Ecclesiastes, est confusio & poeniten-

XXXIV. Fur quam Deo injuriolus.

Sed fac esse, ut cum illis non agatur incommodé: dedecorat fur divinum nomen: repugnat ejus sanctiffimæ voluntati, salutaria ipsius præcepta contemnit, quo ex fonte omnis error, omnis improbitas, omnis fluit impietas.

XXXV. Pestifera aliQuid, quòd audire licet interdum fures, qui nihil nihil se eò peccare contendant, quòd detrahant ali- er mexcuquid locupletibus & copiosis hominibus, qui ea de- sa i. tractione nihil damni faciant, ne sentiant quidem,

misera sanè, & pestisera desensio.

Putat alius satisfactionem suam accipi debere, quòd XXXVI. eam furandi consuetudinem cepit, ut non facile poffit ab illa mente & actione desistere; qui nisi audi- saio erit Apostolum dicentem, Qui furabatur, jam non fu- Ejh. 4. 18 retur; velit, nolit, etiam consuctudinem capiet æter-

norum suppliciorum.

Nonnulli funt, qui excufant se occasione data, al- XXXVII. teri aliquid ademisse; est enim illud tritum sermone Turpislima proverbium; Fures, qui non sint, fieri occasione; cusatio. qui hac ratione sunt de nefaria sententia deducendi, refistendum esse pravis cupiditatibus. Nam si continuò est re perficiendum id, quod libido persuaserit; quis modus, quis finis erit scelerum ac flagitiorum? Turpissima igitur est illa desensio, vel summæ potius intemperantiæ & injustitiæ confessio.

Nam qui dicit, se non ideo peccare, quia nullam Nota haber peccandi occasionem, idem propemodum fa-

tetur se semper oblata occasione peccaturum.

Sunt, qui furari se discant ulciscendi causa, quod XXXVIII. ab aliis eadem injuria fint aftecti; quibus ità respon- Vana alia dendum est; primum nemini licere injurias persequi, excusatio. deinde non posse quemquam rei suæ judicem esse; tum multo minus concedi, ut pœnas ab aliis repetant

corum quæ alii in eum peccaverunt.

Postremò quidem surtum satis illa ratione desen- XXXIX. sum, tectumque arbitrantur; quòd cum sint ære ali- excusatio. eno oppressi, aliter eo liberari non possint, nisi illud Manh. 9. 18. furto dissolvant, quibuscum ita agendum est, nullum esse gravius æs alienum, & quo magis præmatur humanum genus, quam debitum illud, cujus in divina precatione quotidie meminimus; Dimitte nobis debita nostra; quare illud infanissimi hominis esse, plus velle Deo debere, id est, plus peccare, ut quod debet hominibus, dissolvat; multoque præstare conjici in carcerem, quam mandari suppliciis inserorum sempiternis: longe etiam esse gravius Dei quain Bb 3

CATECHISMI

hominum judicio condemnari: porrò autem fupplices ipsos ad Dei opem ac pietatem confugere debere,

à quo, quid opus fir, possunt impetrare.

Nota.

Sunt alia excusationum genera, quibus Parochi prudentes ac sui officii diligentissimi, facilè poterunt occurrere, ut aliquando habeant populum sectatorem bonorum operum.

OCTAVUM PRÆCEPTUM

DECALOGI.

Hujus przcepti frequens explicatio neces. faria.

Facob. 3. 2.

NON loqueris contra proximum tuum falsum testi-

Quantam non modò utilitatem sed etiam necessitatem habeat affidua hujus præcepti explicatio & officii admonitio, nos D. Jacobi monet auctoritas, illis verbis; Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; & idem: Lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat : ecce quantus ignis quam magnam sylvam incendit: & quæ sequuntur in eandem sententiam.

II. Linguz vitium late patens. Ff. 11. 5,31.

Quibus duo monemur, primum, latissime patere hoc linguæ vitium: quod etiam illa Prophetæ sententia confirmatur: Omnis homo mendax: ut propernodum fit unum hoc peccatum, quod ad omnes hominës pertinere videatur.

III. Lingua ma. lorum innumerabilium instrumentum.

Alterum, inde proficisci mala innumerabilia, cum sæpè maledici hominis culpa facultates, fama, vita, animæ salus amittantur, vel ejus, qui læditur, quod contumelias patienter ferre non possit; sed eas impotenti animo persequatur: vel ejus, qui lædit, quod parvo pudore & falfa cujusdam existimationis opinione deterritus, adduci non possir, ut illi qui offenfus fit, farisfaciat.

Quare hoc loco monendi Fideles erunt, ut quantas IV. Ut excipipossint maximas Deo gratias agant de hoc salutari endum hec præcepto non dicendi falsi testimonii: quo non sopraceptum. làm iofi aliis injuriam facere veramur : sed eitam hâc

obedientia ab aliorum injuria prohibemur.

Veruin

AD PAROCHOS PARS III.

39 I

Verum hoc præcepro eadem ratione & via progrediendum est: qua in cæteris progressi sumus, ut vide- Duz leges licet animadvertantur in eo duæ leges.

Altera, prohibens, ne fallum dicatur testimonium. Prohibens Jubens altera, ut, simulatione, fallaciisque sublatis, Pracipiens. dicta & facta nostra simplici veritate metiamur. Cu- Epb. 4. 15. jus officii Apostolus Ephesios illis verbis admonuit: Veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia.

Sed prior hujus præcepti pars habet hanc rationem, ut quamvis nomine falsi testimonii significetur quid. Pracepti quid in bonam vel in malam partem de altero con- pars, quid stanter dicatur, five in judicio, five extra judicium, tamen præcipuè prohibeatur illud testimonium, quod in judicio, falsò dicitur à jurato : jurar enim per Deum testis, quod ita justificantis, & divinum nomen interponentis oratio plurimum fidei habeat & ponderis.

Itaque quia periculosum est hoc testimonium, id- Nota. circo pracipuè prohibetur: juratos enim testes, ni- Deut. 19. 15. fi exceptionibus legitimis excludantur, aut eorum fit aperta improbitas atque perversitas, ne judex quidem iple potest rejicere præsertim, cum exstet justum divinæ legis, ut in ore duorum vel trium stet omne verbum.

Sed ut præceptum Fideles planè intelligant, docen-Quis sit didi erunt, quid fignificet hoc, PROXIMI, vocabu- cendus prolum, in quem fallum testimonium dicere minime li- ximus? cet. Est autem proximus ut ex Christi Domini doc- Luc. 10. 6. trina colligitur, quicumque eget opera nostra, sive ille propinquus fit, five alienus, five civis, five advena, five amicus, five inimicus. Vide Aug. Epist. 52. ad Macedon. Of de Cath. rudib. c. 26.

Nefas enim est existimare, contra hostes licere falsum aliquid dicere pro testimonio, quos jussu Dei ac In hostes Domini nostri diligere oporteat.

Quin eriam, quia fibi quisque quadam ratione proximus est, nemini fas est in se falsum testimonium di- contra secere: quod qui committant, sibi ipsi notam inuren- ipsum falsa tes ignominiæ ac turpitudinis, & scipsos & Ecclesiam dicere non licet. lædunt.

in hoc prec pro.

prohibet.

fallum dice.

Nita.

lædunt, cujus sunt membra: quomodo etiam, qui sibi Lib. 2. de ci- mortem consciscunt, nocent civitati : ita enim est avi', Dei, r. 20. pud S. Augustinum; Nec recte intelligentibus poterat videri non esle prohibitum, ut adversus seipsum quisquam falsus testis assisteret, eo quod in præcepto additum fuit; Contra proximum tuum. Sed non ideò, si adversus scipsum quisque falsum testimonium dixerir, ab hoc crimine se putet alienum, quando regulam diligendi proximi, à semetipso dilector acce-

ri non licet.

Verum, quia prohibemur proximum lædere falso Amici gratia testimonio, nemo propterea contrarium permitti nofaltum testa- bis arbitretur, ut pejerando liceat conciliare ei, qui nobiscum natura ac religione conjunctus sit aliquid utilitaris aut commodi. Nemini enim mendacio & vanitate, multò minùs perjurio studendum est. Quare S. Augustinus de mendacio ad Crescentium, c. 12, 13, 14. docet ex Apostoli sententia, mendacium in falsis testimoniis numerandum esse, etiamsi in cujusquam falfa laude dicatur. Nam locum illum tractans; Invenimur autem & falsi testes Dei; si testimonium diximus adversus Deum, quod suscitaverit Christum: quem non suscitavit, si mortui non resurgunt : Falsum, inquit, testimonium vocat Apostolus, si quis de Christo, & quod ad ejus laudem videtur pertinere, mentiatur.

N.F.

affert nocet.

ilai tavens

1 Cer. 1. 5.

Sæpissimè verò etiam contingit, ut, qui alteri favet, obsir alteri, certè errandi causa affertur judici, qui interdum faltis testibus adductus, contra jus, secundum injuriam statuit, & judicare cogitur.

VII. Recerire falfos reftes quaru periculotum.

Nonnunquam etiam fit, ut, qui ob falsum alicujus testimonium causam judicio vicerit, idque impunè tulerit, exultans iniquâ victorià affuescat corrumpere. adhibere falsos restes, quorum opera sperat se posse ad id, quodcumque concupierit, pervenire.

XIII. Falfum teferi ipii teffi. injuric-Sum.

Est verò id, & ipsi testi gravissimum, qui & ab eo, quem jurejurando sublevarit & adjuverit, falsus & perjurus agnoscitur; & ipse, quod ei è sententia succedit scelus, quotidie majorem exercitationem & consuetudinem capi impietatis & audacia.

Us

AD PARQCHOS PARS III.

393

Ut igitur testium mitates, mendacia, & perjuria prohibentur, sit & accusatorum, & reorum, & pa- Foreosium tronorum, cognitorum, & procuratorum, advocato- vetantur. rum, & omnium denique qui judicia constiruunt.

XIV.

Postremo vetat Deus omne testimonium non modò in judicio, sed etiam extra judicium, quod alteri Falsum teincommodum, aut detrimentum possit afferre: Est prehibitum. enim in Levitico, quo loco hæc præcepta iterantur, Levit. 19.11. his verbis: Non facietis furtum, non mentiemini, nec decipiet unusquisque proximum suum: ut nemini dubium esse possir, quin à Deo omne mendacium hoc præcepto ejectum condemnetur: quod apertiffi- Pfal. 5.7. mè testatur David in hunc modum : Perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Prohibetur autem hoc præcepto non modo falsum testimonium, sed detestabilis etiam libido, & con-fuetudo detrahendi alteri: qua ex peste, incredibile stabile. est, quam multa, & quam gravia & incommoda, & Pf. 100. 5. mala nascantur: Hoc vitium maledice, & contume- Jicobi 4. 11. liosè dicendi occultè in alterum, passim improbant Exemplum. divinæ literæ. Cum hoc, inquit David, non ede- Ejth. 13. bam, & S. Jacobus: Nolite detrahere alterutrum. fratres mei:

Nec verò præcepta solum sacræ literæ, sed etiam exempla suppeditant, quibus sceleris magnitudo declaratur; nam & Aman, confictis criminibus, adeò incendit in Judæos Affiierum, ut is omnes ejus gentis homines imperarit occidi. Referta est hujusmodi exemplis facra Historia: quorum commemoratione, sacerdotes operam dabunt, ut fideles à rei improbitate deterreant.

Ut autem peccati hujus vis, quo de altero detrahitur, omnino perspiciatur.

Sciendum est, non tantum adhibita calumnia of- qui fint.

fendi hominum existimationem.

XVII. De: ractores

Sed & augendis, amplificandisque criminibus, & Secundo. fi quid occultius ab aliquo commissum sit, quod ubi rescitum suerit, grave, aut turpe sit ad famam, eam rem, qui ubi, quando, quibus non necesse sir, pervulgari, is obtrectator, & maledicus jure dicitur.

Verum

CATECHISMI

394 Terria

Verum totius obtrectationis nulla capitalior est, quam eorum, qui Catholicæ doctrinæ, ejúsque Prædicatoribus obtrectant.

Quarto.

In fimili culpa sunt, qui malarum doctrinarum, & errorum magistros extollunt laudibus.

Quinto.

Sexto.

Nec verò ab horum hominum numero, & culpa sejunguntur, qui detrahentibus, & maledicentibus hominibus patesacientes aures non reprehendunt obtrectatores, sed illis libenter assentiuntur. Detrahere enim vel detrahentem audire, scribunt S. Hieronymus, & Bernardus, utrùm damnabilius sit, non sacile constat: non enim essent, qui detraherent, si non adessent, qui detrahentes audirent. S. Hieron. Epist. ad Nepotianum circa sinem D. Bernard. lib. 2. de consider. ad Eugen. in sine.

In eodem genere sunt, qui suis artificiis distrahunt homines, & inter se committunt, magnopereque servandis discordiis delectantur: ut summas conjunctiones ac societates sichis sermonibus dirimentes, amicissimos viros ad immortales inimicitias, & ad arma compellant. Hanc pestem sic detestatur Dominus: Non eris criminator, neque susurro in populo. Tales erant multi ex confiliariis Saulis, qui ejus voluntatem à Davide alienare, & in illum regem incitare conabantur.

Septimo
affentatores.
E/a 5. 20.
P/. 140. 5.

Levis. 19.

Peccant denique in hanc partem blandi homines, & affentatores, qui blanditiis, & fimulatis laudibus influunt in aures, & in animos eorum, quorum gratiam, pecuniam, & honores aucupantur, dicentes, ut est apud Prophetam: Malum bonum, & bonum malum: quos ut arceamus, & pellamus à consuetudine nostra, monuit nos David illa oratione: Corripiet me justus in misericordia & increpabit me: oleum antem peccatoris non impinguet caput meum. Quamquam enim isti proximo minimè maledicunt, tamen ei maximè nocent, qui vel laudandis ejus peccatis, afferent ipsi causam perseverandi in vitiis, quamdiu vixerit.

Affentatio prior. Et quidem in hoc genere illa est assentatio deterior, quæ ad proximi calamitatem, & perniciem ad-

hibetur,

hibetur, sic Saul, cum Davidem furori, & serro Philisthinorum objicere cuperet, ut occideretur, ei 1 Reg. blandiebarur illis verbis: Ecce filia mea major Mo- Marth. 22.16.

Marth. 22.16.

Marth. 22.16.

Marth. 22.16.

Marth. 22.16.

Reb, ipsam dabo tibi uxorem: tantummodò esto Aisenta io vir fortis, & præliare bella Domini: fic Judæi in- pellima. sidiosa oratione Christum Dominum sunt affati: Magister! scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces.

Longè autem perniciosor oratio est amicorum, affinium, & cognatorum, qua ad eos interdum utuntur assentatorie, qui mortisero morbo assecti jam fint extremo spiritu : dum affirmant nullum esse tum ei à morte periculum : dum lætum, & hilarem esse jubent, eumque à peccatorum confessione, tanquam à tristissima cogitatione, deterrent : dum denique ejus animum avertunt ab omni cura & meditatione extremorum periculorum, in quibus maximè versa-Quare fugiendum est omne mendaciorum ge- Nota. nus: sed illud in primis, quo gravi damno quisquam affici possit.

Plenissimum verò impietatis est mandacium, cum Octavo si-

quis in religionem, vel de religione mentitur.

belli famoli

Sed etiam illis maledictis, & probris graviter of- autor. fenditur Deus, quæ committuntur libellis, quos famosos vocant, & aliis hujus generis contumeliis. De libellis famosis vide Bullam Pii V. 147. datam anno 1572. 69 Bullam Greg. XIII. 4. datam eodem ann.

Præterea joco, vel officii causa fallere mendacio, XVIII. & si nemo in illo vel damnum, vel lucrum secerit, Mendacium tamen omnino indignum est: ita enim nos Apo-prohibetur. stolus admonet. Deponentes mendacium, loqui- Eph. 4. 25. mini veritatem. Vide D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 3. O 4.

Nam in eo est ad frequens, graviusque mandaci- Nota ratioum, magna proclivitas: & ex jocosis mendaciis ca- nem. piunt homines mentiendi consuetudinem, unde veniunt in opinionem, non esse veraces, quamobrem, ut fidem faciat corum oratio, necesse habent jurare perpetuó.

Postre-

396

XIX. Omuis fimulatio prohipetur.

Postremò, priore parte hujus præcepti simulatio repudiatur: nec modo quæ simulate dicuntur; sed que ita fiunt, cum scelere conjuncta sunt; tam enim verba quam facta, notæ, ac figna quædam funt corum quæ sunt in animo cujusque, ob eamque causam Dominus sæpè Pharisæos arguens, hypocritas appellat, Et hæc de priore, præcepti lege, quæ ad vetandum spectat. Vide D. Thom. 2. 2. 9. 211. per totam.

XX. Alera fiz. cepti pars.

Nunc explicemus, quid in altera jubeat Dominus. Pertinet autem hæc præcepti vis, & ratio ad id, ut juste, & ex legibus forensia judicia exerceantur, né-

ve occupent homines, & usurpent judicia.

XXI. non fulditum junica-

TC. Rom. 14.4-Att. 7.59. Ait. 16. 37.

Non enim sas esser alienum servum judicare, ut Juden nequit scribit Apostolus, ne re, & causa incognita, sententiam ferant : quo in vitio fuit sacerdotum, & scribarum consilium: qui de sancto Stephano judicarunt, quod item peccatum fuit magistratus Philippensium, de quibus inquit Apostolus: Cæsos nos publice indemnatos, homines Romanos miserunt in carcerem. & nunc occulte nos ejiciunt. Vide in 6. lib. 5. titul. 7. de privilegiis. c. 1. Gibidem lib. 2. tit. 2. de foro combetenti.

XXII. Tudicibus quid præcipiendum.

Ne condemnent innocentes, aut nocentes absolvant, ne pretio, aut gratia, ne odio, aut amore moveantur. Sic enim Moses seniores admonet, quos Deut. 1. 15. populi judices constituerat, Quod justum est, judicare, five civis fit ille, five peregrinus, nulla erit distantia personarum, ita parvum audietis, ut magnum: nec accipietis cujusquam personam, quia Dei judicium eft.

TITZZ 3 intes inierrogati juri-7. Jue 7. 19.

De reis autem, & sontibus, vult eos Deus verum conficeri, cùm ex judicii formula interrogantur: dice mertiri est enim testimonium, ac prædicatio quædam illa non postunt, confessio laudis, & gloriæ Dei ex ipsius Josue sengentia, qui Achan ad veri consessionem adhørtatus inquit: Fili mi! da gloriam Domino Deo Israel. Vide D. Thom. 2. 2. q. 95. per totos 4. articulos.

XXIV. De teftioni

Sed quonism hoc præceptum testes potissimum attinattingit, de his etiam à Parocho diligenter agendum hic agenerit: nam præcepti vis ea est, ut non solum pro- dum. hibeat falsum testimonium, sed verum ctiam dici

imperet.

Est enim in humanis rebus maximus usus veri testimonii, quod sunt innumerabiles res, quas à nobis Testimonii ignorari necesse sit, nisi eas ex testium side cogno- usus mixiscamus. Quare nihil tam necessarium est, quam te-mus. stimoniorum veritatis in iis rebus, quas nec ipsi scimus, neque tamen licet ignorare. De quo extat illa sancti Augustini sententia: Qui veritatem occultat, & qui prodit mendacium, uterque reus est: ille, quia prodesse non vult : hic, quia nocere desiderat. Hac sententia citabatur olim à Gratiano ex August. sed apud Aug. non est inventa: similiter legitur apud Isidorum lib. 2. c. 59.

Licet verò interdum verum tacere, sed extra judicium: nam in judicio, ubi tettis legitime in- Quando veterrogatur à judice, vera omnino patefacienda fum tacere

funt.

Quo loco cavendum tamen est testibus, ne sue xxvIIL memoriæ nimium confifi, quod exploratum non ha- Nota.

bent, id pro certo affirment.

Reliqui sunt patroni causarum, & advocati, actores deinceps, & petitores. Illi igitur opera, ac pa- Advocatis trocinio suo non deerunt necessariis hominum tem-pienda. poribus, & egentibus benigne subvenient, tum inju- Norastas causas defendendas non suscipient, neque calumnia lites protrahent, nec alent avaritia.

Quod ad mercedem attinet laboris, & operæ suæ, illa jure & æquo metiantur. Vide 14. q. 5. c. non sane.

D. Thom. 2. 2. 9.71. art. 5.

Petitores verò, & accusatores monendi sunt, ne cuiquam amore aut odio, aut cupiditate aliqua ad- l'etiroribus ducti periculum iniquis criminationibus creent. Jus- ribus przcisum hoc denique divinitus descriptum est piis om- pienda. nibus, ut in congressibus, & colloquiis vere semper, & ex animo loquantur, nihil dicant, quod alterius existimationi possit officere, ne de illis quidem, à quibus lædi se, & exagitari intelligunt, cum illud

VIANT.

propositum habere debeant, sibi cum illis eam necessitudinem, & societatem intercedere, ut membra fint ejuldem corporis.

XXX. Dicenda contra mendacium. 7.an. 8. 44.

Ut autem libentiùs hoc mendacii vitium caveant Fideles, proponet eis Parochus summam hujus sceleris miferiam, ac turpitudinem.

Nam in facris literis mendacii pater dæmon dicitur: quod enim dæmon in veritate non stetit, men-

dax est, & mendacii parens.

Adjunger ad ejiciendum tantum flagitium, ea ma-Secundum. la, quæ mendacium consequuntur; & quoniam sunt innumerabilia, fontes & capita incommodorum, & calamitatum commonstrabit.

Ac primum in quantum cadat Dei offensionem, quantúmve ejus odium incurrat homo vanus, & mendax, Salomonis auctoritate declarabit eo loco: Sex funt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia, testem fallacem; & quæ sequuntur.

Quis igitur ei præstet incolumitatem, qui in infigni odio fit apud Deum, quominus gravissimis af-

ficiatur suppliciis?

Deinde quid impurius, aut fœdius, ut sanctus inquit Jacobus, quam in eadem lingua, qua benedicimus Deum, & Patrem maledicere homines, qui ad imaginem & similitudinem Dei facti sunt, ita ut fons de eodem foramine emanet dulcem, & amaram aquam?

Quæ enim lingua priùs laudem, & gloriam Deo tribuebat, postea, quantum in ea est, eum ignominia afficit, ac decore, mentiendo.

Quare fit, ut à cœlestis beatitudinis possessione mendaces excludantur. Cum enim in hunc modum quæreret à Deo David: Dominus quis habitabit in tabernaculo tuo? respondit Spiritus sanctus: Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua fua.

Maxi-

Quartum.

Tertium. Fr. v. 6.

Quintum. 70 uti 3.5.

Bextum.

Sep imum.

AD PAROCHOS PARS III.

399

Maximum verò etiam illud in mendacio incom- Octavum. modum est, quod sere est infanabilis is animi mor-

Cùm enim peccatum, quod inferendo falso crimine, aut proximi famæ, & existimationi obtrec- Mendacium tando, commissum sit, non remittatur, nisi calum- unde niator ei, quem criminatus fuerit, satisfaciat injuriarum: id autem difficile fiat ab hominibus, Primò, ut anteà novimus, pudore & inani quadam dignitatis opinione deterritis: qui in eo peccato fit, hunc addictum esse æternis inferorum pænis, dubitare non poslumus.

Neque enim quisquam speret, se calumniarum, vel N tent cb. obtrectationis veniam consequi posse, nisi priùs ei trectatores. farisfaciat, de cujus dignitate & fama, aut publice in judicio, aut etiam in privatis, & familiaribus con-

greffibus aliquid detraxerit.

nc-

ibra

ant

ele-

ici-

en-

na-

unt

&

m,

en-

ex ur

m,

ni-

n-14-

n-

ıf-

n-

i-

ıd

ut

m

12

e

n

Præterea latissime patet hoc detrimentum & in cæteros effunditur, quo vanitate, & mendacio fides, Quantum ac veritas tolluntur, arctissima vincula societatis hudetrimenmanæ: quibus sublatis, sequitur summa vitæ consudacie. fio, ut homines nihil à damonibus differre videantur.

Docebit porrò, vicandum esse loquacitatem Paro- XXXIII. chus: cujus vitatione, & reliqua peccata fugiuntur, Loquacitas & est magna cautio mendacii : à quo vitio loquaces vituperanda

fibi haud facile temperare poslunt.

Postremò iis illum errorem eripiet Parochus, qui fe in vanitate orationis excusant, & mendacium, Prima excuprudentium exemplo desendunt : quorum esle aiunt, cii recusamentiri in tempore. Dicet, id quod verissimum est, da. prudentiam carnis, mortem elle.

Hortabitur auditores, ut in difficultatibus & an- Nota. gustiis Deo confidant, neque ad artificium mentiendi confugiant: nam illi, qui utuntur perfugio, facilè declarant, se sua magis niti prudentia, quam in

Dei providentia spem ponere.

Qui causam sui mendacii conferunt in cos, à qui- Secunda exbus sunt mendacio decepti, hi docendi sunt non custio nut licere la.

licere hominibus seipsos ulcisci, neque malum malo compensandum esse; sed potius vincendum in bono

Rom. 12. 17. malum : quod fi etiam fas effet hanc referre gratiam, nemini tamen utile, se suo ulcisci detrimento: effet autem id gravissimum detrimentum, quod mendacio dicendo facimus.

Tertia excufatio vana.

Iis qui afferunt humanæ naturæ imbecillitatem. & fragilitatem, tradendum erit hoc officii præceptum. ut divinum auxilium implorent, nec infirmitati humanitatis obtemperent.

Quarta excu-

Qui consuetudinem opponunt, admonendi sunt. fatio inepta. fi mentiri affueverunt, ut dent operam, ut contrariam consuetudinem capiant verè loquendi; præsertim cùm, qui usu, & consuetudine peccant, graviùs delinquant, quàm cæteri.

Quin'a excu-

Et quoniam non desunt, qui se tegant excusasatio ridicu- tione cæterorum hominum, quos passim mentiri, 8 pejerare contendunt, hac ratione illi ab ea opinione deducendi funt, non esse imitandos malos, sed reprehendendos, & corrigendos; cum autem ipsi mentimur, minus auctoritatis in reprehenfione & correctione alterius nostram habere orationem.

Sexta excu-Catio mala.

Alios se ita desendentes, quod vera dicendo, sæpè incommoda fint affecti, fic refellent sacerdotes, esse illam accusationem, non defensionem: cùm sit officium Christiani hominis, quamvis potius facere jacturam, quam mentiri.

Duz aliz refellendz.

Restant duo genera eorum, qui se in mendacio excusationes excusant, alteri, qui dicant se joci causa mentiri, alteri se idem sacere utilitatis gratia; quippe qui bene nec emerent, nec venderent, nisi mendacium adhiberent. Utrosque à suo errore Parochi avertere debebunt. Ac superiores quidem illos à vitio abducent, & docendo quantum eo in gerere peccandi consuerudinem augeat usus mentiendi, & illud inculcando, omnis otiofi verbi reddendam esse ratio-

Mattl. 12.26. nem. Proximos autem hoc acerbiùs etiam objurgabunt, quorum in excusatione gravior insit illorum iploipsorum accusatio, qui præseserant, se minimè illis Dei verbis fidem, & auctoritatem tribuere: Quarite primum regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia Matt. 5. adjicientur vobis.

NONUM ET DECIMUM PRÆCEPTA DECALOGI.

TON concupisces domum proximi tui: nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia, qua illius sunt.

In his duobus præceptis, quæ postremo loco tradita sunt, illud in primis sciendum est: rationem Horum przferè constitui, qua catera pracepta servantur : Nam ceptorum vis & ampliquod his verbis præscriptum est, eò spectat; ut, si tudo. quis studet superiora legis justa servare, hoc maximè faciat, ne concupiscat, quoniam qui non concupiscet suis contentus, aliena non appetet, aliorum commodis gaudebit, Deo immortali gloriam tribuet, gratias eidem maximas aget, Sabbathum colet, id est, quiete perpetua fruetur, majorésque venerabitur: neminem denique neque re, neque verbis, neque ullo alio modo lædet. Nam stirps, ac semen malorum omnium est prava concupiscentia, quâ qui incensi sunt, præcipites seruntur in omne flagitiorum, & scelerum genus. Vide Ang. lib. I. Retract. c. 15. dy Epift. 200. dy lib. 9. de civit. Dei, c. 4. 0 5.

His animadversis, & Parochus in iis, quæ sequun- Nota. tur, tradendis diligentior, & Fideles ad audiendum erunt attentiores.

Sed quamquam hæc duo præcepta conjunxerimus, propterea quod, cum non dissimile fit corum ar- Hac duo gumentum, eandem docendi viam habent : Parochus przcepta tamen & cohortando, & monendo poterit communi- tradita ter, vel separatim, ut commodius fibi videbitur, ea bac. tractare; fin autem Decalogi interprerandi munus susceperit, demonstrabit, quæ sit horum duorum

præceptorum dissimilitudo, quidve una concupiscentia ab altera disserat: quam disserentiam libro quæstionum in Exodum D. Augustinus declarat. Quast. 77. in Exod. vide item D. Thom. 2. 2. q. 122. a. 7. ad 3. 67 4.

Noni & decimi præceptorum differentia. Nam ex iis altera solum spectat, quid utile sit, quid fructuosum: alteri propositæ sunt libidines, & voluptates. Si quis igitur fundum, aut domum concupiscit, is lucrum potius, & quod utile est, consectatur, quam voluptatem, si verò alienam uxorem appetit, non utilitatis, sed voluptatis cupiditate ardet.

Verum horum præceptorum duplex fuit necessi-

IV.
Horum præceptorum
necellitas.
Prima.

Altera, ut sexti, septimique præcepti septentia explicaretur: nam etsi quodam naturæ lumine intellectum est, alienæ uxoris potiundæ cupiditatem prohiberi, vetito adulterio: nam si concupiscere liceret, sas item esset potiri: tamen plerique ex Judæis, peccato obcæcati, in eam opinionem adduci non poterant, ut crederent, id à Deo prohibitum esse: immo verò lata, & cognita hac Dei lege, multi, qui se legis esse interpretes prositebantur, in eo errore versati sunt, id quod animadvertere licet ex illo Domini sermone apud sanctum Matthæum: Audistis, quia dictum est Antiquis: Non mæchaberis: ego autem dico vobis: & quæ sequuntur.

Matth. 5.

V. Altera neAltera est horum præceptorum necessitas, quod aliqua distinctè, explicatéque vetantur: quæ sexto, & septimo explicatæ non prohibebantur nam, exempli causa, septimum præceptum prohibuit, ne quis injustè concupiscat aliena, aut eripere conetur, hoc autem vetat, ne ullo modo quis concupiscat, etsi, jure legeque assequi id possit, ex cujus adeptione proximo damnum importari videat.

Sed illud in primis, antequàm ad præcepti explicationem veniamus, Fideles docendi erunt, nos hac lege non ad id solùm instituti, ut cupiditates nostras cohibeamus, sed etiam Dei erga nos pietatem, quæ

immensa est cognoscamus.

Nam

VI. Cur Deus hæ: duo præcepta cæteris addiderit.

AD PAROCHOS PARS III.

Nam cum superioribus legis præceptis nos quibusdam quasi præsidiis munisset, ne quis nos ipsos, aut Nostri causa dam quasi præsidiis munisset, ne quis nos ipsos, aut addita sunt nostra violaret : hoc adjuncto præcepto, illud maxi- hac pracepmè providere voluit, ne appetitionibus nostris nos ta. ipfi læderemus : quod facilè futurum fuit, fi omnia cupere, atque optare liberum nobis, atque integrum effer: hac igitur non concupiscendi lege præscripta, illud à Deo provisum est, ut cupiditatum aculei, quibus ad perniciosa quaque incitari solemus, hujus legis vi quodammodo excussi, nos minus urgeant, majusque propterea temporis spatium nos molesta illa cupiditatum sollicitudine liberari, ad ea præstanda pietatis, & religionis officia habeamus, quæ ipfi Deo multa, maximaque debemus.

Neque id folum hac lex nos docet, verum etiam illud oftendit, legem Dei ejusmodi esse, quæ non Non externis externis folum munerum functionibus, fed etiam in- & internis timo animi sensu servanda sit; hocque inter divinas, actibus legi & humanas leges interest, quod hæ rebus tantum ex- Dei obediternis contentæ sunt : illæ verò, quoniam animum endum, si-Deus intuetur, ipfius animam puram, fincerámque ca- militudo fin-

stitatem, atque integritatem requirunt. Est igitur divina lex, quasi speculum quoddam, in quo naturæ vitia intuemur, quamobrem dixit Apostolus: Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Cum enim concupiscentia, id est, peccati somes, qui ex peccato originem habuit, perpetuò nobis infixus inhæreat: ex hoc agnoscimus, in peccato nos nasci: quapropter supplices ad eum confugimus, qui solus potest peccati sordes eluere.

Habent autem hæc fingula præcepta illud cum cæ- Nota. teris commune, ut partim aliquid vetent, partim jubeant.

Quod ad prohibendi vim attinet, ne quis fortè arbitretur concupiscentiam illam, quæ vitio caret Non omnis aliquomodo vitium esse, ut concupiscere spiritum concupisc. adversus carnem, vel expetere justificationes Dei in hic vetatur, omni tempore; id quod David summopere cupiebat: Parochus doceat, quæ concupiscentia illa sit, Cc 2

folum, fed gularis. Rom. 7.7.

quam hujus legis præscripto sugere oporteat.

Quid fir cencupificeatia.

Quare faciendum est concupiscentiam esse commotionem quandam, ac vim animi, qua impulsi homines, quas non habent, res jucundas apperunt.

XI. Concupifremiæ nen malz.

Et quemadmodum reliqui animi nostri motus non perpetuò mali sunt : ita hæc concupiscendi vis non semper in vitio est ponenda: neque enim propterea malum est, si cibum, aut si potum appetimus, ut cum frigimus, fi calescere, aut contra, cum calemus, fi frigescere cupimus.

XII. Concupifcentia peccaro vitiala.

Et quidem recta hæc concupiscendi vis, Deo auctore, nobis à natura infita est; sed primorum parentum nostrorum peccato factum est, ut illa naturæ fines transiliens, usque adeò depravata sit, ut ad ea concupiscenda, sæpè incitetur, quæ spiritui, ac rationi repugnant.

XIII. Recte concupilcentig u ilitas. Prima.

Quin etiam hæc vis, si moderata est, suisque finibus continetur, sæpe etiam non mediocres utilitates præbet.

Nam illud primum efficit, ut assiduis precibus Deum oremus, supplicesque ab eo petamus quæ maximè cupimus: oratio enim cupiditatis nostræ interpres est: quod si recta hæc concupiscendi vis abesset, non tam multæ preces effent in Ecclesia Dei.

Secunda.

Efficit prætereà ut chariora fint nobis Dei munera; quò enim vehementiori alicujus rei cupiditate flagramus, eò charior illa nobis res est, atque jucundior, cùm eam adepti sumus.

Tertiz.

Tum verò delectatio ipía, quam ex re concupita sentimus, facit, ut majore pietate gratias Deo agamus: itaque, si concupiscere aliquando licet, fateamur necesse est, non omnem concupiscendi vim prohibitam esle. Et quamquam D. Paulus concupiscentiam peccatum esse dixit, id in eam tamen sententiam accipiendum est, in quam Moyses locutus

R.om. 7. 30.

Exod. 10.16. est, cujus ille testimonium affert; id quod ipsius Apostoli oratio declarat; nam illam carnis concupiscentiam vocat in Epistola ad Galatas: Spiritu, inquit, ambulate, & desideria carnis non perficietis.

Cal. 5. 10.

AD PAROCHOS PARS III.

405 XIV.

Naturalis igitur illa cupiditatis vis, & moderata, quæ fines suos non egreditur, non vetatur, multoque Duz bone minus spiritalis illa rectæ mentis cupiditas, qua ad concupicencorum appetitionem incitamur, quæ carni repugnant; ad hanc ipsam enim Sacræ literæ nos adhortantur : Concupiscite sermones meos : & Transite ad me omnes, qui concupiscitis me. Sap. 6. 12. Eccles. 24. 26.

Itaque hoc interdicto non ipía concupiscendi vis, qua tum ad bonum, tum ad malum uti licet; sed Que concuusus pravæ cupiditatis, quæ carnis concupiscentia, & picentia hie peccati fomes vocatur: ac si animi assensionem adjunctam habeat, semper in vitiis numeranda est, om-

nino prohibetur.

Ergo ea tantum concupiscendi libido vetita est, quam carnis concupiscentiam vocat Apostolus, illi Concupisc. scilicer concupiscendi motus, qui nullum rationis carnis explimodum habent, neque finibus à Deo constitutis continentur.

Hæc cupiditas damnata est, vel quia malum appetit, veluti adulteria, ebrietates, homicidia, & alia e- Prima ratio Non simus, inquit, concupiscentes malorum, quempisc.

admodum illi concupierunt: 1 Cor. 10. 6.

Vel quia, etsi res natura sua malæ non sunt, causa Secunda tamen aliunde extat, quare illas concupiscere nesas ratio. fit : quod in genere sunt ea, quæ ne possideamus, Deus, aut Ecclesia prohiber, non enim ea nobis appetere licet, quæ possidere omnino nesas sit, qualia olim in vetere lege fuerunt, aurum, & argentum, ex quibus idola conflata erant quæ Dominus in Deute- Deut. 7. 25. ronomio vetuit, ne quis concupisceret.

Ob eam præterea causam hæc cupiditas vitiosa Tertia prohibetur: quoniam, quæ apperunt, aliena funt, ut ratio. domus, servus, ancilla, ager, uxor, bos, asinus, & alia multa, quæ cum aliena fint, ea concupiscere ve-

tat divina lex.

Rerumque ejusmodi cupiditas nefaria est, & in peccatis gravislimis numeratur, cum illis concupi- Hac concuscendis animi præbetur assensus: nam cum peccatum pisc. pecca-

Cc 3

natura

do committitur. Facob . 1. 14.

tum & quan- natura existir, cum post malarum cupiditatum impulsum animus rebus pravis delectatur, atque his affentitur, vel non repugnat : id quod D. Jacobus, cum peccati originem, & progressionem ostendir, illis verbis docet: Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus: deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò, cùm consummatum fuerit, generat mortem. Vide D. Thom. 1. 2. q. 4. art. 7. 6 8. item Aug. lib. 12. de Trinit. c. 12. item de ferm. Domini in monte c. 23. Greg. hom. 19. in Evang. & lib. 4. Moral. c. 27. of in Respons. 11. ad interrog. August. Hieron. in Amos, c. I.

XIX. Scopus noni & decimi praceptorum. Ercl. 3. 5. F.f. 5.8.

Cùm igitur lege ita caveatur: Non concupisces: hac verba ad eum sensum referuntur, ut nostras cupiditates à rebus alienis cohibeamus : alienarum enim rerum cupiditatis fitis immensa est, atque infinita, neque umquam satiatur, ut scriptum est: Avarus non implebitur pecunia: de quo ita est apud Isaiam: Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis!

XX. Verba cxpenduntur.

ex fingularum vocum explicatione facilius intelligitur hujus peccati fœditas, & magnitudo.

XXI. Exod. 1. 21.

Quare Parochus docebit, domus, vocabulo, non Domus quid locum modò, quem incolimus, sed universam hærebie fignificat. ditatem fignificari, ut ex divinorum scriptorum usu, consucrudineque cognoscitur. In Exodo Scriptum est: Obsterricibus à Domino domos esse ædificatas, sententia eò spectat; ut illarum facultates ab eo auctas esfe, arque amplificatas interpretemur.

XXII. Appetenda domus alie. nz prohibirio quid hic intendit.

Ex hac igitur interpretatione animadvertimus, hac præcepti lege vetitum nobis esse, ne divicias avide experamus, neque alienis opibus, potentiæ, nobilitati invideamus: sed statu nostro, qualis ille fit, five humilis, five excelfus, contenti fimus; alienæ deinde gloriæ appetitionem vetitam esse intelligere debemus; nam hoc item ad domum perti-

XXIII. Per bovem

Quod verò sequitur: Nec bovem, non asinum:

id

id oftendit non solum, quæ magna sont, ut domus, & asinum nobilitas, & gloria, ea cum aliena fint, concupiscere quidhic innobis non licere : sed etiam parva, qualiacumque il-telligatur. la fint, animata, five inanimata.

Sequitur deinceps: Neque servum, quod intelligendum est tam de captivis, quam de reliquo gene- Quid per re servorum: quos ut catera alterius bona, concu-

piscere non debemus.

Liberos verò homines, qui voluntati serviunt, vel mercede conducti, vel amore, observantiaque impulsi, Qui alissernullo modo, neque verbis neque spe, neque pollici- sunt avertationibus, neque præmiis quis corrumpere, aut sol- tendi. licitare debet, ut eos descrant, quibus se ipsi sponte addixerant.

Immo verò, fi ante id tempus, quo se in illorum Nota. famulatu fore promiserant, ab illis recesserint; hujus præcepti auctoritate admonendi sunt ut ad eos ipsos

omnino revertantur.

Quod autem in præcepto mentio fit proximi, id eo pertinet, ut hominum vitium demonstretur, qui Mentio provicinos agros, aut proximas domos, aut aliam rem ximi cur ejusmodi, quæ secum continens sit, appetere solent.

Vicinitas enim, quæ in parte amicitiæ ponitur, ab Nota.

amore ad odium cupiditatis vitio traducitur.

Hoc verò præceptum ii minimè violant, qui res, XXVII. quas proximi venales habent, emere de illis cupiunt, Res alienas aut justo non pretio emunt, ii enim non modò pro- emere cupiximum non lædunt, sed valde adjuvant, cum eis pe- ens non peccunia majori commodo, usuque sutura sit, quam res

illæ quas ipse venditat.

Hanc de re aliena non concupiscenda legem altera sequitur, quæ prohiber, ne alienam concupiscamus Lex de non uxorem: qua lege concupiscendi libido non ea qui- da uxore dem tantum prohibita censetur, qua adulter alterius proximi exuxorem appetit, sed etiam, qua affectus aliquis al- plicatur. terius uxorem in matrimonium ducere concupiscit: eo enim tempore; cum repudii permittebat libellus, illud facile evenire poterat, ut que ab uno repudiata esser, eam alter uxorem acciperet.

XXVIII. concupilcenXXIX. Hæc lex cur lata lita

Ad hoc Dominus vetuit: ne aut mariti ad uxores relinquendas follicitarentur, aut uxores maritis difficiles se, ac morosas ira præberent, ut eam ob causam quædam quasi necessitas viris imponeretur illás repudiandi.

XXX. Uxorem alterius concupifcere grave procatum. Nota.

Nunc verò gravius est peccatum, cum mulierem, etiamsi à viro repudiata sit, alteri in matrimonium ducere non liceat, nisi marito mortuo: itaque qui alterius uxorem concupiscet, facilè ex una in aliam incidit cupiditatem.

Aut enim illius virum mori, aut adulterium admittere cupiet.

XXXI. Al eri sponsatam. NefaAtque hoc idem de iis mulieribus dicitur, quæ alteri desponsatæ sunt: neque enim has item concupiscere licèt, cùm ii, qui hæc paca rescindere student, violent sanctissimum sidei sædus.

XXXII. Item Deo confecratam. Et quemadmodum, quæ alteri nupta est, eam concupiscere omninò nesas est; sic, quæ ad Dei cultum, religionémque est consecrata, nullo pacto licet illam uxorem appetere.

Nota hunc calum. Si verò quis mulierem, quæ nupta est, cùm eam innuptam esse opinetur, uxorem sibi dari concupiscit: neque, si in matrimonium alii collocatam intelligeret, eam nuptam sibi dari cuperet (id quod Pharaoni, & Abimelech contigisse legimus, qui Saram in matrimonio habere concupierunt, cùm eam minimè nuptam, Abrahaque sororem, non uxorem arbitrarentur) ille certè, qui eo animo est, ejusmodi præcepti legem violare non videtur.

Gen. 12. &

Sed ut Parochus remedia patefaciat, quæ ad tollendum hoc cupiditatis vitium accommodata sunt, explicare alteram præcepti rationem debet: quæ in co consistit, ur, si divitiæ affluant, cor non apponamus, easque pietatis, & divinarum rerum studio adjicere parati simus, & in sublevandas pauperum miserias sibenter pecuniam erogemus: si desint sacultates, egestatem æquo & hilari animo seramus, & quidem si rebus nostris dandis liberalitate utemur, rerum alienarum cupiditates restinguemus. De paupertatis autem laudibus, divitiarumque despicientia in Sacris

XXXIII. Remedia adversus noxias concupificentias.

Sacris literis, & apud fanctos Patres facilè erit Parocho multa colligere & fideli populo tradere. Vide Hier. Epift. 1. ad Heliod. & 8. ad Demetriadem, & 150. ad Hadiniam, q. 1. 9 16. ad Pammach. Item Bafil. in regul. fusius disputatis, interrog. 9. Chrys. in Epist. ad Rom. ad hec verba (salutate Priscam) Cassian. lib. de institut. Monach. c. 13, 6 33. de Collat. 24. c.26. Greg. hom. 18. Ezech. Ambr. in c. 6. Luca. Leonem magnum in serm. de omnibus Sanctis. Aug. lib. 17. de civit. Dei, & Epist. 98. ad Hilar. & Epist. 109.

Hac item lege præcipitur, ut ardenti studio, summâque cupiditate optemus id potissimum effici, non quod nos concupiscimus, sed quod Deus vult, quem

admodum Domini oratione exponitur.

Voluntas autem Dei in eo maxime est, ut nos fingulari quodam modo Sancti efficiamur, animum- Voluntas que nostrum sincerum, atque ab omni labe purum, que, integrúmque conservemus, & exerceamus nos in iis mentis ac spiritus officiis, quæ corporis repugnant fenfibus: horúmque edomitis appetitionibus, ratione ac spiritu duce, rectum viræ cursum teneamus: quive præterca sensus materiam cupiditatibus nostris, libidinique prabent, corum vim maxime reprimamus.

Sed ad hunc cupidiratum ardorem restinguendum XXXVI. plurimum etiam hoc potest: si, quæ incommoda ex Prave cupiillis accidunt, ea nobis ob oculos proponamus.

Primum verò illud incommodum est, quod quoni- Primum. am ejusmodi cupiditatibus paremus, in anima no- Rem. 6. 12. stra regnat summa peccati vis ac potestas, quamobrem monuit Apostolus; Non regnet peccarum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus. Nam quemadmodum, si cupidiraribus resistimus, peccati vires concident: ita, si iisdem succumbimus, Dominum à regno suo expellimus, & in ejus locum peccarum introducimus.

Alterum prærerea incommodum est, quod ab hac secundum. concupiscendi vi, veluti sonte quodam, omnia pec- Jacob. 1. 14 cata manant, ut divus Jacobus docer. D. item Joannes; Omne, inquir, quod est in mundo, concupi-

VIZZZ A rara pars ca cipiens.

Dei erga nos

fcentia

Quartum.

3 Jean. 2. 16. scentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.

Tertium incommodum in eo est, quoniam rectum Tertium. animi judicium his cupidiratibus obscuratur: homines enim iis cupiditatum tenebris obcæcati, honesta &

præclara putant omnia quæcunque ipsi concupiscunt. Opprimitur præterea concupiscendi vi verbum Dei, quod in animis nostris à magno illo agricola Deo infitum est, sic etiam apud Divum Marcum scriptum est: Alii sunt, qui in spinis seminantur: hi sunt, qui verbum audiunt, & ærumnæ fæculi, & deceptio divitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes,

suffocant verbum, & fine fructu efficitur.

XXXVII. Jam verò, qui præ cæteris hoc cupiditatis vitio laborant, quosque propterea Parochus ad colendum hoc præceptum diligentiùs cohortari debet.

Illi sunt, qui lusionibus non honestis delectantur. aut qui ludis immoderate abutuntur.

Mercatorésque item, qui rerum penuriam, annonæque caritatem expetunt, atque id ægre ferunt, ut alii præter ipsos fint qui vendant, ut vilius emere ipfi possint.

Qua in re item peccant qui alios egere cupiuut, ut aut vendendo, aut emendo ipfi lucrentur.

Peccant etiam milites, qui bellum expetunt, ut furari ipfis liceat.

Medici item qui morbos defiderant.

Jure consulti, qui causarum, litiumque vim copiamque concupiscunt.

Tum artifices qui quæssus avidi, omnium, quæ ad victum, cultumque pertinent, penuriam exoptant, ut inde plurimum lucrum faciant.

In hoc præterea genere graviter ii peccant, qui alienæ laudis, gloriæque avidi, atque appetentes sunt, non fine aliqua famæ alterius obtrectatione: idque præsertim, si qui illam appetunt, ignavi, nulliúsque pretti homines sunt; fama enim & gloria virtutis arque industriæ, non ignaviæ, aut inertiæ, præmium eft.

Cupilitatis vitio laborant. Primo.

Secundo.

Tertio. Quarto.

Quinto.

Sexto.

Sep imo.

Citaro.

老亲在我还没去去去去去去去去去去

CATECHISMI EX DECRETO CONCILII TRIDENTINI AD PAROCHOS PARS QUARTA.

DE ORATIONE.

N officio & munere pastorali cum primis necessaria est ad salutem Fidelis Parochorum populi præceptio Christianæ precatio- onera hac in nis: cujus vim ac rationem multos Parte. necesse est ignorare, nisi piâ, & sideli

pastoris diligentia tradica sit. Quamobrem præcipua Parochi cura versari debet in eo, ut pii auditores intelligant, quid à Deo, & quomodo orandum fit.

Omnes autem necessariæ precationis numeros continet divina illa formula, quam Christus Domi- Oratio Donus Apostolis, & per illos, corúmque successores minica meomnibus deinceps, qui Christianam religionem susciperent, notam esse voluit : cujus verba atque sententias fic animo ac memoria comprehendere oporter, ut in promptu habeamus. Ut autem in hac orandi ratione suppeditet Porochis facultas instituendi Fideles auditores, quæ magis opportuna visa sunt, hic propoluimus, sumpra ab iis scriptoribus, quorum eo in genere doctrina & copia maxime datur: nam reliqua, si opus suerit, Pastores ex iisdem sontibus haurire poterunt. De Oratione scripserunt Tertul.

CATECHISMI

Cyprian. August. Epist. 1:1. ad Probam. Chrysost. hom. 15. Cassian. lib. 9. Collat. D. Thom. in opusc. of 2. 2. 9. 85. per 17. articulos.

DE NECESSITATE ORATIONIS.

I. Cratio necria est.

Crar Lers.

fe ...

Pr me.

Septimo.

Giava.

PRimum igitur docendum est, quam sit oratio necessaria: cujus præceptum non solum consilii causa traditum est, sed etiam necessarii jussi vim habet, quod à Christo Domino declaratum est illis verbis; Oportet semper orare, Luc. 8.

Hanc orandi necessitatem ipsa, etiam illo Dominicæ precationis quasi procemio, ostendit Ecclesia.

Præceptis salutaribus moniti, & divina institutione formati, audemus dicere.

Secundo. Itaque cum esset necessaria precatio Christianis hominibus, & illud à discipulis ipse rogatus esset; Do-

Luc. 11. 1. mine, doce nos orare: præscripsit eis orandi sormam Lei Filius, & spem attulit impetrationis eorum quæ postularent.

Tertio. Et ipse documentum suit precationis, qua non Luc. 6. 12. solum utebatur assidue, sed etiam in ea pernoctabat.

Quarto. Cujus deinde officii, iis, qui se ad Jesu Christi fidem contulissent, Apostoli præcepta tradere non destiterunt.

Quinto. Nam sancti & Petrus & Joannes, de ea diligentissi Pet. 3-7. simè pios admonent.

Et ejus rationis memor Apostolus pluribus locis Christianos hortatur ad salutarem orandi necessitatem.

Prætereà, tam multis indigemus bonis & commodis ad animam & corpus tuendum necessariis, ut ad precationem confugere oporteat, tamquam ad unam omnium optimam, & indigentiæ nostræ interpretem & conciliatricem eorum quibus egemus.

Nam, cum nihil cuique debeat Deus, reliquum profecto est, ut quæ nobis opus sunt, ab eo precibus expetamus: quas preces tanquam instrumentum necessarium nobis dedic ad id quod optaremus, consequendum, sequendum, præsertim, cum quædam esse constet, quæ nisi ejus adjumento non liceat impetrare.

Habent enim sacræ preces præstantem illam virtu- Nono. tem, qua maxime damones ejiciuntur. Est enim Matt. 17.21. quoddam dæmoniorum genus, quod non ejicitur ni-

si jejunio & oratione.

Quare magnam sibi adimunt facultatem singularium Decimo. donorum, qui hanc confuetudinem, exercitationemque non adhibent, piè ac diligenter orandi: peritione enim non solum honesta, sed etiam assidua opus est ad impetrandum, quod concupifcas. Nam, ut inquit sanctus Hieronymus, scriptum est: Omni petenti datur: ergo si tibi non datur, ob id non datur, quia non petis: petite ergo, & accipietis. Hier. in cap. 7. Mais 11. 9 Matth.

DE UTILITATE ORATIONIS.

Abet autem hæc necessitas jucundissimam utilitatem, quæ fructus ex se edit uberrimos: quo- Fruc us era-rum copiam sument Pastores à sacris Scriptoribus, guntur. cum opus erit illos impertire fideli populo: nos ex ea copia aliquot elegimus, quos huic tempori accommodatos duximus.

Primus autem fructus, quem inde capimus, est is, Primusquòd orantes Deo honorem habemus: fiquidem est quoddam religionis argumentum oratio, quæ in divinis literis thymiamati comparatur: Dirigatur enim, inquit Propheta, oratio mea, ficut incensum in conspectu tuo. Quare nos hac ratione Deo subjectos esse Pfal 140 & profitemur, quem bonorum omnium auctorem agnoscimus & prædicamus: in quem solum spectamus, quod unum incolumitatis, salutisque præsidium atque perfugium habemus. Hujus fructus illis etiam Pjal. 49 15. verbis admonemur: Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.

Sequitur fructus amplissimus & jucundissimus o- Secundus rationis, cum à Deo preces audiuntur, est enim ex Son. 226. sancti Augustini sententia, cœli clavis oratio. Nam de tempore. ascendit, inquit, precatio, & descendit Dei miseratio,

licet alra sit terra, altum cœlum, audit tamen De-

us hominis linguam.

II. Quot & quanta dona consequitur oratio.

Cujus orandi muneris tanta vis est, tanta utilitas, ut ea re cœlessium donorum amplitudinem conse-Nam & impetramus nobis, ut ducem, & quamur. adjutorem adhibeat Spiritum Sanctum, & Fidei affequimur conservationem, & incolumitatem, & vitationem pænarum, & divinum patrocinium in tentationibus & ex diabolo victoriam; omnino inest in 'foan. 16. 14. precatione fingularis gaudii cumulus. Quamobrem fic loquebatur Dominus. Petite, & accipieris, ut gau-

dium vestrum sit plenum.

III. Orationi quam prefto fit Deus.

Nec verò, quin huic petitioni præsto sit, & occurrat Dei benigniras, ullus relictus eft dubitandi locus: quod multa comprobant divinæ Scripturæ testimonia: quæ, quia sunt in promptu, illa modo apud Isaiam exempli causa attingemus: Tunc enim, inquit, invocabis, & Dominus exaudiet; clamabis, & dicet, ecce adsum : & rursus. Eritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam: exempla autem corum qui Deum exoraverunt, qui propemodum sunt & infinita, & posita an-

164. 58. 9. 1/1 55. 24.

te oculos omittimus.

IV. Cur preces non exaudiat Deus aliruando.

At interdum fit, ut quæ petimus, à Deo non impetremus. Ità est: sed tum maxime prospicit utilitati nostræ Deus, vel quòd alia nobis majora & ampliora bona impertitur, vel quòd nec necessarium nobis est, nec utile, quod petimus: immò verò fortasse supervacaneum id futurum sit, si dederit, arque pefliferum, Quædam enim, inquit sanctus Augustinus, negat propitius Deus, quæ concedit iratus. Nonnunquam etiam fit, ut adeò remissè ac negligenter oremus, ut ne ipsi quidem, quod dicimus, attendamus. August. init. serm. 23. de verb. Domini; item in Foan. Tract. 73.

Quid lit oracio.

Cum autem sit oratio, mentis ascensus ad Deum: si orando animus, qui ad Deum referri debet, peregrinatur, nullóque studio, nulla adhibita pietate, temerè precationis verba funduntur, quomodo inanem hujus orationis sonitum Christianam precationem esse

dicemus.

dicemus. De orationis definitione, vide Damascen. lib. 3. de fide Orthod. c. 24. Aug. de sermone Domini in monte

c. 7. 65 ferm. 230. de Tempore.

Quare minime mirum est, si Deus nostræ non ob- Nota hanc fequitur voluntati, cum vel ipsi nolle id nos, quod rationem & petimus, pænæ probemus, nostræ negligentia & ignoratione precationis, vel postulemus ea que nobis funt obfutura.

Contra verò scienter ac diligenter petentibus multo plus tribuitur quam à Deo postulaverint : quod & Rite petenti Apostolus testatur in Epistola ad Ephesios, & illa tur quam prodigi filii similitudine declaratur, qui præclare se- petatur. cum actum elle existimaturus fuit, si in loco merce- Luc. 15. narii famuli eum habuisset pater, & si recte cogitantibus, non solum postulantibus nobis cumulat gratiam suam Deus, non modo munerum copia, sed etiam celeritate tribuendi, quod oftendunt divinæ literæ, cum illa utuntur loquendi formula, Defiderium Ffil. 2. 17. pauperum exaudivit Dominus. Intimis enim & tacitis egentium studiis, nè expec- Nota.

tata quidem corum voce, Deus occurrit.

Accedit eò etiam ille fructus, quod orando animi Terrius oravirtutes & exercemus & augemus, maxime verò fi- tionis trucdem, ut enim ritè illi non orant, qui fidem Deo non tui, habent: quomodo enim, inquit, invocabunt, in quem non crediderunt? fic Fideles, quò studiosiùs orant, Rom, 12.4 eò majorem ac certiorem fidem habent divinæ curæ & providentiæ, quæ potissimum id requirit à nobis, ut ad se de iis, quæ nobis opus sunt, referentes, omnia postulemus.

Posset verò Deus non petentibus, nec cogitantibus quidem, abunde nobis omnia dilargiri, quomodo & Cur Deus animantibus rationis expertibus cuncta suppeditat ad mus usus vitæ necessarios, sed beneficentissimus parens vult à filis invocari : vult nos quotidie ritè petendo. perere fidentius : vult impetratis iis quæ postulamus, in dies magis testificari ac prædicare suam in nos ipfos benignitatem.

Amplificatur etiam charitas: nam illum auctorem Quartus agnoscentes omnium bonorum, utilitatumque no- frudus. ffrarum.

strarum, quanta eum possumes maxima charitate amplectimur: & ut amentes, colloquio & congressu magis ad majorem incenduntur: fic pii homines, quo sæpius Deo facientes preces, & ejus implorantes benignitatem, quasi cum ipso colloquuntur, eò majori in fingulas precationes affecti lætitiå, ad eum amandum & colendum incitantur ardentius.

Quintus fructus.

Proptereà nos hac uti vult exercitatione precationis, ut flagrantes perendi studio quod optamus, tantum ea assiduitate & cupiditate proficiamus, ut digni firmus, in quos illa conferantur beneficia, quæ antea jejunus & angustus animus noster capere non poterar: Vide August. Epist. 121. c. 8.

S.xtus fructus.

Vult præterea nos id, quod est, intelligere ac præ nobis ferre, fi gratiæ cœlestis auxilio deseramur, nostra opera nihil consequi posse, proprereaque toto animo ad orandum incumbere.

Septimus tructus.

Valent autem maxime hac tanguam orationis arma contra naturæ nostræ hostes acerrimos : inquit, enim fanctus Hilarius; Adversus diabolum, armaque ejus, orationum nostrarum sonitu certandum est. Hilar. in Pfal. 63.

OSavus fructus.

Præclarum præterea illum orationis fructum affequimur, quod cum proclives fimus ad malum & ad libidinis varios appetitus vitio infirmitatis ingenita, patitur se nostris cogitationibus concipi : ut dum illum oramus & mereri ejus contendimus munera, accipiamus innocentiæ voluntatem, & ab omni labe, delictorum omnium amputatione purgemus.

Nonus fractus.

Postremò ex sancti Hieronymi sententia, iræ divinæ resistit oratio: itaque sic ad Moysen locutus est Exod 32 10. Deus; Dimitte me : cum quidem poenas eum ab illo populo perere volentem, precibus impediret: nihil enim est, quod æque Deum leniat iratum, aut etiam paratum ad plagas sceleratis inferendas, æquè retardet & revocet à furore ac preces piorum hominum. De his orationis fructibus agunt Isidor. lib. de summo bono. c. 87. Aug. ser. 220. de tempore, & Ep. 121. ad Probam.

DE PARTIBUS ET GRADIBUS ORATIONIS.

Xposità necessitate & utilitate Christianæ precarionis, scire præterea oportet sidelem populum, stet partibus quor, & quibus partibus ea constet oratio: id enim oratio doad huius officii perfectionem pertinere testatur A- cendum esta postolus: qui in Epistola ad Timotheum cohorrans I Tim. 1. 2. ad piè sanctéque orandum, orationis partes diligenter enumerat. Obsecro, inquit, primum omnium sieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus. Quod verò subtilis quædam est harum differentia partium, si ejus explicationem auditoribus Parochi conducere existimabunt, consulent inter cæteros S. Hilarium & Augustinum. Hilar. in Pfal. 140. ad illa verba (Dirigatur oratio) August. Epist. 59. ad Paulin. ante med. Vide item Caffian. Collat. p. c. 9. do feg. Item. D. Thom. 2. 2. 9. 83.

Sed quoniam duæ sunt præcipuæ partes orationis, postulatio & gratiarum actio, à quibus tanquam à Orationis capite manant reliquæ: minimè eas prætermitten- que precidas duximus. Nam ad Deum accedimus, ut cultum ei, ac venerationem adhibentes, vel ab eo aliquid impetremus, vel ipfi de beneficiis, quibus affidue ab ejus benignitate ornamur & augemur, gratias agamus. Utramque hanc maxime necessariam partem orationis, Deus iple pronunciavit ore Davidis, illis verbis: Invoca me in die tribulationis, eru- Pfal. 49. 15. am te, & honorificabis me. Vide Basil. lib. Constitut.

monast. c. 2.

Quantum autem egeamus divinæ liberalitatis ac bonitaris, quis ignoret, modò summam hominum Deo maxi-

egestatem & miseriam intueatur?

Quàm verò sit propensa Dei voluntas in genus humanum, quam effusa in nos benignitas, omnes Quanta sit intelligunt, qui sensu oculorum & mente, præditi in nos Dei sunt, Nam quocumque oculos conjicimus, quo-benignitas. cumque nos cogitatione convertimus, nobis admira-Dd

mè egemus.

bilis lux divinæ beneficentiæ ac benignitatis obori-

Cur Deo gratiz funt habendæ.

Quid enim habent homines, quod à Dei largitate profectum non sit? & si omnia sint ejus dona ac munera bonitatis: quid est, quod non omnes pro viribus beneficentissimum Deum laudibus celebrent, & gratiarum actione prosequantur?

VI. Plures funt oran-i gra dus seu mo-

Sed utriusque officii, & perendi aliquid à Deo, & ei gratias agendi, multi sunt gradus, quorum alius alio est altior arque perfectior. Ut igitur Fidelis populus non solum oret, sed etiam optime fungatur illo munere orationis, proponent ei Pastores summam perfectámque orandi rationem, & ad eam quam diligentissimè poterunt, hortabuntur.

VII. Optimus orandi modus, & fum-

Sed quinam est optimus orandi modus & summus precationis gradus? nempe is, quo pii & justi homines utuntur, qui freti veræ fidei stabili fundamus gradus, mento quibusdam optimæ mentis orationisque gradibus, in illum locum perveniunt, ex quo infinitam Dei potentiam, immensam benignitatem ac sapientiam contemplari possunt: ubi etiam in spem certissimam veniunt, se & quidquid petierint in præsentia, & illam inexplicabilium bonorum vim consecururos esse, quæ pollicitus est Deum largiturum se ils qui divinum auxilium piè & ex animo implorarint. Vide D. Bernard. ferm. 4. de Quadrag. & in serm. de quatuor modis orandi, & Basil. loco jam citato.

VIII. Duz ala 2nima.

His, quasi duabus alis, elata in cœlum anima, ardenti studio pervenit ad Deum, quem omni gratiarum & laudum honore prosequitur, quod summis ab eo beneficiis affecta fit: tum verò fingulari adhibità pietate ac veneratione, quasi filius unicus charissimo parenti, quid sibi sit opus non dubitanter exponit.

IX: Piz anima in oratione quanta libertas.

Quem precandi modum, effundendi voce exprimunt divinæ literæ; inquit enim Prophera, Effundo in conspectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio: quæ vox eam vim habet, ut nihil reticeat, nihil occultet; sed effundat omnia

AD PAROCHOS PARS IV.

419

omnia is qui ad adorandum venit fidenter confugi- Pfal, 141. 3. ens in finum amantissimi parentis Dei. Ad id enim nos doctrina coeleftis horratur illis verbis, Effundite Pfal. 61. coram illo corda vestra, & lacta super Dominum cu- Pfal. 54. ram tuam. Hunc autem precationis gradum fignificat fanctus Augustinus, cum inquit in eo libro qui inscriptus est Enchiridion, cap. 7. quod fides credit, fpes & charitas orat.

Alius est eorum gradus, qui mortiseris peccatis oppressi, side tamen ea, quæ mortua dicitur, nitunonis gradus. tur sese erigere, & ad Deum ascendere : sed propter intermortuas vires, summámque fidei imbecillitatem, se altius à terra tollere non possunt. Verumtamen fua peccata recognoscentes, & eorum conscientia ac dolore cruciati, humiliter ac dimissè, ex illo maximè

longinquo loco pœnitentes, scelerum à Deo veniam, & pacem implorant.

Horum oratio suum obtinet locum apud Deum: nam eorum preces audiuntur, immo verò hujusino- Orantes in di nomines liberalissimè misericors Deus invitat, Ve- hoc gradu nite, inquit, ad me omnes qui laboraris, & onerati tur. eftis, & ego reficiam vos.

XI. exaudiun-Matt. 11.28.

Ex horum hominum numero fuit ille publicanus, Exemplum. qui cum oculos ad cœlum tollere non auderet ; exit Luc. 18. 9. tamen, inquit, è templo magis justificatus quam Pharifæus. Quomodo peccatores exaudiantur, vide Aug. in Joan. tr. 44 & 73. & de verbis Domini ferm. 52. D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 16.

Est præterea eorum gradus, qui nondum fidei lu-cem acceperunt: veruntamen divina benignitate ex-onis gradus. iguum illorum naturæ lumen accendente, vehementer excitantur ad studium, cupiditatémque veritatis; quam ut doceantur, summis precibus perunt : qui si manent in voluntate, à Dei clementia eorum studium non repudiatur.

Quod exemplo Cornelii Centurionis comprobatum Exemplum. videmus. Alt. 10. 2.

Nemini enim id ex animo petenti clausæ sunt so. Nota. res divinæ benignitatis.

Postremus est gradus eorum, quos non modò fa- Ultimus ors-Dd 2

420

CATECHISMI

tionis gradus.

cinorum ac flagitiorum non pœnitentes, sed etiam sceleribus scelera cumulantes, tamen non pudet sæpè à Deo petere peccatorum veniam, in quibus volunt perseverare: qui tali statu ne ab hominibus quidem audere deberent, ut fibi ignoscerent, poftulare.

SIV. Orantes in h c gradu non exaudiuntur. Nota.

Horum oratio à Deo non auditur, fic enim de Antiocho scriptum est: orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus, 2 Mach. 9. 13.

Quare vehementer hortandi funt, qui in gravi illa miseria versantur, ut abjecta peccandi voluntate,

verè & ex animo se convertant ad Deum.

IIS QUÆ PETENDA SUNT.

Non niti iufta, honestáque petenda funt.

C E D quoniam in fingulis petitionibus quid postu-I landum, quid non, suo loco dicitur: saris hic erit Fideles universè illud admonere ut quæ justa, quæve honesta fint, à Deo petant homines: ne, si contrà quàm deceat, aliquid postularint, illo responso repellantur : Nescitis quid petatis. Matt. 20.22.

Nita.

Quidquid autem recte optari potest, petere licet: quod illa Domini uberrima promissa testantur: Quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis: omnia enim se concessurum pollicetur.

Joan. 15.7.

Quare primum optatum, ac defiderium nostrum ad eam regulam dirigemus, ut ad Deum, qui summum est bonum, summum studium, desideriúmque referatur.

II. Primum quod petere debemus.

> Deinde cupiemus ea quæ cum Deo nos maximè conjungant: quæ verò nos inde sejungant, aut caufam aliquam afferant disjunctionis, ab omni studio &

Secundum.

cupiditate nostra removenda sunt.

Tertium.

Hinc licet colligere secundum illud summum & persectum bonum, quo modo reliqua quæ dicuntur bona, & optanda fint, & à parente Deo postulanda. Nam hæc corporis, quæ vocant, & externa bona: ut, fanitas, robur, pulchritudo, divitiæ, honores, gloria quæ

quæ facultatem ac materiam fæpè dant peccato (quare fit ut non omnino piè, aut salutariter petantur) erit illa petitio his præscribenda finibus, ut hæc vitæ commoda postulentur necessitatis causa, quæ precandi ratio refertur ad Deum.

Licet enim nobis ea precibus petere, quæ & III. Jacob & Salomon postularunt. Ille enim in hunc poris quomodum: Si dederit mihi Panem ad vescendum, modo peren-& vestimentum ad induendum, erit mihi Domi- da. Gen. 28. nus in Deum: Salomon in his verbis: Tribue 20. tantum victui meo necessaria. Cum verò nobis Prov. 30. 8. Dei benignitate suppeditetur ad victum & ad cultum par est nos illius Apostoli exhortationis re- 1 Cor. 7. 30. cordari: Qui emunt tanquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi. Item, Divi- ffil. 61. 11. tiæ fi affluant, nolite cor apponere: quarum fructum & usum tantummodo nostrum esse, sed ita ut cum cæteris communicemus, ab ipso doctore Deo didicimus.

Si valemus, fi reliquis externis corporis bonis abundamus, eò illa nobis tributa esse meminerimus, Bonorum ut & facilius Deo inservire poslimus, & proximo corporis verus usus.

omnia eius generis commodare.

Ingenii autem bona & ornamenta cujus generis sunt artes atque doctrinæ, petere non licet; sed ea Artes & sc'tantum conditione, si nobis ad Dei gloriam, & ad entie qui salutem profutura sunt. Quod autem omnino, & conditione fine adjunctione aut conditione optandum, quærendum, postulandum est, quemadmodum antea diximus, id Dei gloria est, & deinceps omnia, quæ fummo illi bono conjungere nos queant, ut fides, timor Dei, amor, de quibus pleniùs dicemus in explicatione petitionum.

PRO QUIBUS ORANDUM SIT.

TIS autem cognitis, quæ petenda fint, docendus est fidelis populus, pro quibus orare debeat. Nullus est Continet autem oratio petitionem & gratiarum actio- homioum Dd 3 nem:

pro quo non orandum fit.

nem: quare priùs de petitione dicamus. Orandum igitur est pro omnibus fine ulla exceptione vel inimicitiarum, vel gratiæ, vel religionis: nam five hostis fit, five alienus, five infidelis, proximus est: quem quia Dei justu amare debemus, sequitur ut preces quoque, quod amoris officium est, pro eo facere oporteat, nam eò pertinet illa Apostoli cohortatio: Obsecro fieri orationes pro omnibus hominibus.

I Tim. 2. I.

Nota.

Qua in oratione primum perenda sunt quæ salutem animæ complectuntur deindéque corporis.

II. dum pro Paftoritus animarum. Col. 4. 3. Am. 12.5.

Debemus autem hoc precationis officium primam Primo oran- Pastoribus animarum tribuere: quod ab Apostolo ejus exemplo monemur: scribit enim is ad Colossenses, ut orent pro se, ut sibi Deus aperiar ostium sermonis, quod irem facit ad Thesfalonicenses. Est præterea in Actis Apostolorum, Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia pro Petro, cujus etiam officii à D. Basilio in libris de Moribus admonemur: pro iis enim orandum esse inquit, qui præfunt verbo veritatis. Basil. lib. Moral. Reg. 56. c. 5. Item homil. in Esaiam.

Secundo pro Principibus.

Secundo loco pro Principibus nos precari oportet, ex ejusdem Apostoli sententia: quanto enim publico bono Principibus piis & justis uramur, nemo ignorat: itaque rogandus est Deus, ut tales fint quales effe oportet, qui reliquis hominibus præfint. Vide Tertul. Apolog. c. 30. & ad Scap. c. 2.

Tertio pro piis hominibu:.

Extant exempla sanctorum hominum quibus monemur, ut pro bonis etiam, pissque deprecemur. Egent enim & illi precibus aliorum: quod divinitùs factum est, ne superbia efferantur dum intelligunt se inferiorum suffragiis indigere.

Quarto pro inimicis.

Justit præterea Dominus precari pro persequentibus & calumniantibus nos. Matt. 5. 44.

Quinto pro alienis ab Ecclefia.

Illud enim Sancti Augustini testimonio celebratum est, hanc esse acceptam consuetudinem ab Apostolis, pro iis qui ab Ecclesia sunt alieni, preces & vota faciendi, ut Infidelibus donetur fides, ut Idolorum cultores ab impietatis errore liberen-

tur,

tur, ut Judzi, discussa animorum caligine, lucem veritatis accipiant: ut hæretici redeuntes ad sanitatem, Cotholica doftrifa praceptis erudiantur: ut schismatici, à qua desciverunt sanctissimæ parentis Ecclesia communione, cum ea iterum veræ charitatis nodo juncti copulentur. Quantam autem vim habeant preces pro hujusmodi hominibus factæ ex animo, constat, tam multis exemplis omnis hominum generis, quos quotidiè ereptos à potestate tenebrarum, transfert Deus in regnum filii charitatis suæ, & ex vasis iræ, facit vasa misericordiæ, in quo plurimum valere piorum obsecra-tionem nemo, qui rectè sentiat, dubitare potest. Vide S. Augustin. Epist. 107. ad Vital. Cyprian. de Oratione Dominica. Item Calestinum Papam. Epist. I. c. 11.

Preces autem quæ pro mortuis fiunt, ut ab igne Sexto pro mortuis. Purgatorii liberentur, ex Apostolorum doctrina fluxerunt: qua de re satis dictum est cum de sacrificio Missa loqueremur. Dionys. cap. lib. de Ecccles. Hierarch. c. 6, 7. Clem. Pap. Epift. 1. of lib. Conftitut. Apostol. Tertul. de Coron. milit. dy in exhort. ad Castit. & in lib. de Monog. Cypr. Epist. 66.

In iis autem, qui peccare dicuntur ad mortem, Septimo pro vix quidquam precibus votisque proficitur. Verun-bus. tamen est Christianæ charitatis, & precari pro illis, & lacrymis contendere, an eis possint reddere pacatum Deum.

Execrationes verò sanctorum hominum, quibus in Execrationes impios utuntur ex Patrum sententia constat esse vel sanctorum, prædictiones eorum quæ illis eventura funt, vel ad- ut intellihibitas contra peccatum, ut salvis hominibus, pecca- gendæ. ti vis intereat. Vide Aug. de serm. Domini in monte, lib. 1. c. 22. (7 ferm. 109. de Tempore.

In altera parte precationis maximas Deo gratias a- Pro quibus gimus pro divinis ejus immortalibusque beneficiis, as oporteat. quibus & semper affecir, & quotidie afficit humanum genus. Maxime autem fungimur hoc munere gratiarum actionis Sanctorum omnium causa, quod in officio fingulares Deo laudes tribuimus, & corum vic-Dd 4

toriæ & triumphi, quem de omnibus & intimis & externis hostibus ejus benignitate reportarunt.

Salutatio Angelica inter gratiarum actio.

Huc pertinet prima illa pars Angelicæ salutationis, cum ea ad precandum utimur, Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Nam Deum summis & habendis laudibus & gratiis nes maxima. agendis celebramus, quod sanctissimam Virginem omni cœlestium donorum munere cumulavit, ipsíque Virgini fingularem illam gratulamur felicitatem. de Aug. Ench. c. 100. & 21. de Civit. Dei, c. 24. & lib. 20. contra Faust. c. 21.

VI.

Ifti faluta- ! tioni cur fit additum : Sancta Maria.

Jure autem sancta Dei Ecclesia huic gratiarum actioni preces etiam & implorationem sanctissima Dei matris adjunxit, qua piè atque suppliciter ad eam confugeremus, ut nobis peccatoribus, sua intercessione conciliaret Deum, bonaque tum ad hanc, tum ad æternam viram necessaria impetraret. Ergo nos exules, filii Evæ, qui hanc lacrymarum vallem incolimus, affidue misericordiæ matrem, ac fidelis populi advocatam invocare debemus: ut oret pro nobis peccatoribus, ab eaque hac prece opem & auxilium implorare, cujus & præstantissima merita apud Deum esfe, & summam voluntarem juvandi humanum genus, nemo nisi impiè & nesariè dubitare potest: Vide Aug. serm. 18. de sanctis Ambr. in 1. c. Luca, Bern. hom. 3. in Missus eft. Item l. 5. c. 19. Athan. in Evang. de sancta Deipara. Aug. serm. 2. de annunt. Nazian. in orat. de S. Cypriano.

QUIS ORANDUS SIT.

Deus unus randus. Ifal. 49. 15.

II. Secundo Landi

Eum autem orandum esse, & ejus nomen invo-candum, ipsa loquitur naturæ vis insita in ho-& Trinus o- minum mentibus, non solum tradunt divinæ literæ, in quibus licet audire imperantem Deum: Invoca me in die tribulationis : sed Dei nomine tres personas intelligi oportet.

Secundo loco confugimus ad auxilia Sanctorum qui in cœlo sunt : quibus eriam preces esse faciendas ità certum est in Ecclesia Dei, ut piis nulla de eo

dubi-

AD PAROCHOS PARS IV.

425

dubitatio possit accidere, quæ res quia separatim suo sunt involoco est explicara, eò & Parochos, & cateros trans- candi. mittimus.

Sed ut tollatur omnis error imperitorum, operæ pretium erit, docere fidelem populum quid interfit Aliter Deus, inter hanc invocandi rationem, non enim eodem aliter Sancti modo Deum & Sanctos imploramus: nam precamur Deum, ut ipse vel bona der, vel liberer à malis : à Sanctis autem, quia gratiofi sunt apud Deum, petimus ut nostri patrocinium suscipiant, ut nobis à Deo impetrent ea, quorum indigenius.

Hinc duas adhibeamus precandi formulas, modo differentes, ad Deum enim propriè dicimus, Misere- Duz prere nobis, Audi nos: ad Sanctum, Ora pro nobis. andi for-Quamquam licet etiam alia quadam ratione petere à Sanctis ipsis, ut nobis misereantur: sunt enim maximè misericordes. Itaque precari possumus eos, ut conditionis nostræ miseria permoti, sua nos apud Deum gratia, ac deprecatione juvent.

Quo loco illud maxime cavendum est omnibus, ne, quod Dei proprium est, cuiquam prætereà tri- Hoc nota dibuant, immo verò, cùm ad imaginem sancti alicujus ligenter. quis Dominicam orationem pronunciat, ita tum fentiat, se ab illo petere, ut secum oret, sibique postulet ea, quæ Dominicæ orationis formula continentur, & sui denique sit interpres, & deprecator ad Apoc. 8. 3. Deum, nam eos hoc fungi officio docuit sanctus Joannes Apostolus in Apocalypsi.

PRÆPARATIONE ADHIBENDA.

ST in divinis literis: Ante orationem præpara Nota. animam tuam, & noli esse quasi homo qui ten- Eccl. 18. 2. tat Deum, tentat enim Deum is, qui cum bene orar, male agit, & cum loquatur cum Deo, à precibus animus ejus aberrat.

Quare cum tanti intersit, quo quisque animo Deo preces faciar, tradant Parochi vias precationum piis Bing oratiauditoribus.

onis appara. tus.

Primus

Primu. Humilitas.

Primus igitur gradus ad orationem erit, verè humilis ac demiffus animus, scelerum quoque recognitio: quibus sceleribus intelligat, qui ad Deum accedir, se non modò dignum non esse, qui quidquam impetret à Deo; sed qui ne in ejus quidem conspectu veniat oraturus. Hujus præparationis sæpissime mentionem faciunt divinæ literæ, quæ & illud loquuntur: Respexit in orationem humilium, & non sprevit preces eorum, item: Oratio humiliantis se, nubes penetrabit. Sed occurrent Pastoribus eruditis loci innumerabiles, quo in eam sententiam conveni-

Pf. 101. 18. Eccl. 35 21.

ant : quamobrem plurium non necessaria commemoratione supersedemus: tantum verò, quæ aliàs attigimus, ne in hac quidem parte, quia sunt apposita ad hanc rationem, duo illa exempla prætermittemus. Luc. 18. 13. Publicanus est ille notissimus, qui longè consistens,

Luc. 7. 57.

oculos humo tollere non audebat : est etiam mulier illa peccatrix, quæ dolore commota, lachrymis pedes Christi Domini persudit : uterque, quantum afferat orationi pondus humilitas Christiana, declaravit.

Secundus. torum. Tertius, abfinentia à Szeis.

Sequitur angor quidam in recordatione delictodolor pecca- rum, vel saltem aliquis doloris sensus ob eam causam, quod dolore non possimus: quorum utrumque, vel certè alterum, nisi à poenitente adhibeatur, venia impetrari non potest.

> Sed quia sunt quædam scelera, quæ maximè obftant quominus in precatione Deus postulationi nostræ concedat, ut cædes, & illata vis: manus abstinendæ sunt ab hac crudelitate, & violentia, de quo facinore fic Esaïæ ore loquitur Deus: Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis : & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.

Efa. 2 15.

gienda ira.

vio.

Fugienda est ira, ac dissidium, quæ magnopere eti-Quartus, fuam impediunt ne preces audiantur : de quibus est il-Quin us, inlud Apostoli: Volo viros orare in omni loco, levantes furiam obli-

puras manus fine ira, & disceptatione. 1 Tim. 2. 8. Videndum est præterea, ne nos implacabiles cuiquam præbeamus in injuria: nam fic affecti Deum

pr

til

ne

1

ef

u

ft

1

ir

P

t

precibus adducere non poterimus ut nobis ignoscat. Cum enim stabitis, inquit ipse, ad orandum, dimittite, si quid haberis: & si non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Marc. 11. 25. Matt. 6. 15.

Cavendum quoque est, ne duri fimus, & inhuma- Sextus, ope. ni egentibus : nam in ejusmodi homines illud dictum ra miseriest: Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, cordiz.

& iple clamabit, & non exaudictur. Prov. 21. 13.

Quid dicemus de superbia? qua quantopere De- Septimus suum offendar, testis est illa vox : Deus superbis resi- perlia repristit, humilibus autem dat gratiam. Jacob. 4. 6. min.a.

I Pet. 5. 5.

Quid de contemptione divinorum oraculorum? O lavue verin quam extat illud Salomonis: Qui declinat aures oum Dei aufuas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. diendum. Prov. 28. 9.

Quo tamen loco non excludirur deprecatio factæ Nota. injuriæ, non cædis, non iracundiæ, non illiberalitatis in pauperes, non superbiæ, non despicientiæ divinæ orationis, non denique reliquorum scelerum, si

ignoscendi venia petatur.

Est verò ad hanc quoque præparationem animi, Nonus sidufides necessaria : quæ si desit, neque de summi cia habenda. Parris omnipotentia, neque de illius misericordia, unde tamen orantis fiducia oritur, habetur cognitio: quemadmodum docuit ipse Christus Dominus: Om- Matt. 28.22. nia, inquit, quæcumque petieritis in oratione, credentes accipietis. De hujusmodi fide scribit sanctus Augustinus de verbis Domini : Si fides deficit, oratio periit. Caput igitur est ad rite orandum, quam jam dictum est, ut fide firmi ac fixi simus: quod Apostolus ex contrario ostendit: Quomodo invoca- Rom. 10, 14. bunt, in quem non érediderunt? Itaque credamus oportet, ut & orare possimus, & ne nos fides ipsa deficiat, qua salutariter oramus. Fides enim est, quæ Epist. 10. preces fundit: preces faciunt, ut omni dubitatione ad Hier. sublata, stabilis, ac firma sit sides. In hanc sententiam sanctus hortabatur Ignatius cos, qui ad Deum adirent oraturi: Noli dubio esse animo in oratione:

Beatus

Quinto.

Jacobi 1. 6. Beatus est, qui non dubitaverit. Quare ad impetrandum quod velimus à Deo maximum pondus affert fides, & certa spes impetrandi, quod monet sanctus Jacobus: Postulet in fide, nihil hasitans.

r. Multa sunt, quibus nos confidere oportet in hoc

Unde fiducia officio precationis.

Primo.

Est ipsa Dei in nos perspecta voluntas, ac benignitas, cum jubet nos se patrem appellare, ut ejus nos esse file filios intelligamus.

Secundo. Est propè infinitus numerus corum qui Deum

exoraverunt.

T.rtio. Est summus ille deprecator, qui nobis semper præsto est, Christus Dominus, de quo sic est apud

1 Joan. 2. S. Joannem: Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, & ipse

Rom S. 32. est propitiatio pro peccatis nostris: item Paulus Apostolus, Christus Jesus qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam

r Tim. 2. 5. interpellat pro nobis, item ad Timotheum: Unus enim Deus, unus & mediator Dei, & hominum, ho-

Heb. 2. 27. mo Christus Jesus: tum ad Hebræos. Unde debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors sieret, & sidelis Pontisex ad Deum. Quare etsi nos indigni sumus, qui impetremus, tamen optimi dignitate interpretis, ac deprecatoris Jesu Christi sperare, & magnopere considere debemus, nobis omnia, quæ per illum ritè petierimus, concessiurum Deum.

Denique nostræ auctor est precationis Spiritus sanctus, quo duce preces nostras audiri necesse est. Accepimus enim Spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater, qui quidem Spiritus infirmirarem, qui inscitiam nostram adjuvat in hoc orandi munere, immo verò, inquit, ipse postulat

pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

Quid si qui titubant interdum, nec se satis esse sirmos in side sentiunt, utantur illa voce Apostolorum: Domine adauge nobis sidem, & cæci illius, Adjuva incredulitatem meam? Luc. 17. 5. Marc. 9. 28.

Decimus Sed tum maximè & fide, & spe vigentes, omnia à Deo

AD PAROCHOS PARS IV.

à Doo optata consequemur, cum ad ipsius Dei le- orationis gem ac voluntatem, omnem mentem, actionem, & apparaius. orationem nostram conformabimus: Si manseritis e- 7 ar. 15. nim, inquit, in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis, quamquam ad hanc impetrandi ab eo omnia facultatem, in primis necessaria est, ut antea diximus, oblivio injuriarum, & benevolentia, ac benefica voluntas in proximos.

QUÆ RATIO IN ORANDO REQUIRITUR.

Axime autem refert, quomodo facris precibus utantur: nam etsi precatio bonum est saluta- Oratio nisi re; tamen, nisi recte adhibeatur, minime prodest : recte har, quod enim petimus, sæpè non assequimur, ut sanctus non prodett. inquit Jacobus, ob eam causam, quia male petimus. Jacob. 4. 3. Ergo docebunt Parochi fidelem populum, quæ fit optima ratio bene petendi, & privatim, ac publicè orandi quæ præcepta Christianæ orationi tradita sunt ex Christi Domini disciplina.

Est igitur orandum in spiritu & veritate: nam cœlestis pater tales quærit, qui adorent eum in spi- Oran um ritu, & veritate. De hac ratione orandi in spiritu & est in spiritu veritate, vide Cyrillum Alexand. per 17. libros integros; Joan. 4, 23.

item D. Thom. 2. 2. q. 83. a. 12

C

n

Orar autem in eo modo, qui intimum, ac flagrans animi studium adhiber, à qua spirituali precandi ra- Quis crat, in tione vocalem non excludimus: veruntamen princi- ritate. parum jure tribuendum ducinius illi, quæ à velicmenti animo proficiscitur, obsecrationi : quam Deus, cui patent occultæ hominum cogitationes, audit, etiamfi non ore proferatur.

Audivit Annæ, ejus, quæ fuit mater Samuelis, in- Exemplum. timas preces: de qua illud legimus, flentem orafle, 1 keg. 1. 16.

& rantum labia moventem.

Oravit hoc modo David: inquit enim: Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea. Hujusmodi ex- Aliud. empla in divinis libris passim legentibus occurrunt.

Habet

IV. Oratio vocalis utilis & necellaria.

Habet autem vocalis oratio propriam utilitatem & necessiratem : nam incendit animi studium, & religionem orantis inflammat: quod ad Probam scripfit fanctus Augustinus hoc modo, cap. 8. 9, 10. Nonnumquam verbis & aliis fignis ad augendum defiderium sanctum, nos ipsi acriùs excitamus. Cogimur interdum vehementi animi cupiditate, & pietate, verbis efferre sententiam : nam exultante animo lætitià, par etiam est, linguam exultare, & verò docet nos cumulatum illud sacrificium facere & animæ, & corporis, quem Apostolorum orandi morem suisse, ex Actis & ex Apostolo multis locis cognoscimus.

Orario privata & publica.

Sed quoniam duplex precandi ratio est, privata & publica, privatæ orationis pronunciatione utimur, ut intimum studium, & pietatem adjuvet : in publica quæ ad incitandam fidelis populi religionem instituta est, certis, statisque temporibus linguæ officio supersederi nullo modo potest.

VI. Christiar o-Tum. Matt. 6. 7.

Hanc verò spiritu orandi consuetudinem, propri-Orare fiiri am Christianorum hominum, infideles minime cotu proprium lunt, de quibus ita licet Christum Dominum loquentem audire: Orantes nolite multum loqui, ficut ethnici faciunt: purant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur : nolite ergo assimilari eis : scit enim pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis cum.

VII. Quid per loquacitatem in oratione Lu. 6 7.

Cum autem prohibeat loquacitatem, longas tamen preces, quæ à vehementi, ac diuturno animi studio proficiscantur, tantum abest ut rejiciat, ut etiam prohibeatur. suo exemplo nos ad eam rationem cohortetur : qui non modo noctes in precatione consumpsit, sed ter Mait. 26.41. eundem sermonem repetiir. Tantum igitur statuendum est inani verborum sono minimè exorari Deum. Vide August. epist. 121. ad Probam. c. 9.

VIII. Hypocritarum preces rej cit Deus.

Nec verò ex animo orant hypocritæ, à quorum consuetudine nos deterrer Christus Dominus in hanc sententiam: Cum oratis, non critis ficut hypocritæ, qui clamant in synagogis, & in angulis platearum stantes, orare, ut videantur ab homini-

bus:

bus: Amen dico vobis, receperant mercedem suam.

Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso oftio, ora Patrem tuum in abscondito: & Quid it inparer tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Cu- lum orare, biculum, quod hoc loco dicitur, ad cor hominis referri porest: quod non satis est ingredi, sed prætered occludi oportet, ne quid irrumpat, vel influat in animas extrinfecus, quo precationis integritas violari possit : tum enim cœlestis Pater, qui omnium mentes, & occulras cogitationes maxime peripicit, orantis postulationi concedit.

Requirit prætered oratio affiduitatem, quæ quantam vim habeat judicis illius exemplo, Dei Filius Orandum ostendit, cui cum nec timeret Deum nec hominem cst assi dué. revereretur, victus affiduirate, ac diligentia vidua, ejus postulatione concessit : iraque assiduè Deo pre-

ces faciendæ funt.

Nec imitandi illi, qui semel, aut irerum orantes. Nota. nisi quod perunt, impetrarint, in oratione desatigantur : nulla enim hujus officii lassitudo esse deber, quod nos Christi Domini, & Apostoli docer auctoriras: quod si interdum voluntas in eo desecerit, precibus

à Deo peramus perseverandi vim.

Vult etiam Dei Filius orationem nostram ad Pa- Orandus est trem suo nomine pervenire: quæ ejus merito, & gra- pater cœ'etia deprecatoris id pondus affequitur, ut à coelesti fie per Chripatre audiatur : est enim ejus illa vox apud sanctum stum. Joannem: Amen amen dico vobis, si quid petieritis Jan. 1.23. Patrem in nomine meo, dabit vobis, usque modo Joan. 14.41. non petistis quidquam in nomine meo: Petite, & accipieris, ut gaudium vestrum sie plenum: & irerum: Quodeumque perieritis Patrem in nomine meo. hoc faciam.

Imitemur ardens sanctorum hominum studium. quod in orando adhibebant. Gratiarum autem ac- Ferventee tionem cum precatione jungamus, Apostolorum orandumexemplo, qui hanc consuetudinem perpetuò servaverunt, quemadmodum apud Apostolum licer vi-

Jejunium verò, & eleemosynam ad orationem adhibea-

XIII. effi ax ei ad. de je junium

Jejunium quidem certe maxime est cum hibeamus. U orario sit oratione sociatum: nam qui cibo, & potu sunt onusti, horum mens oppressa est sic: ut neque Deum intueri, neque quid fibi velit oratione cogitare posfint. Vide hac de re Aug. in Pfalm. 42. in fine of lib. de perfect. justitia respons. 17. item S. Leonis serm. 1. de jejunio septimi mensis. Petr. Chrys. serm. 42. Bern. in fentent. fententia 11.

XIV. Elecm fyna orationi ad jungenda.

Sequitur eleemosyna, quæ magnam, & ipsa cum oratione societatem habet: Quis enim, cui facultas fic benignè faciendi ei qui aliena misericordia, vivat, nec opituletur proximo & fratri suo, se charitate præditum dicere audeat? aut quo ore is, qui expers fit charitatis, Dei auxilium implorabit, nisi cum peccati veniam precatur, fimul & à Deo suppliciter poflular charitatem.

XV. Tria adverfus precatum r. media.

Quare divinitus factum est, ut saluti hominum triplici hoc remedio subveniretur: cum enim peccando vel offendamus Deum, vel proximos violemus, vel nos ipíos lædamus, facris precibus placatum reddimus Deum, eleemofyna redimimus hominum offensiones, jejunio proprias vitæ sordes eluimus: & quamquam fingula profint ad omnium scelerum genera, tamen propriè fingulis ils peccatis quæ diximus, appofira, & accommodata funt.

ORATIO DOMINICA.

PATER NOSTER QUIES IN COELIS.

Orationis Dominica pr cmium

UM hæc formula Christianæ precationis à Jesu Christo tradita, eam habeat vim, ut antequam ad preces, postulationesque veniamus, certis verbis loco procemii nobis utendum fit, quibus piè ad Deum accedentes, fidentius etiam id facere posiimus, Parochi officium est, illa distincte, dilucideque declarare, ut alacrior prius populus ad preces adeat : seque cum

patre Deo acturum intelligat. Orationem Dominicam explicant Tertul. in lib. de ora. Cypr. in lib. de orat. Domin. Cyril. Hierofol. Catech. 5. Mystag. Chryfost. hom. de orat. Dom. Hieron. Theoph. Euthim. in cap. 6. Mart. Ambr. lib. 4. de facram. c. 4. Aug. Epift. 121. ad Probam, item de ferm. Domini in monte, lib. 2. c. 5, 6, 7, 8, 16. 6 hom. 42. item de bono perseverantia, c. 2. 6 Jegg. & ferm. 125. 135. 17 182. de temp. Item Caffian. collat. 7. c. 18, 19, 20, 21. D. Thom. in opuscul. og 2. 2.9.82.6.9.

Procemium autem, si spectes verba, brevissimum est: si res æstimes, gravissimum, mysteriorumque

plen:flimum.

Ac prima quidem vox quâ Dei jussu, & instituti.

one utimur in hae precatione, est Pater.

Nam etfi Salvator noster divinam hanc orationem pater. prætexere potuit aliquo verbo, quod plus majestatis Prima haberet, exempli causa Creatoris, aut Domini: ta ratio. men hæc omisit, quæ timorem simul nobis afferre possent.

Illud autem adhibeit, quod orantibus, & aliquid à Secunda. Deo perentibus, amorem, fiduciámque conciliat: quid enim jucundius est patris nomine? quod indulgentiam sonat, & charitatem? Vide D. Leon. serm. 6. de nat. Domini. D. Tho. 1. p. q. 33. a. 1.

Quibus autem rationibus patris nomen Deo conve-

niat, suppeditabit facultas docendi Fidelem populum, Patris noex locis creationis, gubernationis, ac redemptionis. Nam cum Deus hominem creaverit in imaginem conveniat.

fuam: nec illam cæteris animantibus impertiverit, ex hoc fingulari munere, quo hominem ornavit, jure omnium hominum, nec Fidelium modo, sed etiam infidelium, Pater in divinis Scripturis appellatur.

A gubernatione verò sumere poterit argu- secunda mentum, quod prospiciendo, & consulendo uti- ratio. litati hominum, præcipuo quodam curæ, & providentiæ modo nobis præstat paternam charita-

Sed ut in hujus explicatione argumenti paternam Dei de hominibus curam melius agnoscar, de De minifri's custodia Ee

Nota.

Deus cur appelle ur.

mincue Den Prima ratio.

434

diving gubernationi.

custodia Angelorum, in quorum tutela sunt homines,

aliquid dicendum videtur.

V.

Est enim Dei providentia datum hoc negotium A gelus cu- Angelis, ut custodiant humanum genus, fingulisque fos cuilibet hominibus prasto sint, ne gravius aliquod detrimendatur à Deo. tum accipiant, nam ut parentes, si insesta & periculosa via filis iter faciendum sit, custodes adhibent, & periculorum adjutores: fic cœlestis Parens in hoc itinere, quo ad cœlestem patriam contendimus, singulis nobis praposuit Angelos, quorum ope, ac diligentia tecti, furtim paratos ab hostibus laqueos vitaremus, & factos in nos horribiles impetus repelleremus: iisque ducibus rectum iter teneremus, ne objectus aliquis error à fallaci adversario, nos de via posset deducere, quæ ducit in cælum.

VI. Cuft diæ Angelorum utilitas.

Quam verò habeat utilitatem hæc de hominibus, Dei cura, ac providentia fingularis, cujus munus, & administratio mandata est Angelis, quorum inter Deum & homines media est, & interjecta natura, patet exemplis, quorum copiam suppeditant divinæ literæ, que testantur sæpe Dei benignitate factum esse, ut inspectantibus hon inibus, Angeli mirabiles res esficerent: quibus moneremur innumerabilia ejus generis quæ sub oculos non caderent, à custodibus nostræ salutis Angelis effici utiliter, ac salutariter.

VII. Beneficia Rhaphaëlis erga Tobiam. Tob. 5. 6. Tob. 1. 2. Tob. 6.

Tob. 12

Raphael Angelus, Tobiæ comes, & dux itineris divinitus adjunctus, illum duxit,& reduxit, incolumem. Cui & adjumento fuit ne ab immani pisce devoraretur, & quanta esset in ejus piscis jecore, selle, &

corde vis, demonstravit.

Ille dæmonium expulit, ejúsque impedita & colligata potestate ne Tobiæ noceret effecit.

Ille verum, & legitimum matrimonii jus, & usum adolescentem edocuit.

Ille Tobiæ patri oculis capto lumina restituit.

VIII trum.

Angelus item ille, Principis Apostolorum liberator, . uberem præbebit materiam ad erudigeli cust dis endum pium gregem de admirabili fructu curæ, erga D. Pe- custodi que Angelorum, cum demonstrabunt Parochi Angelum carceris tenebras illustrantem, & Pe-

trum tacto ejus latere è somno excitantem, solventem Att. 2. catenas, dirumpentem vincula, monentem ut surgeret, seque sumptis caligis, & reliquo vestitu, sequeretur: cum docebunt ab eodem Angelo Petrum per custodias libere eductum è carcere, & aperta denique janua in tuto collocatum.

Hujus generis exemplorum, quemadmodum diximus, referta est fanctirum literarum hittoria, quibus Hac exemintelligimes quanta sit vis beneficiorum que confert pla referre in homines Deus, Angelis interpretibus, & internun- utile. ciis, nec solum certa aliqua, & privata de re missis, sed à primo ortu, nostræ curæ præpositis, & in singulo-

rum hominum salutis præsidio collocatis.

Hanc doctrinæ diligentiam illa utilitas consequetur, ut audientium mentes erigantur, & ad agnoscen- Doctring de dam, & venerandam Dei paternam de se curam, ac custodia Anprovidentiam excitentur. S. de Angelorum creatione gelorum uti-& excellentia vis agere, redi ad primum symboli articu- litas.

lum supra, pag. 11.

Commendabit autem hoc loco Parochus; in primisq; prædicabit divitias benignitatis Dei erga genus Divitia behumanum, quem cum à primo parente nostri generis, nigoitatis & peccati, usque hanc diem offenderimus flagitiis, ac Dei in nos sceleribus innumerabilibus, retinet tamen in nos cha-quantz. ritatem, neque præcipuam illam de nobis curam de-

ponit.

Quem fi quis existimat hominum oblivisci, amens eft, & in Deum jacit indignissimam contumeliam. I- Dicete Derascitur Israeli Deus propter ejus gentis blasphemiam, um oblivisci que se arbitrabatur cœlesti ope desertam esse. Est hominum enim in Exod. Tentaverunt Dominum dicentes: grande ma-Est-ne Deus in nobis, an non? Et apud Ezechielem Exod. 17. 7. succenset eidem populo Deus, quod dixerat : non vi- Ezech, 8, 12. det Dominus nos, dereliquit Dominus terram. Ergo Fideles his auctoritatibus à nefaria illa opinione deterrendi sunt, fieri posse, ut Deum capiat hominum oblivio.

In quam sententiam audire licet conquerentem Nota. de Deo apud Isaiam Israeliticum populum contraque Deum stultam ejus querimoniam benigna fimilitudine Ee 2

436

11. 49. 14.

fimilitedine refellentem : Est enim ibi, dixie Sion, Dereliquie me Do inus, & Dominus oblitus est mei : Cui Deus: Numquid oblivisci potest mi lier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? etsi illa oblita fue it, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te.

XIII. Deus nunquam h mi nom oblivitci probarur. Gen 3. 17.

Gen 3. 13.

Quibus locis quarquam id liquidò confirmatur. tamen ut penitus fideli populo perfeadeatur nullum posse tempus accidere, quo deponat Deus hominum memoriam, quo eis non tibuat paternæ charitatis officia: Parochi rem claristimo primorum homin m exemplo comprobabunt, quos post neglectum, violatumque Dei justum, cum acerbius accusatos, & horribili illa sententia condemnatos audis: Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ, spinas, & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ: Cum vides è paradiso expulsos, &, ut omnis reditus spes adimeretur, cùn in aditu paradifi collocatum legis Cherubin flammeum tenentem igneum & versatilem gladium, cùn ab utciscente suam injuriam Deo illos intimis, & externis molestiis conflictatos intelligis.

Attende.

Cen. 3. 2.

An non actum de homine putes? an non credas non modò divino il'um auxilio nudatum, sed etiam cuivis injuriæ propositum? Verumtamen in tantis diving ing & ultionis indiciis oborta est lux quedam Dei in eos charitatis : Fecit enim, inquit, Dominus Deus Adæ, & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos: quod maximum fuit argumentum, hominibus nullo unquam tempore defuturum Deum.

XIV. Nul'a hominom iniuria Dei am ir exhauritur. 11 76. Mach. 7. 18.

Hujus etiam sententiæ vim, NON EXHAURIRE DEI AMOREM ULLA HOMINUM INJURIA, David expressit illis verbis: Nunquid continebit Deus in ira sua misericordias suas? Hanc Habacuck Deum affatus exposuit, dum inquit 'Cùn iratus sueris, Habiouck. 3. misericordiæ recordaberis. Hanc sic Michæas aperuit: Quis Deus similis tui? qui aufers iniquitatem, & transfers peccatum reliquiarum hæreditatis tuæ: non immittes ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam es.

Omninò

AD PAROCHOS PARS IV.

Onnino res ita se habet, cum mixime perditos nos, & Dei parfidio spoliatos a bitramur, tum maxi- Deus sub mè pro immensa sua bonitate, nos quarit, & curat tremis. Deus : sustinct enim in ira gladium justitia, nec ceffat effundere inexhaustos milericordia thefauros.

437

Magnam ig tur vim habent ad declarand im præcipuam Dei rationem in amando, tuendoque homi- Quam rede num genere, creatio, & gubernatio. Sed tamen, illud Peustocetur opus redimendi hominem sic eminet inter duo supe-ostenditur. riora, ut beneficentissi nus Deus, parénsque noster fummum in nos benignitatem tertio hoc beneficio cumulatam illustrarit.

Quare tradet spiritualibes filiis Pa ochus, & assiduè eorum auribus inculcabit hanc paftantiffimam Dei Cur wii Dei erga nos charitatem, ut intelligant se, quia redempti nominemue fint admirabilem in modum Dei filios evafille: de- quan. 1, 21. dit enim, inqu't Joannes, eis potest tem filios Dei fi- Nota. eri, & ex Deo nati funt.

7 in. 3 6.

Quam ab causam baptismus, quod primum re- 1 Pet. 1.25. dempt onis pignus, & monumentum habemus, fecramentum regenerationis dicitur: inde enim nascimur Dei filii, nam inquit ipse Dominus: Quod natum est ex spiritu, spiritus est,: &, Oportet vos na ci denuò. Item Petrus Apostolus: Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei vivi.

XVIII.

Hojus pondere redemptionis, & Spiritum fanctum accepimus & Dei gratia dignati sumus. Quo munere Beneficia re-Dei filii adoptamur, quemadmodum ad Romanos seri demptionis pfit Apostolus Paulus. Non accepistis spiritum servi- Rom. 15. tutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba Pater. Cujus vi n, & efficiciam adoptionis explanat fanctus Joannes ad hunc modum: Videte qualem charitatem 1 Erift 3. 9. dedit nobis Pater, ut fili Dei nominemur & simus.

His expositis, admonendus est sidelis Populus, quid iple vicissim debeat amantissimo patri Deo, ut intelli- Deo ut parri gat quem amorem, ac pietatem, quam obedientiam, quid debeac venerationem Creatori, gubernatori, ac redemptori præstare, qua spe, ac siducia illum invocare oporteat.

Gravis error

Sed ad erudiendam inscitiam, dirigendamque senextirpandus tentiæ perversitatem eorum, si qui tantummodó secundas res, & prosperum vitæ cursum argumento esse existimant, Deum conservare nobis amorem suum, rebus autem adversis, & calamitatibus, cum à Deo exercemur, id esse fignum hostilis in nos animi, ac prorfus abalienatæ à nobis divinæ voluntatis.

XXI. Deus cum castigat, amat. 70b. 9. 21. Pfal. 88. 34.

Demonstrandum erit, cum tangit nos manus Domini, minime id hostiliter facere Dominum, verum percutiendo sanare, & plagam à Deo venientem esse medicinam : Castigat enim peccantes, ut ea disciplina meliores faciat, & præsenti animadversione redimat ab exitio sempiterno.

Nam vifitat quidem in virga iniquitates nostras, & XXII. Dum castigat in verberibus peccata nostra, misericordiam autem Deus, quid suam non aufert à nobis.

agendum. 7.6.18. Hier. 31. 18. Tob. 11. 17.

Quare monendi sunt Fideles, ut in ejusmodi castigatione paternam Dei charitatem agnoscant & illud patientissimi Job in memoria, & in ore habeant: Ipie vulnerat: & medetur; percutit, & manus ejus fanabunt, ut illud usurpent, quod sub persona Israelitici populi scripsit Hieremias: Castigasti me: & eruditus sum, quasi juvenculus indomitus: converte me, & convertar, quia tu Dominus Deus meus. Ut Tobiæ exemplum fibi proponat, qui cum in illa plaga cæcitatis paternam Dei manum cædentem senfisset exclamavit : Benedico te. Domine Deus Israel! quia tu castigasti me, & tu salvasti me.

XXIII. In afflictionibus non murmurandum. Luc. 21. 18. Aroc. 3. 19. Heb. 12. 5.

In quo maxime cavendum est Fidelibus, ne, etiamfi quovis incommodo affecti, quavis calamitate afflicti fint, Deum id ignorare existiment : ait enim ipse, Capillus de capite vestro non peribit; immo verò se ipsi illo divini oraculi solatio consolentur, quod in Apocalypsi dictum est. Ego quos amo, arg.o, & castigo. Conquiescant in Apostoli cohortatione ad Hebraos: Fili mi! noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris, dum ab eo argueris: quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit : quòd fi extra disciplinam estis, adulterini estis & non filii: patres

quidem

quidem carnis nostræ eruditores habuimus, & reverebamur eos; non multo magis obtemperabimus pa-

tri spirituum, & vovemus?

Noster. Cum patrem invocamus finguli, & nofirum appellamus, docemur, ex dono, ac jure divinæ A fingul's adoptionis confequi necessario, ut fratres fint Fideles vocetur. omnes, & inter se fraterne amare debeant : Omnes N fer. enim, inquit vos fratres estis, unus est enim Pater Mai b. 23 8. vester, qui in cœlis est. Quare etiam in epistolis,

Fideles omnes, Apostoli fratres appellant.

Ex quo item conficitur illa consecutio necessaria, XXV. ut eadem adeptione Dei non solum inter se Fideles Unde am siuniversi fraterna necessitudine conjungantur; sed invicem & quia homo unigenitus Dei Filius, fratres etiam ejus Christi? & nominentur, & fint : nam in epistola ad Hebraos, Heb. 2. 11. cum de Filio Dei loqueret r, scripsit Apostolus: Ifal. et. Non confunditur fratres eos voca e, dicens : Nuncia10. 25. 66. bo nomen tuum fratribus meis: quod tanto ante David de Christo Domino prædixerat. Ipse verò etiam Christus sic apud Evangelistam loquitur ad mulieres: Ite, nunciate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbant.

Quod tum ab eo dictum esse constat, cum jam excitatus à mortuis immortalitatem effet consecutus, ne Etiamin coquis existimet fraternam hanc cognationem, ejus re- lo, Christus furrectione, & in coelum ascensu dissoluram este. Tan- fter. tum enim abest ut hanc conjunctionem, & Charita- Marth, 25 31. tem Christi resurrectio diremerit, ut ex illa majestatis & gloriæ sede, tum, cum de omnibus omnis memoriæ hominibus judicabit, Fidelium minimos ab eo fratrum nomine, appellandos acceperimus.

Qui autem fieri potest, ut Christi fratres non simus, cujus coheredes dicimur? Est enim primoge- Coharedes nitus ipse, constitutus hæres universorum, nos verò sumus Chrifecundo loco geniti, con redes ejus, pro modo coele- Rom. 8. 17. stium donorum, pro ratione charitatis, qua prabu- Heb. 1. 2. erimus nos ministros, & coadjutores Spiritus Nota.

Quo auctore ad virtutem, salutarésque actiones impellimur, & incendimur, ut ejus freti gratia in

præmonitio.

Ec 4 certacertamen salutis sortiter descendamus, quo sapienter, constantérque confecto, decursoque hujus vitæ spatio justum coronæ præmium capimus à cœlesti parente, omnibus qui eundem cursum ten erint, constitutum. Non enim, ut ait Apostolus, injustus est Deus, ut ob-

11.b. 6 10. liviscatur operis nostri, & dilectionis.

XXVIII. Ex animo Deus vocandus est nofter ! Cur.

Quam verò hanc ex animo vocem NOSTER proserre debeamus, sancti Chrysostomi sententia declaratur : qui Deum inquit libenter Christianum audire non solum pro se, sed pro altero deprecantem: quod pro se or re naturæ est, pro altero gratiæ; pro se necessitas cogir, pro altera fraterna charitas hortatur, quibus illa subj nxit.

Nota.

Jucundior est Deo, quam charitas fraterna commendat, quam ea, que necessitate pronunciat. Chry-

soft. hom. 14. operis imperfesti in Matth.

XXXX. Admonitic mani momenti.

In hac tanta materia falutaris orationis, monere, & hortari debet Parochus omnes, omnis ætaris, generis, ordinis, ut communis he jus fraternæ necessitudinis memores, comiter & fraterne se gerant, neque se aliis alit præferant infolentius.

Nota.

Nam etsi in Ecclesia Dei diversi sunt officiorum gradus, tamen illa varietas graduum, & munerum traternæ necessitudinis conjunctionem minime tollir.

S milituda

Quemadmodun in hominis corpore varius usas & diversa sunctio membro um nihil agit, quamobrem hæc, vel illa corporis pars membri munus, & nomen amittat.

XXX. Æqualitas. inter Chri-Riancs.

Propone tibi eum, qui regia sit potestate: an is igitur, fe fidelis est, frater non est omnium, qui Christianz fidei communione continerur? Maxime: quid ita? quia non est Deus alius is, ex quo divites, & reges nati funt, ab eo à quo pauperes, & qui in Regu n potestate sunt, extiterunt: sed unus Deus, & parens, & Dominus omnium.

XXXI. Christianointo bar no-Jh: 3:0

Iraque una spiritualis ortus omnium nobilitas, uns dignitas, unus splendor generis; cum omnes ex codem spiritu, ex eodem fidei sacramento nati simus filit Dei, & einsdem hareditatis coharedes. Nec

verò

verò alium Christum Deum habent copiosi & potentes homines, alium tenuiores, & infimi: non aliis Sacramentis funt init ati, nec aliam hareditatem regni coelestis expectant. Fratres sumus omnes, & ut inquit Apostolus ad Ephesios, membra sumus corporis Eph. 5.20, Christi, de carne ejus, & de oslibus ejus. Quod idem (al. 3. 26. in epistola ad Galaras fignificat Apostolus: Omnes filii Dei estis per sidem in Christo Jesu: quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis, non est Judaus, neque Gracus: non est servus, neque liber : non est masculus, neque semina: omnes enim vos unus estis in Christo lesu.

Hæc autem accurate versanda res est Pastoribus animarum, & scienter illis in hac sententia commo- Hze doctrirandum: est enim accommodatus locus non minus na Christiaad confirmandos, & excitandos inopes, & abjectos culcanda. homines, quam ad coercendam, deprimendamque arrogantiam locupletum, atque potentium. Cui hominum incommodo uti mederetur, urgebat Apostolus fraternam hanc charitatem, & inculcabat Fideli-

um auribus.

Cum igitur has Deo preces facturus es, Christiane! XXXIII. memineris te tanquam filium ad Patrem Deum ac- Quo affectu. cedere : itaque cum precationem ordiris, & illud, Pa. recitari deter noster, pronuncias, cogita, quem in locum te sum- NOSTER. ma Dei benignitas extulerit: qui non ut servum ad dominum ad re invitum, ac timidum : sed ut ad pat em filium voluntarium securumque confugere jusferit.

XXXII.

Quo in memoria, & cogitatione, quo vicissim studio, & pietate tibi orandum sit, considera: danda Quanta pieenim est tibi opera, te ut talem, præbeas, qualem esle tate sit orandecet Dei filium, id est ut oratio, & actiones tua non dum. indignie fint divino genere, quo te dignari voluit beneficentissimus Deus. Ad hanc officii rationem nos Apostolus cohortatur, cum ait: Estote ergo imitatores Dei, ficut filii chariffini: ut verè de nobis dici pof- Epb. 5. 11. fit, quod ipse Apostolus scripsit ad Thessalonicenses: Est. 5 9. Omnes vos filii lucis eftis, & filii diei.

XXXV. Que modo fin Deus ubique-

Hier. 13 14.

que totus,

Quis es in cœlis. Constat inter omues, qui recte de Deo sentiunt, ubique locorum & gentium esse Deum: quod non ita intelligendum est, quasi ipse distributus in partes, una parte locum unum, alia alium occupet, ac tueatur: nam Deus spiritus est, omnis expers divisionis. Quis enim audeat Deum, tanquam in vestigio positum, loci alicujus sinibus circumscribere, cùm ipse de se dicat: Numquid non cœlum & terram ego impleo?

quam

XXXVI. Quod rursum Deus est ubi- ac terram, quae

Quod rursum fic accipiendum est, Deum cœlum ac terram, quæque cœlo ac terra comprehensa sunt, vi sua, ac virtute complecti, non autem ipsum ullo loco contineri, adest enim rebus omnibus Deus, vel creans ipsas, vel conservans creatas nulla regione, nullis finibus, vel circumscriptus, vel ita definitus, quominus, & naturam, & potestatem suam præsens ubique constituat. Quod beatus David expressi illis verbis: Si ascendero in cœlum, tu illic es. Aug. lib. 1. Con. c. 2. D. Thom. 1. p. q. 8. a. 2.

Ffal. 138. 8. XXXVII. Cor Deus in Crelo effe di-

Verùm etsi præsens adsit Deus in locis & rebus omnibus, nullis, ut diximus, terminis definitus, tamen in divinis Scripturis sæpe dicitur habere domicilium suum in cœlo.

Catur. Prima ratio.

Quod ideò factum videmus, quod cœli, quos suspicimus, sunt nobilissima mundi pars idémque manent incorrupti, præstantes vi, magnitudine, ac pulchritudine cæreris corporibus, certisque ac stabilibus motibus præditi.

Secunda ra-

Ergo ut excitaret hominum animos Deus ad contemplandam infinitam suam potestatem, ac majestatem, quæ maximè elucet in opere cœlorum, se in divinis scripturis habitare testatur in cœlis, sæpe etiam, quod res est, declarat, nullam esse mundi partem quæ non præsenti Dei natura, se potestate comprehensa sit.

Pertia ratio. Quamquam in hac cogitatione Fideles non solum communis omnium parentis imaginem sibi proponent, sed etiam in coolo regnantis Dei, ut oraturi meminerint mentem, animumque esse referendum ad coolum, quantum spei ac siduciae affert ei patris nomen, tantum Christianae humilitatis, ac pietatis ad-

jungat

jungat præstans illa natura, ac divina majestas patris

nostri qui est in cœlis.

Quæ verba prafiniunt etiam orantibus, quid pe. Quartaratio. tendum sit: Omnis enim postulatio nostra, quæ ad hujus vitæ usum, ac necessitatem pertinear, nisi cum cœlestibus sit conjuncta bonis & ad illud finem dirigatur, inanis est, & indigna Christiano.

Quare monebunt pios auditores Parochi de hac ratione precationis, & admonitionem illa Apostoli au-Storitate comprobabunt: Si consurrex stis cum Chri- Nota sto, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in Coloff. 5. 2. dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ

super terram.

PRIMA PETITIO. SANCTIFICETUR NOMEN TUUM.

Uid à Deo petendum, quove ordine id gendum fit, magister ipse, ac Lominus omnium docuit. Quandonam & imperavit. Nam cum studii, & desiderii nostri recte ordine-nuncia sit, & interpres oratio, tum recte, & ratione petimus, cum postulationum ordo sequitur ordinem rerum expetendarum.

Monet autem nos vera charitas, totum ut animum, ac studium conferamus in Deum: qui q oniam so- Ordo charilus est, in ipso summum bonum jure est, pracipuo tatis.

quodam, ac fingulari amore diligendus.

Nec verò ex animo, & unice potest amari Deus, nifi rebus ac naturis omnibus ejus honor, & gloria præ- Dei quis? ponantur. Bona enim, & nostra, & aliena, omnino omnia quæcumque boni vacabulo nominantur, ab illo profecta summo ipsi bono cedunt.

Quare ut ordine procederet oratio, Salvator petitionem hanc de summo bono principem, & caput con-

stituit petitionum reliquarum.

Docens nos, priusquam ea quæ nobis, aut proximo Prior ratio. cuique opus fint, postulemus, quæ propria fint Dei gloria, petere debere, ipfique Deo studium, & desiderium ejus rei nostrum exponere.

Quo facto manebimus in officio charitatis qua do- Altera; cemur, & plus Deum, quam nos ipsos diligere, & ratio. primum

primum petere, que Deo cupiamus, deinde que no-

bis optemus.

In hac peritione quid cupiatur.

Et quoniam desiderium, & petitio sunt earum rerum, quibus caremus, nec vero Deo, id est, ejus naturæ fieri accessio potest: aut augeri ulla re divina substantia, quæ inexplicabilem in modum est omni perfectione cumul ita, intelligendum est extra hæc esse, quæ à Deo, ipsi Deo petimus, & ad externam ejus gloriam pertinere.

Nota hec tria.

Cupimus enim, & petimus, ut Dei nomen notius sit Gentibus, ut ejus regnum amplificetur, ut plures quotidie obed ant divino nomici, que tria, Nomen, Regnum, Obedientia non illo ipio funt intimo Dei bo-

no, sed affumentur extrinsecus.

VI. petitione quid petitur?

Cum autem petimus ut sanctificetur nomen Dei, Prima in hac id sentimus, ut augeatur sanctitas, & gloria divini nominis. Quo loco Parochus animadvertet, ac docebit pios auditores, non id dicere Salvatorem, ut eodem modo sanct ficetur in terra, quo & in cœlo, id est, ut amplitudine terrestris sanctificatio cœlestem exæquet : hoc enim fieri nullo pacto potest, sed ut ex charitate, ex intimo animi studio id agatur.

VII. Sanctificare Dei nomen qui fiat. 1 1.100.10. Nota fenfum.

Etsi verissimum illud est, sicuti est, divinum nomen per se s'nctificatione non egere, cùn sanctum,& terribile fit, quemadmodum ipse Deus suapte natura sanctus est, neque ei ulla sanctitas, qua ab omni æternitate praditus non suerit, possit accedere : tamen quod in terris longe minori honore afficitur, quam par eft; nonnunquam etiam malediciis & nefariis vocibus violatur, propterea cupimus, ac petimus, ut laudibus, honore, gloria, celebretur ad exemplum laudum, honoris, & gloriæ quæ illi in cœlo tribuuntur, id est, ut sic ho. nor.& cultus in mente, in animo, in ore versetur, ut omni veneratione, & intima, & externa profequamur, omnique celebritate excelsum, purum, & gloriosum Deum ad imitationem supernorum, ac cœlestium civium complectam r.

Ut enim Cœlites summa consensione, gloria & prædicatione efferunt Deum, fic precamur, ut idem contingat orbi terrarum, & omnes gentes Deum cognos-

Similitude.

cant

cant, colant, & venerentur, ut ulli plane mortales reperiantur, qui non & suscipiant Christianam religionem, & se toros Deo dicantes credant ex eo omnem fanctitatis fontem existere, neque qu'id quam esse purum, aut san Aum quod non à sanctitate divini nom nis oriatur.

Testatur enim Apostolus, mundarum esse Ecclesi- Nora. am in lavacro a ure in verbo viræ: fignificat autem Eph. 5 26. verbum virze, nomen Patris, & Filit, & Spiritus Sanc-

ti, in quo bapt z mur, & sanctificamur.

Itaque quoniam nulla cujusquam explatio, nulla munditia, & integriras esse potest, super quo non sie Qid Secuninvocatum divinum nomen, cupimus & petimus à do. Deo, ut omne hominum genus, relictis impuræ infidelitatis tenebris, ac radiis divini luminis illustratum, hujus vim nominis agnoscat; sic, ut in eo veram quærat sanctitatem, & in nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis baptismi sacramentum suscipiens ipsius Dei dextera, perfectam vim sanctitatis consecuatur.

Pertinet verò optatum, & postulatio nostra non minus etiam ad eos, qui flagitiis, & sceleribus contami- Quid Ternati, puram baptismi integritatem, & innocentiæ stolam amiserunt, quare factum est, ut in illis miserrimis fuam iterum sedem impurissimus Spiritus collocarit. Optamus igitur & precamur à Deo, ut in ipsis etiam fanctificetur nomen ejus, ut ad cor & ad fanitatem redeuntes, Sacramento pœnitentiæ redimant pristinana sanctitatem, séque ipsos purum, ac sanctum Deo tem-

plum, ac Domicilium præbeant.

Orabunt denique lumen ut suum Deun praserat omnium mentibus quo videre possint, omne datum Quid Patre luminum ad nos diviniros effe delemens à questo. Patre luminum, ad nos divinitus esse delatum, quo temperantiam, justitiam, vitam, salutem, omnia denique animi, corporis, externa, vitalia, ac falutaria bona illa accepta referant, à quo quemadmodum prædicat Ecclesia bona cuncta procedunt, si cuid luce sua sol, si quid reliqua sidera moru, & cursu prosunt hominum generi! si circumsuso hoc alimur spiritu, si terra frugum, & fructuum ubertate vitam suffinet omnium

omnium: si opera magistratuum quiete, ac tranquillitate fruimur: & hæc, & hujus generis bona innumerabilia nobis suppeditat immensa Dei benignitas. Quin etiam, quas Philosophi secundas causas appellant, interpretari debenius, mirabiliter effectas quafdam, & ad usum nostrum accommodatas Dei manus, quibus nobis sua bona distribuit, ac longe, latéque diffundit.

quinto.

AH. 4. 12.

Quod autem max mè rem continet in hac petitio-Quid deniq; ne, illud est, ut omnes agnoscant, & venerentur sanctissimum Jeiu Christi sponsam, & parentem nostram Ecclefiam, in qua una est fons ille amplissimus, atque perpetuus, ad eluendas, & excipiendas omnes peccatorum fordes, unde hauriuntur universa salutis & fanctificationis facramenta: quibus quafi cœleftibus quibusdam fistulis in nos à Deo ille sanctitatis ros, & liquor effunditur: ad quam solam, & ad eos, quos suo finu, & gremio complexa est, pertinet divini illius imploratio nominis, quod unum sub cœlo datum est hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Vide Aug. serm. 181. de tempore de Greg. lib. 25. Moral.

Nota. Paftor & docc.

c. 6.

Verum Parochi maxime hunc locum urgere debebunt, boni esse filii, non solum patrem Deum orare verbis, sed re eriam, & actione congri, ut eluceat in iplo sanctificatio divini nominis.

XII. ta huic petitioni quam

adverletur.

Utinam non essent, qui cum oratione hanc Dei Malorum vi- nominis sanctificationem assiduè postulent, factis, quantum ipfis est, illud violant, atque contaminant, quorum culpà interdum ipfi etiam Deo maledicitur, in quos dictum est ab Apostolo: Nomen Dei per vos blasphematur inter Gentes. Et apud Ezechielem legimus: Ingressi sunt ad Gentes, ad quas introïerunt, & polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis, populus Domini iste est, & de terra ejus egressi sunt. Rom. 2. 24. Ezech. 37. 20.

Nota.

Qualis enim est vita, & ut sunt eorum mores, qui religionem profitentur, sic de religione ipsa, deque ejus auctore religionis multitudo imperita judicare folet.

Quare

AD PAROCHOS PARS IV.

Quare qui vivunt ex Christiana religione, quam ZIII. susceperunt, & ad ejus regulam orationem, & actiones dirigent sus, magnam facultatem præbent aliis stiani hac in laudandi nomen cœleftis parentis, & omni honore, & parte? gloria celebrandi. Nobis enim ipse has partes imposuit Dominus, ut illustribus virtutis actionibus excitemus homines ad laudem, & prædicationem d'vini nominis, ad quos loquitur in hunc modum apud E- Matt.s. 17. vangelistam: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent parrem vestrum, qui in cœlis est. Et Princeps Apostolo- 1 Pit. 2. 11. rum: Conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut ex operibus vos confiderantes, glorificent Deum.

SECUNDA PETITIO.

ADVENIAT REGNUM TUUM.

R Egnum cœleste, quod altera hac petitione po-stulamus, ejusmodi est: ut eò reseratur, ac ter-minetur omnis Evangeli prædicatio: nam & inde tum dirigit exorsus est ad pænitentiam cohortari S. Joannes Ba- Evangelium. ptista, dum, Poenitentiam, inquit agite: appropin- Matt. 3. 2. quabit enim regnum cœlorum. Nec aliunde fecit Matt. 4 17. initium suæ prædicationis Salvator humani generis: Luc. 4. 43. & in illo salutari sermone, cuo beatitudinis vias disci- Muth, 10.7. pulls in monte monftravit; tamquam propofito orationis argumento principium duxit à regno cœlorum: nam, Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Quin etiam eum retinere cupientibus, attulit illam causam necessariæ profectionis: Et aliis civitatibus oportet me Evangelizare regnum Dei: quia ideò missus sum. Hoc ideò postea regnum prædicare justit Apostolos: ut illi, qui se ire ad sepeliendum patrem suum velle dixerat, respondit: Tu vade, annuncia regnum Dei. Cum verò resurrex- Luc. 3. isset à mortuis, per illos quadraginta dies, quibus ap- Att. 1.3. paruit Apostolis, locuebatur de regno Dei.

Quare Parochi hunc secundæ postulationis lo- Officium

447

CATECHISMI

Paftoris.

cum diligentissimè tractabunt, ut fideles auditores, quanta fit in hac petitione vis, ac necessitas, intelligint.

III. He petitio à cæreris cur diffinct 1.

P. imum autem ipsis ad rem scienter, subtilitérque explicandam magnam facultatem dabit ea cogitatio, quod etsi hæc petitio conjuncta sit cum reliquis om-Maith 6, 33. nibus, eam tamen separatim etiam adhiberi jusserit à cæreris : ut quod per mus, su nmo studio quæramus : inquit enim, Quær te primun regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.

IV. Hec prii) que comprehendar. N: 12.

Et quidem tanta vis, & copia cœlestium munerum hac postulatione continetur, ut omnia complectatur, quæ ad corpoream, & spiritualem vitam tuendam sint necestaria.

Quem aute n regio nomine dignum dicemus, cui ea curæ non funt, que regni salutem contineant? quod si sunt homines de regni sui incolumitate soliciti, quanta regem regun omnium cura, & providentia tueri credendum est, & vitan, & salutem hominum?

Omnia necellaria hic petuntur.

Hac igitur reani Dei petitione comprehensa sunt omnia, quibuscumque in hac peregrinatione vel exilio potius indigemus, quæ concessurum se Deus benignè pollicetur, nam statim illa subjunxit: & hæc omnia adjicientur vobis.

VI. Dei benigniras quanta.

Quibus omnino declaravit, se eum esse regem, qui generi hominum copiosè omnia, largéque suppeditat, in cujus infinitæ benignitatis cogitatione infixus David cecinit, Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Pfal. 22. 1.

VII. titione exaudiamur, quid opus. Marib. 25.

Verum minime satis est, vehementer petere Dei Ut in hac pe- regnum, nisi ad petitionem nostram adhibeamus omnia tamquam instrumenta, quibus illud quæritur, & invenitur: nam & quinque fatuæ virgines studiosè illæ quidem petierunt ad hunc modum: Domine Domine aperi nobis, verumtamen, quod illius postulationis præfidia non haberent, excluse sunt, nec injuria; est enim illa Dei ore pronunciata sententia; Non omnis, qui dicit mihi: Domine Domine, intrabit in re-

Matt. 7. 21.

gnum cœ'orim. Quamobrem haurient animarum Curatores Sacerdotes

VIII. Quemodo dotes ex uberrimis divinarum literarum fontibus ea, desiderium quæ Fidelibus desiderium studiúmque commoveant regni cœleregni cœlorum, quæ calamitosam status nostri con- bitur. ditionem illis ob oculos ponant: quæ fic eos afficiant, ut respicientes, & colligentes se, in memoriam redeant fummæ beatitudinis, & inexplicabilium bonorum, quibus redundat æterna parentis Dei domus.

Exules enim sumus, & planè ejus loci incolæ in quo habitant dæmones, quorum odium in nos nulla Hujus vitæ ratione mitigari potest: nam sunt infestissimi. & im- quantz miplacabiles in genus humanum. Quid domestica, in- seriz. testinaque pralia, quæ inter se corpus, & anima, ca- Gal. 5. 17. ro & spiritus assiduè gerunt ? quibus, perpetuò timendum est, ne concidamus: timendum autem, immo verò statim concideremus, nisi propugnaculo divinæ dexteræ defenderemur. Quam vim miseriarum cum Rom. 7.24 sentiret Apostolus, infelix, inquit, ego homo, qui

me liberabit de corpore mortis hujus?

Hæc infælicitas nostri generis, quamquam per se cognoscitur, tamen ex contentione reliquarum natu- Unde vis mis rarum, & creatarum rerum facilius intelligi potest. seriarum ho-In illis sive rationis, sive etiam sensus expertibus ra- us intelligerò fieri videmus, ut aliqua natura à propriis actioni- tur. bus, à sensu, vel motu insito declinet sic, ut à proposito & constituto fine deslectat. Hoc apparet in Pfal, 118. bestiis agrestibus, nantibus, volucribus, ut res decla- 89. ratione non egeat. Quod fi cœlum suspexeris, nónne verissimum id esse intelligis, quod à Davide dictum est? In æternum Domine, verbum tuum permanet in cœlo. Nempe illud continenti motu, & perpetua conversione fertar, ut ne minimum quidem à præfinita divinitùs lege discedat. Si terram, & reliquam universitatem consideres, sacilè videas, aut nulla, aut exigua ex parte deficere.

At miserimum hominum genus sæpissime labitur, rarò, quæ recte sunt cogitata, persequitur: plerumque Homine no fusceptas bonas actiones abjicit, atque contemnit, hil incon quæ modo placuerat optima sententia, subito displicet: &, illa rejecta, ad turpia confilia, fibique per-

niciosa delabitur.

C-

1.

es

ftis excita-

XII. Miferiarum hominis cauQuænam igitur est hujus inconstantiæ, miseriæque causà: Contemptio planè divini afflatus: claudimus enim aures Dei monitis: oculos tollere nolumus ad ea quæ nobis lumina divinitus præseruntur, nec cœlestem Patrem salutariter præcipientem audimus.

XIII. Munera parachi hac in parte.

Quare huc incumbendum erit Parochis, ut & miferias oculis subjiciant. Fidelis populi, commemorent caulas miseriarum, & remediorum vim oftendant: quorum omnium illis facultas non deerit, comparata ex viris fanctissimis, Joanne Chrysostomo, & Augustino, maximè verò ex iis, quæ in Symboli expositione posuimus: nam illis cognitis, quis erit è facinorosorum hommum numero, quin adjumento Dei gratiæ præeuntis, Evangelico illo prodigi filii exemplo conetur exurgere, & erigere se, arque in cœlestis regis, patrisque conspectum venire? Vide Chryfost. in Pfal. 118. 6 in cap. 4. Ifat. of hom. 62. ad popul. Antioch. item of hom. 69. of in sermon. de vanitate of brevit vita August. lib. 10. Confeff. c. 28. 6 31. 6 lib. 21. de civit. Dei, c. 14. 6 lib. 22. c. 22.

XIV. Per regnum D i quid hic intelligatur.

Lu . 15.

His explicatis, quò fit Fidelium fructuosa petitio, aperient, quid sit, quod his verbis à Deo postulemus, præsertim cùm vocabulum regni Dei multa significet, quorum declaratio & ad reliquam scripturæ intelligentiam non erit inutilis, & est ad hujus cognitionem loci necessaria.

Primo.

Communis igitur quædam regni Dei fignificatio, quæ frequens est in divinis literis, est non solum ejus potestatis, quam habet in omnem hominum, rerumque universitatem; sed etiam providentiæ, quæ cuncta regit & moderatur: In manu enim ejus, inquit Propheta sunt sines terræ. Quibus sinibus intelliguntur etiam, quæ occulta sunt, & abdita in intimis terræ ac rerum omnium partibus. In hanc sententiam Mardochæus loquebatur illis verbis: Dominus Deus, rex omnipotens: in dirione enim tua cuncta sunt posita: & non est, qui possit tuæ resistere voluntati. Dominus omnium es: nec est qui resistat majestati tuæ.

1/ 94: 4.

Efth 13.5.

Item

n

d

h

P

u

tl

ti

R

tu

tu

PC

Xi

in

jar

mi

loc

int

bu

COL

pra

Pu

in

Item Dei regno declaratur præcipua illa ac fingu- Secundo. laris providentiæ ratio qua Deus pios, & sanctos homines tuetur, & curat: de qua propria, & eximia quadam Dei cura dictum est illud à Davide : Dominus regit me, & nihil mihi deerit : tum ait Esaias : Dominus, rex noster ipse salvabit nos. Ps. 22. 1. Ifate 33. 22.

In qua Dei regia potestate, etsi præcipua ratione funt in hac vita ii, quos diximus, sancti, ac pii ho- Regnum mines : tamen monuit Pilatum ipse Christus Domi- Christi non nus, regnum suum non esse ex hoc mundo, hoc mundo. est, minime ex hoc mundo, qui & conditus est, & Joan. 18.36. interiturus, ortum habere, nam eo quem diximus, modo dominantur Imperatores, Reges, Respublica, duces, omnésque ii, qui vel expetiti, ac delecti ab hominibus præsunt civitatibus, arque provinciis; vel per vim, & injuriam dominatum occupaverunt.

Christus autem Dominus constitutus est Rex à Deo, ut ait Propheta; cujus regnum, ex Apostoli sententia, justitia est: inquit enim: regnum Dei est justiquid? tia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Psal. 2. 6.

Rom. 24. 15.

Regnat autem in nobis Christus Dominus per virtutes intimas, fidem, spem, charitatem: quibus vir- Quomodo tutibus regni quodammodo partes efficimur, & Deo Christus regpeculiari quadam ratione subjecti, ad ejus cultum ac Gal. 2. venerationem consecramur: ut, quemadmodum dixit Apostolus: Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus: ita nobis dicere liceat: Regno ego, jam non ego: regnat verò in me Christus.

Id autem regnum justitia dicitur, quia Christi Domini justicià constitutum est. Ac de hoc regno sic Regnum loquitur apud sanctum Lucam Dominus Regnum Dei justitia.

intra vos est. Luc. 17. 21.

Nam ersi Jesus Christus per sidem regnat in omni- Nota. bus, qui gremio, ac finu sanctissimæ matris Ecclesiæ continentur, præcipuo tamen modo regit eos, qui præstanti side, spe, & charitate præditi, se tanquam pura quædam, & viva membra Deo præbuerunt: & in his Dei gratiæ regnum esse dicitur.

XVIII.

Trio eft gliria z terna.

Est verò etiam Dei gloriæ regnum illud, de quo! Regnum Dei Christum Dominum apud sanctum Matthæum loquentem audimus : venite benedicti patris mei, posfidere paratum vobis regnum à constitutione mundi.

Matt 25.34. Quod idem ab co regnum, apud fanctum Lucam latro admirabiliter, fua scelera recognoscens, expetebat in hunc modum, Domine memento mei cum vene-

14: 23 42. f .17. 3. 5.

ris in r gaum tuum. Sanctus etiam Joannes meminit hajus regni: Nisi quis renatus suerit ex aqua, & spiritu, non potest introire in regnum Dei. Meminit irem Apostolus ad Ephesios: Omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (quod est idolorum servi-

Ept. 5.

tus) non habet hæreditatem in regno Christi, & Dei. Mitt. 13.31. Eodem pertinent aliquot similitudines Christi Domi-

ni loquentis de regno cœlorum.

XIX. Duplex regnum gratiz

Necesse est autem prius ponere regnum gratia: neque enim fieri potest ut in ullo regnet Dei gloria, nisi ejusdem gratia in illo regnarit.

& gloria. XX. Quid tic

Est verò gratia, ipsius sententia Salvatoris, sons aquæ salientis in vitam æternam. Joan. 4. 14.

gratia. JYK. Quid tic

Gloriam autem quid esse dicemus nisi gratiam quandam perfectam, & absolutam!

gieria. IIXX. Inlabilitas in regao gralia.

Quamdiu enim fragili hoc, & mortali corpore vestiti sumus, dum in hac cæca peregrinatione, & exilio vagi, & imbecilles absumus à Domino, sæpè labimur, & cadimus, abjecto regni gratiæ adminiculo, quo nitebamur : cum autem regni gloriæ, quod perfectum est, lux nobis illuxerit, firmi, ac stabiles perpetuo confistemus, omne enim & vitium, & incommodum exhaurietur, omnis infirmitas confirmata roborabitur: ipse denique nostra in anima, & in corpore regnabit Deus, quæ res uberiùs in Symbolo tractara est, cum de resurrectione carnis ageretur.

MIXX. Que hic petantur?

His igitur expositis, quæ communem regni Dei fententiam declarant, quid fibi hæc petitio proprie, velit, dicendum eft.

Petimus autem à Deo ut regnum Christi, quod est Ecclesia, propagetur: ut se ad fidem Christi Domini, & ad accipiendum viri Dei cognitionem convertant Infideles & Judæi, & Schismatici, ac Hæretici redeant

Pr mò.

f

19

d

te

ra

CO

D

ut

à

ru

ve

di

illi

illi

ad sanitarem, & ad Ecclesiæ Dei communionem, à qua desciverunt, revertantur, ut compleatur, & ad exitum perducatur, quod Esize ore dixit Dominus: Est. 54. 2. Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, longos fac funiculos tuos, & clavos tuos confolida: ad dexteram enim & ad lævam penetrabis, quia dominabitur tui, qui fecit te. Er idem, Ambulabunt Gentes in lumine tuo, & reges Efa. 60.5. in splendore ortus tui, leva in circuitu oculos tuos, & vide; omnes ifti congregati funt, venerunt tibi, till tui longe venient, & filiæ tuæ de latere surgent.

Verum quia sunt in Ecclesia, qui verbis confiten- Secundo. tes Deum, factis negantes, deformatam fidem præ se Tit. 1. 16. ferant, in quibus propter peccatum damon habitat, ac dominatur tanquam in propriis domiciliis, petimus etiam ut ad eos veniat regnum Dei, quo illi, peccatorum discussa caligine, & radiis divinæ lucis illustrati, restituantur in filiorum Dei pristinam dignitatem, ut omnibus è suo regno, cœlestis parens, sublatis hæreticis, atque Schismaticis, ejectisque offentionibus, ac scelerum causis, aream purget Ecclefix, qux, Deo cultum piè, sanctéque adhibendo, quiera ac tranquilla pace perfruatur.

Petimus denique, ut solus in nobis vivat, solus Tertio. regnet Deus: ne sit posthac morti locus, sed ut illa absorbeatur in victoria Christi Domini nostri, qui disjecto, ac dissipato omni hostium principatu, potestate & virtute, suo omnia subjiciar imperio.

Erit autem curæ Parochis, ut quod postulat hujus ratio petitionis, fidelem populum doceant, quibus Officium pacogitationibus, & meditationibus instructus, has piè rochi in par-Deo preces facere possit. Ac primum hortabuntur, ut vim ac sententiam intueantur illius timilitudinis à Salvatore introductæ: Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa quæ haber, & emit agrum illum.

Nam qui noverit Christi Domini divitias, is præ illis omnia contemnet, huic facultates, opes po- Regio co-F f 3 tentia

XXIV.

uol 10ofdi.

11bat ne-

mi-. & mitor,

rvi-Dei. mi-

iæ: ria,

15 a-

riam pore 2, &

apè culo, per-

percoma ro-

rpo-**Stata** Dei

priè, d est

mini, rtant deant

id fa-

lesti cognito, tentia sordescent. Nihil enim est, quod illi summo cziera vilef. cunt.

Philip. 8.

pretio comparari, immò verò, quod in conspectu ejus stare possit. Quare, quibus id nosse contigerit, exclamabunt illi, ut Apostolus: Omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam. Hæc est ille infignis Evangelii margarita, in quam qui pecuniam, ex omnium bonorum vendi-

Matth. 13.45. tione redactam erogarit, is beatitudine fruetur sem-Diterna.

XXVI. ola divinæ gratiz mar. garita. Rom. 8. 15. Efa. 64. 2.

I Cor. 2. 9.

O nos felices, fi tantúm luminis nobis præferret Quam preti- Ielus Christus, ut illam videre possemus divinæ gratiæ margaritam, qua ipfa regnat in fuis: nam & nostra omnia, & nos ipsos venundaremus, ut empram illam tueremur, tum enim denique nobis id non dubitanter dicere liceret: Quis nos separabit à charitate Christi? Præstantem verò regni gloriæ excellentiam, si quæ sit, scire volumus, eandem de illa & Prophetæ, & Apostoli vocem, atque sententiam audiamus: Oculus non vidit, neque auris audivit, neque in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus its qui diligunt illum.

XXVII. Ut exaudia. mur humiliter peren-

Proficiet autem ad impetrandum maxime, quod petimus, si qui simus, ipsi nobiscum reputemus, id est Adam progenies, jure à paradiso ejecti, & exules: quorum indignitas, ac perversitas summum Dei odium, ac sempiternas poenas postularet. Quare demisso, tum, & abjecto animo fimus o-

XXVIII. Sui abjectio. nis fructus. Primus.

portet. Nostra etiam erit plena Christianæ humilitatis oratio.

Secundus.

Et omnino nobis ipsis diffidentes, illius more publicani confugiemus in Dei misericordiam.

Tertius.

Rom. 8. 15.

Totúmque ejus benignitati tribuentes, ipfi gratias agemus immortales, qui nobis suum spirirum fit elargitus, quo freti clamare audeamus: Abba Pater.

Quartus.

Suscipiemus etiam illam curam, & cogitationem, quid agendum, quid contra vitandum fit, ut ad cœleste regnum pervenire possumus.

AD PAROCHOS PARS IV.

455 Mattb.11 12. Math. 19.17.

Non enim à Deo ad otium, & ad inertiam vocati Nota. fumus: quinimmo, inquit, Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: &, Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.

Itaque non est satis petere regnum Dei, nisi suum ipfi etiam studium, & operam adhibeant homines, Collaborannam adjutores fint oportet, & administri Dei gratiæ dum est cum in eo tenendo cursu, quo pervenitur in cœlum.

Numquam nos deserit Deus, qui nobiscum se fu- Nota. turum perpetuò pollicitus est: unum ut nobis viden-

dum sit, ne Deum, & nos ipsos deseramus.

Ac Dei quidem sunt in hoc Ecclesiæ regno omnia, quibus & viram tuetur hominum, & salutem perficit Prasidia fasempiternam : &, quæ sub aspectum non cadunt, An- lutis & quangelorum opia, & plenissimum virtutis cœ'estis vifible hoc nunus facramentorum. In his tantum nobis præsile est divinitus constitutum, ut non modo ab acerrimorum hostium regno tuti esse, sed ipsum etiam tyrannum, ejusque nefarios satellites prosternere, & conculcare postimus.

Quare vehementer ad extremum peramus à Dei spiritu, nos ut omnia jubeat è sua voluntate facere : Quarto in Satanæ ut tollat imperium, nullam ut in nobis sum- ne quid oremo illo die potestatem habeat: ut vincat, & trium- tur. phet Christus: vigeant ejus leges toto orbe terrarum: ut decreta serventur: nullus ut proditor, aut desertor ejus sit: sed tales se præbeant omnes, ut in regni Dei conspectum non dubitanter veniant, & constitutam illis ex omni æternitate possessionem adeant regni cœlestis, ubi beati cum Christo sempiterno ævo fruuntur.

XXXI. hac petitio-

TERTIA PETITIO.

FIAT VOLUNTAS TUA.

Jum à Christo Domino dictum sit, Non omnis, quam recte qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in hac sequatur regnum coelorum: sed qui facit voluntatem Patris petitio-Ff4

mo Au rit, um

ci-

ın dim-

ret

ranoam non

hacel-1 & au-

ne-

)eus uod , id

Xu-Dei 0.

tatis oub-

grarum 1 pps

nem, cœ-

Non

mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum, quicumque in illud cœleste regnum pervenire cupiunt, id à Deo petere debent, ut fiat voluntas ejus. Quamobrem hæc posita petitio est statim post

regni cœlestis postulationem.

TI. Petitionis hujus necelliras oftendi-

Ut autem intelligant Fideles, quam necessarium id nobis fit, quod hac prece postulamus, quantamque vim salutarium munerum ex ejus impetratione consequamur, demonstrabunt Parochi, quibus miseriis, & ærumnis oppressum fuerit hominum genus propter

peccatum primi parentis.

III. te integræ.

Nam à principio Deus proprii boni appetitionem Status natu- creatis rebus ingeneravit, ut naturali quadam propensione suum quærerent, & expeterent finem à quo illæ numquam, nisi abjecto extrinsecus impedimento, declinant. Hæc autem initio fuit in homine expetendi Deum suæ beatitudinis auctorem, parentémque, eo præclarior, & præffantior vis, quod is compos eflet rationis, atque confilii.

IV. fus quanta caufavit mala.

Sed hunc amorem, fibi naturaliter ingenitum, Peccati lap- cum reliquæ naturæ rationis expertes conservasfent, quæ ut initio procreatæ fuerunt natura bonæ, sic in eo statu, & conditione manserunt, hodiéque manent, miserum hominum genus cursum non tenuit: non enim solum bona justitiæ originalis amisit, quibus à Deo supra naturæ suæ facultatem auctum, ornatumque fuerar, sed etiam infitum in animo præcipuum virtutis studium obscuravit. Omnes, inquit, declinaverunt, fimul inutiles facti sunt : non est qui faciar bonum, non est usque ad unum.

Pfal. 52. 3.

H m quam corruptus. Len. 8. 21.

Nam sensus & cogitatio humani cordis in malum prona funt ab adolescentia sua, ut inde facilè intelligi possit, neminem per se salutariter sapere; sed omnes ad malum esse propensos, innumerabilesque esse hominum pravas cupiditates, dum proclives funt, & flagranti studio feruntur ad iram, ad superbiam, ad ambirionem, & ad omne fere malorum genus.

AD PAROCHOS PARS IV.

467

Quibus in malis quamquam assiduè versemur: tamen, quæ summa est nostri generis miseria, permul-minis cor-ta ex illis sunt, quæ nobis minime mala videantur, ropti misequæ res infignem arguit hominum calamitatem, qui ria. cupiditatibus ac libidinibus obcæcati non videant, quæ salutaria opinantur, plerumque esse pestifera, immo verò ad illa perniciola mala, tamquam ad optabile & expetendum bonum, rapientur pracipites, ab iis quæ verè bona sunt & honesta, tamquam à contrariis rebus, abhorreant.

Hanc opinionem corruptumque judicium detestatur Deus illis verbis ; Væ, qui dicitis malum bonum & Hone corbonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem te-explus, nebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in ama-

rum, I/a. 5. 20.

Itaque nostris ut subjiciant oculis nostras miserias. comparant nos divinæ Literæ iis qui verum gustandi Duz præclafensum amiserunt, quare fit, ut à salubri victu alieni dines. fint, appetanto; contrarium. Cum ægrotis præterea nos conferunt; ut enim illi, nifi morbum depulerint, fanorum & integrorum hominum officia ac munera obire non possunt, sic nos actiones, quæ Deo gratæ fint, suscipere fine divinæ gratiæ adjumento nequimus.

Quod si quædam sic affecti affequimur, levia illa Quod il quædam ile anecti anequiniti, ilevia illa Homogratia funt, & quæ ad consequendam cœlestem beatitudinem destitutus parum vel nihil momenti habent. At Deum, ut par nihil potest est, amare & colere, quod majus quiddam & altius ad salutem. est, quam ut nos humi strati id humanis viribus assequamur, numquam poterimus, nisi adminiculo di-

vinæ gratiæ sublevemur.

Quamquam aptissima est etiam illa comparatio ad Egregia sifignificandam miseram humani generis conditionem, militudo. quod fimiles esse dicimur puerorum, qui suo relicti arbitrio temere moventur ad omnia: pueri, inquam, sumus & imprudentes, ludicris sermonibus & inanibus actionibus dediti, si à divino præsidio deseramur. Sic enim nos objurgat Sapientia; Uliquequò Irev. 1. 22. parvuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient? Et in hunc modum hortatur Apo- 1 Cer. 14, 20. stolus.

Maxima ho-

VIII.

Nolite

X Auxilii gratiz maxima necessitas.

No'ite pueri effici sensibus. Etsi majori in inanitate, & errore versamur, quam illa puerilis æras: cui tantùm abest humana prudentia, ad quam tamen per fe tempore potest pervenire; cum ad divinam prudentiam, quæ ad salutem necessaria est, nos nisi Deo auctore & adjutore, adspirare non possimus. enim præsto nobis sit Dei auxilium, rejectis iis quæ verè sunt bona, ad interitum ruimus voluntarium.

XI. Propriz infirmitatis cognitio,

Ac fi quis discussa divinitùs animi caligine, has videat hominum miserias, & sublato stupore, senriat legem membrorum, ac sensus cupiditates spiritui requam utilis, pugnantes recognoscat, omnémque despiciat naturæ nostræ propensionem ad malum: quis poterit non ardenti studio opportunum tanto huic malo, quo naturæ vitio premimur, remedium quærere salutarémque illam regulam expetere, ad quam Christiani hominis vita dirigenda & conformanda fit?

XII. Hac petitione remedium peritur firmitati.

Hoc igitur illud est, quod imploramus, cum ità precamur Deum; Fiat voluntas tua. Cum enim, abjecta obedientia, & Dei voluntate neglecta, in has miuniverse in- serias inciderimus, unum illud rantorum malorum remedium nobis divinitus propositum est: ut ex Dei voluntate, quam peccando contempfimus, aliquando vivamus, omnésque cogitationes & actiones nostras ea regula metiamur : quod ut assequi possimus, suppliciter illud à Deo petimus; Fiat voluntas tua.

XIII. Etiam justis hac peririo necellaria.

Id verò illis etiam vchementer petendum est, in quorum animis jam regnat Deus, quique jam funt radiis divini luminis illustrati, cujus gratiæ beneficio Dei obtemperent voluntati. Quibus licet ità comparatis: propriè tamen cupiditates adversantur propter proclivitatem ad malum, infitam in hominum sensibus: ut etiam si tales simus, magnum tamen hoc loco nobis periculum sit à nobis ipsis, ne abstracti, & illecti à concupiscentiis, que militant Man. 26. 41. in membris nostris, iterum de salutis via deflectamus: de quo nos periculo Christus Dominus admonuit illis verbis; Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem: spiritus quidem promptus est,

7acob. 4. 1.

caro

caro autem infirma. Vide Hier: lib. 2. advers. Jovin.

O Aug. de berefi. 6.

Non enim est in nominis potestate, ne in ejus quidem, qui per Dei gratiam est justificatus, ità domi- Etiam justi tos habere carnis affectus, ut numquam illi postea ex- affectus pacitentur: quippe, cum corum, qui justificati funt, tiu tur. mentem sanet Dei gratia, non etiam carnem : de qua illud scripfit Apoftolus: Scio enim, quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Rom. 7. 18.

Nam ut semel primus homo justitiam originalem, Ex quo Aquo tamquam fræno quodam cupiditates regebantur, dam pecca-amifit, minimè eas, postea ratio ità continere potuit vit remo cuin officio, ut ea non appeterent, quæ etiam rationi picitates repugnant. Itaque in ea hominis parte peccarum, id cominere est, peccari fomitem, habitare scribit Apostolus, ut potuit. intelligamus eum non ad tempus, quafi hospitem, diversari apud nos: sed, quamdiu vivimus, tamquam incolam nostri corporis in domicilio membrorum hærere perpetuó.

Ergo domesticis & intestinis hostibus assidue op- N 12 pugnati, facile intelligimus, confugiendum esse ad Dei auxilium, petendumque, ut fiat in nobis volun-

tas ejus.

Jam verò faciendum est, ut sciant Fideles, quæ sit hujus peritionis vis, quo loco, multis omiffis quæ à doc- Que voluntoribus scholasticis de Dei voluntate utiliter & copiosè tas Dei h'e disputantur, voluntatem hie accipi dicimus pro de intelligatur. disputantur, voluntatem hîc accipi dicimus pro ea, quam figni appellare solent, hoc est, pro eo quod Deus à nobis fieri, aut caveri, jusserit, aut monuerit.

Quare voluntaris nomine hoc loco comprehensa funt universa, quæ nobis ad cœlestem beatitudinem Omnia Del comparandam proponuntur, five illa ad fidem, five hec voluntas ad mores pertineant: omnia denique quæcumque figuificat. nos Christus Dominus per se, vel per Ecclesiam suam facere aut imperarit, aut prohibuerit, de qua voluntate ità scribit Apostolus: Nolite fieri imprudentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei, Ejh:s. 15. v. 17.

Cum igitur illud precamur, Fiat voluntas tua; petimus imprimis nobis, ut Pater coelestis facultatem Hic petitur

XAI.

XVII.

conce-

rimo.

concedat obtemperandi divinis iussis & inserviendi ei in sanctirare & justiti, omnibus diebus noffris.

lecundo. Certio.

Ut ad nutum & voluntatem ejus omnia faciamus. Ut ea colamus officia de quibus in sacris Literis admonemur.

Quarto.

Ut ipso & auctore reliqua omnia præstemus, quæ eos decent, qui non ex voluntate carnis, sed ex Deo nati funt, exemplum Christi Domini securi, qui factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

Quinto.

Ut parati fimus omnia perpeti potius, quam vel minimum ab ejus voluntate discedere.

XIX. Quinam hæc erunt arlentius ?

Nec verò quisquam est, qui hujus studio, & amore petitionis flagret ardentius, quam is, cui concessum sit, ut summan eorum dignitatem intueatur, qui Deo obediunt, idem enim illud verissimè dici intelligit. Servire Deo & illi obedire, regnare esse. Quicumque, inquit Dominus, fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & foror, & mater est; hoc est, cum illo sum omnibus amoris & benevolentiæ vinculis conjunctissimus. Bern. ferm. 3. de S. Andrea.

XX. læc retitio juam lepè à ianctis repe-

Nemo ferè est ex viris sanctis, quin præcipuum hujus petitionis munus à Deo vehementer postularit, hac præclara quidem omnes, sed varia persæpe oratione ufi sunt, in quibus mirificum & suavissimum Jan 118. 5. Davidem videmus illud varie postulantem. Modo enim inquit, Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas. Interdum, Deduc me in semitam mandatorum tuorum. Nonnumquam, Gresfus meos dirige secundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis injustitia. Huc pertinent illa, Da mihi intellectum, ut discam mandata tua. tua doce me. Da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua. Sæpè aliis verbis eandem tractat, versatque sententiam, qui loci diligenter animadvertendi sunt, & fidelibus explicandi: ut quanta sit in prima hujus petitionis parte vis, & copia salutarium rerum omnes intelligant.

Secundo :

AD PAROCHOS PARS IV.

471

Secundo loco, cum illud precamur, Fiat voluntas tua, detestamur opera carnis, de quibus scribit Apotione quid
ftolus, Manisesta sunt autem opera carnis quæ sunt
detestemur. fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, doc. &, Gal. 5.19. Si secundum carnem vixeritis, moriemini; petimus- R.m. 8. 13. que nè finat Deus ea nos perficere, quæ fensus, quæ cupiditas, quæ imbecillitas nostra suaserit, s. d ut nostram voluntatem moderetur.

Alieni sunt ab hac voluntate voluptua ii homi-nes, qui in terrenarum rerum cura & cogitatione non verè si defixi funt. Feruntur enim libidine præcipites ad a voluptuapotiendum quod concupierunt, & in illo fructu pra- riis. væ cupiditatis felicitatem ponunt : ut beatum etiam esse dicant, qui quodeumque optavit, consequa-

Nos contra petimus à Deo, ut ait Apostolus, ne Sexto, quil carnis curam faciamus in defideriis, sed ut fiat vo- hic petimus luntas ejus.

Et si non facile adducimur, ut precemur Deum, Difficile puut cupiditatibus nostris non satisfaciat , habet enim ra fit hec difficultatem hae animi inductio, quod ipfi quodam peritio, modo id perentes nos videmur odisse; quod etiam stultitiæ tribuunt ii, qui toti hærent in corpore.

Sed nos stultitiæ famam subeamus libenter Chri- Nota. sti causa, cujus est illa sententia, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, Math. 16. 24. Luc.

9. 23.

Præsertim cum sciamus, multo præstare, id optare, quod rectum justumque st, qu'an illud assequi, Prastit opquod à ratione, à virtute, à Dei legibus il d'enim; quan inju-& certe deteriore loco is eft, quicumque ad id pe ve- flum affequi nit, quod temerè ac libidinis impulsu cupiebat, quam

qui optime quod optavir, non aflequitur.

Quamquam non id modò petimus, nè conceda- o lavoquid tur nobis à Deo, quod ipfi nostra sponte cupirrus; his parimus. cum studium nostrum depravatum esse constet; sed nè id etiam detur, quod, suasore & impulsore Damone, fimulato lucis Angelo, tamquam bonum interdum postulamus.

Rectissimum illud Principis Apostolorum studium Nota. videba-

xemplum.

videbatur, pictatéque plenissimum, cum Dominum à consilio proficiscendi ad mortem avocare conabatur: & tamen eum, quia humanis sensibus, non divina ratione ducebatur, Dominus acriter objurgavit.

A'iud exem-

Quid amantius in Dominum videtur eo postulari poruisse, quod sancti viri Jacobus & Joannes illi iratis Samariranis, qui magistrum hospitio accipere noluissent, ab eo petierunt, ut juberet ignem è cœlo descendere, qui duros illos & inhumanos absumeret? At à Christo Domino reprehensi sunt illis verbis; Nescitis cujus spiritus estis; Filius enim hominis, non venit animas perdere, sed salvare, Luc. 9. 54.

Nord, qu'd

Neque verò solùm, cùm quod cupimus malum est, aut mali speciem habet, Deum precari debemus, ut siat voluntas ejus, sed etiam, cùm re vera malum non est: veluti cùm voluntas sequitur primam illam naturæ inclinationem: ut appetat ea quæ naturam conservant, & rejiciat quæ ei contraria videantur.

ingulare.

Quocirca, cum in eum locum ventum est, ut aliquid petere velimus hujus generis: tum verò dicamus ex animo, Fiat voluntas tua, imitemur illum ipsum, à quo salutem, & salutis disciplinam accepimus; qui cum naturaliter insito cruciatuum, & acerbissima mortis timore, commoveretur: tamen in illo horrore summi doloris, suam ad Dei Patris retulit voluntatem. Non mea, inquit, voluntas, sed tua siat, Luc. 22. 42.

XXV line patia receata viare nequinus.

Sed mirabiliter depravatum est hominum genus, qui cum vim etiam suæ attulerint cupiditati, cámque divinæ voluntati subjecerint, tamen sine Dei auxilio, quo à malo protegimur, & in bonum dirigimur, peccata vitare non possunt.

Decimo.

Ergo confegiendum est ad hanc precationem, & petendum à Deo, ut in nobis spse instituta persi-

Indecimo.

Duodecimo.

Decimo terio.

Decimo.

uarto,

Ut exultantes cupidiraris morus comprimat. Ut appetitus rationi obedie ites efficiat.

Ut nos denique toros ad suam conformet voluntatem.

Precamur etiam, ut Dei voluntatis cognitionem

totus orbis terrarum accipiat: quod divinum myfterium absconditum à sæculis, & generationibus, no-

tum ac pervulgatum fit apud omnes.

Formam prætereà & præscriptionem hujus obe- Decimodientiæ postulamus, ut videlicet ad eam regulam quinto. dirigatur, quam in cœlo & servant beati Angeli. & co'ir reliquus cœleftium animarum chorus: ur quemadmodum illi sponte, & summa cum voluptate obediunt divino nomini, fic nos Dei voluntati, quomodo ipse maxime vult, libentissime pare-

Et verò in opera & studio quod Deo navamus, Quomodo summum à nobis amorem Deus, & eximiam cha- Deo serviritatem requirit: ut etiam fi spe coelestium præ-endum. miorum totos nos ei dicaverimus, tamen ideò illa speramus, quod, ut in eam spem ingrederemur, placuit divinæ majestari. Quare tota nitatur illo in Deum amore nostra spes, qui mercedem amori nostro proposuit aternam beatitudi. nem.

Sunt enim qui amanter alicui serviant, sed tamen

pretii causa, quo amorem referunt.

Sunt prætereà, qui tantummodo charitate & pietate commoti, in eo, cui dant operam, nihil spectant, fectus, nifi illius boniratem arque virtutem, cujus cogitatione & admiratione se bearos arbitrantur, quod ci suum officium præstare possint. Et hanc habet sententiam illa appositio, Sicut in cœlo, & in terra.

Maxime enim nobis enitendum est ut Deo simus XXVIII. obedientes, quemadmodum beatas mentes esse dixi- Modus nomus, quorum laudes in illo summæ obedientiæ mu- stræ obediennere obeundo, eo Psalmo persequitur David, Bene- Pf. 102, 21. dicite Domino, omnes virtutes ejus, ministri ejus, qui

facitis voluntarem eius.

Quod fi quis, sanctum Coprianum sequutus, sic illa interpretatur, ut dicat, in cœlo, in bonis & piis : Explicatio in terra, in malis & impiis: nos verò etiam ejus sen- S. Cyptiani. tentiam comprobamus, ut pro cœlo Spiritus, pro terra caro intelligatur, ut & omnes & omnia in omnibus Dei voluntati obediant.

XXVII. Amor im-Amor per-

XXIX.

474

XXX. In hac petitione eft & gratiarum actio.

Gratiarum item actionem continet hæc petitio; Veneramur enim eius sanctissimam voluntarem & maximo perfufi gaudio fummis laudibus & gratulationibus omnia ejus opera celebramus, qui certò scimus eum omnia benefecisse, cum enim constet esle omnipotentem Deum, necessario sequitur, ut omnia ejus nutu facta esse intelligamus; cum verò etiam ipsum, sicuri est; summum bonum esse affirmemus, nihil ex ejus operibus non esse bonum, cùm omnibus ipse suam impertiverit bonitatem. confitemur.

XXXI. Captivandus intellectusin oblequium Dei.

Quod fi in omnibus divinam rationem non afsequimur; in omnibus tamen, & ambigui causa neglecta, & rejecta omni hæsiratione, illud Apostoli profitemur, investigabiles esse vias ejus, Rom. 11. 33.

No: 1.

Sed ob id maxime etiam Dei voluntarem colimus, quod ab eo cœlesti lumine dignati sumus. Ereptos enim de potestate tenebrarum, 'transfulit in regnum Filii dilectionis suz, Coloss. 1. 12.

IIZZX Cùm has fit p titio quid meditandu.

Sed ut extremo loco id explicetur quod ad meditationem pertinet hujus petitionis; redeundum est ad id quod initio attigimus, debere fidelem populum in hujus pronunciatione petitionis esse demisso & humili animo, reputantem secum eam, quæ in natura est insita, cupiditatum vim, divinæ voluntati repugnantem, cogitantem se in eo officio vinci à naturis omnibus: de quibus ità scriptum est. Omnia serviunt tibi, maximéque imbecillem esse, qui nullum opus Deo gratum non modò non perficere, sed nè instituere quidem possit, nisi Dei adjumento fublevetur, Pfal. 113. 91.

JIIXXXIII. Mixima hominum gloria in quo fita fit.

Quoniam verò nihil magnificentius est, nihil præstantius, quam, ut diximus, Deo servire, & vitam ejus lege ac præceptis agere: quid oprabilius esse potest homini Christiano, quam ambulare in viis Domini, quàm nihil agitare animo, nihil actione suscipere, quod à divina voluntate abhorreat?

XXXIV. Deo non

つつい

Ut verò eam exercitationem capiat, & illud institutum teneat diligentius, petat ex divinis libris ex-

empla

AD PAROCHOS PARS IV.

475

empla eorum, quibus, cum illi confiliorum suorum se subdentirationem non retulissent ad Dei voluntatem, omnia bus emnia malè ceciderunt.

mile ce-

Moneantur postremò Fideles, ut in simplici & abso-

lură Dei voluntate acquiescant.

Ferat aquo animo conditionem suam qui sibi in inferiori loco videtur esse, quam ejus dignitas poflu'et.

Nè deserat ordinem suum; sed in ea vocatione ma-

neat, quâ vocatus est. Et proprium judicium subjiciat Dei voluntati, qui homo con-

nobis melius consulit, quam ipsi optare possimus.

Si angustià rei familiaris, si corporis valetudine, si persecutionibus, fi aliis moleftiis & angoribus premimur, certò statuendum est nihil horum fine Dei voluntate, quæ fumma omnium ratio est, nobis accidere posse, ideóque non debere nos gravius commoveri, fed invicto animo ferre, semper illud in ore habentes, Domini voluntas fiat: & illud beati Job, Sicut Job 1. 21. Domino placuit, ità factum est: Sit nomen Domini benedictum.

XXXV. Quemodo tentus vivat.

QUARTA PETITIO.

PANEM NOSTRUM QUOTIDIANUM DA NOBIS HODIE.

Ularta petitio, & reliquæ deinceps quibus animæ 1. & corporis subsidia propriè ac nominatim po-Ratio ordifiulainus, ad superiores petitiones referuntur: ha- nis septem bet enim hunc ordinem ac rationem precatio Domi- Petitionum. nica, ut postulationem rerum divinarum consequatur earum petitio, quæ ad corpus & ad hanc vitam tuendam pertinent.

Nam ut ad Deum, tamquam ad ultimum finem, referuntur homines : fic humanæ viræ bona ad di- Al Deum vina eadem ratione diriguntur, quæ quidem ideò op- referenda tanda ac petenda funt, vel quòd ità divinus ordo nostra, postulat : vel quod illis adjumentis ad divinorum bonorum adeptionem indigemus, ut iis adminiculis

K-

la

Gg

propositum finem consequamur, qui regno & gloria cœlestis Patris, atque ils præceptis colendis servandisque continetur, quæ Dei voluntatis esse non ignoramus.

Nota.

Quare omnem vim & rationem hujus petitionis ad

L'eum cjúsque gloriam referre debemus.

III. Tuxta Dei præicriptionem tempo. ralia petenda funt. Rom. 8. 26.

Præstabunt igitur suum officium Parochi sidelibus auditoribus, ut intelligant, in iis petendis, quæ ad usum ac fructum pertinent rerum terrenarum esse intendendum animum ac studium nostrum ad Dei præscriptionem, nec inde ulla ex parte declinandum: Nam in co quid scribit Apostolus; Quid oremus, ficut oportet, nescimus, maxime peccatur his postulationibus terrenarum & caducarum rerum.

Nota.

Ergo petenda sunt bona hæc ut oportet: nè perperam aliquid postulantes, responsum illud à Deo se-

ramus; Nescitis quid petatis, Matt. 20. 22.

IV. An bona vel prava fit pegoolcatur.

Erit autem certa judicandi nota, quæ prava fit quæve recta petitio, confilium & propositum potitio, qui di. stulantis: Nam si quis terrena petit eo animo, ut illa omnino bona existimet, & in illis tamquam in optato fine conquiesqens, nihil præterea requirat, fine dubio non orat ficut oportet. Non enim, inquit sanctus Augustinus, petimus temporalia hæc tamquam bona nostra, sed taniquam necessaria nostra. Lib. 2. de ferm. Domini in monte, cap. 16. Item Epift. 121. c. 6.

Nota.

Apostolus etiam in Epistola ad Corinthios docer, 1 Cor. : 0. 31. omnia quæ spectant ad usus vitæ necessarios, ad Dei gloriam referri oportere: Sive enim manducatis, inquit, five bibitis, five aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

Necellitas hujus petitionis unde oftendenda.

Sed ut videant Dei Fideles, quantam habeat hæc petitio necessitatem, commemorabunt Parochi quanta ad victum, & ad vitam colendam indigentia fit externarum rerum: quod magis intelligent, fi comparatio fiat corum quæ primo illi parenti nostri generis, & reliquis deinceps hominibus fuerunt ad vivendum necessaria.

AD PAROCHOS PARS IV.

477

Nam etsi ille in amplissimo Innocentiæ statu, unde & ipse, & ejus culpa omnis posteritas corruit, Status Innecesse habuisset adhibere cibum ad reficiendas vi- natura lapres; tamen inter illius & nostræ vitæ necessitates sa differenmultum interest: non enim ei vestibus ad tegu- tia. mentum corporis opus fuisser non tecto ad persugium, non armis ad defensionem, non remediis ad valetudinem, non aliis multis quorum subsidio nos ad hanc naturæ imbecillitatem ac fragilitatem tuendam egemus, satis ei suisset, ad immorralem viram ille fructus, quem felicissima vitæ arbor, nullo ejus aut posterorum labore præbuisset.

Neque verò futurus erat homo in tantis paradifi deliciis, otiosus, quem ad agendum Deus in eo vo- Adam in paluptatis domicilio collocarat, verum nulla ei opera radifo labomolesta, nullum officii munus non injucundum suifset: tulisset ille perpetuò suavissimos fructus ex cultura felicium hortorum, nec eum umquam opera aut

spes fefellisset.

At posterorum proles non solum fructu privata VIII. vitalis arboris, verum etiam horribili illa sententia Ade quanti condemnata est: Maledicta terra in opere tuo, in miseria. laboribus comedes ex ea cunchis diebus viræ tuæ, spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ, in sudore vultus tui vesceris pane tuo. donec revertaris in terram, de qua sumptus es,

quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Nobis igitur contra evenerunt omnia, atque illi, & posteris contigissent, si Dei dicto audiens su- Interhomiisset Adam, itaque versa sunt omnia, & mutata in num miseradeterrimam partem. In quo illud gravissimum an as gravissi. deterrimam partem. In quo illud gravissimum est, ma qua firquod maximos sumptus, summum laborem ac sudorem sæpissime nullus frudus consequitur, cum fruges datæ in deteriorem segetem vel succrescenti agrestium herbarum asperitate opprimuntur, vel nimbis, vento, grandine, uredine, rubigine perculfæ & prostratæ intereunt, ut omnis anni labor. exiguo tempore, aliqua cœli vel terræ calamitate recidat ad nihilum, quod accidit immanitate nostrorum scelerum, à quibus aversus Dens nostris G g 2

VI.

Adæ quanta

minime

minime benedicit operibus. Sed horrenda manet fententia, quam de nobis initio pronunciavit, Ge-

nef. 2.

Ergo Pastores in hujus loci tractationem incumbent, ut sciat sidelis populus, sua culpa homines in has angustias & miserias incidere: ut intelligat desudandum quidem & elaborandum esse in parandis iis, quæ ad vivendum sunt necessaria: veruntamen, nisi laboribus nostris benedixerit Deus, sallacem spem & inanem fore omnem contentionem. Nam neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Et, Nisi Dominus ædisseaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædisseant eam, 1. ad Cri. 3. 7. Psal. 125. 1.

Docebunt igitur Parochi, esse res penè innumerabiles: quæ si nobis desint, vel vitam amittimus, vel agimus insuavem. Hac enim cognita rerum necessitate, naturæque imbecillitate, Christianus populus cœlessem Patrem adire cogetur, & ab eo terrena &

cœlestia bona suppliciter petere.

Imitabitur prodigum illum filium qui cum in regione longinqua cepisset egere, nec esset, cum esuriret, qui ei filiquas daret, aliquando ad se rediens, intellexit, malorum, quibus premebatur, nusquam ni-

fi à Patre esse expectandum remedium.

Quo loco accedet etiam fidentius ad orandum fidelis populus, si in cogitatione divinæ benignitatis recordabitur, paternas aures perpetuò patere filiorum vocibus: nam dum hortatur nos, ut panem petamus, ea se rectè petentibus abunde largiturum pollicetur: docendo enim, quomodo petamus, hortatur; hortando, impellit; impellendo, spondet; spondendo, nos in spem certissimæ impetrationis inducit.

Excitatis igitur & inflammatis animis fidelis populi, sequitur ut quid hac petitione postuletur, declarandum sit; primum, quis sit ille panis quem petimus.

Sciendum igitur est, in divinis Literis hoc panis nomine multa quidem significari, sed illa duo præci-

X. I cares homi contabores oin Detis lis beneoreat.

Orationis reconites unde probabitur.

Ex mplum aderendum. L.c. 15,

XII. Orantibus u de fiducia dabitur.

MIII. In hee petitione quid oretur.

XIV. P-ni nomi-

puc:

AD PAROCHOS PARS IV.

479

pue : primum, quidquid in victu, caterisque rebus, ne quid inad corpus vitámque tuendam adhibemus, deinde, telligendum. quidquid nobis ad fpiritus & animæ vitam ac falutem Dei munere tributum cft.

Petimus, autem hoc loco hujus, quam in terris agimus, vitæ fubfidia, tanctorum Patrum ità fentien- Primo hic rium auctoritate.

Quamobrem minime sunt audiendi, qui dieunt, non licere Christianis hominibus, à Deo petere terrena huius vitæ bona: nam huic adversantur errori, ti p. firi. præter consentientem Patrum sententiam, exempla permuita tum veteris, tum novi Testamenti.

Jacob enim vovens, fie orabit; Si fuerit Dominus Exemplem. mecum; & custodierit me in vita, per quam ego ambulo, & dederit milii panem ad vetcendum & vestimentum ad induendum: reversusque fuero prosperè ad domum patris mei, crit milii Dominus in Deum, & lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei : cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

Salomon etiam certum pitebat hujus vitæ fubfidi- Aliud. um, cum illud precabatur; Mendicitatem & divirias Fr : . 30. 8. nè dederis mihi: tribue tantum victui meo necellaria.

Quid, quod Salvator humani generis illa jubet pe- Alia è novo tere, qua nemo negare audeat ad corporis usum per- testamento. tinere? Orate, inquit, ut non fiat fuga vestra in hye- Matt. 24 20. me, vel Sabbato? Quid dicimus de sancto Jacobo? Jacob: 5. 13. cujus illa funt : Triftatur aliquis vestrûm ? oret : æquo animo est? psallar. Quid de Apostoio? qui sic cum Romanis agebat: Obsecto vos, frattes! per Do- Row. 15. 30. minum noftrum Jesum Christiam & per charitatem fancti Spiritus, ut adjuveris me in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus qui funt in Judan.

Quare, cum & divinitus concellum fit fidelibus, ut perant hæc subsidia rerum humanarum, & perfecta Terrena bohae à Christo Domino tradita sit orandi formula, ne na bie peillud quidem dubium relinquitur, unam ex feptem hanc elle petitionem.

perimus.

na licità pa-

XVIII. Secundo hic petimus.

Petimus prætereà panem quotidianum, id est, victui necessaria, ut panis nomine, quod satis sit & vestium ad tegendum, & cibi ad vescendum: sive panis is sit, sive caro, sive piscis, sive quodcumque aliud intelligamus.

Exemplum 4 Reg. 6. 22.

Videmus enim usum esse hor loquendi modo Elisaum, cum Regem moneret, ut præberet panem militibus Assyriis, quibus magna ciborum copia data est.

aliud. Luc. 14. I.

Illud etiam de Christo Domino scriptum scimus: Ingressus est in domum cujusdam principis Pharisz-orum sabbato manducare panem; quâ voce, quæ ad cibum, quæque ad potum pertinent, significari videmus.

XIX. Necessaria tantum hic petuntur. y Tim. 6. 8. Frov. 30. 8.

Ad hujus petitionis absolutam fignificationem præterea animadvertendum est, hoc panis vocabulo non abundantem; & exquisitam ciborum ac vestium copiam, sed necessariam ac simplicem intelligi debere: quemadmodum scriptit Apostolus, Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Et Salomon, ut diximus, Tribue tantum victui meo necessaria.

XX. Nihil hic ad luxu iam pctimus.

Hujus quoque frugalitatis & parsimoniæ illa voce quæ proximè sequitur admonemur: cùm enim NO-STRUM dicimus, panem illum ad necessitatem nostram, non ad luxuriam petimus, non enim nostrum dicimus. quia eum nobis opera nostra, sine Deo, parare possimus (est enim apud Davidem, Omnia à te expectant, ut des illis escam in tempore; dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate: Et alio loco, Oculi omnium in te sperant, Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno) sed quia necessarius est à parente omnium Deo, qui omnes sua providentia alit animantes nobis attributus.

Ffal. 103.

ZXI. Cur hic panis dicatur nofter. Ob eam quoque causam panis noster appellatur; quod jure est à nobis acquirendus, non injuria, fraude aut surto parandus: Quæ enim nobis malis artibus conciliamus, non nostra sunt, sed aliena, sæpiúsque illorum calamitosa est vel adeptio, vel possessio, vel certè jactura, contra verò honestis ac laboriosis

piorum

piorum hominum lucris, ex Prophetæ sententia tranquillitas ineft, & magna felicitas. Labores enim, inquit, manuum tuarum quia manducabis, beatus es & Pfal. 127. 2. bene tibi erit.

Jam verò iis, qui justo labore victum quærunt, fructum suæ benignitatis eo loco pollicetur Deus: Emittet Dominus benedictionem super cellaria tua, & super cit Deus. omnia opera manuum tuarum, benedicétque tibi.

Neque solum petimus à Deo nobis, ut illo uti liceat, quod nostro sudore ac virtute peperimus ejus Tertio, Hic adjumento benignitatis: id enim verè dicitur no- petimus. strum: sed etiam bonam mentem postulamus, ut rectè

partis, rectè item ac prudenter uti possimus.

QUOTIDIANUM. Huic eriam voci subjecta est ea notio frugalitatis ac parfimoniæ, qua proximè dixi- Per vocem quoridianum mus, non enim multiplicem aut delicatum cibum po- partimonia stulamus, sed eum qui naturæ necessirati satisfaciat : indicatur. ut cos pudeat hoc loco, qui fastidio communis cibi & potionis, conquisitissima escarum ac vinorum ge-

nera persequuntur.

Nec minus hac quotidiani voce improbantur ii, XXV. quibus horrendas illas minas proponit Esaias: Væ, cupiditatem qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro damnat. copulatis usque ad terminum loci: numquid habitabi- Es. 5. 8. tis vos soli in medio terræ? Etenim est inexplebisis Eccl. 5. 6. horum hominum cupiditas, de quibus illud scriptum est à Salomone, Avarus non implebitur pecunia; ad quod dictum etiam illud pertinet Apostoli, Qui volunt 1 Tim. 6 9 divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.

Quotidianum præterea panem appellamus, quòd vescimur eo ad reficiendum vitalem humorem, qui Mortales nos

quoridiè confumitur vi naturalis caloris.

Est denique illa hujus ratio nominis, quod assidue XXVII. Petendus est, ut in hac consuetudine amandi & co-tendum molendi Deum retineamur: nobisque omnino persuade- net. amus id quod eft, vitam ac falutem nostram ex Deo pendere.

DA NOBIS. Quantam hæ duæ voces materiam XXVIII. præbeant ad cohortandum Fideles, ut infiniram Dei Horum ver-

XXII. Laborantibus benedi-Deut. 28. 8.

XXIII.

XXIV.

borum vis espliczada. Lac. 4. potentiam piè fanctéque colant & venerentur, în cujus manu funt omnia, & ut nefariam illam Satanæ oftentationem deteftentur: Mihi tradita funt omnia, & cui volo, do illa, nemo non videt, nam unius nutu Dei distributa cuncta, & conservantur & augentur.

XXIX.
Div tes prenem quotidi
anum pre-

Sed quæ divitibus hæc est imposita necessitas, dixerit quispiam petendi quotidianum panem, cum rebus omnibus abundent? Hæc illis necessitas est orandi in hune modum, non ut dentur eis, Quorum Lei benignitate habent copiam; ted ne, quæ abundè illis adsunt, amittant. Quamobrem, ut scribit Apostolus; Hine discant divites non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum; sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde ad sruendum.

1 1 mi.c. 27

N. 22.

Hujus autem necessariæ petitionis hanc causam affert S. Chrysostomus, hom. 14. oper. imperf. in Matth. non solum ut nobis suppetat cibus, sed ut cum nobis suppeditet Domini manus, quæ salubrem, atque adeò saluarem vim inferens pani quotidiano efficit, ut & cibus corpori prosit, & corpus animæ serviat.

XXX. fur his loquemur ut olutes.

Sed quid est, quamobrem, DA NOBIS, numero multitudinis dicimus, non autem, mihi? Quia proprium illud est Christianæ charitatis, non ut quisque de te uno solicitus sit, sed ut præterea de proximo laboret, & in cura suæ utilitatis meminerit etiam a-horum.

Ale iale

SALL S

ALVERTAGE TA

Accedit cò quòd, quæ alicui munera divinitùs tribuurrur, non incircò tribuuntur, ut folus is en poffideat, vel in illis luxuriosè vivat: fed ut cum aliis comnuorece, quæ neceficati fuperfuerint: nam, inquiunt fancti Enfilius, bom. 6. variarum arg. & Ambrotius, com. 31. Liurientium panis cfi, quem tu detines? nuocomm indomentum cfi, quod tu recludis: miferocian redeniquo eft, & abfoliuto, pecunia, quam tu in territo defedio.

HODIE. Admonet nos hac vox communis înfirmitatiste quis entm est, qui si minus sua unius operâ priordere se pode sperar în longinquum tempus necellarios vitæ tumptus, saltem în diem victus subsidia paraturum non considat?

Sed

Sed ne hujus quidem fiduciæ facultas nobis à Deo permittitur, qui nos fingulorum ctiam dierum cibum à se petere justic.

Quæ sententia habet illam necessariam rationem, quia quotidiano pane egemus omnes, quotidie ctiam Oratio Do-

Dominica precatione fingulis urendum elle.

Hæc de pane, qui ore perceptus corpus alir, atque sustentat, qui communis fidelium & infidelium, piorum & impiorum admirabili Dei bonitate, qui su- Mitt. 5. 46. um folem oriri facit super bonos & malos : plutt super justos, & injustos, omnibus impertitur.

Reliquus est spiriturlis panis, quem etiam hoc lo- XXXIII. co perimus. Quo tignificantur omnia, quæcumque Quarto, in hac vita ad spiritus, & animæ salutem, & inco-spiritualis lumitatem requiruntur: ut enim multiplex est ci- panis. bus, quo corpus alicur, & sustentatur: sie non est unius generis esca, quæ spiritus & animæ vitam con-

riner.

Nam & verbum Dei cibus est anima: Sapientia Primo. enim inquit : Venite, comedite panem meum, & bi- Prov. 9 5.

bire vinum quod miscui vobis.

Hujus autem verbi facultatem cum adimit Deus hominibus, quod efficere sclet cum gravius nostris divini quansceleribus offenditur, same dicitur premere genus hu- do adimitur. manum: fic enim eft apud Amos: Emittam famem Ames 8. 11. in terram, non famem panis neque fitim aquæ, fed audiendi verbum Domini.

Lit autem illud est certum propinquæ mortis fignum, citat non possunt homines vel cibum sumere, Singularis vel sumptum retinere : sic magnum est deiperatæ sa- 7 b. 21.14 lutis argumentum, cum vel non quarunt verbum Dei; vel fi adfit, non sustinent: & illam impietatis vocem in Deum effundunt : Recede à nobis, Icienti-

am viarum tuarum nolumus.

In hoc furore animi, mentis cacitate versantur XXXVI. illi, qui neglectis ils qui legitime eis præsunt, Ca- Verbidivini tholicis, & Episcopis, & sacerdotibus, & à sancta contempto-Romana Ecclesia desciscentes, corruptoribus Dei res. verbi hæreticis se in disciplinam tradiderunt.

XXXII. m nica q 10tidie dicen-

HIVEEK. Christus pamis animæ. 7 an. 6. 15. Nota.

Jam verò panis est Christus Dominus animæ cibus: inquit enim de se: Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi.

Ad. 5. 41.

Apoc. 2. 17.

Incredibile est, quanta voluptate, ac lætitia perfundat piorum animas hic panis tum, cum maximè terrenis molestiis, & incommodis conflictantur. Exemplo nobis est sanctus ille chorus Apostolorum, de quibus extat : illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilii. Referti sunt hujusmodi exemplis libri de vita sanctorum hominum: & de intimis his bonorum gaudiis ita loquitur Deus: vincenti dabo manna absconditum.

XXXVIII.

Præcipuè autem panis noster est ipse Christus Dominus, qui in sacramento Eucharistiæ substantialiter continetur. Hoc inexplicabile pignus charitatis dedit nobis rediturus ad Patrem, de quo dixit, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo, Accipite, & manducate, hoc est corpus meum. Joan. 6. 65. Matt. 26. 6. 1 Cor. 11 64.

Chaitus in Eucharistia cibus eft 2nimz.

> Ea petent Parochi, quæ ad fidelis populi utilitatem pertinebant, ex eo loco, quo separatim hujus sacramenti vis ac ratio continetur. Supra pag. 175.

Nota.

Et verò dicitur hic panis noster : quia fidelium modo hominum est, id est eorum, qui charitatem cum fide conjungentes, pœnitentiæ Sacramento sordes eluunt peccatorum, qui non dimittentes memoriam se Dei filios effe, divinum Sacramentum fumunt, & colunt, quanta maxima possunt sanctitate, ac veneratione. Vide Tertul. lib. de orat. Cypr. item de orat. August. & alios, locis citatis supra, p. 433.

XXXIX. Christus in Eucharist a ut fit cibus anima.

Quotidianus verò quamobrem dicatur, in promptu duplex ratio est: altera, quod in sacris Christianæ Ecclesiæ mysteriis, quotidie & offertur Deo, & datur piè, sanctéque postulantibus, altera, quod quotidiè Ffal. 54. 25. sumendus est, vel certè ita vivendum, ut quotidie, quoad esus fieri possir, dignè sumere queamus.

XL. Christus cur panis quotidianus dica. tur.

> Audiant, qui contra sentiunt, nisi longo intervallo salutaribus his epulis animæ vesci non oportere, quid sanctus dicat Ambrosius: Si quotidianus est panis,

Nota.

cur

cur post annum illum sumis : Lib. 5. Sap. cap. 4. vi-

de etiam de consec dist. 2.

Sed in hac petitione ad illud præcipuè cohortandi funt Fideles : ut, cum recte & confilium, & industri- Exitus petiam suam posuerint in comparandis rebus vitæ necesfariis, rei exitum Deo permittant, suumque deside rium ad ejus referant voluntatem, qui non dabit in 1/at. 45. 23.

æternum fluctationem justo.

Nam vel concedet Deus, quæ petuntur, & ita su- Nota. um optatum consequentur, vel non conceder, & id erit certissimum argumentum, nec salutare illud esse, nec utile, quod piis à Deo negatur, cui magis curæ est de eorum salute, quam illis ipsis. Quem locum instruere poterunt explicandis iis rationibus Parochi, quæ à sancto Augustino in Epistola ad Probam præ-

clarè colliguntur.

Extremum illud erit in hujus tractatione petitionis, ut meminerint divites facultates suas, & copias Cur Deus Deo acceptum referre, cogitentque se idcirco illis tribuat bobonis esse cumulatos, ut illa distribuant indigentibus. na. In quam sententiam conveniunt, quæ in prima epistola ad Timotheum ab Apostolo disseruntur, unde 1 Tim. 6. 17. magnam vim Parochis petere licebit divinorum præceptorum ad hunc locum utiliter, ac falutariter illuftrandum.

QUINTA PETITIO.

ET DIMITTE NOBIS DEBITA NO-STRA, SICUT ET NOS DIMITTI-MUS DEBITORIBUS NOSTRIS.

UM ita multa fint, quæ infinitam Dei potenti-am, cum pari sapientia ac bonitate conjunctam sti singulare fignificent, ut quocumque oculos, cogitationémque fignum amoconverteris, certissima signa immensæ potestatis, ac ris in nos benignitatis occurrant, nihil profecto est, quod summum ejus amorem, & admirabilem in nos charitatem magis declaret, quam inexplicabile mysterium Jesu

Christi passionis, unde perennis ille fons ad eluendas peccatorum fordes erupit : quo perfundi & expiari, Deo duce ac largitore, exopramus, cum illud ab co petimus: Dinitte nobis debita nostra.

11. Ouid had retitio coatinear. Flur 27.9. 11.1 34 11.

Continet autem has petitio fummum quandum eorum bonorum, quibus per Iclum Christium cumulatum est humanum genus; id enim docuit Elaizs: Uimittetur, inquit, iniquitas domui Jacob, & iste omnis fructus, ut auferatur peccarum ejus: quod David etiam oftendit beatos prædicans eos, qui falutarem illum fructum percipere potuerunt, his verbis: Beati, quorum remisse sunt iniquitates.

Quare est accurate, ac diligenter l'assoribus hujus postulationis animadvertenda, & exponenda sententia, quam ad coelestem viram consequendam tantum

valere intelligimus.

Ingredimur autem novam peccandi rationem, nam hactenus à Deo non solum æterna & spiritualia bona, sed caduca, & quæ ad hane vivam pertinent, commoda perivimus: nunc verò mala deprecamur & annnæ, & corporis, & hujus, & sempiternæ vitæ.

Sed quoniam ad impetrandum quod postulamus, requiritur recta postulandi ratio: quomodo affectos esse oporteat eos, qui Deum hoc orare velint, dicen-

dum videtur.

Monebunt igitur Parochi fidelem populum, primum necesse esse, ut is qui ad hoc petendum vesit accedere, fuum iple peccatum agnofeat.

Deinde, ut cjus sensu ac dolore commoveatur.

Tum, ut sibi omnino persuadeat Deum in hac esse voluntate, ut iis qui peccaverunt, ita, ut diximus, affictis & comparat s ignoscar: ne forte acerbam delictorum recoglationem ac recognitionem illa venix Manh. 27.4. desperatio consequatur, quæ olim Cain, & Judæ animum occupavit : qui Deum modo vindicem, ultorem, non ettam mitem & mifericordem, existimarunt.

1. Ergo in hae petitione sie assecti simus oportet, ut Ontamint dolenter peccara noftra recognofcentes, ad Deum, bech child tamouam to Parentem, non quait ad judicem confu-The title. giamus :

III. Hæ petito explicanda.

IV. Hæc pecitio diff rt ab aliis.

Quod petitur ut recte pitator. quid opus. Prima.

Secundo.

. . 1 1. 12.

giamus: à quo, non ut ex justitia nobiscum agar,

sed ex misericordia postulemus.

Facile autem adducemur ut peccatum nostrum agnofcamus, fi ipfum audierimus Deum nos in facris Urhama ad literis hujus rationis admonentem: est enim illud apud Davidem: Omnes declinaverunt, simul inutiles du a ur. facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ifil. 13. ad unum. In candem sententiam loquitur Salomon: 52. Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet, Quò iliud etiam pertinet : Quis potest Ecd - . . . dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Quod idem à fancto Joanne, ad deterrendos ho- Fr v. 20 9. mines ab arrogantia, scriptum est: Si dixerimus: quoniam peccarum non habemus, ipfi nos feducimus, 1 f an, 1.5. & veritas in nobis non est. Et à Hieremia: Dixisti absque peccato, & innocens ego sum, & propterea Mr. 2.35. avertarur furor tuus à me : ecce ego judicio contendam tecum, cò quòd dixeris, non peccavi.

Quorum sententias omnium idem qui ex illorum ore protulerat, Christus Dominus, hoc petitionis Qui tenta præscripto confirmat, quo jubet nos delicta nostra ett intellaconfireri: id enim secus interpretari prohibuit auc- petitio. toricas Milevirani Concilii in hunc modum, c. 7, 8, 9. Placuir, ut quicumque verba ipfa Dominicæ orationis, ubi dicimus: Dimitte nobis debita nostra, ita vult à Sanctis dici, ut humiliter, non veraciter, hoc

dicatur: anathema fit.

Quis enim ferat, orantem, & non hominibus, sed Nota. ipfi in Domino mentientem qui labits fibi dicit, dimitti velle, & corde dicit, quæ fibi dimittentur debita, non habere. Vide Trid. fest. 6. de Justificatione, c. 11. item Aug. in Euch. c. 17.

Verum in necessaria recognitione peccatorum non est satis illa leviter recordari: nam ut acerba nobis Peccaium fit ea memoria, ut cor pungat, animum stimulet, & cum maro-

dolorem inurat necesse est.

Quare pertractabunt locum hune diligenter Paro- Nota. chi, ut non solum sacinorum, ac flagitiorum suorum meminerint fideles auditores, ted ut moleste, dolenterque meminerint : ut cum angantur inti-

re reconitandum.

mis sensibus, conferant se ad Patrem Deum, à quo, ut inhærentes evellat scelerum aculeos, suppliciter

petant.

Peccata ut ponenda ob oculos populi.

Nec verò solum erratorum turpitudinem studebunt subjicere oculis fidelis populi; verum etiam indigniratem, ac fordes hominum, qui, cùm nihil fimus, nifi putida caro, nisi summa sœditas, incomprehensibilem illam. Dei majestatem, inexplicabilem præstantiam, incredibilem in modum audeamus offendere. præsertim à quo procreati, liberati, innumerabilibus. maximisque beneficiis aucti simus.

Nota & ex-

aggera.

Ut quid? ut abalienati à Patre Deo, qui summum bonum est, turpissima peccari mercede, diabolo nos addicamus, in miserrimam servitutem; neque enim dici potest, quam crudeliter ille dominetur in eorum animis, qui repulso suavi jugo Dei, ruptoque charitatis amabilissimo nodo, quo parenti Deo spirifean. 14. 30. tus noster adstringitur, ad hostem acerrimum desciverunt: qui eo nomine princeps,& rector mundi, & Ephef 6. 12. princeps tenebrarum, & rex super universos filios Superbia, dicitur in divinis literis. In eos autem, 70b. 41 25. qui dæmonis tyrannide opprimuntur, verè convenit illa vox Esaiæ: Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te.

Efs. 25. 12

XI. lia mala cauflet peccatum. 7 Cor. 3.

Hæc fi nos minus movent rupta fædera charita-Quot & qua- tis, moveant certè calamitates, & ærumnæ, in quas per peccatum incidinus, violatur enim sanctitas animæ quam Christo desponsam esse scimus, profanum fit illud idem templum Domini, quod qui contaminant, in eos dicit Apostolus: Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. numerabilia sunt mala, quæ peccatum invehit in hominem, quam, penè infinitam pestem David his verbis expressit: Non est sanitas in carne mea, à facie iræ tuæ: non est pax ossibus meis, à facie peccatorum meorum.

Ffal. 27. 4. Explicationes notandæ.

Nimirum notat hanc plagæ vim, cum nullam sui partem pestisero peccato intactam sateretur, pervaserat enim in offa peccati virus, id est, rationem, & voluntatem, quæ maximè solidæ sunt animæ partes,

infecerat: hanc late patentem pestem indicant sacræ literæ, cum peccatores, claudos, furdos, mutos, cæ-

cos, & omnibus membris captos appellant.

Sed præter dolorem, quem ex peccatorum quafi scelere sentiebat, magis etiam angebatur David ex ira Irascitur & Dei, quam in se propter peccatum commotam in- bellat Deus in Peccatotelligebat. Bellum enim est sceleratis cum Deo quo- res. rum sceleribus incredibiliter offenditur, inquit enim Rom. 2. 2. Apostolus: Ira. & indignatio, tribulatio, & angustia

in omnem animam hominis operantis malum.

Nam & si transierit actio peccati, tamen peccarum macula & reatu permanet: cui semper imminens ira Actu peccari Dei illud insequitur, tamquam umbra corpus. Cum peratto, reigitur David his vulnerarerur aculeis, ad petendam cula. delictorum veniam excitabatur, cujus & exemplum doloris. & doctrinæ rationem, ex quinquagefimo ejus Psalmo depromptam, proponent Parochi Fidelibus auditoribus, ut Prophetæ imitatione & ad doloris sensum, id est ad veram pænitentiam, & ad veniæ spem erudiri possint.

Quantam habeat utilitatem hæc docendi ratio, ut ex peccati' dolore discamus, illa Dei apud Hieremi- Utilitas docam declarat oratio, qui cum Ifraelem ad poeniten- trinz de poeam declarat oratio, qui cum irraciem au poemicinitentia extiam hortaretur, admonebat eum, ut malorum fencitanda. fum perciperet, quæ peccatum confequentur : Vide Hier. 2 13 enim inquit, quia malum, & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esle timorem mei

apud te, dicit Dominus exercituum.

Qui carent necessario hoc recognitionis, ac doloris sensu, ii apud Prophetas Esaïam, Ezechielem & Za- Imponitenchariam, cor durum, lapideum, & adamantinum ha- tium duribere dicuntur, sunt enim instar lapidis, nullo dolore molliti, nullum vitæ, id est, salutaris recognitionis fensum habentes. Esa.46.12. Ezech.26.26. Zach.7.12.

Sed ne peccatorum gravitate deterritus, se populus veniam impetrare posse desperet, ipsum ad spem vo- In spem vecare Parochi debebunt his rationibus.

Quod & Ecclesiæ Christus Dominus potestatem tores. dedit remittendi peccata: quemadmodum facro fancti Primes Symboli articulo declaratur.

niæ ut eri-

Ec

Secundo.

Et hac petitione docuit, quanta effet Dei bonitas, ac liberalitas in genus humanum: nisi enim promptus effet, ac paratus Deus ad condonandum peccata poenitentibus, numquam nobis hanc peccandi formulam præscripfisser: DIMITTE NOBIS DE-BITA NOSTRA.

XVII. Habenda fi.

XVIII. Peccato

quantum

ditur.

Nota.

Deus offen-

XIX.

Dei bonitas ingularis.

Quamobrem illud fixum in animis tenere debemus. fore, ut is paternam misericordiam nobis impertiat. ducia, unde qui ipsam his precibus justit exposcere : nam omnino fub hac petitione, illa est subjecta sententia, sic esse in nos affectum Deum, ut verè pœnitentibus libenter ignoscar.

Est enim Deus is, in quem, abjecta obedientia, peccamus, cujus ordinem sapientiæ perturbamus,

quem factis, dictifque violamus.

Verum idem est ille beneficentissimus parens: qui, cùm possit ornnia condonare, non modò se id velle declaravit: fed etiam impulit homines, ut à se veniam peterent: & quibus verbis id facerent: docuit.

Quare nemini dubium esse potest, quin, illo auctore, in nostra potestate sit, nobis Dei gratiam conciliare.

XX. Dei in nos propensio ut probanda.

Et quoniam hæc testificatio propensæ ad ignoscendum divinæ voluntatis fidem auger, spem alit, charitatem inflammat: operæ pretium est, ornare hunc locum nonnullis divinis testimoniis, & hominum exemplis, quibus maximorum scelerum pænitentibus Deus veniam concesserit : quam sententiam quoniam persecuti sumus, quantum res ferebat, in procemio hujus precationis, & in ea Symboli parte, quæ est de remittendis peccatis, inde assument Parochi, quæ ad hunc locum instruendum pertinere videbuntur: reliqua haurient ex divinarum literararum fontibus.

XXI. Debitum quid fit ex. plicandum.

Tum verò eodem utantur instituto, quo in cateris petitionibus utendum duximus: & ut intelligant Fideles, quid hîc, Debita, fignificent, ne forte decepti, ambiguo, aliud ab eo, quam quod petendum fit, postulent.

Primum

AD PAROCHOS PARS IV.

Primum autem scire oportet, minime petere nos, nobis ut remittatur amor ex toto corde, ex tota ani- Primtuu ma, & ex tota mente nostra, quem omnino Deo debe-quod non mus, & cujus debiti solutio est ad salutem necessaria.

Neque verò, quia debiti nomine, etiam obedientia, cultus, veneratio, & cætera hujus generis officia Secundum continentur, postulamus ut non amplius ea debea- quod non

Sed precamur ut liberet à peccatis: fic enim S. Lucas est interpretatus: qui peccata pro debitis posuir, Quid hic ob eam causam, quod illis committendis rei efficimus peratur. Deo, & debitis pœnis præpofiti, quas vel fatisfacien- Luc, 12.4. do, vel patiendo pendimus. Hujus generis debitum fuit, quod Christus Dominus locutus est ore Prophe- Pfil 68 5 tæ: Quæ non rapui, tunc exolvebam.

Qua Dei verbi sententia licet intelligere, non solùm nos debitores esse, sed etiam non esse solvendo, Peccarori cum peccator per se satisfacere nullo modo posit. qui non est Quare confugiendum nobis est ad Dei misericordi- quid agenam: cui quia per justiciam responder, cujus est re- d m. tinentissimus Deus, utendum erit deprecatione, & patrocinio Passionis Domini postri Jesu Christi: fine qua nemo unquam veniam delictorum impetravit, à qua omnis & latisfaciendi vis, & ratio tanquam ex fonte profluxit.

Nam pretium illud in cruce à Christo Domino persolutum, & nobiscum per sacramenta, re, vel stu- Fructus Crudio, ac desiderio adhibira, communicatum, tanti est, beres. at nobis imperret, & confi. iar, quod hac petitione postulamus, ur peccara nostra remittantur.

Quo loco non id modò pro levibus erratis, & fa- Nota. cillimis ad impetrandam veniam fed pro gravibus, & mortiferis peccaris deprecamur; quæ præcatio in scelerum gravitate pondus non habebit, nisi id à pœnitentiæ Sacramento, re, vel certè defiderio suscepto, ut jam dictum est, assumpserit.

Dicimus autem, Debita nostra; longe aliter; arque, XXVII. Panem nostrum antea diximus : noster enim ille est Aliter debita panis, quia nobis Dei munere tribuitur: at peccata notra aliter nostra sunt quia illorum culpa residet in nobis : strum di

MXZ.

492

XXIII. petimus.

XXVI.

gam mus

nam nostra voluntate suscipiuntur, quæ peccati vim

non haberent, nisi essent voluntaria.

XXVIII. In hac per itione nos acculamus.

Gin. 3. 12

Nos igitur, eam culpam sustinentes, & confitentes, ad expiandum peccata necessariam Dei clementiam imploramus. In quo non utimur exculatione cujulquam, nec caulam in quemquam transferimus, ut primi homines Adam & Eva fecerunt : ipfi nos

11. 140 4. judicamus, illam, fi sapimus, Prophetæ precationem a ihibentes: Non declines cor meum in verba malitiz, ad excufandas excufationes in peccaris.

XXIX. Cur hic ut plures loquimur.

Nec verò dicimus: dimitte mini, sed nobis: quod fraterna necessitudo, & charitas, quæ inter omnes homines intercedit, à nobis fingulis postulat ut de communi proximorum salute solliciti, cum pro nobis preces fecimus, pro illis etiam deprecemur.

Hunc orandi morem, à Christo Domino traditum. deinceps ab Ecclesia Dei acceptum, perpetuóque servatum, ipfi & maximè tenuerunt Apostoli : &, ut cæteri adhiberent, auctores suerunt.

Exemplum.

Kem. 9. 8.

Y.Y.K. Hi orandi

modus un-

de ?

Hujus autem flagrantis studii, & cupiditatis in deprecando pro falute proximorum, habemus in utro-Ex d. 32. 32. que reframento fanctorum Moss, & Pauli præclarum exemplum: quorum alter fic Deum precabatur: Aut dimitte eis hanc noxam, aut, si non facis, dele me de libro tuo : alter in hunc modum : Oprabam ego ipse anathema effe à Christo pro fratribus meis.

SICUT ET NOS DIMITTIMUS DE. EITORIBUS NOSTRIS.

JYYY. Duplex acceptio particu'z.

T Llud SICUT, dupliciter intelligi potest. Nam & similirudinis vim habet, cum videlicet à Deo petimus ut, quemadmodum nos injurias & contumelias remittimus iis, à quibus læsi sumus, sic ipse nobis peccara condoner.

Est præterea conditionis nota: in quam sententi-Sicut Mut. 6, 14. am Christus Dominus eam formulam interpretatur: Si enim dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta veftra :

vestra: si autem non dimiseriris hominibus, nec Pa-

ter vester dimittet vobis peccata vestra.

Verum habet uterque sensus eandem ignoscendi necessitatem, ut, si volumus Deum nobis veniam Urroque senconcedere delictorum, parcamus illis ipfi necesse sit pitur. à quibus injuriam accepimus : mutuumque studium, & amorem requirit à nobis, ut corum qui in gratiam non sunt reconciliati, dona, ac sacrificia rejiciat, & aspernetur. Est etiam naturæ lege sancitum, ut tales nos aliis præbeamus, quales eos in nos esse cupimus, verè ut impudentissimus ille sit, qui postulet à Deo, ut sui sceleris poenam prætermittat, cum ipse in proximum animum retineat armatum.

Quare parati, & prompti ad ignoscendum esse de- XXXIII. bent ii, quibus impositæ sunt injuriæ, cum & urge- Qui vult sibi antur hac precandi formula, & apud fanctum Lu-dimitti, di-mittat & cam id jubeat Deus: Si peccaverit in te frater tuus, ille. increpa illum, & si poenitentiam egerit, dimitte illi : & si septies in die peccaverit in te, & septies in die Luc. 17. 5. conversus fuerit ad te, dicens : pœnitet me, dimitte Et in Evangelio sancti Matthæi sit: Diligite Matt. 5. 44. inimicos vestros, & Apostolus, & ante eum Salomon Rom. 12. 20. scripserit: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si Prov. 15.2. firit, potum da illi, & fic apud sanctum Marcum Evangelistam: Cum stabitis ad orandum, dimittite fi quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra.

Sed quoniam depravatæ naturæ vitio nihil ægrius fit ab homine, qu'am ut inferenti condonet injurias, Cum vix In-omnem conferant Parochi animi & ingenii vim ad dulgeant ho-mines, quid commutandos, & flectendos animos fidelium ad hanc agendum lenitatem, & miscricordiam, Christiano homini ne-

cessariam.

Commorentur in tractatione divinorum oraculo- Primo. rum: in quibus audire licet imperantem Deum inimicis ignoscendum.

Prædicent id, quod verissimum est, magno argu- Secunde, mento hominibus eos esse Dei filios, si facilè remittant injurias, & inimicos diligant ex animo.

494

CATECHISMI

Nota.

Elucet enim in eo, quòd inimicos diligimus, fimilitudo quædam cum parente Deo, qui fibi inimicissimum, & insestssimum genus hominum, Filii sui morte ab æterno exitio redemptum, reconciliavit.

Tertio.

Sit autem hujus cohortationis, & præcepti clausula illud imperium Christi Domini, quod recusare non poslumus sine summo dedecore, & pernicie: Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cœlis est.

Mut. S.

XXXV. Qualis injuriarum oblivia requirarar ad virtutem.

Verum hoc loco non vulgaris Pastorum prudentia requiritur, ne quis, cognita hujus difficultate ac necessitate præcepti, salutem desperet. Sunt enim, qui, cum se debere intelligant conterere injurias oblivione voluntaria & cos diligere, qui læserunt, id cupiunt, & pro viribus saciunt: sed universam memoriam injuriarum sibi exhauriri non posse sentiunt: nam resident in animo quædam resiquiæ simultatis: quamobrem magnis agitantur conscientiæ sluctibus, verentes, ne parum simpliciter, & candide positis inimicitiis, Dei justo non obediant.

XXXVI. Carais & Spiritus dissidium expliceur hic. Hic igitur Pastores contraria studia carnis, & spiritus explicabunt, quòd illius sensus sit ad vindicationem proclivis, hujus ratio propensa ad ignoscendum, hinc inter ipsos perpetuam turbam, ac rixam existere: quare saluti minimè dissidendum esse demonstrabunt, reclamitantibus, & adversantibus rationi, corruptæ naturæ appetitionibus, modò spiritus perstet in officio, & voluntate remittendi injurias, proximúmque diligendi.

Nordum amantibus inimi os hzc cratio ufurpanda cur?

Quod autem aliqui fortasse suerint, qui, cùm nondum animum inducere possint, ut obliti injurias, ament inimicos, propterea deterriti ea, quam diximus, conditione, hujus petitionis Dominica precatione non utantur: duas has rationes afferent Parochi, quibus exitiosum hunc errorem illis eripiant.

Primo.

Nam quivis unus è fidelium numero preces has facir, totius Ecclesiæ nomine, in qua pios esse aliquot necesse est, qui debitoribus ea, quæ hic commemorantur, debita remiserunt.

Se unde:

Accedit cò, quod id à Deo petentes, unà etiam

perimus, quidquid ad illud impetrandum in cam petitionem à nobis necessario conferendum est.

Petimus enim & veniam peccatorum, & donum veræ pænitentiæ.

Petimus facultatem intimi doloris.

Postulamus ut à peccatis abhorrere, & illa sacer-

doti verè, ac piè confiteri poslimus.

Itaque cum necesse eriam nobis sit parcere iis, qui damnum, aut malum aliquod dederint, cum, ut nobis Deus ignoscar, precamur, fimul oramus ut faculcatem largiatur reconciliandi nos illis quos odimus.

Quare deterrendi sunt ab ea opinione, qui inani, Nota. & pravo illo timore commoventur, ne fibi Leum reddant offensiorem hac precatione, contraque ettam cohortandi ad frequentem precationis usum, quo à parente Deo postulent, ut sibi det eam mentem, ut iis qui laserint, ignoscant, & inim cos diligant.

Sed, ut precatio omnino fructuofa fit, primum hæc xxxvIII. in co est cura, meditatioque adhibenda, nos Deo sup- Ucha craplices esse, & ab eo veniam petere, quæ non datur, tio cem niss ponirenti: itaque nos ea charitate, & pietate quid opus? præditos elle oportere, quæ pænitentibus conveniat, convenire autem maxime iis, subjecta quasi oculis propria flugicia, acque facinora lacrymis expiare.

Cum hac cogitatione conjungenda est cautio in XXXIX. posterum earum rerum, in quibus suit aliqua occa- Occasiones fio peccandi, quæque nobis ansam dare possint ad peccatorum offendendum parentem Deum. In his curis versabatur David, cum diceret: Et peccatum meum con- 1/al. 40. 5. tra me est semper. Et alio loco: Lavabo per singu- 1511. 6.7. las noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.

Proponat fibi prætereà unusqui que ardentissimum orandi studium eorum qui à Deo precibus impetra. Exempla sibi verunt veniam delictorum: ut publicani illius, qui funt hic prolonge consistens præ pudore, ac dolore, & oculis hu- ponenda. mi defixis, tantum pulsabat pectus, cam habens oratio- Luc. 2. 38. nem: Deus propitius esto mihi peccatori. Tum illius poccatricis mulieris, quæ Christo Domino, retrò stans,

Hh 2

rigatos

Matib. 27.

rigatos à se ejus pedes, capillis etiam abstersos osculabatur: Petri denique Principis Apostolorum, qui egressus soras, flevit amare.

XLI. Quibus hic remediis utendum. Pœnitentia. Euchariftia.

Deinde cogitandum est, quò infirmiores sunt homines, & ad morbos animi, quæ sunt peccata, propensiores eò pluribus, & frequentioribus medicamentis indigere.

Eucharistia. Sunt autem ægrotæ animæ remedia, Pœnitentia, Eleemosyna. & Eucharistia. Hæc igitur sæpissimè adhibeat sidelis

populus.

Deinde eleemosyna, quemadmodum tradunt divinæ literæ, medicina est accommodata sanandis animæ vulneribus: quare, qui piè hac prece uti cupiunt, pro viribus benignè faciant egentibus; quantam enim vim habeat ad delendas scelerum maculas, testis est in Tobia Angelus Domini sanctus Raphael, cujus est illa vox: Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam, & vitam æternam. Testis est Daniel, qui Nabuchodonosor Regem sic admonebat. Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum.

Optima autem largitio, & impertiendæ misericordiæ ratio est oblivio injuriarum, & bona voluntas erga eos, qui rem, vel existimationem, vel corpus

tuum, tuorumque, violarint.

Quicumque igitur cupit in se esse maxime misericordem Deum, is ipsi Deo suas donet inimicitias, remittatque omnem offensionem, & pro hostibus libentissime deprecetur, omnem captans occasionem de illis ipsis bene promerendi Sed quoniam hoc argumentum explicatum est, cum homicidii locum tractavimus, eò rejicimus Parochos.

Qui tamen hanc petitionem hoc fine concludant, nihil mjustius esse, aut fingi posse, quam eum, qui cum hominibus durus sit, ut nemini se det ad lenitatem, idem possulet, ut in se sit mitis, & benignus

Deus.

Tob. 12.8.

Dan. 4. 24.

XLII. Oprima Eleemofyna qua?

Neta.

XLIII. Non indulgenti hemine, nihil i justius.

SEXTA PETITIO.

ET NE NOS INDUCAS TENTATIONEM.

ON dubium est quin filii Dei post impetra-tam delictorum veniam, cum incensi studio Recens Deo adhibendi Deo cultum, & venerationem, coeleste cile relabunregnum exoptant, & omnia divino numini tribuen- tur. tes pietatis officia, toti pendent à paterna ejus volun'are, ac providentia, tum eo magis humani generis hostis omnes adversus illos artes excogitet, omnes machinas paret, quibus oppugnentur fic, ut verendum fit, ne labefactata, & mutata sententia, rursum in vitia delabantur, longéque deteriores evadant, quam antea fuerint. De quibus illud Principis Apo- 2 Petr. 2 11. stolorum jure dici possit: Melius erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam, post agnitionem, retrorsum converti ab co, quod illis traditum est, san-Ao mandato.

Quare nobis à Christo Domino datum est hujus peritionis præceprum, quotidie nos Deo commende- Cur hz: pemus: ejusque patriam curam, & præsidium implo- sitio ceteris remus: minime dubitantes fore ut, si deseramur divino patrocinio, vaferrimi hostis laqueis irretiti teneamur.

Neque verò solum in hac orandi regula justic à Deo petere, ne patiatur nos induci in tentationem, Bis hanc o-fed in illa etiam oratione, quam ad facros Apostolos przepit habuit sub ipsum mortis tempus, cum quidem ipsos Christus, & mundos esse dixisset, eos hujus officii his verbis ad- our? monuit : Orate, ut non intretis in tentationem. Quæ Join. 13 10. iterum à Christo Domino adhibita admonitio, mag- Mitth. 26. 4. num diligentiæ onus imponit Parochis excitandi fidelem populum ad frequentem hujus usum precationis: ut, cum tanta hominibus ab hoste diabolo in fingulas horas pericula hujus generis intendantur, à Deo qui solus illa propulsare potest, petant illud assiduè: Ne nos inducas in tentationem.

Hh 4

Intel-

IV. Neceditas hujus petitionis, quanta.

Intelligit autem fidelis populus, quantopere egeat divini hujus adjumenti, fi suæ imbecilitatis, inscitiæque meminerit: si recordabitur illam Christi Lomini sententiam, Spiritus quidem promptus est, caro autem insirma; si ei venerit in mentem, quam graves sint, & exitiales hominum casus, impellente dæmone, nisi sustineantur dexteræ cœlestis auxilio. Matt. 41.

Exempla in-

Quod illustrius esse possit humanæ infirmitatis exemplum, quam sacer ille chorus Apostolorum, qui magno antea animo cùm essent, primo quoque objecto terrore, relicto Salvatore, disfugerunt? Esti illustrius etiam est illus Principis Apostolorum, qui in tanta professione singularis & fortitudinis, & amoris in Christum Dominum, cùm paulo antè, sibi bene sidens, ita dixisset: Si oportuerit me mori tecum, non te negabo, statim unius voce mulierculæ perterritus, se Dominum non nosse jurejurando affirmavit. Matth. 25. 35.

ivota.

Nimirum illi in fumma Spiritus alacritate non re-

spondebant vires.

Nota ite-

Quot tenta-

culis éxpo-

nantur ho-

mililes.

Quod si viri sanctissimi humanæ naturæ fragilitate, cui considebant, graviter peccaverunt, quid non timendum est cæteris, qui ab corum sanctitate absunt longissime.

longissimè?

Quare proponat fideli populo Parochus prælia, ac pericula, in quibus affiduè versamur, dum anima est in hoc mortali corpore, quod undique caro, mundus,

& Satanas oppugnant.

Quid ira, quid cupiditas in nobis possit, quotus quisque est, qui magno suo malo id non experiri cogacur? Quis non his lacessitur stimulis? quis hos non sentit aculcos? quis subjectis non uritur ardentibus facibus? & quidem tam varii sunt ictus, ram diverse peritiones, ut difficillimum sit gravem aliquam plagam non accipere.

Ac, prærer hos inimicos, qui habitant, & vivunt nobiscum, sunt præterea illi hostes acerrimi, de quibus scriptum est: Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem: sed adversus Principes, & potestates, adversus munds rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ coelestibus.

Eph. 6. 22.

Aç-

AD PAROCHOS PARS IV.

499

Accedunt enim ad intimas pugnas externi impetus, & impressiones dæmonum, qui & aperie nos pe- Quam gratunt. & per cuniculos influent in animas nottras, vix num impeut ab illis cavere possimus.

Illos & Principes appellar Aposto us propter naturæ excellentism (nam natera hominious & cæteris, quæ Demones sub sen uni cadunt, creatis rebus amecellunt) & potestates vocat, quod non tolum natura vi, sed potetta- tur. te ctiam superant, & rectores nominar mundi renebra um, non enim clarum & illuftrem mundum regunt, id cft, bonos & pios, fed ob curum & caliginofum, nempe cos qui flagiciona & facinorona vira fordibus, ac tenepris ob acati, duce tenebrarum diabolo . achettantur.

Nuncupar eriam damones spiritualia nequitiæ:

est enim & carnis & spiritus nequiria.

Carnalis qua diener nequiria, incendir appetitum alia nequiad libidires & voluptates que percipiuntur fenfi- Carnales neb :: 5.

Spiritualia requiriæ fent mala fludia & pravæ cu- Spiritualia piditates, que ad superiorem pertinent animæ par- nequitiz, tem, que tanto pejores sunt, quam relique, quan- Que. to mens ipfa & ratio altior, est, arque præstantior.

Quæ Saranæ nequitia qui maxime spectat illuc, ut Nota. cœlesti nos liareditate privet, propterca dixit Apo-

ficlus; In caleftibus.

Ex quo lect intelligere, magnas esse hostium vi-res, invistum animum, immane in nos, & infinitum ochum. Bellum etiam perpetuum cos gere- 1/a. 14. 13. re nobicum, et nulla pax fit cum illis, nullæ inducia fiert possint. Quantum verò audeant, declarat Saranæ apud Prophetam vox, In cœlum confeendam: aggressus est primos homines in paradiso, adortus est Prophetas, appetivit Apostolus, ut quemad- I uc. 12. 31. medum loquirur apud Evangelistam Dominus, Cribaret cos ficut trivicum, nè ipsum quidem Christi Lomini os erubuit: itaque cjos inexplebilem cupiditatem & immensam diligentiam fanctus Petrus expressit, cum dixit, Adversarus vester Diabolus, 1 Fet. 5. 8.

car Principes appellen-

VIII. Cur Spirituquitiz.

CATECHISMI

ramquam leo rugiens, circuit, quærens quem devo-

X. Dæmones multi unum bominem oppugnant. Quamquam non unus modò tentat homines Satan; sed gregarim interdum dæmones in singulos impetum faciunt: quod ille consessus est dæmon, qui rogatus à Christo Domino, quod sibi nomen esset, respondit, Legio mihi nomen est, nempe dæmonum multitudo, quæ miserum illum divexarat; & de alio scriptum est, Assumit septem alios spiritus secum, nequiores se, & intrantes habitant ibi, Marc. 5.9. Luc. 8. 30. Marc. 12. 45.

XI. Dæmones improbis inferi non funt cur? Multi sunt, qui, quod impulsus atque impetus dæmonum in se minime sentiunt, totam rem salsam esse arbitrantur, quos ipsos à dæmonibus non oppugnari mirum non est, quibus se sponte dediderunt, non est in illis pietas, non charitas, non virtus illa Christiano homine digna, quare sit ut toti sint in potessate diabeli, nec ullis tentationibus opus est ad cos evertendos, in quorum jam animis, ipsis libentibus, commoratur.

XII. Demones infestant maximè pios.

At verò, qui se Deo dicaverunt, in terris cœlestem vitam agentes, ii maximè omnium Satanæ incursibus petuntur, hos acerbissimè odit, his in singula temporis momenta struit insidias. Plena est historia divinarum Literarum sanctorum hominum,
quos præsenti etiam animo stantes, vel vi, vel fraude pervertit. Adam, David, Salomon, alisque, quos
enumerare difficile sit, experti sunt dæmonum violentos impetus & callidam astutiam, cui resisti non
possit consilio aut hominum viribus.

Note.

Quis igitur se suo præsidio satis tutum existimet? Itaque piè castéque petendum à Deo est, nè nos tentari sinat supra id quod possumus, sed saciat etiam cum tentatione proventum, ut possimus sustinere, 1 Cor. 10.

XIII. Qui dæmones timent unde heman di? Verum hie Fideles confirmandi sunt, qui animi imbecillitate, aut rei ignoratione dæmonum vim perhorrescunt, ut ipsi tentationum sluctibus agitati, in hane precationis portum consugiant.

AD PAROCHOS PARS IV.

Non enim Satan in tanta & potentia, & pertinacia, in capitali odio nostri generis, nec quantum, nec quaindiu vult, tentare nos, aut vexare poteft; sed vire guberomnis ejus potestas Dei nuru & permitlu gubernatur.

Notissimum est exemplum Job, de quo nisi diabolo dixisset Deus, Ecce universa quæ nabet, in manu tua funt: nihil ejus Satan attigisset: contra verò nisi addidisser Dominus, Tantum in eum nè extendas manum tuam, uno diaboli ictu, cum filiis ipfe, facultatibusque concidiflet.

Ita autem alligata est damonum vis, ut ne in por- Nota. cos quidem illos, de quibus (cribunt Evangelista, non permittente Deo, invadere potuissent, Matt. 8. Matt.

5. II. Luc. 8. 22.

Sed ad intelligendam hujus petitionis vim dicendum est, quid hîc tentatio significet ? quid item, in- Verba petiti-

duci in tentationem?

Est autem tentare, periculum sacere de eo qui tentetur, ut ab ipfo, quod cupimus, elicientes, ve- Tentare, rum exprimamus; qui tentandi modus in Deum mi- quid in prinime cadit; quid enim est, quod nesciat Deus? Om- mo. nia enim, inquit, nuda & aperta sunt oculis ejus, Heb. 4. 13.

Est alterum tentandi genus, cum, longius progre- Quid sediendo, aliud quæri solet in bonam, vel in malam cundo.

partem.

In bonam, cum ea re tentarur alicujus virtus, ut, XVII. illa perspecta & cognita, is commodis & honoribus partem ten-augeatur, ejusque exemplum cæteris imitandum tare quid. proponatur, ac denique omnes ob idiplum ad Dei laudes excitentur. Quæ tentandi ratio sola convenit in Deum, hujus exemplum tentationis est illud in Deuteronom. Tentar vos Dominus Deus vester, ut palàm fiat, utrum diligatis eum, an non, Deuter. 13. 3.

Quomodo etiam tentare dicitur suos Deus, cum Nota. inopia, morbo, & aliis calamitatum generibus premit, quod probandæ eorum patientiæ causa facit, & ut a-

lii, documentum fint Christiani officii.

In hanc partem legimus Abraham esse tentatum, Exemplum.

501

XIV. Dam num

Gen. 22. 1. ut filium immolaret, quo facto, fuit is obedientiæ & parientiæ exemplum fingulare, ad memoriam hominum fempiternam.

Aliud.

In eandem sententiam dictum est de Tobia, Quia accept s'eras Deo, necesse suit ut tentatio probaret te, 10b. 12.

XVIII. In ma m partem tentare, quid? In malam partem tentantur homines, cum ad peccatum aut exiltum impellumur, quod proprium diaboli officium est, is enim eo animo tentat homines, ut decipiat, agátque præcipites, iguamobrem Tentator in divinis Literis appellatur, Mait. 4.

XIX. Quàm vanè Dam nes tentant In iis verò tentationibus modò intimos nobis admovens stimulos, animæ assectiones & commotiones adhibet administras, modò nos exagitans extrinsecus, externis rebus utitur, vel prosperis ad asserendos, vel ad frangendos adversis: nonnunquam habet emissarios & excursores perditos homines, in primique hæreticos, qui sedentes in cathedra pestilentiæ, malarum dostrinarum mortisera semina dispergunt, ut illos, qui nullum delictum aut discrimen habent virtutis, & vitiorum homines per se proclives ad malum, nutantes ac præcipitantes impellant.

XX.
Induct intentationem,
quia?
Primo.

Dicimur autem induci in tentationem. cum tentationibus fuccumbimus. Inducimur verò in tentationem dupliciter.

Primum, cum de statu dimoti, in id ruimus malum, in quod tentando nos aliquis impulerit. At nemo quidem à Deo hoc modo in tentationem inducitur, quia nemini est peccati a ctor Deus, immo verò odit omnes qui operantur iniquitatem. Sie verò etiam est apud sanctum Jacobum; Nemo, cum tentatur, dicar, quoniam à Deo tentatur, Deus enim intentator malorum est. Psal 5. 5. Jacob. 1. 13.

Secundo.

Deinde dicitur nos in tentationem inducere is, qui etil non tentat iple, neque operam dat, quo tentemur, tentare tamen dicitur, quia, cum possit prohibere, nè id accidat, aut nè tentationibus superemur, non impedit.

Nota

Hoc modo. Deus bonus, & pios tentari quidem scivit, verumtamen sua gratia sustentatos non deserit-

Nec

Nec verò non interdum justo & occulto Dei judi- Nota prætecio, nostris id sceleribus postulantibus nobis ipsi re- rea.

licti, concidimus.

Prætereà nos in tentationem Deus inducere dicitur, Tertio. cum ejus beneficiis, quæ nobis ad salutem dedit, abutimur ad perniciem, & parris substantiam, ut prodigus ille filius, diffipamus, vivendo luxuriose, noftris cupiditatibus obsequentibus. Quamobrem id dicere posfumus, quod de lege dixit Apostolus; Laventum est m hi mandatum, quod crat ad vitam, hoc eile ad

mortem, Luc. 15. 12. Rom. 7. 10.

Opportunum rei exemplum elt Hicrofolyma, teffe Fx mp'um, Ezechiele, quam Deus omni ornamentorum genere Ecch. 16. locupletarat, ut ejus ore Prophetæ diceret Deus; Perfecta eras in decore meo, quem polueram super te: & tamen illa civitas divinis cumulata bonis, tantùm abest ut optime de se merio, ac merenti Deo gratiam h. bens, coelefti us beneficiis ad beatitudinem confequendam cujus gratia ca acceperat, uteretur, ut ingratissima in parentem Derm objecta spe, cogitatione coelestium fructuum, tantum prafenri abundantia luxuriosè ac perdite frueretter, quod E echiel eodem capite plaribus verbis perfecutus eft.

Quare sunt eodem loco ingrari Deum homines, qui Nota. præbitam fibi ab eo divinitus uberem materiam rectè

factorem ad vitia, illo permittente, convertunt.

Sed oporter hunc divinæ Scripturæ morem diligenter attendere, quæ Det permissionem his interdum verbis significat, que proprie si accipiantur, esplica ius. tamquam actionem in Deo fignificant : pan in Exodo Ecod 47. fic eft, Indurabo cor Fharaonis; & apud Itaiam, Ex- fs. 6. 10. cæca cer populi hujus; & ad Romanos feribit Apostolus, Tradidit illos Deus in passiones ignominate Rom. 1. 26. & in reprobum sensum. Quibus in locis, altisque fimilibus, non id omnino esse actum à Deo, ied permissum, intelligendum est. Vide I en. lib 4. contra varet. c. 48. Tertul. lib 2. centra starc. 14 guft. lib. de predeft. & gratia cap. 1. & de prad fanct. cap. 9. 6 lib. de grat. for lib. arbitr. cap. 21, 22, 23. D. Thom.

Nota.

D. Thom. 2. p. quast. 87. art. 2. & 2. 2. quast. 15. His positis, non erit difficile scire quid in hac precationis parte postulemus. Nec verò petimus nè omnino tentemur. Est enim hominum vita tentatio super terram.

XXII. Utilis est tentatio.

Est aurem ea res utilis & fructuosa hominum generi: nam in tentationibus nos ipsos, id est, vires nostras, cognoscimus, quamobrem etiam humiliamur sub porenti manu Dei, virilitérque decertantes, expectamus immarcessibilem coronam gloriæ. Nam & qui certat in agone non coronatur, nisi legitimè certaverit; &, ut inquit sanctus Jacobus, Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam, cùm probatus suerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit seus diligentibus se. Quod si urgemur nonnunquam hostium tentationibus, magnæ nobis erit levationi illa cogitatio, habere nos adjutorem Pontisicem, qui possit compati infirmitatibus nostris, tentatum ipsum per omnia, 2 Tim. 2. 5. Jacobi 1. 12. Heb. 4. 15.

XXIII. Quid hic poftulctur. Primo.

Quid hic igitur petimus? nè divino præsidio deserti, tentationibus vel decepti assentiamur, vel cedamus assisti, ut præsto sit nobis Dei gratia, quæ, cùm desecerint nos propriæ vires, in malis recreet ac reficiar.

Secundo.

Quare & generatim Dei opem implorare debemus in omnibus tentacionibus, & nominatim, cum fingulis affligimur, ad precationem confugere oportet, quod à Davide factum legimus penè in unoquoque tentationum genere: nam in mendacio fic precabatur, Nè auferas de ore n.eo verbum veritatis usquequaque: in avaritia ad hunc modum, Inclina cor meum in testimonia tua, & non in avaritiam. In rebus verò inanibus viræ, & illecebris cupiditatum, hac prece utebatur, Averte oculos meos, nè videant vanitatem. Psal. 118. 43. Psal. 118. 36. Psal. 118. 37.

Tertio.

Ergo postulamus, nè morem geramus cupiditatibus, néve desatigemur in tentationibus sustinendis, nè declinemus de via Domini, ut tam in rebus incommodis, quàm in prosperis æquitatem animi,

con-

constantiámque servemus, & nullam nostri partem Deus sua tutela vacuam relinquat.

Petimus denique, ut Satanam conterat sub pedi- Quarto.

bus nostris.

Reliquum est ut fidelem populum ad ea Parochus Medicanda cohortetur, quæ in hac precatione maxime cogitare cum hac pe-

& meditari oporteat.

In qua erit illa optima ratio. si quanta sit homi- Primo. num infirmitas, intelligentes, viribus nostris diffidamus, & omni spe nostræ incolumitatis in Dei benignitate collocata, eo freti patrocinio, vel in maximis periculis magnum animum habuerimus, præfertim cogitantes quam multos hac fpe, arque hoc animo præditos ex hiantibus Satanæ faucibus liberarit Deus.

An non Joseph undique circumdatum ardentibus Ex mpla insanæ m. lieris facibus, è summo ereptum periculo, Dan. 13 61.

ad gloriam extulit.

1-

1.

i-

n-

n.

An non Sulannam à Satanæ obsessam tum, cum nihil propius effet, quam ut nefarits sententiis interficeretur, servavit incolumem? neque mirum : erat enim, inquit, cor ejus fiduciam habens in Domino.

Infignis est laus & gloria Job, qui de mundo, de carne, de Satana, triumphavit. Plurima funt hujus generis exempla, quibus Parochus diligenter pium populum ad eam speni fiduciámque cohortari debebit.

Cogitent etiam fideles, quem in hostium tentatio- Secundo. nibus ducem habeant, nempe Christum Dominum, qui victoriam ex illo certamine retulit Vicit ipse diabolum, est is illo fortior, qui superveniens fortem superavit armatum, quem & armis nudavit & spoli-De ejus victoria, quam de mundo reportavit, est apud sanctum Joannem, Confidite, ego vici mundum; & in Apocalypfi dicitur ipfe leo vincens, & exisse vincens, ut vinceret : qua in victoria suis etiam cultoribus facultatem vincendi dedit, Luc. 11. Foan. 16. 33. Apoc. 5. 5.

Est Apostoli ad Hebræos Epistola plena victoriis Tertio, fanctorum hominum, qui per fidem devicerunt

regna

regna, obturaverunt ora leonum, & quæ sequuntur, Heb. 12.

Quarto.

Ex his verò, quæ fic acta legimus, cas victorias cog tatione complectamur, quas quotidie reportant ex intimis & externis damonum praliis homines fide, spe & charitate præstantes : quæ tam multæ sunt, tamque infignes, ut, fi sub aspectum caderent oculorum, nibil frequentius accidere judicaremus, nihil gloriofius, de quorum hostium clade, his verbis, scripfit fanctus Joannes, Scribo vob s, juvenes! quonan fortes ellis, & verbum Dei minet in vobis, & viciftis malignum.

XXV. Quomoda vine tur Diabolus.

1 7 an. 2.

Vincitur autem Saranas non otio, femno, vino, comellatione, libidine: sed oratione, labore, vigilia, abstimentia, continentia, cassicare. Vigilate & orate, inquit, ut jam disimus, ut non intretis in tentationem. Qui iis armis ad illam pugnam utuntur, in fugam convertunt adversarios: qui enim refissunt diabolo, is fugiet ab eis, Matt. 25. 41.

XXVI. Humil ter de fe fertien lum.

In his tamen fanctorum hominum victoriis, quas diximus, nemo fibi placeat, nemo fe efferat infolenrius, ut se suis viribus hostiles dæmonum rentationes, impetúsque suffinere posse confidat : non est hoc natura nostra, non humana imbecillitatis. Hæ vires, quibus profternimus Saranæ satellites,

XXVII. Sine Dei auxi io nihit pollunus. 1 Reg. 2. 4.

dantur à Deo, qui ponit ut arcum arcum brachia nostra: cujus beneficio arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore, qui dat nobis protectionem falutis, cujas nos dextera sufcepic: qui docet manus nostras ad prælium & digiros noffres ad bellum, ur uni Dea, pro victoria fint agenda & hab inda gratia, quo uno & auc-

Pf.1. 17. 36.

tore & adjutore vincere possamus, quod fecit Apo-1 Cor. 15.17. ftolus: inquit enim, Deo autem gratiis qui dedit nobis victorium per Dominum nostrum Jesum Chri-

stum. Eundem auctorem victoriæ prædicat cœlestis Apoc. 12, 10. illa vox in Apocal pfi, Facta est falus, & virtus, & regnum Dei nottri, & porellas Christi ejus, quia projectus est accusaror fratrum nostrorum, & ipsi VIII.XC-

AD PAROCHOS PARS IV.

507

vinxerunt eum proprer sanguinem Agni. Testatur idem liber, Christi Domini partam ex mundo, car- Afoc. 17. 15 néque victoriam eo loco: Hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet illos. Hæc de causa & de modo vincendi.

Quibus expositis, proponent fideli populo Paro- XXVIII. chi à Deo paratas coronas & constitutam victoribus premia pug-sempiternam præmiorum amplitudinem quorum ex propolita. eadem Apocalypsi divina proferunt testimonia; Qui Apoc. 5.5. vicerit, non lædatur à morte secunda: & alio loco; Qui vicerit, sic vestierur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ; & confitebor nomen ejus coram Patre nieo, & coram Angelis ejus. Et paulò post, Deus ipse ac Dominus noster ità loquitur ad Joannem; Qui vicerit, faciam illum columnam in Apoc. 5.12. templo Dei mei, & foras non egredietur amplius. Tum inquit; Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, ficut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus. Denique, cum fanctorum gloriam, & perpetuam illam bonorum vim, quibus in cœlo fruentur, exposuisset, adjunxit; Qui vicerit, possi- Afoc 2 7 debit hæc.

SEPTIMA PETITIO.

SED LIBERA NOS A MALO.

Ostrema hæc peritio est instar omnium, qua Dei Hec petitio Filius divinam hanc orationem conclusit : cujus cateras ometiam vim & pondus oftendens, ea usus orandi clau- nes compresula, cum è vita migraturus, Deum Patrem pro ho- hendit. minum salute deprecaretur; Rogo enim, inquit, ut Joan. 17. 16. serves eos à malo. Ergo hac precationis formula, quam & pracepto tradidit, & exemplo confirmavit, quafi quadam epitome fummatim complexus est vim & rationem caterarum petitionum. Cum enim id quod ea prece continetur, impetraverimus, nihil, auctore fancto Cypriano, remaner, quod ultra adhuc debeat postulari: cum semel protectionem Dei Lb. de Orat. adversus malum petamus : qua impetrata, contra ctate.

omnia, quæ diabolus & mundus operantur, securi stamus & tuti. Quare, cùm tanti sit hæc petitio, quanti diximus, debebit Parochus in ea sidelibus explicanda summam adhibere diligentiam.

Differt autem hæc & proxima petitio, quòd illa, vitationem culpæ, hac, pœnæ liberationem postula-

ta peritionis mus.

did rentia, a III. ; Cur hac oratio fare ite iteranda.

10 14.

Huin & fex-

Quare non jam monendus est sidelis populus, quantopere & laboret ex incommodis ac calamitatibus, & cœlestis egeat adjumenti. Nam quot & quantis miseriis proposita sit hominum vita, præterquam quod & sacri & profant Scriptores hoc argumentum sunt copiosissimè persecuti nemo sere est, quin intelligat & suo & alieno periculo: persuasum enim est omnibus, quod exemplum patientiæ Job memoriæ prodidit: Homo natus de musiere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis, qui quasi slos egreditur, & conteritur, & sugic velut umbra,

Mact. 6. 34. & numquam in codem statu permanet. Nec verò ullum præterire diem, qui propria aliqua molestia, aut incommodo notari non possit, testis est illa Chriili Domini vox; Sussicit diei malitia sua. Etsi conditionem humanæ vitæ declarat ipsius Domini monitum illud, quo crucem quotidiè sumi, seque docuit

icqui oportere. Luc. 9. 22.

IV. Inincemmodis facilè precamur.

Nota.

Ut igitur quisque sentit, qu'am laboriosa sit & periculosa hæc vivendi ratio, ità facilè persuadebitur sideli populo malorum liberationem à Deo implorandam esse, præsertim cum nulla re magis ad orandum adducantur homines, qu'am cupiditate & spe liberationis corum incommodorum, quibus premun-

tur, aut quæ impendent.

Est enim hæc insita ratio in animis hominum, ut in malis statim ad Dei auxilium consugiant. Qua de re est illud scriptum: Imple sacies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine. Psal. 82. 17.

V. Sed si illud serè sua sponte saciunt homines, ut in periculis & calamitatibus invocent Deum, certè, quoà P rochis. modo id rectè sacere possint, ab iis quorum sidei ac pruden-

prudentiæ commissa est corum salus, maximè docendi funt.

Non enim desunt qui contra Christi Domini jusfum præpostero utantur ordine precationis: nam qui Malus oranjustir nos ad se consugere in die tribulationis, idem corrigendus. orationis ordinem nobis præscripsit: voluit enim ut Pfal. 49. 15. priùs quam precaremur ut nos liberaret à malo, peteremus uti nomen Dei sanctificaretur, & adveniret regnum ejus, & reliqua postularemus, quibus quasi gradibus quibusdam in hunc locum pervenitur; sed quidam, fi caput, fi latus, fi pes condoluit, fi rei familiaris jacturam faciunt, si minæ, si pericula ab inimicis intenduntur: in fame, in bello, in pestilentia, omissis mediis Dominicæ precationis gradibus, tantum petunt ut ex illis eripiantur malis, at huic consuetudini repugnat Christi Domini jussum; Quærite primum Mitt. 6. 33. regnum Det.

Itaque qui recte preces faciunt, cum deprecantur calamitates, incommoda, malorum depulsionem, id Bonus oranreferunt ad Dei gloriam. Sic David illi precationi; Domine, nè in surore tuo arguas me; subject rationem quâ se Dei gloriæ cupidissimum ostendit : inquit enim. Quia non est in morte, qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? Et idem, cum oraret Deum fibi ut misericordiam impertiret, 161, 6 subjungit illud, Docebo iniquos vias tuas, & impii

ad te convertentur. Psal. 50. 2. Ad hanc orandi salutarem rationem, & ad exemplum Prophetæ incitandi sunt sideles auditores, Infidelium & simul docendi, quantum intersit inter Infidelium & Christianorum hominum preces. Perunt vehementer illi etiam à Deo, ut possint ex morbis, vulneribusque convalescere, sibi ut ex urgentibus vel imminentibus malis evadere liceat: sed tamen illius præcipuam spem liberationis ponunt in remediis natura vel hominum industria comparatis, quin etiam sibi datum à quovis medicamentum: etiamfi cautionibus, si veneficiis, si damonum opera consictum sic, fine ulla religione adhibent, modò aliqua valetudinis spes oftendatur.

510

CATECHISMI

IX. Christianorum preces

Longè alia est ratio Christianorum, qui in morbis & in omnibus adversis rebus habent summum persugium & præsidium salutis, Deum, unum illorum omnis auctorem boni, & liberatorem suum agnoscunt ac venerantur, remediis verò quæ inest ad sanandum vis, insitam à Deo esse pro certo habent: tantúmque illa ægrotis prodesse existimant, quantúm ipse voluerit Deus. Est enim à Deo data hominum generi medidicina, qua morbos sanaret. Hinc est Ecclesiastici vox; Altissimus creavit de terra medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam, Eccles. 38.

Itaque qui Jesu Christo nomen dederunt, non in illis remediis summam spem reponunt recuperandæ valetudinis; sed ipsi medicinæ auctore, Deo, maximè

confidunt.

K. Remediis prohibitis non utendum.

Nota.

Quare etiam in divinis Literis reprehenduntur ii, qui medicinæ fiducia nullum Dei auxilium requirunt, immo verò, qui vitam agunt ex divinis legibus, abstinent omnibus remediis, quæcumque ad curationem à Deo non adhibita esse constet, quod si etiam eorum usu medicamentorum illis, sit explorata spes sanitatis, tamen ab iis, ut cautionibus & dæmonum artificiis, abhorrent, 2 Paral. 16.

XI. In morbis toli Deo fidendum.

Ad id autem Fideles cohortari oporter, ut Deo confidant, ea enim re justit nos beneficentistimus parens liberationem malorum postulare, ut in eo ipso quod justit, spem etiam impetrationis haberemus: multa sunt in sacris Literis hujus rei exampla, ut qui minus rationibus adducuntur ad bene sperandum exemplorum multitudine considere cogantur. Abraham, Jacob, Loth, Joseph, David sunt in illis, locupletistimi testes divinæ benignitatis, sacræ novi Testamenti literæ tam multos enumerant, qui ex maximis discriminibus erepti sunt, piæ pondere precationis, ut res exemplorum commemoratione non egeat.

Una igitur illa Prophetæ sententia contenti erimus, quæ vel infirmissimum quemque consirmare potest: Clamaverunt enim, inquit, justi, & Dominus exaudivit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum libera-

"ir cos, Pfal. 28. 18.

Sequitur

· Nota.

AD PAROCHOS PARS IV.

Sequitur hujus vis & ratio petitionis, ut Fideles intelligant non omnino petere nos hoc loco, ut à ma- busdam libelis omnibus liberemur : sunt enim quædam, quæ com- rari non exmuniter mala putantur, quæ tamen funt illis fructuo- pedit. sa, qui patiuntur, ut ille stimulus qui Apostolo erat adhibitus, ut Dei gratia adjuvante, virtus in infirmitate perficeretur, 2 Cor. 2.

Hæc, fi cognita fit eorum vis, fumma voluptate Neta. pios afficiunt: tantum abest ut à Deo petant ut au-

ferantur.

Quare tantum ea mala deprecamur, quæ nullam animæ utilitatem afferre possunt, reliqua minime, malis libera-

modo aliquis inde salutaris fructus existat.

Omnino igitur huic voci ea subjecta vis est, ut à mus. peccaro liberati, à tentationis etiam periculo, ab intimis externisque malis eripiamur, ut tuti simus ab aqua, ab igne, à sulgure, nè grando noceat frugibus, nè annonæ caritate, seditionibus, bello laboremus.

Primus à Deo, ut morbos, pestem, vastitatem arceat, vincula, carcerem, exilium, proditiones, infidias, cæteráque omnia prohibeat incommoda, quibus maximè terreri, ac premi solet hominum vita, omnes denique flagitiorum & facinorum causas avartat.

Neque hæc folum, quæ omnium consentione mala funt, deprecamur; sed illa etiam, quæ penè omnes bona confitentur, divitias, honores, valetudinem, robur, hanc ipsam vitam, petimus, inquam, nè ad ma-I.m, & ad animæ nostræ exitium hæc convertantur.

Oramus etiam Deum, nè morte opprimamur repentina, nè in nos iram Dei concitemus, nè quæ impios manent, supplicia subeamus, nè igne purgatorii torqueamur; à quo, ut alii liberentur, piè & sancte precamur.

Hanc petitionem & in Missa, & in Litaniis sic in- Nota. terpretatur Ecclesia, nos videlicet ea præterita, præfentia, futura mala deprecari.

Non uno autem modo Dei nos benignitas eripit à Deus nos à malis: nam impendentes prohibet calamitates: quo- malis liberat modo legimus magnum illum Jacob esse liberatum ab variis modis. inimi-

ri hic peti-

inimicis, quos in illum concitarat Sichimitarum cædes: extat enim illud, Terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, & non sunt ausi persequi recedentes, Gen. 35. 3.

Nota.

Et quidem beati omnes, qui cum Christo Domino in cœlis regnant, omnibus malis Dei ope liberati funt.

Nos autem, qui in hac peregrinatione versamur, ab omnibus incommodis folutos effe minime vult,

sed eripit à quibusdam.

XV. dat.

Etsi sunt instar liberationis malorum omnium ea Solatia que solatia, que dat interdum Deus iis qui rebus premuntur adversis. His se consolabatur Propheta, cum illa dicebat; Secundum nultitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tue lætificaverunt animam meam. Præterea à malis homines liberat Deus, cum illos in iummum diferimen adductos integros servat & incolumes: quod & pueris illis in ardentem fornacem conjectis, & Danieli contigisse legimus, quem leones nihil læserunt : quemadmodum neque pueros flamma violavit. Pfal. 93.8. Dan. 3.49. Dan. 6. 22. Dan. 3.

XVI. Ma'us hic dicitur dæmon cur.

Malus verò etiam ex sententia sanctorum Basilii magni, Chrysostomi & Augustini, præcipuè dicitur damon, quod hominum culpa, id eft, sceleris & peccati auctor fuit : quo etiam ministro utitur Deus in repetendis pœnis à sceleraris & facinorosis: dat enim Deus omne malum hominibus, quod illi peccari causâ patiuntur: in quam sententiam loquuntur divinæ Literæ verbis; Si crit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? item, Ego Dominus, & non est alter, formans lucem & creans tenebras, faciens pacem & creans malum.

Amor 3. 6. Ffa. 45. 7.

A'tera ratio.

Malus quoque dicitur dæmon ob eam caufam, quod, etsi nihil eum laserimus, tamen perpetuum bellum

nobis infert, & capitali nos infectatur odio.

Nota.

Quod si nobis & fide armatis, & innocentia tectis nocere non potest : tamen nullum finem facit tentandi nos externis malis, & quacumque potest ratione divexandi: quamobrem Deum precamur, ut nos à

malo

malo liberare velit. Chryfoft. hom. 20. in Matth. (9 hom. s. in Job. Aug. in Ecclefiaft. dogmat. c. 57. Bafil. in hom, quod Deus non sit auctor malorum, non procul à

tine.

Dicimus autem à malo, non à malis; ob id, quod mala quæ in nos à proximis proficiscuntur, illi asligna- Cur à male, mus tamquam auctori & impuliori, quominus etiam lis liber ri proximis irafci debemus : quin odium & iracundiam precamur. in ipsum Saranam convertere oporteat, à quo homi-

nes ad inferendam injuriam impelluntur.

Itaque fi te aliqua re laserit proximus, cum preces Nota, facis parenti Deo, pete ut non modò te liberet à malo, id est, ab iis, quas tibi proximus imponit, injuriis: fed illum ipfum eripiat proximum ex diaboli manu,

cujus impulsu homines in fraudem inducuntur.

Illud denique sciendum est, si in precibus & votis Cambie nen non liberamur à malis, debere nos, quæ premant, ser- exaudimer, re patienter, intelligentes placere divino numini, ut quid agentoleranter ea patiamur. Quare minime nos indigna-dum. ri, aut dolere par est, quod preces nostras audiat Deus: sed omnia ad ejus nutum ac voluntatem referre oportet, existimantes id utile, id esse salutare, quod Deo placet ut ita sit, non autem id, quod secus nobis videatur.

Postremò docendi sunt pii audientes, dum in hoc vitæ curriculo versamur, eos ad omne incommodorum & calamitatum genus non solum æquo, sed etiam incommoda. gaudenti animo ferendum paratos esse debere. Omnes enim, inquit, qui piè volunt vivere in Christo Je- 2 Tim. 3. 12. fu, persecutionem patientur. Item, Per multas tri- Att. 14 21. bulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Rurfum; Nonne hæc oportuit pati Christum, & ità intrare in gloriam suam? Non enim aquum est, servum Luc. 24 36. majorem esse domino suo; sicuri turpe est, è sententia S. Bernardi, membra esse delicata sub spinoso capite, ferm. s. de omnibus fanclis.

Præclarum illud est exemplum Uriæ propositum Exemplum. ad imitandum, qui adhortante Davide, domi ut se 2 Reg-11.13 contineret, inquit, Arca Dei & Israel & Juda habitant

in papilionibus, & ego ingrediar domum meam.

& non à ma-

514

Alia exempla. His instructi rationibus ac meditationibus, si ad orandum veniamus, illud assequemur: ut, si minus undique cincti, malisque circumdati: quemadmodum tres illi pueri intacti ab igne, sic nos inviolati servemur: certè ut Machabæi, casus adversos constanter ac sortiter seramus.

AH. 5. 41.

In contumeliis & cruciatibus sacros imitabimur Apostolos, qui cæsi verberibus, vehementer lætabantur,
quod digni habiti essent qui pro Christo Jesu contumelias paterentur: sic nos ita comparati canemus illa summa animi voluptate; Principes persecuti sunt
me gratis, & à verbis tuis formidavit cor meum:
lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa.

Tfal. 118.

ORATIONIS DOMINICÆ SIGNACULUM, AMEN.

I. Recte sunt finiendz preces.

Hanc vocem, ficuti est, signaculum orationis Dominicæ, appellat sanctus Hieronymus in Commentariis in Matthæum, 6.6.

Quare, ut admonuimus antea, fideles de præparatione quæ adhibenda fit prius quam aggrediantur ad divinam precationem, fic nunc faciendum duximus, ut clausulæ ac finis ipsius precationis causam rationémque cognoscant.

Nota.

Non enim pluris est divinas preces diligenter ordi-

ri, quàm religiose absolvere.

II. Fructus hujus particulz.

Sciat igitur fidelis populus multos esse, & eos uberes fructus, quos ex Dominicæ orationis fine percipimus; sed omnium uberrimus ac lætissimus fructus est eorum impetratio, quæ postulavimus, de quo suprà satis dictum est. Non solum autem consequimur prima hac parte precationis, ut nostræ preces audiantur, sed quædam etiam majora ac præclariora, quàm ut verbis explicari possint.

III. Oraționis bona. Nam cum orando homines cum Deo colloquantur, ut sanctus Cyprianus ait, fit quodam inexplicabili modo oranti divina majestas propiori, quam cateris, quem præterea singularibus ornat muneribus.

nt

ut qui piè Deum orant, quodammodo cum iis qui ad ignem accedunt, comparari possint : qui si algent, calefount: si calent, æstuant: sic illi assistentes ad Deum pro modo pietatis, ac fidei ardentiores evadunt : inflammatur enim eorum animus ad Dei gloriam, mens illustratur admirabilem in modum, omnino cumulantur divinis muneribus; est enim illud proditum fanctis literis : Prævenisti eum in benedic- Pf 20. 1, 4. tionibus dulcedinis.

Exemplo est omnibus magnus ille Moyses qui à Exemplum. Dei congressu & colloquio digrediens divino quo- Exod. 34-35. dam fulgore collucebat fic, ut Israelitæ cjus oculos 2 Cor. 3. 13.

& os intueri non pollent.

Omninò qui vehementi illo studio preces faciunt, Nota. Dei benignitate ac majestate admirabiliter perfruun-Manè astabo, inquit Propheta, & videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem tu es, hæc quò magis noscunt homines, co Deum vehementiori cul- Ifal. 5. tu, ac pictate venerantur; co eriam sentiunt jucundius quam suavis sit Dominus, & quam vere beati fint omnes qui sperant in eo.

Tunc verò clarissimà illi luce circumsusi quanta sit corum humilitas, quanta fir Dei majestas, conside- Effectus orerant; est enim illa S. Augustini regula; Noverim te, laris. noverim me. Iraque fit ut suis viribus diffidentes, totos se committant Dei benignitati, minime dubitantes, qui in ipsos paterna illa sua, & admirabili charitate complexus, abundanter iis omnia suppeditet, quæ fint ad vitam, & falutem necessaria; hinc se ad agendas Deo gratias convertant quantas animo maximas capere possunt, quantas oratione complecti; quod magnum Davidem fecisse legimus; qui cum ita precationem instituisset; Salvum me fac ex omnibus persequentibus me; fic eum absolvit; Confitebor Domino secundum Ps. 7.3. justitiam ejus, & psallam nomini Domini altistimi.

Sunt ejusmodi Sanctorum preces innumerabiles, quarum exordium est timoris plenum, clausula spei Orationes bonæ lætitiæque referra ; sed mirabile est quam quales. eo in genere eniteant Davidis ipfius precationes;

tionis lingu-

11.3.3.

nam cum metu perturbatus sic orare esset exorsus: Multi insurgunt adversum me, multi dicunt animæ meæ, non est salus ipsi in Deo ejus, confirmarus aliquando, gaudióque perfusus, subjunxir paulo post: Non timebo millia populi circundantis me, alio etiam Psalmo, suam cum deplorasset miseriam, ad extremum Deo confisus, incredibiliter læratur spe sempiternæ beatitudinis: In pace, in idipsum, inquit, dormiam & requiescam.

If. 4. 27. If. 6. 2.

> Quid illa? Domine, ne in furore tuo arguas me : neque in ira tua corripias me: quanto cum tremore,

& pallore Prophetam dixisse credendum est?

Contrà, quæ deinceps sequuntur, quam fidenti ac lætanti animo? Discedite à me, inquit, omnes, qui operamini iniquitatem : quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei. Cùm verò Saulis iram, furoremque pertimesceret, quam humiliter ac demisse Dei opem implorabat: Deus in nomine tuo salvum me fac, & in virtute tua judica me, & tamen hilarè ac fidenter in eodem Píalmo subjecit: Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est animæ meæ.

Quare qui se confert ad sacras preces fide, speque munitus, parentem adeat Deum; ut se id consequi posse, quod ei opus sit, nullo modo dissidat.

Sunt aurem in extremo hoc divinæ precationis Vocis Amen, verbo, Amen, multa quafi semina quædam earum

rationum, cogitationumque, quas diximus.

Et quidem adeò frequens fuit hæc Hebræa vox in ore Salvatoris, ut Spiritui sancto placuerit ut in Ecclesia Dei retineretur.

Cui voci illa quodammodo subjecta sententia est: Scito tuas auditas esse preces, habet enim vim respondentis, & illum, qui precibus, quod velit, impetrarir, cum bona gratia dimittentis Dei.

Hanc sententiam perpetua Ecclesiæ Dei consuetudo comprobavit, quæ in facrificio Missæ, cùm pronunciatur Oratio Dominica, non rei facræ ministris, quorum partes sunt illa dicere: Sed libera nos à malo

Tf. 33. 3.

W VI. At oratio. nem arcedendum.

VII. dienitas.

VIII. Quit proprie lignin-Let.

IX. U.us hails vects in Milla.

malo attribuit hanc vocem, A M E N. Sed ipfi facerdoti accommodatam, reservavit : qui cum Dei & hominum fit interpres, Deum exoratum esse populo

respondet.

Nec tamen hic ritus communis est omnium pre- N ta. cationum, quippe cum in cateris ministrorum fie munus respondendi, Amen, sed proprius Dominicae orationis: nam in aliis precibus confenium modo, desideriumque significat, in hac responsio est, Deum

orantis postulationi consensiste.

Ac varie, quidem à multis est interpretatum hoe verbum, Amen. Septuaginta interpretes verterunt, Amen deie Fiat, alii reddiderunt, Verè: Aquila, Fideliter convertit. Sed parvi refert hoc an illo modo fit redditum: modo habere intelligamus eam vim, quam diximus, confirmantis facerdotis concessum id esse quod petebatur, cujus sententiæ testis est Apostolus 2 cer 1 20. in epistola ad Corinthios: Quotquot enim, inquit, promissionis Dei sunt in illo est, ideo & per ipsum Amen Deo, ad gloriam nostram.

Est etiam hæc nobis accommodata vox, in qua inest confirmatio quædam earum petitionum quas Amen attenadhue adhibuimus : quæ etiam eos reddit attentos, tionem exciqui dant operam sacris precibus : sit enim sæpè, ut in precatione distracti homines variis cogitationibus,

aliò traducantur.

Immo verò summo studio petimus hac ipsa voce, ut omnia fiant, id est concedantur, quæ antea petii- Est to ius mus; vel porius intelligentes nos jam impetrasse orationis omnia, ac sentientes præsentem vim divini auxilii, illud unà cam Propheta canimus : Ecce enim Deus adjuvat me, Dominus susceptor est animæ meæ. Nec est quod quisquam dubitet, quin & nomine 1.53.7. filit sui, & verbo, quo sæpissimè is usus est, moveatur Deus: qui semper, ut ait Apostolus, exauditus H.b. 5.7. est pro sua reverentia.

Oncilium Trid. censuit eos quos cathedralibus aut a-Oncilium Iria. cenjuit cos quo liis Superioribus Ecclesiis presici, vel quibus earum liis Superioribus Ecclesiis presici, vel quibus earum dignitatibus, canonicatibus, & aliis quibuscumque beneficiis curatis provideri contigerit publicam orthodoxa fidei professionem facere, seque in Romana Ecclesia obedientia permansuros spondere de jurare debere. Pius IV. decernit idem observandum per quoscumque quibus de Monasteriis, Conventibus, domibus og aliis Regularium quorumcumque Ordinum de Militarium quovis nomine de titulo, provideri occurrerit sub pænis in disto Concilio contentis, formamque hanc ejusdem fidei professionis justit usurpandam. & abbinc illam usurpaverunt apud nos Coneilia Burdigal. an. 1582. Turon. an. 1582. Narbon. an. 1551. Bitur. an. 1584. Aquenf. 1585. Tolofan. an. 1590. Narb. an. 1609. Atque eadem professione uti tenentur quicumque ab hæresi remeantes ad sidem Ecclesia Catholica revertuntur. Quapropter Catholico huic operi veluti totius fidei summam quasi necessariam, Bullam integram adnectere censui.

永永年年底是朱·桑·桑·朱本年来是是是

BULLA S. D. N. D. PII, DIVINA providentia Papæ Quarti, super forma juramenti professionis sidei.

Pius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

I Njunctum nobis Apostolicæ servitutis officium requirit, ut ea quæ Domiuus omnipotens ad providam Ecclesiæ suæ directionem sanctis Patribus, in nomine suo congregatis, divinitùs inspirare dignatus est, ejus laudem & gloriam incunctanter exequi properemus. Cùm itaque juxta Concilii Tridentini dispo-

dispositionem omnes, quos deinceps cathedralibus, & superioribus Ecclesiis præsici, vel quibus de illarum digniratibus, canonicatibus, & aliis quibuscumque beneficiis Ecclefiasticis, curam animarum habentibus, provideri continget, publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seque in Romanæ Ecclefiæ obedientia permansuros spondere, & jurare teneantur. Nos volentes, etiam per quoscumque, quibus de monasteriis, conventibus, domibus, & aliis quibuscumque locis Regularium quorumcumque Ordinum, etiam militiarum, quocumque nomine vel titulo providebitur, idem servari, & ad hoc, ut unius & ejusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicáque & certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis, Partes in hoc alicui minime defiderari, formam ipsam præsentibus annotatam publicari, & ubique gentium per eos ad quos ex decretis ipfius Concilii, & alios prædictos spectar recipi & observari, ac sub pœnis per Concilium ipsum in contravenientes latis, juxta hanc & non aliam formani; professionem prædictam solemniter fieri auctoritate Apostolica tenore præsentium districte præcipiendo mandamus hujusmodi sub tenore.

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & fingula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo fancta

Romana Ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & invisibilium, & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia
sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum
de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem
Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis,
& incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine,
ET HOMO FACTUS EST, crucifixus etiam pro
nobis sub Pontio Pilato, Passus, & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum Scripturas, & ascendit in
cœlum,

cœlum, sedet ad dexteram Patris, & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis: & in Spiritum sanctum Dominum, & vivisicantem, qui ex Patre, Filioque procedit: qui cum Patre, & Filio fimul adoratur, & conglorificatar, qui locutus est per Prophetas: & unam sanctam Carholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi. Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes & constitutiones

firmissimè admitto, & amplector.

Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum admitto, nec eam umquam nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis à Jesu Christo, Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licèt non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam-Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illáque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, fine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorum omnium Sacramentorum so-

lemni administratione recipio, & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in Sacroiancta Tridentina Synodo desiuita & declarata suerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrisicium pro vivis, & slesunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse, verè, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem, unà cum anima, & divinitate Domini nostri nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie, totum arque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esle, animásque ibi

detentas Fidelium suffragiis juvari.

Similirer & Sanctos unà cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos elle, eósque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias elle venerandas.

Firmissinè assero imagines Christi, ac Dei-paræ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum eriam potestatem à Christo in Ecclesia relictam suisse, illarumque usam Christiano

populo maxime falutarem este affirmo.

Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco, Romanóque Pontifici, B. Petri Apostolorum principis successori, ac Jesu Christi Vicario

veram obedientiam spondeo ac juro.

Cætera item omnia à Sacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacrosancia Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profitcor, simúlque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, rejectas, & anathematizatas, ego pariter dam-

no, rejicio & anathematizo.

Hanc veram Catholicam fidem extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissimè (Deo adjuvante) retinere, & consiteri, atque à meis subditis vel illis, quorum cura ad me in munere meo, spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erir, curaturum.

Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me

Deus adjuvet, & hæc fancta Dei Evangelia.

Volumus autem quod præsentes literæ in Cancellaria nostra Apostolica, de more, legantur: Et ut omnibus facilius pateant, in ejus Quinterno describantur, ac etiam imprimantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraïre. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli, & Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo quarto. Idus Novemb. Pontificatus nostri anno

quinto.

Fed. Cardinalis Casius.

Lectæ, & publicaræ suerunt suprascriptæ literæ Romæ in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo, sexagesimo quarto. Die verò Sabbati, nona mensis Decembris, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini Pii Papæ IV. anno quarto.

A. Lometinus cuftos.

MONITUM.

HIC volo monere te (Lector) monendus ne me moneas, huic operi indicem incassum esse appositum, etenim si probè legeris & intellexeris, quid hic Catechismus aliud est, quam index, unus totius doctrinæ Christianæ Catholicæ, & quidem ita distinctus atque ordinatus, ut qui dispositionem semel adverterit, facilius omnino longeque certius quidquid inest, reperiat, quam si ab Indice dirigatur. Te igitur oro ut ipso libro utaris, & nihili facias hanc tabulam, quæ licet sidelissima, ne terreantur scioli, hic tantum addita est.

INDEX. CATECHIS MI.

. DRATIRITS nermiffum eft ut	multum interest, ibid.
A interdum mineras ordinas ad	Adam non indiguisser multis rebus
interdum munores ordines ad-	anihus maindines muitis rebus
minitrent. 285	quibus nos indigemus, fi non peccaffet, ibid. Adam in paradifo voluptatis otiotis non erat futurus, ibid.
Abrahæ peregrinatio. 311	ibid
Abrahæ filius.	Adam in paradilo voluptaris oriolis
Absolutionis forma. 224	non erat futurus, ibid.
Abioivendi, qui int. 149	Adam in paradilo nulla molettia
Absolvendi potestas quibus data.245	affectus fuiflet, ibid.
Accidentia in Eucharistiæ Sacramen-	affectus fuislet, ibid. Adam posteritas fructu viralis arbo-
o manent fine subjecto. 199	ris privata, & horribili tenrentia male-
Actiones Deo gratas fine adjumento	
livinæ gratiæ fuscipere non possumus.	
467	Adulterium quid, 371
Adio orariarum eroa Deum quomo-	Adulterii interdicto, quæ peccata
lo fiar in peririone de facienda Dei vo-	prohibeanur
intate	prohibeantur, ibid. Adulterii detestatio, 372 Adulterium quare prohibitum, ibid.
Adia quariarum of una da parribua	Adulación deterrario, 372
Actio gratiai titi ett una de partious	Adulterium quare prombitum, ibid.
orationis, 417	
Adam fibi & posteris quantum no-	tis & impudicitiæ genus quo corpus pol-
cuit,	luitur, prohibetur, ibid.
Adamcibo indigebat in statu inno-	Adulterio intima animi libido pro-
centiæ ad reficiendas vires, ibid.	hiberur, ibid.
inter Adam neceifitates & nostras	Adulterium infignem turpitudinis

LIOTAM

notam inurit 374	Appetitio proprii boni rebus onini-
Adulterorum supplicium & damna,	bus ingeneratur. 456
375	Apperere Deum à principio homini
Affectus carnis ita domitos habere	datum, ibid.
ut omnino non excitentur, non est in	Appetitionibus corruptæ naturæ eti-
hominisetiam justificati potestate, 489	am reclamantibus 3 adversantibus vo-
Affinitas patrinorum cum quibus	luntas remittendi injurias sufficit, 302
contrahatur, 141	Artibus malis, que acquiruntur,
Amen quid fignificet, vide finem o-	nostra non stant, 480
rationis Dominicæ, ibid.	Ascendit Christus ut homo est, cor-
Amen interpretatio, ibid.	pore & anima in colos. 58
Amen cur in facrificio Misse resèr-	Christum sedere ad dexteram Patris
vatur facerdoti pronunciandum, ibid.	quomodo intelligendum, 59
Angelorum creatio, 21.	Alcendit Christus propria virtute 58,
Angeli ab ortus fui initio gratia præ-	Alcenho Christi est tamquam finis ad
diti, ibid.	quem cætera mysteria referuntur, 59
Angeli sapientia & potentia ornati	Articuli fidei. Primus.
22	Secundus, 24
Angelicas falutationi adjunxit Ec-	Tertius, 32
clesia preces & implorationem B. Virgi-	Quartus, 39
nis, 424	Quintus, 49
Angelus multa edocuit Tobiam, 434	Sextus, 58
Angeli quomodo adorentur. 315	Sertimus, 63
Angeli quare humana specie effin-	Octavus, 66
gantur, 321	Nonus, 75
Angelica falutatione Deus laudatur,	Decimus, 89
424	Undecimus, 94
Angelorum custodia erga homines, 434	Duodecimus, 103
Angelorum obedientia erga Deum,	Articulus de Ascensione Christi ejus
473	majestatem & gloriam declarat, 90
A corpore Christinumquam separata	Ascentionis Christi in cœlum causæ,
est divinitas, 43	ibid.
Anima Christi re & præsentia ad in-	Affentatio vitium teterrimum, 395
feros descendit, 50	Assentatores homines vitio obtrecta-
Anima Christi descendens ad inferos	tionis peccant, 394
communicavit meritum passionis ani-	Avari reprehenduntur, 403
mabus patrum, 51	В
Animæ piorum ante Christi mortem	DE Baptismi Sacramento, 129
ad finum Abrahæ deferebantur, 52	Baptismi cognitio maxime neces-
Anima quæ peccaverit quomodo mo-	faria, Libid.
riatur. 325	Quo tempore à Parochis de Baptilino
Animæ non nihil deeft ad fummam	differendum, ibid.
felicitatem, dum est separata à corpore	Baytismi vox quid significet, 190
. 97	Baptisini Sacramentum quibus ho-
Anima immortalis, 95	minibus fignificatur, ibid.
Anima separata à corpore propensio-	Baptismi, ut Sacramentum est, de-
mem habet ad corpus.	finitio, 131
Anima duabus aliis ad colum pervenit,	Baptilmi Sacramentum quibus rebus
418	conficiatur, ibid.
	Aquæ

Aquæ quæ in lacro fonte ad Baptil-	ad Baptinini granam confequenciam
mum conficiendum afferuntur, non est	fides est necessaria, ibid
Sacramentum, ibid.	Baptizandum peccatorum pomiteat
Baptismi materia est aqua elementa-	oportet, ibid.
ris, 132	Baptilini Sacramento omne pecca-
Baptismi figuræ, ibid.	tum condonatur, 148
in Baptilino quale chrisma addatur,	in Baptisino prorsus tolluntur pecca-
123	ta, & radicitus evelluntur, 146
Baptismi forma, 134	in Baptizatis concupifcentia remanet,
Baptilini forma apud Græcos varia,	sed verè peccati rationem non habet, 146
	Baptilmi proprius effectus peccato-
351	
cur Baptizabant Apostoli in nomine	
Jean	per Baptilmum peccata & peccato-
Baptismus tribus modis confici po-	rum panæ remittuntur. 150, & 151
telt, 136	per Baptisinum pœnæ civilibus judi-
à Baptismo unica an trina ablutio	ciis perfolvendæ non condonantur, 151
fiat, nihil refert, ibid.	post Baptisinum quare non restitua-
in Baptismo verba simul cum ablu-	mur in statum naturæ integræ, 152
tione proferenda, 137	Baptilini fructus, 153
in Baptisino caput abluendum, 137	& leq.
Baptilinus à Christo Domino institu-	Baptismus characterem imprimit, 152
tus & quando, 137, & 138	Baptismum iterare sacrilegium est, ib.
Quando vis fanctificandi aquis fuerit	Baptilinus co li aditum patefacit, 157
tributa, 137	fons Baptifini confecratus addito oleo
Baptilini lege quo tempore homines	mystice unctionis, 158
teneri corperunt, 138	Certi dies expectantur ad confectan-
	dam Baptilini aquam, 158
Baptizare facerdotes quare præfente	Baptizatis quæ nomina imponenda,
etiam Episcopo, possunt, ibid.	Familiai Commonia anti-
ordo inter Baptilmi ministros servan-	Faptisini Ceremoniæ explicantur,
dus, 140	158, & feqq
Baptizandos suscipere quibus non li-	de Beatitudine vide totum duodeci-
ceat, 142	mum articulum fidei, 103, & undeci-
Baptisinus necessarius ad salutem, 143	mum, 105
Baptifini Sacramentum pueris dan -	Beatitudo essentialis in quo sita, 107
dum, ibid.	lumine gloriæ elevamur ad divinam
Baptizantur pueri in fide parentum &	essentiam videndam, ibid.
Ecclefiæ, 144	Beatitudinis imagines & fimilirudi-
Baptizandi sunt filii quamprimum, ib.	nes, 109
in Baptizandis adultis diversa racio est	Beatitudo accidentalis in quo con-
servanda ab ea quæ in pueris, 145	fistat, 107
Baptisinus adultis quando sit statim	n.11. ' 0' 1 · ·
Baptizandi quomodo affecti esse de-	Benedictionibus Dei opera nostra
beant, ibid.	prospere cedunt, 978
Baptizandi interrogantur an velint	Benignitas Dei non uno modo eripie
baptizari, ibid.	nos à malis, 312, & 313
quando Baptizandi amentes & dor-	Blasphemare nomen Dei & Sancto.
mientes, 147	rum, detestabilescelus, 337
	K 2 Bons

9 G-d. 00 d. 00 d.

Bona humanæ vitæ quare optanda &	Communionem sumpturus amorem
retenda, 476	erga Deum habeat, ibid.
Bona temporalia quomodo petenda	Communicandum omnibus effe fal-
ibid.	tem in paschate, 207, & 209
Bonahumane vitæ adjumenta funt	Communicandi sub una specie quare
ad divinorum bonorum adeptionem,	Ecclesia consuetudinem approbaverit
476	511
	Communia tribus personis divinis &
C	non communia, 33
	Clavium necessitas in Ecclesia, 90
CAtechismi necessitas,	Clavium dignitas & amplitudo,
Catechismi doctrina ad captum	10
cujuscunque accommodata, 5, & 6	Clavium potestates non omnes ha-
Character trium Sacramentorum ef-	bent, ibid.
fectus. 127	Clericus, 236
Character quid præftet, ibid.	Corona clericorum, ibid.
Charitatis præcepta duo. 450, & 451	Concupifcentia in renatis remanet
Charitas proximi à charitate Dei or-	sed verè peccati rationem non habet,
tum habet, ibid.	149.
Charitatis officia, 366	Concupiscentia prava stirps malo-
Charitate qui amandi, ibid.	rum omnium, 401
Charitas non folum virginibus, sed	Concupitcentia rerum alienarum/&
qui cælibem vitam agunt & iis qui ma-	uxorum quid inter se differant, 402
trimonio juncti funt, convenit, 373	Concupiscentia quid, 404
Chastitatis remedia, 373.8 375	Concupifcendi vis non femper in vi-
Cautio adhibenda in peccatorum oc-	tio ponenda, 403, & 404
cafionibus vitandis, 376	Concupiscendi vis non Deo auctore à
Ceremoniæ & precationes quæ in	natura nobis intita est, ibid.
Baptilino fiunt, ad tria capita redigun-	Concupicentia primorum parentum
tur, 158	peccato depravata, ibid.
Ceremoniæ & ritus quibus Sacra-	Concupilcentiæ vis fi moderara est,
mentum Confirmationis confertur, 174	quasnam utilitates afferat, ibid.
Ceremoniæ quæ ad pœnitentiæ Sa-	Concupifcentia quare à Paulo pec-
cramentum adhibentur, 239	catum sit dicta, ibid.
Ceremoniæ quæ in Sacramento Ex-	non Concupifces, quem fenfum ha-
treme-Unctionis adhibentur, 203	beat, 406
Cibus multiplex & delicatus non	Concupiscenda non est aliena uxor,
postulandus à Deo, 481	407
Cibus multiplex animæ, 482	non Concupiscere alienam uxorem
Clerici nomen unde deductum, 276	quid fignificet, ibid.
Clericorum corona unde ortum ha-	Concupilcere alienam uxorem quam
buerit, & quid fignificet, ibid.	periculofum fit, 403
Communio unum ex nominibus Eu-	Concupitcendi vitio qui maxime la-
	borent, 410
Ante Communionem præparatio	Concupiscentiæ pravæ antidota, 408,
	& 409
qualis esse debeat, & quam sit necessa-	Concupiscentia quomodo peccatum
præparatio ad Communionem est	cognolcatur, 405
pacem cum aliis habere, 206	Confessio peccatorum & ejus neces-
Paccin cum ams naucic, 200	fitas,

fitas, 240	Chrisma quibus ceremoniis & quan-
Confessio quare instituta, ibid.	do conficiatur, ibid.
Confeilionis utilitas 237	Confirmationis Sacramenti forma,
Confessionis vis & natura, ibid.	168
Cofessionis definitio, 237, & 238	in Confirmatione tria observanda,
Confessionis ceremonia & ritus,	ibid.
237	Confirmationis Sacramenti minister
Confessio accusatio dicitur & quare	proprius, 168, & 169
ibid.	ad Confirmationem quare patrinus
Judicium Ecclesiasticum quod fit in	vocetur, 170
Confessione, longe dissimile est à fo-	affinitas quæ cum patrinis Contir-
renfibus judiciis, 238	mationis contrahitur, ibid.
Confessio à Christo ob ejus bonita-	Confirmandi qua ztate esse debeant
tem & misericordiam instituta, 236	171
Confessionis figura, 156	Confirmationis Sacramentum ad
Confessionis legi quinam parere de-	univerlos Fideles a: que pertinet 170
beant, 241	& 171.
Confessio quo tempore puero indicta	Confirmationis Sacramentum fuf-
ibid.	cipientes adulti dolere debent de pec-
	catis, ibid.
Confessionis minister idoneus & le-	Confirmationis Sacramentum pra-
	cedere debet confessio in adultis
gitimus, 245	ibid.
in Confessione scelera non excusan-	
da, 248	Confirmationis Sacramentum no-
Culpa eorum qui verecundia impe-	vam gratiam tribuit, 172
diti peccata Conhteri non audent.	Confirmationis vocabulum unde de- ductum.
248	
peccata diligenter pervestiganda	Confirmationis effectus, 172, &
248, & 249	leq.
Confessor quando à se ponitentes	Confirmatio non pote? iterari,
dimittere debeat, 249	C- C- : : : : : : : : : : : : : : : : :
Confirmationis Sacramentum, 163	Confirmationis Sacramenti ceremo-
Confirmationis nomen, ibid.	nia & ritus, 174
Confirmatio est verè Sacramentum,	Confirmationis Sacramentum quo
ibid.	tempore potissimum administretur,
Confirmationis Sacramentum à bap-	ibid.
tismo maxime disjunctum, 165	Contritio quid. 229
Confirmationis Sacramenti origo	Contritio non est nova vita tantum,
166	sed male actæ viræ odium, & expi-
Confirmationis Sacramenti Christus	atio quam tulcipere debemus, ibid.
auctor, ibid.	Contritionis vis & efficacia, ibid.
Confirmationis Sacramentum quare	Contritionis dolor quam vehemens
chrisma appellatum, ibid.	esse debeat, 231, & 232
Chrismatis materia, ibid.	Deteftationis peccati nullus modus
Chritina Episcopi consecratione con-	definiatur, i 231
ficitur, 167	Contritionis proprius dolor ad tin-
Chrisina quare ex oleo & balsamo	gula reccara mortalia adhibendus
conficiatur, ipid.	ibid.
	Kk3 ad

INDEX. ad Contritionem veram quæ fint auctor,

123

necenaria, 233	Chrittus frater notter, 439
ad Contritionem excitandam moti-	Christi resurrectio fraternitatem
va, 233 & 234	Christi cum hominibus non dirimit,
Contritionis fructus, 235	ibid.
Contritionis varia nomina, 130	Christus quomodo in nobis regnet,
Coronæ vincentibus paratæ à Deo, 507	451
Creatio: vide de ea, 20 & teq.	Christi causa libenter stultitiæ sama
Deus quæ creavit conservat, 23	fubeunda, 471
Creatura nova in Christo quæ, 309	Christus imitandus in referenda no-
verbi hujus, Credo, in materia fi-	stra voluntate ad voluntarem Dei, ibid.
dei Evangelica acceptio & possessio, 11	
quis sit qui credat, ibid.	Christi passionis mysterium maxime
quid primò credendum, 10	Dei potentiam & benignitatem often-
Credens inquirendi curiofitate est li-	dit, 485
ber,	Christi passionis patrocinio veniam
Credendum effe Deo, ibid.	peccatorum impetramus, 491
Credens interiorem fidei actum a-	Crucis Christi pretium quanti sit,
perta fidei professione profesre deber,	ibid.
12	Cultus externus Deo præcipitur adhi-
Christianorum omnium unus spiri-	beri tertio præcepto, 338
tualis ortus, 275	Cultus sabbati quo tempore tollen-
Christiani hominis scientia uno ca-	dus erat, 340
pite comprehenditur, 4&7	Cultus diei festi quare institutus, 343
Christiani doctoris opera in quo	Cupiditas damnata, quæ, 405
præcipue versari debeat,	Cupiditas vitiola quare prohibeatur,
Christiana Philosophia & sæculi sa-	ibid.
p'entia in quo differant, 12	Cupiditates propriæ etiam justis ad-
Christianus homo quantum Christo	verfantur, 468
debeat 31	
Christi regnum spirituale, 28	D.
Christus à diversis naturis diversas	
proprietates accepit, 30	DEmonum odium in homines, 499
Christus quare Dominus noster di-	& sequentibus.
cendus, 31	Dæmon, fimulato lucis Angelo, quæ
Christus non est dicendus filius Dei	bona non funt tamquam bona postula-
adoptione, fed natura, 35	re persuadet, 471
Christus à David originem traxit se-	Dæmones quare principes appellati
	& rectores mundi tenebrarum. 499
cundum carnem, 36	
Christus quare novissimus Adam ay-	Demones quos non oppugnant, 500
rellatus ibid.	Dæmon quare malus præcipuè dica-
Christi humilitatis exemplum est	tur, 312
maxime accommodatum ad nostram	Dæmoni affignamus omnia mala
f perbiam deprimendam, 37	quæ in nos à proximis proficiscuntur
Christus natcens falutari doctrina	tamquam auctori & impulsori, ibid.
	Debita quæ dimitti postulamus, quæ
Christi languine scelera-nostra ex-	fint. 451
iantur, 93	Debita quare dicantur nostra, 499
Christus Sacramentorum omnium	Decalogi præcerta,
	Decalogus

Decalogus legum omnium fumma &	Deus quomodo ex animo ametur, 44
erilogus, ibid.	à Deo quid primo petendum, ibid
Decalogi præcepta decem ex duobus	Dei gloria quomodo petatur, 44
charitatis pendent, ibid.	Dei nomen quomodo fanctificari pe
Decalogi Deum esse auctorem cre-	tamus, ibid
dere, maximam viin habet ad eam le-	Dei nomen lanctum & terribil
gem servandam, 307	fanctificatione non eget, ibid
Decalogi lex quanta majestate data,	Dei nomen quomodo sanctificatur in
ibid.	omnib is, ibid
Descensus Christi ad inferos causa,	Dei nomen re, non verbis tantum
ço	fanctificandum, ibid
Deum unum folum effe non plures	Dei providentia erga hominum fa
confitendum est, 14	lutem, 445
Deus quare pater vocatur, 15	Deus non ad otium & inertiam no
De Deo quid fignificet hec vox pa-	vocavit, 451
ter, ibid.	Deus nunquam nos deserit, ibid
Deo omnipotens vis tribuitur, 18	Deus adminicula nobis concedit ac
Deus omnium creator, 20	regnum calorum contequendum, ibid
	Deum amare, ut par est, fine divi
Deus eit legis auctor, 306	næ gratiæ adminiculo non poslumus
Deum amare facile ett, 308	wife Don on those & adimens no offi
Deus quare zelotes appellatus, 324	nisi Deo auctore & adjutore nos assi-
Deus quare panam ad tertiam &	rare non pollumus ad Christianam pru-
quartam generationem comminetur,	dentiam, ibid
325	. Deus in justificatis mentem sanat nor
Dei bonitas superat ejusdem justiti-	carnem, 469
am, 326	Deus requirit fummum amorem in
Dei nomen quomodo honoretur,	opera & Itudio quod ei navamus, 473
326 & leq.	Dei opera omnia bona, 474
Deo multa impolita nomina, 328	Deus omnibus operibus suis suam bo-
Deus quibus modis laudandus, ibid.	nitatem impertivit, ibid.
Deus non habebit insontem eum qui	Dei voluntatem quare maximè cola-
nomen ejus frustra assumpserit, 337	mus, ibid.
Deus primus diligendus, deinde pa-	Dei viæ investigabiles, ibid.
rentes, 352	Deus nobis melius consulit quam
Dei providentia erga homines, 434	nos optare possimus, 475
Deus hominum non obliviscitur, 435	ad Dei gloriam omnia ad usus vita
Dei benignitas & mifericordia erga	necessaria sunt referenda, ibid.
homines, 437	Dei infiniti potentia colenda, 482
Dei amor erga homines in redemp-	Deus promptus & paratus ad condo-
tione often sus, ibid.	nandum peccata pomitentibus, 490
Dei manus cum nos tangit, id non	Deus peccatis offenditur, ibid.
hostiliter facit, sed amanter, 438	Deus beneficentissimus parens, ibid.
Deus quare castigat quos amat, ibid.	Deus justitiæ retinentissimus, 491
Deus calamitates nostras non igno-	Deus quomodo tentet fuos, 502
rat, ibid.	Deus quomodo tentari finit bonos,
Daniel D 0	ibid.
D0 1: V- 1	
	Deus quomodo nos in tentationem
Deus quare in collis esse dicatur, ibid.	inducere dicitur, 503
	K 4 Deus

Deus dat vires ad Satanam prosternendum, so4 ab Ecclesia quinam excludantur, ibid.

Deus præbet vires ad vincendos ho-	Ecclesiæ Catholicæ proprietates &
fles, ibid.	prærogativæ, 80
Dei benignitas non uno modo eripit	Ecclesiæ caput visibile, 81
nos à malis, 511	Ecclesiæ unitas, 82
Deus non vult nos ab omnibus in-	Ecclesia sancta appellatur, ibid.
commodis solutos esse, ibid.	Ecclesia Cotholica, 84
Deus dat solatia ils qui adversis pre-	Ecclesiæ veræ dignoscendæ à falla
muntur, ibid.	certissima regula, ibid.
Deus utitur Dæmone ministro in re-	Ecclefia est Apostolica, 85
petendis pænis à sceleratis, 512	Ecclesia non potest errare, ibid.
Diaboli proprium officium, 502	Extra Ecclefiam verus cultus non re-
Diabolus quo animo tentet homi-	reritur, ibid.
nes, ibid.	Ecclefiæ author Deus, 86
Diabolus quare tentator dicatur, ibid.	Ecclefiam claves regni cœlorum ha-
Diabolus quibus modis utatur ad	bere fide intelligimus, ibid.
tentandum, ibid.	credere Ecclesiam, & non in Eccle-
Die dominico quid agere & à quibus	fiam cur dicatur, 86
abstinere Fideles oporteat, 341	Eleemofynæ necessitas, 385
Divitiæ non amandæ, 408	ad Eleemofynam faciendam cohorra-
Divites quare panem quotidianum	tio, 385
petere debent, 482	labore ac manibus ea quærenda qui-
Divites facultates suas Deo acceptas	bus in opum indigentia levari posit,
referant, 485.	386
Divites quare bonis cumulantur à	Eleemofyna orationi addenda, 432
Deo, ibid.	Eleemolyna medicina est accommo-
Doctoris legitimi fidelis opera neces-	data (anandis animæ vulneribus, 496
faria, in præfatione.	Episcopi administratio que, 284
Doctrina Catechismi ad captum cu-	Episcopus tantum ordines confert,
jusque accommodata, ibid.	285
Doctrina fidei Catholicæ quibus re-	Escarum conquisitisma genera per-
bus contineatur, ibid.	fequi non licer, 481
Doctrinæ Christianæ capita quatu-	Eucharistiæ usu qui aliquandiu ca-
or, ibid.	rent, plurimum damni patiuntur, 116
B. The state of th	Eucharistiæ institutio, 175 Eucharistiæ dignitas & excellentia,
	176
TCclefin namine avid fit proprià in	Eucharistiæ Sacramentum pluribus
E ^{Cclefiæ} nomine quid fit propriè in-	nominibus appellatum, 177
Eccletia & Gyngogom differentia	Eucharistia quare dicatur commu-
Ecclenæ & fynagogæ differentia,	
ibid.	
Ecclesia multis nominibus vocatur,	Eucharistiam post cibum & potum
Forloge militant Stantonshame 77	fumere non licet. ibid.
Ecclesia militans & triumphans qua-	Eucharistia verè est Sacramentum
re dicatur, 78	& unum ex leptem, 178
Ecclesiæ militantis & triumphantis	in Eucharistiæ Sacramento adora-
differentia, ibid.	mus corpus & fanguinem Christi,
Ecclesiæ figuræ & similitudines, 79	ıbid.
	quæ

quæ proprie Sacramenti rationem	panis & vini species in Sacramento
habent in Eucharistia, ibid.	Eucharistiz fine aliqua re subjecta ma-
Eucharistiæ cum cæteris Sacramen-	nent, 199
tis differentia, 179	Eucharistiæ Sacramentum quare sub
Eucharistiæ Sacramentum perfec-	panis & vini specie administrari Chri-
	0 . 0
Eucharistia est unum tantum Sacra-	Eucharistia fons omnium gratiarum
mentum & non plura, ibid.	200, & 201
Eucharistiæ Sacramentum tria fig-	Eucharistia quomodo gratiam tri-
nificat, 180	buat, 201
Eucharistiæ Sacramenti materia du-	prima gratia homini tribuitur, nifi
plex, ibid.	prius Eucharistiæ Sacramentum voto
aqua modica vino quare admifcea-	perceperit, 202
tur, 182, & 183	Eucharistia omnium Sacramentorum
in Eucharistiæ Sacramento quid fig-	finis, ibid.
	r 1 .0. C 0
nificet panis & vinum, 183	
Eucharistie Sacramenti forma, 184	Eucharistia utilitates, ibid.
forma confectationis vini & ejus de-	Eucharistiæ Sacramenti sumendi tres
claratio, 187	rationes, 204
in Sacramento Eucharistiæ tria sunt	Maximis bonis se privant qui cum
maxime admiranda, 189	parati fint facramentaliter fumere cor-
in Eucharistia verum corpus Christi	pus Domini, spiritu tantum accipiunt,
& fanguinem contineri, 189, & 190	204
Eucharistiæ Sacramentum non est	Eucharistiam accipere memini li-
tantum fignum corporis Christi, 190	cet ante Sacramentalem confessionent,
Eucharistiæ fructus, 193	fi sacerdoris facultas data sit, ac si
in Eucharistiæ Sacramento totus	reccati mortalis conscientia stimulet.
Christus continetur, Ibid.	
	jejuni ad Eucharistiæ Sacramentum
in Eucharistiæ Sacramento quæ sint	
ex concomitantia, 195	accedere debemus, 207
duz consecrationes quare separa-	Aliquot dies ab uxoribus abstinen-
tim fiant in Sacramento Eucharistiæ,	dum ab iis qui matrimonio juncti sunt,
ibid.	cum ad communionem accedere vo-
in quavis utriusque speciei particula	lant, 207
Eucharistiæ totus Christus continetur,	Eucharistiæ communio sæpius ire-
194	randa, 208
panis & vini substantia post confe-	Eucharistiæ Sacramento quotidie a-
crationem in Sacramento Eucharistiæ	lenda est anima, ibid.
non remanet, 195	Eucharistiam olim Fideles quotidie
post consecrationem quare Euchari-	fumebant, 208, & 209
Riæ Sacramentum panis & vinum vo-	ab Eucharistiæ communione excipi-
	untur qui per ætatem rationis ulum
catur, 197	
conversio admirabilis in Sacramento	non habent, 210
Eucharistiæ transubstantiatio voca-	Eucharistia quare infantibus nege-
tur, 198	tur, ibid.
Eucharistiæ Sacramentum non curio-	Euchariffie Sacramentum amenti-
sè ferutandum,	bus non detur, ibid.
qua ratione Christus sit in Euchari-	Eucharistiam sub utraque specie lai-
fliz Sacramento, 198, & 199	cis fumere non licet, ibid.
	quare

그리스 하는 그 것이 되었다. 그런 하는 사람들이 되었다면 하는 것이다.	
quare Ecclefia confuetudinem com-	Festis diebus quibus operibus Chri-
municandi sub utraque specie prohi-	fliani se exercere debeant, 305
buerit, 211	Felicitas in quo confistit, 204 & seq.
Eucharistiæ Sacramentum confici-	de Felicitate æterna vide 11 & 12
endi folis facerdoribus potestas tradi-	Symboli articulos integros.
ta est, 212	Fides ad falutem consequendam ne-
Qui non est consecratus sacra vasa	ceffaria, 8
tangere non audeat, ibid.	Fidei multi gradus, ibid.
Eucharistia est facrificium, 214	quid primo credendum,
Eucharistia victima Deo gratistima,	notitia quæ Fidei disciplina com-
ibid.	paratur, multo certior est quam quæ
Eucharistia à Christo instituta dua-	humanis est rationibus comprehensa,
bus de caufis, ibid.	T2
Eucharistia, ut Sacramentum est,	Fides de omnipotentia Dei quam ne-
non folum merendi, sed etiam satisfa-	ceffaria & utilis,
ciendi vim habet, ibid.	Fides redemptionis ad falutem ne-
Eucharistiæ sacrificium quando insti-	ceffaria femper fuit, 24
tutum. ibid.	Fides veterum & nostra eadem 25
Eucharistiæ figuræ & oracula, 215	Fides panitentiam antecedat opor-
	tet, 220
Fuchariftiæ Sacramentum inexpli-	Fides necessaria in oratione, 427
cabile pignus charitatis, 474	Fide firmum esse, caput est ad rite
Eucharistiæ Sacramentum quare di-	orandum, ibid.
	Fiducia de Deo unde ortum habeat,
Eucharistiæ Sacramentum quare di-	그들은 살이 되는 이 경기에 되어 가는 가장하는 것이 되어 있는 것 같아. 그 없는 것이 없는 것이 없는 것이다.
catur quotidianus panis, ibid.	Fiduciam conciliat nomen Patris in
Exempla quæ ad bene sperandum	
nos inducere poflunt, 510	oratione, 428
Exempla humanæ infirmitatis, 498	Fiducia orationis unde in nobis oriatur, ibid.
Exitus rerum Deo permittendus, 113	
Extrema-Unctio, 260	Figuræ conceptionis & nativitatis
F	Jefu Chrifti, 37 Figuræ crucis Chrifti, 41
= Alfum reftimonium quid	Figuræ confessionis, 239 Filius Dei & verè Deus Jesus Chri-
FAlsum testimonium quid, 391 ibid.	
	titus, Pei querrede conquerum ibid
Fallum teltimonium non folum in ju-	Filius Dei quomodo generatur, ibid.
dicio, fed extra judicium vetatur, ibid.	Forma Sacramenti Eucharistiæ de-
Fallum tellimonium dicere contra	Claratur, 184
fe non licet, 1bid.	Forma Sacramenti Ponitentia. 214
in falsis testimoniis mendacium nu-	Forma Sacramenti Extremæ-Uncti-
meratur, 392	onis, 226
Festorum dierum præceptum, 338	Forma Confirmationis Sacramenti,
& feg,	F
Festi dici cultus quare institutus, 339	Formula orandi diversa ad Deum &
Festi dies præter sabbatum alii a-	fanctos, 317
pud Judwos, 344	Fornicationis peccati calamitas pro-
Festi dies præter diem dominicum	pria, ibid.
quare inflituti ab Ecclefia, 345	Fornicationis deteffatio, 374
Dies celeberrimi in Ecclesia, ibid.	Fratres funt omnes Fideles, 439
	Fruga-

Homo pueris comparatur, ibid.	ad Imaginem Sanctorum cum quis orationem Dominicam enunciat, quid
Homo etiam justificatus non ita ha-	fentire debeat, 425
bet domitos carnis affectus, ut illi po-	Incarnatio Verbi quanti facienda,
ftea excitari non poffint, 469	32, & 33
Homines volupruofi à divina volun-	Incarnationis mysterium non una
tate alieni, 471	
Hominis instabilitas, 449	persona confecit, 33
Hominis imbecillitas, 477	per Incarnationem nulla facta est na-
Homo qua maledictione condemna-	turarum confulio, 34
tus post Adæ peccatum, 477 & 489	Incarnationis Verbi opus, quare spi-
Hominis inscitia & imbecillitas, 498	ritu sancto, peculiari quadam ratione
præceptum de Honore parentum,	tribuitur,
349	in Incarnationis mysterio quædam
Honorare quam vim habeat, \$52	supra naturæ ordinem, quædam natu-
Honoris vox ritè in præcepto posita,	ræ vi affecta, 34
ibid.	mirabilia quæ in Verbi Incarnatione
Honorandi à nobis parentes cujus-	acciderunt, ibid.
cumque generis, 353	Incommoda omnia æquo animo fe-
Honoris officia quæ in parentes con-	renda, 513
ferri debent, 354	Indigentiam habemus externarum
Honor mortuis parentibus tribuen-	rerum ad victum vitamque excolen-
dus, 355	dam, 477
Honorantes parentes quos fructus	Indignari non debemus cum nostras
percipiant, 357	preces non exaudit Deus, 314
Parentes spernentibus immatura	Infantes, vide Baptismus.
mors timenda, 359	Infelicitas hominis quomodo cognos-
Hoftes humani generis omnes adver-	ci posit, 488
	Inferorum nominis fignificatio, 49
	Inferorum loca quot fint, ibid.
	Inferorum ad loca quomodo Chri-
Hypocritarum mos in orando fugi- endus, ibid.	flus descenderit,
endus, ibid.	Infidelis ad fidem conversus primam
J Ejunium & eleemosyna orationi soci- anda, vide Eleemosyna.	uxorem retineat, 297
Ejunium & eleemolyna orationi loci-	Ingratitudo hominum erga Deum,
	503
Jesum Christum filium Dei creden-	Inhumanitas in egenos fugienda ab
tes quam utilitatem capiant, 24	eo qui a Deo vult exaudiri, 427
Jesus Dei filius solus nos potuit Deo	Inimicorum dilectio præstantist-
reconciliare, ibid.	mum charitatis officium, 367
Jesus quid significet, 26	Inimicos diligentes sunt filii Dei,
Jesus nomen quomodo alia ejus no-	494
mina contineat, 27	Inimicis non est irascendum, sed di-
Jesus Christus, Rex, Sacerdos, &	abolo, 513
Propheta supremus, ibid.	Inimicis parcendum, fi volumus no-
Jesus Filius Dei verus Deus, 29	bis peccata dimitti, 493
Imagines Christi & Sanctorum in	Inimici diligendi, ibid.
Ecclesia habere non solum licet, sed	Inimicis non parentes quid à Deo pe-
maximo Fidelium bono factum est,	tere debeant, 494, & 495
315 & feq.	Inimici visibiles quales, 498
	Injurias

Injurias oblivisci est Christianis omnino persuadendum, 295,% 496 Injurias oblivisci quomodo suadendum, 463, & 467 Injuriæ remittendæ ab eo, qui vult ut Deus sibi ignoseat, 493 Injuriarum oblivionem à nobis requirit Deus, ibid. Injurias qui condonant, quæ commoda capiant, 368 Injurias condonare nolentes in quæ incommoda incidant, 369 remedia ad deponendas Injurias, 370 Injurias remittendi voluntas sufficit reclamantibus corruptæ naturæ appetitionibus, 494 Injuriarum oblivio est optima eleemosyna, 368 Injurias non oblivisci in animo habentes, uti debent hac precationis conditione dimitte nobis debita nostra, sicut & nos, & cur, 494 Instrumenta quibus quæritur & invenitur regnum Dei, paranda, 448 Interpretatio hujus vocis Amen, 314 & seq. Irasci quando sit peccatum, vel non sit, 364 Judex omnium Christus quare futurus, 63, & seqq. de Judicio sinali, 63, & seqq. de Judicio finali, 63, & seqq. de Judicio sinali, 63, & seqq. de Judicio sinali, 63, & seqq. de Judicio sinali peccatum, vel non sit, 364 Judicia forensia jure & ex legibus administranda, 396 Iurans quid considerare debeat, 330	Justificatio peccatorum est infinitæ Dei potentiæ opus, 91, & 92 Fit per Sacramenta tanquam instrumenta, 110 Justifica originalis supra naturæ facultatem homini à Deo data, 22 L L Acrimæ in pænitentia summopere optandæ, 132 Lex naturæ à lege scripta non diversa, 306 Lex in decalogo contenta non est nova lex, sed naturæ lex illustrata, ibid. Lex quanta majestate data, 307 Legis justa difficultatem non habent, 308 Legi obtemperandum, ibid. Legis observantiæ fructus, 309 Ad Legem observandam propensiores nos reddit, scire Deum este dominum nostrum, 370 Lex omnis ad præcepta servanda homines præmio, aut pæna inducit, 322 Legis servandæ modus & ratio, 326 Lege non concupitendi præscripta, quod à Deo provisum sit, 403 Lex Dei intimo animi sensu servanda, ibid. Lex divina quas speculum quoddam est in quo naturæ nostræ vitia intuemur, ibid. Loquacitas vitanda, 400 Loquacitas vitanda, 400 Loquacitas in oratione prohibetur, non longæ praces, 420 Lucris honestis tranquillitas inest,
Jurans quid considerare debeat, 330 Jurane, Juramentum, Jurans, 226,	450, & leqq.
& feqq. Jurisdictionis potestas unde probe-	MAgistratibus politicis honor dese-
tur, 245	rendus, 357
Jus naturale seu lex naturæ quid sit	Iifdem quando obtemperandum & quando nou, ibid.
Jus naturæ violant qui inimicis non	Mariti erga fam liam officia, 300 &
Justificari non potest qui non est pa-	Mala cum parimur, ad Dei zuxilium
ranus ad omnia. Dei præcepta fervanda,	confugimes, 508 Malo-

Malorum omnium liberationem non	monium existat, concubirus necessario
perimus, 511	non requiritur, ibid.
Mala quædam, quæ communiter ma-	Matrimonii duplex ratio, ut est offi-
la putantur, sunt tamen fructuosa, ibid.	cium naturæ, & ut Sacramentum, 292
Mala illa deprecamur que nullam	Matrimonium ut est officium naturæ
animæ utilitatem afferre poffunt, ibid.	à Deo institutum, ibid.
A quibus malis liberari petendum fit,	Matrimonium indissolubile, ibid.
ibid.	Crescite & multiplicamini, non om-
Mala quæ in nos à proximis proficit-	nibus hominibus Matrimonii necessira-
cuntur, dæmoni affiguanda, 513	tem imponit, 29
Malorum liberatio à Deo imperran-	
da, 508	Virginitas (ummopere commendatur,
Maledictio qua condemnatus est ho-	Matrimonium quibus caufis india.
ma not Ada necestim	Matrimonium quibus causis institu-
mo post Adæ peccatum, 477 Maria virgo, vide tertium symboli	Over Grand Chi manage 1-1
	Quem finem fibi proponere debeant
articulum, 32, & p. 424 Materia Sacramenti Euchariftiæ du-	qui nuptias contrahere debent, ibid.
Materia Sacramenti Edenarittie du-	Matrimonii natura ut Sacramentum
plex, vide Eucharittia.	eft, 294
Materia Sacramenti ponitentiæ, vi-	Matrimonium Sacramentum effe, &
de Pœnitentia.	unam de septem legis Evangelicæ Sa-
Materia Sacramenti Extremæ-uncti-	cramentis 295
onis, vide Extrema-unctio.	Matrimonii Sacramentum à Christo
Matrimonium unde dictum, 289	institutum, ibid.
Marrimonii Sacramentum variis no-	Matrimonium gratiam fignificat &
minibus appellatum, ibid.	tribuit, 296
Matrimonii definitio, & ejus decla-	Matrimonii Sacramentum quantum
ratio, ibid.	præftet Matrimoniis ante legem, ibid.
Matrimonium inire non possunt, qui	Matrimonia Jud corum, ibid.
legibus à matrimonii confortio exclu-	Quare antiqui patres plures fimul
duntur, 290	uxores ducerent, 297
Matrimonii vis & natura, in quo	Libellus repudii quare in lege Mosis
confiftit, ibid.	concessus, ibid.
Confensus matrimonium efficit, 290.	Polygamia à Matrimonii natura a-
& feqq.	liena, ibid.
Consensis verbis quæ præsens tem-	Matrimonium duorum tantum &
pus fignificant, exprimatur, 291	non plurium conjunctione definitur,
Confensus alterius tantum ad matri-	ibid.
monium conjungendum fatis este non	Infidelis ad verum religionem con-
potest, ibid.	versus primam, cæteris relictis, pro
Verbis opus est ad declarandum mu-	uxore habeat, 297
tuum confensum, ibid.	Matrimonii vinculum nullo divortio
Matrimonium non contrahitur per	dissolvi potest, ibid.
verba futurum tempus fignificantia, 291	Matrimonium diffolvi non posse uti-
Si quem conjugum post Matrimoni-	lissimum est, ibid.
um poniteat, quod factum est mutare	Matrimonii bona tria, 229
non potest, 291	mutua viri & uxoris officia, 300, &
Verborum loco in Matrimonio nutus,	feq.
& figna sufficiunt, ibid.	Matrimonia clandestina neque vera,
Præter confensum ut verum Matri-	neque rata effe, 302
	Matri-

INL	C A.
Matrimonii impedimenta, ibid.	Mulier quare ex latere viri formata
Matrimonium contrahentes quomo-	non ex redibus aut ex capite,300% 301
do affecti effe debeant, ibid.	Mulier viro subdita sit, ibid.
Marrimonii ufus quis esse debeat,	Mulier libenter se domi contincat
303	Yulimia officia Shid
à Matrimonii officio interdum oran-	Mulieris officia, ibid.
di causa abstinendum, ibid.	
Machari prohibitum est præcepto	N
fexto, 370	
Morchia quare post homicidium pro-	NEcessitate nostra cognita, ad pa-
hibeatur, ibid.	trem adire cogimur, 478
De Machiæ peccato vide totum 6.	Neceilitati nostræ quæ supersunt cum
præceptum, 370	aliis communicanda. 482
Medicina à Deo hominibus data, 310	Nequitia carnis & spiritus, 498
In Medicinæ remediis quomodo fjes	Nomina imponenda bartizatis : vide
ponenda, ibid.	de Baptilino
Medaciorum genus esse fugiendum.	Nomina Gentilium imponentes bap-
Et cætera de mendacio vide in octavo	tizatis reprehenduntur, ibid.
præcepto 390	Nomen Dei Tetragrammaton non
Mens bona à Deo postulanda, 481	pronunciare inanis est tuperstitio, 328
Merita nostra à Passione Christi pen-	
dent,	Nomini divino quam verus honor at-
Merita nostra passionem Christi non	tribuatur. ibid.
obleurant, 455	
Mereri possumus gratia adjuti. 256	tatur,
Minæ à Deo propolitæ his qui fur-	Nomen Dei sanctum & terribile sanc-
tum committunt, vide in septimo præ-	tificatione non eget, ibid.
cepto, 378	Nomen Dei quomodo sanctificatur in
Minister Sacramenti Baptisini pro-	omnibus, 445
prius : vide, Baptilinus,	Nomen Dei re non verbis tantum
Ministrorum Baptilini ordo qui ser-	fanctificandum, 446
vandus eft, ibid.	Nota certa judicandi, quæ sit prava,
Minister proprius Sacramenti Con-	quæ recta peritio, 471, & 472
firmationis: vide Confirmatio	Novissima populo sape commemo-
Ministrum Confessionis scientia &	randa, 60
prudentia praditum effe oportet, vide	
de Pœnitentia, 145	0
Minister Sacramenti Ordinis: vide	
	ORadire renenum amnia digium vo-
Ordo,	OBedire tenentur omnia divinæ vo-
Miteriæ hominum, de his in tertia	luntati, 473
petitione 455	Obtrectatio seu detractio, vide de
Misse sacrificium idem est cum eo	his in octavo præcepto, 390
quod in cruce oblatum eft, 215	Opus redimendi hominum genus
Milfæ facrihcium non eft nuda com-	eminet inter opera gubernationis &
memoratio sacrincii in cruce peracti,	creationis, 437
fed vere propitiatorium, 216	Operibus regnum Dei comparatur
Misse sacrificium pro mortuis offer-	451, & 455
tur, & illis prodeft, ibid.	Opera bona neq; perficere neque iu-
Mill's rivie non Gineryacanei ara	Airuera notal homo fine Dei adiumen-

Misse ritus non supervacanei, 217 stituere potest homo sine Dei adjumen-

to. 467	tem non proficiunt, ibid.
Opera quæ fine fide & charitate fiunt,	Orationem Dominicam ante ima-
nullo modo grata Deo esse possunt,256	gines Sanctorum pronuncians quid fen-
Opera satisfactoria quæ, 257	tire debeat. 425
Orandus primo Deus, deinde Sancti,	Oratio humilis. ibid.
Orandus Primo Deus, demae ouners,	Orationis præparatio, ibid.
Orandi optimus modus, 418	in Oratione qui vult exaudiri, à qui-
Orandom pro quibus	1
Orandum pro quibus, 424	
Orandi Sancti, & qua ratione, ut	Orationem nostram facit execrabi-
nostri milereantur 425	lem contemptus divinæ legis, 427
Orandi ratio, 429	Oratio dubitationem non admittit
Orandum est in spiritu & veritate	ibid.
ibid.	Oratio mentalis vocalem non exclu-
Orandi in spiritu consuetudinem in-	dat, 429, & 430
fideles non habent, 430	Oratio mentalis principem locum te-
Orandum in nomine Christi, ibid.	net, ibid.
Orantes Deo honorem habemus, 413	Orationis vocalis propria utilitas &
Oranti majestas divina fit proprior	necessitas, ibid.
514	Oratio privata & publica, ibid.
Orantes cum Deo colloquuntur, ibid.	Orationis Dominicæ expositio, 432
Orantium fructus & munera, 516	Orationis Dominicæ exordium, 433
Multi sunt gradus perendi aliquid à	Oratio pro altero facta fibi prodeft,
Deo & gratias agendi, 417, & seq.	440
Modus precandi vocem effundendo,	Orationes funt arma contra Sata-
418	nam, 506
Quos peccatores in Oratione Deus	Ordo servandus in oratione, 509
exaudiat & juvet, 419	Ordo præposterus à multis in oratio-
Oratio ad Deum necessaria, 412	ne servatur, ibid.
Christus in Oratione pernoctabat	Ordo quid, 274
ibid.	Ordinis Sacramentum multos habet
Orationis ad Deum virtus, ibid.	gradus & varias functiones, ibid.
Orationis utilitas, & fructus, 415	Ordo facer inter Ecclefiæ Sacramen-
Oratio est quoddam religionis argu-	ta quare enumerandus, ibid.
mentum, ibid.	Ordo facer characterem imprimit
Oratione Deo nos subjectos esse pro-	274
firemur, ibid.	Ordines septem, 275
Oratio est cœli clavis, 413	Ordines majores & minores, ibid.
Orationis vis & utilitates 414	prima tonfura, ibid.
Oratio quibus partibus constet, 417	Ordo oftiarii, munus, 277
Orationis partes præcipuæ duæ, ibid.	Ordo lectoris officium, ibid.
Oratio eorum qui nondum fidei lu-	Ordo exorcistarum, munus, 278
cem acceperunt, 419	Ordo acholytorum, munus, ibid.
Oratio quorum non exaudiatur à	Ordo subdiaconi, officium, ibid.
	Ordinibus facris lex perpetuæ con-
Orationes pro impiis factæ multam	
	0 1 1:
vim habent, 422	Diaconi munus, 280 Diaconi munus est Evangelium ex-
Orationes pro mortuis in purgatorio	
ab Apostolis fluxere, 423	planare, non tamen ex fuperiori loco,
Orationes pro peccatoribus ad mor-	ibid.
	Ordo

Ordo facerdotii, 281	Passio Christi sepius populo propo-
Ordines quibus fint dandi, 270, &	nenda, 340
285	Passionis Christi tempus quare obser-
Ordines sacri fiunt statis diebus qui-	vatur, ibid.
bus etiam jejunia indicuntur, 225,8286	anima Christi quoad inferiorem par-
Ordinandi prius Sacramento poni-	tem cruciata, 39
rentiæ conscientiam purgent, 286	l'affionis Christicaula, 44
Ordinis Sacramentum ueris & furio-	Passius est Christus poenas gravissi-
hs non conferendum, 287	mas, 45
Qui ætatis annus in singulis Ordini-	Passiones Christi acerbiores quam
bus expectandus, ibid.	Sanctorum, 46
Ordinis Sacramentum gratiam con-	Passio Christi que commoda nobis
tert, ibid.	Conterat, 47
Ordinis Sacramentum characterem	Passio Christi nobis veniam peccato-
imprimit, 288	à Passione Christi omnis satisfactionis
P	vis & ratio fluxit, ibid.
	Pastorum Ecclesia verba umquam
panis nomine multa in divinis literis	Dei verba recipienda, in præfat.
fignificari, 479	Pastoribus improbis obediendum
Panem retendo quid à Deo petamus,	356
ibid.	Patris vox quid in Deo fignificet, vi-
Panis quotidiani nomine victui ne-	de 1 art,
cessaria petimus, 480	Pater quare dicatur prima persona
Panis ad necessitatem non ad luxuri-	in divinis, ibid.
am petendus, ibid.	Parentum honor, 352
Panis à nobis jure acquirendus, non	Patris nomine qui vocentur, 353
injuria, vel fraude, 481	Fatres cujuscumque generis à nobis
Panis quare quotidianus appellatus,	honorandi, 353, & feqq.
ibid.	Parentes nimiam feveritatem & in-
Panis, ailiduè à Geo petendus quare,	dulgentiam fugiant, 351
ibid.	Pater omnium Deus, 343
Panem quotidianum quomodo divi-	Patrini baptizandorum, & quæ ad
tes petere debeant, 482	eos spectant, vide de Sacram. baptis-
Panis spiritualis petendus, 484	mi, 440
Panis spiritualis quid fignificet, 483	Patroni caufarum officia, 169
Panis qui Christus est, incredibilile -	Peccatorum & peccati pœna, ex
titia perfundit piorum animos, 484	Adam ad nos permanavit, 24
Panis notter tubstantialis Christus est	Peccata quædam remitti non posle,
in Eucharilliæ Sacramento contentie,	Paratu societionis conficui dela
Parantum officia area this	Peccata cogitationis confiteri debe-
Parentinus quando non obedien-	D
Parentibus quando non obedien- dum,	Peccatum confequentur duo, 255
Parentes spernentibus immatura mors	reccatorum nostrorum immanitate aveisus à nobis Deus operibus uostris
timenda, 259	non benedicit, 488
Pathonis Christi mysterium maxime	Peccato omnes addictos effe, 387
Dei potentiani S. benignitatem often-	Peccatorum recognitio qualis effe
dit,	debeat, ibid.
	T 1 D

Peccatorum turpituto, 466	Tomtentia nos m Dei gratiam retti
Peccati peltis, ibid.	tuit, ibid
Peccatum, etfi ejus actio transierit,	Pænitentiæ partes integrales, 227,8
macula tamen & reatus permanet, 489	228
Peccatum semper insequitur ira Dei,	Pœnitentia quare ex partibus con
151d.	itet, ibid
Peccatorum dolor & sensus quam sit	Pœnitentia publica quare publico
necessarius, 487, & 486	peccato indicatur, 25
Peccata ponitentibus condonare sem-	in Pœnitentia duo animadvertenda
per promptus est & paratus Deus, 490	25
Peccata fine Dei auxilio vitare non	Pænitentiæ pæna à nobis suscepta
poffumus, 472	Dei animadversionem antevertit, ibid
Pejerat is qui jurando justitiam dese-	Pericula in quibus affiduè verfemu
rit, vide in secundo Præcepto. 326	ante oculos ponenda, 498
Pejerare variis modis folemus, ibid,	Permissio in Deo quomodo intelliga-
fumma hominum proclivitas ad Pe-	
	Personarum divinarum proprietates
propter Perjarium diversis suppliciis	D. C
affligimur, ibid.	Persona prima in divinis quare pater
Panicentia necessitas, 217	dicatur, 17
Ponitentie usu carere plurima dam-	quæ ad divinas Personas pertinen
na affert,	fubtilius exquirere non oportet, ibid.
Ponitentia que est virtus, que que ad	Petitores & accusatores quomodo fin
cam pertinent, 220, & feqq.	monendi, 245
Ponitentiæ facramentum est necef-	Philotophia Christiani à sæculari sa-
farium, 221	pientia quid differat.
Poznitentia reiterari debet, 223& feq.	Philosophi quid de Deo senserint, ibid
Pœnitentia varia notio & potestas,	Pontifex Romanus Catholicæ Eccle-
228, & leqq.	fiæ caput, 81
Pœnitere Deum per translationem	Pontifici Romano fumma dignitas &
dicimus, 219	jurildictio divinitus data,- ibid
Pœnitentiæ variæ fignificationes in	Pontifex Romanus moderator uni-
quo differant, ibid.	verfalis Ecclefiæ, Petri successor, &
Pænitentiam fides antecedat, ibid.	Christi verus & legitimus Vicarius, ibid
Ponitentia intima quare fit virtus, ibid.	Præceptum primum decalogi, 310
	Præceptorum ordinisratio, 313 & 14
Pœnitens vere quid fibi proponat, 221	Præceptum duplex continetur in ver-
quibus gradibus ad Ponitentiam li-	bis primi præcepti, 314
cet ascendere, ibid.	Præceptum omnium primum &
Ponitentiæ regnum colorum facræ	maximum, ibid
literæ pollicentur, 212	Præcepti primi transgressores, 313
Pœnitentia exterior est Sacramen-	Præcepto primo non prohibetur ars
tum, ibid.	sculpendi, pingendi, & singendi, 316
Pœnitentiæ Sacramentum quare De-	& leqq.
us instituerit. ibid.	Præceptum primum quare à secundo
Ponitentiae Sacramenti materia &	separatum, 329
forma, ibid.	Præcepti secundi lex quid prohibeau
Pœnitentiæ ceremoniæ & ritus, 226	& quid jubeat, 327
Ponitentia Sacramenti fructus, ibid.	Præcepti de diligendis parentibus u-
S 224.	f.

1 N 1	JEA.
fus latiffimè patet, 350 Præcepta decalogi duabus tabulis in-	mundo, Regnum Dei quid fit, ibid.
cila & quare, ibid. Præceptum de diligendis parentibus	Regnum Dei intra nos, ibid. Regnum Christi quare justitia dica-
quare matrem explicet, 554	tur, ibid.
Præcepta ultima duo quare fimul conjuncta, 401, & 402	Regnum gratiæ Dei in quibus fit,452 Regnum gloriæ Dei quid. ibid.
Præceptorum duorum ultimorum	Regnum gratiæ prius ponendum
Precium crucis Christi quanti fit,461 Prædicatio divini verbi numquam	Regnum Christi quod est Ecclesia, ib. Regni Ecclesiæ propagatio, ibid &
intermittanda in præfatione.	feqq.
Frædicare non debet aliquis, nifi	Regnum Dei quomodo veniat in
mittatur, ibid. Prædicatio verbi Dei fidem nobis	Regnum Christi quomodo petatur,
acquirit, ibid.	ibid.
Prædicantium verbum Dei auctori-	Regni coelorum excellentia, ibid. &
tas, ibid.	feq.
Præmia victoribus proposita, 507 Præparatio ad orationem in quo con-	Regni colorum consequendi admi- nicula à Deo nobis concessa, 454, &
fistit, 425	feq.
Præparatio ante Communionem	Regnum co lorum ingredi cupientes
qualis & quam necessaria, 205, & 206	perere debent à Deo ut hat voluntas
Præparatio ad Communionem re-	ejus, 455
Providentia Dei erga homines, 448,	Remedia advertos noxias cupiditates,
450, 451 & 480.	Remedia ægrotantis animæ Pæniten-
Proximus qui, 391 Pudicitia & continentia omni studio	ria, & Eucharistia, 469 Remissio peccatorum in Ecclesia re-
colenda, 373	peritur, 90
Purgatorius ignis, 50	Remissionis peccatorum beneficium
	quanto studio sit suscipiendum 91
R	Remittendi peccata potestatem Chri-
D Anium V quor carum conora 202	ftus Episcopis & Sacerdotibus in Eccle- fia concessir,
R Apinæ & quot earum genera, 382 Rapina majus peccatum est quam	peccata nostra Christi sanguine re-
turtum, 279	mittuntur, ibid.
Rapinæ latius patent quam furta, 382	Remissionem peccatorem nemo sine
Rapaces, & rapinarum varia genera,	panitentia consequitur, 491
383	Restitutio panitenti est necessaria,
Redemptionis pondere quid acceperi-	qui cocandi Curt ut Pestimant ibid
Regibus parendum, 427	qui cogendi funt ut Restituant, ibid.
2	Resurrectio Christi & de ejus glori- oso mysterio, 522&seqq.
Regnum Dei ante omnia postulan-	Christus sua virtute Resurrexit, ibid.
dum, 448	Refuriectionis beneficio Christus pri-
Regni Dei postulatio magnam do-	mus omnium est affectus, 53
norum vim continet, ibid.	Resurrexisse Christum tertia die,
Regnum Christi non est de hoc	quomodo intelligitur, 54.

Refurrectionis Christi mysterium	Sacerdotes per ostium Ecclesiæ in-	
maximè necessarium, 55	gredientes, 27 I	
Refurrectionis Christi finis, ibid.	Sacerdores in omni lege, 273	
Refurrectio Christ que nobis exem-		
pla fumenda proponat, 56, & 57	Sacerdoti ab Episcopo quando potes-	
	tas tradatur. 274	
	in Sacerdotibus & aliis Clericis ordi-	
Refurrectionis mortuorum hdei hdes	nandis ceremoniæ, 277 & feq.	
nostra inititur, 64	Sacerdotalis Ordo tametsi onus est,	
Refurrectio hominis quare refurrec-	varios tamen x dignitatis & potestatis	
tio carnis dicatur, 95	gradus habet, 383	
Refurrectio carnis exemplis & testi-	Sacerdotes simplices, ibid.	
moniis comprobatur. 95, & leqq.	quid in eo qui Sacerdos creandus est,	
Refurgentium varia conditio 98	requirendum, 28, & legg.	
Refurrecturi, comnes morituri funt,	Sacerdos quam cognitionem habere	
nemine excepto, ibid.	debeat, 216	
Refurgent corpora nostra immorta-	Sacerdotis duo munera, ibid.	
lia, 101	Sacerdotii nobilitas & excellentia	
corum qui Resurgent dotes, 101&seq.	981	
ex Refurrectionis articulo qui fructus	Sacerdotis onus nemini temerè impo-	
capiantur, 103	nendum, 285	
	qui ad Sacerdotium vocari dicantur,	
	279	
SAbbati celebritas quare in facris lit-	Sacerdorii potestas duplex, 272	
teris sæpissime præcipitur, 339	Sacerdotii legis Evangelicæ potestas	
Sabbatum quid fignificet, 312	plurimum præstat sacerdotio legis natu-	
Sabbati sanctificatio quid, 343	ræ & scriptæ, 273	
Sabbatum quare Domino confecra-	Sacerdotii Evangelici potestas à	
tum, ibid.	Christo ortum habet, ibid.	
	Sacerdotium duplex, 281	
Sabbatum fignum füit. 344 Sabbatum celefte, ibid.	Sacerdorii munus, ibid.	
Sabbatum quare in diein Domini-	Sacramenti nomen quomodo accipia-	
	tur,	
Sabbatum qua ratione colendum,	Sacramentum quid, 113	
C	Sacramentis talus & justitia compa-	
Sacerdotibus folis data est facultas	ratur, ibid.	
Sacramentum Eucharistiz conficiendi,	Sacramenti definitio ex August, 113	
212	Sacramenta inter eas res, quæ figni-	
Sacerdotes quando Christus iustitue-	ficant, referuntur, ibid. & 114	
țit, 215	Sacramenta funt figna à Deo tradita,	
Sacerdotes filentio pecta in confef-	115	
fione audita comprimant, 246	Sacra res est gratia Dei, ibid.	
Sacerdotes, dii & Angeli vccantur,	Sacramentum fanctitatem fignificat	
270	& efficit, 116	
Sacerdotes novi Testamenti cateris	Sacramenta plures res fignificant,	
omnibus præstantiores, ibid.	ibid.	
	18 - 18 - 18 - 18 - 18 - 18 - 18 - 18 -	
Sacerdotum potestas maxima, ibid.	Sacramenta legis Evangelicæ quare	
Sacris initiandi quem finem fibi pro-	instituta,	
ponere debent, 271	Sacramentum quodlibet ex duobus	
Sacerdores mercenarii, ibid.	conficitur, ex materia & forma,120	
	Verba	

INL	L A.
Verba inter omnia signa maximam	& quid fignificer, 87
vim habent, 120	Sinctorum Communione omnes
Sacramenta novæ legis formam ver-	Christiani unum corpus fiunt, ibid.
borum præscriptam habent, à qua si	Membra mortua Corporis Christi
discedatur, Sacramenti ratio constare	membra effe non definunt, 88
non potest, 120, & 121	Christianis in Ecclesia quæ sint Com-
Sacramentorum ceremoniæ fine pec-	munia, ibid.
cato pretermitti non posfunt, 211	Sanctorum cultus, in Sanctis vene-
Sacramentorum ceremoniæ fi omit-	randis Dei gloria non minuitur, fed
tuntur, nihil revera de Sacramenti ra-	augerur, 315 & feqq.
tione minuitur, 121	Sanctorum patrocinium non est su-
Sacramenta quare folemnibus cere-	pervacaneum, ibid.
moniis ministrentur, ibid.	Christus etti mediator propositus sit
Sacramentorum necessitas, 122,	non propterea sequitur quin ad Sancto-
& 123.	rum gratiam confugere liceat, ibid.
Sacramentorum numerus, 121	Sanctorum imagines pingi non pro-
Sacramentorum præstantia, 123	hibetur divino præcepto, ibid.
Sacramentorum differentia inter fe,	Satanæ aufus: vide Dæmon.
ibid.	Satisfactionis necessitas, 252
Sacramentorum auctor Christus,	Satisfactionis nomen unde, 250
ibi l.	Satisfactio varie accipitur, ibid.
Sacramenta quare per homines De-	& fegg.
us ministrari voluerit, 1:4	Satisfactio quæ nobis Deum placa-
Sacramentorum ministri Christi per-	tum reddit, quæ fit, 251
fonam gerunt, ibid.	Satisfactio Christi est pene scelerum
Sacramenta novæ legis impura consci-	omnium latisfactio, 250
entia ministrare quam perniciosum sit	Satisfactio canonica, 251
ipsis ministris,	Satisfactio à nobis sumpta, ibid.
Sacramentorum effectus, ibid.	Satisfactio quæ est Sacramenti pars,
Sacramenta gratiam justificantem	ibid.
conferunt, 125	Sarisfactionis definitio, ibid.
Sacramentorum novæ legis excellen-	Satisfactionis vis, 225
tia ad vetera comparatorum, 127	Satisfactio nostra Christi satisfactio-
Sacramenta tria characterem impri-	nem non obscurat; sed multo clario-
munt, ibid.	rem reddit, 255, & 256
Sacramentorum usu Christianorum	Satisfactio vera quæ requirat, 256
ædificium fulcitur, 129	qui satisfacit, justus sit oportet, ibid.
Sacramenta per improbos, si quæ	opera pomalia & afflictiva suscipi-
ad eorum rectam rationem attinent,	untur in satisfactione, 257
rite serventur, conficiuntur, 124	omne Satisfactionis genus ad tria
Sacramenti & facrificii differentia,	precipue confertur, ibid.
214	Satisfaciendi vim habent incommo-
Sacrificium uni Deo & non Sanctis	da & labores à Deo immisti, si patienti
offertur, ibid.	animo feiantur, 257
Sacrificium unum funt cruenta & in-	Satisfacere unus pro altero potest.
cruenta hostia, 215	ibid.
Sacrificium idem est quod in Missa,	Satisfacturum se proximo si quid de
& quod in cruce oblatum est, ibid.	re aut existimatione detraxerit, polli-
Sanctorum communio quam utilis,	ceri debet pænitens priusquam à pec-
	Catik

V	Proficifcun Unction	ur, is Extremæ	nerabilia mala ibid. Sacramentum	
VErba pastorum Ecclesiæ tanque Dei verbi recipenda, vide Præ	Unction	is Extremæ r	260, & feqq.	
tionem.	ma,		261, & fegq.	
Verbi divini prædicatio numqua	Unction	is Extremæ	Sacramentum	
intermittenda, ib	7	re adhibeatur,	482	
Verba inter omnia figna maxim			Sacramentum	
vim habent, vide Sacramentum.	tulcipere a	pti non funt c	qui rationis usu	
Verbi prædicatione & Sacramén	- carent,		ibid.	
rum usu Christianum ædificium fu		tes corporis	fint Ungenda	
tur,			265.	
Vetbi Incarnatio, vide Incarnatio.	Unction		Sacramentum	
Verbum Dei cibus est animæ, v		potest iterari, ibid.		
Cibus. Verbi Dei fames quare à Deo n	- Unction	is Extremæ	præparatio,	
tatur, 4	Unction	is Extremæ n		
Verum confiteri debent rei & fon	Unation	is Extremæ u	tilitas, ibid.	
cum ex judicii forma interrogant	. Unction	is Extremæ	tempus oppor-	
3	tuniffimum		267	
Verum facere interdum licet,	Unction	is Extremæ Sa	acramenti fusci-	
extra judicium,			fanentur, 268.	
Vigiliæ tentationes vincunt, Vir quare uxorem diligere debe	Volunta	Dei ut fiat	quare petimus,	
vide Maritus.		Dei ut fiat o	ui maxime pe-	
Viri officium erga uxorem, vide M	 tere deben 		470	
ritus.			ndo, quid fibi	
Vita æterna quid fignificet, 1			472, & feq.	
Vita æterna magis explicat homi	Uxor, V	ide Mulier.	4/-/-	
fœlicitatem quam beatitudo, 1				
Vita hominis tentatio, 5		Z		
Vita & falus nostra ex Deo pend	•		Shirt Stewart	
		s Deo tribuen	dus, 324;	
Viti im linguæ latislime patet, 3				

FINIS.

PERMISSIONS.

I E n'empesche pour le Roy, qu'il soit permis à PIERRE GUILLIMIN, d'imprimer le Livre intitulé, Catechismus ad farochos, ex Decreto Concilii Tridentini editus, Grc. avec les défenses ordinaires à tous autres pour trois années. A Lyon le 22 Septembre 1674.

VAGINAY.

SOIT fait suivant les Conclusions du Procureur du Roy, les an & jour cy-dessus.

DESEVE.

